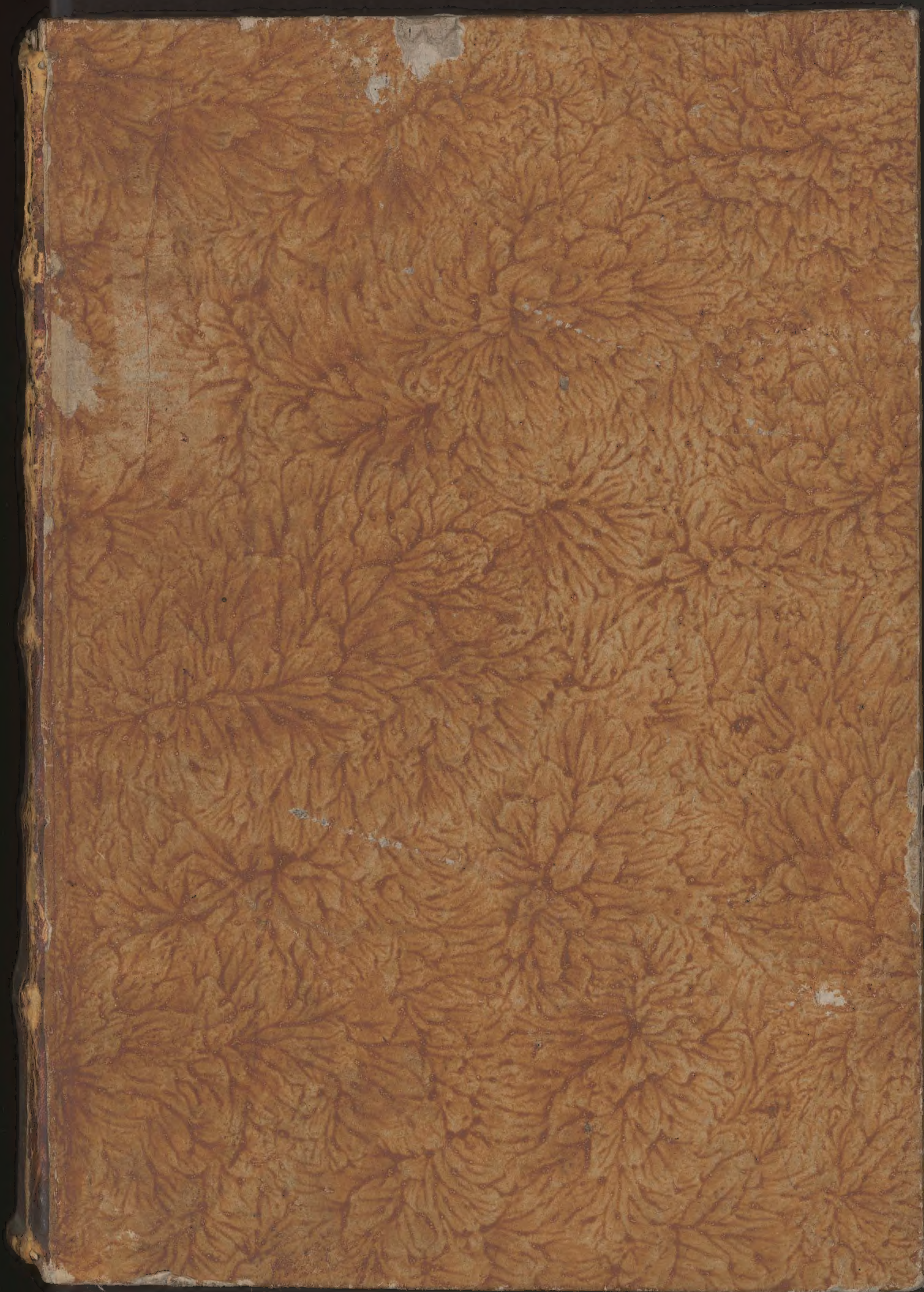

N. Inv. 535.

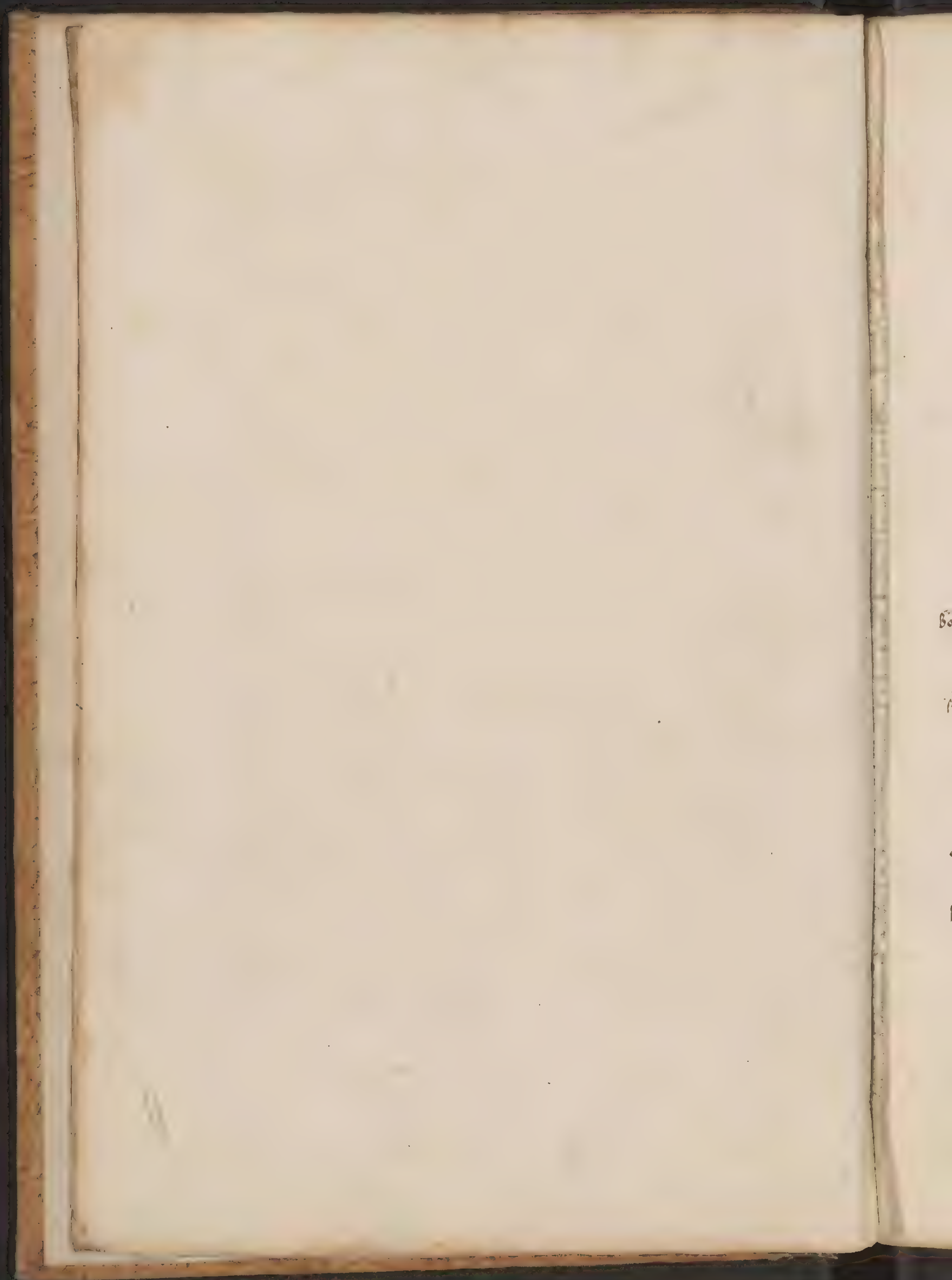
535.

Compulsoria et monitorie lre cause
d[e] justicia ut infra p[er] dict[os] [illegible]
[illegible] omni lite p[er] acc[e]ct [illegible]
[illegible] ad sedem p[er] [illegible] de [illegible]
[illegible]

[illegible] vel modis [illegible] colore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] dicte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in hac parte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] canonica monitione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per alios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] per alios [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Quam vero monitionem citationem et inhibitionem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] Absolutionem vero omnium et singulorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **In quorum** omnium et singulorum
[illegible] et testimonium [illegible] presentes [illegible] [illegible] publicum instrumentum huiusmodi [illegible] compulsoriales sive monitorias et citatorias et inhibitorias [illegible]
sive [illegible] [illegible] [illegible] et per notarium publicum [illegible] et [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] subscribi et publicari mandavimus nostrique sigilli
[illegible] et firmiter [illegible] [illegible] Datum et actum Basilee in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo indictione tercia
die vero Jovis nona mensis Septembris pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Felicis divina providentia pape quinti anno primo presentibus ibidem
discretis viris magistro Wilhelmo [illegible] et Jacobo de [illegible] notariis publicis [illegible] clericis [illegible] et [illegible] [illegible] testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis

J. de Wyhe

Et quia ego Johannes Cunemanni de Wyhe clericus Maguntinensis diocesis publicus imperiali auctoritate notarius [illegible]
[illegible] coram venerabili viro domino Wilhelmo judice et commissario predicto et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] compulsoriales sive monitorias et citatorias et inhibitorias [illegible] et decreta [illegible]
omnibus et singulis dum sic ut premittitur fierent et agerentur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et audivi [illegible] presens publicum instrumentum manu mea propria scriptum [illegible] [illegible] subscripsi et in hanc
publicam formam redegi signoque et nomine meis solitis et consuetis [illegible] [illegible]
sigilli appensione corroboravi in fidem et testimonium omnium premissorum rogatus et requisitus

Boni

supti

exce

Illa

De colligenda et sistenda fuga temporis et nō esse pauperem cui
etiaꝫ modicum satis est Epistola prima

ITa fac lucili uēdica te t̄ et ꝑ tps qd̄ adhuc / aut auferebatur / aut subripiebat̄ aut excidebat̄ tpa
collige et serua ꝑsuade t̄ h' sic esse ut scribo Quedaꝫ eripiunt̄ nobis Quedā subducunt̄
Quedaꝫ effluunt / turpissima tn̄ ē iactura que ꝑ negligentiā fit Et si volueris attendē /
maxiā uel magna ps vite ellabitur male agentibus magna alias maxiā nl agentibꝰ /
tota vita aliud agentibus Quē m̄ dabis q̄ aliquod p̄cium tpori ponat / q̄ diem extimet
q̄ intelligat cottidie se mori / In hoc n̄ fallim̄ q̄ mortē nō ꝓspicimꝰ / mag̃ ps n̄ iaꝫ p̄terijt al' ci9
qdqd etatis retro est / mors tenet / ffac g° mi lucilli qd̄ facē te scribis / oms horas cōplectē /
sic fiet ut minꝰ ex crastino pendeas / si hodierno manū inieceris / dū differt̄ vita trās /
currit Omnia lucilli aliena sūt. tps tm̄ nrm̄ ē / In huiꝰ rei unius fugacis ac lubrice
possessionem nā nos misit. ex qua expellitur quicūqꝫ vult Et tanta stulticia mortalium
ē ut q̄ minima et vilissiā sīt c̄te reparabilia īputari s' cū perierē paciant̄ Nemo se
iudicat̄ q̄cq̄ debere q̄ tps accepit. cū interiꝫ hoc vnū est q̄ nemo g̃tus q̄dē p̄t reddē Interro/
gabis fortasse qd̄ faciaꝫ q̄ t̄ istā p̄cipis fatebor ingenue. q̄ apud luxuriosū s; dilegentem
euenit. rō m̄ cōstat impense / nō possū dicē me nl ꝑdē / s; qd̄ ꝑdam. et quaē / et quēad
modū. dicaꝫ / cās paupertatis mee reddam Sed euenit m̄ qd̄ plerisqꝫ nō suo vicio ad inopiā
redactis Omēs ignoscūt nemo succurit / qd̄ g° est / nō puto pauperem cui qn̄tulūqꝫ sufficit. sat
ē q̄ Tu tn̄ mallo serues tua / et bono vti tpe incipias / Nam ut visū est maioribꝰ nostris
sera ꝑsimonia in fūdo ē Non n̄ tātū minimū ī ymo / s; et pessimū remanet De mutacōē
locorū et multiplicium uolumīnū lectōe uitāda et q̄ honorabilis res est leta
EX hijs que m̄ scribis et ex hijs que audio bonā spem paupertas Epl'a . ii .
de te concipio nō discurris nec locoꝝ mutacōnibus inquietaris / Egri aīm̄. ista iac
tacō est / Primū argumentū cōposite mentis existio / posse cōsistē et secū morari Illud
aūt vide. ne ista lectō multoꝝ auctoꝝ et omēs gnīs uoluminū. habeat aliqd̄ uagū
Bonis et instabile Certis ingenijs īmorari z innutriri oꝫ. si uelis aliqd̄ trahē quod in aīo fideliter
sedeat / nusquā ē. q̄ vbiqꝫ est / vitaꝫ in peregrinacōne agentibus hoc euet̄. cū multa hospicia
hēant nullas uel paucas amicicias Idem accidat necesse ē hijs q̄ nullius se ingenio famili/
ariter applicant / s; oīa cursim z ꝑpꝑanter trāsmittūt Non pdest cibus nec corpori accedit
supty q̄ statī sumptus emittit̄ / nichil eque sanitatē impedit q̄ remedioꝝ crebra mutacio
Non venit vulnꝰ ad cicatricem inquo medicamīna crebro temptant̄ : nec conualescit planta
que sepe trāsfertur Nichil tam vtile est. q̄ in trāsitu ꝓsit. Distrahit aīm librorum multitu
do Itaqꝫ cum legē nō possis q̄ntū hūis / satis est hrē q̄ntū legas Sꝫ mō inq̄s hunc
libꝝ euoluē volo mō illū / fastidientis stomaci ē multa degustare q̄ v' varia sunt et diuisa
īquināt et nō alunt ꝓbatos itaqꝫ semꝑ lege / et si qn̄ ad alios diuti libueit ad p̄ores redi /
aliqd̄ cottidie aduersus pauꝑtatē aliquid aduersus mortem auxilij cōpa / nec minꝰ aduersus
excelpe ceteras pestes / et cū multa ꝑcurreris vnū excerpe. qd̄ illo die coquas / hoc ipē quoqꝫ facio. ex plurī
bus que legō aliqd̄ aphendo hodiernū est. qd̄ apd̄ epicuꝝ nactꝰ sum / soleo n̄ et ī aliena
castra trāsiē nō tanq̄ trāsfuga. s; tanquā explorator / honesta inq̄t ē res leta paupertas
Illa uō nō ē paupertas si est leta Cui cū paupertate bn̄ cōuenit̄. diues ē / nō q̄ paꝝ hꝫ s; q̄ plus cupit Cui
pauꝑ ē. Quid n̄ refert. q̄ntū illi in archa. q̄ntū in orreis iaceat. q̄ntū pascat / aut fenēt si
alieno īminet / si nō acq̄sita sed acq̄renda cōputat Quis sit diuiciaꝝ modꝰ queris / primꝰ
hrē q̄ necesse ē / ꝓximꝰ / qd̄ satis est / De nō colēdi et eligēdi amicū z q̄ntū iustū omnibus
credere q̄ illi sicut ul' sp̄ inq̄eteꝫ esse uel semper desidere Epistola tercia :~

Eplãs ad me pfẽndas tradidisti ut scribis amico tuo Deīn admones me ne oīa cū eo
ad te ptinencia comunicez q̄z nō soleas nec ipe qdez id facē · Ita eadē epla illū et
dixisti amicū et negasti Itaqz sic pore illo vō q̄i publico vsus es et sic illū amicū vo-
casti quō oms candidatos bonos viros . . . diti9 quō obuios si nomē nō succurrit domos
saluta9 vel vōmo h' abierit Sz si aquē amicz existimas cui nō tātūdez cdis qntū t' vehemt
eras et nō satis nosti vī vē amicicie Erat et ille qnamiū matris qrit in grmio pbat illū
hz manus malū occupat9 hō z vomo suus obsessius q̄ qd' amicos sibi putat · qbus ipe nō ē ·
Tu vō cū amico oīa delibā · sz de ipō prius p9 amiciciā credendū ē an amiciciā iudicandū ·
Isti vō pposterē officiā pmisient · q ot̄ pcepta teofrasti cū amauerit iudicāt et nō amant
cū iudicauit Diu cogita an t' in amiciciaz qs̄ recipiendus sit cū placuit sī toto illū pec-
tore admitte tā audact' cū illo loquē quā tecū · tu qdez ita viue ut t' nichil comittas n'
qd' comitē t' imico tuo possis Sz q̄z incuenīūt quedam qsuetudo facit archana cū amico
oms curas oms cogitacōnes tuas misce fideles si putauis facies Nam qdam fallē do-
cuerūt dū timēt falli et illi ius peccandi fecerūt Quid g° Quare vlla vā corā amico
meo retraham Quid ē quare me corā illo nō putē solū Quidam q̄ tantū amicis
comittēda sūt obviis narrāt et inqslibet aures qcqd illos vrit . . . exhonerāt Quidā
rursus karissiorū qsciās reformidāt et si possent nec sibi quidez credituī intus pre-
mūt omē secretū Neutrz faciendū est · vtrūqz n vicīū est et oībus credē et nulli sz
alterz honesti9 dixi alterū vitiū alterz tutū sic vtrosqz reprehendas et eos q̄ semp iq̄e-
ti sunt et eos q̄ semp qesaunt Nam illa tumltu gaudens nō est industria sed ex
agitate mentis qcursatō et h' nō est quies q̄ motū omnēm molestiā iudicat sz dissolu-
tō et langor · Itaqz h' q̄ apud pōponiū legi aīo tuo mandabitur Quidā adō in la-
tebrā refugerūt nt putēt inturbido esse qcqd inluce ē Inter se ista miscenda sūt et qesciēti
agendū et agenti qesciendū est · Cū rerz nā delibera illa dicet t' et diē fecisse z noctē

De cōtenēda morte z q̄ magne diuicie sūt scdm nāz composita paupertas Eplā qrta

Persevera ut cepisti et qntū potes ppa quo diuci9 frui emēdato aīo et qposi-
to possis fruerīs quidez et dū emēdas etiā dū qpōnis Alia tñ illa volup-
tas est q̄ pcipit' ex qtēplacōne mentis ab oī labe purē et splendide · tenes vtiqz me-
moria qntū sensis gaudiū cū ptexta posita sūpsisti virilē togaz · In forū deductus es · ma-
ius expecta cū puerilem aīm deposuis · z te inviros phīa trāscripsit · adhuc n nō pu-
ericia sz qd' grauī est puerilitas remanet · et hoc quidē peiꝰ ē q̄ auctoritatez hēm9 senū
vicia puerorz nec puerorz tm̄ sz infanciū illi n · leuia hi fl'a formidāt · nos vera
qz psite me et intelliges queda ɩō minꝰ timēda q̄z mltū metus afferūt nullum
magnū qd' extremū ē mors adte venit timēda erat si tecū esse posset nāe al vite
est · a' nō pvemat · a' trāseat Difficile ē inq̄s animū pducē ad cōtēptionē aīe
Nō vides q̄i ex friuol' cāis qtēpnat' Alius an amice fores laqueo pependit
alius se pcipitauit ex tecto ne dnm stomachante diuci9 audiēt Alius ne re-
ducetur e fuga fe'rū adegit inviscera nō putas · virtutē h' effectam q̄ efficit
nimia formido · Nulli pt' secura vita contingē · q' de reproducenda nimis cogitat · q'
inter magna bona mltos consules numerat · hoc qtidie meditare ut possis equo
aīo vitam relinquē · quam mlti sic complectūtur et tenēt quō q' aqua torrente
rapiūtur · pprimas et aspa · Plerī qz int' mortis metū · et vite tormēta miseri flucru-

ant/ et viue noluñt: z mori nesciūt/ fac itaq₃ ꝉ iocūdaȝ vitam. oēm ꝑilla sollicitu
dinem deponendo/ Nullū bonū adiuuat habentē. n̄ ad cuius amissionē pre
patus est ani⁹ Nullius aūt rei facilior amissio ē .q̄ꝫ que desiderari amissa nō p̄t
Ergo aduersus omīa que accidē possūt. ēt potentissi͡s al' potētissime adortare
te ip̄m z indura/ De pompey capite pupillus et spado tulerūt sn̄īaȝ. De cras
so crudelis et insolens parthus/ Gaius cesar iussit lepidū dext⁹ tribuno p̄bē ceruicē
ipe Cherce p̄stitit/ Neīem eo fortūa puexit. ut nō tm̄ illi minaret̄ q̄ntū ꝑmiseāt
Noli huic tranquillitati ofidē. momēto mare euertit. Eodē die ꝉ luserūt. luxunt na
uigia sorbent̄/ Cogita posse et latronē et hostem admouē iugulo tuo gladiū
et ut potās maior absit Nemo nō s̄uus h₃ n̄te vite necisq₃ arbitrū. ita dico. q̄sq̄s vitaȝ
suā ōtempsit. tue dn̄s ē. Recognosce exēm̄. illoꝝ. q̄ domesticis insidijs pierūt aut
apta vi. ꝗ dolo. intelliges nō paucioꝛes s̄uoꝝ ira cecidisse q̄ꝫ regū. Quid ad te itaq₃ q̄ꝫ
potens sit quē times. cū id ꝓpt̄ q̄d times nemo nō possit. ꝗ si forte in manꝰ hostiū
incideris victor te duci iubebit. eo nēpe quo duceris. q̄d te ipe decipis. et hoc nūc pri
mū qd olim patiebaris intelligis Itaq₃ dico. ex quo natus es duceris Hec et huiusmōi
in aīo v̄sanda sūt si volu⁹ extremā illā horam placidi expectaē cui⁹ metꝰ omēs ultima
alias inquietas facit₃. ut finē ep̄le īponā. accipe qd m̄ hodierno die placuit. z h' quoq₃ ex
alienis ortulis sūptū est. Magne diuicie sūt. lege naē ōposita paupertas. lex aūt
illa naē scis quos nobis t̄minos statuat. nō esurire. nō sitire. nō algere. ut famē sitī
q₃ repellas. nō ē nēe supbꝪ assidē liminibꝫ. nec supciliū g̃ue z ōtumeliosaȝ et h̄uaī
tatē pati. Non ē nēce. maria temptare. nc̄ seq̄ castra. pabile ē q̄ntū desidat/ et appositū.
Adsup vacua sudatur. Illa sūt q̄ togā ōterūt. q̄ nos s̄enescē s̄btentoria cogūt. q̄ alie
na litora impingūt/ Ad manū ē. qd sat est. Cui cū paupertate bn̄ ouen̄t/ diues ē/ Cui

De mutanda minima vite Constructione . Ep̄la quinta

Quod ꝑtinacit̄ studes et oībus oīssis hoc vnū agis/ ut te cotidie meliorē facias
et pbo z gaudeo. Nec tm̄ ortor ut ꝑseueres. s₃ etiā rogo Illud aūt te admōeo ne eo
rum moē q̄ nō ꝓficē s₃ ōspici cupiūt faciās. aliq̄/ q̄ in h̄itu tuo. ꝗ g̃nē vite notabilia
sīt Asꝑem cultū et itonsū capud/ et negligentioreȝ barbā/ et indictū argēto odiū/ z cubi
le humi positū/ et q̄cq̄d aliud ambitioē ꝑuersa via seq̄tur. euita. Satis ipm̄ nōn phīe
et si modeste tractet̄ inuidiosū ē Quid si nos hoīm ōsuetudi ceꝑi⁹ extrahe Int⁹ oīa dissi
milia sīt. frōs nr̄a ōueniat. Non splendeat toga. nō sordeat q̄deȝ Non hēamus
argentū in quo solidi auri celatura descēderit Sȝ nō pute⁹ frugalitatis indiciū auro
argēto q₃ caruisse Id aga⁹ ut melioreȝ vitā seq̄m̄ q̄ꝫ vulgus nō ut ōtraȝ Alioqui quos
emēdare volu⁹ fuga⁹ a nobis et auti⁹ Illud quoq₃ efficia⁹ ut nil imitari velit nr̄a Du
timet ne imitanda sīt oīa Hoc ꝑmū phīa ꝑmittit sensū oēm hūanitatē z ōgrega
tionē Apare volu⁹. ridicula et odiosa sint. Nempe ꝓpositū ē nr̄m. scd̄m nāȝ viuere
Hoc ꝯ nāȝ ē torquē corp⁹ suū. Et faciles odisse mūdicias/ et squalorē appetere/
z cibis nō tm̄ vilibus vti. s₃ tetris et horridis Quēadmodū res delicatas petē luxu
rie ē. ita vsitatas z nō mag° pabiles fugē. demēcie ē/ frugalitatē exigit phīa nō pe
nā/ p̄t aūt esse nō īcōpta frugalitas/ h' m̄ mo⁹ placet/ Temper̄ vita int' bonos moēs
z publicos/ suscipiat vitā oēs nr̄aȝ. s₃ et agnoscāt Quid g°/ eadē facie⁹ q̄ ceti. nil int' nos et
illos intererit/ plurimū. dissiles nos eē vulgo sciat. q̄ inspexerit ꝓpi⁹ Qui domū intrauerit

feliciōr

suspirādo

ultimā

Cui

n q̄ ꝓfessioē dissili
tudo nos sepab't
Videa⁹ ne ista p̄ q̄
admirationē

etiā

comed

nos poc̄nitentur q̄ supellectilez nrām. Magnus ille ē. q̄ fictilibus sic vtitur q̄admodū
argento Nec ille minor ē. q̄ sic argento vtit̄ q̄admodū fictilibus Infirmi aīi ē pati
nō posse diuitias Sz ut huius q̄q; diei lucellū tec̄ cōmunicē apud hecatoēz inueni ūec
cupiditatū finē ī ad timoris remedia pficē. Desines inqt timē. si spare desieris dices.
Q̃uō ista tā diuīsa pariter sūt Ita ē mi lucilli. cū videant̄ dissidē. cōiuncta sūt Q̃uēad
modū eadez catena ī custodez et militē copulat. Sic ista que tā dissimilia sunt.
parit̄ incedūt. Spem metus sequitur. Nec mirr ista sic ire. vtrūq; pēdentis aīi ē. vtrū
q; futuri expectacōne solliciti; Maxia aūt vtriusq; cā ē. q; nō ad p̄sentia aptam; s; co
gitacōnes in longinqū p̄mittim9. Itaq; puidencia maxīmū bonū cōdicōnis huāne in
malū v̄sa est. fere picula que vident fugiūt. Cū effugē. secure sūt Nos et ventu
ro torquem̄ et p̄t̄ito. Multa bona nr̄a. nobis nocēt; timoris n. tormentū memoria
reducit puidēcia anticipat. Nemo tm̄ p̄ntib9 miser ē; De malo spei ī timoris
Intelligo lucilli nō emēdari me; et de efficacia exēplaris doctrine Epla vj
tm̄. s; transfigurari Nec h̄ p̄mitto iā. aut spero nil in me sup̄esse qd̄ mutādū sit.
Q̃uid ni. multa habeam q̄ dēant colligi et h̄ ip̄m argumentū ē. ī melius trāslati aī. qui
vicia sua q̄ adh̄ ignorabat. videt. Q̃uibusdā egris gratulacio fit. cū ip̄i egros se esse
senserūt Cuperē itaq; tecū cōicare tā subitaz mei mutacōm. Tūc amicicie nr̄e
certiorez fiduciā h̄ere cepissem. illius vere quā nō spes. nō timor. nō vtilitatis
sue cura diuellit. illius cū q̄ hoīes moriūt̄. et pro qua moriunt̄. multos t̄ dabo
q̄ nō aīco. s; amicicia caruerūt Hoc nō pt accidē Cū aīos in societatē honesta
cupiēdi par voluntas trahit Q̃idni nō possit. Sciūt n. ip̄os h̄re oīa cōia. et q̄dez
magna adūsa. Concipe aīo nō potes. q̄ntū momēti afferē mi singlos dies vide
am. Mitte inquis et nobis ista que tā efficacia expertus es Ego vō cupio in te
oīa transfundere. et in h̄ gaudeo aliquid discē ut doceaz Nec me vlla res delecta
bit. licet sit eximia et salutaris. q̄ m̄ vni sciturus sū Si cū hac excepcōne detur
sapiēcia. ut illā inclusā teneā. nec enūciez. reiciā. Nullius boni uel rei sine socio
iocunda possessio est Mittā itaq; ip̄os t̄ libros. ī ne multū ope impēdas. dū passī
p̄futura sectaris. imponā notas ut adip̄a p̄tinus q̄ p̄bo ī miror accedas. plus tm̄ t̄
et viua vox et quitas q̄ oro p̄derit In rem p̄ntez venias o; p̄mū q̄ homines ā
plus oculis q̄ auribus credūt. Deinde q̄ longū iter ē p p̄cepta b̄ue et efficax p exēpla
Zenonē cleātes nō expssisset. si eū tm̄ audisset. vite ei9 interfuit. secta p̄spexit.
Obseruauit illū ut ex formula sua viuēt. plato ī aristo̅tiles et oīs in diuīsa itā sapiē
tum turba plus ex moribus q̄ ex vbis socratis traxit. Metrodorū et hermādrū et polie
nū magnos viros nō scola epicuri. s; contubernium fecit Nec in hoc te accerso tm̄ ut p̄ficia
as. s; ut p̄ficias plurimū n. alter alteri p̄ferimus Interim q̄m diurnaz t̄ mercedulā debeo. qd̄
me hodie apud hecatoēz delectauit dicam Q̃ueris inqt qd̄ p̄fecim. Amicus esse
m̄ michi cepi. p̄ficit. q̄ nūq; erit solus. scito hunc amicū oībus esse. De fugiendo turbe con
Quid t̄ vitandū p̄cipue existimes queris. Turbam. sorcio Epla vij
Non dū n. illi tuto cōmittas Ego cte cōfitebor imbecillitatē meā Nūq; mores
quos extuli refero Aliqd ex eo qd̄ cōposui turbat̄. aliqd ex hiis que fugaui redit Q̃d
egris euenit quos longa imbecillitas vsq; eo affecit. ut nūq; sine offensa p̄ferant̄. h̄
accidit nobis quorum aīi ex longo morbo reficiuntur Inimica ē multorū conuersacō

comedat — Nemo nō aliqd nobis uiciūz aū comodat / aū imp̄mit / aū nescientibꝰ allinit. Utiqꝫ quo maior ē p̄plus cui miscem̄ / hoc piculi plus est. Nichil vō tam dampnosū bonis moribus q̄ in aliquo spectaculo desidere. Tūc n. p voluptatez facilꝰ uicia subrepūt. Quid me existimas dīe? auarior redeo. ambiciosior. luxuriosior. īmo vō crudelior et inhūanior q̄z int̄ hoīes fui. Casu in meridianū spectaclm incidi. lusus spectās et sales et aliqd laxamti q̄o hoīm oculi ab hūano cruore acquiescant. Contrā e. qcqd an pugnatū ē mīa fuit. Nūc om̄is nugis mera hoīcidia sunt. Nichil hūt quo tegant. adictū toto corpibus expositi. Nūqȝ manū frustra mittūt. hoc plerisqꝫ ordinariis paribus et postulaticiis p̄ferūt. Quid ni p̄ferāt? Non galea nō scuto repellit̄ gladius. Quo munimēta? quo artes? oīa ista mortis mōre sūt. Mane leonibus et ursis hoīes, meridie spectatoribus suis obiciūt̄. Interfectores interfecturis iubent obici, et victorē aliā detinet cedē. Exitus pugnanciū mors est. ferro et igne res geritur. hoc fiūt dū vacat harena. Sz latrocinīū fecit aliquis. qd ergo? meruit ut suspendat̄. Occidit hoīem. qa occidit. ille meruit ut hoc paciatur. Tu qd meruisti miser ut hoc spectes? Occide. ūbra. ure. quare tā timide incurrit in ferrum? quare parū audacē occidit? quare parū libent̄ morit̄? plagis agitur in uulnera. Mutuos ictꝰ nudis et obuiis pectoribꝰ excipiūt. Intermissū est spectaculū. Interim iugulentur hoīes ne nil agat̄. age n. hoc qd intelligis mala exempla in eos redundare q̄ faciūt. Agite dijs īmortalibꝰ grās. q eū docetis esse crudelē qui nō p̄t discere. Subducendꝰ ē p̄plo tener aīus et parū tenax recti. facile transit ad plures. Socrati et Catoni et lelio excutere mores suos poss<t> dissimilis multitudo potuisset. adeo nēo nrm. qui cum maxime concinnamus ingeniū, ferre īpetū uicioz tā magno comitatu venienciū p̄t. Unū exemplū auaricie aū luxurie et multū mali facit. Conuictor delicatꝰ paulatim eneruat et emollit. vicinꝰ diues cupiditatē irritat. Malignus comes. quāuis candido, et simplici rubiginē suā affricuit. Qd tu accidere his moribus credis in quos p̄licū factū ē impetꝰ? Necesse ē aū imitteris aū oderis. Utrūqꝫ aūt deuitandū ē. ne vel similis malis fias qz multi sūt. ne uel inimicꝰ multis qz dissimiles sūt.

Recede in te ipm q̄ntū potes. Cū his versare q̄ te meliorē factur̄ sūt. Illos admitte quos tu potes facē meliores. Mutuo ista fiūt et hoīes dū docēt discūt. Non ē qd te gloria publicandi ingenij pducat in mediū. ut recitare istis velis aū disputare. qd te facē velle si hīēs isto p̄plo ydoneā mercē. Nemo ē qui intelligē possit. aliquis fortasse unꝰ aū alter incidet. et hic ipē formandꝰ tibi erit instruendꝰqꝫ ad intellectū tui. Cui igit̄ ista didici? Nō ē qd timeas ne opaz pdideris. si tibi didicisti. Sz ne hodie soli m̄ didicerim. communicabo tecū q̄ occurrūt m̄ egregie dicta. dū eādē fere sensū ex quibus unū hec epla debitū soluet. Duo tamen accipe. De mocrit ait. Unꝰ m̄ p̄plo ē. et p̄plus p uno. Bn̄ et ille dixit quisquis fuit. ambigit̄ n. de auctore. Cū quereret̄ ab illo quo tāta diligencia artis spectaret ad paucissimos p̄uentē? Sacis sūt m̄ inqt pauci. satis ē unꝰ. satis ē nullus. Egregie hoc tercium Epicurꝰ. cū uni ex consortibus studioz suoz scriberet. hoc inqt ego nō multis s̄ tibi. satis n. magnum alter alteri theatrum sumꝰ. Ista mi lucili condenda in animū sūt, ut contēpnas voluptatez ex plurium assensione venientez. Multi te laudāt. et qd hēs cur placeas tibi si is es quē intelligūt multi. introrsus bona tua spectent. Vale.

beneficiū fortune repbat et frugalitatē comēdat et q̄ frugalitatē fine p̄ficē

monet — Tu me inquis uitare turbam iubes secedē. vera libiat? ē Epla octaua

et conscientia esse qē tu. ubi illa p̄cepta uestra q̄ imperant in actu mori? Qd ego tibi videor mīstrare suadē inde me recondidi et fores clausi ut pdesse pluribus possem. Nullus m̄ p ocium dies exit. partes noctiū studijs uendico. Nō uaco sompno sꝫ succūbo. et oculos vigilia fatigatos

(marginal glosses: quā sūt; et postulatiis; gladij; q̄ externū q̄ aiiollit; s<unt> mores; filiis; quā; heuinachu)

cadentes q3 in ope de uneo Secessi nō tm̄ ab hoībus s3 z rebus. z in p'mis ameis rebus
Posteroꝝ negocia ago Illis aliqua que p̄nt prodesse cōscribo Salutares amonitiones uelut medica- — et l'rib mado
mentoꝝ utiliū cōpositiones l'ris mando / esse illas efficaces in meis ulc̄ibus exptus. q̄ ēt si pla-
nata nō sūt / s3 serpere desierūt. Rectū iter qd' sero cognoui z lassus errādo aliis monstro et
Clamo / uitate q̄cūq3 vulgo placent. q̄ casus attribuit / ad oē̄ fortuitū bonū. suspiciosi pauidi
q3 subsistite / z fera. z piscis spe aliqua oblectāte decipitur Munera ista putas fortune. insidie — q fortuite putatis
sūt. Quisq's v'rm agē tutā3 vitā uolet. quātū plurimū pt̄. ista uiscata bñficia deuitet :· — insitata
1 xhr Inquibus q3 miserimi fallim̄. abire nos putam'. herem' Inprecipicia cursus iste deducit nos
huius eminentis vite exitus. cadē est. Deinde nec resistē q̄dem licet. at rep trāsuersos agere
felicitas / al' rectis saltē / al' ut semel fuere. al' te met feuere. Tui l'facilit nō euitit fortuna
s3 cōcutiat. z alidit. hanc g° sanā et salubrē formā uite tenete ut corpi tm̄ indulgeatis
q̄ntū bone ualitudim satis est. Durius ē. ne aīo male pareat Cibus famē sedet potio sitī — extendū
extinguat. vestis arceat frigus. domus in munimentū aduersus infesta corpis. H ac utrum
cespites aspes erexerit. an uarius lapis gentis aliene nil interest. Scitote tā bñ hoiē3 cul-
mo q̄ auro tegi. Contemnite oīa q̄ supuacuus labor uelut ornamentū ac decus ponit. Cogi-
tate nil pter aīm esse mirabile. cui magno nichil magnū est / Si h' mecū. si h' cū posteris
loquor. nō uideor e plus prodesse q̄ cū aduocationē aduocat' descendem / al' tabul' testamentis — testamentis
imprimerem / al' in senatu candidato uocē et manū commodarē. Michi crede. q̄ nil agē uident'
maiora agūt. humana diuina q3 simul tractāt. Sz iā finis faciend' est. z aliqd ut institui
p̄hac epła dependendū. Id nō de meo fiet. Ad huc epicurū cōpilam'. cui' hanc vocē hodi-
erno die legi. philosophie seruias oportet ut t̄ contingat ūa libertas ē Non differt in diē3 q̄ se illi subicit
et tradidit. statim circūagit. h' n' ipm philosophie seruire libertas ē. Pt̄ s' ut me interoges qr̄ ab epicuro
tā multa bñdicta referā3. potiusq̄ nroꝝ. qd ē tn̄ qr̄ tu istas epicuri uoces putes esse nō publi-
cas. Quā multa poete dicūt q̄ a philosophis al' dicta sūt al' dicenda. Non attingā tragicos n' toga-
tos nros. h'nt n' h' q3 aliqd seueritatis. z sūt int' comedias et tragedias medie / q̄ntū diser-
tissimoꝝ versuū inter mimos iacet. Quā multa publij nō excalceatis s3 coturnatis dicenda sūt.
vnū v'sum ei' q' ad philosophiā ptinet. et ad hanc ptem quomō fuit in manibus referā3 quo negat
fortuita in nrīs h'nda. Alienū ē omne qcqd optando euenit. hunc v'sum a te dicta nō paulo meli'
s3 astricti'. al' astuti' memini Non est tuū qd' fortuna fecit tuū. Illud etiā nūc melius a te
dictū nō p'tribo. dari bonū qd potuit. auferri pt̄. hoc nō puto in solutū de tuo tibi Qualit'
sapiens se ipso contentus amico nō egeat et quē quis sibi amicum faciat Episto
la Nona
An merito reprehendat inquadā epla epicur'
stilbonem. q̄ dicūt sapientē se ipso esse contentū. et pp' h' amico nō indigē. desideras scire.
hoc obicitur stilbom ab epicuro z his q̄bus summū bonū visum ē aīus impaciens Inambigu-
itatem incidendū est. si exprimē apathiā vno v'bo cito uoluerim' et impacientiā dicē. Poterit — apathiam
n' cōtrariū qd' significare uolu' intelligi. Nos eū uolu' dicē q̄ respuat oīs mali sensum. accipi-
et' q̄ nullū possit ferre malū. vide g° nū satis sit inuulnerabilē al' inmutabilē d aīum dicē al' aīum — inuulnerabilem
ext' omem paciencium positū. h' int' nos et illos interest. nr̄ sapiens uincit q̄dem incommodū
omne s3 sentit / illoꝝ nec sentit quidē Illud nobis et illis commune ē sapientem se ipso
contentū esse s3 tn̄ et amicū habē wlt et vicinū et contubernalē q̄uis s' ipse sufficiat. vide q̄
sit se contentus. aliqn̄ sui pte contentus ē. s3 illi manū al' hosti al' morbus incidit. Si qs oculum
uel oculos casus excusit. reliq' illi sue satisfaciunt et erit in minuto corpe z amputato

tā let' q̄ integro fuit. sȝ que sibi deē .. nō desiderat / nō adesse mauult. Ita sapiēs se cōtētꝰ
est. nō ut uelit esse sn̄ amco sȝ ut possit. ⁊ hoc q̄ dico possit. tale est. amissū equo ānō feret. sine
amico qdē; nūquā erit. Pusilla ptate hȝ quātito reparet. Quō si ꝑdiderit phidias statuam.
ptinꝰ alīa faciet. hic sic faciendaꝝ amicicaꝝ artifex. substituet alīū in locū amissi. Queris.
quō amicū facturꝰ sit cito. dicā. Si illud in te cū quenit. ut statim t̄ soluam qd' debeo. et
q̄ntū ad hanc ep̄lam paria faciamꝰ. hecato ait. Ego t̄ monstrabo amatoriū sn̄ medicam(en) amatorum
to. sine hba. sn̄ ullꝰ venefice carmīe. Si vis amaī. ama. hēs aūt nō tm̄ vsum amicicie
ueteris. ⁊ cte magnā uoluptatem. sȝ et inicii ⁊ cōpatōnē noue. Quō interest int' metentem
agricolam et serētem. hoc int' eū q̄ amicū parauit. et q̄ parat. Athalus phus dicē solebat. iocū.
diūs esse amicū facere quā hēre. Q̄mō artifici iocūdius pingē q̄ pinxisse. Illa in ope suo
occupata sollicitudo. ingens oblectamētū hȝ in ipa occupatōe. Non eque delectat. q̄ ab ope
pfecto remouit manū. Iam fructu artis sue fruit. ipa arte fruebatur cū pingēt. fructuo
sio' est adolescentia liberoꝝ. sȝ infancia dulcior est. Nūc ad ꝓpositū reuertamur. Sapiēs ⁊ si cōtē
tus est se. tn̄ hēre amicū vult. si ab alīo aliud. ut exerceat amiciciā ne tā magna virtꝰ iace
at. Non ad hoc q̄d dicebat epicurꝰ in hac ipā ep̄la. ut hēat q̄ sibi egro assideat. succurrat in vin
cla cōiecto uel inopi. sȝ ut hēat aliquem cui ipē egro assideat. quē ipē cōuētū hostili custo
dia libēt. Q̄ se spectat. et ꝓpt' hoc ad amiciciā venit. male cogitat. q̄admodū cepit sic desinet.
parauit amicū aduersus vincla laturꝝ opē. cū p̄mū cōnuerit catena discedet. hee sūt amicie
temporaneas q̄s tēporias ꝓplus appellat. Qui cā vtilitatis assūptꝰ ē. tādiu placebit quā diu vtilis
fuit. hac re florentes amicoꝝ turba circūsidet. Circa euersos ingēs solitudo est. et inde amici
unde fugiūt. ubi ꝓbantur. hac re ista tot nephāria exempla sūt. Alioꝝ metu relinquētiū. alioꝝ
metu ꝓdencium. nēe ē inicia int' se ⁊ exitꝰ cōgruāt. Qui amicꝰ ēē cepit q̄r expedit. pla
cebit ei aliqd p̄ciū cōtra amiciciā. si ullū in illa placꝫ p̄ciū pter illam. In quid amicū paro. ut hēam pro quo mori possim ut
hēam quē in exiliū sequar. cuiꝰ me morti ⁊ oppona. ⁊ impendā. Ista quā tu describis nego
ciacio est. nō amicicia que ad comoda accedit. q̄ quid cōsecutā sit spectat. Non dubie hȝ aliqd
sīle amicicie affectꝰ amanciū. possis dicē illaȝ esse insanā amiciciam. Nūquid ergo quisquā
amat lucri cā. Nūquid ambiciōnis aut glorie. Ipē pse amor. oīm reꝝ negligēs. aīmos in cupi
ditatē forme. nō sn̄ spe mutue karitatis accendit. Quid ergo. Ex honestiori cā turpis cohit af
fectꝰ. Non agit inquis nūc de hoc. an amicicia ꝓpt' se an ꝓpt' aliud expetēda sit. Naȝ si ꝓpter
se ipaȝ expetēda ē. pt ad illā accedē. q̄ se ipō cōtentꝰ ē. Quō ergo ad illā accedit. Quō ad reȝ
pulcerrimā. nō lucro captꝰ. nec varietate fortune pertitꝰ. Detrahit amicicie maiestatem
suam. q̄ illaȝ parat ad bonos casus. Se cōtentꝰ ē sapiens ad bn̄ viuēdū nō ad viuēdū. Ad hoc
n. multis illi rebus opus ē. ad illud tm̄ animo sano et erecto et despiciente fortunā. Volo tibi
crisippi q̄ȝ distinctōnē indicarē. ait. sapientē nulla re indigē. ⁊ tn̄ multis illi rebus opꝰ ēē. Contra
ult^2 stulto nulla re opꝰ esse. Nulla n. re vti scit. sȝ omnibus eget. Sapienti ⁊ manibus et oculis et multis
ad cottidianū vsum necessariis opꝰ ē. sȝ eget nulla re. Egere n. necessitatis est. Nichil aūt necesse ē
sapienti. Ergo q̄uis se ipō contentꝰ sit. amicis opus est illi. hos cupit hēre q̄ plurimos nō
ut bn̄ uiuat. viuet n. et sn̄ amicis beate sui. Summū bonū extrinsecꝰ instrumēta nō q̄rit. domi
colitur. ex se totū est. Incipit fortune esse subiectꝰ. si quā ꝑtē sui foris querit. Qualis tn̄ futura
est vita sapientis. si sn̄ amicis relinquitur in custodiā coniectꝰ. uel in aliqua gēte aliena desti
tutus. uel in nauigatōne lōga retentꝰ. aut in desertū litꝰ eiectꝰ. Qualis ē iouis. cū resoluto
mūdo ⁊ diis in vnū cōfusis. paulisper cessante natā. adquiescit sibi cogitatōibꝰ suis traditꝰ. Tale qdā

/ Ad bonos casꝰ se contentꝰ ē sapiens. hoc mi lucili ꝑperam interpretant' sapiente
undique submouent. et intra cutem cogunt. Distinguendū aūt ē. quid et quatenus
vox ista significet. se cōtentꝰ ē

facit sapiens ipse reddit͛ · secū est · q̄dm̄ q̄dez illi licet suo arbit͛o suas res ordinare se q̄tent⁹
est ꝗ et ducit uxorē se q̄tent⁹ ē · si et lib̄os tollit · se content⁹ ē / et tn̄ nō viuet si fuit sn̄ homīe
victurus / adamicanā fert illū nulla vtilitas sua · s; nālis irrit͛o Nā ut ce͛tar͛ rer͛ nob̄ īnata uitet
ē dulcedo · sic amicicie / q̄modo solitudo in odiū ē / sic in dulcedine · ⁊ appetit͛o societatis quā hēz
homī nā q̄ciliat / sic inē hui⁹ q̄z rei stimul⁹ · q̄ nos amiciciar͛ appetentes faciat · Nichilo⁹ cū sit
amicor͛ amātissi⁹ · c̄ illos s̄ q̄paret · sepe p̄fat͛ · omne inē se bonū t̄mīab͛ ⁊ dicet · q̄d stilbon
ille dixit / stilbon quē epicuī ep̄la insequit͛ / h͛ n · capta p̄ria amissis lib̄eis amissa uxore · cū
ex incendio pu͛ᶜ solus · ⁊ tn̄ b͛tus exiet / interoganti demetrio · cui cognomē ab exitio vrbiū ab excidio
omnia poliorcetes fuit · nūq̄d p̄didisset / in q̄t bona mea mecū sūt Ecce vir fortis et strenuus ⁊
ip̄am hostis sui victoriam vicit · Nichil inq̄t p̄didi / Dubitarē illū coegit · an vicisset Omnia
mea mecū sūt · Justicia vir͛ prudencia tempācia · h͛ ip̄m nichil bonū putare · q̄d eripi
possit · Miram̄ aīalia q̄daz q̄ medios ignes sn̄ noxa corp̄m t̄nseūt Quanto h; mirā
bilior vir q̄ p̄ferr; ⁊ ruinas ⁊ ignes illesus ⁊ īdēpn͛s euasit Vides q̄nto facili⁹ sit totam
gentem q̄ vnū viꝛ vincere / hec uox illi coīs ē cū stoico / eq̄ hic intacta bona p̄q̄matus
fecit vrbes fert / se n · ip̄o q̄tent⁹ ē · hn͛ felicitatē suā fine designat · Ne existimes nos solos ge
neōsa vb͛a iactare · et ip̄e stilbonis obiurgator epicur⁹ simile illi uocē emisit Quā tu bonī
q̄sule · ⁊ si hīc dies iā expūxi / Si cui inq̄t sua nō uidēt͛ amplissima · lz toci⁹ mūdi dn̄s
sit tn̄ miser ē · Vel si h͛ mō t̄ meli⁹ enūciari uidēt͛ · id n · agendū ē · ut nō vb̄is seruiam⁹
s; sensibus · miser ē q̄ se nō b͛tissimū iudicat lz īp̄et mūdo Vt scias aūt hos sensus
dictante esse cōmūēs · natā dictāte apud poetā comicū īuemēs · nō ē b͛tus · esse se q̄ bt̄m nō putat ·
Quid n · refert q̄lis status sit / si ē tibi malus Quid g⁰ inq̄s · si bt̄m se dixit ille tp̄t
diues · et ille multor͛ dn̄s · s; plūrimi s͛uis · b͛tus sua sn̄ā fiet / nō q̄d dicat s; q̄d senciat q̄nt
reffert / nec q̄d vna die senciat · s; q̄d assidue · nō ē aūt q̄ v͛earis ne ad indignū res tanta
p̄ueniat / insi sapienti sua nō placeant Oīs stulticia labōat fastidio sui De solitudie
vitanda imprudentibus et sinceritate orandi deum · Epistola decima
Sic est · nō muto sn̄iaz · fuge multitudinē · fuge paucitatē · fuge et vnū Non habeo
tecū quo te cōmunicatū uelim · Et uide q̄ iudiciū meū hēas / Audio te t̄ credē Crates
ut aiūt hui⁹ ip̄i⁹ stilbonis auditor / cui⁹ incēōnes p̄ori ep̄la feci · cū vidisset adolescentulū
secreto ambulantem interogauit / q̄d illic solus faceret · Mecū inq̄d loq̄r / cui Crates caue inq̄d
rogo et diligent͛ attende · ne cū malo hoīe loq̄ris · lugētez timētez q̄ custodiē sole⁹ ne so
litudine male vtat͛ · Nemo ē ex imprudentibus q̄ relinq̄ s̄ debeat · Tūc mala q̄silia agitant
Tūc a͛ aliis a͛ ip̄is p̄icula futura struūt / tūc cupiditates īprobas ordinat / tūc q̄q̄d aut
metu a͛ pudore man⁹ celabat aīus / expomit / Tūc audaciā acuit / libidinē irritat ira
cūdiam instigat / Demq̄ q̄ vnū solitudo hēt comodū · nīl ulli cōmitte · nō time iudicē / p̄it
stulto Ip̄e se p̄dit · bide itaq̄ q̄d de te sp̄ēm · imo q̄d spondeā m̄ Spes n · mihi boni nom
ē Non n · īuenio cū quo te malī esse q̄ tecū · Repeto inēōria q̄ magno aīo q̄daz vb̄a libris
p̄ieceris · q̄ti roboris plena · Gratulat͛ sū p̄tin⁹ m̄ · et dixi · Nō a sūmis labiis ista uene
rūt / habent hec uetes fūdamētū Iste h͛o nō est vn⁹ exp̄lo / ad salutē spectat / Sic lo
quē · sic viue · bide ne te ulle res dep̄mat · Votor͛ tuor͛ uetr͛ lz dijs g͛ras facias · alia
integra al͛ de nouo suscipe Roga bonaz mentē · bonā ualitudinē aīm deīn tūc corp̄is 29
Quid ni tu ista uota / facias sepe Audact͛ dn̄m roga · Nichil illū de aliēno rogaturus es
dico S; ut more mō cū aliquo murmustō ep̄lam meaz inittā · verū ē q̄d apd͛ anthenodor͛ īueī

Tūc scito te omnibus cupiditatibus solutū · cū eo p̄ueneris ut nil deū roges / nisi qd̄ rogare possis
palam Nūc n. q̄nta ē demēcia hoīm / turpissima uota diis insusurrāt Si qs admouit
aurē · cōticescēt / et qd̄ scire hoīes nolūt · deo narrāt Uide g° ne hoc p̄cipi salubrit̄ possit ·
Sic uiue cū hominibus tanq̄ deus uideat · sic loq̄re cū deo tanq̄ hoīes audiant De mirabili qualitate uerecūdie z magnitudīa viri boni p̄ntia Epistola vndecima

Locutꝰ ē mecū amicꝰ tuus bone indolꝭ in quo
quantū esset aīi · q̄ntū ingenij · q̄ntū iā ēc p̄fectꝰ sermo p̄mꝰ ondit Dedit nobis
gustum ad quē r̄ndebūt Non eīn ex p̄parato locutꝰ ē · s; subito dep̄hensus · Ubi se colligebat
uerecūdia · bonū in adolescente signū · uix potuit excutē · adeo illi ex alto suffusus ē rubor · hic
illū q̄ntū suspicor z cū se firmauit · z cū oībꝫ vicijs exuerit · sapientē quoq; sequet̄ · Nulla
n. sapiencia naīa corporis aut animi vicia deponitur Quicq̄d infixū et ingenitū est
lenit̄ arte nō vincit̄ / Quibusdā eciā constantissimis in conspectu p̄pli sudor erūpit · nō alit̄ quā
fatigatis · estuantibꝫ solet / Quibusdā tremūt genua dicturis Quorūdā dentes
collidūt̄ / lingua titubat · labia concurrūt / h nec disciplīā nec usus unq̄ excutit · s; nā vim
suam exercet · z illos uiciū sui et robustissimos admonet · Int̄ hec esse et ruborē scio
qui grauissimis quoq; uiris sb̄itꝰ effūditur · Magis q̄dē in iuuenibꝫ appāet quibꝫ et
plus caloris ē z tenera frons · Nichilominꝰ ueteranos et senes tangit Quidā nunq̄ magis
quā cū erubuerīt timēdi sūt · q̄s omē uerecūdiā effūderīt · Sillam tūc erat uiolentissimꝰ
cū sanguis faciē eius inuaserat Nichil erat mollius pōpeij · Nunq̄ nō corā plurib; erubuit · Utiq; in cōtionibꝫ fabianū cū in senatū esset testis inductꝰ erubuisse memini · z
hoc illū mire pudor decuit · Non accidit hoc ab infirmitate mentis · s; a nouitate rei
q̄ inexercitatos z si nō concutit / mouet · naīali in hoc facilitate corporis p̄nos · Nā ut quidā boni
sanguinis sūt · ita quidā incitati z mobilis z cito in os p̄deuntis / Hec ut dixi nulla sapiā abigit · alioquin h̄ret rerū naīa sub imperio suo · s; oīa eradēt vicia / Quecūq; attribuit cōdicio nascendi z corporis temperatura / Cū multū diu aīus composuit herebūt Nichil n. horū uitari pt̄ (q; se)
(contrariū) nō magis q̄ arcessiri Artifices scenici q̄ imitant̄ affectꝰ · q̄ metū z trepidacōm exp̄mūt · qui
(imitāt̄) tristiciā repr̄ntant · h̄ iudicio uerecūdiā Deiciūt n. vultū · vā submittūt · figūt in terrā oculos
et deprimūt · ruborē sibi exp̄mē nō p̄nt Ne p̄hibet̄ h nec adducit̄ Nichil aduersus hec sapiā p̄mittit
nil p̄ficit · Sui iuris sūt · iniussa ueniūt · iniussa discedūt / Jam clausulā epla poscit Accipe
eādem utilē ac salutarē cōposicōnez · quā te affigē aīo uolo / Aliquis vir bonꝰ nob̄ eligendꝰ (omo)
ē / ac semp̄ an oculos h̄ndꝰ ut sic tanquā illo spectante uiuamꝰ z oīa tanq̄ illo uidente faciamꝰ · hec mi lucilli epicurꝰ p̄cepit · custodē nobis et pedagogū dedit Nec īmito Magna pars peccatorū tollit̄ si peccaturis testis assistat Aliq̄ h̄eat aīus quē uereat̄ · cuiꝰ auctē z secretū
suū sanctiꝰ faciat · O felicem illū · q̄ nō p̄ns tm̄ s; eciā cogitatꝰ emēdat O felicem q̄ sic aliquē uereri pt̄ · ut ad memoriā q̄s eius se cōponat / atq; ordinet · q̄ sic aliquē uereri
pt̄ · cito erit et ipe uerendꝰ Elige itaq; catonē · si hic uidet̄ ē nimis rigidꝰ elige remissioris
aīi virū · lelium · Elige eū cuiꝰ ē placuit z uita et oīo z ip̄e aīum an se ferens · tāq̄ illū
illū ē semp̄ ostende · uel custodē · uel exm̄ · opꝰ ē inq̄ aliquo · ad quē mores nr̄i se ip̄os dirigāt
nisi ad regulā p̄ua non corriges De bono senectutis et q; in necessitate uiuere nul-

la necessitas ē Epl̄a xii Scđus lib̄ eplar̄

Quocūq; me u̇to argumēta senectutis mee uideo · ueniā in suburbanū meū · z q̄ebar de īpēsis hedificij
mei dilabentis Ait villicꝰ mi · nō esse negligēcie sue viciū Oīa se facē · sed

villam veterem esse. Hec tamen intra manus meas crevit. Quid michi futurum est si tam putrida sunt etatis mee saxa. Iratus illi proximam occasionem stomachandi arripio. Apparet inquam has platanos negligi. Nullas habent frondes. quam nodosi sunt et retorti rami. quam tristes et squalidi trunci. Hoc non accideret si quis has circumfoderet, si irrigaret. Iurat per genium suum se omnia facere. in nulla re cessare curam suam. sed illas vetulas esse. Quod michi nos sit. Ego illas posueram. Ego illarum primum videram folium. Conversus ad ianuam. quis est iste inquam decrepitus et merito ad hostium admotus. foras enim spectat. Unde istunc nactus es. Quid te delectavit alienum mortuum tollere. At ille. non nosti me inquit. Ego sum Felicio cui sigillaria solebas afferre. Ego Philositi villici filius. Deliciolum tuum. Perfecte iste delirat. Vetulus etiam deliciolum meum est. Factum est prorsus potest fieri. dentes illi cum maxime cadunt. Debeo hoc suburbano meo. quod michi senectus mea quocumque me verti apparuit. Complectamur illam et amemus. plena est voluptatis si illa scias uti. Gratissima sunt poma cum fugiunt. pueritie maximus in exitu decor est. Deditos vino potio extrema delectat. illa que mergit. que ebrietati summam manum imponit. Quod in se iocundissimum omnis voluptas habet. in finem sui differt. Iocundissima est etas devexa iam non tamen preceps. et illam quoque in extrema tegula stantem iudico habere suas voluptates. Aut hoc ipsum succedit in locum voluptatum nullis egere. Quam dulce est cupiditates fatigasse ac reliquisse. Molestum est inquis mortem ante oculos habere. Primum ista tam seni ante oculos debet esse quam iuveni. Non enim citatione censum. Deinde nemo tam senex est ut improbe unum diem speret. Unus autem dies gradus vite est. Tota etas partibus constat. et orbes habet circumductos maiores minoribus. Est aliquis qui omnes complectatur et cingat. hic pertingit a natali ad diem extremum. Est alter qui annos adolescentie excludit. Est qui totam pueritiam ambitu suo astringit. Est deinde per se annus. omnia in se continens tempora. quorum multiplicatione vita componitur. Mensis artiore praecingitur circulo. Angustissimum habet dies gyrum. Sed hic ab initio ad exitum venit. ab ortu ad occasum. Ideo Eraclitus cui cognomen fecit orationis obscuritas scotinon. unus inquit dies par omni est. Hoc alius aliter excepit. dixit enim parem esse horis. nec mentitur. Nam si dies est tempus viginti quatuor horarum. necesse est omnes dies inter se pares esse. quia nox habet quod dies perdidit. Alius ait parem esse unum diem omnibus similitudine. Nichil enim habet longissimi temporis spatium. quod non et in uno die invenias. lucem et noctem et alternas mundi vices. plura facit ista non alia contractior vel productior dies. Itaque sic ordinandus est dies omnis. tamquam cogat agmen et consummet atque expleat vitam. Pacuvius qui Syriam usu suam fecit cum vino et illis funebribus epulis se sepelisset. sic a cena in cubiculum ferebatur. ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur. bebiote. bebiote. Nullo non se die extulit. Hoc quod ille ex mala conscientia faciebat. nos ex bona faciamus. et in somnum ituri leti hilaresque dicamus. Vixi et quem dederat cursum fortuna peregi. Crastinum si adiecerit deus. leti recipiamus. Ille beatissimus est et securus sui possessor qui crastinum sine sollicitudine expectat. Quisquis dixit vixi cotidie ad lucrum surgit. Sed iam debeo epistolam concludere. Sic inquis sine ullo ad me peculio veniet. Noli timere. aliquid secum fert. Quare aliquid dixi. multum. Quid enim hac voce preclarius quam illi trado ad te perferendam. Malum est in necessitate vivere. sed in necessitate vivere necessitas nulla est. Quid ni nulla sit. patent undique ad libertatem vie multe breves faciles. Agamus deo gratias quod nemo in vita teneri potest. Calcare ipsas necessitates licet. Epicurus inquis dixit. Quid tibi cum alieno. Quod verum est meum est. perseverabo Epicurum tibi ingerere. ut isti qui in verba iuravunt nec quid dicatur estimant. sed a quo. sciant quod que optima sunt esse communia. Ut non ferat corpori et qualiter sit vitanda nocitura potentia et quod maxime divitiis fruitur qui non indiget divitiis. Epistola tredecima

Marginal notes: futurum — meum — inquam — non enim — augmentum — funebribus — nimium est — nec — multus

Multum tibi animi esse scio. Nam et antequam instrues te preceptis salutaribus et dura uincentibus satis
aduersus fortunam placebas tibi, et multo magis postquam cum illa manus inseruisti. uires quas
expertus es tuas, que numquam certam dare fiduciam sui possunt nisi cum multe difficultates hinc et illinc appa-
ruerunt, aliquando uero et propius accesserunt. Sic uerus ille animus et in alienum non uenturus arbitrium proba-
tur; hec eius probatio obtrusa est. Non potest athleta magnos spiritus ad certamen afferre qui numquam suggilla-
tus est. Ille qui sanguinem suum (al. uidit) fudit, cuius dentes crepuere sub pugno, ille qui supplantatus aduersa-
rium toto tulit corpore nec proiecit animum proiectus, qui quotiens cecidit contumacior resurrexit, cum magna
spe descendit ad pugnam. Ergo ut similitudinem istam prosequar, sepe iam fortuna super te fuit. Nec
tamen tradidisti te, sed subsiluisti et acrior constitisti. Multum enim adicit sibi uirtus lacessita. Tamen si tibi uidetur acci- vide
pe a me auxilia quibus munire te possis. Plura sunt, Lucili, que nos terrent quam que premunt, et sepius opinione
quam re laboramus. Non loquor tecum Stoica lingua, sed hac submissiore. Nos enim dicimus omnia ista que gemitus
mugitusque exprimunt leuia esse et contempnenda. Omittamus hec uerba magna, sed, dii boni, uera. Illud
precipio ne sis miser ante tempus, cum illa que uelut imminentia expauisti fortasse numquam uentura sint,
certe numquam uenerint. Quedam ergo nos magis torquent quam debeant, quedam dolorem augemus, quedam fingimus, — quedam torquent cum omnino non debeant
quedam precipimus. Primum illud, quia res in controuersia est et litem contestatam habemus, in presentia differamus. Quod
ego leue dixero tu grauissimum esse contendes. Scio alios inter flagella ridere, alios gemere sub
colapho. Postea uidebimus utrum ista suis uiribus ualeant an imbecillitate nostra. Illud presta michi, ut
quotiens circumsteterint qui tibi te miserum esse persuadeant, non quid audias sed quid sentias cogites, et cum
patientia tua deliberes. At te ipse interroges, qui tua optime nosti: Quid est quare isti me complorent?
Quid est quod isti trepident, quod contagium quoque mei timeant, quasi transilire calamitas possit? Est aliquid istic ma-
li, an res ista magis infamis est quam mala? Ipse te interroga: Numquid sine causa crucior et mereo
et quod non est malum facio? Quomodo inquis intelligam si uana sint an uera quibus angor? Accipe
regulam — huius rei regulam. Aut presentibus torquemur aut futuris aut utrisque simul. De presentibus facile iudicium est. Si corpus
tuum liberum et sanum est, nec ullus ex iniuria dolor est, uidebimus quid futurum sit. Hodie nichil habet ne-
gotii. At enim futurum est. At non. Primum despice an certa argumenta sint uenturi mali. Plerumque — plerumque
enim suspicionibus laboramus, et illudit nobis illa que conficere bellum solet fama. Multo magis autem
singulos conficit. Ita est, mi Lucili: cito accedimus opinioni. Non coarguimus illa que nos in metum ad-
ducunt nec excutimus, sed trepidamus et sic uertimus terga quemadmodum illi quos puluis motus fuga
pecorum exuit castris, aut quos aliqua fabula sine auctore sparsa conterruit. Nescio quomodo magis
uana perturbant. Uera enim modum suum habent. Quicquid ex incerto uenit coniecture et pauentis animi licen-
tie tradi(tur)dit. Nulli itaque tam perniciosi, tam inreuocabiles quam limphatici sunt metus. Ceteri enim sine ratione,
hii sine mente sunt. Inquiramus itaque in rem diligenter. Verisimile est aliquid futurum mali: non statim uerum est.
Quam multa non expectata uenerunt, quam multa expectata numquam apparuerunt. Et si futurum est, quid iuuat
dolori suo occurrere? Satis cito dolebis cum uenerit. Interim tibi meliora promitte. Quid facies lucri?
tempus. Quamdiu sanas lucri tempus. Multa interuenient quibus uicinum periculum uel prope admotum aut subsistat
aut desinat aut in alienum caput transeat. Incendium ad fugam patuit. Quosdam molliter ruina depo-
suit. Aliquando gladius ab ipsa ceruice reuocatus est. Aliquis carnifici suo superstes fuit. Habet et mala fortuna
leuitatem. Fortasse erit, fortasse non erit. Interim dum non est meliora propone. Non numquam nullis apparentibus
signis que mali aliquid prenuncient, animus sibi falsas imagines fingit, aut uerbum aliquod dubie significationis detor-
quet in peius, aut maiorem offensam sibi proponit alicuius quam est, et cogitat non quantum iratus ille
sit, sed quantum liceat irato. Nulla autem causa uite est, nullus miseriarum modus, si timetur quantum potest. Hic
prudentia prosit, hic robur animi. Euidentem quoque metum respue. Si minus, uitium uitio repelle. Spe

metum tempera. Nichil tam certum est ex hiis que timentur, ut non certius sit, et formidata subsidere
et sperata decipere. Ergo spem et metum examina, et quotiens incerta erunt omnia, tibi fave. Crede
quod mavis. Si plures habebit sententias metus, nichilominus in hanc partem potius inclina, et perturbare te
desine, ac subinde hoc in animo volve maiorem partem mortalium, cum illi nec sit quicquam mali nec pro certo futu-
rum sit, estuare ac discurrere. Nemo enim resistit sibi cum cepit impelli, nec timorem suum
redegit ad verum. Nemo dicit vanus auctor est, vanus est: aut finxit aut credidit. Damus nos referendos,
expavescimus dubia pro certis. Non servamus modum rerum; statim in timorem venit scrupulus. Pudet
me sic tecum loqui et tam levibus remediis te refocillare. Alius dicat: fortasse non veniat.
Tu dic: quid porro si evenerit? videbimus uter vincat. Fortasse pro me veniet, et mors ista vitam
honestabit. Cicuta magnum Socratem fecit. Catoni gladium assertorem libertatis extorque,
et magnam partem detraxeris glorie. Nimium diu te exortor, cum tibi admonitione magis quam exhortatione
opus sit. Non adducimus te a natura tua diversum; natus es ad ista que dicimus. Eo magis bonum
tuum auge et exorna. Sed iam finem epistole faciam, si illi signum suum impressero, id est aliquam magni-
ficam vocem perferendam ad te mandavero. Inter cetera mala hoc quoque habet stultitia: semper incipit
vivere. Considera quid vox ista significet, Lucili virorum optime, et intelliges quam feda sit hominum
levitas, quotidie novam vite fundamenta ponentium, novas spes in exitu inchoantium.
Circumspice tecum singulos: occurrent tibi senes qui se tum maxime ad ambitionem, ad peregrinationem,
ad negotiandum parent. Quid est autem turpius quam senex vivere incipiens? Non adicerem aucto-
rem huic voci, nisi esset secretior, nec inter vulgata Epicuri dicta, que mihi et laudare et adoptare
permisi. De utilitate excitationis contra adversa et de remediis contra mala
fortuita et quod stultitia semper incipit vivere. Epistola Quartadecima

Fateor insitam esse corporis nostri caritatem, fateor nos huius gerere tutelam. Non nego
indulgendum illi, sed serviendum nego. Multis enim serviet qui corpori servit, qui pro illo ni-
mium timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tamquam propter corpus vivere
debeamus, sed tamquam non possimus sine corpore. Huius nos nimius amor timoribus inquietat, sollicitudinibus
onerat, contumeliis obicit. Honestum ei vile est cui corpus nimis carum est. Agatur dilige-
tissime eius cura, ita tamen ut cum exiget ratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. Nichi-
lominus quantum possimus evitemus incommoda quoque, non tantum pericula, et in tutum nos reducamus, excogitantes
subinde quibus possint timenda depelli. Quorum, nisi fallor, tria genera sunt. Timetur inopia, timentur
morbi, timentur que per vim potentioris eveniunt. Ex hiis omnibus nil nos magis concutit quam quod ex ali-
ena potentia impendit. Magno enim strepitu et tumultu venit. Naturalia mala que retuli,
inopia atque morbi, silentio subeunt, nec oculis nec auribus quicquam terroris incutiunt. Ingens alterius mali
pompa est; ferrum circa se et ignes habet et catenas et turbam ferarum quam in viscera immittat
humana. Cogita hoc loco carcerem et cruces et eculeos et uncum, adactum per medium hominem qui per
os emergeret stipitem, et distracta in adversum actis curribus membra, illam tunicam alimentis
ignium et illitam et intextam, et quicquid aliud preter hec commenta sevicia est. Non est ita mirum si ma-
ximus huius rei timor est, cuius et varietas magna et apparatus terribilis est. Nam
quemadmodum plus agit tortor quo plura instrumenta doloris exposuit, specie enim vincuntur qui patientie
restitissent, ita ex hiis que animos nostros subigunt et domant plus proficiunt que habent quod ostendant. Ille
pestes non minus graves sunt, famem dico et sitim et precordiorum suspirationes et febrem viscera
ipsa torrentem, sed latent, nil habent quod intentent, quod preferant. Hec ut magna bella aspectu apparatuque
vicere. Demus itaque operam abstineamus offensis. Interdum populus est quem timere debeamus. Interdum

[Marginal notes: left of the rubric: "hic rubrica pertinet ad principium epistole"; right of the opening line of Epistle 14: "tutela"; left of the line beginning "restitissent": "que habent"]

si ea civitatis disciplina est ut plurima per senatum transigantur: timeantur gratiosi in ea viri. Interdum
singuli, quibus potestas populi et in populum data est. Hos omnes amicos habere operosum est. Satis est inimicos non
habere. Itaque sapiens numquam potentium iras provocabit, immo declinabit, non aliter quam in na-
vigando procellam. Cum peteres Siciliam, traiecisti fretum. Temerarius gubernator contempsit austri
minas. Ille est enim qui Siculum pelagus exasperet et in vertices cogat; non sinistrum petit litus,
sed id quo propior Charybdis maria convolvit. At ille cautior peritos locorum rogat quis aestus sit, quae
dent nubes signa; longe ab illa regione verticibus infami cursum tenet. Idem facit sapi-
ens. Nocituram potentiam vitat, hoc primum cavens ne vitare videatur. Pars enim securitatis et in hoc
est: non ex professo eam petere, quia quae quis fugit damnat. Circumspiciendum ergo nobis quomodo a vulgo tuti esse
possimus. Primum nihil idem concupiscamus. Rixa est inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno
emolumento insidiantis eripi possit. Quam minimum sit in corpore tuo spoliorum. Nemo ad hu- — nil
manum sanguinem propter ipsum venit, aut admodum pauci; plures computant quam oderunt. Nudum latro
transmittit; etiam obsessa via pauperi pax est. Tria deinde ex praecepto veteri praestanda sunt ut vitentur: odium,
invidia, contemptus. Quomodo hoc fiat sapientia sola monstrabit. Difficile enim temperamentum est verendumque ne in
contemptum nos invidia et timor transferat, ne dum calcare nolumus videamur posse calcari. Multis timen-
di attulit causas timeri posse. Undique nos reducamus: non minus contemni quam suspici nocet. Ad
philosophiam ergo fugiendum est. Hae litterae non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos infularum loco sunt.
Nam forensis eloquentia et quaecumque alia populum movet adversarios habet. Haec quieta et sui negotii contem-
ni non potest, cui ab omnibus artibus et apud pessimos honor. Numquam in tantum convalescet nequitia,
numquam sic contra virtutes coniurabitur ut non philosophiae nomen venerabile et sacrum maneat. Ceterum philosophia
ipsa tranquille modeste quoque tractanda est. Quid ergo? inquis, videtur tibi Marcus Cato modeste philosophari, — modeste
modestia — qui bellum civile sententia sua reprimit, qui furentium principum armis medius intervenit, qui aliis Pom-
peium offendentibus, aliis Caesarem, simul lacessit duos? Potest aliquis disputare an illo tempore
capessenda fuit sapienti res publica. Quid tibi vis, Marce Cato? Iam non agitur de libertate; olim pes-
sum data est. Quaeritur utrum Caesar an Pompeius possideant rem publicam. Quid tibi cum ista contentione? Nullae
partes tuae sunt. Dominus eligitur. Quid tua uter vincat? Potest melior vincere; non potest non peior esse
qui victor fuit. Melior qui vincat. Ultimas partes attigi Catonis, sed ne priores quidem anni fue-
runt qui sapientem in illam rapinam rei publicae admitterent. Quid aliud quam vociferatus est Cato et misit
irritas voces, cum modo per populi levatus manus et obrutus sputis et portandus extra forum traheretur,
modo e senatu in carcerem duceretur? Sed postea videbimus an sapientis opera pendenda sint. In- — pendenda sunt
terim ad hos te Stoicos voco qui a re publica exclusi secesserunt ad colendam vitam et humano generi — condenda
condenda — iura sine ulla potentioris offensa. Non conturbabit sapiens publicos mores nec populum in se
vitae novitate convertet. Quid ergo? Utique erit tutus qui hoc propositum sequetur? Promittere tibi hoc non possum
magis quam in homine temperato bonam valitudinem; et tamen facit temperantia bonam valitudinem.
Perit aliqua navis in portu; sed quid tu accidere in medio mari credis? Quanto huic periculum
paratius foret multa agenti molientique, cui ne otium quidem tutum est? Pereunt aliquando innocentes,
quis negat? nocentes tamen saepius. Ars ei constat qui per ornamenta percussus est. Denique consilium rerum — consilium
omnium sapiens, non exitum spectat. Initia in potestate nostra sunt; de eventu fortuna iudicat, cui
de me sententiam non do. At aliquid vexationis afferet, aliquid adversi. Non damnatur latro cum occidit.
Nunc ad cotidianam stipem manum porrigis. Aurea te stipe implebo. Et quia facta est auri
mentio, accipe quemadmodum usus fructusque eius tibi esse possit gratior. Is maxime divitiis fruitur
qui minime divitiis indigeat. Ede, inquis, auctorem. Ut scias quam benigni simus, propositum est aliena

laudare Epicuri et metrodori et aliorum ex illa officina. et quod in eorum est quod dixit omnibus dixit. Cui eget divitiis timet pro illis. Nemo autem sollicito bono fruitur. adicit illis aliquid studet. dum de incremento cogitat. oblitus est usus. rationes accipit. forum conterit. kalendarium versat. fit ex domino procurator. De non saginando uel impinguando corpore et de animi

exercitatione et vocis moderatione et quare stulta vita ingrata sit. Epistola xv

Mos antiquis fuit usque ad meam etatem servatus. primis epistole verbis adicere. Si vales bene est ego valeo. Recte nos dicimus Si philosopharis bene est. valere enim hoc demum est. sine hoc eger est animus. Corpus quoque et si magnas habet vires non aliter quam furiosi et frenetici validum est. Ergo hanc precipue valitudinem cura. deinde et illam secundam. Que non magno constabit tibi si volueris bene valere. Stulta est enim mi lucili et minime conveniens litterato viro occupatio exercendi lacertos. et dilatandi cervicem ac latera firmandi. Cum tibi feliciter sagina cesserit. et tori creverint. nec vires umquam opimi bovis nec pondus equabis. Adice nunc quod maiore corporis sarcina animus eliditur. et minus agilis est. Itaque quantum potes circumscribe corpus tuum et animo locum laxa. Multa sequuntur incommoda huic deditos curae. primum exercitationes quarum labor spiritum exhaurit et inhabilem intentioni ac studiis acrioribus reddit. Deinde copia ciborum subtilitas impeditur. Accedunt pessime note mancipia in magisterium recepta. homines inter oleum et vinum occupati quibus ad votum dies actus est. si bene desudaverunt si in locum eius quod effluxit multum potionis altius in ieiuno gutture regesserunt. Bibere et sudare vita cardiaci est. Sunt exercitationes et faciles et breves. que corpus et sine mora laxent et tempori parcant. cuius precipua ratio habenda est. Cursus et cum aliquo pondere manus mote. et saltus vel ille qui corpus in altum levat vel ille qui in longum mittit. vel iste ut ita dicam saltiaris. et ut contumeliosius dicam fullonius. quolibet ex his elige usu rude et facile. Quicquid facies cito redi a corpore ad animum. Illum noctibus ac diebus exerce. labore modico alitur ille. hanc exercitationem non frigus non estus impediet. non senectus quidem. Id bonum cura quod vetustate fit melius. Nec ego te iubeo semper imminere libro aut pugillaribus. Dandum est aliquod intervallum animo. ita tamen ut non resolvatur sed remittatur. Gestatio et corpus concutit et studio non officit possis legere. possis dictare. possis loqui possis audire. quorum nihil ne ambulatio quidem vetat fieri. Nec tu tamen intentionem vocis contempseris quam veto te per gradus et certos modos extollere et deinde deprimere. Quid si velis deinde quemadmodum ambules discere. Admittes istos quos nova artificia docuit fames. Erit qui gradus tuos temperet et buccas edentis observet et in tantum procedat in quantum audaciam eius patientia et credulitate produxeris. Quid ergo. a clamore protinus et a summa contentione vox tua incipiet. Usque adeo naturale est. paulatim incitari ut litigantes quoque a sermone incipiant. ad vociferationem transeant. Nemo statim quiritium fidem implorat. Ergo utcumque tibi animi impetus suaserit. modo vehementius fac vitiis convicium modo lentius prout vox quoque te hortabitur. et latus. modesta cum recipies illam revocatio que descendat. non decidat. et mediatoris sui temperamentum habeat. nec indocto et rustico more desaeviat. Non enim id agimus ut exerceatur vox. sed ut exerceat. Detraxi tibi non pusillum negotii. una mercedula et unus grecus ad hec beneficia accedet. Ecce insigne preceptum. stulta vita ingrata est. trepida tota in futurum fertur. Quis hoc inquis dicit. Idem qui supra. Quam tu nunc vitam dici existimas stultam. Babae et Isionis. Immo ita est. Nostra dicit. quos ceca cupiditas in nocitura ire numquam satiatura precipitat. Quibus si quid satis esse posset fuisset. qui non cogitas quam iocundum sit nihil poscere. quam magnificum sit plenum esse. nec ex fortuna pendere. Subinde itaque lucili quam multa sis consecutus recordare. cum aspexeris quot te antecedant cogita quot te sequantur. Si vis gratus esse adversus deos et adversus vitam tuam

damna stringe animam premit et enervat

saltatoris

utrumque

trepidos

cogita q̄ multos antecessores Q̄d ē tu ceteris te ipse antecessisti. fine constitue quē transire nō possis quē si velis. discedat aliquando ista insidiosa bona et sperantibus meliora q̄ assecutis sunt. Si quid in illis solidi esset. aliquando implerent, nunc auriencium sitim irritant. Irritant speciosi appa-ratus et quod futuri temporis incerta sors volvit. Cur ūtaque potius a fortuna impetrare ut det q̄ a me ne petam. Cur autem petam oblitus fragilitatis humane. In quid congeram laborem. Ecce hic dies ultimus est. Vt nō sit, prope ab ultimo est. Ut ad bonam vitam veniens in philosophie robore studeat et quod qui ad naturam vivit nunquam pauperem quia ad opiniōnem nunquam dives est. Epistola xvi

Liquere hoc tibi lucilli scio neminem posse beate vivere ne tollerabiliter quidem sine sapientie studio et beatam vitam perfecta sapientia efficitur. Ceterum tol-lerabilem etiam inchoata. Sed hoc quod liquet firmandum et altius cotidiana meditatione figendum est. Plus operis est in eo ut proposita custodias q̄ ut honesta proponas. Perseverandum est et assi-duo studio robur addendum. Donec bona mens sit que bona voluntas est. Itaque tibi apud me pluribus verbis haut affirmatione nec tam longis intelligo te multum profecisse. Que scribis unde veniant scio non sunt ficta, nō colorata. Dicam tamen quid sentiam iam de te spem habeo nondum fiduciam. Tu quoque idem facias volo. Non est quod tibi cito et facile credas. Excute te et varie scrutare et observa. Illud ante omnia vide utrum in philosophia an in ipsa vita profeceris. Nō est philosophia populare artificium nec ostentacioni paratum. Nō in verbis sed in rebus est. Nec hoc adhibetur ut cum aliqua oblecta-cione consumatur dies et dematur ocio nausea. Animum format et fabricat, vitam disponit actiones regit agenda et omittenda demonstrat. Sedet ad gubernaculum et per ancipitia fluctuancium dirigit cursum. Sine hac nemo securus est. Dicet aliquis quid michi prodest philosophia si fatum est. Quid prodest si deus rector est. Quid prodest si casus imperat. Nam et mutari certa nō possunt et nil preparari potest adversus incerta. Sed aut consilium meum deus occupavit decrevitque quid facerem aut consilio meo nil fortuna permittit. Quicquid est ex istis lucilli. vel si omnia hec sunt. philosophandum est. Sive nos inexora-bili lege fata constringunt. Sive arbiter deus universi cuncta disponit. Sive casus res humanas sine ordine impellit et iactat. philosophia nos tueri debet. Hec adhortabitur ut libenter deo pareamus, ut fortune resistamus contumaciter, hec docebit ut deum sequaris, feras casum. Sed nō est nunc in hac disputa-cione transeundum quid sit iuris nostri si providencia imperio est. an si fatorum series illigatos trahit, an si repen-tina ac subita dominantur. Illo nunc revertor. ut te moneam et adhorter ne patiaris impetum animi tui delabi et refrigescere. Contine illum et constitue ut animi habitus fiat quod est impetus. Iam ab initio si te bene novi circumspicies quid hec epistola munusculi attulerit. Excute illam et invenies. Nō est quod mireris animum meum. Adhuc de alieno liberalis sum. Quare autem dixi. quicquid bene dictum est ab ullo meum est. Sit quoque ab epicuro dictum est. Si ad naturam vives nunquam eris pauper. Si ad opiniones nunquam eris dives. Exiguum natura desiderat. Opinio immensum. Congeratur in te quicquid multi locupletes possederunt. Ultra privatum pecunie modum fortuna te provehat. Auro tegat. purpura vestiat. eo deliciarum opumque perducat. ut terram marmoribus abscondas. nō tantum habere tibi liceat, sed calcare divicias, accedant statue et picture et quicquid ars ulla luxurie ellabo-ravit. maiora cupere ab hiis disces. Naturalia desideria finita sunt. Ex falsa opinione nascencia ubi desinant nō habent, nullus enim terminus falso est, Vianti aliquid extremum est. Error immensus est. Retrahe ergo te a vanis et cum voles scire quod petis utrum naturalem habeat an cecam cupiditatem considera num possit aliquo consistere. Si longe progresso semper aliquid longius restat. scito id naturale nō esse. Vale

Quod ad philosophiam tendenti paupertas expediat Epistola xvii

Proice omnia ista si sapis. immo ut sapias, et ad bonam mentem magno cursu ac totis

simas

Innumerabilia accidunt singulis horis que consilium exigunt quod a philosophia petendum est

vina eius

epicurus

vibus tende. Si qd ẽ quo tenearis, aut expedi aut incide. Morat inquis me res familiaris.
sic illã dispone uolo, ut sufficiat mihi in agendi possit. ne aut paupertas in hom̃ sit, aut ego
aliquã. Cum hoc dicis, nõ uideris uim ac potentiã eius de quo cogitas boni nosse, et summam
quidem rei puides, quãtum philosophia psit. Partes aut̃ nõdum satis subtiliter despicies. Nõ dum scis insp̃icis
quãtum ubique nos adiuuet. quẽadmodũ et in maximis, ut Ciceronis verbo utar, opituletur et minimis
ma descendat. Mihi crede aduoca illã in consilium. Suadebit tibi ne ad calculos sedeas. i consiliarum
Nempe hoc queris. et hoc ista dilatone uis consequi. ne tibi paupertas timenda sit. Quid in
si appetenda ẽ. Cum classici cecinit scit paupertas nõ se peti. Cum aliqua conclamatio
ẽ. quo exeat. nõ qd efferat querit. Ad si nauigandum ẽ. nõ strepunt portus. nec unius
comitatu inquieta st̃ littora. nõ circũstat illum turba seruor. ad quos pascendos transmari,,
narum regionum ẽ optanda fertilitas. facile ẽ pascere paucos uentres. et bene institutos et nihil
aliud desiderantes quam impleri. Paruo fames constat. Magno fastidium. Paupertas
contenta ẽ desideriis instantibus satisfacere. Quid ẽ ergo quare hanc recuses contubernalẽ cuius
mores sanus diues imitatur. Si uis uacare animo. aut pauper sis oportet. aut pauperi similis. nõ pt
studium salutare sine studio frugalitatis esse. frugalitas aut̃ paupertas uoluntaria ẽ. Tolle
itaque excusationes istas. nõdum habeo quãtum satis ẽ. si ad illã summam peruenero. tunc me to,,
tum philosophie dabo. Atqui nihil prius quam hoc parandum ẽ. quod tu differs. et post cetera paras. ab hoc incipie,, differs
dum est. Parare inquis unde uiuam uolo. simul et parare disce. Si quid te uetat bene uiuere. bene
mori nõ uetat. Nõ ẽ quod nos paupertas a philosophia reuocet. ne egestas quidem. tollanda est
enim ad hoc properantibus uel fames. quam tollerauere quidam in obsidionibus. Et quod erat aliud illius pa,
tientie premium quam in arbitrium nõ cadere uictoris. quanto hoc maius ẽ quod promittitur perpetua
libertas. nullius nec hominis nec dei timor. Et quidem uel esurienti ad ista ueniendum ẽ. Perpessi
sunt exercitus inopiam omnium rerum. uixerunt herbarum radicibus. et dictu fedis tolerauerunt famem.
perpessi Hec omnia passi st̃ pro regno. quo magis mireris alieno. Dubitabit aliquis ferre paupertatem
ut animum furoribus liberet. Nõ ẽ ergo prius acquirendum. licet ad philosophiam et sine viatico peruenire.
Ita ẽ. cum omnia habueris. tunc tu et sapientiam uoles. hoc erit ultimum uite instrumentum et ut ita di,,
tam additamentum. Tu uero siue aliquid habes philosophare. Vnde enim scis an iam nimis habeas. siue
ac diceres. nihil. hoc prius quere quam quicquid necessaria deerunt. Primum deesse nõ potuerunt quia
al. nimium n petit natura minimum petit. Nature enim se sapiens accomodat. Sed si necessitates ultime inciderint iam
dudum exibit e uita et molestus esse desinet. Si uero exiguum erit. et angustum quo
possit vita produci. id boni consulet. nec ultra necessaria sollicitus aut anxius uentri aut scapulis suum reddet.
et occupationes diuitum concursationesque ad diuitias euntium securus letusque ridebit. ac dicet.
Quid in longum te differs. expectabis ne fenoris questum aut ex mercede compendium aut tabulas beni
stat femis. cum fieri possis diues repente. opes sapientia que cuicumque fecit. superuacuas dedit.
Hec ad alios pertinent. tu locupletibus propior es. Secundum muta nimis habes. Idem autem omnia secula
                                                                               prior
consistens ẽ. poteram hoc loco epistolam claudere. nisi te male instituissem. Reges parthos nõ potest
quisquam sine munere salutare. Tibi uale dicere nõ licet gratis. Quid illinc. ab epicuro mutuum sum,,
mam. Multis parasse diuitias nõ finis miseriarum fuit. sed mutatio. Nec hoc miror. Nõ ẽ enim in rebus
uitium. sed in ipso animo. Illud quod paupertatem nobis grauem fecerat. et diuitias graues fecit. Quemad,,
modum nihil refert utrum egrum in ligneo lecto an in aureo colloces. quocumque illum transtuleris morbum,, nam
bum secum suum transferet. Sic nihil refert utrum eger animus in diuitiis an in paupertate ponatur. malum illum
sum sequitur. Vale. Ut sine luxuria dies festus agatur et de paupertate ultro petenda et

Decemb' ē mēsis cū maxīa ciuitas sudat. Jus quam modica ia gigt isania Epla xviii 18
luxurie publiq data ē Ingēti apparatu sonāt oīa/tāq quicq̄ int' saturnalia intsit et sonat
dies rex agendar/adō nil inteft. ut uideat' m errasse q̄ dixit olī mēsez decembrem
fuisse nc annū. Si te h̄ ħrez. libent' tecū ōfrez qd estimares esse faciendū: utrū nil coti
diana cōsuetudine mouendū an ne dissidere uidēre cū publicis morib9 z hilari9 cenā
dū et exuendā togam/ nā qd̄ si ń intumulm et tristi tpe ciuitatis nō solebat/uolup
tatis causa ac festoꝝ dieꝝ uestem mutauim9 Si te bn̄ noui arbit' ꝑtib9 fūctus nec
ꝑoīa nos siles esse pilcate turbe uoluisses nc ꝑoīa dissiles. n forte hijs maxime ꝑ oui
diebus animo imperandū ē. ut tūc uoluptatib9 solus abstineat/cū i illas oīs turba
procubuit. Certissimū argumetū firmitatis sue capit/ q̄ nō ad blāda et in luxuriā trahen
tiā/nec it nec adducit Hoc multo fortius ē. ebrio ac uomitāte pplo. siccū ac sobrū esse
illud tēperatius nō excerpe se/nec insigne nec misceri oīb9 et eadē s3 nō eodē mō facere
licet. n. sn̄ luxuria diez festū agē Ceterū adō m placet tēptare āi tui firmitatē ut ex
precepto magnoꝝ uiroꝝ t' cs p̄cipiam Interpones aliqt dies qb9 cōtentus minimo ac uilis
simo cibo Dura atq3 orrida ueste/dicas t' Hoc ē qd timebat'. In ipa securitate aīus
ad difficilia se p̄paret et cōt iniuriā fortune int' bn̄ficia firmet' Miles in media pace discur
rit sn̄ ullo hoste/uallū iacit et sup uacuo labore lassatur/ ut sufficere necco possit
Quē in ipa re trepidare nolueris/ an rē exerceas Hec sicuti sūt q̄ oīb3 mensib3 paupertatez
imitati pre ad inopiā accesserūt ne unq̄ expauescerent qsepe didicisset Nō ē nūc
qd existimes me dicē ut moneas Cenas et pauperum cellas et qcqd aliud ē ꝑqd luxuria
diuitiaꝝ tedio ludit/grabatus ille uerus sit z sagū et panis durus ac sordidus hoc tri
duo et quatuor fer/ interdū plurib9 dieb9/ut nō lusus sit sed experimetū Tūc m crede luci
li exultabis dispondio satur Et intelliges ad securitatē nō opus esse fortuna Hoc
debet n. qd necessitati satis ē. dabit irata Non ē tn̄ qre tu multū t' uidearis facē /facies. n. qd multa milia multa milia seruorum
multa milia pauperum faciūt Illo noīe te suscipe/qd facies nō coactus/ Qd tā facile erit
tibi illud pati semper qn̄ aliqn̄ experiri Exerceamur ad paululū/z ne imparatos nos fortuna
deprehendat. fiat nobis paupertas familiaris Securi9 diuites erim9 si sciremus quā nō
sit graue pauperes esse Certos habebat dies ille magr uoluptatis epicurus qb3 maligne
famē extingueret/uisurus an aliqd deesset explena et consūata uoluptate ul' qntū de
esset/z an dignū qd qs magno labore pensaret Hoc certe in hijs epistolis ait quas scripsit
magistratum cariṅo de magratu adpolientu Et gloriat' nō toto asse pasci metrodoꝝ q̄ nō dū tm̄
profecit Toto mihi in uictu saturitatē putas esse z uoluptas ē uoluptas ē ac nō illa
leuis et fugax et subinde reficienda. s3 stabilis et ita Non. n. iocunda res ē aqua z polē horrida
ta ꝯ frustū ordeacei panis. s3 sūma uoluptas ē. posse capere z ex hijs uoluptatē z ad id se
deduxisse qd eripe nulla fortune iniquitas possit/ liberiora alimēta sūt carceris/sepositos ad ca
pitale supplitiū. nō tā anguste q̄ occisurus ē pascit. Quāta ē animi magnitudo ad id sua spō
te descendē. qd nec ad extrema qdez decretis timendū sit. hoc ē occupare tela fortune. In
cipe g° mi lucilli seq' hoꝝ consuetudinē. z aliquos dies destina quibus secedes a tuis reb3.
minimoq3 te facias familiarē Incipe cū pia paupertate hēre comerciū. Aude hospes contem
nere opes. z te quoq3 finge dignū deo Nemo alius ē tā deo dignus quā q̄ opes contempsit. Qrz
possessionē t' nō interdico s3 efficere uolo ut illas intrepide possideas Qd uno ꝯsequeris mō si te
z sine illis bn̄ uicturuꝝ psuasis t' Si illas tanq̄ exituras ꝑ aspicies Sed iā incipias eplam explicare

Plus iniquos reddo quam debeo, delegabo te ad Epicurum, ab illo fiet remuneratio. Immodica ira gignit insaniam. Hoc quam verum sit necesse est sciatis. Cum tyrannis sivi et inimicis. In omnes personas hic exardescit affectus. Tam ex amore nascitur quam ex odio non minus inter seria quam inter lusus et iocos. Nec interest ex quam magna causa nascatur sed in quale perveniat animum. Sicut ignis non refert quam magnus sit sed quo incidat. Nam et maximum solida non receperunt. Rursus arida et corripi facilia scintillam quoque fovent usque in incendium. Ita est mi Lucili. Ingentis irae exitus furor est. Et ideo ira vitanda est, non moderationis causa sed sanitatis. Vale.

De secessu negotiorum et de perplexitate ostentationis et cupiditatum vitanda et de cena

Exulto quotiens epistolas tuas accipio. cum amicis habenda. Epistola xix

Implent enim me bona spe. et iam non promittunt de te sed spondent. Ita fac oro atque obsecro. Quid enim habeo melius quam amicum rogem quam quod pro ipso rogaturus sum. Si potes subduc te istis occupationibus, si minus eripe. Satis multum temporis sparsimus, incipiamus vasa in senectute colligere. Numquid invidiosum est colligere. In freto viximus, moriamur in portu. Neque ego suaserim tibi nomen ex otio petere, quod nec iactare debes nec abscondere. Numquam enim usque eo te abigam generis humani furore damnato, ut latebram tibi aliquam parari et oblivionem velim. Id age ut otium non emineat sed appareat. Deinde videbunt de isto quibus integra sunt et prima consilia an velint vitam per obscuritatem transmittere. Tibi liberum non est. In medium te protulit ingenii vigor, scriptorum elegantia, clarae et nobiles amicitiae. Iam notitia te invasit ut si in extrema mergaris ac penitus recondaris tamen priora monstrabunt. Tenebras habere non potes. Sequetur te quocumque fugeris. Multum pristinae lucis geretur potest vindicare sine ullius odio, sine desiderio aut morsu animi tui. Quid enim relinques quod invitus relictum a te possis cogitare. Clientes, quorum nemo te sequitur sed aliquid ex te. Olim amicitia petebatur nunc praeda. Mutabunt testamenta destituti senes. Migrabit ad aliud limen salutator. Non potest parvo res magna constare. Estima utrum te relinquere an aliquid ex tuis malis. Utinam quidem tibi senescere contigisset intra natalium tuorum modum, nec te in altum fortuna misisset. Tulit te longe a conspectu vitae salubris rapida felicitas. Provincia et procuratio. et quicquid ab istis promittitur, maiora deinde officia te excipient. et ex aliis alia. Quis exitus erit. Quid expectas donec desinas habere quod cupias. Numquam erit tempus. Qualem dicimus esse seriem causarum ex quibus nectitur fatum. talem esse cupiditatum. Altera ex fine alterius nascitur. In ea demissus es vita quae numquam tibi terminum miseriarum ac servitutis ipsa factura sit. Subduc cervicem iugo tritam. Illam incidi quam semel premi satius est. Si te ad privata retuleris, minora erunt omnia sed affatim implebunt. At nunc plurima et undique congesta non satiant. Utrum autem mavis ex inopia saturitatem an in copia famem. Et avida felicitas est, et alienae aviditati exposita. Quamdiu tibi nihil satis fuit, ipse aliis non eris. Quomodo inquis exibo? Utcumque. Cogita quam multa temere pro pecunia, quam multa laboriose pro honore temptaveris. aliquid et pro otio audendum est, aut in ista sollicitudine procurationum et deinde urbanorum officiorum senescendum in tumultu ac semper novis fluctibus quos effugere nulla modestia, nulla vitae quiete contingit. Quid enim ad rem pertinet an tu quiescere velis. Fortuna tua non vult. Quid si illi etiamnunc permiseris crescere, et quantum ad successum accesserit, accedet ad metus. Volo tibi hoc loco referre dictum Maecenatis vera in ipso eculeo docuit. Ipsa enim altitudo attonat summa. Est ergo tanti ulla potentia ut sit tibi tam ebrius sermo. Si quaeris in quo libro dixit, in eo qui Prometheus inscribitur. Hoc voluit dicere: attonita habet summa. Est ergo tanti ulla potentia ut sit tibi tam ebrius sermo. Ingeniosus ille vir fuit, magnum exemplum Romanae eloquentiae daturus, nisi illum enervasset felicitas, immo castrasset. Hic te exitus manet nisi iam contrahes vela, nisi quod ille sero voluit terram legeres. Poteram tibi hac Maecenatis sententia parem facere rationem sed movebit in controversiam.

hoc loco tecum et m[...]

[Marginalia: "suadeo" (right, beside line "Numquid invidiosum..."); "te isti quibus" (left); "relicti" (right); "amici" (left); "semel" (left)]

al usura

si novi te n͠c voles q͠d des in agro et pro arcam ut si res tibi abeptitur usura facienda ē. Qm̃
mq͠ dixisti inedos ē cū q͠bus edas et bibas q͠ua q͠d edas et bibas. Nam sine amico visceratio leonis
ac lupi vita ē. Hec nō ɔtiget t͠ n͠ cessis. Neq͠ habebis gnavas quos extra turba salutantiū nocte exturbare
digessis. Erat aū q͠ aciū ingrato quem iniquimo pbat. Nullū hr magis maliū occupato hoi z bo
mis suis obsessus q͠ q͠ amicos sibi putat q͠bus ipe nō ē q͠. bn̄ficia sua efficacia iudicat ad
ɔciliandos amos. Cū q͠da quo plus debent mag oderiū. leve es alienū debitore facit
Grave inimicū. Q͠d g͠ bn̄ficia nō parat amicicias parat. Si acceptiōs licuit elligē si
collata ... nō sparsa sūt. Itaq͠ dū iapis ēē mentis tue iters ɔsilio sapientū utere. ut mag
adire extimes p͠tinē ɔsil quid accepit De ɔcordia doctrine cū vita et de equalitate vite — liber tercius
cavenda. et de paupertate bn̄ficio et q͠ magnus est q͠ in diviciis pauper. sed securior q͠
Si vales et te dignū putas q͠ aliqn̄ fias caret diviciis Epistola vicesima
tuus gaudeo. Mea n͠ gl͠ia erit. si te istinc ubi sine spe exeundi fluctuas extraxero.
Illud aūt te mi lucilli rogo atq͠ ortor ut philosophiam in precordia z ima demittas et expe
mentū pfectus tui capias nō oratione nō scripto. sz aī firmitate cupiditatū diminucōe
Verba rebus ... Aliud propositū ē declamatibus et assensione cone captantibus. Aliud his q͠ iuvenū
et ociosorū aures disputacōne varia ac volubili detinēt. Facere docet philosophia nō dicē. Et
hoc exigit ut ad legem suā q͠sq͠ vivat. ne oratoni vita dissentiat. ut ipa inter se vita
unius sit oīm dissensionū color. Maximū et hoc ē officiū sapientie et indiciū ut verbis opera
ɔcordent. ut ipe ubiq͠ par s͠ idē q͠ sit. Quis hoc p͠stabit pauci aliq͠ tn̄ ē difficile hoc. Nec tn̄
dico sapientem uno iter iturū gradu sed una via. Observa itaq͠ nūq͠d vestis tua domus q͠
dissentiat. nūq͠d in te liberalis sis in tuos sordidus. nūq͠d cenes frugaliter. edifices luxuriose
Unā simul ad quā vivere regulam prende et ad hanc oēz vitā tuā exequare. Quidā domi se
ɔtrahūt dilatant foris et extendūt. viciū ē h͠ diversitas et signū vacillantis aī ac nōdū hn̄
tis tenorē suū. Etiaz nūc dicā unde sit ista inconstancia z dissimilitudo rerū ɔsiliorū q͠. Nemo p͠
ponit s͠ q͠d velit. nec si proposuit perseverat in eo. sz transilit nec tn̄ mutat. sz redit et in ea que
deseruit ac dampnavit revolvit. Itaq͠ ut relinquā diffinicōnes sapientie veteres z totū ɔplectar hūa
ne vite modū hoc possū ɔtentus esse. Quid ē sapiencia semp idē velle atq͠ idē nolle licet illa exceptiuncula
nō adicias ut rectū sit q͠d velis. Nō n͠ pt cuiq͠ semp placē n͠ rectū Nesciūt g͠ hoies q͠d ve
lint n͠ illo momento q͠ volūt. In totū nulli velle aut nolle decretū est. Variat cotidie indiciū
et in ɔtrariū vertitur. a plis q͠ agit vita plusitz. Preme g͠ q͠d cepisti et fortasse p͠duceris
aut ad summū aut eo q͠ summū nō dū esse solus intelligas. Quid fiet inquis huic turbe familiari
um sive rei familialis. Turba ista cū a te pasci desierit ipā te pascet. aut q͠ tu bn̄ficio tuo
nō potes scire paupertate scias. Illa veros certos q͠ amicos retinebit. Descendit quis nō te sz
aliud sequebatur. Non ē aūt n͠ ob hoc amanda paupertas q͠ a quibus ameris ondet. O qn̄ ille veniet
O qn̄ ille veniet dies qui et dies quo nemo in honorē tuū menciatur. Huc g͠ cogitacōnes
cōnes tue tendāt hoc cura hoc opta. Omnia alia vota deo remissurus ut ɔtentus sis temet
ipo et ex te nascentibus bonis. Que pt esse felicitas propior. Redige te ad parva ex quibus cadē
nō possis id q͠ ut libencius facias. ad hoc p͠tinebit tributū huius epistole q͠ statim ɔferaz. Invidias
licet et nūc libenter p͠me dependet epicurus. Magnificencior in crede sermo tuus in grabato videbi
tur et in panno. Nō n͠ dicetur tantū illa sz pbabūtur. Certe ego aliter audio q͠ dicat demetrius ... cū illū
vidi nudū quanto minus q͠ in stramentis incubantē. nō preceptor veri sz testis ē. Quid g͠ nō licz
divicias in sinu positas ɔtempnē. Quid ni liceat. Et ille ingentis aī est q͠ illas circumfusas

al unius sit omnium actionum dissencionis color sit

suadeo

verbis

regulā

zelitti

ɔplectar

a plerisque

nō

rebus

sibi multū diuicijs iniciatis qz ad se uenerūt ridet / suas qz audit mag ēē qz sentit. Multū ē
nō corrūpi diuiciarū contubernio. Magnus ille q in diuicijs paup ē. Nescio inqs quo paupertatē
iste laturus sit si in illā inciderit. Nec scio eo epicure an ġuls si iste paup contēpturus sit diuicias quo
si in illas īcidit. Ita qz in vtroqz mēs extimāda ē inspiciendūqz an ille paupertati indul
Aliogn geat. an hic diuicijs nō indulgeat. Nam leue argumentū ē bone uoluntatis grabatus aut pannus
si apparuit aliquē illa nō necessitate pati s malle. Ceterū mag indolis ē ad ista nō p̄perare tanqz
meliora s p̄parari tanqz ad facilia. Et sūt lucilli facilia. Cū uō multo an meditatus accesseris
iocūda quoqz. Insunt enī illis sine q̄ nil ē iocūdū. Securitas. Necessariū g iudico id qd scripsi
magnos viros sepe fecisse. Aliquos dies interponē qbus nos ymaginaria paupertate exce
amus aduerā. Quod eo mag faciendū est qz delicijs p̄maduimus et oīa dura ac difficilia
iudicauimus / potius excitandus e sōno et uellicandus ē animus amonēdusqz Naturā nob mi
nimū constituisse. Nemo nascitur diues / quisquis exijt in lucē iussus ē lacte et pāno ēē contentus ista audi
ab his initijs nos regna nō capiunt. Uale. Quod tendentem ad philosophiam impedit inorda
ne felicitatis falsa con extimacio et qz solū studiosū facit aliquē clarū ingeniū et qz in
omni loco q̄ habere cupimus cupiditatibus detrahēdū ē. Epl'a xxi.
Cum istis tibi esse negociū iudicas de qbus scripseras. Maximū negociū tecū habes / tu tibi mole
stus es / qd uelis nescis. Melius p̄bas honesta qz sequeris. Uides ubi sit posita
felicitas s ad illā p̄uenire nō audes. Quod sit autē qz te impediat quia ipse despicis dicā pau
Magna ēē tu estimas q̄ relicturus es. et cū p̄posuisti tibi illā securitatē ad quā transiturus es
retinet te huius uite a qua recessurus es fulgor tanqz in sordida et obscura casurū sollici
tat. Erras Lucili. Ex hac uita ad illā ad illā ascenditur. Quod interest inter splendorē et lu
cem / cū hec certā originē habeat ac suā / ille niteat alieno. h int hanc vitā et illā h fulgo
re extrinsecus ueniēte p̄cussa est. Crassam illi stanti umbrā faciet qsquis obstitit / illa suo
lumē illustris est. Studia te tua clarū et nobilē efficient. Exemplū epicuri referā. cum
ydumeneo scriberet et illū a uita speciosa ad fidelē stabilē qz gloriam reuocaret / rigide tūc
potencie ministrum et magna tractantem. Si gl'a inqt tangeris notiorē te ep̄le mee fa
cient qz oīa ista q̄ colis et p̄pter q̄ coleris. Nunquid ergo mentitus est. Quis ydomenea nosset
nisi epicurus illū litteris suis incidisset. Omnes illos megistanas et satrapas et re
gener gē ipsm ex quo ydomenei titulus petebatur. obliuio alta suppressit / nomen attici p̄ire
Ciceronis ep̄le nō sinunt. Nichil illi p̄fuisset agrippa et tiberius p̄gener et drusus cesar p̄
nepos. Inter tā magna noīa taceretur nisi cicero illū applicuisset / p̄funda sup nos altitudo tēporis
ueniet. pauca ingenia caput exerent / et iudē quandoqz silenciū obitura obliuioni resistent al exerent
ac se diu uindicabunt / quod epicurus amico suo potuit p̄mittere hoc tibi p̄mitto o lucili. Habebo
postea apud te graciam / possum mecū duratura noīa educere. Virgilius nr duobus memoriā eternā pro
misit et p̄stat. Fortunati ambo si quid mea carmina possunt. Nulla dies unqz memori uos uel qr vidi incidisti
eximet euo dū domus enee capitoli immobile saxum accolet imperiumqz pater roma
nus habebit. Quoscunqz in mediū fortuna p̄tulit / quicunqz membra ac partes aliene pote
stis fuerant. horum gr̄a viguit / domus frequentata ē dū ipsi steterunt / p̄ ipsos cito me
moria defecit. Ingeniorum crescit dignacio. nec ipsis tantū honor habetur s quicquid illorum
memorie adhesit excipitur / ne gratis ydomeneus in ep̄lam meā uenerit / ipse eā de
suo redimet / ad hunc epicurus illā nobilem sentenciam scripsit / q̄ ortatur ut pithoclea locu
pletem nō publica nec ancipiti uia faciat. Si uis inqt pythoclea diuitē facere

quo

ñ peremne adiciendū ē ꝯ cupiditatibꝫ detrahendū ē. Et apcior ista sniā ē quā inter-
ptanda sit / ꝛ disserior quā ut admuanda. Hoc vnū te admoneo, ne istud tm̄ exis-
times de diuitis dictū · quorūqꝫ transtulis ide potit. Sinis pitthodea honestū fuē nō
est honoribꝫ adiciēd' ꝯ cupientibꝫ detrahendū. Si uis pithadea esse ī ꝑpetua uoluptate
uoluptatibꝫ adiciēd' nō est · ꝯ cupiditatibꝫ detrahēd' est. Si uis pithadea senē facē et
īplē uita. ꝓtrahē nō annis adiciēdū est · ꝯ cupiditatibꝫ detrahēdū. Has uoces nō est
q epicuri esse iudices / ꝓblice st · q̄sti' ī senatu solꝫ faciendū ego ī ꝑluā qz existimo
Cū censint aliq̄s q̄ceꝑte m placuit · iubeo illū diuidē sindz et sesti / ꝛ pco libēt epi-
cui egregia dicta cōmedo / ut ist q̄ ad illā ꝯfugiet spe mala induti q̄ uelamētū
ipōs diciāt suaꝝ simios existimāt · ꝓbet · ꝗuīqꝫ ieūt honeste uiuēdū Cū adierint
ortulos, ꝛ īsciptū ortulis · hospes · hi bn̄ manebis Hic summū boniū uoluptas ē · patus
erit istiꝰ domiciliꝫ custos / hospitalis, humanꝰ · ꝛ te polēta excipiet, et aquā quoqꝫ
large ministrabꝛ · et dicet. Et qd bn̄ acceptꝰ es · non irritāt inqt hij hortuli fa-
mē ꝯ extingūt / nc maiorē ipis potoībꝫ sitī faciūt · ꝯ nāli ꝛ gtuito remedio se-
dant / et ī hac uoluptate ꝯsenui. De hijs tecū desidijs loquor · q̄ ꝯsolacōne nō reci-
piūt · abꝫ dandū ē alqd ut desinat. Nā de illis ordinarijs ē que lꝫ differe lꝫ casti-
gare et opp̄mē. hoc vnū comuē faciam / Ista uoluptas nāl' nō nīa ē / huic
nil debes / Si qd impēdis uolūtariū ē · ventr pcepta nō audit · poscit · appellat.
Non ē tn̄ ^tam molestus creditor · paruo dimittit. Si mo das illi qd debes nō qd
potes · vale. Qz occupacōnes ꝯsilio relinquend' sūt nō precipitanē fugiendum
et de uana querela occupatoꝝ q̄ peioēs moriuntur q̄ nascūt. Epl'a xxii

Iam intelligis educēdū te esse existis occupacōnibꝫ ꝑposis et malis, sed
quo id ꝯseq̄ possis queris. Queda nō ꝑ absente mostrant. Non potest
medicus ꝑ eplās tibi q̄ balnei · tpus elligē vena tangēda est. Vetꝰ ꝓuerbiū
ē / gladiatorē ī arena capē consiliū, alqd aduersarij vult. Aliqd manꝰ mota / alqd
ipā inclinacō corpis intuentē monet / Qd fieri soleat, qd oportreat ī vniū
sit ꝛ mādari pt et scribi. Tale ꝯsiliū nō tm̄ absentibꝫ ꝯ et postis datur. Illud alim
q̄n fieri deat q̄ queadmodꝫ, ex longinquo nemo suadebit. Cū rebus ipis delibān-
dū est nō tm̄ presētis ꝯ uigilantis est / occōnē ꝓuare ꝑpantē. Ita qꝫ hanc circūspice.
Hanc si uideris prēde / et toto impetu ^et totis vibꝫ id age · ut te istis officijs exuas.
Et qdē qm̄ sniam feram attende / censeo q̄ ex ista uita ē / q̄ e uita exeūdū. Sꝫ idē
illud existimo / leniendū uia · ut q male īplicuisti soluas potꝰ q̄ abrūpas / dūmō
si alia soluendi rō nō erit uel abrūpas. Nemo tā timidus ē ut malit sibi pendē
semꝑ q̄ semel cadē. Interī qd ꝑmū ē, impedire te noli · Contentꝰ esto negocijs
in q̄ descēdisti. Non ē q̄ adultiora uitais ut ꝑdes excusacōm · et apparebꝛ te nō
incidisse. Ita n · q̄ dici solet, sta st · Non potui aliter / qd si nolle, nāe erit. Nulli nīnē
ē fellicitatē cursu seq̄ / Est alqd et si nō repugnare, subsistē, nec instaē fortune
ferenti. Nūqd offendens si in ꝯsiliū nō uenio tm̄ · sꝫ adduco alios, et q̄dē pruden-
ciores q̄ā ipē sū · ad quos soleo deferr' si qn̄ delibero / epicuri eplāꝫ ad hāc rem
ꝑtinentē lego. Ydomeneo q̄ scribitur / quē rogat ut q̄ntū ꝑt fugiat · et ꝑperet
anq̄ā alq̄ uis maior interueniat, ꝛ auferat libertatē recedendi. Idē tn̄ scribat · nil esse
tētādū n̄ cū apte potit tempestiue qz tēptari. Sꝫ cū illud tpus tēptatū diu uenit

ista audiet istic

pauci

Probe eo uelamina ipsa morum suorum se similes esse

medicinale

quia

exirent

ul' qz vidi manus incidisti

captatum

exiliendū ait Dormitaē defuga cogitātez uetat · z sp̄at salutarē ex difficilimis
exitū si nec p̄premus an tēp̄us nec cessemus intpe. Puto nec stoicā sniaz querus nō est
q̄ q̄sq̄ illos apud te temeritatis infamet/cautores q̄ fortiores sunt/Expectas for,
sitan ut t̄ ti dicant Turpe ē cedē ē cedē oneri/luctarē cū officio q̄d semel re,
cepisti. Non ē vir fortis ac strenuus q̄ laborē fugit ii cresat illi aīus ipā rer diffi,
cultate Dicent̄ t̄ ista si ope p̄cīū hēbit p̄seuērancia si nl indignū bono vio facie,
dū patiendū ne ēit, illud q̄dē q̄d extimas faturz cū faciet ut ambitiōsi rebi ipli,
citis p̄ estus carz f̄cāt Sz cū vidit g̃uia mgl̄is uolutat̄ incta · anticipia referat
pedem nō iūet t̄ga sed sensi recedet īntutū facile ē at mi lucilli occupationes
euadere si occupatonū p̄cia ctēpsit illa s̄t q̄ nos morāt̄ et detinēt. Q̄d g̃ ta
magñs opes reliquā abitpā messe distedā Nudū eit latus/lectica īcoitata · aciū
uacuū/ablatus g° inuiti homies recedūt · z mercedez miserias amāt/ipās execrā
Si de ambitiōne quo deatta q̄rūt̄ · idez si uerz affectū eoz īspicias · nō oderūt
si lugant. Excute istos q̄ q̄ cupiē cupiūt deplorāt/z de eoz rez loqn̄t̄ fuga abs
tinē ~~si si deponē illā in aīo est et libtas bonafide placuit inhoc aut vnū aduoca~~
~~tonē petis~~/ nō p̄n̄t/ Videbis uolūtariā esse illis in eo moram · quod egre fie ipos et
inisē loquntur · Ita est lucilli Paucos s̄uitus plues s̄uitute tenēt · si si deponē illaz
in aīo ē. et libtas bonafide placuit · in hoc aūt vnde aduocatonē petis ut sīn p̄pe,
tua sollicitudine id ē facē ctingat q̄d in tota te cohors stoicoz p̄batā sit. Omis zenonis
z crisipi mo̅diata et honesta sua suadebūt. Sz si p̄pē h° tgiuisanis. ut circuspicias qūm
f̄cās tecū et quā magna pecuniā instruas · nūq̄ exitū inuenies Nemo cū
sarcinis enatat Emerge ad meliore uitā p̄picius dijs · s̄ nō sit quo istis p̄picij s̄t q̄bz
bono ac benigno uultu mala magnifica tribuerūt · adhoc vnū excusati q̄ ista q̄ vrūt
q̄ excusati excruciāt · optantibz data s̄t/ Iaz inp̄mebā ep̄le signū/resoluenda ē/ut cū
solempni ad te munusclo ueniat · et aliq̄ magnificā uocē f̄cāt secū. Et occurit in eam nescio
vtz uerior an eloquentior Cuius maīs / Epicuri · adhuc · n · alienas sarcinas adoro.
Nemo nō ita exit e uita tanq̄ modo īt̄uerit. Quecūqz uis occupa. Adolescētē/senē · mediū iuue
mes eque timidū mortis · eque ignarū uite Nemo q̄cq̄ hz s̄ui ifutuz · n · nr̄a distulis Nichil
me magis ī ista uoce delectat · q̄ q̄ exp̄brat̄ senibz infanciā Nemo in aīs aliter q̄ modo natus
ē exit e uita / falsū ē · Peioēs morimr̄ quā nascimr̄ Nostrz istud · nō nature uiciū · illa
nobis cū queri dz et dicē Q̄d hoc ē · Sn̄ cupiditatibz uos genuisti timoribz suspitione · sn̄ p̄fi
dia ceteris quoqz pestibz/quales intrastis exite Percepit sapiāz si q̄s tā securus moritur
q̄ nascit̄ Nūc u° trepidamus cū p̄iculū accessit · nō aīus nob̄ · nō loto color ostat/lacime
nl p̄fituē cadūt Q̄d ē turpius q̄ ī ipō limine securitatis ēē sollicitū. Cā at h̄ ē q̄
inanes oīum bonoz s̄umus · uite desidio labōamus · Nō · n · apd nos p̄s eius ulla s̄bsedit
transmissā ē et effluxit. Nemo q̄ bn̄ uiuat · s̄ quādiu curāt · cū oībz possit contigē ut bene
uiuāt · et diu nulli De solido et [illegible] gaudio et de malo uite p̄ncipio et q̄
q̄dā nūq̄ vivont semper viuē incipiūt Epistola xxiij

Putaueme ē scripturz q̄ua hiemale nobiscū hyems egerit q̄ et remissa fuit et bre,
uis/q̄ maligna ver sit/quā p̄posterz frigus et alia inepta · vā querentiū Ego uo
rescio q̄d et in et t̄ p̄desse possit scribam. Q̄d aūt id eit · n · ut te exorter ad bonā mentē
huius fundamentū q̄d sit · q̄ris · Ne gaudeas uanis · fundamentū h° ēē dixi · Culm̄ ē · ad summaz
est.

Alius q̄ sordido et contumelioso labore nō caret ut ī negotijs est negocij causā, ne illud

verū ē

et tñ

papio

pervenerit? Scis quo gaudeat? qui felicitatem suam in aliena potestate non posuit. Sollicitus est et incertus
sui quem aliqua spes proritat, licet ad manum sit, licet non ex difficili petatur, licet numquam illum (aliena)
sperata deceperint. Hoc ante omnia fac mi Lucili: disce gaudere. Existimas me nunc detrahere tibi mul-
tas voluptates qui fortuita summoveo, qui spes dulcissima oblectamenta devitandas existi-
mo? Immo contra nolo tibi umquam deesse letitiam. Volo illam tibi domi nasci. Nascitur si modo intra te ipsum fit. (deesse)
Cetere hilaritates non implent pectus, frontem remittunt, leves sunt, nisi forte tu iudicas eum gau-
dere qui ridet. Animus debet esse alacer et fidens et super omnia erectus. Michi crede, verum gaudium res
severa est. An tu existimas quemquam soluto vultu et, ut isti delicati loquuntur, ilari otio morte
contempnere, paupertati domum aperire, voluptates tenere sub freno, meditari dolorum patientiam?
Hec qui apud se versat in magno gaudio est, sed parum blando. In huius possessione esse te vo- (gaudij)
lo. Numquam deficiet cum semel unde petatur inveneris. Levium metallorum fructus in summo est. Illa opu-
lentissima sunt quorum in alto latet vena assidue plenius responsura fodienti. Hec quibus dele-
ctatur vulgus tenuem habent ac perfusoriam voluptatem, et quodcumque invecticium gaudium est fundamento
caret. Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidum est, et quod plus pateat introrsus.
Fac oro te Lucili karissime quod unum te potest prestare felicem. Dissice et conculca ista que extrinsecus
splendent, que tibi promittuntur ab alio vel ex alio. Ad verum bonum specta et de tuo gaude. Quid
est autem hoc de tuo? te ipso et tui optima parte. Corpusculum quoque, etsi nil fieri sine illo potest, magis necessariam
rem crede quam magnam. Vanas suggerit voluptates, breves, penitendas, ac nisi magna
moderatione temperentur in contrarium transituras (abituras). Ita dico: in precipiti voluptas ad dolorem vergit, nisi modum
tenuit. Modum autem tenere in eo difficile est quod bonum esse credideris. Veri boni aviditas tuta est.
Quod sit istud interrogas, aut unde subeat? Dicam. Ex bona conscientia et honestis consiliis, ex rectis
actionibus, ex contemptu fortuitorum, ex placido vite continuo tenore unam prementis viam. Nam illi
qui ex aliis propositis in alia transiliunt aut ne transiliunt quidem sed casu quodam transmittuntur, quomodo habere
quicquam certum mansurumve possunt suspensi et vagi? Pauci sunt qui consilio se suaque disponant. Ceteri
eorum more que fluminibus innatant non eunt sed feruntur, ex quibus alia lenior unda detinuit ac mollius vexit,
alia vehementior rapuit, alia proxime ripe cursu languescente deposuit, alia torrens
impetus in mare deiecit. Ideo constituendum est quid velimus, et in eo perseverandum. Hic est locus di-
solvendi eris alieni. Possum enim tibi vocem Epicuri tui reddere et hanc epistulam liberare. Molestum est
semper vitam inchoare. Aut si hoc modo magis sensus potest exprimi: Male vivunt qui semper vivere incipiunt.
Quare inquis? Desiderat enim explanationem vox ista. Quia semper illis imperfecta vita est. Non potest autem stare paratus
ad mortem qui modo incipit vivere. Id agendum est ut satis vixerimus. Nemo hoc prestat qui orditur
cum maxime vitam. Non est quod existimes paucos esse hos, prope modum omnes sunt. Quidam vero tunc incipiunt
cum desinendum est. Si hoc iudicas mirum, adiciam quod magis admireris. Quidam ante vivere de-
sierunt quam inciperent. Vale. De premeditatione futurorum periculorum et de non timenda

Sollicitum te esse scribis de iudicii eventu, quem tibi morte [illegible] non [illegible] consulte [illegible] indignago
furor inimici denuntiat, et existimas me suasurum ut meliora tibi ipse proponas et adquiescas (Epistola xxiiii)
spei blande. Quid enim necesse est mala accersere (a referre), et satis cito patienda cum venerint presumere, ac pre-
senti tempus futuri metu perdere? Est sine dubio stultum, quia quandoque sis futurus miser, esse iam miserum.
Sed ego alia te ad securitatem via ducam. Si vis omnem sollicitudinem exuere, quidquid vereris
ne eveniat eventurum utique propone, et quodcumque est illud malum, tecum ipse metire ac timorem
tuum taxa. Intelliges profecto aut non magnum aut non longum esse quod metuis. Nec diu exempla
quibus confirmeris colligenda sunt. Omnis illa etas tulit. In quamcumque partem rerum vel civilium

uel exēnaꝝ memoiaꝝ missis. occurrēt ⁊ ingenia ꝯ ꝯsiliꝰ ꝯ impetꝰ magni. Nūqd
accidē ē si ptē dapnaris durius q̄ͣ ut mittaris in exiliū ut ducaris in carcēm Nūqd ulteꝰ
ꝗqm̄ illi timēdꝫ ꝗ ꝗ urat q̄ͣ ut peat Singlā ista ꝯstitue ⁊ cōtēptoēs eoꝝ cita corpꝰ
qui nō quērendi sed eligendi sunt dampnationē suā rutilꝰ sic tulit tāq̄ nil illi molestū Rutilius
aliud esset q̄ͣ q̄ male iudicaret exiliū metellus fortiṫ tulit rutilꝰ et libent alṫ ut
rediēt rei p. ꝑstitit alṫ redituū suū sille negauit cui • nil tūc negabat Incarcere
socrates disputat et exire cū essent qui pmittēnt fugam noluit remansit q̄ͣ ut Socrates
duaꝝ reꝝ grauissimaꝝ homibꝫ demēt metū mortis et carcis. Mutius igitur manu Mutius
manū inposuit Acerbū ē uri. q̄nto acerbius si id te faciente patiaris Vide hoiēz
nō eruditū nec ullis ꝑceptis ꝯ mortez ꝯ dolorē subornatū militari tm̄ roborē instru
ctū penas a se irritati conatꝰ exigentē spectator distillātis in hostili foculo dextrē
stetit nec an̄ remouit nudis ossibꝫ fluentē manū q̄ͣ igitur illi ab hoste subductꝰ ē
facere aliqd in primis castris felicius potuit nil fortiꝰ Vide q̄nto acrior sit ad occupāda pi
cula uirtus q̄ͣ crudelitas ad irrogāda facilius porsenna mutio ignouit q̄m uoluerat occi
dere q̄ͣ sibi mutiꝰ q̄ nō occidat Decantate inquis oībꝫ scolis fabule iste sꝰ tā m cū ad
ꝯtēpnēdā mortē uētū fuit. Catonē narrabis. Quom ergo narrē ultiā illā noctē pla Cato
tonis librū legentē posito ad caput gladio Duo h in rebꝫ extremis instrumēta ꝑpe
rāt alteꝝ ut uellet mori alteꝝ ut posset Compositis ergo rebꝫ utcumq; ꝯponi fracte
existimant atq; ultime poterant id agendū ne cui catonē aut occidē liceret aut suuaē ꝯtingēt et
stricto gladio quē usq; illū diē ab oī cede purū seruauāt Nichil inquit egisti fortuā
oībꝫ conatibꝫ meis obstando nō ꝑ mea adhuc sꝫ ꝑ patrie libtate pugnaui nec age
bam tāta ꝑtinacia ut lib sed ut inter libōs uiuēm. Nūc q̄m deplorate sꝰ res ge
nis humāe cato deducat in tutū impressit deīn mortiferū corpi ulnꝰ quo obliga
to a medicis cū minꝰ sāgnis hēt minꝰ uirū cū idem ira nō tm̄ cesari sꝫ sibi
iratꝰ nudas in ulnꝰ manꝰ egit et gnosū illū ꝯtēptorē q̄ͣ oīs potētie spm̄ nō
emisit sꝫ eiecit Non in hoc exēa nūc ꝯgerō ut ingeniū exerceā sꝫ ut te aduersꝰ id qd̄ maxī
terribile uidet exhortē facilius aut exhortabor si ostendero nō fortes tm̄ uiros hꝰ mo
mētū efflande aīe ꝯtēpsisse sed quosdā ad alia ignauos in hac re equasse aīm
fortissimoꝝ sicut illū Enei pompei socerū scipionē q̄ ꝯtrario in affricā uēto relatus cū Sapio
tenere nauē suā uidisset ab hostibꝫ sic se transuerbauit ~~passa Multū fuit cartagi~~
~~nē uince~~ et querētibꝫ ubi imperator esset imperator inquit se bn̄ hꝫ uoꝝ h illū pare
maioribꝫ fecit ⁊ fatale scipionibꝰ in affrica gliā nō ē interrupi passa Multū fuit car
taginē uincē sꝫ amplius mortē Imperator inquit se bn̄ hꝫ ampli decat imperator qn̄dē cato
nis mori nō reuoco te ad historias nec exemplibꝫ secti ꝑ oīs ꝯtemptoris mortis q
sūt plurimi colligo respice Ad hec nr̄a tpa de quoꝝ lāguore ac delitijs q̄rimur
Omnis ordinis hoīes suggeret oīs fortune oīs etatis q̄ mala sua morte ꝑcresserunt
Crede mihi lucilli adeo mors timēda nō est ut bn̄ficio eiꝰ nil auferendū sit Se timēdū ne
curꝰ itaq; inimici minas audias et q̄muis ꝯsciā ē tua fiduciā faciat tn̄ q̄ͣ multa ext
cāne ualet et q̄d equissimū ē spera ⁊ ad id te q̄d ē iniquissimū compa Illud aūt ante oīa
memento demē rebꝫ tumultū ac uidē qd̄ in quaq; re sit scies nil eē in istis terribile n ipm
timorē Quod uides accide pueris hoc nobis q̄ͣ maiꝰ ma in pusillis pueris euenit Illi qos
amāt quibꝫ assueuerūt cū qbꝫ ludūt si psonatos uidēt expauescūt Non hoībꝫ tātū

sꝫ rebꝫ psona

sed rebus persona demenda est et reddenda facies sua. Quid michi gladios et ignes ostendis et turbam carnificum circa te frementem? Tolle istam pompam sub qua [ubi] lates et stultos territas. Mors est quam nuper servus meus, quam ancilla contempsit. Quid tu rursus michi flagella et eculeos magno apparatu explicas? Quid singulis articulis singula machinamenta quibus extorqueantur aptata et mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis? Pone ista que nos obstupefaciunt. Iube conticescere gemitus et exclamationes vocumque sub lacerationes elisarum acerbitatem. Nempe dolor est ille podagricus [que] contempnit, quem stomachicus ille in ipsis deliciis perfert, quem in puerperio puella perpetitur. Levis es si ferre possum. [non] Hec in animo voluta que sepe audisti, sepe dixisti, sed an vere audieris, an vere dixeris, effectu proba. Hoc enim turpissimum est quod nobis obici solet, verba nos philosophie non opera tractare. Quid tu nunc primum mortem tibi imminere [scisti] sensisti, nunc exilium, nunc dolorem? In hec natus es. Quidquid fieri potest quasi futurum cogitemus. Quod facere te moneo scio certe te fecisse. Nunc admoneo ut animum tuum non mergas in istam sollicitudinem; hebetabitur enim et minus habebit vigoris cum exsurgendum erit. Abduc illum a privata causa ad publicam. Dic mortale tibi et fragile corpusculum esse, cui non ex iniuria tantum aut ex potentioribus viribus denuntiabitur dolor. Ipse voluptates in tormenta vertuntur. Epule cruditatem afferunt, ebrietates nervorum torporem tremoremque, libidines pedum, manuum, articulorum omnium depravationes. Pauper fiam, inter plures ero. Exul fiam, ibi me natum deputabo quo mittar. Alligabor, quid enim? nunc solutus sum? Ad hoc me natura corporis mei grave pondus astrinxit. Moriar, hoc dicis, desinam egrotare posse, desinam alligari posse, non sum tam ineptus ut Epicuream cantilenam hoc loco persequar et dicam vanos esse inferorum metus, nec Ixionem rota volvi nec saxum humeris Sisiphi trudi in adversum, nec ullius viscera et renasci posse cottidie et carpi. Nemo tam puer est ut Cerberum timeat et tenebras et larvalem habitum nudis ossibus coherentium. Mors nos aut consumit aut exuit. Emissis meliora restant onere detracto. Consumptis nichil restat, bona pariter mala que summota sunt. Permitte michi hoc loco referre versum tuum, si prius admonuero ut te iudices non aliis scripsisse ista sed etiam tibi. Turpe est aliud loqui aliud sentire, quanto turpius aliud scribere aliud sentire. Memini te illum locum aliquando tractasse, non repente nos in mortem incidere sed minutatim procedere. Cottidie morimur, cottidie enim demitur aliqua pars vite. Et tunc quoque cum crescimus vita decrescit. Infantiam amisimus, deinde pueritiam, usque ad extremum quidquid transiit temporis periit. Hunc ipsum quem agimus diem cum morte dividimus. Quemadmodum clepsedram non extremum stillicidium exhaurit sed quidquid ante defluxit, sic ultima hora qua esse desinimus non sola mortem facit sed sola consumat. Tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. Hec cum descripsisses quo soles ore, semper quidem magnus, numquam tamen acrior quam ubi veritati commodas verba, dixisti: mors non una venit, sed que rapit ultima mors est. Malo te legas quam epistolam meam; apparebit enim tibi hanc quam timemus mortem extremam esse non solam. Video quo spectes. Queris quid huic epistole infulserim, quod dictum alicuius animosum, quod preceptum utile. Ex hac ipsa materia que in manibus fuit mittetur aliquid. Obiurgat Epicurus non minus eos qui mortem concupiscunt quam eos qui timent, et ait: Ridiculum est currere ad mortem tedio vite, cum genere [vite] ut currendum ad mortem esset effeceris. Item alio loco dicit: Quid tam ridiculum quam appetere mortem, cum vitam inquietam tibi feceris metu mortis? His adicias illud eiusdem note licet, tantam hominum imprudentiam, immo dementiam, ut quosdam timor mortis cogat ad mortem. Quidquid horum tractaveris, confirmabis animum vel ad mortis vel ad vite patientiam. In utrumque enim monendi ac firmandi sumus, et ne nimis amemus vitam et ne nimis oderimus. Etiam cum ratio suadet finire, sed non temere nec cum procursu capiendus est impetus. Vir fortis et sapiens non fugere debet e vita sed exire. Et ante omnia ille quoque vitetur affectus qui multos occupavit, libido moriendi. Est enim, mi Lucilli, ut ad alia sic et ad moriendum inconsulta animi inclinatio, que sepe generosos atque acerrime indolis viros

deinde adolescentiam usque ad hesternum

corripit· sepe ignauos iacentesq3· Illi contempnūt uitā· hij grauant'. quosdā subiit eadē
faciendi uidendiq3 sacietas. ꝛ uite nō odiū s3 fastidiū· in quod plabim̄ ipa īpellete
ph'ya· dū dicim9/ quousq3 eadē? Nēpe expgiscar. dormiā· saciabor· esuriā· algebo· estuabo·
Nulli9 rei finis ē· s3 in orbē nexa s' oīa· fugiūt ac secūt'. diē3 nox p̄mit· dies noctē.
Estas in autūpnū desinit. Autūpno hiemps instat· q̄ uē cōpescitur. Omīa sic trāseūt ut
reūtant'. Nil noui facio. nil noui uideo· fit aliqñ et hui9 rei nausia. Multi s' q̄ nō acer-
bum iudicent uiuē. s3 superuacuum De corrigendis etiam in ueteranis
uicijs Et de ymaginaria boni viri presencia. Epistola vicesima quinta
Quod ad duos amicos nr̄os ptinet. diu'sa uia eundū ē/ alti9 .n. uicia emē-
danda s'/ alti9 frangēda s'/ vtar lib'tate tota· Non amo illū n̄ offendo. Quid g°
inq's? Quadragenariū pupillū cogitas sub tutela tua ptinē· Respice etatē ei9
iā durā et intractabilē. nō pt̄ reformari/ tenera fingunt'/ an pfectur9 sim nescio/ ma-
lo successū m̄. quā fidē deesse/ nec desꝑaueris ꝛ diutinos egros posse sanari Si contra
intēpanciā steteris/ si multa inuitos ꝛ face coegeris ꝛ pati. Nec de alto satis eādē fiduciā hēo·
excepto eo q̄ adhuc peccare erubescit Nutriēd9 ē h' pudor· q̄ q̄diu ī aīo ei9 durauit· aliq's
erit bone spei locus. Cū hoc ueterano parci9 agēdū puto. ne ī desꝑacionē sui ueniat· nec ullū tēpus
aggrediendū fuit melius q̄ hoc. dū int'quiescit dū emēdato simil' ē/ aliis h' intermissio ei9 iposuit
michi u'ba nō dat/ expecto cū magno fenore uicia reditura q̄ nūc scio cessare. nō deesse
Impendā huic rei dies. ꝛ utrū possit aliquid agi an nō possit. experiar. Tu nobis ut te
facis fortē p̄sta et sarcinas pthe· Nichil ex his q̄ hēm9 nec̄m ē/ ad legē nr̄e reūtamur
Diuicie parate s'. q̄ gratuitū ē q° ege9. q̄ uile· Panē et aquā nā desidat Nemo ad hec paup
ē· intra q̄ q̄s desideriū suū clausit. cū ipo ioue de felicitate pt̄dat. ut ait epicur9· cui9
aliq̄ uocē huic ep̄le īuoluā/ sic fac īqt oīa tāq̄ spectet epicur9/ Prodest sine dubio cu-
stodē sibi īposuisse· et hr̄e quē respicias· quē int'ēē cogitacōib3 tuis iudices/ h' quidē
lōge magnificenci9 ē sic uiuē tāq̄ sub alicui9 boni viri ac sꝑ p̄ntis oculis· Sz ego ꝛ ptent9
sum ut sic facias. q̄cūq3 facies. tāq̄ spectet aliq's. Oīa mala nobis solitudo psuadet
Cū iā pfeceris tm̄. ut sit t' et tui reuerencia/ licebit dimittas pedagogū Interī aliquoꝝ te
auctoritate custodi/ aut Cato ille sit/ aut Scipio aut Leli9/ aut cui9 interuētu pditi q̄3 hoīes uicia
supp̄merent/ dū te efficias eū cū quo peccare nō audeas/ Cū hec effeceris ꝛ aliqua cepit
apud te tui dignacō. incipiā t' pmittē quod idē suadet epicur9 Tūc p̄cipue in te ipso se-
cede cū ēē cogeris in turba Dissimilē te fi' multis oꝫ. dū t' tutū nō sit a te recedē Circumspi-
ce singulos/ nemo ē cui nō satius sit/ cū quolibet esse ~~a te recedere~~ quā secū. Tūc p̄cipue in te ipso secede.
cū ēē cogeris in turba/ Dissimilē te fi' multis oꝫ dū t' tutū nō sit a te recedē Circumspice sin-
gulos/ nemo cui nō satis sit. cū q̄l3 ēē q̄ secū Tūc p̄cipue in te ipse secede cū esse cogeris
in turba Si bon9 uir. si q̄et9. si tēꝑans/ alioq̄n in turbā t' a te recedendū ē/ Istic malo viro
propius es Vale De nō accusando defectū nature ꝛ qualit' boni viri meri-
tum et mors examinat' ꝛ q̄ egregiū sit mortem discere Ep̄la xxvi
Modo dicebā t' in cōspectu ēē me senectutis iā uereor ne senectutē p9 me reliq̄rī
aliud iā his ānis cꝫte huic corpi uocabulū puenit/ qm̄ quidē senectus lasse
etatis nō fracte nomē ē/ int' decrepitos me numera. et extrema tāgētes/ Gracias tn̄ m̄ apud
te ago nō sentio ī aīo meo etatis iniuriā/ cū senciā ī corpe. tm̄ uicia et uicioꝝ ministeria se-
nuerūt/ uiget aīus et gaudet. nō multū s' esse cū corpe/ magnā ptē honeris sui

silu'

consciz

posuit exultat et mihi facit questionem de senectute. Hunc ait esse florem suum. Credamus illi bono
suo utatur. Ire in cogitationem iubet et despicere quid ex hac tranquillitate ac modestia morum sapientie
debeam, quid etati, et diligenter excutere que non possim facere, que nolle prodesse habiturus. Atque si nolim
quidquid non posse me scio gaudeo. Que enim querela est, quod incommodum, si quidquid debebat desinere defecit.
Incommodum summum est inquis minui et deperire et ut proprie dicam liquescere. Non enim subito impul
si aut prostrati sumus. Carpimur, singuli dies aliquid subtrahunt viribus. Et quis exitus est melior
quam in finem suum natura solvente delabi. Non quia aliquid mali est ictus et e vita repentinus ex
cessus, sed quia lenis hec est via subduci. Ego certe velud appropinquet experimentum et ille laturus
sententiam de omnibus annis meis dies venerit ita me observo et alloquor. Nichil est inquam
adhuc quod aut rebus aut verbis exhibuimus. Levia sunt ista et fallacia pignora animi multisque invo
luta lenociniis. Quid profecerim morti crediturus sum. Non timide itaque componor ad illum
diem quo remotis strophis ac fucis de me iudicaturus sum, utrum loquar fortia an sen
tiam, numquid simulatio fuerit et mimus quidquid contra fortunam iactavi verborum contumacium. Remove
existimationem hominum, dubia semper est et in partem utramque dividitur. Remove studia tota vita tractata
mors de te pronuntiatura est. Ita dico disputationes et litterata colloquia et ex preceptis sapi
entium verba collecta et eruditus sermo non ostendit verum robur animi. Est enim oratio et timidissimis
sile audax. Quid egeris tunc apparebit cum animam ages. Accipio conditionem, non reformido iudicium. Hec
mecum loquor, sed tamen et me locutum puta. Iuvenior es, quid refert. Non dinumerantur
anni. Incertum est quo loco te mors expectat. Itaque tu illam omni loco expecta. Desinere iam vo
lebam et manus expectabat ad clausulam. Sed conficienda sunt sacra et huic epistole viaticum dan
dum est. Putas me non dicere unde sumpturus sim mutuum. Scis cuius archa utar. Expecta me arca
pusillum et de domo fiet numeratio. Interim commodabit Epicurus qui ait meditare mortem, vel
vel nos ad illa commodius sic transire ad nos [vel] potest sensus. Egregia res est mortem condiscere. Supervacuum forsi
tan putas id discere quo semel utendum est. Hoc ipsum est quare meditari debeamus. Semper discendum est
quod an sciamus experiri non possumus. Meditare mortem. Qui hoc dicit meditari libertatem iubet. Qui
mori didicit servire dedidicit. Super omnem potentiam est, certe extra omnem. Quid ad illum carcer et cu
stodia et claustra. Liberum hostium habet. Una est catena que nos alligatos tenet, scilicet amor
vite, qui ut non est abiciendus ita minuendus est ut si quando res exigit nichil nos detineat nec
impediat quominus parati simus quod quandoque faciendum est statim facere. De voluptatum nocu
mento et virtutis gaudio ad quod perpetuum adiutorium non venitur et quod numquam
at tu Tu me inquis mones. nimis dicitur quod non satis dicitur. Epistola xxvii
Iam enim te ipse monuisti, iam correxisti, ideo aliorum emendationi vacas. Non sum tam im
probus ut curationes eger obeam, sed tamquam in eodem valitudinario iaceam de communi tecum ma
lo colloquor et remedia communico. Sic itaque me audi tamquam mecum loquar. In secretum te In secretu
te meum admitto et te adhibito mecum exigo. Clamo mihi ipse. Numera annos tuos et
pudebit eadem velle que volueras puer, eadem parare. Hoc denique tibi circa mortis diem
presta. Moriantur ante te vitia. Dimitte istas voluptates turbidas magno luendas. Non
venture tantum sed et preterite nocent. Quemadmodum scelera etsi non sunt deprehensa cum fierent sollici
tudo non cum ipsis abiit, ita improbarum voluptatum et post ipsas penitencia est. Non sunt solide,
non sunt fideles, et si non nocent fugiunt. Aliquod bonum potius mansurum circumspice. Nullum autem est nisi quod
animus ex se sibi invenit. Sola virtus prestat gaudium perpetuum securum, et si quid obstat nubium
consci modo intervenit que infra feruntur nec umquam diem vincunt. Quando ad hoc gaudium pervenire continget.

Non quidem cessatur adhuc, sed festinatur. Multum restat operis, in quod ipse necesse est vigilias
(impendas) ipse, laborem tuum si effici cupis. Delegationem res ista non recipit. Aliud litterarum genus
adiutorium admittit. Calvisius Sabinus memoria nostra fuit dives, et patrimonium ha-
bebat libertini et ingenium. Numquam vidi hominem beatum indecentius. Huic memoria tam mala erat ut illi
nomen modo Ulixis excideret, modo Achillis, modo Priami, quos tam bene noverat quam paedago- (excideret) (nomina)
gos nostros novimus. Nemo vetulus nomenclator, qui nomina non reddit sed imponit, tam perperam tribus
quam romanos et athinos persalutabat. (ille troianos) Nihilominus eruditus volebat videri. Hanc itaque
compendiariam excogitavit. Magna summa emit servos, unum qui Homerum teneret, alterum
qui Hesiodum. Novem praeterea singulis liricis singulos assignavit. Magno emisse illum non est quod
mireris. Non invenerat, aliquos faciendos locavit. Postquam haec familia illi comparata est,
coepit convivas suos inquietare. Habebat eos ad pedes, subinde ab his illi cum peteret versus quos (suos hos)
referret, saepe in medio verbo excidebat. Suasit illi Satellius Quadratus, stultorum divitum arro-
sor, et quod sequitur arrisor, et quod duobus his adiunctum est derisor, ut grammaticos haberet ana-
lectas. Cum dixisset Sabinus centenis milibus sibi constare singulos servos, minoris inquit totidem
scrinia emisses. (scrinia) Ille tamen in ea opinione erat ut putaret se scire quod quisquam in domo sua sciret.
Idem Satellius illum hortari coepit ut luctaretur, hominem aegrum, pallidum, gracilem. Cum Sabinus respondis-
set: et quomodo possum? vix vivo. Noli, obsecro te, inquit, istud dicere. Non vides quam multos servos
valentissimos habeas? Bona mens non commodatur nec emitur. Et puto, si venalis esset, non haberet
emptorem. At mala cotidie emitur. Sed accipe quod debeo, et vale. Divitiae sunt ad legem naturae
composita paupertas. Hoc saepe dicit Epicurus aliter atque aliter, sed numquam nimis dicitur quod numquam satis di-
scitur. Quibusdam remedia monstranda, quibusdam inculcanda sunt. (inculcanda) Quod non loci mutatione sed animi tristitia (animi)
tollitur, et de non provocando discrimine, et quod initium salutis sit cognitio peccati.

Epistula xxviii

Hoc tibi soli putas accidisse et admiraris quasi rem novam, quod peregrinatione
tam longa et tot locorum varietatibus non discussisti tristitiam gravitatemque mentis. Animum debes
mutare, non caelum. Licet vastum traieceris mare, licet, ut ait Vergilius noster, terraeque urbesque recedant,
sequentur te quocumque perveneris vitia. Hoc idem querenti cuidam Socrates ait: Quid miraris nihil
tibi peregrinationes prodesse, cum te ipsum circumferas? Premit te eadem causa quae expulit. Quid terrarum iuvare no-
vitas potest? quid cognitio urbium aut locorum? In irritum cedit ista iactatio. Quaeris quare te ista fuga
non adiuvet? Tecum fugis. Onus animi deponendum est; non ante tibi ullus placebit locus. Talem
nunc esse habitum tuum cogita qualem Vergilius noster vatis inducit, iam concitatae et instigatae mul-
tumque habentis in se spiritus non sui: Bacchatur vates, magnum si pectore possit excussisse deum.
Vadis huc et illuc ut excutias insidens pondus, quod ipsa iactatione incommodius fit, sicut
in navi onera immota minus urgent, inaequaliter convoluta citius eam partem in quam incubuere
demergunt. Quicquid facis contra te facis, et motu ipso noces tibi. Aegrum enim concutis. At cum istud ex-
emeris malum, omnis mutatio loci iucunda fiet; in ultimas expellaris terras licebit, in quolibet
barbariae angulo colloceris, hospitalis tibi illa qualiscumque sedes erit. Magis quis venias quam
quo interest, et ideo nulli loco addicere debemus animum. Cum hac persuasione vivendum est: Non sum uni
angulo natus, patria mea totus hic mundus est. Quod si liqueret tibi, non admirareris nil adiuvari
te regionum varietatibus, in quas subinde priorum taedio migras. Prima enim quaeque placuisset,
si omnem tuam crederes. Nunc non peregrinaris, sed erras et ageris, et locum ex loco mutas, cum illud
quod quaeris, bene vivere, omni loco positum sit. Numquid tam turbidum fieri potest quam forum? Ibi quoque licet quiete vivere,
si necesse sit. Sed si liceat disponere se, conspectum quoque et viciniam fori procul fugiam. Nam ut loca gravia

ēt firmissiā ualitudinē teptāt. ita bone q̄ meū. nec dū adhuc ꝑfite. ꝛ qualescūq; sunt
aliqua par saluba. Dissēto ab hijs q̄ i fluctus medios eūt. ꝛ tumultuosā ꝓbātes uitam.
cotidie cū difficultatib; rer magno aīo colluctātur. Sapiens feret ista nō elliget. ꝛ mal
let i pace esse. q̄ i pugna. Nō multū ꝓdest uicia sua ꝓiecisse / si cū alienis rixādū ē.
Triginta inq̄s tirānī socratē circūsteterūt / nec potuerūt aīū eius infrīgē. Quid int̄est quot
dn̄i sint. s̄uitus una ē. Hanc q̄ ↄtēpsit. i qualibet turba dn̄āntiū lib̄ ē. Tempꝰ ē
desinē. s; si p̄us portoriū soluero. Initiū ē salutis noticia pcī. Egregie in h' dixisse
vr̄ epicurus. Nā q̄ peccaē se nescit. corrigi nō wlt. Deprehendas te oꝫ. añq̄ emēdes. Q̄
dā uiciis glīant̄. tu estimas aliq̄d de remedio cogitaē. q̄ mala sua v̄tutū loco nūāt.
Ideo q̄ntū potes. ipē coargue te. Accusatoris p̄mū ptib; fungē. Dein iudicis. nouissime
depcatoris. aliq̄ndo te offende. vale. Liber quartus. Qz licet nō om̄es monēdi
sint q̄dā tm̄ eciā ↄtēdicentes ut illudētes docendi sunt / et q̄ sapiens malit
De marcellino nr̄o querís. et uis sibi placere quā ꝑpto Epl̄a xxix
scire q̄d agat. raro ad nos uenit. nulla ex alia cā. q̄ q̄ audire uer timet. a q̄
piculo iā abē. Illi n. n̄ auditur dōm ē. Ego diogenē nec minꝰ dem̄ cinicū q̄
lib̄tate ꝓmiscua ꝓmiscua usi sūt ꝛ obuios monuerūt. dubitaꝰ solz an h' facē debuerūt. Q̄d
n. Si q̄s surdos obiurget. aut nā morbo ue mutos. Q̄re inq̄s u̅bis parcā. ḡtuita sunt.
Non possū scire an ꝓfuturꝰ sim. quē admoneo. Illud scio alicui me ꝓfuturū. si multos
admonuero. Spargēda manꝰ ē. Nō pt̄ fieri ut nō aliq̄n succedat multa teptāti. Hoc m
lucillī nō existimo magno uiro facīedū. Diluit̄ n. auctoritas. nec h; apd' eos satis pōderis q̄s
posset minꝰ obsolefactā corrigē. Sagittariꝰ nō aliq̄n ferire debet. s; aliq̄n dirigere. Nō ē ars
q̄ ad effectū casu uenit. Sapiā ars ē. certū petat. elligit ꝓfuturos. ab hijs q̄s desp̄at
recedat. Non tm̄ cito relinquat. Et in ipa despacōne extrema remedia teptet. Mar
cellinū nrm̄ ego nō dū despo. ā nc̄ suari pt̄. s; si cito illi manꝰ porrigit̄. ē q̄dē pi
clm̄ ne porrigētē trahat. mag̃ i illo igenij uis ē. s; iā tēdentis i p̄uū. Nichilominꝰ
adibo hoc piclm̄. ꝛ audebo illi mala sua ostēdē. Faciet q̄d solet. aduocabit illas facecias.
q̄ risū euocaē lugentib; poss̄. ꝛ se p̄mū. dein nos iocabit̄. Om̄ia q̄ dicturꝰ sū occupabit.
Scrutabit̄ scolas nr̄as. ꝛ obiciet ph̄is ↄgiaria amicas. gule̅. ostendet m aliū in adulterio.
aliū i popina. aliū in aula. Ostendet m lepidū ph̄m aristonē. q̄ i gestatoē disserebat. hoc
n. ad edendas opas tp̄e accepat. De cuiꝰ secta cū quereret̄ scaurꝰ. ait. utiq; pipate
ticꝰ nō ē. De eodē cū ↄsuleret̄ iuliꝰ grecinꝰ vir egregius. q̄d sentiret. nō possū i q̄t
dicē. Nescio. n. q̄d de gradu faciat. tanq̄ de essedario interrogaret̄. Hos m circulatores q̄ ph̄iam
honestiꝰ neglexissent. q̄ uēdūt. in faciem ingeret. Constitui tm̄ ↄtumelias ꝑpeti. Moue
at ille m risū. ego fortasse illi lacrimas mouebo. aut si ridē ꝑseuabit gaudebo tanquā
i malis. q̄d illi tam̄ genꝰ insanie hilare contingit. s; nō est ista hilaritas longa. Obs̄
ua. videbis eisdem intra exiguū tp̄s acerrime ridē. ꝛ acerrime rabere. ꝓpositū ē egredi
illū. et ostēdē q̄nto ptius fuit. q̄ multis minoris uidetur. Vicia eius et si nō excidero. inhibebo.
Nō desinēt. s; intermittent̄. fortasse aūt et desinēt. si intermittēdi ↄsuetudinē fecerit. nō est
hoc ipm̄ fastidiēdū. q̄m q̄dē grauit̄ affectis. sanitatis loco ē bona remissio. Dū me illi
paro. tu interī q̄ potes. q̄ intelligis. vn̄ ꝛ quo euaseris. appone modo tuos attolle aīm
aduersus formidata ↄsista. Numerare eos noli. q̄ t' metū faciūt. Nō uideatur stultus
si q̄s multitudinē eo loco timeat. p q̄uē transitus singlī ē. Eque ad tuā mortē multis aditus

tanq̄ nesciā

nō est. licet illā multi minēt. Sic istud nā disponit sp̄m ē tā vn9 cupit q̄ vn9 dedit
Si pudore hēs ultimā in pensionē remisisses. Sz ne ego q̄dez me sordide gerā i fine
eius aliem. r ē qd̄ dēo i pingā. Nūq̄ nolui p̄plō placē. Naz que ego scio nō p̄bt p̄plus. q̄
p̄bat p̄plo. ego nescio. q̄s hʼ inq̄s cui inp̄ē Epicurus/ s idez hʼ oms ē ex oim domo con
clamabūt p̄ ypatetici achademici stoici cinici. Q̄s n placē p̄plō pt. Cui plac vtr9
q̄alis actib3 fauor p̄ptaris q̄rē. Silem te illi facias oq. Non p̄bāt n agnouerīt. Mullo
aūt magis ad rem ptinet q̄lis t' videaīs quā qualis alijs. Conaliari n turpi rōe
amor turpiū nō pt. Q̄d g° illa laudata et oīb3 p̄fenda artib3 reb3 q3 ph'ya p̄stab'
sz ut malis ē placē q̄ p̄plō. vt extimes iudicia nō nūēs. vt sn̄ metu dōz hoīm q3
uiuas. vt aūt vincas mala q̄ firmas. Cetm si te uidō celebrē scōis notis vulgi
sz intrāte te clamor z plaus9 pātomimica ornamēta obstrepuerīt si tota ciuite
te femīe pueri q3 laudarierīt. Q̄o n ego tui misērar cū sciaz que via adistū fa
uorem ferat. vale. Q̄ nichil habet de spe uite quem senectus ducit ad mortē
boare eciam subiciuntur cause quare mors non ē timenda Epl'a xxx
bassium aufidiū uirū optimū videtur quassū etati obluctātez sz iā plus
illus degrauat q̄ possit attoli. Magno senectutis z vniu'sq̄ pondē icubuit
Scis illū sp̄ isirmi corpis ē exausti ro fuisse. diu illd̄ ptinuit z ut uerius dicā ptinat'
subito defecit. Quēadmōz in naui que sentinā trahit uni rīme q̄ alti obsistitur ut
plrīs locis laxari cepit z cedē succurri nō pt nauigio deiscēti. Ita i senli corpore
aliquaten9 i becillitas sostineri z fulci pt. vbi tanq̄ i putrē edificio oēs iūctura deducāt
Et dū aīa exapitur. alia discinditur. Circūspiciendū ē quō exeas. Bassius tn̄ nr̄ alac
aīo ē. Hūc ph'ya p̄stat in p̄spectu mortis hilarē z i quocūq3 corpis hitu fortē letū q3
nec deficientem q̄uis deficiat. Magn9 gubnator z scisso nauigat uelo et si exarmat'
tn̄ reliq̄as nauigij aptat ad cursum. Hoc facit bassius nr̄ et eo aīo vultu q3 finem
suū spectat quo alienū spectaret nīs securē putarēs. Magna res hec ē lucilli z
diu discenda. cū aduenit hora illa i euitabilis equo aīo abire. alia gnā mortis
spei mixta s'. desinit morb3 incendiū extinguit. Ruina quos iudebat opp̄ssura
deposuit. Mare quos auscāt eadem vi qua sorbuit eiecit incolumes. gladiū miles
ab ip̄ā pitura ceruice reuocauit. Nil h3 qd̄ spēt quē senect9 ducit ad mortē. huic
vni intercedi nō pt. Nullo gn̄e homines mollius moriūt. sz nec diuti9. Bassius nr̄ vide
bat' p̄sequi se z p̄ponē et viuē tanq̄ sup̄stes sibi et sapiēt' fee desiderium sui. Nam de
morte loq̄m' et id agit sedulo. vbi nobis p̄suadeat. Sz qd̄ incomodi q̄ met9 in hoc
negocio est morientis vicium esse nō mortis nō mag' in ip̄ā q̄ꝑ ē molestie quā p9 ip̄az
Tam demēs q̄ ē q̄ timet q̄ nō ē passur9 q̄ꝑ q̄ timet q̄ nō ē sensur9. An q̄sq̄s h'
futurz credit ut p̄ q̄ nil sentiat' ea. Ergo inq̄d mors adō ext' omē malū est ut sit
ext' omēz malorū metū. Hec ego scio et sepe dicta et sepe dicenda. Sz neq3 cū legēm
ea3 in p̄fuerūt neq3 cū audirē dicī dicentibus q̄ negabāt timēda aquorz metu ab
erāt. h' uō plimū apd̄ me autoritatis hūit. cū loquētur de morte vicina. dicaz
ē q̄d sentiaz. puto fortiorez eē esse q̄ i ip̄a morte ē q̄ q̄ ē circa mortē. Mors n admota
ē imp̄itis aīūz dedit nō euitandi i euitabilia. Sic gladiator tota pugna timidissi9
iugulū aduersario p̄bat z errantē gladiū s' attēpat. At illa q̄ i p̄pinquo ē utiq3
uentura desidat aīi firmitatē q̄ ē rarior. n' pt n a sapiēte p̄stari. libētissime itaq3 illū

audiebā ꝯ̄ ferentē demorte sinaꝫ ꝛ q̄lis esset eius nā velud ꝓꝓius inspecte iocūditate
pl9 n· puto fidei h̄ret apd' te plus pondis si q̄s reuixisset ꝛ ī morte nīl mali eē
narraret exptus · Turbac̄ōm mortis q̄ pturbatōm afferat optime t̄ bij dicent q̄ sedum
illā steterūt q̄ uenientē et uiderūt et receperūt ī[n]ter hos bassū liq nūes q̄ nos de
cipi noluit Is ait tā stultū esse q̄ mortē timeat q̄ q̄ senectutē Naq̄ueadmoꝫ senectꝰ
adolescenciā seq̄t̄ ita mors senectutē Viuē noluit q̄ mori nō vult · Vita n· cū exceptōe
nē mortis data ē ad hāc itur q̄ id̄o timē dementis est q̄ra ita expectāt̄ dubia me
tuūt̄ Cħōs nemitate h̄ꝫ equā ꝛ īuictā · Quis q̄ri pt̄ īea oditōe se eē īq̄ nemo nō ē prima
aūt pᵒ ē eq̄nimis eq̄litas · ſꝫ nō supuacaneū ē nīe cāꝫ agē q̄ nō aāꝫ noluit legē no
strā esse q̄ suā Quicq̄d ꝯposuit resoluit Quicq̄d resoluit ꝯpo t̄ iterū Jā uō si cui ꝯti
git ut illū senectꝰ leuit̄ emittēt nō repente auulsū uite ſꝫ minutatī subductū Nō
ne ille agē grās omnībꝫ diis d̄ꝫ q̄ saciatꝰ adreq̄eꝫ hoīs necāꝫ lasso gr̄am ꝓductꝰ
est uides quosdā optantes mortē Et q̄dē magꝰ rogari solet uita Nescias utros
extime maiorē nobis aīm̄ dare q̄ deposcūt mortē / an q̄ illaēs eam q̄etiq;
opꝑiūtur q̄m illud ex rabie m̄t dū ac repentina indignatōe fit · ſꝫ ex iudicio trā
q̄llitas ē · Venit q̄ꝗs admortē iratus · mortē uenientē nemo illaris excepit
n̄ q̄ se adillā diu ꝯposuerat · Fateor gᵒ adhoīeꝫ in cāꝫ ꝓlurībꝫ me causis frequēt[er]
uenisse ut scirē an illū totiens eādeꝫ inuenirē Nūq̄d cū corporis uirībꝫ minueret aīm̄
vigor: q̄ sic crescebat illi quō manifestior notari solet agitatoꝝ leticia cū septimo
spacio palme appinq̄ant Dicebat q̄deꝫ ille epicuri preceptis obseq̄ns / p̄mū sperare
se nullū dolorē eē in illo extremo anhelitu / si tn̄ eēt h̄ret aliq̄ntū in ipsa breuitate
solatij Nullū n· dolorē longū esse q̄ magnꝰ est Ceteꝝ succursuꝝ s̄ ī ipā distractōe
aīe corporis q̄ꝫ si cū cruciatu id fieret post illū dolorem se dolē nō posse nō du
bitare aut se q̄n semel aīa in primis labijs esset · nec magī iu dethētur atoque
Ego q̄ ualetē iā m̄ꝫ occupat aq̄ et m̄dū ruina extinguēdꝰ ē ille q̄ alimētis desc̄a
sua sponte sbsidit · libēt̄ h̄m̄ lucilli audio nō tanq̄ noua · ſꝫ tanq̄ īrē p̄ntē pductꝰ
Quid gᵒ nō mltos spectaui abrūpētes uitā Ego uō uidi ſꝫ plꝰ momti apd' me
h̄nt q̄ admortē ueniūt siī odio uite et admittūt illā nō attrahūt Illud q̄dē age
bat tormitū nos sētiē nr̄a cpa q̄ꝫ tūc trepidas cū ꝓpe anobis credi9 eē mortem
aquo n· ꝓpe nō ē parata oībꝫ locis oībꝫ q̄ꝫ momentis Si ꝯsidem9 in q̄d tūc cū aīm̄ q̄q̄
ā moriēdi uidet̄ accedē q̄to ꝓpiores sit q̄ nō timet̄ · hostis alicui mortē inabi
bitāt eruditas occupat Si distīguē noluis cāis metꝰ nīl īueniās clās eē aāo u
dei nō mortē timeꝰ ſꝫ cogitacōꝫ mortis ab ipa n· ꝓꝫ tm̄dē absumꝰ Ita si timēda
mors ē ꝓꝫ timēda ē q̄d n· morti tp̄s exceptū ē Sꝫ uereri dēo ne tā lōgas ep̄las
pinsq̄ mortē oderis · Itaq̄ꝫ finē tu tn̄ mortē ut nō timeas ꝓꝫ cogita · Vale ·

Laudat successum atturba et cursum huius vite admonet percurren
Ndio ate ꝛ ab oībus sensator q̄ abista regione dum · Epistola xxxi

Inemiūt quid agas ꝰ et cū q̄bꝫ moreris ūā dare nō potes Certū siū Sic uiue
tanq̄ q̄d facias auditurꝰ sit ymo tanq̄ uisurꝰ Queris q̄d me maxīe exhibeat q̄ de te
audio delectat / q̄ nīl audio q̄ plerī q̄ꝫ extrinsecus quos intrrogo nesciūt q̄d agas
hoc ē salutarē nō ꝯuersari dissitibꝫ et diuersa cupientibꝫ hoc q̄dē fiduciā nō posse te
torq̄ri mansiꝝ q̄ ī ꝓposito ead̄ sollicitaciū turba cirleat Quid nō times ne mutēt

te timeo ne īpediāt cāultū āt nos ei q̄ moit' uiq; ītāta breuitate uite q̄ bre:
uiorē īcostancia facim⁹ Aliud eius subinde atq; aliud facientes inicium deducim⁹ illā
īparticlās ac lanciñas ꝓpera g° lucili carissīe et cogita q̄tū celitati additur⁹
sis si a tergo hostis instarēt si eq̄tē aduētare suspicareris ac fugientiū premere
uestigiā · fit hoc pmis accelā euadē ꝑducere īcutū ꝛ subinde ꝯsidā q̄ pulcra res
sit ꝯsūmare uitā añ mortē deīn expectare securē reliq̄ tp̄is sui parte · nl' sibi
īpossessioē bē uite positū q̄ beatior nō fit si longior · Quādo illud uidebis tp̄s quo
scies adte nō tpe ꝑtinē q̄ tranqll⁹ placid⁹q; eis ꝛ crastī negligēs īsūma tui sa
cietate · uis scīē qd sit q̄ faciet hoīes auidos futuri Nemo sibi ꝯtingit optaue
rūt itaq; cta parētes tui Sz ego q̄ oīm eoꝝ ꝯtēptū ē opto quoꝝ illi copiā · tota illo
rū multos ꝯpilat ut te locupletet̄ qc̄qd adte trāsferūt aliū destitūt Opto ē tui
facultatē ut uariis cogitacōib; agitata mēs tādē resistat ꝛ cta sit ut placeat sibi
ꝛ intellctis ūis bonis q̄ sūnt intellcta sūt possidēt etatis adiecīoē nō egeat Ille de:
mū necitatis suggress⁹ ē et auctorat⁹ ac lib' q̄ uiuit uita peracta · vale · De

absentatōne cauenda et de contemptu laboris et excellencia ūtutis et aīm Epla xxxi

Agnosco lucillū meū incepit quē ꝓmiserat exhibē se Sequē illū impetū aīi quo adoptima queq; calcatis ꝑplaribus bonis ibas nō desideo ·
maiorē meliorēq; te sis quā moliebaris fundamēta tua mltū loci occupauerūt
tm̄ effice q̄tū conat⁹ es · et illa que tecū īaīo tulisti tracta Ad sūmā sapiens
eris si clusis aures q̄bus cerā parū ē obdere firmiori ꝯspissamēto opus ē · q̄ inso:
cios usū ulixē fecisse ferūt Illa uox que timebat' erat blanda nō tn̄ publica At
hec que timēda ē : nō ex uno scopulo sed ex oī terraꝝ ꝑte circūsonat ꝑteruehere Itaq; non
vnū locū īsidiosa uoluptate suspectū sed oēs urbes Surdū te amātissimis tuis ꝑsta
bono aīo mala p̄cant̄ et si esse uis felix deos ora ne qd ē ex hijs que optantur
eueniat Nō sūt ista bona q̄ inte uolūt ista ꝯgeri Vnū bonū ē qd bē uite causa
ꝛ firmamētū ē sibi fidere Hoc aūt ꝯtingē nō pt n̄ ꝯtempt⁹ ē labor ꝛ meoꝝ nūo
hītus que neq; bona sūt neq; mala effici n' nō pt ut vna res mō mala res sit
mō bō mō leuis ꝛ ꝑfenda mō expauescenda labor bonū nō est Quid g° ē bonū la:
boris ꝯtemptus Itaq; īuanū ꝯfosss culparim Rursus ad honesta intētes q̄to
magis īcubuerūt min⁹ q; sibi uicia ꝯsurgē ꝑmiserint Admirabor ꝛ clamabo tā
to melior surge et inspira ꝛ cliu' istū vno si potes spū exupa Generosos aīos
labor nutit Non ē g° ex illo uoto parētū tuoꝝ eligas qd ꝯtigē ē uelis qd optes
ꝛ intotū iā ꝑ tīme acto uiro turpe ē ꝛ nūc deos fatigare Quid uotis opus ē te ipsū
felicem facies aūt si intellexeris bō eē q̄bus maxīe admixta ūtus ē turpia q̄bus mali:
cia ꝯiūcta ē Quēadmodū sine mixtura lucis nl splendidū ē nl atrū n̄ q̄ tene
bras hīt ā aliqd inse traxit obscuri quēadmodū sine adiutorio ignis · nl calidū ē
compa° nl sine aere frigidū · ita honesta et turpia ūtutis ac malicie societas efficit :
nō Quid g° ē bonū reꝝ sciā · qd malū reꝝ īpicia / Ille imprudēs atq; artifex ꝑ tpe
q̄q; repellet ā eliget Sz n' q̄ repellit timet / n' mirat' q̄ elegit / si mō magn⁹ ille
et īuictus aīs ē / summitt te ac deprimi uetat / laborem si nō recuses parū ē posse
/ qd g° inq̄s si labor frigidus ac supuacu⁹ ē quē humiles causē uocauerit Nō ē mal⁹
nō mag̃ q̄ ic q̄ pulcris rebus īpēdit' qm aīi ē ipsa tolleracia q̄ se ad dura ꝛ aspa hortat'

et dicat qd cessas/ nō ē uiri timē sudorē. Huic et illud accedat/ ut pfcā uirtꝰ sit/ eq̄litas et tenor uite p oīa ɔsonās s'/ qd nō pt ēē · n̄ rez sciā ɔtigit/ ⁊ ars · p quā diuina ac huāna nascāt᷑. Hoc ē sumū bonū · qd' si occupas īcipis deoꝝ socius esse/ nō supplex/ Quō mēs isto puenit᷑. Non p apenninū grauiūꝫ ue monte/ nec p desta candauie/ nc sirtes ē nec silla ꝯ charibdis adeunde st/ q̄ nc oīa trāsisti pcuāt uncule p̄cio tutū ē iter. Iocūdū ē Ad qd' nā te instruxit/ ded' t' illa q̄si nō desinis pari dō surgas/ parē aūt dō te pecunia nō faciet dō nil hȳt · p̄texta nō faciet dō nudꝰ ē. fama nō faciet nec ostētatō tui ⁊ ī ppłos nomīs dimissa noticia. Nemo nouit deū · mlti de illo male existimāt ⁊ īpune · nō turba suoꝝ lecticā tuā p itinā urbana ac pegna portanciū dō ille maxꝰ potentissiꝰ ipse ꝗ uehit omnia nec forma quidē et uires bt̄m te facē possūt · nil hoꝝ nō patit᷑ uetustatē. Quēndū est qd nō fiat īdies peiꝰ · cui nō possit obstari/ Qd hc ē · aīꝰ/ s; hic rectꝰ bonꝰ magnꝰ Qd aliud uoces hūc q̄ deū ī corpe huāno hospitātē · hic aīus tā ī equitē romanū q̄ ī libertinū q̄ ī suū pt cadē. Qd ē eques romanꝰ ꝯ libertinꝰ ꝯ suus · noīa ex ābitiōe ꝯ īiuria nata st. Subsilire in celū ex angulo licet. Exurge mō/ ⁊ te q̄ꝫ finge dignū deo/ finges aūt te nō auro ꝯ argēto. Nō pt ex hac mā ymago deo exp̄mi simil. Cogita illos cū ppicii eēnt fictiles fuisse. Quomodo omnia phye uerba ponda habēt ⁊ q̄ sit tpe semp extemtatio sape. Epla xxxiii

Desidas hꝰ q̄ꝫ eplis supioibꝫ ascbi aliq̄s uoces nr̄oꝝ pcez nō fuerūt circa flosculos occupāti totꝰ ɔtextus illoꝝ uirilis ē. Inequalitates scias esse ubi q̄ eminēt notabiliā st. Nō ē admiratiōn una arbor ubi ī eādē altitudinē tota silua surrexit. Eiusmodi uocibꝫ referta st carmīā refke st hystorie. Itaqꝫ nolo illas epicuri esse extimes publice st et maxīe nr̄e. Sz illa magis ānotant᷑ · qꝛ rare ītinꝫ al' ītinꝫ īueniūt qꝛ īspectate sūt qꝛ mirū ē fortit' aliqd dici abhoīe ī molitiē pfesso. Ita n pleisqꝫ iudicat apd me Epicurꝰ ē bonꝰ et fortis licꝫ manulēꝰ sit. Fortitudo ⁊ industria ⁊ ad bellū pmpta mēs tā ī psas q̄ ī alte cīto cadit. Nō ē g° q' exigas excepta ⁊ repetita continuū ē apd nr̄os quicq̄ apd illos excipitur. Nō hēꝰ itaqꝫ ista ocilescā nec emptorē decipiꝰ nil īuentꝰ cū intrauit p̄t illa que in fronte suspēsa st. Ipsis pmittiꝰ vn̄ uelit sumē exēplaria. Putas nos uelle singulares sniās ex turba sepae · cui illas assignabiꝰ zenoni · a cleāti · a crisipo · a panecio · a possidemio nō sub rege s' quisqꝫ se mediat apd istos qcqd hmanꝰ dixit qcqd methodorꝰ aut dixit ad unū refertur omnia q̄ quisqꝫ illo contubernio locutꝰ ē unꝰ ductu ⁊ auspicijs dicta st. Non possumꝰ itaqꝫ licet tētemꝰ educē aliqd ex tanta rez equaliū ī multitudinē pauperis ē numare pecus quocūqꝫ miseris oculū id t' occurret qd' eminē posset n isto paria legērent. Quare depone istam spem posse te sumatim degustare ingenia maximoꝝ uiroꝝ tota t' inspicienda st tota tractāda res gerit᷑ et p lineamēta res sua ingenij opus nectit᷑ ex quo nil subduci sine ruina pt. Nec recuso quominꝰ singula mēbra diuino in ipso hoīe consideres. Nō ē formosa cuiꝰ crus laudat᷑ ꝯ brachiū s; illa cuiꝰ uniuersa facies admiratiōē ptibꝫ singulis abstulit. Si tn exegis nō tā tenuit' tecū agaz sed plena manu fiet Ingenio eoꝝ turba ē passiz iacent sumēda erāt nō colligēda nō excadūt s; fluunt ppetua int' se contexta st. Nec dubito qn mltū conferāt rudibꝫ adhuc et extrinsecus auscultantibꝫ · facilius n singula īsidunt circumscripta et carminis mō inclusa. Ideo

pueris et sinas edisendas damꝰ ꝛ his q̃s greci criās uocant · qꝫ ꝯplecti illas
aīꝰ pueilis pt q̄ plus adhuc nō capit cͭi pfectus Viro captare flosculos turpe
est ~~in sen̄ q̄ ꝯpungentis~~ et fulciē se notissimis ac paucissimis uocibꝫ ꝛ meōria stare
sibi iā tuitatꝰ dīā ista teneat al' dicat nō repet Turpe ē senē q̄ pspiacēti
senectutē excomētaris sape Hoc cenon dixit tu q̄d · hoc cleātes · tu q̄d Crisipꝫ
sb alio moniꝰs et prmga et dit q̄d memorie cōcatur a q̄d et de tuo pfer Oēs ita
qꝫ istos nūq̄ auctoēs sꝫ se m̄ptes sub aliena umbra latētes nil extiō hēre gn̄osi
nūq̄ ausos a'qn̄ facē q̄d diu didicerāt · meōriā ī aliemis exercuerūt Aud autē
ē meminisse a'ud scire meminisse ē rez cōmissaz memorie custodire At ī scire 49
ē ꝛ sua facē ācq nec adexēplar pēdē ꝛ totiēs respitē admagistrū Hoc dixit zenon
hoc cleantes a'q̄d mⁱ te misit ꝛ libꝛ quousqꝫ disces Iaz et p̄cipe q̄d ē q̄re au
diaz q̄d legē possū Multū iq̄t uiua uox facit Nō q̄d ē hꝫ q̄ aliemis vīr comodiꝛ
ꝛ actuarꝫ uite fungitur adyce nīc qꝫ ista nūq̄ tutele sue fuerūt pmū mea
te sequitur pores iq̄ nemo nō a'pore desimit dem̄ mea re sequitur q̄ adhuc q̄ritur
nūq̄ aūt īueniet sꝫ ꝯtēti fuerꝰ īuentis · pterea q̄ a'ud sequitur · nil īuemit ymo nec
q̄rit a'z̄d gͦ nō ibo p poꝛ uestigia Ego uero utar uia ueti Sꝫ si porē plamo
rez qꝫ īueneō hanc īumaz · q̄ ān nos ista mouuerē nō dn̄i nrī Sed duces sꝫ
pꝫ oībꝫ uitāt nō dū ē occupata Multū ex illa et futuris relictū est Vale ·
Quomō delectat magrm̄ s pfectus discipuli et qꝫ magna ps bonitatis ē uelle
Cresco et exulto et excussa senectute recalesco sicu bonū Epl'a xxxiiii
quotiēs ex hiis q̄ agis a' scribis intelligo q̄tū te ipe facit Nā turbaꝫ
olim qꝫ reliq̄ās supergress Si agricolaz arbor adfructū pducta delectat Si
pastor ex fetu gregis sui capit uoluptatē si alumꝫ suū Nemo alit īuenē
q̄ ut adolescenciaꝫ illiꝰ suā iudicet q̄d euemē credis hiis q̄ ingenia edu
cauerūt Et q̄ tenā formauerī cū adulta subito uidēt Assero te m meū opꝰ es Ego
cū uidissez idolē tuā īieci manū Exortatꝰ sū addidi stimulos nͨ lēte te ire
passus sū sꝫ subinde icitaui Et nūc idē facio sꝫ iā te currētē hortor ꝛ īuice hor
tantez a'z̄d a'd īq̄s adhuc uolo ihͨ plimū ē nā sic q̄uo pncipia totꝰ opis di
midiū occupare dicuītᶻ ita res aīo ꝯstat Itaqꝫ ps magᶻ bōitatis ē uelle fieri
bonū Scis quē bonū dicā pfectm̄ absolutū quē malū facē nlla uis nlla ne
cessitas possit hūc inte pspicio si pseuauis et īcubueis et id egis ut oīa facta
dicta qꝫ tua mt'se ꝯgruāt ac r̄ndeāt s' ꝛ una formā pcussa sint Nō ē huꝰ aīꝰ
in recto cuiꝰ acta discordant · Vale · De drā amicicie et amoris et de uno gaudio
Cum te ualde rogo ut studeas meū et de constancia animi Epl'a xxxv
negociū ago here amicū uolo q̄d ꝯtīgē m̄ nō ꝑgis ut cepisti
excolē te nō ualet nūc n · amas me amicꝰ nō es a'z̄d gͦ hec mt'se diuisa sūt ymo
dissimilia Qui amicꝰ ē amat Qui amat nō utiqꝫ ē amicꝰ Itaqꝫ amicicia semꝑ pdest Amoꝛ a'qn̄ nocꝫ
Si p'ꝑt nil a'ud ob hoc tu pfice ut amare discas festina gͦ dū m̄ pficas ne istud alti
didiceis Ego q̄dez papio iā fructū cuꝫ mēte hͭ fingo uno nos aīo futuros Et q̄dquid
etati mee uigoris abscessit id adme extua etate q̄q̄ nō mltū abē redditurꝫ Sed
tn̄ re q̄ ipā esse letus uolo Venit ad nos ex hiis q̄s amāꝰ ī absētibꝫ gaudiū · sꝫ
et id leue ꝛ inualidū ē Conspectꝰ ꝛ p̄sencia ꝛ ꝯuersatio hꝫ a'q̄d uiue uoluptatis

utiqȝ si nō tm̄ quē uelis sȝ q̄lem uelis uideas Affer itaqȝ te in ingens muni9
z quo magis inster cogita te eē mortalē me senē ꝑpā ad me sed ad te p9 ꝑfice
z an̄ oīa h' aīā ut ostes ē q̄uonēs expri uoles an aliqd actū sit te obfirua an
eadem hodie uelis que heri Mutatō uolūtatis īdicat aīuȝ natarē z alicubi
atqȝ alicubi apparē ꝓut tulit mētis Nō uagat' qd' ē fixū z fūdatū Istud sapi
enti ꝑfecto ɔtingit aliq̄teni9 inꝑfectō ꝓuecto qȝ z ꝓficiēti Qd ḡo int' ē h' cōmo
vet' q̄dē nō tm̄ trāsit sȝ suo loco mutat ille nec mouet' q̄dem Vale Liber
quintus / De quiete felicitatis et bona horriditate et qp propria boni animi
49 Animū tuū hortare ut istos meditatō sit ɔtēptus mortis Epl̄a xxxvi
magno aīo ɔtēpnat q̄ illū obiurgāt · qp vmbrā et ociū petierit qd'
dignitatē suam destituit et cū pl9 ɔsequi posset ꝓtulerit q̄etē oībȝ q̄ uti
lius negociū suū gessit cottidie illis ondes · hȝ q̄bi īuidet' nō desinent
trāsire · Aly elident' alij cadēt res ē inq̄eta felicitas ipā se exagitat mo
uet cerebrū · nō vno gn̄e alios in aliud irritat hos inpōtiā illos ī luxuriā hos
inflat illos mollit et totos resoluit · At bn̄ aliqs illaȝ fert sic quō vinū Itaqȝ
nō ē qp isti ē ꝑsuadent eū eē felicē q̄ a multis obsidet' · sic ad illū q̄admōȝ ad lacū
ɔcurit' quē exhauriūt et turbāt nugatoriū et inhertē uocant Scis quosdā ꝑuse
loq' z significare ɔ̄tra felicē uocabāt Qd ḡo erat neqȝ · n · illo aīo qp q̄busdā nimis
horridi aī uide' et tetri Aristō agebāt male se adolescentēs istē q̄ illarē z amabilē
turbe · Diuū · n · bonū fieri qd' tetrīs dux z asp̄m uisū ē nō pati etatē q̄dē tādiu
placuit · Sī · n · istez appellent z iniciū ꝓbellibȝ suis · bn̄ se dab' ī uetustate ipā tristicia
mo ꝑferret cole' ūtutē ꝓhibē liberalia studia nō illa q̄bȝ ꝑfundi satis ē · sȝ hi q̄bus
tingendus ē aī9 · h' ē discēdi tps Qd ḡo aliqd ē tpe q° nō sit discendū minime sȝ quē
admōȝ oībȝ aīmis studē honestū ē ita nō oībȝ īstitui · turpis z ridiculariis ē elemētarius
senex Iuuem parandū senex utēdū ē facias ḡo rē utilissimā ē si illū quā facis optimū
h' dicit aūt bn̄ficia eē expetēda tribuēda qȝ nō dubie ꝑme fortis q̄ tā dare ꝓdest tribui
q̄ accipē Denīqȝ nil illi iā ubi ē q̄ spopōdit Comis at tpe ē creditū q̄ ꝓpri boē dextorqūe
ad illud eē decenū soluēdū Opus ē negociari negociatiōe ꝑspa nauigatiōe ꝑspa Agrū
colēti ubertate eius q̄ celit tiē celi qȝ fauore Ille qd' dēt sola ꝑt uolūtate ꝑsoluē In mo
res fortuna ius nō hȝ Hos disponat ut trāq̄llissi9 ē aī9 ad ꝑfectum ueniat q̄ ne abla
tū q̄dq̄ si sentiat nec adiectū · sȝ meo hitu ē quocūqȝ res cedūt cui siū aggēnt' ualga
ria bō sup̄ res suas eminēt siue aliqd excitis ul' oīa cui9 exhausit minor nō ē sit Sī ī
pātria natus eēt arcā infans stati tendāt Si in ḡmama ꝓtin9 puer tenerū hastile ui
braret si auor nrōz tēpibȝ fuisset eq̄tate z hostē ꝓtin9 pauitē didicisset significis di
sciplinā gētis suadet atqȝ inpat Qd ḡo huic meditādū ē qd' adulisȝ oīa tela qp adiuso
omne hostiū gen9 benefaciat mortē ɔtēpnē q̄ qui hēat aliqd inse terribile ut aīos nrōs
q̄s ī amorē sui nr̄a formab' offēdat Neō dubitat Nec · n · opus eēt ī id ꝑpari z acui ī qd'
īstictu quodā uolūtaris irei9 sicut ferūt' oēs ad obsiruatōȝ sui Neō dixit ut si necesse
fuit eq° aīo in rosa iaceat sȝ in hoc durāt' ut tormētis nō submittat fidē ut si necesse
fuit staās z aliqū sanci9 ꝓuallo ꝓuigilet z ne pilo q̄dē incubat q̄ solet aliqn obrepē
nitiȝ somnus ī aliqd' arrunctū rediat Mors nllm hȝ īcomodū Esse · n · dēt aliqs cui9
sit īcomodū Qd' si tāta cupiditas te lōgioris eui tenet cogita nil eoȝ q̄ abodis

abeūt ꝛ in rer naturam ea q̄ pdierūt ac mox processura sūt regdūt̄ ꝯsumi desinūt
ista nō pereūt ꝛ mors q̄ ptimescim⁹ ac recusam⁹ intermittit uitā nō eripit veniet iterum
q̄ nōs ī lucē reponat dies q̄ multi recusarēt nisi oblitos reduceret Sz postea diligentius
docebo oīa q̄ uident̄ perire mutari Equo aīo debet editur⁹ exire Obsua orbē rer̄
rū ī se remanēciū uidebis in hoc mūdo nil extingui sz uicib; descēdē ꝛ surgē Estas
abiit sz alt̄ illā ann⁹ adducit hyems cecidit referēt suī menses Solē nox obruit sz
ipsam dies stati abiget Stellar̄ ille discursus qdqd ptīit repetit ps celi leuatū as
sidue ps mergit̄ Demq; finē faciā si hoc vnū adiecero nec infantes nec pueros nec
mente lapsos time̅ ꝛ eē turpissimū si eaz securitatē rō nobis nō pstat ad quā stul
ticia pducit Vale· De duplici magnanimitate et quo aduersā libertatē

Quod maximū vinclm̄ est ad bonā plura producat Epla xxxvij

Omentem promisisti vir bonū sacīnēto rogatus es Derideb it se si qs t̄ dixerit
mollem eē militiā et facilē nolo te decipi eadē honestissimi huius auctorāmenti et illi⁹
turpissimi uba sūt uri ferro vīnā occidi qui ut ab illis q̄ man⁹ arene locant
ꝛ edūt et bibūt q̄ p sanguinē reddāt cauet̄ ut ista vel inuiti paciant̄ a te ut uolēs
libēsq; paciaris illis licet arma sbmittē misericordiā pplī temptare· tu neq; submittes nec
vitā rogabis recto t̄ inuictoq; moriendū ē Qd porro pdest paucos dies aut annos
lucrari sine remissiōe nascimur Quō igi⁹ g° expediā me· effugē nō potes necessitates
potes uicē· fit uia et hāc t̄ uiā dabit phīa Ad hanc te confer si uis saluus esse
si securus si beatus Denīq; qd maximū ē lib̄ hoc ꝯtingē aliter nō pt̄ humilis res ē stulticia
abiecta sordida suilis multis affectib; ꝛ seuissimis subiecta hos tam graues dnōs inter dū
alternis imperantes interdū pit̄ dimittit a te sapiā q̄ sola libertas ē vna ad hāc fert uia
et q̄dē recta nō aberrabis Vade certo gradu si t̄ uis oīa subicē te subice rōni Multos re
ges si rō te rexit ab illa disces qd et quēadmodū aggredi debeas nō incides rebus
Neminē mihi dabis q̄ sciat quō qd volt cepit velle nō ꝯsilio adductus illo sz impetu
impactus ē Non minus sepe fortunā in nos incurrit q̄ nos in illaz Turpe ē nō ire sz
ferri et subito in medio turbine rer̄ stupentē querē huc g° quēadmodū veni· Vale·

Merito exigis ut hoc inter nos De utilitate breuis seu familiaris et
eplār̄ comerciū frequētem⁹ plurimū pficit elaborati sermonis Epla xxxviij
sermo q̄ minutatim irrepit aīo disputaciones pparate ꝛ effuse audiente ppulo plus
habēt strepitus min⁹ familiaritatis· phīa bonū ꝯsiliū ē· Consiliū nemo clamē dēt ali
qn utendū ē et illis ut ita dicā ꝯcionib; ubi q̄ dubitat īpellendus ē ubi vero non
hoc agēdū ē ut uelit discē· sz ut discat Ad hec sumi minsiora vba uemendū ē
facili⁹ n̄ intrāt et herent· nec n̄ multis opus ē sz efficacib; seminis mō spargenda
sūt qd q̄uis sit exiguū cū occupauit ydoneū locū vires suas explicat ꝛ ex minimo
in maxios auct⁹ diffūdit̄ Idē facit rō nō late patet si aspicias in ope crescit pau
ca sūt q̄ dicunt̄· sz si illa bn̄ aīus excepit ꝯualescūt exsurgūt Eadē ē inq̄ preceptorū
ꝯdicō q̄ seminū multū efficiūt ꝛ angusta sūt Tm̄ ut dixi ydonea mēs rapiat illa et
in se trahat multa inuicē et ipa gn̄abit et plus reddet q̄ accepit Vale De differē
cia ordinarie ordinis ꝛ breuiatur et q̄ sit prium gl̄iosi cum excelsa citari ꝛ

Cometanos quos desiderās diligēt̄ ornatos genus superfluitas noceat Epla xxxix
et ī angustū coactos ego nō cōponā sz inde ne plus pstitutā sit oīo ordinaria

q̄ h' q̄ nō breuiariū d'r Olī cū latīe loquerēm̄ sūmariū uocabat̄ Jlla res di
scenti magis nc̄ia ē h' scienti Jlla n. doz h' admonet Sz utriusq3 rei ē copia3 faciā
Tu a me nō ē q̄ illū ꝯ illū exigas q̄ notorē d' ignotū ē Scribā g° q̄ uis s3 meo
more Jnt'ij m'ltos h'ēs quoz scripta nescio ā satis ordinēt Sume ī man9 idicē
ph'oz h' ꝛ ipā res expgisci te coget s3 uidēs q̄ m'lti ē laborauint q̄cupiscēs ꝛ ipē
ex illis vn9 esse h't n. h' optimū insē gn̄osa aīa q̄d conat̄ ad honesta Neīo3 ex
celsi ingenij viz humilia delectāt ꝛ sordida magnaz reꝝ ad spēs ad se uocat exto
llit quēadmōz flāma ī rectū surgit iacē at deprimi nō pt nō magis quā q̄escē ita
nr̄ aīa ī motu ē eo mobilior ꝛ actuosior quo uehemencior fuit Sz felix q̄ ad meliora h'c
ympetū dedit ponet se extra ius dicionē q3 fortuē Scda tēpab' adūsa q̄minuet
et aliis admirāda despiciet Magnimi ē magn̄ ɋtempnē at mediocria malle q̄ ni
mia ~~fuit ubtas~~ Jlla n. bō utilia uitalia q3 st' at h' eo q̄ supfluūt nocēt Sic se
getem nimia stēnit ubtas sic rami honē frāgūt' sic ad maturitatē nō puenat
nimia fecūditas Jdē aīs q̄ euet quos īmodata felicitas rūpit q̄ nō tm̄ ī alioꝝ
ī iuriā s3 ī suā utūt' Qūs hostis inquā tā ɋtumeliosā fuit q̄ ī quosdā uoluptates
sue sūt quo impōncie atz īsane libidīni hoc inuiu possis ignoscē q̄ q̄ fecē paci
ūtur Nec īmerito h' illos furor uexat Nāe ē n. ī imēsū exeat cupiditas q̄
nē modū trāsilit Jlle n. h3 suū finē Jnania et ex libidīe orta sn̄ t'iō s' Necēa me
tit' utilitas Supuacua q̄ redigit Voluptatib3 ita se ingūt ab3 ɋsuetudinē ad
ductis carē nō pūt et ob h' miserimi st' q̄ eo puenerūt ut illis q̄ supuacua fuerāt
facta sint necēa Seruiāt itaq3 uoluptatib3 nō fruūt' ꝛ mala sua q̄d maloꝝ ē vlti
amāt Tc' at' ē ɋsūāta īfelicitas ubi turpia nō solū delectāt s3 et placēt et desiūt
eē remedio locus ubi q̄ fuerāt vicia mores st' vale · Modicandaz pnūciacōnez
docet et ex exemplo marie ciconis uber esse tredilodin Epla · xl ·
Quod frequēt' m' scribis gr̄as ago nā3 quo vno mō potes te m' ondis Nūq̄
epl'am tuā accipio ut nō ptin9 vna sim9 Si ymagīes aīcoꝝ nobis abscēci
um iocūde st' q̄ memoriā renouāt ꝛ desideriū de absente fl'o atz īani solacō leuat
q̄to iocūdiores st' l're q̄ ueā aīci absētis uestigia ueras notas afferūt Naz q̄d in
ɋspectu dulcissimū ē id aīci man9 epl'e impssa pstat agnoscē Audisse te scribis
serapioēz philozofū cū istud applicuisset solere magno cursu u'ba ɋuellere
q̄ nō effūdit vna s3 pmit ꝛ urget pl'a n. ueniūt q̄ ab3 uox vna sufficiat h'c
nō pbo ī philo' aui9 pnūciacōs q̄ sicut vita dēt eē ɋposita Nil aūt ordinatū ē
q̄d ppitat' et ppat Jtaq3 oro illa apd' homēz ɋcitata ꝛ sn̄ intmissiōe ī morē niuis
subueniēs oratori data ē leuis et melle dulcior semp fluit Sic itaq3 habe ut istā
vi3 dicendi rapidā atq3 habūdātē aptiorē eē credas circulatī q̄ agēti rez magnaz
atq3 seriā docēti q3 distillare illū nolo q̄ currere nec extēdat aures nec obruat Nā
illa q̄ inopia et exilitas min9 intētū auctorē h't tedio īterupte tarditatis facil
lius tn̄ īsidet q̄d expectat' q̄ q̄d ptūolat Dem̄ tradē homīes discipulis pcepta nō
dicūt' nō tenet' q̄d fugit Adice nc̄ q̄ que veritati opaz dat oro īcōposita eē dēt ꝛ simplex
h' ppulais nil h't ueri mouē uult turbā ꝛ īcausulas aures impetu rape tractādā se nō
pbet auferē Quō aūt regē pt q̄ regi nō pt Qd g° h' oro q̄ sanādis mentib3
adhibetur descendē in nos dēt Remedia nō psūt nisi ī morēt' Multū pterea h't

inanitatis et uani plus sonat q̄ ualet. lenienda s̄t q̄ me exterrent cõpescenda q̄
irritant discutienda q̄ fallunt inhibenda luxuria corripienda auaricia. Quid hor̄ rapti
p̄t fieri. Quis medicus egros ī transitu curat. Quid q̄ ne uoluptatem ullam h̄t. Talis uerbor̄ sine
delectu ruenciū strepitus. Sed ut pleraq; q̄ fieri nō posse crederes cognouisse satis ē ita
istos q̄ uerba exercuerūt abunde ē semel audisse. Quid enī quis discat quid imitari uelit. Quid de eorū
animo iudicet quor̄ oratio perturbata et inremissa ē nec p̄t reprimi. Quemadmodū p̄ procliue currencium
nō ubi uisū ē gradus sistitur s; incitato corporis pondere serpit ac longius q̄ uoluit effertur
sic ista dicendi celeritas nō in sua potestate ē satis decora philosophie que ponere d; uerba nō proicere
et pedetemptim procedere. Quid g° nō aliqn̄ et insurget. Quidni s; salua dignitate mor̄ q̄
uiolencia ista et nimia uis exuit. habeat uires magnas moderatas tn̄ perhennis sit unda
nō torrens. Vix oratori p̄miserim talem dicendi uelocitatem irreuocabilem ac sine lege ua-
dentem. Quemadmodū enī iudex subsequi poterit aliqn̄ et imperitus et rudis. tn̄ q̄ cū illū aut
ostentacio abstulit aut effectus impotens sui tn̄ festinet atq; ingerat quantū aures pati pos-
sunt. Recte igit͛ facies si nō audis istos qui quantū dicant nō quemadmodū querunt et ipse ma-
lueris si necesse ē uel P. Vinicium dicere qui itaq; cū quereret͛ quō P. Vinicius diceret Asellius ait
tracti. nā Geminus Varius ait quō istū disertū dicatis nescio q̄ tria uerba nō p̄t iungere.
Quidni malis tu sic dicere quō Vinicius. aliquis tam insulsus interuenit q̄ qui illi singula uerba
uellenti tamq̄ dictaret et nō diceret ait dic uel nūq̄ dicas. Nā Q. Hateri cursū suis
temporibus oratoris celeberrimi et longe abesse ab homine sano uolo. Nūq̄ dubitauit nūq̄ inter-
misit semel incipiebat semel desinebat. Quedam tn̄ et nacionibus puto magis aut minus
conuenire. In grecis hanc licenciam tuleris nos ē cū scribimus interpungere assueuimus. Cicero q; nr̄
a quo romana eloquencia exiliuit gradarius fuit. Romanus sermo magis se circumspicit
et extimat prebet q; extimandū. Fabianus uir egregius et uita et sciencia et q̄ p̄t ista ē
eloquencia q; disputabat expedite magis q̄ concitate ut posses dicere facilitatem ē illam
nō celeritatem. hanc ego ī uiro sapiente recipio nō exigo ut oratio eius sine impedimento
exeat proferatur tn̄ malo q̄ profluat. Eo aūt magis te deterreo ab isto morbo q̄ nō p̄t
t͛ ista res contingere aliter q̄ si te pudere desierit perfrices frontem op; et te ipse nō au-
dias. Multa enī inobseruata ille cursus feret q̄ reprehendere uelis. Nō p̄t inq̄ t͛ contingere
res ista salua uerecundia. preterea exercitacione opus est quotidiana et a reb; studiū transfe-
rendū est ad uerba. hec aūt ē si adeunt et poterunt sine ullo labore tuo decurrere tn̄
temperanda s̄t. Nā quemadmodū sapienti uiro incessus modestior conuenit ita oratio pressa
nō audax. Summa g° summarum hec erit tardiloquū esse te iubeo. Quod quoq; in
uno uiror̄ bonorum deus habitat et q̄ homo est ex sola racione bonitatis laudabilis. Ep̄la xli.

Facis rem optimam et tibi salutarem si ut scribis perseueras
ire ad bonam mentem q̄ stultū ē optare cū possis a te impetrare. Nō s̄t ad celū
leuande manus nec exorandus edituus ut nos ad aurem simulacri q̄si magis exaudi-
ri possimus admittat. prope ē a te deus tecū ē intus ē. Ita dico Lucilli sacer intra nos
spiritus sedet malorū bonorū q; nr̄or obseruator et custos. hic prout a nobis tractatus ē
ita nos tractat. bonus uero uir sine deo nemo ē. An p̄t aliquis sup̄ fortunam nisi ab illo adiu-
tus exurgere. Ille dat consilia magnifica et erecta. In uno quoq; bonorū uirorū quis deus incertū
est deus habitat. Si tibi occurrerit uetustis arborib; et solitam altitudinem egresso-
bus frequens lucus et conspectu celi densitate ramorū aliorū umbra alios protegencium

sumouēs illa proceritas silue ⁊ secretū loci et admiracō vmbre in aperto tā dēse ⁊ con
tinue fidē t' numinis facit Et si qs specus saxis penitus exesis mōte suspēdit nō ma
nu factus s; naturalib; causis in tantā laxitatē excauatus aīuz tuū qdā religionis suspicōe
percuciet magnorū fluuiorū capita ueneramur subita ex abdito uasti amnis erupcō aras
hȝ Coluntur aquarū calentiū fontes ⁊ stagna q̄ ul' opacitas ul' immēsa altitudo sacrauit
Si hoiēz uideris interritū periclis intactū cupiditatib; inter aduersa felicē in medijs tēpesta
tib; placidū ⁊ superiori loco hīes uidentē ex equo deos nō subit te ueneracō eius Nō dices
ista res maior ē altior qz quo ut credi simil' huic in quo ē corpusculo possit illuc diui
na descēdit aīuz excellentē moderatū oīa tanq̄ minora transeuntez et q̄dq̄d timem⁹ optam⁹ ri
dentē celestis potencia exagitat nō pt res tanta sine adminiculo numinis stare Itaqz
maiori sui pte illic ē vn descēdit Quēadmodū radij solis contigūt qdē terrā s; ibi
sūt vn mittuntur sic aīus magnus ac sacer et in hoc dimissus ut propius qdē diuina
noscem⁹ conuersat̄ qdē nobiscū s; heret origini sue Illic pēdet illuc spectat ac nititur
nrīs tanq̄ melior interē Quis ē ergo hic aīus qui nullo bono n̄ suo nitet Quid n. stulcius q̄
in hoīe aliena laudare qd eo dementius q̄ ea miratur q̄ in aliū transferri protinus possunt
Nō faciunt meliorē equū aurei freni Aliter leo aurata iuba iuba dimittur dū contra
ctatur et ad paciēciā recipiēdi ornamēti cogitur fatigatus aliter incultus integri spūs hic ē
impetu acer q̄lē illū nā ee uoluit speciosus ex horrido Cui hic decor ē nō sine tīore
aspici prefertur illi languido ⁊ bratteato Neō gloriari n̄ suo debet vitē laudam⁹ si fructu
palmites honerat si ipā pondere ad terrā eorū q̄ tulit adminiculo deducat nā quis huic
illā pferret uitez cui auree vue aurea folia depēdēt p̄pria uitis ē fertilitas
In hoīe qq̄ id laudādū ē qd ipius ē Familiā formosaz hȝ et domū pulcrā multū serit
multū fenerat nil hor; in ipo ē s; circa ipm̄ lauda in illo qd nec eripi pt n̄c dari qd pro
priū hominis est Queris qd sit aīus ⁊ rō in aīo pfecta Racionale n. aīal hō ē Con
sumatur itaqz bonū ei⁹ si id adimpleuit cui nascitur Quid ē aūt qd ab illo rō exigit rem
facillimā scdm̄ nāz suā uiuē s; hanc difficilē facit cōmunis insania Inuicē alter
altrm̄ trudim⁹ quis aūt reuocari ad salutē possint q̄s nemo retinet populus impellit vale
Nota eorū qui de potentib; male extimant existimāt et de remedio contra
Dampna fortuitorum Epla xlii
Iam iste t' psuasit virū se esse bonū
Atqui vir bon⁹ tā cito nec fit pt n̄c intelligi Quis quē nūc virū bonū dicā huius sēde
note Nā ille alt' fortasse tanq̄ fenix ano quingentesimo nascitur n̄c ē mirū ex interual
lo magna generari mediocria ⁊ in turbā nascencia sepe fortuna producit eximia uero
ipā raritate comēdat Sz iste adhuc multū abest abeo qd pfitet̄ q' male extimat
de mal' et si sciret qd ē eē vir bon⁹ nondū se eē crederet fortasse ⁊ fieri posse desperaret
At male extimat de mal' hoc eciā mali faciūt Nec ulla maior pena neqcie
ē q̄ qd sibi ac suis displicet ac odit eos q̄ subita ⁊ mag' potencia ipotētr utunt̄ idez
facet cū idē potuit Multorū qz inbecilla sūt latēt uicia nō min⁹ ausura cū illis
vires sue placuerit q̄ illa q̄s iā felicitas aperuit instrumēta illis explicande ne
quicie desunt Sic tuto serpēs ⁊ pestifera tractat̄ dū riget frigore nō desunt tūc illi sed
uenena s; torpēt Multorū crudelitas et ambicō ⁊ luxuria ut paria pessimis audeat
fortune fauorē desiderat eadē uelle ~~mtua pstate~~ sic audies cognoscē da posse
quātū uolūt Meministi cū quedā affirmares esse in tua ptate dixisse me uolaticū

esse ac leuem · et te nõ pedez eius tenẽ ꝫ pennã mētita sũ pluma tenebat q̃
remisit ⁊ fugit · sic quos ꝑtea ẽ exibueit ludos q̃ multa in caput suũ casuã
tēptauit · Nõ uidebit se ꝑ dolorẽ ꝑiculã ipsũ ruere nõ cogitabit q̃ honosa eẽnt
q̃ patebat ẽ si superuacua nõ essent · Hoc itaq̃ mihi ꝑ que affectam labore
magno contēdim · inspice deēm ꝗ nil in illis comodi eẽ ꝗ plus incomodi ꝗdaz
superuacua sẽ quedã tãtu nõ sẽ ꝫ hꝫ nõ ꝑuidem et gratuita nobis uidentur q̃ carissio
constant · Exeo · stupor m̃ appareat · qd ea sola putam emi ꝑ qbꝫ pecuniaz
soluim · Ea gratuita uocam ꝑ qbꝫ nos impendim q̃ emere nolem si domꝰ nob nr̃a pillis
eẽt dãda si amenũ aliqd fructuosũ ue ꝑdium adea ꝑatissi sim̃ ꝑuenire cũ sollici
tudine cũ ꝑiclo cũ iactura pudoris ⁊ libertatis ⁊ temporis · Adeo nil ẽ cuiq̃ se uilius · ide
itaq̃ in omnibꝫ consiliis rebꝫ qz faciam qd solem facere quotiens ad institorẽ aliqui
meis accessim · Uideam hoc qd concupiscim q̃ti desideratur · Sepe maximum preciũ est
ꝑquo nullum datur · Multa possẽ t ondi q̃ acq̄sita accepta qz libertate nob extor
serunt · Nr̃i essem si ista nr̃a nõ essent · Hec ergo tecum ipse uersa nõ solũ ubi
de incremēto agetur ꝫ ẽ ubi de iactura · hoc periturũ ẽ · nempe aduenticiũ fuit tam
facile sine isto uiues q̃ uixisti · Si diu istud habuisti ꝑdis ꝑ q̃ saciatus es si nõ
diu ꝑdis anq̃ assuescas · pecuniaz minorẽ habebis · nempe et molestiaz graciã minorẽ nempe
et inuidiam · Circũspice ista q̃ nos agunt in insaniã q̃ cũ plurimis lacrimis amittim̃ scies
nihil nõ damnũ molestũ eẽ ꝫ opinionẽ dampni · neo illa ꝑisse sentit ꝫ cogitat q̃ se
hꝫ nil ꝑdidit ꝫ quoto cuiq̃ se hoc contingit · Uale · Quomõ opinionis moda
fere omnia magna facit et minima et q̃ ꝑua uita a publico sensu queit abscondi Epla xliii

Quomõ hoc ad me ꝑuenerit q̃ris · qs mi id cogitatem narrauit qd tu nulli nar
rauãs · is q̃ scit plurimũ rumor · Quid g° inqs tãtus sũ ut possim excitarẽ
rumorẽ · Nõ ẽ q̃ ad hunc locũ te respiciẽs meciaris · ad istũ respice in quo moraris ·
Quicqd inter uicina eminet magnũ ẽ illic ubi eminet · Nam magnitudo nõ hꝫ modũ
certũ · Comparacio illa aut tollit aut deprimit · Nauis q̃ in flumine magna est in mari ꝑuula ẽ ·
Gubernaculũ q̃ alteri naui ꝑuũ ẽ naui magnũ ẽ · Tu nũc in prouincia licet contempnas
te ipse magnus es · Quid agas quemadmodũ cenes quemadmodũ dormias q̃ritur scitur · eo tibi
diligencius uiuendũ ẽ · Tunc aũt te eẽ felicẽ iudica cũ poteris in publico uiuerẽ cũ te
parietes tui tegerint nõ abscondẽt quos plerumq̃ circũdatos nobis iudicam nõ ut
tucius uiuamus ꝫ ut peccemus occulcius · Rem dicã ex q̃ mores extimes nr̃os · vix qm̃
q̃ inuenies q̃ possit aꝑto hostio uiuerẽ · Janitores conscienciã nr̃a nõ superbia apposuit
sic uiuimus ut deprehendi sit subito aspici · Quid aũt prodest recondere se et oculos hominũ
aures q̃ uitare · Bona consciencia turbam aduocat · mala ẽ in solitudine anxia atq̃ solli
cita ẽ · Si honesta sũt q̃ facis omnes sciant · Si turpia qd refert neminẽ scire cũ tu scias ·
O te miserũ si contempnis hunc testem · Uale · De uera nobilitate et de errore

Iterũ tu mihi te pusillũ facis ⁊ dicis tecũ beatã uitã optancium Eplã xliiii
malignius egisse naturaz prius · deinde fortunaz cũ possis eximerẽ te wlgo ⁊ ad fe
licitatem hominũ maximam emergere · Si qd ẽ aliud in philosophia boni · hoc ẽ q̃ stemma
nõ inspicit · Omnes sũ ad originẽ primã reuocantur a diis sũt · Eques romanus es · et ad
hunc ordinẽ tua te ꝑduxit industria · At hercles multis quatuordecim gradus clausi sũt
nõ oẽs curia admittit · Castra q̃ quos ad laborẽ ⁊ periculũ recipiant fastidiose

legūt Bona mēs oīb; patet Oēs ad h' su9 nobiles nec reicit q̄q̄ ph'ya
nec elligit oīb; lucet· patrius socrates nō fuit Cleantes aquā traxit et
rigando ortos locat' man9· Platōez nō accepit nobilē ph'ya ſ; fecit Q̄d ē q̄re
despēs his te posse fi' parē Oēs hij tui maiores s̄t si te illis dignū geris· gēs
aūt si hoc ptin9 t' ip̄e psuaseris a nullo te nobilitate superari Oīb; nobis totidē
añ nos s̄t Nulli9 nō o'igo ult' meōriā iacet· plato ait neīez regē nō ex s'uis
esse oriūdū/ neīez nō s'uū regib; Omnia ista longa varietas miscuit et sur/
sū deorsū fortūa u'sauit Q's ē ergo gn̄osus ad u'tutē bn̄ a nā cōpositus hoc
vnū īuendū ē Alioq'n si ad vetera reuocas neō nō inde ē an̄ q̄d nl' est
A p'mo mūdi ortu usq; in hoc tpē pduxit nos ex splendidis sordidisq; alt'/
na series Non facit nobilē atriū plenū fumosis ymagib; Neō ī nr̄am gl'am
vixit· nec q' añ nos fuit nr̄m ē Ani9 facit nobilē cui ex q̄cūq; cōdicōne
sup' fortunā licet exsurgē Puta itaq; te nō eq̄tē Romanū eē ſ; lib'tinū
potes hec cōseq' ut solus sis lib' int' ingenuos Quō inq's si mala bona q;
nō pplo auctore distinxis Intuendū ē nō vn̄ veniāt ſ; quo eant Si q'd
ē q' vitā btām pt facē id bonū iure ē suo depuari n· ī malū nō pt Quid
g° est in quo errat' cū oēs btām vitā optēt Q2 instrumēta ei9 p ipā hnt
z illā dū petūt fugiūt Nā cū sūma bte vite sit securitas et ei9 īcōcussa
fiducia· sollicitudīs colligūt cās et p insidiosū iter uite nō tm̄ ferūt sarcinas
ſ; trahūt Ita lōgius abeffectu ei9 q̄d petūt sp̄ abscedūt· et quo plus opē im/
pēderūt hoc se magis impediūt et ferūt' retro· q̄d euen't ī labe'into pperantib;
ipā illos velocitas implicat· Vale· Liber Sextus· Demō legendi cōmēta
rios et agitate īgenii nō in u'bis ſ; reb; exercenda et q'o ue' beata sit z cavilla
Librorū istic īopiam torec verborum tempus eripit Epystola xlv
esse q̄reris nō refē q̄ multos ſ; q̄ bonos hēas lectō c'ta pdest uaria delec/
tat Qui quo destinat' puenīe uult· unā seq̄t' viā nō p multas uage/
nō ire istud ſ; errare ē/ Velle me ī q's· magis cōsiliū q̄ libros t' dare Ego uo
quoscūq; hēo mittē' parat9 sū et totū horreū excutē Me q̄q; si possem isto trāsfe
et n' n'e te finē officij sperarē ipetrāre hāc senilē expeditōez indixisse m Nec
me charibdis et scilla z fabulosū istud fretū exterrē potuissēt· tranasse ista nō solū
traiecisse dūmō te cōplecti possem et p'ns extimare/ q̄ntū aīo creuisses Ce/
terū q' libros meos t' mitti desid'as/ nō magis īō me dis'tū puto q̄ formosū puta/
rem si ymaginē meā peteres īdulgētie scio istd ēē nō iudicij et si mō iudicij est
īdulgētia t' īposuit Sz q̄lescūq; s̄t tu illos sic lege tanq̄ uer' q̄ra adhuc nō sc̄ia z cōtu/
macit' querā Nō n· me cuiq̄ emācipaui nullius nomē fero Multū magnoꝝ
uirōꝝ iudicio credo ali'q'd z meo uēdico Nā illi q̄q; nō īuēta ſ; q̄rēda nob reliq'runt
z īuenissent forsitā necessaria n' sup'uacua q̄sissent Multū illis tēpus uerbōꝝ cauilla/
tio eripuit z captiose disputacōes q̄ acumē irritū exercent Nectim9 nodos z ābi/
guā significatōz u'bis illigam9 ac deīn dissolvim9 tm̄ nobis uacat iā viuē iā mori
scim9 tota illo mēte pgendū ē ubi puidē dēt ne res nos nō v'ba decipiāt Q'd
mi uocū similitudīes distīguis q̄b; neō vnq̄ n' dū disputat captus ē Res fallūt
illas discerne pbonis mala amplectim'· optam9 q' id q̄d optauim9 pugnant

uota nr̃a cũ uotis ɋ̃stilliá cũ ɋ̃siliis adulacõ q̃ sunt ẽ amicicie nõ muta
tm̃ illã ſ; uinat ꝛ ꝑit· apcius ac ꝓpiciis auribʒ recipitur ꝛ ĩ p̃cordia yma
descendit eo ipo ḡtiosa ẽ q̃ledit· doce q̃admoȝ hãc silitudinẽ poss̃ cognosc̃
Venit ad me pauo blãdꝰ imicꝰ· uicia nob̃ sb̃ uirtutũ noĩe obrepũt Temitas sb̃
fortitudĩs titlo latet Modacõ uocat̃ ignauia ꝓcauto tĩdꝰ accipit̃ In his ma
gno ꝑiclo errãꝰ his c̃tas notas ĩprime Cerꝰ q̃ interogat̃ an cornua hẽat nõ
ẽ tã stultꝰ ut frontẽ suã teptet nec ursꝰ tã ineptꝰ aũ hebes ut nesciat
Tu illi subtilissiã collectõe ꝑsuasẽs Sic ista sn̄ noxa decipiũt Quo ꝑstigiatoꝝ
acceptabiliã et calculi inq̃bʒ me fallacia ipã delectat Effice ut q̃mo ĩtelli
gam ꝑdidi usũ idẽ de istis captõibʒ dico Quo n· noĩe petiꝰ sophismata
appellẽ Nec ignorãti nocẽt Nec sciente iuuãt Si utiq̃ uis uerbꝫ ambigui
tates deducẽ hoc doce nos bt̃m eũ nõ esse quẽ wlgꝰ appllat Adquẽ pe
cunia mag̃ confluxit ſ; illũ cui bonũ oẽ ĩ aĩo ẽ erectũ et excelsũ ꝛ inuiabilia
calcãtẽ q̃ ueiẽz uidẽt cũ quo se ɋ̃mutatũ uelit· q̃ hoiẽz ea sola ꝑte extimat
qua hõ ẽ· q̃ nr̃a magistra utitur ad illiꝰ leges ɋ̃ponit̃ sic uiuit q̃mõ illa ꝑ
scripsit cui bõ sua nulla uis excutit q̃ mala ĩ bonũ uertit certꝰ iudicii ĩ gaussꝰ ĩcrepi
dꝰ quẽ aliq̃ uis nõ mouet nulla ꝑturbat quẽ fortuũ cũ qđ hũit nocentissimũ
telũ ĩ maxiã ɋ̃torsit pũgit nõ wlnat et hoc rõ Nã cetũ eiꝰ tela q̃bʒ genꝰ
huãnũ debellat̃ grãdĩs more dissiltant q̃ ĩ caussa tectis sn̄ ullo hitatoris
ĩcomodo crepitãt se ac soluit̃ Q̃d me detines ĩeo quẽ tu ipe uocas eũdo me
nõ aquo tm̃ libroꝝ ɋ̃positũ ẽ Ecce in tota uita metit̃· Hanc coargue aduẽs
hãc si acutꝰ es redige Nõ iudicat quoꝝ mag̃ res supuacua ẽ Ecia q̃ nõ
ẽ supuacua nil ĩ se momti ht̃ ĩ hoc ut possit fortunatũ beatũ hitũ ꝑstare Nõ
n· statĩ bonũ ẽ si qđ nc̃m ẽ aũ ꝓiciẽꝰ bonũ Si hoc nomẽ pani et polẽte da
biꝰ ꝛ ceteris sn̄ q̃bʒ uita nõ ducit̃ Quod bonũ ẽ utiq̃ nc̃m Nõ utiq̃ qđ nc̃m
est bonũ ẽ Qm̃ q̃dã nc̃ia sr̃ eadẽ ꝙ uilissiã Neo enꝰ ꝙ dignitatẽ boni igno
rat ut illđ ad hoc ĩ diez utiliã dimittat Q̃d ergo nõ eo potius curã tr̃nsfẽs ut
oñdas oĩbʒ magno tp̃is ĩpẽdio q̃ri supuacua et multos tr̃nsisse uitã dum
uite ĩstrumenta ɋ̃rũt Recognosce singlos ɋ̃sidã vniũsos nulliꝰ nõ uita spectat
ĩ crastinũ Q̃d ĩ hoc sit mali q̃ris ĩfinitũ nõ n· viuũt ſ; victuri sr̄ Omnia differ
ũ si nos attẽdẽꝰ tñ nos uita ꝑcurrit Nũc uõ cũctãtes q̃si aliena tr̃nsit̃ et
ultiõ die finit̃ oĩ operit Ne eplẽ mõꝫ excedã q̃ nõ dẽt sinistrã manũ legẽ
tis ĩplẽ ĩ aliũ diẽ hãc litẽ dyaleticas differãz nimiũ subtilibʒ ꝛ hc̃ solũ curãti
bus nõ et hoc Vale Laudat uolumis sibi missi dulcedinem vbi docet ꝙ
inditãmne fertilis et elligenda materia Epystola xlvj

Ibrũ tuũ quẽ m ꝓmisisas accepi ꝛ tãq̃ lecturꝰ excomodo adapui ac
tm̃ degustarẽ uolui deĩn blãditꝰ ẽ ipẽ ut ꝓcedẽz lõgius q̃ ꝙ disitꝰ fuis
ex hoc ĩtelligas licꝫ nõ leuius m uisꝰ ẽ cũ esset neq̃ mei nc̃ tui corporis ſ; q̃ ꝑmo
aspectu aũ tituliuij aũ epicuri posset uideri Tãta aũt dulcedine me tenuit
ac traxit ut illũ sn̄ ulla dilacõne ꝑlegerĩ Sol me ĩ inuitabit famẽs admonebit
nubes minabãt̃ Tñ exhausi totũ nõ tm̃ delectatꝰ ſ; gauisꝰ sũ Q̃d igenii iste
habuit qđ aĩm dicẽm qđ impetꝰ si intẽquieuisset si intuallo surrexisset Nũc nõ fuit

impetꝰ ſʒ tenor ꝯpoſitō uiꝰ ꝛ ſtilū Nichilominꝰ meminerīs dulce illud et loco leue
Gradis erectꝰ os hoc te uolo tenē sic me fecit elatꝰ ꝛ mīa ib elligēda ē ſtilus que
capiat īgeniū ā mittet de libro plā ſibā cū illū tētanō Nc paꝝ in ſedet iudiciū
tāq̄ audierī illa nō legerī ſī me ꝛ īq̄rē nō ē ꝙ uerearis hec audies · a te hoīem
felicem ꝙ nil hēs ꝓt ꝙ q̄ſq̄ ē tā longe mēciat Niſi ꝙ iaꝫ etiā ū cū ſblata ē
mētiri ꝯſuetudīs cauſā · vale · De familiaritate hūda cū ſuis Epl̄a xlvii
Libent̄ ex hijs q̄ a te ueniūt cognoui fāiliarit̄ te cū ſuis tuis uiuē hec
prudenciā tuā hoc erudicoīm tuā decꝫ Serui ſt̄ ymo hoīes Serui ſt̄ ymo
ꝯtubnales Serui ſt̄ ymo humiles amici Serui ſt̄ ymo ꝯſerui ſi cogitaueris tandeꝫ
in utroſqꝫ liē fortuē Ideo derideo iſtos q̄ turpe exiſtimāt cū ſuo ſuo cenare Quare
n̄ ꝙ ſuꝑbiſſiā ꝯſuetudo cenāti dn̄o ſtātiū ſuoꝝ turbā circūdedit Eſt ille pluſq̄
capit et īgenti auiditate onāt diſtentū uētrē ac deſuetū iā uētis officio
ut maioꝛ oꝑa oīa egāt q̄ ingeſſit At infelicibꝫ ſuis mouē labra ne ī hoc q̄dē
ut loquāt̄ liꝫ Virga murmur oē ꝯpeſcitur / et ne fortuita q̄dē uerbibꝫ latū ſilē
ciū luit / excepta ſt̄ tuſſis ſternutamēta ſinglꝰ magno malo vna uoce īterpel,
latū ſilēciū luit Nocte tota ieiuni mutiq̄ꝫ ꝑſtant · Sic fit ut iſti de dn̄o loquā,
tur q̄bꝫ corā dn̄o loq̄ nō licet At illi q̄bꝫ nō tm̄ quorā dn̄is ſʒ cū ipſis erat ſmo
quoꝝ os nō ſuebat̄ parati erāt ꝓ dn̄o porrigē ceruiceꝫ ꝛ ꝑiclm imminēs ī caput
ſuū aduītē In ꝯuiuijs loquebāt̄ ſʒ ī tormētis tacebāt Deīn eiuſdē arrogāne
ꝓuūbiū iactat̄ Totidē eē hoſtes q̄t ſuos · nō hēꝰ illos hoſtes ſʒ faciꝰ Alia itēꝝ crude,
lia ꝛ īhūana ꝓtēo ꝙ neqꝫ tāq̄ hoībꝫ q̄dē ſʒ tāq̄ iumētis abutim̄ / ꝙ cū ad cenā,
dū diſcubuimꝰ Aliꝰ ſputa detergit aliꝰ reliq̄as temulētoꝝ ſb̄ditꝰ colligit Aliꝰ p̄cio,
ſas aues ſcindit pectus et clunes ꝯtīs circuſferēs ductibꝫ eruditā manū īfruſt̄
excutit Infelix q̄ hūc vni rei uiuit ut alia decēt̄ ſecet Niſi ꝙ miſioꝛ ē q̄ hoc uo,
luptatis cā docet q̄ q̄ neceſſitatꝫ diſcat Aliꝰ aūt ī muliebrē moꝫ ornatꝰ cū etate lu,
ctatur nō pt̄ effugē pueriā ſed retrahit̄ Itaqꝫ militari habitu glab̄ retitis pil̄ ꝯ pe,
nitꝰ euulſis tota nocte ꝑuigilat q̄ inter ebrietatē dn̄i ac libidīeꝫ diuidit ꝛ ē ī cubiculo
vir ī ꝯuiuio puer · Alius cui quiuiaꝫ cēſura ꝑmiſſa ē ꝑſtat īfelix ꝛ ſpectāt quos
adulacō ꝛ ītēpancia gule ꝯ lingue reuocet ī craſtinū Adice obſonatoꝛes q̄bꝫ dn̄ici
palati noticia ſubtilis ē q̄ſciūt / cuiꝰ illū rei ſapor excitet cuiꝰ delectet aſpectus
cuiꝰ nauſeabūdꝰ nouitate erigi poſſit / q̄d iā ipā ſacietate faſtidiat · q̄d illo
eſuriat · Cū hijs cenare nō ſuſtinet ꝛ maieſtatis ſue diminucōꝫ putat ad eādē
cenā cū ſuo ſuo accedē / dij melius ꝙ ex iſtis dn̄os hn̄t · Stare an̄ limē Caliſti
dn̄m ſuū vidi ꝛ eū q̄ illi īpegerat titulū q̄ int̄ rudicula mācipia ꝓduxerat
alijs intrātibꝫ excludi Retulit illi graꝫ ſuus ille · ī ꝑmā decuriaꝫ ꝯiectꝰ ī q̄ua
uocē p̄co exꝑit̄ / ꝛ ipſe illū ī uicē appollegat et ipe nō iudicat domo ſua dignū
Dn̄s caliſtū uēdidit ſʒ dn̄o q̄ m̄lta caliſtus · Vis tu cogitarē iſtū quē ſuū
tuū uocas ex hijſdē ſeminibꝫ ortū · eodē frui celo eq̄ ſpirare eq̄ viuē eq̄ mori
tā tu illū īgenuū videre potes q̄ ille te ſuū Mariana īclade m̄ltos ſplēdidiſſie
natos ſenatoriū ꝑ militiā auſpicātes gradū fortuā depreſſit Aliū ex hijs paſtorē
Aliū cuſtodē caſe fecit Cōtēne nūc eiꝰ fortuē hoīeꝫ / ī q̄uā tranſire dū ꝯtēpnis
potes Nolo ī ingētē me locū īmittē ꝛ ſi vſu ſuoꝝ diſputare ī quos ſuꝑbiſſimi

homīes c̄delissī et ɔtuelissī (cosi) suꝯ hec tn̄ p̄cepti mei sūma ē Sic cū īferiore vi-
uas quēadmōz cū supiore uel' te uiuē / quociēs ī mētez venit q̄ttū te ī seruū
liceat ueniat ī mētē tn̄dē dn̄o tuo ī te licē / At ego inq̄s nullū h̄eo dn̄z bō etas
ē forsitā h̄ebis nescis q̄ etate hecuba suiē cepit q̄ cresꝯ / q̄ darij mat' / q̄ pla-
ton / q̄ diogenes / viue cū suo clemēt' Comitē q̄ī ī sermoē illū admitte ⁊ ī ɔsi-
liū ⁊ ī ɔuictū · Hoc loco acclamab' m̄ tō manꝰ delicatoꝝ nl' ac re humiliꝰ
m̄l tpiꝰ · hos eosdē ego dep̄hēdā a'oꝝ suoꝝ ⁊ osculātes manū n' illd' q̄dez
videtis q̄ oēz īuidiā maioēs nr̄i dn̄is / oēz ɔtueliā suis detraxerūt dn̄m pa-
tresfāilie appellauerūt · suos qd ⁊ minꝰ adhuc durat faīliaēs ɔstituerūt
diē festū nō quo solo cū suis dn̄i uescēnt' s̄ quo utiqz honēs illis ī domo
gerē / iuis dīc p̄miserūt · ⁊ domū pusillā rē publicā iudicauerūt Q̄r g° omēs
suos admonebo mēse meā / nō magf q̄ oēs lib'os Erras si extiās me q̄sdā
q̄ si sordidiores ope reiecturꝝ · utputa illū mulionē ⁊ illū bubulcū · nō ministio
illos extimabo s̄ moib; Sibi q̄sqz dt moēs ministia casꝰ assigt · q̄dā cenēt tecū
q̄r digꝰ st' · q̄dā ut st' Si qd n · ī illis ex sordida ɔuisatoē suile ē honestioꝝ ɔui-
ctꝰ excutiet nō ē mi luculli q̄ amicū tm̄ ī foro ⁊ ī curiaz q̄ras si diligēt' attēdis
⁊ domi īuenies Sepe bō mā cessat sn̄ artifice · experire ⁊ tēta quēadmōz stul-
tꝰ ē q̄ equū ēpturꝰ ipm̄ nō ɔspiciet / s̄ stratū eiꝰ ac frenos sic stultissiꝰ est
q̄ hoīez q̄' ex ueste q̄' ex ɔditoe q̄ uestis mō nob' circūdata ē extimet / suꝰ ē · s̄
fortasse lib' aio · suꝰ ē hec illi nocebt' ondē q̄s nō sit · q̄'g libidī suit · q̄'g aua-
ricie · q̄'g ābicoī / oēs timori dabo ɔsularē aniēte suiētez · dabo q̄ulle diuite
oñdaz nobilissiōs iuuenes eē Manapia pantomīoꝝ Nulla suitꝰ turpioꝝ
est q̄ uolūtaria Q̄re nō ē q̄ fastidiosi ipī te deterāt quominꝰ suis tuis ylla-
rē te tu p̄ntes et nō sup̄bo sup̄biorē Colāt pūs te q̄ timeāt / dicet q̄'q̄s n̄c
me uocaē iuis adpilati suos et dn̄os de fastigio suo deicē Q̄r dixi · colāt potiꝰ
dn̄m q̄ timeāt Ita inq̄s p̄risꝰ colāt tāq̄ clientes tāq̄ salutatoēs hec q̄ dixit
oblitꝰ est' id dn̄is parꝝ nō eē qd' ds satis ē Q̄ui colit' ⁊ amat' · nō pt amor
cū timore misceri Rectissiē g° sentiē te nolle ⁊ timeri a suis tuis nō uiē q̄ vboꝝ
castigatōe utēris ubi; multa admonēt' Nō q̄cq̄d nos offēdit et ledit / s̄ ad
rabiē cogūt puerīē delitie ut q̄cq̄d nō ex uoluntate r̄ndit irā euocet Regū
nob' ī dui ɔ aioē Nā illi q̄qz obliti ⁊ suaꝝ viriū / ⁊ ībecillitatis aliene sic excādē-
scūt sic seuiūt q̄ ī iuriaz acceperit aciꝰ p̄ iclo illos fortune sue magnitudo tutiss-
sie p̄stat · Nec h' ignorāt s̄z occasiōez nocēdi captāt · q̄rēdo accepiūt ī iuriaz
ut faciēt / diutiꝰ te morari nolo Nō ē n · t' exhortatōe opꝰ hec hn̄t int' cetera
boni moēs placēt s' et p̄manēt leuis ē malicia / sepe mutat' s̄ nō ī meliꝰ
sed in peius Vale · Q̄r longiori mora opus est in solucione quarū ppo-
sicione questionis et amicicia omnia comunia ⁊ de hiis qui in tanta egesta-
te tēpꝛ puerilib; sophismatib; ītēdūt Ep̄la xlviii
Ad ep̄lām q̄ m̄ ex itine'
Remisisti tā lōgā q̄ ipm̄ īt' fuit p̄egra rescribaz Seducē me deo s̄ qd sua-
deā ɔ̄spice Nā tu q̄ q̄ ɔsulis dui ā ɔsulēs cogitasti · q̄nto magis h' faciēdū
est m̄ cū lōgiore mora opꝰ sit et soluas q̄oēz q̄ ut p̄ponas Vtiqz cū q̄d tibi
expediat q̄d m̄ / iterū ego tāq̄ epicurꝰ loquor · Michi uo id expedit q̄ t'

aut nō sū amic⁹ Nisi quid agitur ad te ptinēs meū ē Consortiū rez oīm int

nos facit amicicia nec sibi qcq̄ singlis inest nec adūsi. ī cōe viuit. Nec pt qsq̄ bte

degē q se tm̄ intuet'/q oīa adulitates suas gūtit. Alti uiuas oz si uis t' uiuere. [uiue]

Hec societas ē diligēt' z scē obsuāda q nos hoīes oēs hoīb; miscet et iudicat

esse aliqd cōe Jus gnis huāni plimū ad illā deq̄ loq̄bar itiorē societatē amicie

colēdā pficit/oīa n' cū amico cōia hēbit q multa cū hoīe. hoc lucilli virox optīe in abistis

subtilib; parari malo qd amico pstare debeaz/qd hoī/q̄ dr moīs amicus dicat'/z hō q̄ multa si

gnificet p̄ndiuisū/Ecce sapiā z stulticia discedūt. Cui accedo. Jn vtraq; me rē pte ju

bes/illi hō pacto ē/huic amicus nō ē p hoīe/ille amicū s' pat/hic se amico. Tu m vba distor

ques et sillabas/sibillos digeris. Si b; m intogacōes uafrimas struxis z gclusioe fla

auero nasceno mēdaciū astruxo nō potis afingiēdis potēda fectnē Pudet me ire tā

seria senes ludim⁹. Mus sillaba ē. Mus aūt caseū rodit. go sillaba caseū rodit. O pu

eriles ineptias. In hoc supcilia subduxi⁹ in hoc barbā dimisi⁹ hoc ē qd tistes doce⁹ z pali

di Hois scire qd phia pmittat gnī huāno Consiliū aliū mors uocat Aliū paupez

tas vit Aliū diuicie ul' aliene torqnt ul' sue / Ille malā fortuām horret. Hic se sub

ducē felicitati sue cupit huc hoīes male hnt illū dy Qd in lusoria ista cōpomis nō

ē locādi. locus Admissos aduocatus es Opē laturū te naufragis captis egris egētib;

intēte securi subiecīn pstātib; capud pollicitus es Quo diuitis Qd agis hic cū q° ludis

timet Succurre quicqd laqo ul' qd laqati Vndeq; ipemis oēs vndiq; ad te man⁹ tēdunt

pdite vite pitureq; auxiliū aliqd iplorāt. Intra spes opesq; st Rogāt et extāta illos uo

luptacōe extrahas. ut disiectis z errātib; clare vitatis lumē ostēdas. Dic qd nā nām fecit

Qd sūariū. q̄ sales leges posuit. q̄ iocūda sit vita q̄ expedita illā sequētib; quā

acida et iplicata eox q opiōm pcedqz ne credidert. Si pius docuis q pte eox leuatura

sint qd istox cupiditates demit. Qd vtat. vtinā tm̄ nō podessent. Tātū nocēt. hoc t' cū

uoles manifestissimū faciā comminui et debilitari gnosam idolē i istas argucias gcetā

pudet dre q̄ fortunā militaturis q porrigāt tela q̄admoz illos subornēt. hac adsūmū

bonū itur p istud phye ingre et ttpes isfames qz z ad albū sedētib; excepcōes qd.n. aliud

agitis q̄ cū eū quē p' itogatis sciētes ifraudē iducitis q ut formula cecidisse videat' Sed

q̄admoz illos ptor Sic hos phya i integrū restituit. Qd discditis abigētib; pmissis

et grādia locuti effecturos uos ut nō magis q̄ auri fulgor q̄ gladij pstrigat oculos

meos ut igēti gstācia z qd oēs exoptāt z qd' oēs timēt calcē. ad gramaticox elemēta

descēditis Qd dicitis Sic itur ad astra. hc ē qd m phya pmittit ut parē dō faciat

ad hoc iuitatus sū. ad hoc ueni fidē pstā qtū potes. Ergo mi lucilli redue te abistis

excepcōib; z pscripcōib; phyox Apta decēt z simplicia tua bonitatē z si multū sr'eēt etatis

parce dispēsandū erat. ut sufficeret ui iste Nc q demēcia ē supuacua discē itāta tpis

egestate vale. De uelocitate tpibus non in q̄stionibus z sophismatib; puel

laribus expendenda s; exhortacione virtutū redimenda Epla xlix

Est qdē mi lucilli supin⁹ et neglegēs q iā iā meōriā ab aliq regiōe admonitus

reducit' Tū repositū i aīo meo desideriū loci intēdū familiaria euocāt n° extīctā

meōriā reddūt s; qescētē; irritāt sicut dolorē lugētiū z si mitigat; ē tpe q' familiaris

familiaris amissi q' uestis q' dom⁹ renouat Ecce campania z maxīe ne apolis ad pō

peios tuox aspectu icredibile ē quo recēs desideriū tui fecint Totus in oculis eo cū

Putas me nō istud nō posse soluē qd in exēplū simile pictum inuenēt qd i eū modū sic dubit uerendū ē. ne qn̄ i muscipla sillabas capiam q neqn̄ si neglegēcior fui casen lib' comedet n' forte ista ē forcior collicio Mus sillaba ē sillaba aūt caseū nō rodit Mus ergo caseū nō rodit q propu ...

maxīe ante oculos · vidi lacrimas cohibētē et affectibus meis ipsa taliū execūcionibus nobis satis resi-
stentē modo adesse te video · Quod n̄ nō modo ē si recordis / modo apud sanctos philosophos puer sedi
modo causas agere cepi · modo desij uelle agere quod desij posse · Insita ē uelocitas tpis / que
appareāt respiciētibus / nā ad p̄ua intētos fallit adeo p̄cipitis fuge tristitia leuis ē causam huius
rei quis quodcūq tpis transit eodē loco ē / p̄ita aspiat̄ vna iacet oīa in ip̄fundū cadūt Neq̄
nō p̄t lōga īteualla eē iea te q̄ tota breuis ē · Punctū ē quod uiuimus / et adhuc puncto
minus q̄ hoc minimū spē quādā lōgioris spacij nā derisit · Aliud ex hoc instātiā fecit · aliud
pueiciā · Aliud adolescēciā / aliud iciāciā quādā ab adolescēcia · ad senectutē aliud
ipsaq̄ senectutē · in quā ānguisto quodā quot gradus posuit · modo te p̄secutus sū et tn̄ hc modo
etatis mee bō porcō ē · cuius breuitatē aliq̄n futurā cogitens nō solebā in tā uelox q̄
videri · nec incredibilis cursus apparet · siue q̄ admoni lineas sētio siue q̄ attēdē cepi
et cōputare dampnū meū · Eo magis itaq̄ indignor aliquos ex hoc tpe q̄ sufficē ne ad necessaria
q̄dē p̄t etiā si custoditū dilligētissimē fuit īstuaciua maiorē p̄tē erogare / negat Ciceo
si duplicat̄ s etas habitur se tpe quo legat liricos eodē loco dialeticos q̄ istius inepti
sunt illi p̄fessi lascuiunt · et agē ipsos quod extimāt Nec ego nego p̄piaēda ista suspi-
ciēda tn̄ et alimē salutāda In hoc vnū te vā nobis dēt et quos eē illius mag̃ ac serre-
ti boni uidiremus · Quod te torqs r maceras mea quōe qm̄ subtilius ē ɔtēpsisse qm̄ soluere
Securi ē et ex modico nimia ɔq̄ré cū hostis instat a tergo et moue se visus ē miles
Necessitas excutit quicquid pax ociosa collegat Nō uacat in dubie vā cadēcia nec ɔsectari
et naufraciā tullis meā expiri · Aspice q̄ creāt ipsi q̄ memia clausis sētiū acuāt poetis
Magnis in aīo strepitus ille belli circūsonātis exaudiēdus est Demēs oīb mihi vide-
rer si cū sexta inmunita mutos senes feminasq̄ ɔgerēnt / cū iuuētus intra portas
armata signū eruptionis expectaret / et possēt cū hostilia i pontis tela uibrarēnt
et ipm̄ solū suffossionibus et cuniculis tremēt sedens ociosus et huiusmōi questiuncolas ponēs
Quod nō p̄didisti hēs cornua āt nō p̄didisti cornua ergo hēs Alia qm̄ ad ex'm huius acute
delibacionis ɔcinnata At q̄ ē q̄ lucu videor t̄ demens si istis ipendo operā ē nec obsideor tn̄
tn̄ in p̄ciū obsesso extremum iminēt mutuus me ab hoste secnēt Nūc mortifā meū
sunt Nō uaco ad istas ieptias igens negociū in manibus ē Quod agā mors me sequitur fu-
git vita ad istis hc me doce quod efficie ut ego mortē nō fugiā · ut vita ame nō effu-
giat Exortare ad uisa difficilia de equanimitate ad uisa meuitabilia angustias tpis mei la-
xa doce nō esse positū bonū vite ī spacio eius s̄ i usu · posse fieri ymmo sepissimō fit · ut q̄ diu
vixit parum vixit Dic in dormituo potes nō expgisti Dic experto potes nō dormire
Amplius dic exeuntī potes nō redire dic redeunti potes nō exiē / erras si inauguracione tn̄
extimas minimū esse quo morte uita deduat̄ In oī loco eq̄ tenue īteuallū ē Nō ubiq̄
se mors tā p̄pe ondit ubiq̄ tā p̄pe ē has tenebras discute et facilius ea trades ad que
p̄paratus sū dociles nā nos edidit et rōem dedit imp̄fitāz s̄ que p̄fici posset · De iusticia michi
de pietate disputa de frugalitate de de pudiciia utraq̄ et illa cui ab aliena cor-
poris abstinencia ē / et hac cui sui cura · Si me noluetis p̄ deuia ducē facilius ad id
quo tēdo p̄ueniā Nā ut ait ille tragicus ueritatis simplex oracio ē p̄oq̄ illā implicaē nō
oportet Nec n̄ quicq̄ minus quēt qm̄ subdola ista caliditas cū mag̃ conātibus Uale ·
De sua exacerbacione peccatiui et qualiter possit indurata ī p̄uitas corrigi et q̄ ueniat
sunt qui bō naturalia et uicia nec innata et q̄ eorū mali ē racionū sui tutela seneca ad lucilium Epla · l ·

Epistolā tuā accepi p̄t multos mēses q̄ miseras. Supuacuū itaq putaui ab eo q̄
afferebat qd agēs q̄rē valde n. bone mēorie ē si meminit et tn̄ spero te sic viuē ut
vbicūq eris sciā qd agas qd n. aliud agis q̄ ut meliorē te ipe cottidie facias. ut c'qd
ex erroribꝫ ponas intelligas tua vicia eē q̄ putas rez. Quedā n. locis ꝛ tpibus
ascribi9. at illa quocūq transieri9 secutura st̄. Harpastē vxoris mee fatuā scis hēditari/
ū on9 in domo mea remāsisse ipē n. auersissi9 ab istis pdigiis sū. Si q̄n fatuo delec/
tari uolo nō ē in lōge q̄rēdū. me rideo. hec fatua subito desijt videre. Incredibilē rē
t̄ narro s̄ verā. Nescit eē se cecam. Subinde pedagogū suū rogat ut migret ait
domū tenebrosā eē. hoc qd in illa ride9 oībꝫ accidē nobis liq̄at t̄. Nemo se auarū esse
intelligit. Nemo cupidū. Ceci tn̄ ducē querūt nos sine duce erram9 et dici9 Nō ego
ambitiosi9 sū s̄ nemo p̄t aliter viuē rome. nō ego sumptuosi9 sū s̄ vrbs ipā magnas īpēsas
exigit. Nō ē meū viciū q̄ iracundꝰ sū q̄ nō dū cōstitui certū gen9 vite. adolescēcia
hoc facit. qd nos decipi9 Nō ē extrinsecꝰ malū nrm̄ intr̄ nos ē in visceribꝫ ipīs sedet
Et ideo difficulter ad sanitatē puenim9 q̄ nos egrotare nescim9. Si curari cepi9 qn̄ tot mor/
bos tantas ue res discucie9. Nunc uo nec q̄rim9 quidē medicū q̄ minꝰ negocij hēret si ad/
hiberetur ad recens viciū sequerent tenera ꝛ rudes aīm recta mōstrātē. Nemo difficulter
ad nāz reducit n̄ q̄ ab illa defecit. Erubescim9 discere bonā mētē. At me hercule turpe
ē magīm huius rei q̄rē illud desperandū ē posse nobis casu tm̄ bonū influē. Laborādū
est et ut verū dicā ne labor q̄dē magn9 est si mō ut dixi ante aīm nrm̄ formare incipi9
et recolligē q̄ indurescat prauitas ei9 Sꝫ nec indurata despero. Nichil ē q̄ nō expu/
gnat ptinax opa et intēta ac diligēs cura. Robora in rectū q̄uis flexa reuocabis
Curuatas trabes calor explicat ꝛ aliter nate in id figurāt q̄ usus nr̄ exigit. Quāto fa/
cilius aīus accepit formā flexibilis ꝛ oīm more ex obsequēt. Quid n. ē aliud aīus q̄
qd admodū se hns sp̄us. Vides aūt tanto sp̄m eē faciliorē oīm alia m̄a q̄nto tenui/
or ē. Illud mi lucilli nō ē q̄ te impediat quominꝰ de nobis bn̄ speres q̄ malicia iā
nos tenet. q̄ diu in possessiōe nr̄i ē. Adiscit an̄ bō nrē q̄ uenit q̄ mala. Oēs pocu/
pati sum9 Virtutes discē vicia dediscē. Sꝫ eo maiori aīo ad emēdacionē nr̄i dēm9 accedere
q̄ semel tradita nobis boni ppetua possessio ē. Nō dediscit virtus. Cōtraria n. mala in aliēo
herent io depelli et exturbari possunt. fideliter sedēt q̄ in locū suū ueniūt. Virtꝰ scdm nāz
ē. vicia inimica et infesta st̄. Sꝫ q̄admodū virtutes recepte exire nō pnt. facilisq earz tu/
tela ē. Ita inicium ad eas eundi ad illas q̄ hoc p̄mū imbecille mētis atq egre ē
formidare inexperta. Itaq cogenda ē ut incipiat. deinde nō ē acerba medicina. ptinꝰ n.
delectat dū sanat. Aliorz remediorz post sanitatē uoluptas ē. phia pariter
et salutaris et dulcis est. Vale.

Liber Septimus. Amenas regiones vitā dās rōibꝫ et exēplis docet. Epistola lx.

Quomō q̄sq p̄t mi lucilli
Tu istic hēs ethnā et illū nobilissimū sicilie mōtē quē q̄re dixerit mesal/
la vnicū siue ualgius apd' utrūq n. legi nō reperio. cū plurima loca euomāt
ignē. nō tm̄ edita qd crebrius euenit. Sꝫ et igit' īaltissio efferuat s; ē iacētia nos ut
aliq possum9 cōtēti sum9 baijs quas postero die quā attigerā reliq̄ locū ob hoc deui/
tandū. cū hēat q̄sdā naturales dotes q̄ illū s' celebrandū luxuria desūpsit. Quid ē
ulli loco indicēdū ē odiū immo. Sꝫ q̄admodū aliqua uestis sapiēti ac pbo viro
magis queniēt q̄ alia nec ullū colorē ille odit s; aliquē parz putat aptum esse.

frugalitatē ꝓfesso sit quoqȝ ē q̄ sapiēs vir aut ad sapiām tendēs declinet tāq̄ alie
nā bonis moribȝ Itaqȝ de secessu cogitās nūq̄ canopū elliget q̄uis neīez canopꝰ
esse frugi vetet Ne baias q̄dē diuersoꝝ vicioꝝ eē ceperūt illic sibi plurimū luxuria per
mittit illic tāq̄ aliqua licencia debeat̄ loco magis soluit̄ Non tm̄ corpi ſȝ et moribȝ
salubrē locū eligē debem9 quēadmodū int̄ tot tortores hitare nolī / sic nec int̄ po
pinas q̄dē videē ebrios ꝑlitora errantes ⁊ comessaciōes nauigāciū ⁊ sinphoniarū
cantibȝ strepētes lacus ⁊ alia q̄ uelut soluta legibȝ luxuria nō tm̄ peccat ſȝ pub
licat Quod nōe ē id agē deb9 ut irritamēta vicioꝝ q̄ longissimē ꝓfugia9 indurād9
ē ai9 et ablandimētis uoluptatū ꝓcul abstrahend9 vna hanibalē hibernia
soluerūt ⁊ indomitū illū niuibȝ atȝ alpibȝ virū eneruaūnt fomēta campanie armis
vicit viciis victꝰ est Nobis quoqȝ militādū ē et eo q̄dē gn̄e milicie q̄ nūquā
q̄es nūq̄ ociū det̄ Debellande sūt inp̄mis uoluptates / que ut vides seua q̄ȝ ad
se īgenia rapuerūt Si q̄s s̄t ꝓposuit q̄ntū opis aggressus sit / sciat nil delicate
nil molliť esse faciendū Quid m̄ cū istis calētibȝ stagnis quid cū sudatoriis īn q̄ siccꝰ
uapor corpa exhaustur9 īcludit̄ Oīs sudor ꝑlaborē exeat Si facēm9 q̄d fecit :
Hanibal ut īterupto cursu reꝝ omissoqȝ bello fouēdis corpibȝ opaȝ darem9 / nemo
nō īttēpestiuā desidiā victori q̄ ne dū vīcēti piculosam mito reꝑhēderet Minꝰ nobis
q̄ illis punica signa sequētibȝ licet plus piculi restat cedētibȝ plꝰ opis ⁊ ꝑseuerantibȝ
Fortuna mecū bellū gerit nō sum īparata sequī9 Iugū nō recipis īmo q̄ maiore vir
te faciēdū ē excutere Nō ē remoliend9 aīus ſȝ uoluptati cessero cedēdū ē labori
cedēdū ē paupertati Idē iuris ſ̄ tīne eē uolēt ⁊ ābicō et ira int̄ tot affectꝰ dist̄
har īmo discerpar Libtas ꝓposita ē Ad hoc p̄miū laborat̄ Que sit libtas queris
nulli rei siuē nulli necitati nullis casibȝ / fortunā īequū deducē quo die illā intellexo
plus posse nil potiť q̄o illā ferā cū īmanu mors sit Hiis cogitacōibȝ ītētū loca
seria scā q̄ elligē oȝ effemināt aīos amenitas nīa nec dubie aliq̄d ad corrūpendū
vigorē pt̄ regio Qualibet viaȝ iumēta paciūt̄ quoꝝ durata īasp̄o ungla est
In molli palustri q̄ pascuo saginata subito cito sbterūt̄ Et forcior miles ex ꝯfra
goso uenit Segnis ē vrban9 ⁊ uerna ꝑllū laborē recusāt man9 q̄ ad arma aba
ratro transierūt̄ In p̄mo deficit pluuē / iuncti ⁊ mitiog Seuior loci disciplina firmat in
geniū aptū q̄ magis conatibȝ reddit · litern̄ honestius scipio q̄ bays exulabat ruina
ei9 nō ē tā molliť collocāda Illi q̄ adquos p̄mos fortuna ꝑli · ro · publicas opes trāsf
tulit Gaius mari9 ⁊ Gn · n · pompei9 et cesar extruxerūt q̄dē uillas īregiōe ba
iana · ſȝ illas īposuerūt insumis iugis moncium Videbat̄ hoc magis militare ex
excedito spectari late lōge q̄ subiecta Aspice q̄ posicōm elegerūt q̄bȝ edificia ex
citauerūt locis / et q̄lia / scies nō uillas eē ſȝ castra hitatuꝛ tu putas uīq̄ fuisse
inuitia catonē ut p̄nauigātes adulteras dinumeraret et tot gn̄a cimbarꝛ uariis
coloribȝ picta et fluitātē tōto lacu rosā ut audiret canencium nocturna conuicia
Nōne ille manē meruallū maluisset q̄ vnā noctem int̄ talia duxisset Quid m̄
malit / q̄sq̄s vir est sonū suū classicū q̄ sinphoniā rumpi Sȝ satis diu cum bayis litiga
uim9 nūq̄ satis cū viciis q̄ oro te lucili ꝑseq̄re sine mō sine fine Nam illis q̄ neqȝ
finis ē nec mod9 ꝓice q̄cūq̄ cor tuū lamant q̄ si aliť extrahi nequirent cor ip̄m
cū illis reuellendū erat · Voluptates p̄cipue exturpa et in visssimis habe latronū

more q̄s p̄stilant

more quos philistas egiptii vocant in hoc nos amplectuntur ut strangulent. Vale. De
ibi quibus hominum ad profectum venientium et quis in hac vita sit eligendus adiutor et declarata
Quid est hoc lucilli quod nos in vetita laudatione et non esse curandum de laudibus imperitorum Epistola
alio tendentes alio trahit et eo unde recedere cupimus impellit quid colluctatur cum animo LII.
nostro nec permittit nobis quicquam semel velle fluctuamus inter varia consilia nil libere volumus nil
absolute nil semper Stulticia inquis est cui nil diu constat nil diu placet Sed quomodo nos aut
quando ab illa revellemus Nemo per se satis valet ut emergat oportet ut aliquis manum porrigat
aliquis educat Quosdam ait epicurus ad veritatem sine ullius adiutorio exisse et fecisse sibi ipsos viam
hos maxime laudat quibus ex se impetus fuit qui se ipsi protulerunt Quosdam indigere ope aliena non
ituros si nemo precesserit sed bene secuturos Ex his metrodorum ait esse Egregium hoc quoque sed secunde sortis
ingenium Nos ex illa prima nota non sumus Bene nobiscum agitur si in secundam recipimur Ne hunc
quidem contempseris hominem qui alieno beneficio salvus esse potest Et hoc multum est velle salvari potest hoc adhuc
invenies genus aliud hominum ne ipsum quidem fastidiendum eorum qui cogi ad rectum compelli que possunt
quibus non duce tantum opus sit sed adiutore et ut ita dicam coactore Hic tertius color est Si quis huius
exemplar desideras hermachum ait epicurus Tale fuisse itaque magis gratulatur alterum magis suscipit
quamvis enim ad eundem finem uterque pervenerit tamen maior est laus idem fecisse in difficiliori materia
Puta enim duo edificia excitata esse Ambo disparia equa celsa atque magnifica Alterum
puram aream accepit et illic protinus opus crevit Alterius fundamenta lapsa sunt et in mollem
et fluidam humum missa multum que laboris exhaustum est dum pervenitur ad solidum Intuenti
quicquid fecit Alterius magna pars et difficilior latet Quedam ingenia facilia et expedita
Quedam manu ut aiunt facienda sunt et fundamentis suis occupata Itaque ego illum felicio-
rem dixerim qui nil negotii secum habuit Hunc quidem melius de se meruisse qui malignitatem nature
vicit et ad sapientiam se non perduxit sed extraxit Hoc durum et laboriosum ingenium nobis datum
scias licet imus per obstantia Itaque pugnemus aliquorum invocemus auxilium quem inquis invo-
cabo hunc aut illum Tu vero ad priores revertere qui vacant adiuvare nos possunt Non tantum qui sunt
sed qui fuerunt Ex his autem qui sunt eligamus non eos qui verba magna celeritate precipitant et communes locos
volvunt et in privato circulantur Sed eos qui vitam docent qui cum dixerint quid faciendum sit probant
faciendo Qui docent quid vitandum sit Nec umquam in eo quod fugiendum dixerit deprehenduntur Eum
elige adiutorem quem magis admireris cum videris quam cum audieris Nec ideo te prohibuerim hos
quoque audire quibus admittere populum ac disserere consuetudo est Si modo hoc proposito in turbam prodeunt
ut meliores fiant faciantque meliores si non ambitionis hoc causa exercent Quid enim turpius
philosophia captante clamores Numquid eger laudat medicum secantem Tacete favete
et prebete vos curationi et si clamaveritis non aliter audiam quam si ad tactum vitiorum vestrorum
ingemiscatis Testari vultis attendere vos moverique rerum magnitudine Sane liceat
ut quidem iudicetis et feratis de meliore suffragium Quid in non permittam ~~vale mi~~
Apud pitagoram discipulis quinque annis tacendum erat Numquid ergo existimas statim illis
et loqui et laudari licuisse Quanta autem dementia est eius quem clamores imperitorum illa-
rem ex auditorio dimittunt Quid letaris quod ab hominibus laudatus es quos non potes ipse lauda-
re Et disserebat populo fabianus sed audiebatur modeste Erumpebat interdum magnus clamor
laudantium sed quem rerum magnitudo evocaverat non sonus inoffense ac molliter orationis
elapse Intersit aliquid inter clamorem theatri et schole est aliqua et laudanda licentia Omnia rerum
omnium si observentur indicia sunt et argumentum morum ex minimis quoque licet capere impudicum et

incessus ondit et manus mota / z unū inedū rn̄su z relatus ad caput digitus /
et flexus oculoꝝ. Improbū risus insanū wltus. hitq3 demūt illa n. in aptū pnotas
exeūt. q̄lis q̄sq3 sit sices si q̄admō laudet. exappexis. Dicit atq3 illic pho manus iūc-
dit z sup ipm capd imīancium tēba 9fstit Nō laudat. iᵉ. nc̄ si intelligis ſ; 9clamat
Relinquāt iste uoces illis artib3 q̄ ppositū hn̄t pplo placē. phiā adoretur Pmitte,
dū eit q̄n iuuenib3 inseq̄ impetū aīm Tūc at et ex hoc ipetu faciēt z silentiū
ſ impaē nō potūnt. Tūs laudacō. a d p exortacōis affert ipis audientib3 ut aīos
adolescenciū extimulat. adrē commoueāt nō adūa ꝯposita. Alioq̄n nocet illis elo-
q̄ncia si nō cupiditatē reꝝ facit / ſ; sui / Dimittaz hᵉ īpn̄cia. Desidat n. ppā et lōgā
exeaucōm q̄admōz dissenciū q̄d sibi apud pplm pmittēdū sit. q̄d pplo apud se dap-
nū q̄dē fecisse plryaz nō eit dubiū / postq̄ pstituta ē pt īpenetrabilib3 suis ondi-
si mō nō institorē ſ; antistitē nacta est. Vale. De tēpestate et nausea q̄ passus
ē īmari pmittēs dūz mt corpalia et spūalia vicia docet Subingēs de aūcte mag
Quid nō pt m psuaderi cui psuasū ē ut nauigarē. Solm̄ fiduca et fortitudie
mari langdo nauē. eāt sīt dubio celū ḡue sordidis phye ep̄la. l iii
nubibus q̄ fē a̕ maquā a̕ īuētū resololuūt. ſ putaui tā pauca milia a parte
nope tua usq3 ad puteolos surripi posse. q̄uis dubio z īpēdēte celo Itaq3 quo
celius euaderē ptin9 paltū ad nesida direxi pcisur9 oēs sin9 Cū iā eo pcessissem
ut mea nil inēesset utrū irē an redirē / pmū eqlitas illa que me corrupeāt
piit. Nō dū eāt tēpestas / ſ iā īclinacō maris at sbinde crebior fluctus cepi gub-
natorē rogare / ut me īaliquo litore exponēt Agebat ille aspa eē / z īportuosa
nᵉ q̄dq3 eque se ītēpestate timē q̄ terraz pemis aūt uexabar q̄ ut m piculum
surrexēt Nausea n. me signis hᵉ et sīt exitu torqbt que bilē mouet nᵉ fundit
Instti itaq3 gubnatori z illū uellet nollet coegi petē litus. cui9 ut vicinā atti-
gi9 nō expecto ut q̄dq3 ex precepto vgiliū fiat Obuitit pelago proras a̕ āncora degā
iacit. memor artificij mei uetis frigide cultor mitto me īmare. quō psidutū decet
gausaptus. Que putas me passū dū pappa eupior / dū viā q̄ro / dū facio / itel-
lexi nō īmito terraz nautis timei Incredibilia sē q̄ tuleri cū me fīre nō possū. Illud
scio ulixē nō fuisse tā irato mari natū / ut vbiq3 naufragia facēt Nauseator eāt
z ego quociēs nauigare debuero uigesimo āno pueniaz. Ut pmū igit stomachū
quē scis nō cū mai nauseā effugē collegi z corpus vnctōne recreaui / hoc cepi me-
cū cogittare q̄nta nos uicioꝝ nīoꝝ sequet obliuio corporaliū q̄ sbinde admonēt sui
inedū illoꝝ q̄ eo magis latēt quo maiora sē leuis aque motiuncla decepit. ſ;
creuit / et uera exarsit ī duō z ppesso sui ꝯfessioē exprimit. pedes dolēt articli pū-
cti uinglās senciūt adhuc. dissimulas9 z a̕ talū extorsisse nos dicim9 a̕ inexercitacōe q̄
laborasse dubio z īcipiēte morbo q̄rit nomē. q̄ ubi iā talaria cepit īteudē z utrosq3
pedes dextros fecit necesse ē podagrā fateri Cōtra euenit ī hiis morbis quibus
afficiūt aīe. quo q̄s peius se hz min9 sentit Nō ē q̄ mireris lucilli carissime Nā q̄
leuit dormit z spēs sine q̄ete rapit aliq̄n dormiē se dormiēs cogittat. Grauis
sōmus sapor ī sōmia extinguit aīuq3 alci9 mgit q̄ ut ī ullo intellectu sui est
Quare uicia sua nemo ꝯfitet q̄ ī. nc̄ illis ē Sōnū narrare uigilātis est
et vicia sua ꝯfiteri sanitatis indiciuz ē Expgiscam9 g° ut erroēs nrōs coargue- et quē ad dm̄ laudet

possi9 Sola aūt ph'ya nos excitabit / sola sōnū excuciet grauē Illi te totū de-
dica dign9 illa ē Illa te digna ē Ite īcomplexū alt' altius oībȝ alijs rebȝ te nega for-
titer Appara te nō ex p̄fessis p̃cario Si eger esses curā intermisses rei fami-
liaris ⁊ forēsia ē negocia excidissent / nec quēq̄ tanti putares cui aduocatus in
remissiōe descēdes toto aīo id ageres / ut q̄ primū morbo libareis Quid ergo nō
⁊ nūc idē facies oīa īpedimēta dimitte / ⁊ uaca boe menti Nemo ad illā puer occupatꝰ
Exercet ph'ya regnū suū dat tp̄is nō accipit nō ē res subsiciua / ordinaria ē dn̄a ē
adē ut iubet Alexand' cuidā ciuitati p'tē agror ⁊ dīdiū oīm rer p̄mittēti eo
ingt p'posito īasiā ueni ut nō accipem qd' dedissetis s; ut hēretis qd' reliquissez
Idē ph'ya rebȝ oībȝ / Nō sū hoc tp̄is acceptā qd' uob superfuit / s; id uos hēbitis q
ip̄a erogauid Totā huc cōuerte mentē Huic asside hanc cole Ingens interuallum
int' te ⁊ ceteros fiat Oēs mortales eris tu anteced' nō multo te dii antecedēt Queris
qd int' te illos interfuturū sit diucius erūt At me hercle ma'g artificis ē clusis-
se magnū totū i exiguo Tm̄ sapienti sua q̄tū deo oīs etas patꝫ Est aliqd quo
sapiēs antecedat deū Ille nr̄e bn̄ficio nō timet suo sapiēs Ecce res magna hr̄e
imbecillitatē hoīs securitatē dei Incredibilis ph'ie uis ē ad oēs fortuitā vī re-
tudendā Nullū tellū īcorpe ei9 sedet Munita ē Solida quēdā defatigat et ue-
lut leuia tela laxo sinu eludit quedā discutit ⁊ ī eū usq; q̄ miserat respuit. vale.

De morbo suspirij l' anhelitus cui q̄n dr̄ affligitꝰ ꝟ inmabile documētū de morte subiūgit et q̄ longū in comitatū dedit mala ualitudo sapiens de uita exit nō eicit' ep'la liiii

Longū mi cōmitatū dedat mala ualitudo sapiens de uita exit nō eicit' ep'la liiii
repēte me inuasit Quo gn̄e īq's p'ses9 mito īterogas adō in nllū ignotū
ē uni tn̄ morbo q̄ī assignat sū quē q̄re greco noīe appellē nescio Satis .n. apte dici
suspiriū p't / bn̄ue q' ualde ⁊ p'celle simile ē impetꝰ int' horā ferē desinit Quis .n. diu spirat
Oīa corporis q' icomoda q' pīcula p'me transierūt Nullū m̄ uidet' molesti9 Quid m̄ aliud
.n. qd'qd ē egrotare ē hoc aīam agere Itaq; medici hanc meditacoēm mortis uocant
Facit .n. aliqn̄ spiritꝰ ille qd sepe conatꝰ ē hilarē me putas hoc t' scribē q̄ effugi sit
hoc sine q̄ bō ualitudīe delector Tam ridicule facie q̄ ille q' uicisse se putat cū
uadimoniū distulit Ego uo et in ip̄o suffocacōe nō desii cogitacoībȝ letis ac fortibȝ
acq̄escere Quid hoc ē ma'g q̄ ista sepe h̄ mors exp'it' me faciat At ego illā sepe expertus sum
Quan̄ īq's antēq̄ nascerer Mors ē nō ēē id q̄ ante fuit Sꝫ q̄le sit iā scio Hoc erit p9
me qd ante me fuit Sꝫ qd ihac re tormēti ē nāe ē ⁊ fuisse anteq̄ p'deēs9 nsluāe At q̄
tn̄ nllā sensi9 uexacoēm Rogo nō stultissimū dicas Si q's extimet lucerne peius ēē
cū extincta ē q̄ anteq̄ accendit' Nos q; ⁊ extinguim' ⁊ accendim' medio illo tp̄e aliqd patim'
Vtraq; uo alta securitas ē In hoc .n. mi lucilli n̄ fallor erra9 qd mortē iudica9 seq̄
cū illa ⁊ p'cessit et secuta sit q̄cquid ante nos fuit mors ē Quid .n. refert nō īcipias ā desi-
nas cū utri9q; rei hic sit effectꝰ nō ēē hiis et hui9modi exhortacoībȝ tacitis .s. nā
v'bis locꝰ nō erat Alloq' me nō desii deīn paulatī suspiriū illd q̄ ēē iā anhelitꝰ ceperat
interualla maiora fecit ⁊ retardatū ē ac remāsit Nec adhuc q̄uis desierit ex nā
fluit sp̄s sentio hesitacoēm q̄dā ei9 ⁊ morā Quō nolet dumō nō ex aīo suspirē hoc
ē de me recepi Nō trepidabo Ad extrema iā p'patꝰ sū Nec cogito de die toto Illū tu lau-
da imitare quē nō piget mori cū uiuat iuuat Que ē .n. uirtꝰ cū eiciaris exire Tñ ē
et hic uirtus Eicior q̄dē s; tanq̄ exeam Et ideo nunq̄ eicit' sapiens q' eici ē īn expelli

pn̄ inuitus recedas. Nichil inuitus facit sapiens. necessitatem effugit quia vult quod coactura est. Vale.

De villa vacie et de dispositione eius et de ignauo ocio euitando et quomodo animus

A gestacione cum maxime venio non amicos facit esse presentes. Epistola .lv.

minus fatigatus sum quam si tantum ambulassem quantum sedi. laborem enim diu ferri ac nescio an eo
maior quia contra naturam est que pedes dedit ut per nos ambularemus et oculos ut per nos videremus. debi
litatem nobis induxere delicie et quod diu noluimus posse desiimus. michi tamen necessarium erat concutere
corpus. ut sive bilis insiderat faucibus discuteretur sive ipse ex aliqua causa spiritus densior erat exte
nuaret illum iactatio quam profuisse michi sensi. Ideo diucius vehi perseveravi invitante ipso litore
quod inter cumas et servilii vacie villam curvatur et hinc mari illinc lacu velud angustum iter
cluditur. Erat enim a recenti tempestate spissius. fluctus autem illud ut scis frequens et concitatus
exequat. longior tranquillitas soluit cum arenis que debuerunt alligari succus abscessit.
Ex consuetudine tamen mea circumspicere cepi utrum aliquid illic invenirem quod michi posset bono esse
et direxi oculos in villam que aliquando vacie fuit. In hac ille pretorius dives illa clarus quam
ocio notus consenuit et ob hoc unum felix habebatur. Nam quociens aliquos amicorum asinij
galli quociens seiani odium deinde amor merserat, eque enim offendisse illum quam amasse peri
culosum fuit ~~In hac pretorius dives~~ Exclamabant homines o vacia solus scis vivere. At
ille latere sciebat non vivere. Multum autem interest utrum vita tua ociosa sit an ignaua. Nunquam
aliter hanc villam vacia vivo preteribam quam ut dicerem vacia hic situs est. Sed adeo mi lucil
li philosophia sacrum quiddam est et venerabile nomen ut etiam si quid illi simile est mendacio placeat. Ociosum
enim hominem seductum existimat vulgus et securum et se contentum sibi viventem quorum nichil ulli contingere
potest nisi sapienti. Ille qui nulla re sollicitus est scit sibi vivere. Ille enim quod est primum scit vivere. Nam qui
res et homines fugit quem cupiditatum suarum infelicitas relegavit qui alios feliciores videre
non potuit qui velud timidum atque iners animal metu oblituit iste sibi non vivit sed quod est turpissimum
ventri sompno libidini. Non continuo sibi vivit qui nemini. Adeo tamen magna res est constantia et in propo
sito suo perseverantia ut habeat auctoritatem inertia quoque pertinax. De ipsa villa nichil
possum tibi certi scribere. Frontem enim eius tantum novi et exposita eius que ostendit etiam transeuntibus de longe.
Spelunce sunt due magni operis cum laxo atrio pares manu facte quarum altera solem non reci
pit altera usque in occidentem noctem tenet. Prata bona nam medius rivus et a mari et ab
acherusio lacu receptus euripi modo dividit alendis piscibus et si assidue exhauriatur
sufficiens. Sed illi cum mare patet parcitur. Cum tempestas piscatoribus dedit ferias ma
nus ad parata porrigitur. Hoc tamen est commodissimum in villa quod baias trans parietem habet.
incommodis illarum caret voluptatibus fruitur. Has laudes eius ipse novi. Esse illam
totius anni credo. Occurrit enim favonio et illum adeo excipit ut baiis neget. Non stulte
videtur elegisse hunc locum vacia in quem ocium suum pigrum iam et senile conferret. Sed non multum
tamen ad tranquillitatem locus confert. Animus est qui sibi commendet omnia. Vidi ego in villa hilari et ame
na mestos. Vidi in media solitudine occupatis similes. Quare non est quod existimes ideo
parum compositum esse te quia in campania non es. Quare autem non es. Huc usque cogitationes tuas
mitte. Conversari cum amicis absentibus licet. Et quidem quociens velis quamdiu velis. Magna
hac voluptate que maxima est fruimur dum absumus. Presentia enim nos delicatos facit. Et
quia aliquando una loquimur ambulamus consedimus cum deducti sumus nichil de hiis quos modo
vidimus cogitamus. Et ideo equo animo ferre debemus absentiam quia nemo non multum et presen
tibus abest. Pone hic primum noctes separatas deinde occupationes utriusque deinde diuisas

studia secreta suburbanas ꝓfectões uidebis nõ multũ eẽ qđ nobis peregnacio
eripiat. Aĩcꝰ aĩo possidẽdꝰ ẽ. Hic aũt nũq abẽ qãcũq uult cottidie uidet. Itaq
mecũ stude mecũ cena mecũ ambula. In anguste uiuemꝰ si qcq̃ eẽt cogitacõib;
clausũ. Video te mi lucilli cũ maxĩe audio adeo tecũ sũ ut dubitẽ an incipiã
nõ eplãs s; codicellos scribere. Vale. Notat tumultuosã luxuriam balneorũ et
ꝑtinẽcia uicia aĩi magis leuiora sꝰ ꝑ et de magnitudine sapientis Epla lvi

Peream si ẽ tã necessariũ q̃ uidet̃ silẽciũ in studia seposito. Ecce uariꝰ clamor undiq̃
me circũsonat sup ipsũ balneũ habito. Ppone nũc oĩa gña uocũ q̃ in odiũ pñt
aures adducẽ. cũ fortiores exercent̃ ⁊ manꝰ plũbo gũes iactãt cũ ꝉ laborãt ꝉ
laborãtẽ imitant̃. Gemitũ audio quociẽs retẽtũ spm̃ remiserĩt sibillos ⁊ acerbis-
simas respiracões cũ aliquẽ inertẽ ⁊ plebeia unctione cõtẽtũ incidi. Audio crepitũ
illise manꝰ humeris q̃ put plana ꝑuenit ꝉ concaua ita sonũ mutat. Si uo poli-
crepꝰ superuenit ⁊ numerare cepit pilos actũ ẽ. Adice nũc sodalẽ ⁊ furẽ dep̃hensũ
et illũ cui uox sua in balneo placet. Adice nũc eos q̃ in piscinã cũ ingenti impulse aq̃
sono saliũt. Preter istos quorũ si nĩl aliud recte uoces sũt. Alipedũ cogita tenuẽ
stridulã uocẽ quo sit notabilior subinde exprimẽtẽ nec ũq̃ tacẽtẽ nisi dũ uellit
alas ⁊ aliũ pro se clamare cogit. Iã libarii uarias exclamacões ⁊ botulariũ ⁊ cri-
stulariũ et omnes popinarũ institores mercẽ suã quadã ⁊ insignita modulacõe uendẽ-
tes. O te ĩdeo ferreũ ꝉ surdũ cui mẽs inter tot clamores tã uarios tã dissonos cõstat
cũ crisippũ nrm̃ assidua salutacio ꝑduxit ad mortẽ. At me hercules istũ fremitũ
nõ magis curo q̃ fluctũ ꝉ deiectũ aque q̃uis audiã cuidã genti hãc unã
fuisse causã urbẽ suã transferendi q̃ fragorẽ nili cadẽtis sustinẽ nõ potuit. Ma-
gis mi uox auocare uidet̃ q̃ crepitus. Illa enĩ aĩz adducit hic aũt tm̃ aures
implet ac uerberat. In his q̃ me sine auocacõe circũstrepũt exedas transcurrẽtes pono
et fabrũ inq̃linũ ⁊ serrariũ uicinũ ꝉ hũc q̃ ad metã sudãtes tabulas expit̃ et
tibias nec cantat s; exclamat ⁊ iã nũc molestior ẽ m̃ sonꝰ q̃ intermittit̃ subinde
q̃ĩ q̃ cõtinuat. Sed iã me sic ad oĩa ista duraui ut audirẽ ul' pausariũ possĩ
uoce acerbissiã remigib; modos dantẽ. Aĩm enĩ cogo s' intẽtũ eẽ nec auocari ad
externa oĩa licz foris resonẽt dũ intꝰ nĩl tumultꝰ sit dũ int' se nõ rixent̃ cupiditas
et timor dũ auaricia luxuriaq; nõ dissideãt nec altã altã uexet. Nã qđ
ꝓdest totꝰ regionis silẽciũ si affectꝰ fremũt. Oĩa noctis erãt placita cõposi-
ta quiete. Flm̃ ẽ. nulla placida ẽ q̃es nisi q̃ rõ cõposuit. Nox exhibet molestiã nõ
tollit ⁊ sollicitudiẽs mutat. Nã dormiẽciũ q̃ insõnia tã turbulẽta sũt q̃ dies. Il-
la tranq̃llitas uã ẽ in q̃ bona mẽs explicat̃. Aspice illũ cui sõnꝰ laxe domus
silẽcio q̃rit̃ cuiꝰ aurẽs ne qs agitet sonꝰ oĩs seruorũ turba cõticuit ⁊ suspensũ
accedẽciũ ꝓpiꝰ uestigiũ ponit̃. Huc nẽpe u'sat̃ atq̃ illuc sõnũ int' egritudi-
nem leuẽ captans que nõ audit audisse se q̃rit̃. Qđ in causa putas esse.
Aĩꝰ illi obstrepit. Hic placãdꝰ ẽ huiꝰ cõpescẽda sedicõ ẽ. Quẽ nõ ẽ qđ extimes
placitũ si iacet corpꝰ. Interdũ q̃es inq̃eta ẽ. Et ĩõ ad rerũ actꝰ excitãdi ac tractacõe
bonorũ arciũ occupãdi sũꝰ. Quociẽs nos male hĩt inercia sui impaciẽs. Magni
imperatores cũ male parere militẽ uidẽt aliquo laborẽ cõpescũt ⁊ expedicõib; detinẽt.
nũq̃ uacat lasciuire districtis. Nichil qz ẽ tã c'tũ q̃ ocii uicia negocio discuti

Sepe uidem̄ tedio rerū ciuiliū ↄ̄ ifelicas atq̄ ig'ta statōnis penitēcia secessisse
tn̄ ī illa latebra ī qua nos timor ac lassitudo cōierit et m̄odū recrudescat ābicio
Nō n̄ excisa defecat ſ̄ fatigata ↄ̄ ī icata rebꝫ parꝫ ſ' credētibꝫ 7 deꝫ ſi luxuria
ducis q̄ uidet' Aliqui cessisse deīn frugalitatē ꝓfessos sollicitat atq̄ ī media ꝑ
simonia uoluptates nō dāpnatas ſ̄ relictas petit ↄ̄ ādō eo uehemēc9 q° occul
cius Diā n̄ uicia ī apto leuiora ſt' Morbi q̄ tūc adsalutē īclinat cū exabdito
erūpūt ac vī suā ꝓferūt Et auaricia itaq̄ ↄ̄ ābiciōꝫ ↄ̄ cetā mala mētis tūc
ne tūc ꝑnicōsissiā scias eē cū simulata sanitate s̄bsidūt Deōst uidem̄ et nō
sum9 Illam ſi bona fide sum9 ſi recepturi cetīm9 ſi ꝓcosa ↄ̄tēpsi9 ut pau
lo an̄ dicebā nulla res nos aduocabit nulla hoīm aciū q̄ ↄ̄cetū īterrūpet cē
cogitacōes bīnas solidas quā ↄ̄ ītas leue illud ingeniū ē nec se adhuc reduxit
īdorsus qd' aduocē et accidēcia ēugit' hēt āqd intq sollicitudīs ↄ̄ āqd cōcepti pa
uoris q̄ illū curiosū facit ut cur ūgili9 nī Et me quē dudū nō ulla ī iecta
mouebūt tela neq̄ aduso glomerati exagmine g'ii nīc oēs ērēt auē son9 ex
citat omīs Suspēsū ↄ̄ pariē q̄ coiti q̄ omi q̄ timētē ꝑor sapīs ē quē nō tela
uibrācia directa mē arma agmīs densi nō urbis īpulse fragor ītutat Hic
alt' īpitq ē rebꝫ suīs timet et adeoꝫ trepitū expauescēs quē vna q̄libet uox ꝑo
fremitu accepta deiciat quē motus leuissi exanimat Tīdi illū sereme faciūt
Queciq̄ quistis felicibꝫ elegis nulta ithenībꝫ nulta portātibꝫ uidebis cōtinq̄ omi
q̄ timētes Tūc g° scis te eē ↄ̄positū cū adte nullus clādor ꝑtinebit cū te nulla uox tibi
excitaet nō ſi blandiet' nō ſi minet' nō ſi īcām sono uana circūstrepet Qd g° nō dāq̄
comodiq ē et circē ↄ̄uictu fateor itaq̄ ego ex hoc loco migrabo Experi et experire
me uolui Qd nēce ē torquē diuiq Cū tā facile remediū ulixes socijs ē aduersus
serenas inuenit Vale. Quedā tīme de cripta neapolitana nō ē viciū si q̄
nō tīor ſ̄ horror cadit ī sapiētē ↄ̄ q̄ aīa hoīs corporis āgustijs cohibi nō pt̄ Epla̅ .lvij
Cum abitis debēs neapolim repetē facile credidi tēpestatē eē ne iterꝫ nauē
experirer et tm̄ luti ī via fuit ut possim videri medijs oī9 nauigasse totū alte
ram fatiā in illo die ꝓcedēdū fuit At erōmatē nos nomē ape excepit in cripta
neapolitana Sit illo circē lōgi9 nil illius faucibꝫ obscuri9 que nobis ꝑstat ut
nō ꝑtenebras uideam9 ſ̄ut ipas Certꝫ ē si locus hēat lucē cui ꝑret ꝑluis īa
to q̄ res g'uis et molesta Qd illic ē ipse uoluptas' et cū sit ullo ꝓciāmto sit iclu
sus ī ipos aīabꝫ excitatū ē reddit duo īcomoda mīse quā simul ꝑtuli9 ~~ꝑtuli~~ aq̄
eadē uia eadē die ↄ̄ luto et puluē laboraui Nc āqd tn̄ in illa obscuritas qd cogita
rꝫ dedit Sensi quēdāꝫ ictū aī ↄ̄ sīn metu mutacōm quā īsolita rei nouitas
simul ac feditas ferāt Nō de me nīc tecū loquor q̄ nilūi ab hoīe tolleābili nedū
cāpsītō absū ſ̄ de illo inquē fortuā uīs ꝑdidit Erit9 q̄ ferue' aīq mutabitur
color Quedā n̄ mī lucilli nulla effugē ūtq pt̄ Admonet illā nā mortalitatis
sue Itaq̄ ↄ̄ uultū adducet ad?strā ↄ̄ ī horescet asubita ↄ̄ caligabit ſi uastā alti
tudinē īcrepidīē eius ↄ̄stitutus despexit Non ē hec timor ſ̄ nālis affectus īexpu
gbilis rōnis Itaq̄ fortes quidā ~~aduetis ↄ̄ putulēn tētatōꝫ īspectacōm q̄ sucidūt ac liquūt~~ ↄ̄ patissi fide sāguinē suū alienū uidē nō possut Quidā aduulneris noui quā
aduetītis et putulēn tētatōes īspectacōꝫ q̄ succidūt ac linqūt' aīo aliꝫ gladiū

facil9 recepit q̄ vidēt Deinde ergo ut dicebā; q̄dā nō q̄dā ꝑturbacōm ꝛ mutacōni
rursus adꝑmū affectū reddite lucis alacritas redijt incogita et imensa Illud dein mecū
loq̄ cepi q̄ inepte q̄dā mag̃ q̄ minus timem9 cū oīm idē finis eet Quod n̄ interest utrū
sup̄ q̄que iugulariū ruat q̄ mōs q̄ tāis nil iucies Erūt aū q̄ hāc ruinā mag̃
timeāt q̄uis utraq; mortifera eque sit Adeo nō ē affectū s; efficacia tīor spectat Nūc
me putas de stoicis dicē q̄ existimant aīa; hois magno pondē exitiū ꝑmanē nō
posse ac statī spargi qr nō fuāt illi exitꝰ liber Ego uo nō facio Qui hoc dicunt
videt̄ in errarē q̄admodū flāma nō pt oppmi nā q̄ id diffugit quo urget̄ q̄ad-
modū aer libē atq; ictu nō leditur nec sindit̄ q̄dē sꝫ q̄ id cui cessit refūdit̄ sicut aīa
q̄ extenuissimo q̄stat deprehēdi nō pt nec īntra corpꝰ affligi s; bn̄ficio subtilitatis sue
ꝑ ipā q̄bꝫ p̄mit̄ erūpit quō fulmī ē cū latissime ꝑcurrit ac fluxit ꝑ exiguū fo-
ramē ē reditꝫ sic aīo q̄ adhuc tenuior ē igne ꝑ omē corpꝰ fuga ē Itaq; de illo
q̄rendū ē an possit imortalis eē hoc q̄dē ertū habe si supstes ē corpi ꝑt illud nullo
gn̄e mori posse ꝑt q̄ nō ꝑit qm̄ nulla imortalitas cū excepcōn ē nc̄ q̄cq̄ noxiū
etno est Vale Liber octavus De multiplici rerum divisione et differencia ubi
exemplo platonis ostendit qualiter ꝑsimonia ducat ad senectutem tuꝰ senectu
Quanta nobis uos paupertas ymo tis bonum nec concupiscendū nc̄
egestas sit nūq̄ magis q̄ hodierno die intellexi recusādū Epl'a lviii
Mille res madere cū forte de platonē loq̄rem9 q̄ noīa desiderāt nec
hīent q̄dā alia cū hūissent fastidio nō ꝑdidissēt Quo aūt facit magestate fasti-
diū Hinc quē greci oestron vocāt ꝑ equora pecora ꝑagēte ꝛ totis saltibꝫ dissipā-
tem asillū nrī vocabāt hoc uirgilio lꝫ credas Est lucū sillā iuxta uicibꝫ q̄ iuxtēt
plibꝫ alburnū volitās cui nomē asillo romā Oestrū graii ul' greci uertē vocātes
asper acerba sonās quo tota exterrita silvis diffugiāt armēta puto intelligi istō vm
intrisse ne te lōge distam Quedā simplicia īsu erāt sicut cernē ferro in ꝯsē dice-
bant̄ Idē uirgili9 hoc ꝑbabit ē Ingentes genitos diuisꝫ ꝑtibꝫ orbis inter se coij-
sse uiros et cernē ferro qd̄ nc̄ decernē dicim9 simplicis illiꝰ vbi usꝰ amisꝰ ē Dicebāt
antiq̄ si iusso hoc nolo in credas s; eidē uirgili9 Cetera que iusso iussi mecū manꝰ
inferāt arma Nō id ago nc̄ hac diligēcia ut ostēdā quātū tps apud gramaticū per-
diderim s; ut ex hoc intelligas quātū apd ennium et accium uerbor situs occupauit Cum
apd hunc q̄ q̄ quotidie excutit̄ aliqua nob subducta sint Quid s; mās ista uult ꝑlo-
cucō quo spectat nō celabo te Cupio si fi' pt ꝑpiciis auribꝫ tuis q̄d sumā dicere
si minus ꝛ iratis dicā Ciceronē auctorē huiꝰ vi bēō puto locupletē Si recēciorem
q̄ris fabianū disertū et elligātē ortonis ī ad nrm fastidiū intide Quod n̄ fiet mi lu-
cilli quō dicetur vna res nc̄ia nā q̄tinēs fundamētū oim Rogo itaq; in hc̄ vō uti
nolueris dabo opā; ut uis adē datū ꝑissimē exterā; q̄ fortasse q̄tēꝫ eō ex eo in luce
Quod pdit felicitas tua cū ere id uolunō lane exꝑmē possū ꝑt q̄ ligue me quātū
fecī magis dāpnabis āgustias romanas Si faceis vnā sillabā eē q̄ mutarē nō pos-
sū Que h̄ quibꝰ sit Leon recon ducī ē uidor īgenij īmedio positā posse sic trāsferri
ut dicā q̄ ē Sed multū interē uidō rogor vbū ꝑuocabulo ponē Sꝫ ita necē ē ponā
Est ē for mois hoc a platone dici aūꝰ nr̄ hō eruditissim9 hodierno die dicebāt Quō tibi
exponā si ān indicauis eē q̄ad' genꝰ eē et spēs Nūc aūt ꝑmū illō genꝰ q̄uꝰ ex quo

cetē spēs suspense st̄ a quo nascat̄ oīs diuisio q̄ vniusa cōprehēsa st̄ inuenies aut si ce
pim9 singl'a retro legē sic n̄ pducem̄ ad p̄mū. Homo spēs ē ut ar. ait equus
ē spēs. Canis spēs ē. g° cōe aliqd q̄rendū ē hijs oībȝ uinclm qd' illa cōplectat̄ sb̄ se hē.
at hoc qd ē al' Sȝ qdā sūt que aīā hūt nec sūt aīalia. placq n̄ plātis et arbustis
aīā inesse. Itaq; et uiuē illa et mori dicim9. Ergo aīancia supiorē tenebūt locū qr
et aīalia in hac forma sūt et sata. Sȝ qdā aīā caret ut saxa. Itaq; erit aliqd aīantibus
antiquius corpg sȝ hec sic diuidā ut dicam. Corpa oīa aut aīata ēē. aut inaīata
Etiā nūc ē aliqd supius qm corpg. Dicim9 n̄ qdā corpalia ēē. qdā incorpalia. Qd
g° erit ex quo hi deducant̄. Illud cui mō parū nomē ppriū iposuim9 qd ē. Sic n̄ in spēs
secabit̄ ut dicam9 qd ē aut corpale aut incorpale. Hoc g° gen9 ē p̄mū et antiquissimum
et ut ita dicā gn̄ale. cetā gn̄a qdē sūt sȝ spālia. tanq̄ hō gen9 ē. hēt n̄ in se natoēs spēs
grecos romanos parthos. colorē albos nigros flauos. hēt singlos. Catonē ciceronē
lucreciū. Itaq; qr multa ptinet in gen9 cadit qr sbalio ē in spēz. Illud g° qd ē gn̄ale
sup se nil hēt. principiū rerū ē. oīa sb illo sūt. Stoici uolūt supponē huic ēt nūc aliud gen9
magis pncipale. de quo statī dicā. Si p9 illud gen9 de quo locutus sū merito p̄m
poni docueo. Cū sit rer' oīm capax. qd n̄ in has spēs diuido ut sūt corpalia l' incor-
palia nil ē tercium. corpg quō diuido ut dicā. aut aīancia sūt aut aīata. Rursus aīancia
quadmodū diuido ut dicā. qdā aīm hnt qdā tm aīam. aut sic qdā impetū hnt cedūt
transeunt. qdā solo affixa radicibȝ alunt̄ et crescunt. Rursus aīalia in aīancia in q̄s
spēs seco. aut mortalia sūt aut immortalia. Primū gen9 stoicis qbȝdā uidet̄ qd' qle ui-
deat̄ sbiciā. In rer' nāa inquīt qdā sūt qdā nō sūt. Et hec aut q̄ nō sūt rer' nāa nō con-
plectit̄ que nō succurūt tanq̄ centauri gigantes et quicqd falsa cogitatōe formatū hēre
aliquā ymaginē cepit qmuis nō habeat sbaz. Nūc ad id qd ē pmisi reuertor quō
quecumq; sūt in sex modos plato partiat̄. Primū illud qd ē nec uisu nec tactu nec ullo sensu
cōphēdit̄. Cogitabile ē qd gn̄alr ē. tanq̄ hō sb oculos gn̄alis nō uenit sȝ spālis
ut cicero et cato. aīal nō uidet̄ sȝ cogitat̄. Videt̄ aut spēs eius eq9 et canis
Secundū ex hijs que sūt ponit plato qd eminet et supat oīa. hoc ait p excellenciā ēē
ut poeta cōit̄ dr̄. Oibȝ n̄ ijs facientibȝ hoc nomē ē. sed iā apud grecos minus
notā cessit. Homerū intelligas cū audieris poetā. Qd g° hoc dr̄ s' et nāa maior ac
potencior cunctis. Tercium gen9 ē eorū q̄ ppe sūt innūabilia sūt hec sȝ q̄ extra posita ppe
ciu' q̄ sūt intrrogas ppria platonis suppellex ē. ydeas uocat ex qbȝ oīa quecumq; uidem9 fiunt
et ad que cuncta formant̄. Hec immortales immobiles immutabiles sūt. Qd sit ydea .i. qd pla-
toni uideat̄ ēē audi. Ydea ē eorū q̄ nāa fiunt exēplar eternū. Adiciā diffinicōi interptacōz
quo ē res aptior fiet. Volo ymaginē tuā facē. exemplar picture te hēo ex quo ca-
pit aliquē habitū mens nrā quē opi suo imponat. Ita illa que me docet et instruit fa-
cies a qua petitur imitacio ydea ē. Talia g° exēplaria infinita hēt rer' nāa hoī-
nū arbor' pisciū ad que quodcumq; fi' dēt ab illa exprimit̄. Quartū locū hēbit ydos qd
sit hoc ydos attendas oportet et platoni imputes nō mihi hanc rer' difficultatē. nulla ē n̄ sine
difficultate subtilitas. Paulo ante pictoris ymaginē utebar. Ille cū reddē ūgiliū
coloribȝ uellet ipm intuebat̄. Idea erat ūgilij facies futuri opis exēplar. Ex hac qd
artifex trahit et opi suo imposuit ydos ē. Qd intersit quis alter exēplar ē alter forma
ab exemplari sumpta et opi imposita. Alterā artifex imitat̄ alterā facit. hēt aliquam faciem

~~statuã figurauit h' ydea ẽ Tcia nc si alias desideras distinctiones~~ hoc ẽ ydos ht dq sa
em exemplar ipm qd opifex intuens statuã figuat h' ydea ẽ Q'e nc si aliã desideras dis
tinctiões ydos in ope ẽ idea ex° opus nec tm ex° opus ẽ s' añ opus Quintũ genus ẽ eorũ
q cõiter st hec incipiũt ad nos ptine hec st oĩa hoies pecora res Sextũ genus ẽ
eorũ q qsi st tanq inane tanq tpus · Quicq uidimus q' tangimus ptã illis mutat q esse
pre putat fluunt n · z iassidua diminutiõe atq adiectiõe st Neõ nrũ idẽ ẽ isenectu
te q fuit iuueis Neõ nrm idẽ ẽ mane q fuit pdie Corpa nra rapiũt' moẽ flu
minũ Quicqd uides currit cũ tpe Nil ex hijs q uidẽs manet ego ipẽ dũ loquor mu
tari ista mutatus sũ h' ẽ qd ait Eraclitus In idẽ flumẽ bis descendimus z nõ descẽdimus
Manet n idẽ fluminis nomẽ aq trãsmissa ẽ hoc iamme manifestius ẽ q' i hoĩe
Sz nos qq nõ minus uelox cursus pteruehit Et ideo admiror dementiã nrãz q' tanto ope
amamus rez fugacissimã i · corpus · timemus qz neqn moriar cũ oẽ momentũ mors
prioris habitus sit Vis tu nõ timẽ ne semel fiat q' quotidie fit De hoĩe dixi fluida
mã z caduca et oĩbz obnoxia causis mũdus qq eterna res z inuicta mutat' nec idem
manet Q' uis oĩa insẽ hẽat q hũuit alr' st q' hũit ordinẽ mutat Quid in q's
ista subtilitas pdit / si me interrogas nil Sz quadmõz ille celator oculos diu intẽtos atz
fatigatos remittit' atz aduocat et ut dici solz pascit sic aliqn nos aĩuz debemus relaxaẽ
z quibzdã oblectamentis reficẽ Sz illa oblectamenta opa sint Ex hijs qq si obseruaũis inue
nies qd possit fi' salutaẽ hoc ego mi Lucilli soleo facẽ ex oĩ natõe z si a phya longis
simẽ adiũsa ẽ aliqd eiuẽ conor et utile facẽ Quid ex istis capiã q'mõ tractauius remotis
ad forãtionez mor Quõ meliorẽ me facẽ idee platõẽ possũt Quid ex istis trã qd cu
piditates meas cõpmat ul' hoc ipm q' oĩa ista q sensibz suuiũt q nos accẽdunt
z irritãt negat plato ex hijs eẽ q uere sint · ego ista ymagiãria st z ad tps faciẽ d'q
ferunt · nil horz stabile nec solidũ ẽ z nos tn cupimus tanq' a' sp futura a' sp habituri
Imbecilli fluidiqz intualla qstitimus Mittamus aĩos ad illa q eterna st Miremur
insublĩ uolũtates oĩuz rez formas deumq inter illa uersantez z hoc puidentẽ quadmõz
q imortalia facẽ nõ potuit q' mã phibebat defendat a morte ac rõne uiciũ cor
poris uincat Manẽt n cuncta nõ q' eterna st s' q' defendũt' cura regẽtis Immortalia
tutore nõ egẽnt hec qseruat artifex fragilitatẽ mẽ ui sua uincens Contemnamus
oĩa q adeo preciosa nõ st ut an sint omnino dubiũ sit Illud simul cogitemus si mũdũ ipz
nõ minus mortalez q' nos sua puidẽcia piculis exemit / Posset tn aliquatenus nra qq
puidẽcia longiorẽ progaẽ huic corpusculo morã si uoluptates quibz maior pars
perit potuerĩ regẽ et coercẽ / Plato ipẽ ad senectutẽ se dilligencia ptulit erat qdẽ
corpus ualidũ ac forte sortit' z illi nomen latitudo pectoris fecẽat / s' nauigationes et
pericula multũ detraxerãt uiribz Parsimonia tn et rez q auiditatẽ euocãt modus et di
ligẽs sui tutela pduxit illũ ad senectutẽ multis phibentibz causis Nam hoc scio puto
ppt' dilligẽciã suo bñficio cotigisse q' natali suo decessit et annũ vnũ atz octu
gesimũ impleuit sm illa deductõẽ ideo magi q' forte athenis erãt imolauerũ de
functo ampliois fuisse sortis q' humane rati / q' qsũmasset pfectissimum nũm quẽ no
uẽ nouies multiplicata cõponũt Non dubito qn paratus fiz paucos dies ex ista
sũma et sacrificiũ remittẽ // Et frugalitas pducẽ senectutẽ qua ut puto nõ
concupiscendã ita nec recusandã Iocundũ ẽ secũ eẽ q' diutissime tũ quis se

dignū quo feuē efficiat Itaq; de isto feremus sentētiā an oporteat fastidiē senectutis
ex̄tremā z finē nō opi s; manu facē ppe ē atimēte q̄ defectū suū expectat si
cut ille ultra modū ēditus vino ē q̄ amphorā exsiccat et facē q̄ exorbet De hoc
tū q̄rem⁹ pars sūma vite utrū ea fex sit / an liquidissimū ac purissimū quidā
si mō mens sine iniuria ē z integri sensus aūz iuuāt nec defectū et premortuū corp⁹
ē plurimū n. refert uitā aliquis extēdat an mortē At si inutile ministeriis ē corp⁹
quid nī oporteat educē aūz laborātē; Et fortasse paulo anū q̄ debet faciēd
ē / ne cū fi debit facē nō possis Et cū mai⁹ periculū sit male uiuēdi q̄ cito mo
riendi / stultus ē q̄ exigua tēporis mercede magne rei aleā nō redimit Paucos
longissima senectus ad mortē sine iniuria ptulit Multos inertis uita sine iniuria usu
sui iacuit Quāto deinde crudelius iudicas aliquid ex uita pdidisse q̄ ius finiēda
Noli me inuitus audiē tāq̄ ad te iā ptineat ista sētētia Sed qd dicā extimā Nō relinq̄
senectutē si me totū mihi reseruabit Totū aūt ab illa pte meliorē At si ceperit quatē
mētē; si ptes ei⁹ uellē si m̄ uitā nō relinquet s; aīaz; psillā gredificio putē tec
pis ac ruēti Morbū morte nō fugiā dūtaxat sanabilē nec officientē aīo Nō
afferā m̄ manus ppt dolorē sic mori uīci ē Hūc tū si sciero ppetuo m̄ eē patiē
dū exibo nō ppt ipm̄ s; q̄ ipedimēto m̄ futur⁹ ē ad oē ppt q̄ viuit Imbecill⁹ ē
et ignau⁹ q̄ ppt dolorē morit Stultus ē q̄ doloris cā uiuit Sed in lōgū exeo Est pterea
mā q̄ ducē diez inito possit et quid finē uite iponē potit q̄ eple nō pt Vale g°
q̄ libenci⁹ q̄ mortes moras lectur⁹ es Vale · De uero et inani gaudio z q̄ro si
pietes ipidossi mittēdū ut ne oz q̄ vtutib; eē mutū z eos notat mime adu
Magnā ex epla tua percepi uoluptatē lacōnis suo indulgent Epla · l ix ·
prientē n. m̄ uti ūbis publicis nec illa ad significatiōz stoicā reuocata dua
ū esse uoluptatē credis / sit sane ponē tū illā solem⁹ ad demōstrādā aīuz hil
lare affectiōz Scio inq̄ z uoluptatē si ad nr̄im aūz ūba dirigi⁹ z rē infamē ē z gau
diū n̄ sapienti nō ptigē Est n. aīuz ellatio suis bonis uib; q̄ fidētis Volgo tū sic
loq̄m̄ ut dicam⁹ magnū gaudiū nos cepisse sollatus ob cōnuptias q̄ expitu uxoris
pcepisse q̄ adeo nō st gaudia ut sepe mitia futurē tristitie sint Gaudio aūt in
ctū ē / nō desinē nec icōtrā ūti Itaq; cū dicat ūgili⁹ nr̄ z mala mētis gaudia / dixite
q̄dē dicat s; parz ppē Nullū n. malū gaudiū ē Voluptatib; hoc nomē iposuit
et qd noluit expssit significauit n. hoies malo suo letos Tū ego nō imito dixero
cepisse me magnā ex uoluptate / epla tua uoluptatē Quāuis n. ex noie ista cā ipius
ho gaudeat / tn̄ affectum ei⁹ ipōntez et ī diuersa statū ī clinatuz uoluptatē uoco Vero
oppinioz sui boni motā imoderatā z imodicā Sed ut ad ppositū reuertar audi qd me
ī epla tua delectauit hēs ūba ī ptate nō effert te oro / ne lōgius q̄ destinasti trahit
Multi sūt q̄ ad id ꝓposuerit scribē / cāu⁹ ūt placētis decore uocis q̄d ī nō eueꝰ p̄sta
sūt oīa z rei aptata · loquis q̄ntū uis z pla sig̃at q̄ loquis · hoc maioris rei iudiciū
ē Appet aūz q̄ nil habē supuacui nil tumidi nūero aūt translatiōes ūborū
ut nō temerarias Itaq; pridm̄ sui fecerit nūeris ymagiēs q̄b; si q̄s nos uti uetat
et poetis illas sius iudicat esse q̄cessas Neīcq; m̄ ūr ex antiq̄s legisse apud q̄s nō
dū captabat plausibilis orō Illi q̄ simplr̄ et demonstrāde rei cā eloq̄bāt parabo
lis referti st̄ q̄s extimo nētias nō eē eadē cā q̄ poetis s; ut imbecillitatis nr̄e

adminicula sint et ut dicentes et audientes in rem presentem adducant. Sextium ecce cum
maxime lego virum acrem grecis verbis romanis moribus philosophantem. Movit me yma-
go ab illo posita: ire quadrato agmine exercitum ubi hostis ex omni parte suspectus est pugne
paratum. Idem inquit sapiens facere debet. Omnes virtutes suas undique expandat, ut ubicum-
que quid oriretur illic parata presidia sint et ad nutum regentis sine tumultu respondeant. Quod in
exercitibus hiis quos imperatores magni ordinant fieri videmus ut imperium ducis simul omnes copie
sentiant sic disposite ut signum ab uno datum peditem simul equitemque percurrat. Hoc aliquanto
magis necessarium nobis esse Sextius ait. Illi enim hostes timuere sine causa tutissimumque illis fuit
quod suspectissimum fuit. Nil stultitia pacatum habet: tam superne illi metus est quam infra; u-
trumque trepidat latus; sequuntur pericula et occurrunt; ad omnia pavet, imparata est et ipsis ter-
retur auxiliis. Sapiens autem ad omnem incursum munitus intentus non si paupertas non si luctus
non ignominia non si dolor impetum faciat pedem refert; interritus et contra illa ibit et
inter illa. Nos multa alligant multa debilitant. Diu in istis vitiis iacuimus; elui dif-
ficile est. Non enim inquinati sumus sed infecti. Nec ab illa ymagine ad aliam transeamus: hoc
queram quod sepe mecum dispicio, cur ita nos stultitia tam pertinaciter teneat. Primo quia
non fortiter illam repellimus nec toto ad salutem impetu nitimur. Deinde quia que a sapientibus
viris reperta sunt non satis credimus nec apertis pectoribus haurimus, leviterque tam magne
rei insistimus. Quemadmodum autem potest quis quantum satis sit adversus vitia discere qui quantum
a vitiis vacat desistit. Nemo nostrum in altum descendit; summa tantum decerpsimus et exiguum
tempus impendisse philosophie satis habunde que occupatus sum. Illud precipue impedit quod cito no-
bis placemus; si invenimus qui nos bonos viros dicat qui sanctos qui prudentes, agnoscimus. Non
sumus modica laudatione contenti. Quicquid in nos adulatio sine pudore congessit tam-
quam debitum prendimus; optimos nos esse sapientissimos affirmantibus assentimus ut sciamus
illos sepe multa mentiri. Adeo quidem indulgemus nobis ut laudari velimus in id cui
contrarium maxime facimus. Mitissimum ille se in ipsis suppliciis audit, in rapinis li-
beralissimum, in ebrietatibus ac libidinibus temperantissimum. Sequitur itaque ut ideo mutari no-
limus quia nos optimos esse credimus. Alexander cum iam in India vagaretur et gen-
tes ne finitimis quidem satis notas bello vastaret in obsidione cuiusdam urbis, dum
circuit muros et imbecillissima menium querit, sagitta ictus diu persedere et incep-
ta agere perseveravit. Deinde cum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret et crus suspensum
equo paulatim obtorpuisset coactus absistere omnes inquit iurant esse me Iovis filium,
sed vulnus hoc hominem esse clamat. Idem nos faciamus. Cum pro sua quemque portione adulatio
infatuat, dicamus: vos quidem dicitis me prudentem esse. Ego autem video quam multa
inutilia concupiscam nocitura optem. Nec hoc quidem intelligo quod animalibus satietas mon-
strat, quis cibo debeat esse, quis potioni modus: quantum capiam adhuc nescio. Iam docebo quemad-
modum intelligas te esse sapientem. Sapiens ille est qui plenus est gaudio, hylaris et pla-
cidus, inconcussus; cum diis ex pari vivit. Nunc ipse te consule: si numquam mestus es, si nulla
spes animum tuum futuri ex expectatione sollicitat, si per dies noctesque par et equalis
animi tenor erecti et placentis sibi est, pervenisti ad humana boni summam. Sed si ap-
petis voluptates undique et omnes, scito tantum tibi ex sapientia quantum ex gaudio deesse. Ad hoc
cupis pervenire sed erras qui inter divitias illuc venturum esse te speras, inter honores id est gaudium
et inter sollicitudines. Que ista quasi petis tamquam datura leticiam ac voluptatem, cause

doloram sunt omnes inquit illi tendunt ad gaudium sed unde magnum stabile et consequentem ignorant. Ille ex conviviis et luxuria, ille ex ambitione et circumfusa clientum turba, ille ex amica, alius ex studiorum liberalium vana ostentatione et nihil sanantibus litteris. Omnes istos oblectamenta fallacia et brevia decipiunt sicut ebrietas quae unius horae hilarem insaniam longi temporis tedio pensat, sicut plausus et acclamationis secundae favor qui magna sollicitudine et partus est et expiandus. Hoc ergo cogita, hunc esse sapientiae effectum gaudii aequalitatem. Talis est sapientis animus qualis est mundus super lunam: semper illic serenum est. Habes ergo quare velis sapiens esse, quia numquam sine gaudio est. Gaudium hoc non nascitur nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere nisi fortis, nisi iustus, nisi temperans. Quid ergo? inquis. Stulti ac mali non gaudent? Non magis quam predam nacti leones. Cum fatigaverint se vino ac libidinibus, cum illos nox inter vitia defecit, cum voluptates angusto corpori ultra quam capiebat ingeste suppurare ceperunt, tunc exclamabant miseri Vergilianum illum versum: Namque ut supremam falsa inter gaudia noctem egimus nosti. Omnes luxuriosi noctem inter falsa gaudia et quidem tamquam supremam agunt. Illud gaudium quod deos deorumque emulos sequitur non interrumpitur, non desinit; desineret si sumptum esset aliunde. Quia non est alieni muneris, nec arbitrii quidem alieni est. Quod non dedit fortuna non eripit. Vale.

Ambitionem et superfluitatem dampnans parsimoniam predicat. Epistola lx.

Queror, litigo, irascor. Etiamnunc optas quod tibi optavit nutrix tua aut pedagogus aut mater? Nondum intelligis quantum mali optaverint? O quam inimica nobis sunt vota nostrorum, eo quidem inimiciora quo cessere felicius. Iam non admiror si nos a prima pueritia mala sequuntur: inter execrationes parentum crevimus. Exaudiant et dii nostram pro nobis vocem gratuitam. Quousque poscemus aliquid deos, quasi ita nondum ipsi alere nos possimus? Quamdiu sationibus implebimus magnarum urbium campos? Quamdiu nobis populus metet? Quamdiu unius mense strumentum al' frumentum multa navigia et quidem non ex uno mari subvehent? Taurus paucissimorum iugerum pascuo impletur; una silva elefantibus pluribus sufficit; homo et terra pascitur et mari. Quid ergo? tam insaciabilem nobis natura alvum dedit, cum tam modica corpora dedisset, ut vastissimorum vastorum edacissimorumque animalium aviditatem vinceremus? Minime. Quantulum est enim quod nature datur? Parvo illa dimittitur. Non fames nobis ventris nostri magno constat sed ambitio. Hos itaque, ut ait Salustius, ventri obedientes animalium loco numeremus, non hominum, quosdam vero ne animalium quidem sed mortuorum. Vivit is qui se utitur; qui vero latitant et torpent sic in domo sunt quomodo in conditivo. Horum licet in limine ipso nomen marmori inscribas: mortem suam antecesserunt. Vale.

Quomodo sapiens ad mortem paratum debet habere animum. Epistola lxi.

Desinamus quod volumus velle. Ego certe id ago senex eadem nolle que puer nolui. In hoc unum eunt dies, in hoc noctes, hoc opus est meum, hec cogitatio: imponere veteribus malis finem. Id ago ut mihi instar totius vite dies sit. Nec me hercule tamquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio tamquam ultimus possit esse. Hoc animo tibi hanc epistolam scribo tamquam me maxime scribentem mors evocatura sit. Paratus exire sum et ideo fruar vita quia quamdiu futurum hoc sit non nimis pendeo. Ante senectutem curavi ut bene viverem, in senectute ut bene moriar. Bene autem mori est libenter mori. Da operam ne quid umquam invitus facias. Quicquid futurum necesse est, futurum est repugnanti. Invito necessitas non est. Ita dico: qui imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit: facere quod nolit. Non qui iussus aliquid facit miser est, sed qui invitus facit. Itaque sic animum componamus ut quicquid

res exig3 id uelim9 z in p̄mme finē nri sui ꝯsciā cogitem9 / Eū admoneē q̄ aduitā ꝑandi sum9 Satis instructa uita ē s3 nos instrō eius auidi sum9 de eē nobis aliqd uidet᷑ et semꝑ uidebit᷑ ut satis vixim9 n᷑ ānj nec dies facient s3 aīus uyx luali Carissime ꝯptū satis erat Mortez plen9 expecto vale. De simulata et optata occupacione et q̄ breuissima ad diuicias ꝑ ꝯteptū diuiciaꝝ via

Mentiunt᷑ q̄ s' obstare ad studia liberalia t̄baz negocioꝝ uidi uolūt sic Eplā .lxii. simulāt occupaciōes augent z ipi se occupāt Vaco luali uaco et vbiq̄ suz meus sum Rebus n. me nō trado s3 comodo n᷑ sector ꝑdēdi tp̄is cāt. et q̄cūq3 ꝯstiti loco ibi cogitaciōes meas tracto z aliqd in aīo salutare uso Cū me amicis dedi nō tn̄ m abduco nec cū illis moror q̄bi me tp̄e aliqd ꝯgregat᷑ ꝯ cū exofficio nata ciuili s3 cū optio q̄3 sū Illos īquocūq3 loco īquocūq3 seculo fuerū aīuz meū mitto Demetriū vir̄ optimū mecū circūfero z relictis ꝯchiliatis cū illo semimudo loquor Illū admiror Quō m admirer. uidi nil ei deeē Contēpnere aliqs oīa pt̄ oīa hr̄e nemo pt̄ Breuissimā ad diuicias ꝑ ꝯtēptū diuiciaꝝ via ē Demetrius aūt nr̄ sic uiuit nō tanq3 oīa ꝯtempserit s3 tanq3 aliis hr̄nda ꝑmisit Vale.

Moleste fero decessisse Consolacio pro amico defuncto Eplā .lxiii. Flactū amicū tuū plus tn̄ equo dolore te nolo illd ut nō doleas vix audebo exigē z meli9 eē scio. s3 cui ista firmitas aīi ꝯtinget Nisi iā mltū sup fortunā elato Illū q̄3 ista res uellicabit Nobis ignoscā pt̄ plapsis ad lacrimas mime decreuint. si ipi illas reprehensim9 nec sicci sīt occli amisso amico nec fluat. lacrimādū ē nō plorādū Durā ꝑ legem videor ponē cū poetarū grecoꝝ maximus ius flendi dedit ī domū dūtaxat diez Cū dixit et iā niobā de abo cogitasse Que ris vnde sint lamētaciōes vn̄ īmodica fletus placinas argumēta desiderij q̄runt z dolorē nō sequim᷑ s3 ostēdim9 Neō tristis ꝯ est O infelicē stulticiā ē aliqua et doloris ābicō Quō g° magis obliuiscar aīci breuē illi apud te memoriā ꝑmittis s3 cū dolore mansura ē Jam ystā frontē adrisit q̄l3 fortuita res trāsfert Non diffido longi9 Tempus quo desideriū oē miticet᷑ quo et acerrimus luctus residit Cū ꝑmū te obseruare desieris, imago ysta tristicie discedet. nc̄ ipe custodis dolorē tuū s3 custodiētē q̄3 elabit᷑ eoq3 cici9 quo ē acior desinit Jd agam9 ut iocūda nobis amissoꝝ q̄s amauim9 fiat recordaciō Nemo libent᷑ ad id reddit qd nō sī tormēto cogitaturus ē Sic illud fr̄ necē ē ut cū aliq᷑ nobis morsu amissoꝝ q̄s amauim9 nomē occurat s3 h' q̄3 morsu hr̄ suā uoluptatē Naz ut dicē solebat attalus nr̄ sic amicoꝝ defunctoꝝ memoria iocunda ē quō poma q̄dā sūt suauit᷑ aspa / quō in uino nimis ueti ipa nos amaritudo delectat Cū uō interuenit spaciū oē qd angebat᷑ extingit᷑ et pura ad nos uoluptas uenit Si illi credi9 amicos icolumes cogitare melle ac placētā frui ē Eoꝝ q̄ fuerūt retr̄o nō sin̄ acerbitate quadā iuuat Quis aūt negauit h' acria q̄3 ꝑūa aust̄ritatis aliqd stomachū excitarē Ego nō idē sencio Michi amicoꝝ defunctoꝝ cogitaciō dulcis ē z blāda. hui n. illos tanq3 amissura amisi tanq3 hr̄az ꝯfac g° mi luulli qd equitatē tuā decz Desine beneficiū fortune male interpretari abstulit s3 dedit Jdo amicis auide fruamur q̄r q̄diu hoc ꝯtingē possit incertū ē Cogitem9 q̄3 sepe illos reliquerim9 ī aliquā ꝑegrinacionē longinquā ituri q̄3 sepe eodē morātes loco nō uidi9 intelligem9 plus tp̄is nos ipis uiuus ꝑdidisse // Feras aūt hos q̄ cū negligētis

sine amicos habent miserrime lugent nec amant quos perdiderunt ideo tunc effusius merent quia uerentur ne dubium sit an amauerint. Seram indicia affectus sui querunt. Si habemus alios amicos male de his et meremur et extimamus qui parum ualent in unius elati solacium si non habemus maiorem iniuriam ipsi nobis fecimus quam a fortuna accepimus, illa unum abstulit nos quemque non fecimus. Deinde ne unum quidem nimis amauit qui plusquam unum amare non potuit. Si quis despoliatus amissa una tunica complorare se malit quam circumspicere quomodo frigus effugiat et aliquid inueniat quo tegat scapulas nonne tibi uideatur stultissimus? Quem amabas extulisti querere quem ames. Satius est amicum reparare quam flere. Scio pertritum esse hoc quod adiecturus sum non tamen ideo pretermittam quia ab omnibus dictum est. Finem dolendi etiam qui consilio non fecerat tempore inuenit. Turpissimum autem est in homine prudente remedium doloris lassitudo merendi. Malo relinquas dolorem quam ab illo relinquaris et quam primum id facere desiste quod etsi uoles diu facere non poteris. Annum feminis ad lugendum constituere maiores non ut tamdiu lugerent sed ne diutius; viris nullum legitimum est tempus quia nullum honestum. Quam tamen mihi ex illis mulierculis dabis vix retractis a rogo vix a cadauere reuulsis cui lacrime in totum mensem durauerint? Nulla res citius in odium uenit quam dolor qui recens consolatorem inuenit et aliquos adducit ad se inueteratus uero deridetur nec inmerito aut enim simulatus aut stultus est. Hec tibi scribo qui Anneum Serenum carissimum mihi tam inmodice fleui ut quod minime uelim inter exempla sim eorum quos dolor uicit. Hodie tamen factum meum damno et intelligo maximam mihi causam sic lugendi fuisse quod numquam cogitaueram mori eum ante me posse. Hoc unum mihi occurrebat minorem esse et multo minorem tamquam ordinem seruarent fata. Itaque assidue cogitemus tam de nostra quam omnium quos diligimus mortalitate. Tunc ergo debui dicere minor est Serenus meus quid ad rem pertinet post me mori debet sed ante me potest. Quia non feci imparatum subito fortuna percussit. Nunc cogito omnia et mortalia esse et incerta lege mortalia. Hodie fieri potest quicquid umquam potest. Cogitemus ergo Lucilli carissime cito nos eo peruenturos quo illum peruenisse meremus. Et fortasse si modo uera sapientium fama est recipitque nos locus aliquis quem putamus perisse premissus est. Uale.

De efficatia sermonis viri boni et de augenda doctrina per omnium et eorum ueneratione. Epistola lxiiii

Fuisti heri nobiscum. Potes queri si heri tantum. Ideo adieci nobiscum mecum enim semper es. Interuenerant quidam amici propter quos maior fumus fieret non hic qui erumpere ex lautorum culinis et terrere uigiles solet sed hic modicus et qui uenisse significet hospites. Uarius nobis fuit sermo ut in conuiuio nullam rem usque ad exitum adducens sed aliunde alio transiliens. Lecta est deinde liber Quinti Sextii patris magni si quid credis uiri et licet neget stoici. Quantus in illo dii boni uigor est quantum animi. Hoc non in omnibus phylosophis inuenies. Quorundam scripta clarum habentium nomen exanguia sunt. Instituunt disputant cauillantur non faciunt animum quia non habent. Cum legeris Sextium dices uiuit uiget liber est supra hominem est dimittit me plenum ingentis fiducie. In qua positione mentis sim cum lego hunc fatebor tibi. Libet omnes casus prouocare libet exclamare. Quid cessas fortuna congredere paratum uides. Illius animum induo qui querit ubi se experiatur ubi uirtutem suam ostendat. Spumantem quem dari pecora inter inertia uotis optat aut fuluum descendere monte leonem. Libet aliquid habere quod uincam cuius paciencia exercear. Nam hoc quoque egregium Sextius habet quod ostendet tibi beate uite magnitudinem et desperationem eius non faciet. Scies esse illam in excelso sed uolenti penetrabilem. Hoc idem uirtus tibi ipsa prestabit ut illam admireris et tamen speres. Mihi certe multum auferre temporis solet contemplatio ipsa sapientie non aliter illam intueor obstupefactus

tpm int mũdi quẽ sepe tanq spectator nouus uideo · Veneror ita inuenta sapiẽ inuẽtoresq; adire tanq multorũ hereditatẽ iuuat · mi ista aqsita mi laborata st · Sz agam9 bonũ prẽm familie faciam9 ampliora q̃ accepim9 Maior ista hereditas a me ad posteros transeat Multũ adhuc restat operis multũq; restabit · Nec ulli nato p9 mille secla p̃cludet occasio aliqd adhuc adiciẽdi Sz ꝫ si oĩa a ueteribꝫ inuẽta st h' sẽp nouum erit usus et inuẽtorum ab aliis sciã ac dispositio · Puta relicta nobis medicamẽta qbꝫ sanarẽt oculi no opꝫ ẽ m alia querere Sz h' tñ morbis ꝫ tẽpibꝫ aptãda st hac asperitas oculor colleuat · hoc palpebrarz crassitudo attenuat hoc uis subita ꝫ humor auertit hoc acuet visus Teras ista oz et eligas tps quo adhibeas singlis modũ Animi remedia inuẽta st ab antiqs Quõ aũt admoueant' a' qñ nrĩ opus ẽ q̃re Multũ egerũt q ante nos fuerũt Sz no peregerũt suspiciendi tñ st ꝫ ritu deor colendi Qd ni ego magnor uiror ꝫ ymagines habeã incitamẽta aĩi et natales celebrem9 Qd ni ego illos honoris cã sẽp appellem · quã uenerãcom preceptoribꝫ meis debo eandẽ illis preceptoribꝫ gñis humani a qbꝫ tanti boni initia fluxerũt Si consulem uideo a' pretorem oĩa qbꝫ honor hẽri solet faciã equo desiliã · capud adapiã semita cedam Qd g° marcũ catonẽ utrũq; sapientẽ leliũ et socratẽ cũ platone ꝫ zenone cleanteq; ĩ aĩm meũ sn̄ dignatiõne sũma recipiã Ego uo illos ueneror et tantis noĩbꝫ sẽp assurgo Vale

De nũo cãr mundi scdm uarias sentẽcias et qd humanus aĩus nec hec sed diuina spectare debet Epistola · lxv ·

Hesternũ diem diuisi cũ mala ualitudĩe an̄ meridianũ illa sibi uẽdicat p9 meridianũ mi cessit Itaq; lectiõe p̃mũ temptaui aĩm Deĩn cũ hãc recepisset plus illi imꝑare ausus sum ymo pmitte aliqd · scripsi qdem intẽci9 q̃ soleo dũ ẽ mã difficili cõtẽdo et uinci nolo donec interuenerũt amici q m ui af ferrent ꝫ tanq egrũ intẽpantẽ coercerẽt · in locũ stili sermo successit Ex quo eã ptem adte pferã que in lite ẽ Te arbitrũ addixim9 plꝫ negocy hẽs q̃ existimas Triplex cã ẽ · dicũt ut scis stoici nrĩ duo ẽe in rerũ nã ex qbꝫ oĩa fiant cãz et materiã mã iacet iners res adoĩa pata ẽ cessatura si nemo moueat · cã aũt i · rõ mãm format inquocũq; uult uersat Ex illa uaria opa producit Esse oz g° un̄ fiat aliqd Deĩn aquo fiat hoc ẽ cã illud mã Omnis ars nẽ ymitacio ẽ Itaq; qd' de uniũso dicebam ad h' transfer q̃ ab hoĩe facienda st Statua et mãz habuit que pateret' arti ficem q̃ mẽ daret faciẽ g° instatua mã es fuit opifex cã Eadẽ condicio rer oĩm ẽ ex eo cõstat qd' fit et ex eo qd' facit Stoicis placet unã cãm ẽẽ id qd' facit Aristoteles putat cãm tribꝫ modis dici p̃ma inq't cã ẽ ipã mã sn̄ qua nil pt effici · Scdã opifex Tcia ẽ forma q̃ unicuiq; opi imponit tanq statue Nã hãc aristoteles ydos uocat Quarta qs his accedit ꝓpositũ toci9 opis qd sit hoc apiam Es p̃ma cã statue ẽ · nunq n · facta fuiss n̄ fuisset id ex quo funderet' duceret' ue Scdã cã artifex est no potuiss es illud inhabitũ statue figurari n̄ accessisset pite man9 Tcia cã ẽ forma Neq; statua ista doriforos a' diadumenos uocaret' n̄ h' eẽt illi impssa facies Quarta cã ẽ faciẽdi ꝓpositũ Nã n̄ h' fuiss facta no esset · qd ẽ ꝓpositũ qd' inuitat artificem qd' ille secutꝫ est uel pecunia est hec si uenditur9 fabricauit uel glĩa si laborat in nom uel religio si donũ templo parauit Ergo et h' cã st ẽ ppt quã fit an no putas int cãs facti opis numerandũ

quo remoto factum non esset. His quintam plato adducit exemplar quam ipse ydeam vocat
hoc est enim id ad quod respiciens artifex id quod destinabat efficiat. Nichil autem ad rem pertinet
utrum foris habeat exemplar ad quod referat oculos an intus quod ibi ipse concepit et posuit. Hec exempla-
ria rerum omnium deus intra se habet numerosque universorum que agenda sunt et modos mente complexus est
Plenus his figuris est quas plato ideas vocat inmortales inmutabiles immutabiles
infatigabiles. Itaque homines quidem pereunt ipsa autem humanitas ad quam homo effingitur
permanet et hominibus laborantibus intereuntibus quod illa nil patitur. Quinque ergo cause sunt ut plato
dicit id ex quo id a quo id in quo id ad quod id propter quod. Novissime id quod ex his est. Tanquam
in statua que de hac loqui accepimus id ex quo es est id a quo artifex est id in quo forma
que aptatur illi id ad quod exemplar est quod imitatus is qui facit id propter quod facientis propositum est id
quod ex istis est ipsa statua. Hec omnia mundus quoque ut ait plato habet. faciens hic deus. Ex quo
fit hec materia. Forma hec est habitus et ordo mundi quem videmus. Exemplar scilicet ad quod deus hanc
magnitudinem operis pulcherrimi fecit. propositum propter quod fecit. Queris quod sit propositum deo bonitas
est. ita certe plato ait. Que deo faciendi mundum fuit causa. bonus est bonum fecit. bono nulla
cuiusquam boni invidia est. fecit itaque quam optimum potuit. Fer ergo iudex sententiam et pronuntia
quis tibi videatur verisimillimum dicere non quis verissimum dicat. id enim tam supra nos est quam ipsa veri-
tas. Hec que ab aristotile et platone ponitur turba causarum aut nimium multa aut nimium
pauca comprehendit. Nam si quocumque remoto id effici non potest id causam iudicant esse faciendi
pauca dixerunt. ponant inter causas tempus. Nil sine tempore potest fieri. ponant motum nil sine hoc. Nec
fit nec perit. ponant locum si non sit ubi fiat aliquid nec fiet quidem. Nulla sine motu ars nulla
mutatio est. Sed nos nunc primam et generalem querimus causam. hec simplex esse debet. Nam et
materia simplex est. Querimus quid sit causa. ratio scilicet faciens id est deus. Ista enim quecumque retulistis non sunt
multe et singule cause sed ex una pendent ex ea que facit. Formam dicis causam esse hanc imponit
artifex operi pars est cause non causa. Exemplar quoque non est causa sed instrumentum cause necessarium. Sic necessarium est exemplar
artifici quomodo scalprum quomodo lima sine his ars procedere non potest. Non tamen hee partes artis aut cause
sunt. propositum inquit artificis propter quod ad faciendum aliquid accedit causa est. ut sit causa non est efficiens
causa sed superveniens. hee autem innumerabiles sunt. Nos de causa querimus generalissima. Illud vero non pro solita
ipsis subtilitate dixerunt totum mundum consummatum opus causam esse. Multum enim interest inter opus
et causam operis. Aut fer sententiam aut quod facilius in eiusmodi rebus est nega tibi liquere et nos reverti
iube. Quid te inquis delectat tempus inter ista conterere que tibi nullum affectum eripiunt nullam cupi-
ditatem abigunt. Ego quidem priora illa ago ac tracto quibus pacatur animus et me prius scrutor
deinde hunc mundum. ne hoc quidem tempus ut existimas perdo. Ista enim omnia si non concidantur nec in hanc
subtilitatem inutilem distrahantur attollunt et levant animum qui gravi sarcina pressus explicari
cupit et reverti ad illa quorum fuit. Nam corpus hoc animi pondus ac pena est. premente
illo urgetur et in vinculis est nisi accessit philosophia et illum respirare rerum nature spectaculo iussit
et a terrenis dimisit ad divina. Hec libertas eius est hec evagatio subducit interim se cu-
stodie in qua tenetur et celo reficitur. Quemadmodum artifices alicuius rei subtilioris inspe-
ctores que intentione oculos defatigat si malignum habent et non precarium lumen in publicum
prodeunt et in aliquam regionem ad populi otium dedicatam oculos libera luce delectant. Sic animus
in hoc tristi et obscuro domicilio clusus quotiens potest apertum petit et in rerum nature contempla-
tione requiescit. Sapiens assectatorque sapientie adheret quidem in corpore suo sed optima sui
parte abest et cogitationes suas ad sublimia intendit. velut sacramento rogatus hoc quod

uiuit stipendiū putat / et ita formatꝰ ē ut illi nec amor uite nͨ odiū sit pa-
titurq̃ mortalia q̄uis sciat ampliora superesse Interdicis m̄ inspectōnē rer̄
nāe ac toto abductus redigis in partem Ego nō querā que sint initia uni-
uersor̄ Quis rer̄ formator Quis oīa in uno mersa ⁊ m̄a inerti quoluta discer-
nit Nō q̄rā quis sit artifex istiꝰ mūdi Qua rōe tāta magnitudo in legem ⁊ ordinē
uenit quis sparsa collegit confusa distinxit in una deformitate latentib; faciē diui-
sit Unde lux tāta fundat̄ ignis sit an aliquid igne lucidiꝰ Ego ista nō q̄rā Ego
nesciā unde descenderim Semel h̃ m̄ uidenda sint an sepe nascēdū quo hinc iturꝰ
sim q̄ sedes expectet aīaz solutā legib; seruitutis humane Vetas me celo in-
teresse i. iubes me uiuere capite demisso Maior sū ad maiora genitꝰ q̄ ut man-
cipiū sim mei corporis qd' eq̄dē nō aliter aspicio q̄ uinclum aliqd' libtati mee circūda-
tū Hoc itaq; oppono fortune in quo resistat / nͨ p illud ad me ullū transire uulnꝰ
sino. Quicqd in me iniuriā pati pt hoc ē in hoc obnoxio domicilio aīus liber habitat
Nūq̃ me caro ista compellet ad metū nūq̃ ad indignā bono simulacōz nūq̃
in honorē huiꝰ corpusculi metiar Cū uisū fuit distraham cū illo societatez
et nūc tā cū heremꝰ nō erimꝰ eqs ptib; socij aīus ad se oē ius ducet cōtemptꝰ
sui corporis c'ta libtas ē Ut ad ppositū reuertar huic libtati multū cōferet illa de
qua mō loquebamur inspectio nempe uniuersa ex m̄a et ex deo constāt. De' ista tēpat
q̄ circūfusa rectorē secuntur ut ducē potentiꝰ aūt ē ac p̄ciosiꝰ qd facit qd' ē deꝰ q̄
m̄a paciēs dei Quē in hoc mūdo locū deꝰ optinet hūc in hoīe aīus Qd' ē illic
m̄a id nob' corpꝰ ē Seruiāt g° deteriora meliorib; fortes sīt aduersꝰ fortuita Nō
contremiscāꝰ iniurias nō uulna nō uīcla nō egestatē Mors q̄d ē ꝰ finis aut
transitꝰ nec desinere timeo idē ē ēi qd nō cepisse nͨ transire q̄ nūq̃ tā anguste
ero vale Liber nonus Notat eos qui tres gradus bonor̄ faciūt dicet unū
tm̄ absolutū bonū s. uirtutē capatē augmēti l' decrementi ⁊ q̄ quālibet bō sit paria sit Ep̄la
Claranū condiscipulū meū uidi pꝰ multos ānos nō puto spectas ut adi- lxvi
ciam senez s; me h'cle uidē aīo ⁊ uigentē ⁊ cū corpusculo suo colluctā-
tem Inique n. se nā gessit et talē aīm male collocauit aut fortasse uo-
luit hoc ipm nob' ondē posse ingeniū fortissimū ac btissimū sub q̄lib; cute la-
tere. Vicit tn̄ oīa impedimēta et ad cetā contēpnēda a contēptu sui corporis
uenit Errare m̄ uisꝰ ē q̄ dixit Gratior ē pulcro ueniēs ex corpore uirtꝰ Nō n. ul- v/q
lo honestamēto eget ipa magnū sui decꝰ ē ⁊ corpꝰ suū consecrat Certe claranū
nrm̄ cepi intueri. formosꝰ m̄ uidet̄ et tā r'cus corpe q̄ ē aīo Pt ex casa uir
magnꝰ exire pt ex deformi humiliq; corpusculo formosꝰ aīus ac magnꝰ
Quosdā itaq; uidet̄ m̄ in hoc tales nā generat ac approbet uirtutē oīm lo-
co nasci Si posset p se nudos aīos edē ea fecisset Nūc qd amplius ē facit Ques-
dam n. edit corporib; impeditos s; nichilominꝰ perrūpentes obstās claranꝰ m̄ uidet̄
in exēplar editꝰ ut scire possemꝰ deformitate corporis fedari aīm s; pulcritudine
aīi corpꝰ ornari Quāuis aūt paucissimos una fecimꝰ dies tn̄ multi nobis
sermones fuerūt quos subinde ingerā ⁊ ad te pmittā Hoc primo die q̄situ
ē quō possent ia bona eē si triplex eor̄ condicō ē Quedā ut nr̄is uidetur
prima bō sūt tanq̄ gaudiū pax salus patrie Quedā scd̄a in m̄a infelici expssa

tanq̄ tormītoꝝ paciencia et in morbo gn̄ui tēꝑancia Illa bō directo optauim⁹
nobis ħ si nēce eit Sunt adhuc tria tanq̄ modestꝰ incessꝰ et ꝯpositꝰ ac ꝓbꝫ wltꝰ
et ꝯuenientes prudenti viro gestꝰ Quō ysta in̄ se ꝑia esse ꝓūt / cū alia optāda
sint Alia adūsanda Si uolu⁹ ysta distīguē ad p̄mū bonū reūtam̄ et ꝯsidē⁹
id q̄le sit Aīꝰ intuens ūa / ꝑitꝰ fugiendoꝝ ac petēdoꝝ nō exoꝑte / ꝫ ꝯtrā ꝑia
rebꝫ īponēs tota se inserens mūdo ⁊ īoēs eiꝰ actꝰ ꝯtēplacōꝫ suā mittēs cogitacō
nibꝫ actōibꝫ q̄ intentꝰ ex equo magnꝰ ac uehemēs asꝑis blandis q̄ ꝑit īvictꝰ
neuē se fortūe submittēs sup̄ oīa que ꝯtīgūt acciduūt q̄ eminēs ꝑlcrim⁹
cū decore cū vibꝫ sanꝰ ac siccꝰ īꝑturbatꝰ ītrepidꝰ quē nlla vis frangat quē
nec attollāt fortuita nͨ depmāt talis aīꝰ ūtꝰ ē · hec eiꝰ ē facies / si subvnū
ueniat aspectū et semł tota se ondat Ceterm multe eiꝰ spēs sūt ꝓute uari,
etate ⁊ actōibꝫ explicant͛ nͨ minor sit ꝗ̄ maior ipā decresce n̄ sūmū bonū
nō pt̄ nͨ ūtuti ire retrorsū ꝫ in alias atq̄ ꝗ̄as q̄litates ꝯūtit͛ Adreꝫ quas
actura ē hītū figurata Quodqꝫ attigit īsimilitudinē suā adducit ⁊ tīgit actōes
aīcicias mētes domos totas q̄s intrauit disposuit q̄ cū decorat · adq̄d tētauit
id amabile ꝯspicuū mirabile fecit · Itaq̄ vis eiꝰ ⁊ magnitudo ultra nō pt̄ surr
gere / qm̄ incrementū maxꝭ nō ē Nil inuenies rectiꝰ recto / nō magis q̄ ueriꝰ
uero q̄ tēꝑato tēꝑatius Omnis īmo ē ūtꝰ / īmō cta mēsura ē ꝯstāta nō hʒ
quo ꝓcedat nō magis q̄ fiducia ꝗ̄ vitas ꝗ̄ fides Quid accedē ꝑfecto pt̄ nil
ꝗ̄ adici pt̄ defuit / ꝗ̄ ꝑfectm̄ nō erat cui accessit Ergo ne ūtuti q̄dē q̄cq̄ adici
pt̄ qr nil defuit honestū q̄ nllam accessionē recipit honestū ē n̄ ꝑpt̄ ista
q̄ retuli Quid porro decorꝫ et iustū et legiptimū nō eiusdē eē formē putas ē
mīs ꝯtiīs ꝯphensu Cresce posse īꝑfecte rei signū ē Bonū oē meisdē cadit leges
iūcta ē ꝓuata et publica utilitas tā me hercles q̄ inseꝑabile ē laudandū pe
tendū q̄ g° ūtutes int̄ se pares sīt et oꝑa ūtutū ⁊ oēs hoīes q̄bꝫ ille contīgē
Satorꝫ uo aīaliū q̄ ūtutes cū mortales sint fragiles q̄ caduce q̄ sīt ⁊ incerte
exiliūt resīdentq̄ et id nō eodē ꝓcio extimant͛ Una uo inducit humanis ūtuti
bꝫ regłā vna n̄ ē ea recta simꝫ q̄ nil ē diuino diuiniꝰ celesti celestiꝰ Mortalia
minuūt͛ cadūt deterūt͛ crescūt exhauriūt͛ implent͛ Itaq̄ ul' uitā incerta
forte inequalitas ē diuinoꝝ vna nā ē Rō aūt nil aliud ē q̄ in corpꝰ humanū
ꝑs diuini spūs mersa / si rō diuina ē nllū aūt bonū siñ rōe ē bonū eē diuinum
ē Nullū porro int̄ diuina discrim̄ ē g° nec int̄ bona · paria itaq̄ sīt et gaudiū
⁊ fortis atq̄ obstinata tormētoꝝ ꝑpessio Inutroq̄ eadē ē n̄ aīm̄ magnitudo
malta remissa et leta malo pugnax et intēta Quid tu nō putas parez
esse ūtutē eiꝰ q̄ fortit hostiū menia expugnat et eiꝰ q̄ obsidionē pacientissie
sustinet Et magnꝰ scipio q̄ numanciā cludit et ꝯprimit cogitq̄ īuictas manꝰ
in exicium ꝑpās suū ūti Magnꝰ et ille obsessoꝝ aīus q̄ scit se nō esse clusūꝫ
cui mors aꝑta ē et in ꝯplexa libtatis expirāt / ꝯstancia Eque reliq̄ q̄ int̄ se pa
ria sīt trāq̄llitas simplicitas libralitas ꝯstancia equanimitas tollerancia
oibꝫ n̄ istis vna ūtꝰ subest q̄ aīum rectū ⁊ indeclinabilē ꝑstat Quid g° nil inter
est int̄ gaudiū et dolorē īflexibilemq̄ pacienciā nil q̄ntū ad ipās ūtutes pli
mū int̄ illa in q̄bꝫ ūtꝰ utraq̄ ondit͛ · In altō nāq̄ nālis aīm̄ remissio ac laxitas

In alto q̃ nã dolor itaq̃ media sẽ h̃ q̃ plimũ m̃uallĩ recipiũt ĩtẽ mter
utraq̃ p̃s ẽ v̄tutẽ m̃a nõ mutat n̄ peiorẽ facit dura ac difficil' n̄ me
liorẽ hilaris ⁊ leta Necesse g° ẽ ut eq̃lia sint bõ ĩntegra q̃ ẽ n̄ h̃ p̃t se me
lis inhor gaudiis gerẽ n̄ ille melis mullis cenatib; duo aũt q̃b; nl me
lis fi p̃t paria sẽ Nã si q̃ q̃ ĩtutẽ posita sẽ q̃ minuẽ illã q̃ augẽ possũt
desinit vnũ bonũ eẽ q̃d ẽ honestũ si hoc q̃cessis oẽ honestũ perit Quare
dicã q̃ nl honestũ ẽ q̃d ab inuito q̃ coacto fit Omẽ honestũ uoluntariũ
ẽ admisce illi pigritiã q̃relã tergiũsatiõẽ metũ q̃d h̃t mse perdit optimũ in sẽ
placẽ Nõ p̃t eẽ honestũ q̃d nõ ẽ liberũ Nã q̃d timet seruit honestũ oẽ securũ
ẽ t̃qllũ Si recusat q̃q̃d si q̃plorat si malũ iudicat p̃turbatõẽ recipit ⁊ in
mag̃ discordia uoluptatẽ h̃t n̄ spẽs recti uocat Illic suspitiõ mali retrhit
Itaq̃ q̃ honeste q̃q̃d facturus ẽ q̃cq̃d opponit̃ id ẽ si incõmodũ putat malũ
nõ putat uelut libẽs faciat Omẽ honestũ ĩiussũ et coactũ q̃ ẽ sinterũ
et nlli malo mixtũ Scio q̃d m̄ r̃ndeã hoc loco possit hoc nobis p̃suadẽ cona
ris nl m̃eẽsse utrũ q̃s ingaudio sit an ineculeo iaceat ac tortorẽ suũ lassẽ
Potaim r̃ndere q̃d epicurus ait sapientẽ si in phalaridis tauro peruratur exda
maturũ dulce ẽ et ad me nl p̃tinet Quid miraris si ego paria bõ dicis Altius
in gaudio positi ĩ cõuiuiis iacẽt altis m̃ tormẽta fortissiẽ statuis Cũ q̃d in
credibile ẽ dicat Epicurus dulces eẽ dolores hoc r̃ndeo plurimũ interesse gau
diũ et dolorẽ Si q̃rat electõ alterũ poetã alterũ uitabo · Illud 2m nãq̃ hoc q̃ dui sit
extimãt̃ magno in sẽ dissidet spacio · cũ ad ĩtutẽ uentũ ẽ utraq̃ par ẽ / ⁊ que
p̃leta p̃cedit et q̃ p̃ asp̃itã nllũ h̃t momentũ uexatõ et dolor ⁊ q̃cq̃d aliud ĩco
modi ẽ v̄tute n obruit̃ q̃admodũ minuta lumina claritas solis obscurat sic
dolores molestias ĩiurias ĩtus magnitudiẽ sua elidit atq̃ opprimit ⁊ quocũq̃
affulsit ibi q̃cq̃d sine illa apparet extingt̃ Nec magis ullã porcõẽ h̃t ĩcomoda
cũ in ĩtutẽ ĩciderũt / q̃ in mari nimbus Hoc ut scias ita eẽ ad omẽ pulcrũ
vir bonus sine ulla cũctatiõe p̃curret Stet illic licet carnifex stet tortor atq̃ ignis
p̃seuerabit n̄ q̃d passurus Sz q̃d facturus sit aspiciẽt et se honesto rei tãq̃ bono
viro credet utilẽ illã sibi iudicabit tutã p̃speram Eundẽ locũ h̃ebit apud
illũ honesta res sz tristis atq̃ aspera quẽ vir bonus q̃ pauper q̃ exul q̃ pallidus
Agendũ pone exaliã p̃te uirũ bonũ diuitiis h̃ndantẽ exaltã nl h̃ntẽ sz
in sẽ oĩa ĩtus eque vir bonus erit etiã si fortunã dispar utat̃ Idẽ ut dixi in
reb; iudiciũ ẽ q̃ ĩ hoĩb; eque laudabil' ĩtus ẽ in corpe ualido ac libo posi
ta q̃ in morbido ac uincto Ergo tuã q̃ ĩtutẽ nõ magis laudabilis si corpus
illesũ ẽ integrũ fortuna p̃stitit q̃ si exaliqua p̃te mutilatũ multatũ · Alioqn
h̃ erit extiuor h̃itu dũm extimaui Omnia n̄ ista inque dũm cãs exercet similia
sũt pecuniã et honores ⁊ corpus inbecilla et fluida mortalia · possessiões incerte
Illa rursus libera et ĩuicta opa ĩtutis q̃ nõ ideo magis apetẽda sẽ si benignius
a fortuna tractantur n̄ minus si aliqua iniq̃tate rerum p̃munt̃ Quod amicicia ĩ
homib; ẽ hoc in reb; appetitõ · Non puto magis amares uirũ bonũ locu
pletem q̃ pauperẽ Nec robustũ ⁊ lacertosũ q̃ g̃cilẽ ⁊ lãgidi corpis Ergo ne rẽ
q̃dẽ magis appetes q̃ amabis hilarẽ ac pacatã q̃ distractã ⁊ operosam · et si hoc

ē magis diliget ex duob[us] eque bonis viris nitidū et unctū q̄ puluerulē-
tū et herentē. Eodem hinc usq[ue] puenies ut magis diligas integrū oībus
mēbris et illesū q̄ debilē et lusū. Paulatī fastidiū tuū illo usq[ue] pcedet ut ex
duob[us] eque iustis ac prudentib[us] comatū et crispulū magis q̄ recaluastrū
ubi par ē in utroq[ue] uirtus nō cōpet. Aliorū rerum inequalitas. oīa .n. alia nō partes s[ed] acces-
siones sunt. Nūquis tā iniqua censurā int' suos agit ut filiū sanū magis q̄ egrū
diligat. p'ceru ue et excelsū q̄ breuē aut modicū. fetus suos nō distingunt fere
et se malūtmi pit' oīm sternunt. Aues exequo partiunt' cibos. Ulixes aditace
sue saxa sic pperat q̄ Agamenon admicenarū nobiles muros. Nemo
.n. patriam q[uia] magna ē amat s[ed] q[uia] sua ē. Quorsū h' ptinet ut scias uirtutem
oīa opa velut fetus suos isdē oculis intueri eque indulgē oībus et q̄dē impē-
sius laborantib[us] qm̄ q̄dē et parentū amor magis quorū miseret' inclinat. Uirtus quo-
q[ue] opa sua que uidet affecta p'mi nō magis amat s[ed] parentū bonorū more magis
conplectit' ac fouet. Quare nō ē ullū bonū alio maius q[uia] nō ē quicq[ue] apto aptius
q[uia] plano nil ē planius. Non pt dice hoc magis par ēē aliqu q̄ illud illi g° nec
honesto honestius quicq[uam] ē. Quod si par oīm uirtutū nā ē tria gn'a bonorū inequo st'
Ita dico in equo ē moderate gaudē & moderate dolē. Leticia illa nō uincit hanc aīm
firmitate sub tortore gemitus deuorātē. Illa bō optabilia h' mirabilia st'. Utraq[ue]
nihilominus paria st' q[uia] quicquid incomodi ē uelamito maioris boni tegitur. Quisquis
hec impia iudicat abiciis uirtutibus adulat' oculos & exteriora circūspicit. Bona
uera idē pendet idem patet. Illa falsa multū hnt uani. Itaq[ue] magna speciosa et
uisentib[us] cū ad pondus reuocata st' fallunt. Ita ē mi Lucilli. Quicquid uera ratio
comēdat solidū et eternū ē. firmat aīm attollitq[ue] semp futurū in excelso. Illa q̄
temere laudant' & vulgi sentētia bō st' inflant inanib[us] letos rursus ea q̄ timentur
tanq[uam] mala inaniunt formidinē mentib[us] & illas nō aliter q̄ aīalia species pericli
agitant. Utraq[ue] g° res sine causa aīm et diffundit & mordet. nec illa gaudio nec
hec metu digna ē. Sola rō inmutabilis & iudicii tenax ē. nō .n. seruit s[ed] imperat
Virtus ē recta rō — sensib[us]. Rō rōni par ē sicut rectū recto. g° et uirtus nō quid q̄ recta rō. Oēs uirtu-
tes rōnes st' si rōne st'. Si recte st' et pares st' qlis rō ē tales et actiones st' g° oēs
pares st' nā cū sīles rōni st' sīles et inter se st'. pares aūt actiones inter se ēē dico
q[uia] recte st' et honeste. Ceterū magna habebunt discrimina uarietate materie q[uia] mō
latior ē mō angustior mō illustris mō ignobilis mō ad multos ptinens mō ad
paucos. In oīb[us] tm̄ istis id q[uo]d optimū ē par ē. honeste tanq[uam] viri boni oēs pares
st' q[uia] boni st'. S[ed] hnt differencias etatis alius iunior alius senior hnt corpis alius
formosus alius deformis ē. hnt fortune hic diues ē. ille pauper ille gratiosus potens
urbib[us] notus et populis. Ignotus hic plerisq[ue] et obscurus. S[ed] p illud quo boni st' pares
st'. De bonis ac malis sensus nō iudicat. quid utile sit quid inutile ignorat. non
pt ferre sniam n' in p'ntem rem pductus ē. Nec futuri puidus ē nec pteriti memor.
quid sit consequens nescit. Ex hoc aūt rerum ordo series q[ue] contexit' et unitas prectū
itura. Rō igit' arbit' ē bonorū ac malorū. aliena & externa pro uilib[us] h'. Et ea
que neq[ue] bona st' neq[ue] mala accessiones minimas ac leuissimas iudicat
omē .n. illi bonū in aīo ē. Ceterū bona quedam prima existimat adque ex p'posito

uenit tanq̄ victoriam bonos liberos salutē patrie Quedā sedā que nō appa
rent n̄ i rebȝ adūsis tanq̄ equo aīo pati morbū magnū exiliū Quedam
media que nichilo magis sc̄dm nām s̄t q̄ ɔ nām tanq̄ prudentē ambulare duo
cōposite sedē Non n̄ minus sc̄dm nām ē sedē q̄ stare ꝰ ambulare duo illa
superiora bō dūsa s̄t p̄ma n̄ sc̄dm nām s̄t gaudē liberoꝝ pietate patrie ūoluntate
secūda ɔ nām s̄t fortiter obstare tormētis z sitim pati morbo urēte p̄cordia Quid
g° aliqd ɔ nām bonū ē Minime Sed id aliqn̄ ɔ nām ē in quo bonū illud existit
Vlnerari n̄ et subito igne tabescē z adūsa ualitudiē affligi ɔ nām ē Sȝ inter
ista suuare aīum infatigabilē sc̄dm nām ē Et ut qd uolo exp̄mam breuiter
materia boni aliqn̄ ɔ nām s bonū nūq̄ qm̄ bonū sn̄ rōne nullū ē Sequit' autem
rō nām Quid g° ē rō nē imitacō Quid ē sūmū hominis bonū ex nē uoluntate se
gerē Non ē mihi dubiū qn felicior pax sit nūq̄ lacessita q̄ multo reparata sāg
ne Nō ē dubiū mihi qn felicior res sit inconcussa ualitudo q̄ ex grauibȝ morbis
et extrema minitantibȝ in tutū ui quadam paciencie ducta Eodem mō nō erit
dubiū qn maius bonū sit gaudiū q̄ obnoxius aīus ad perferendos cruciatus uulne
rū ꝰ ignium Minime n̄ illa que fortuita s̄t plurimū discriminis recipiūt extimant
n̄ utilitate sumencium Bonoꝝ unū ppositū ē consentire nē hoc ɔtingē in oībȝ
par est Cū alicuius in senatu sententiam sequimur nō pt dici ille magis assētit q̄ ille
ab oībȝ in eādē sniam itur Idem de uirtutibȝ dico omēs nē assenciūt Idem de bonis
dico oīa nē assenciūt Alter adolescens decessit alt' senex Aliquis preter hos infans cui
nil amplius ɔtigit q̄ pspicē uitā Omēs hij eque fuere mortales etiā si mors aliorum
longius uitā passa ē pcedē Alioꝝ in media flore pcidit alioꝝ interrupit ipa prin
cipia alius intercenandū solutus ē Alterius ɔtinuata mors somno ē aliquē concubitus
extinxit His oppone ferro transfossos aut exanimatos serpentium morsu ꝰ ruina fractos
ꝰ p longam neruoꝝ ɔtorsionē extortos minutatim Aliquoꝝ melior dici Aliquoꝝ
peior pt exitus mors quidē oīum ē par p que uenit dūsa s̄t Id mihi desinit unū
ē Mors nulla maior aut minor ē Habet n̄ eundē in oībȝ modū finisse uitā Idē tibi
de bonis dico Hoc bonū inter meras uoluptates ē hoc inter tristia z acerba Illud fortu
nē indulgenciā regit hoc uiolenciā domuit utrūq̄ eque bonū ē q̄uis illud plana
emollierit hoc aspa idē finis oīum ē Bona s̄t laudanda s̄t uirtutē rōnēq̄ comitant'
Virtus eāt mēsura quidquid agnoscat Hec ē ipse hoc inter nra placita mirēis apud epicurum
duo bō s̄t ex qbȝ sūmū illd beatūq̄ ɔponit' ut corpus sn̄ dolore sit aīus sn̄ ptubacōe
hec bō nō crescūt si plena s̄t quō n̄ crescet qd plenū ē Dolore corpus caret adhuc
accedē in dolenciā pt aīus ɔstat s̄ z placidus ē Quid adhuc accedē tranquillitati potest
Quemadmodū serenitas celi nō recipit maiorē adhuc claritatē in sincerissimū
nitorē purgata Sic hominis corpus aūt q curantis et bonū suū exutroq̄ nectentis p
fectus ē status et sūmam uoti sui inuenit si nec estus aīo est nec dolor corpi Si q̄
extra blandimēta ɔtingūt nō augēt sūmū bonū s ut ita dicā ɔdiūt z oblectant ab
solutū n̄ illud humane nē bonū corpis et aīi pace ɔtentū ē Dabo apud epicurum
tibi z nūc simillimā huic nre diuisionē bonoꝝ Alia n̄ s̄t apud eū que malit ɔtingē
sibi ut corpis quietem ab omni incōmodo liberam et aīi remissionē boꝝ suoꝝ ɔtempla
cōe gaudentis Alia s̄t q̄ q̄uis nolit accidē nichilominus laudat et comprobat

tāq̄ illā q̄ paulo an̄ dicebam male ualitudīs ⁊ doloꝝ grauissioꝝ pressionez
in qua Epicurus fuit illo summo at fortunatissimo die suo. Aut .n. se uesice et exul
cerati uētris tormēta tolleāre uliorē doloīs accessionē nō recipiētia eē michi d
ē illū btm̄ diē beatū aūt agere n̄ q̄ ē in summo bono nō pt̄ Ergo ⁊ apd̄ Epicuru
st̄ h̄ bona q̄ malles nō experiri. s; q̄ ita retulit ⁊ amplexanda laudāda exequēda
summis st̄. nō pt̄ dici hoc nō eē par maximis bonū qd̄ bte uite clausulā īposuit
cui Epicurus extrema uoce grāas egit // pmitte m̄ lucilli uioꝝ optime qd̄d
audacius dicā. Si ulla bona maiora eē aliis possent h̄ ego q̄ ista uident molli
bus illis ⁊ delicatis ptulisse Maius ē .n. difficilia pfrīgē q̄ leta moderari eadē
rōne sit scio ut q̄dā felicitatē bn̄ et ut calamitatē fortit̄ ferat Eque eē fortis
pt̄ q̄ p uallo securus excubuit. q̄ illis obsidib; castra temptatib; et q̄ succisis poplicib;
in genua se excepit nec arma dimisit Macte uirtute q̄ esto sāguinolētis ⁊ exacie
redeūtib; dr̄ Itaq; h̄ magis laudauerīz bona exercitata ⁊ fortia et cū fortunā expera
ta Ego nō dubito q̄n magis laudē truncā illā et retorridatā manū Mutij q̄
cuiuslibet fortissimi saluā Stetit hostiū flamaꝝ q; contemptor et manū suā in
hostili foculo distilantē pspectauit donec porsena cuius pene fauebat glorie
inuidit et ignē inuito eripi iussit hoc bonū cur nō inter pma numerē tātoq;
maius putē q̄ illa secura bō et intemptata fortune q̄to rarius ē hostē amissa
manu uicisse q̄ armata Quid ergo inquis hoc bonū ē optabis Quidni h̄ .n. n̄ q̄ pt̄
optare nō pt̄ facere an potius optem ut laxandos articulos exoletis meis
porrigam ut muliercula aut aliquis in mulierculā ex uiro uersus digitos meos ducat Quid
ni ego feliciorē putem mutiū q̄ sic tractauit ignē q̄ si illā manū tractatori
pstitisset in integrū restituit Quicquid errauerat Confecit bellū inermis ac man
cus ⁊ illa manu trūcata reges duos uicit. Vale. An omne bonū sit accep
tabile quomodo colendū sit ociū et quid in eo tractandum Epl'a lxvii
Ut a minorib; inciā faciaz. uer aperire se cepit. sed iā inclinatū in estatem
quo tpre calē debebat intepuit Nec adhuc illi fides ē sepe .n. in hyemē
reuoluitur Vis scire q̄ dubiū adhuc sit nondū me committo calido uerū frigido uerū
adhuc rigor ē eius in frigore adhuc rigorē eius timeo. h̄ ē magis nec calidū ne frigi
dū pati Ita ē mi lucilli iā etas mea contēta ē suo frigore Vix regelatur estate me
dia Itaq; maior ps in uestimentis degitur Ago grāas senectuti qd̄ me lectulo affi
xit Quidni grāas illi hoc noīe agam Quicquid debeā nolle nō possū cū libellis m̄ plu
rimo ē si qn̄ interueneri epl'e tue tecū eē m̄ uideor ⁊ sic afficior aīo tāq̄ t̄ nō rescri
bā s; respondeā Itaq; de hoc qd̄ queris q̄si colloquar tecū qle sit una scrutabimur Queris
an omne bonū optabile sit Si bonū inquis ē fortit̄ torqueri et magno aīo uri
et patient̄ egrotare. sequitur ut ista optabilia st̄ Nil aūt ē ex istis uoto dignū
neminē certe adhuc scio eo noīe uota soluisse q̄ flagellis cesus eēt aut podagra distor
tus aut eculeo longior factus Distingue mi lucilli ista ⁊ intelliges inhis eē aliquid
optandū tormēta abeē m̄ uelim s; si sustinenda fuerint Ut me in illis fortit̄ honeste et
aīose geram optabo Quidni ego malim nō incidere bellū. s; si inciderit ut uulnera ut famē
et oīa q̄ necessitas affert generose feram Optabo nō sū tā demens ut egrotare cupiā
s; si egrotandū fuit nil intemperat nil effeminate faciā optabo Ita nō incommoda

optabilia sᵗ si ůtꝯ qua ꝓferūtᶻ īcomoda Quidā ex nr̄is existimāt oīuꝫ tormētoꝝ
fortē tollānciā nō eē optabilē sꝫ nᶜ abominādā q̄dē· qꝛ uoto purꝫ bonū peti dꝫ
ꝛ trāqllū et ex̄ molestiā positū Ego dissentio quare p̄mū· qꝛ fi nō pt· ut ali
q̄ res q̄dē bō sit si optabilis nō ē/ Deīn si ůtꝯ ē optabilis nllm aūt sn̄ ůtute
bonū et omē bonū optabile ē Deīn si tormētoꝝ fortis paciēcia optabilis nō
ē ꝛ nt̄ īterrogo ā belli fortitudo optabilis ē Atq̄ picla ꝯtēpnit ꝛ puocat/ Pul
cīma pᵉ eiꝯ maxiā qꝫ mirabilis illa ē nō cedere ignib; obuiā ire uulnib; īterduꝫ
tela ne euitare q̄dē sꝫ pectore excipe dēs Si fortitudo optabilis ē et tormēta
paciēt fre optabile ē Hec tn̄ ido solū mō fre tormēta optabile ē hoc n· forti
tudīs pᵉ ē Si sepas ista ut dixi nl ert qd̄ t faciat errorē Nō· n· pati tormēta
pati optabilē ē sꝫ pati fortitᵉ Illd̄ opto fortitᵉ qd̄ ē uirtū Ore tn̄ nūq̄ hoc ꝗ
optabis q̄dā uota apta ꝛ ꝓfessa sᵗ cū pticulatī fiūt Queda latēt· cū vno uo
to mlta ꝯprehēsa sᵗ· tāq̄ opto m̄ uitā honestā Vita aūt honesta accidib; uari
is constat· ynhac ē ꝛ reguli archa Catonis ipm̄ manu sua uulnꝯ rescisū
exiliū Calix uenenatꝯ q̄ socratē trāstulit ē carcē in celū Ita cū optaui michi
uitā honestā· ꝛ hꝫ optaui sn̄ q̄b; īterdꝫ honesta nō pt eē Otiq; quaterq; beati
q̄s an ora patrū troie submenib; altis Contigit oppetē Quid interest optes hoc
alicui an optabile fuisse fatearis Decius se pre publica deuouit ꝛ ī medios
hostes equo ꝯcitato mortē petēs irruit Alt̄ pꝯ huc paterne ůtutis Emulus
ꝯceptis solēnib; ac iā familiarib; ůbis maciē ꝯfertissimā intrauit deh̄ᶜ solliatꝯ
tm̄ ut litaret Optabilē rē putas bonā mortē dubitas ꝯᵒ an optimū sit
memorabilē moi ꝛ maliq̄ opa ůtutis/ Cū q̄s tormēta fortitᵉ patitᶻ oīb; uirtutib;
utitur Fortasse cū vna īpromptu sit ꝛ maxīe appeat paciēcia Cetꝫ illic est
fortitudo Cuiꝯ paciēcia ꝛ ꝓpessio ꝛ tollāncia rami sᵗ Illic ē prudencia sn̄ q̄ nllū
initᶻ ꝯsiliū q̄ suadet qd̄ fugē nō possis q̄ fortissīme fere Illic ē ꝯstācia q̄ deici loco
nō pt nᶜ ꝓpositū ulla ui extorq̄nte dimittit Illic ē īdiuiduꝯ ille comitatꝯ ůtutū
q̄cq̄d honeste fit vna ůtꝯ facit sꝫ ex ꝯsilij sn̄ia Quod aūt ab oīb; ůtutib; ꝯpbatᶻ
etiā si ab vna sᵗ uidetᶻ optabile ē Quid tu existimas ea tm̄ optabilia eē q̄ ꝑ uolup
tatē et otiū ueniūt q̄ excipiūtᶻ forib; ornatis Sūt quedā tristes uoluptates
Bona sᵗ quedā uota q̄ nō ꝯgratulāciū cetu sꝫ adorāciū uenānciūq; celebrātᶻ
Ista tu nō putas Regulū optasse ut ad penas pueniret Indue mag̉ viri
aīuꝫ/ et ab opīonib; uulgi secede paulisp Cape ꝗtū dēs ůtutis pulcīme ꝛ ma
ꝯficentissīe spēꝫ/ que nobis nō ture nec sertis sꝫ sudore et sāgne colēda ē Aspice
marcū Catonē sacro illi pectori purissīās manꝯ admouētē et uulnā parꝫ
ꝯmissa laxātē Vtrū tm̄ illi dicturꝯ es uelle q̄ uelles sꝫ moleste fero ac feli
citᵉ qd̄ agis hoc loco in demetꝯ nr̄ occurrit q̄ uitā securā et sn̄ ullis fortūe
incursionib; mare mortuū uocat Nil hr̄e ad qd̄ excitatis ad quē excitares cuiꝯ de
nūciacōe ꝛ incursu firmitatē aīm tui tēptes· sꝫ in ocio ageusᵭ iacē nōn ē trāqlli
tas sꝫ malicia ē Atalus stoicꝯ dicē solebᵗ malo me fortūā in castris suis q̄ in
delicijs habeat torqueor sꝫ fortitᵉ bn̄ ē occidor sꝫ fortitᵉ bn̄ ē Audi epicurꝯ dicet et dulce
ē Ego tā honeste rei ac seuere nūq̄ molle nomē īponā Vror sꝫ inuictꝯ q̄d m
hoc optabile sit nō qd̄ urit me ignis sꝫ qd̄ nō uincit Nil ē ůtute prestanciꝯ

michil pulcrius Et bonū ē et optabile q̄d q̄d extremus geritur imperio Vale.

De uaria loci mutacōne vitāda et redimēda tēpis breuitate Ep̄la lxviij.

Consilio tuo accedo absconde te in ocio s; et ipm̄ ociū absconde hoc te facturū
etiā stoicoꝝ sī p̄cepto at exēplo lic; sciās s; p̄cepto q̄ faciās et t̄ noles tū
et approbabis/ nc̄ ad om̄ rē publicā mittꝰ te nec s̄p nc̄ sī ullo fine/ p̄terea cū sapienti
rē p. ipō dignā dedimꝰ. i. mūdū nō ē ext̄m rē p. etiā si recessit ymo fortasse
relicto uno angulo ī maiora at āpliora transit et celo īposita intelligit qsellam
q̄ tribunal ascendēt q̄ī in nulli loco sedit depone hoc apd̄ te nūq̄ plus agē sapiē
tem q̄ī in cuius in conspectū eiꝰ diuina atq; huāna uenerit Nūc adillud reuertor q̄ suadē
dē ē tecum ut ociū tuū ignotū sit. nō ē q̄ inscribas t̄ philosophiā at; ī aliud p̄posito tuo
nomē īpone valitudinē ībecillitatē uocato et desidiā Gloriari ocio meis ābi
cō est Animalia q̄dā ne inueniri possit uestigia sua ꝗ̄ circa cubile qfūdūt idē tibi
faciēdū ē. Alioqui nō deerūt q̄ p̄sequātur Multi aperta transeūt condita et obstrusa
rimātur fures signata sollicitant. vile uidetur q̄d q̄d p̄z. Aperta effractariꝰ p̄terit hos
mores h̄t populus hos imperitissimꝰ qui q̄ in secreta irrumpe cupit Optimū
itaq; ē nō iactare ociū suū iactādi aūt genꝰ ē nimis latē t̄ a conspectu hoīm
secedē Ille tarēto se abdidit ille neapolim inclusꝰ ē ille multis ānis non
transiit limē sue domꝰ Conuocat turbā q̄sq̄s ocio suo aliquā fabulā imposuit
Cū secessis nō ē agendū hoc. ut de te fabulant hoīes t̄ loquātur s; ut ipē tecū
loq̄ris Quid aūt loq̄ris Quod hoīes de aliis libentissime faciūt de te apd̄ te male
Nō existimas asuescas et dicē uerū et audire. sed aūt maxīe tibi q̄d inte ee īfir-
missimū sentis Nota sit q̄sq; sui corporis uicia Itaq; aliꝰ uomitu leuat stomachū
Aliꝰ frequēti cibo fulcit aliꝰ interposito ieiunio corpꝰ exaurit et purgat Quorum
pedes dolor repetit q̄ uino q̄ balneo abstinēt. incetera negligentes huic a quo
sepe infestantur occurrūt sic aīo nrō sūt q̄i carie partes q̄bꝰ adhibenda curacio est
Quid ī ocio facias ulcus meū curo Si ostenderē t̄ pedes tumidū liuidā manū q̄
contracti cruris aridos neruos p̄mitteres in vno loco iacē s; fouē morbū meū
Maiꝰ malū ē h̄ q̄d nō possū t̄ ostendē In pectore meo collectio et uomica est
Nolo laudes/ nolo dicas o magnū virū cōtēpsit oīa et damnatis humane
uite furoribꝰ fugit Nil dāpnaui n̄ me Nō ē q̄ p̄ficiendi cā uenire adme ue
lis Erras q̄ hīc auxilij aliq̄d speras nō medicꝰ s; eger hīc habitat Malo illa cū di
scesseris dicas Ego istū beatū hoiēm putabā et eruditū erexeram aures destitutꝰ
sū nil vidi t̄ nil audiui/ q̄d concupiscerē t̄ ad q̄d redirem si hoc sentis si hc̄ loq̄
ris Aliq̄d p̄fectū ē. mallo ignoscas ocio meo q̄ī inuideas Ociū inq̄s seneca
comēdas in Ad epicureas uoces dilaberis Ociū t̄ comēdo ī quo maiora
agas t̄ pulcriora q̄ī q̄ reliq̄sti. pulsare sup̄bas potenciorū fores digerē in litteras
senes orbos plurimū ī foro posse/ īuidiosa potencia at breuis ē et si uerū
extimes sordida Ille me gracia forēsi longe āntecedet ille stipendiis militaribꝰ
et q̄sita p̄ hoc dignitate Ille clientū turba ē tā ab hoībꝰ vīa dū a me fortuna vin
catur: auꝰ turbe par ee nō possū. plus hēo grē Utinā q̄dē h̄c p̄positū seq̄
olim fuisset aīus t̄. ut deuita bta nō in conspectu mortis ageremꝰ. s; nūc q̄s nō
moram Multa n. ī supuacua ee et inimica credituri nō exāꝰ rōni nūc

experiencie credimus q̄d facere solent hi q̄ sinus excurrunt, et uolunt tempus celeritate repe
reparare / talem addamus hec etas optime facit ad hec studia / iam disputauit iam vicia
primo feruore adolescencie indomita lassauit nō multum superest ut extinguat Et quan
do inquis tibi profuit istud quod mecum discis a nequam rē · Inhanc ut essem melior Nō ē tamē q̄d
existimes ullam etatem aptiorem esse ad bonam mentem q̄ que se multis experimentis longa ac
frequenti rerum penitencia domuit · que ad salutarem mitigatis affectibus uenit hoc est
huius boni tempus Quisquis senex ad sapienciam peruenit annis peruenit · vale · De uaria lo
ci mutacione uitanda et redimenda temporis breuitate Epistola . 69 .

Mutare te loca et de alio malum transire nolo, primum quia tam frequens migracio instabi
bilis animi ē Coalescere ocio nō potest nisi desierit circumspicere et errare ut animum possis
continere primum corporis tui fugam siste Deinde remedia plurimum continuata proficient
interrupenda nō ē quies et uite prioris obliuio Sine dediscere oculos tuos Sine aures
assuescere sanioribus verbis Quociens processeris in ipso transitu aliqua que renouent cupiditates
tuas tibi occurrent Quemadmodum ei qui amorem exuere conatur euitanda ē omnis admonicio
dilecti corporis Nichil facilius enim quam amor recrudescit / Ita qui deponere vult desideria rerum
omnium quarum cupiditate flagrauit et oculos et aures abhiis que reliquit auertat Cito
rebellat affectus quocumque se uertit precium aliquod presens occupacionis sue aspiciet Nullum
sine auctoramento malum ē Auaricia pecuniam promittit luxuria multas ac uarias vo
luptates ambicio purpuram et plausum et ex hoc potenciam et quicquid potencia potest Mer
cede te uicia sollicitant · hic tibi gratis uiuendum ē · Vix effici toto seculo potest ut uicia tam
longa licencia tumida subigantur et iugum accipiant nedum si tam breue tempus interuallo discessimus
breue tempus interuallum discindimus vnam quamlibet rem uix ad effectum perducit assidua
vigilia et intencio Si me quidem uelis audire hoc meditare exerce te ut mortem excipi
as et si ita res suadebit accersas Nichil interest illa ad nos ueniat an ad illam nos illud
imperitissimi cuiusque verbum falsum esse tibi ipse persuade bella res ē mori sua morte Illud
preterea tecum licet cogites Nemo nisi suo die moritur Nichil perdis ex tuo tempore Nam quod
relinquis alienum est · vale · Liber decimus · Quod immature mortis stulta
querela ē · et secunda mors quando preoccupanda sit · et quando differenda 10

10 Post longa interualla pompeios tuos uidi · in conspectu adolescencie mee redu
ctus sum Quicquid illic iuuenis feceram uidebar michi facere adhuc posse et paulo
ante fecisse · Prenauigauimus lucilli uitam et quemadmodum in mari ut ait virgilius
terreque urbesque recedunt sic in hoc cursu rapidissimi temporis primum pueriam abscondimus
deinde adolescenciam deinde quicquid ē illud inter iuuenem et senem medium utriusque confinio
positum deinde ipsius senectutis optimos annos Nouissime incipit se ostendere pub
lica finis generis humani Scopulum esse illum putamus dementissimi / portus ē aliquando petendus
numquam recusandus in quem si quis intra primos annos delatus ē nō magis queri debet quam qui cito nauigauit
Alium enim ut scis uenti segnes ludunt ac detinent et tranquillitatis lentissimo tedio lassant Alium pri
max flatus celerrime perfert Idem euenire nobis puta alios uita uelocissime adduxit quo
ueniendum erat etiam illis cunctantibus alios macerauit et coxit Que ut scis nō semper retinenda
ē nō enim uiuere bonum ē sed bene uiuere, Itaque sapiens viuit quantum debet nō quantum potest uide
bit vbi victurus sit cum quibus quomodo quid acturus Cogitat semper qualis uita nō quanta sit Si multa
occurrunt molesta et tranquillitatem turbancia emittit se nec hoc tantum in necessitate ultima facit

si cū pⁱmū illi cepit suspecta eē fortunā diligēt̄ circūspiciat Nūq̄d illo desinēdū sit Nil
existiāt sua refre faciat finē ā accipiat tardi9 fiat an citi9 nō tamq̄ de magno de-
trimēto timet Nemo multū excidit de pⁱ poere Citi9 mori ā tardi9 adre nō ptinet
bene mori ā male adrē ptinet bene aūt mori ē effugē male uiuēdi piculū
Itaq3 effeminatissimā uocē illi9 Rodij existīo q̄ cū ī cauea coniect9 eēt a tirāno et tā
q̄ ferū aliqd āl alet̄ suadēti cuidā ut abstinēt cibo Oīa īq̄t homī dū uiuit spe
randa st̄ ut si h̄ uex Nō oīuz p̄cio uita emēda ē Quedā lic; mag̃ lic; cta sit
tn̄ ad illa tpi infimitatis cofessiōe nō ueniā Ego cogitē ī eo q̄ uiuit oīa posse
fortunā potiq̄ cogitē in eo q̄ sit sat mori nil posse fortunā Aliq̄ tn̄ ciā si cta mors
istabit et destinatū ē supplicū sibi nō comodab̄ pene sue manū si ē comodaret
stulticia eēt Stulticia ē timore mortis mori Venit q̄ occidat expecta qd occupas
q̄re suscipis aliene crudelitatis procuracō3 Vtrū inuides carnifici tuo an parcis
Socrates potuit abstinēcia finire uitā et media potius q̄ ueneno mori Triginta
tn̄ dies in carcerē et ī expectacōe mortis exegit nō h̄ aīo tamq̄ oīa fi possent tamq̄
multas spes tā lōgū tpus reciperet s; ut p̄beret se legib; ut fruēdū amicis extremū
Socratē daret Quid erat stulti9 q̄ mortē contemnē uenenū timē Scribonia gra-
uis femina amita drusi liboni fuit adolescentis tā solidi q̄ nobilis maiora sperantis
q̄ illo seclo q̄sq̄ sperare poterat ā ipō ullo Cū eger a senatu in lecticā relat9 eēt Nō
sane frequentib; exequēs oēs ī necij eū desiuerant impie iā nō rei s; funis līe cept
consiliū utrū cōsisceret mortē an expectaret Cui scribonia qd te inqt delectat
alienū negociū agere nō psuasit illi man9 net ē attulit nec sn̄ cā Nā p9 diē
teriū ā q̄rtū inimici moritur9 arbitrio st̄ uiuit alienū negociū agit Nō possis itaq3
de re ī uniūsū pnūciare cū mortē uis extrīa denūciat occupāda sit ā expectā-
da Multa st̄ q̄ ī utrāq3 ptē trahē pn̄t si altā mors cū tormēto Altā simplex et fa-
cilis ē Quidni huic iniciēda sit man9 Queadmodū nauē eligā nauigatur9
et domū h̄itatur9 sic mortē gen9 eligā exitur9 uitā p̄terea q̄admodū nō utiq3 me-
lior ē longior uita sic peior ē utiq3 mors lōgior In nulla re magisq̄ in morte
morē aīo gerē debem9 exeat quo impetu cepit siue ferrū appetit siue laqueum
siue aliq̄ potōnez uenas occupantē pgat et uicla seruitutis abrūpat uitā et
aliis approbare q̄sq3 debet mortē ē optimā que placz Stulti h̄ ē cogitacō Aliq̄s dicet
me parū fortit̄ fecisse Aliq̄s nimis temē aliq̄s fuisse aliqd gen9 mortis aīosius
Vis tu cogitare id ī manib; eē consiliū qd fama nō ptinet hoc vnū intuē
ut te fortunē q̄ celime eripias Alioqn adeūt q̄ de facto tuo male existimēt In-
uenies ē pfessos sapienciā q̄ ui afferēdā uite sue negēt et nefas iudicēt
ipm interemptorē sui st̄ expectādū eē exitū quē nā decreuit h̄ q̄ dicit nō uidet
se libertatis uiā cludē Nil meli9 eterna lex fecit q̄ q̄ vnū introitū nobis ad ui-
tā dedit exitus multos ego expectē uel morbi crudelitatē uel hōis cū possim
p media exire tormēta et aduersa discutē hoc ē vnū cur de uita nō possim9 queri
neminē tn̄ bono loco res humane st̄ q̄ nemo ī ui to suo miser est placet uiue Non
placz lic; eo reūti vn̄ uenisti Vt dolorē capitis leuares sāguinē sepe emisisti ad
extenuādū corp9 uena pcutitur Non op9 ē uasto uulnē diuidē p̄cordia scapel-
lo aperit̄ ad illā magnā libertatē uia et puncto cōstat securitas et securitas puncto cōstat

Id g° ē q̄ nos facit pigros inertesq̄ q̄ nemo nrm̄ cogitat qn̄q̄ sibi ex hoc domicilio ex
eūdū. Sic ueteres inq̄linos idulgētia loci et ꝯsuetudo etiā int' iniurias deti
net. Vis adu'sus hoc corpus liberū ēē tanq̄ migratur9 habita. ꝓpone ē qn̄q̄ h' ꝯtubernio ca-
rendū. fortior eris ad necessitatē exeundi. Sz qmadmodū his sui9 adueniet i mēte habentibus
oīa sine fine ꝯcupiscentibus. Nullius rei meditatio tā nc̄ia ē. alia n̄ fortasse exercem9
in sup'uacuū. adu'sus paupertatē ꝑparatus ē aīus. ꝑmansere diuicie. ad ꝯtēptū doloris
nos armauim9. Nunq̄ a nobis exiget huius uirtutis experimētū integ'ri ac sani feli
citas corporis. ut fortiter amissioꝝ desideria pateremur p'cepim9 nobis. oēs quos ama
bam9 sup'stites fortuna ꝯseruauit. huius vni9 rei usū q' exigat dies ueniet. Nō ē q̄d
existimes magnis tm̄ uiris hoc robur fuisse quo seruitutis humane claustra ꝑru-
perent. Nō ē q̄d iudices hoc fieri n̄ a Catone nō posse q̄ q̄ ferro nō emiserat aīam manu ferro
expressit. cū uilissime sortis homines igenti impetu uite in tutū euaserint cūq̄ quo mori nō lici
uisset nec ad arbitriū suū instrumēta mortis eligere obuia quaeq̄ rapuerint et q̄ nā non
erāt noxia in sua tela fecerint. Nup' iludo bestiaꝝ vn9 ex germanis cū ad matutina
spectacula pararetur ... secessit ad exonerandū corpus [illegible] Nullū aliud illi dabatur sine custode se-
cretū. ibi lignū id q̄d ad emundanda obscena adherente spongia positū ē totū i gulam
farsit et i p'clusis faucibus spm̄ elisit. Hoc fuit morti ꝯtumeliā facere. ita p'rsus parū plane
parū munde et parū decenter. q̄d ē stultius q̄ fastidiose mori. O uiꝝ fortē o dignū
cui si fata daretur electio q̄ fortiter ille gladio usus esset q̄ audaciter se ꝓfundā altitudinē
maris aut abscise rupis immisisset. Vndiq̄ destitutus inuenit quemadmodū mortē sibi deberet
et telū. ut scias ad moriendū nil aliud in mora esse q̄ uelle. Existimetur de facto hominis acerrimi
ut cuiq̄ uisū erit. dū h' constat p'ferendā esse spurcissimā mortē seruituti mundissime.
Quoniā cepi sordidis exēplis uti p'seuerabo. plus n̄ a se quisq̄ exiget si uiderit hanc rē a contemp
tissimis et posse contēpni. Catones scipionesq̄ et aliis quos audire cū admiratione ꝯsueui9
sup' imitationē positos putam9 iā ego istā uirtutē habere tā multa exēpla in ludo besti
ario q̄ in ducibus belli ciuil' ostendā. Cū adueheret' nup' int' custodias quidā ad matu
tinū spectaculū missus tanq̄ sōno p'mente nutaret caput usq̄ eo demisit donec
radiis insereret et tā diu se in sedili suo tenuit donec ceruicē circumactu rote frangeret. eod'
uehiculo q̄ ad penā ferebatur effugit. Nil obstat erumpere et exire cupienti. In aperto nos
nā custodit. cui permittit necessitas sua circumspiciat exitū mollē. Cui ad manū
plura sunt p' que se se exerat is delectū agat et q̄ potissimū liberetur ꝯsideret ui
am. Cui difficilis occasio ē is p'rimā quāq̄ p'oxima arripiat sit lz inaudita
sit noua. Nō deerit ad mortē ingeniū cui nō defuerit aīus. Vides quemadmodū ex-
trema q̄ mancipia ubi illis stimulos adegit dolor excitentur et intentissimas custo
dias fallant. Ille uir magn9 ē q̄ mortē sibi nō tm̄ īperauit sz inuenit. Ex eodē t'
munere plura exēpla p'misi. Secundo naumachie spectaculo vn9 ex barbaris lanceā quā
in aduersarios acceperat totā iugulo suo immersit. Quare inquit nō omne tormentū
oē ludibriū dudū effugio. Quare ego armatus mortē expecto. tanto hoc speciosius specta
culū fuit quanto honestius mori discunt homines q̄ occidere. Quid ergo q̄d aīi perditi q̄ et noxii
habent nō habebūt illi quos adu'sus hos casus instruxerit longa meditatio magistra omniū
reꝝ ratio. Illa nos docet fati uarios ēē accessus finē eūdē nil autem interesse vnde incipi
at q̄d uenit. eadē illa ratio monet ut si moriaris sine dolore. Sin autem nō poteris

fac q̃admõ; potes · et q̃dq̃d obuenit odiū affendã ẽ ĩuadas · In p̃cio sū ẽ rap-
to uiuẽ · ac q̃ pulc̃mū mori raptoriale · De cõtẽptu mortis de consilio exsti̇ma
cite captanda et quõ mors honesta res sit et de fortitudīe aī et pfectu phī · Al

Tibi bn̄ me decet singlis ↄsul' obliti nos uasto mari diuidi · Cū mag̃ ps ↄsilij
sit in tpe · neᷓ ẽ eueniẽ ut de q̃bʒdã rebʒ tūc ad te pferat̃ sn̄ia mea · Cū iam
ↄ̃ria potior ẽ · Consilia n· rebʒ aptant̃ · res nr̄e ferūt̃ imo ri uolūt̃ · Ergo ↄsiliū nasci sb̄
die dʒt · et hoc q̃ tardū ẽ nimis · sb̄ manu q̃d aiūt nascat̃ · Quēadmõ; aūt ĩueniat̃ ostē-
dam · quoties q̃d fugiend̃ ẽ sit · aut q̃d petend̃ uolẽs scirẽ ad sūmū bonū ⁊ ppositū totiꝰ uite tue
respice · illi n· ↄsentiẽ dʒt q̃dq̃d agiꝰ · Nõ disponet singlã ñ cui uite sūma pposita est ·
Nẽo q̃uis paratos hẽat colorẽs silitudinē reddet ñ iã ↄstet q̃d uelit pingẽ · Ideo peccamꝰ
qr de ptibʒ uite oẽs delibãꝰ de tota neõ delibãt · Scirẽ dʒt q̃d petat q̃ q̃ sagittã uult mittẽ ·
⁊ tūc dirigẽ ac moderi manu telū · Errãt ↄsilia nr̄a qr nõ hn̄t quo dirigãt̃ · Ignorãti quẽ por-
tū petat nulla suꝰ uẽtꝰ ẽ · neᷓ ẽ n· nūltū ĩ uita nr̄a cas' possit qr uiuimꝰ casu · Quibus-
dã aūt euenit ut q̃dã sciẽ se nesciãt · q̃admõ; q̃uꝰ sepe eos cū q̃bʒ stãꝰ ita plerꝰ q̃ finē
sūm bani ignoraꝰ appositū · n̄c mltis ṽbis nec circuitu lõgo q̃d sit sūmū bonū colligis
digito ut ita dicã mõstrãd̃ ẽ n̄c ĩ multa spargẽd̃ · q̃d n· ẽ al' ad rẽ ptinet · In ptic̃las illud
deducẽ · Cū possis dicẽ sūmū bonū ẽ q̃d honestū ẽ · Et q̃d mag̃ an mireris vnum
bonū ẽ q̃d honestū ẽ · Cetera fla et adultina bõ sūt · hoc si psuasisti ẽ et uirtutẽ ad
amaulis acẽ n· parz ẽ q̃dq̃d illa ↄtigit ⁊ ẽ q̃lecūq̃ȝ alys uidebit̃ faustū felix q̃ erit · Et
torq̃ri sūmo iacuisti ipso torqūte serenior · et egrotaẽ si nõ maledixistis fortunẽ si nõ cas-
sis morbo · Oīa denīq̃ q̃ cetis uidẽt̃ mala ⁊ mãsuescẽt ⁊ ĩ bonū abibūt si sup̃ ea emi-
nueris · Hoc liq̃at ẽ nil eẽ bonū ñ honestū · et oīa ĩcomoda suo iurẽ uocabūt̃ bõ que
mõ uirtꝰ honestauit · Mltis uideꝰ maiora pmittẽ q̃ recipit hūana ↄdicõ · nõ ĩmerito
ad corpa n· respiciunt · reuitãt̃ ad aīū iã hoĩe; dõ metiẽt̃ · Erige te lucilli uirorꝰ optĩe et
relinque illū ludū phīoꝝ lr̃aliū q̃ rẽ magnificētissimã ad sillabas uocãt q̃ aīū minuta docẽ-
do demittūt ⁊ aterūt · fies silis ill' q̃ inuenerẽ ista nõ q̃ docẽt et id agūt ut phīa po-
tiꝰ difficilis q̃ mag̃ uideãt̃ · Socrates q̃ totã phīã reuocat̃ ad morẽs et hãc sūmam
dixit eẽ sapīã bõ a mal' distinguẽ a mal' · sequẽ inq̃t illos si q̃d apd te hẽo autoritatis
ut sis btūs et te uidi stultū cētu sn̄t · Quisq̃s uolet ẽ ↄtumeliã faciẽ et iniuriã tu tñ nil
patieris si mõ tecū erit uirtꝰ · Si uis inq̃t btūs eẽ si fide bõ uir bonꝰ sine ↄtẽpnat te
q̃cūq̃s · hc̄ neõ pstabit ñ q̃ oīa bõ exeq̃uit · qr n̄c bonū sn̄t honesto ẽ et honestū ĩ oībʒ
par ẽ · Quid ergo nil intẽst int' pturã catonis et repulsã · nil intẽ utrū farsalica acie cato
uicat̃ an uicat · hoc eiꝰ bonū quo uictis ptibʒ nõ pt̄ uicī par erãt illi bono quo uictor
rediret ĩ patriã ⁊ ↄponẽt pacē · Quid ni par sit · Eadē n· uirtute et mala fortunã uicat̃ et bõ
ordinat̃ · Virtꝰ aūt nõ pt̄ q̃ aut q̃ ṽr fi' vniꝰ statuẽ ẽ · Sʒ gneus pōpeiꝰ amittet exercitū
sʒ illud pulcherrimū rei p̄· ptextū optiãtes ⁊ pma acies põpeianoꝝ ptum senatꝰ sẽnꝰ arma
vno plio psligabūt̃ · et tã mag̃ ruina imperij ĩ totū dissiliet orbẽ · aliqua ps eiꝰ ĩ egip-
to aliq̃ ĩ affrica aliq̃ ĩ hispania cadʒ · ne hc̄ q̃dẽ miserẽ rei p· ↄtigeret semel ruere · Oīa licʒ fiãt
iubã ĩ regno suo nõ locoꝝ notitia adiuuet nõ poplanū prege suo uirtꝰ obstĩatissimã ui-
tensiū q̃ fides mal' seruata desiciat et scipioẽ; ĩ affrica nomĩs sui fortunã destituat · Olī pui-
sū ẽ ne q̃d cato detrimēti caperet · Victꝰ ẽ tñ · Et hc̄ nūa int' repulsas Catonis tã magno aīo
fecet s' aliq̃d aduictoriã q̃ ad pturã obstitisse · quo die repulsus ẽ lusit · q̃ nocte pitur' fuit

legit eod loco hūit futurā et uita exeūdi Oīa q̄ accidūt ferēda eē psuadeat ē aīa in
ille mutatōz rei p forte et equo patet aīo Oīa n̄ mutatōis picto excepta ē nō terra nō
celū Nō tota h̄ rex oīuz cōtexta cōtinuo do agēte ducat̄ nō ꝑ tenebr̄ hūc ordinē s̄ illuz
ex hoc cursu a'q'b diēs deinet ēne erit aūcta tpibꝫ nasci deīt occidē cotīguū q̄aiq; sup
nos uidēs ēē z hec q̄bꝫ īmixti atq; īposita sumꝰ uelut solidissīs carpēt ac desinent
nulli nō senecta sua ē inequalibꝫ ista spaciis eadē nā demittit Oīaq̄ n̄ nō erit n̄ ꝑi
bit / s̄ soluet̄ nobis solui ꝑire ē cōtraiā n̄ intuem̄ adulteriora nō ꝑspiciat mēs hebes et
que se corpi addixit Alq̄n fortiꝰ finē sui suorūq; patet̄ si cōpauet oīa illa sic uitā mor
tēq; putes ire z cōposita dissolui dissoluta cōponi īnh̄ ope etnā arte gta tēpantis di
ui. Itaq; ut cato cū eius aīo pcēt dixit oē huānū genꝰ qd ē qd̄ā erit morte dāpna
tū ē Omnēsq; ulti q̄sq; potuit̄ urbes Omnesq; alienoz imperioz magn̄ sī decora ubi
fuerit. Alq̄n q̄ret̄ et uario exulti g̃ne tollēt̄ z alias desinēt bella. alias desidia paxq;
adinertiā uisa ōsumet et magis opibꝫ exitiosa res luxꝰ Omēs hos siles campos re
pētiā maris inūdacō abscidet ac īsubitā ruinā cōsidētis solū lapsū adducet Oīa ē gꝰ quare
indigner aut dolēā si exiguo momito publica fata pcedo. Magnꝰ aīꝰ deo pareat z q̄cq̄d
lex vniūsalis iubet sīn cūctacōe paciat̄ aut ī meliorē emittit̄ uitā lucidiꝰ trāquilliꝰq;
int diuina māsurꝰ aut ēte sīn ullo sensū īcōmodo sue nē remiscebit̄ z reūcet̄ ī totū Nō
ē gꝰ m. catōis maiꝰ bonū honesta uita q̄ mors honesta qm̄ nō īcedit̄ uirtus pde z diebꝫ / so
lutiores nitatē et uirtutē quo illa nō crescit sic n̄c uirtus q̄d hēt suos nūos plena ē Non est
itaq; q̄ mīcere pāia esse bō et q̄ expositio sumēda sīt et que si ita res tulit Nā si hāc
inequalitatē recepis z fortē torquī ī morbis bonis miēs nūabis etiā ī mal' Et īfelicez
socratē dices in carcē et infelicē Catonē uulnā sua animosiꝰ q̄ fecit retractantē Calami
tosissimū oīuz Regulū fidei penas et hostibꝫ suaē pēdetē Atq̄ nemo h̄c dīe ne exmollis
simis q̄d auxus ē Negāt n̄ illū ē bēā si tn̄ negāt miserū Achademia ueteres bēā q̄dē esse
etiā in h̄os cruciatꝫ fatent̄ s̄ nō ad ꝑfectū Qz sūmū bonū ē sup se gradū nō pt adcrez
scēre n̄c adplenū q̄ nullo mō pt recipi bēātudo n̄ isdāmo bono nō est Qz sūmū bonū ē
sup se gradū nō pt hēt si mō illi uirtus inest / s̄ mō illā aduersa nō minuūt Sz manet ī cōm
minuto corpe incolumis Manet at uirtus uirtutē n̄ intelligo aīosāz z excelsā quā in
citat q̄cq̄d infestat. hūc aīuz quē sepe induūt generosē indol' iuuenes / quos alicui hoc
stre rei pulcritudo ꝑcussit ut oīa fortuita cōtēnāt ꝑfecto sapiā infūdet z tradet per
suadebit vnū bonū eē qd honestū / hoc nec remitti n̄c intēdi posse nō magis q̄ reglāz
q̄ rectū pbari solet flectes Oīaq̄d ex illa mutauis īiuria ē recti Illud gꝰ et de uirtute di
cemꝰ z hec recta ē flexurā nō recipit Rigidari q̄dē amplius intēdi nō pt h' de oībꝫ
rebꝫ iudicat d' hac nulla Si rectior ipsa nō pt sī neq; q̄ ab illa fiūt q̄dē alia aliis rec
tiora sīt hūic n̄ nāe ē respōdeat ita paria sīt Quid gꝰ inq̄s iacē ī conuiuio z torquī paria sīt
hoc miz uidet̄ ē Illud lic magis admireris iacē ī conuiuio malū ē torquī ī eculeo
bonū ē / si illud turpit̄ hoc honeste fit bona ista aut mala nō efficit mā s̄ uirtus
hec ubicūq; apparuit oīa eiusdē sīt mēsure et pcij / in oculos in nc manꝰ mittat
ille q̄ oīuz aīuz extimat ex suo / q̄ dicā paria ē bona aduersa fortit̄ portātes z pro
spa honeste iudicātes q̄ dicā bonū esse in eculeo iacē / q̄ dicā paria bō esse
eiꝰ q̄ triūphat et eiꝰ q̄ an̄ currū uehit̄ in uictꝰ aīo Nō n̄ fi posse putāt q̄cq̄d fa
cere nō psūt / et ex infirmitate sua de uirtute ferūt sniam Quid miraris si uri si uulnari

si otiosi alligari iuvat cui quam etiam libet luxuriosis frugalitas pena est pigro supplicii
loco labor est delicatis miseria est continentia industrie desidioso studere torqueri est eodem modo
hec ad que omnes inbecilli sumus dura atque intolleranda credimus obliti quam multis tormentum sit
vino carere aut prima luce excitari. Non est ista difficilia sunt natura et nos fluidi et enerves sumus. Ma-
gno animo de rebus magnis iudicandum est. Alioquin videbitur illarum vitium esse quod nostrum est. Sic quedam rectis-
sima cum in aqua demissa sunt speciem curvi prefractique visentibus reddunt. Non tamen quid videas sed
quemadmodum refert. Animus noster ad vera perspicienda caligat. Da mihi adolescentem incorruptum et inge-
nio vegetum dicet fortunatiorem sibi videri qui omnia rerum adversarum onera rigida cervice sustollant
quam qui supra fortunam extat. Non mirum est in tranquillitate non concuti. Illud mirare ibi extolli aliquem
ubi omnes deprimuntur ibi stare ubi omnes iacent. Quid est in tormentis quid est in aliis que adversa appellamus
mali? hoc ut opinor succumbere mentem et incurvari et succumbere. quorum nil sapienti viro potest evenire.
stat rectus sub quolibet pondere. nulla illum res minorem facit. Nihil illi eorum que ferenda sunt displi-
cet. Nam quicquid in hominem cadere potest in se cecidisse non queritur. Vires suas novit scit se aptum esse
oneri ferendo. Non educo sapientem ex hominum numero nec dolores ab illo sicut ab aliqua rupe nullum ad-
mittente submoveo. Memini ex duabus illum partibus esse compositum. Altera est irrationalis. hec mor-
detur uritur dolet. Altera rationalis hec inconcussas opiniones habet. Intrepida est et indomita. In
hac positum est summum illud hominis bonum. Antequam impleatur incerta mentis volutatio. cum vero perfectum
est inmota illa stabilitas est. Itaque inchoatus et ad summa procedens cultor quoque virtutis est etiam si
appropinquat perfecto bono si ei non dum summam manum imposuit ibi interim cessabit et remittet aliquid
ex intentione mentis. Nondum enim incerta transgressus est et nunc versatur in lubrico. Beatus vero et virtutis exacte
tunc se maxime amat cum fortissime expertus est et metuenda ceteris. Si alicuius honesti officii pretia sunt
Non tantum fert sed amplexatur multoque audire mavult tanto melior quam felicior. Venio nunc illo quo me
vocat expectatio tua. ne extra rerum naturam vagari virtus nostra videatur. Et tremebit sapiens
et dolebit et expallescet. hi enim omnes corporis sunt sensus. ubi origo calamitatis ubi illud ma-
lum verum est? Illic scilicet si ista animum detrahunt si ad confessionem servitutis adducunt si illi peniten-
tiam sui faciunt. Sapiens quidem vincit fortunam virtute. ac multi professi sapientiam levissimis non
numquam minis exterriti sunt. Hoc loco nostrum vitium est qui idem de sapiente exigimus et a proficiente.
Suadeo adhuc mihi ista que laudo non dum persuadeo et si persuasissem non dum tam parata haberem aut tam
exercitata ut ad omnes casus procurrerent. Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit quos-
dam nisi sepius macerata et recocta non perbibit. sic alias disciplinas ingenia cum accepere protinus pre-
stant hoc nisi alte descendit et diu sedit et animum non coloravit sed infecit nil ex his que promiserat
prestat. Cito hoc potest tradi et paucissimis verbis unum bonum esse virtutem. Nullum certe sine virtute et
ipsam virtutem in parte nostri meliore rationali positam. Quid erit hec virtus? Iudicium firmum et inmotum. ad hoc
ab hoc enim impetus venient mentis ab hoc omnis species que impetum movet redigetur ad liquidum.
Huic iudicio consentaneum erit omnia que virtute contacta sunt et bona iudicare et inter se paria. Corporum
autem bona sunt sed in totum non bona sunt. his pretium quidem aliquod erit. Ceterum dignitas non erit. Magnis inter se interval-
lis distabunt. Alia minora alia maiora erunt. Et in ipsis sapientiam sectantibus magna discrimina
fateamur esse necesse est. Alius iam in tantum profecit ut contra fortunam audeat attollere oculos sed non
pertinaciter. Cedunt enim nimio splendore prestricti. Alius in tantum ut possit cum illa conferre vultum
nisi iam pervenit ad summum et fiducie plenus est. Imperfecta necesse est labentur et modo prodeant
et modo sublabantur aut succidant. Sublabentur autem nisi ire et niti perseveraverint. Si quicquam ex studio
et fideli intentione laxaverint retroeundum est. Nemo profectum invenit ibi ubi reliquerat. Instandum est

ubi conflictamur. Instemus itaque et perseveremus plusquam profligavimus restat sed magna pars est
profectus velle proficere. Huius rei conscius mihi sum volo et mente tota volo. Te quoque instinctum esse et ma-
gno ad pulcherrima properare impetu video. Properemus ita demum vita beneficium erit alioquin mora est
et quidem turpis inter feda versantibus. Id agamus ut nostrum omne tempus sit. Non erit autem nisi prius nos nostri
esse ceperimus. Quando continget contempnere utramque fortunam? Quando continget omnibus oppressis affectibus et sub-
arbitrio suo adductis hanc vocem emittere vici? Quem vicerim queris? Non Parthos nec extrema Medorum
nec si quid ultra Dahas bellicosum iacet sed avariciam sed ambicionem sed metum mortis qui victores gentium
vicit. Vale. De excussis occupationibus continuato studio philosophandum sit et quod solius
Quod queris a me liquebat sapientis sit perpetuum gaudium. Epla lxxii.
mihi cum rem dicerem per se sed diu non retemptavi memoriam meam itaque non faciliter me sequitur.
Quod evenit libris situ coherentibus hoc evenisse in sensu. Explicandus est animus et quecumque apud
illum deposita sunt subinde excuti debent ut parata sint quociens usus exegerit. Ergo hoc in presen-
cia differamus multum enim opere multum diligencie poscit. Cum primum longiorem eodem loco speravero mo-
ram tunc istud in manus sumam. Quedam enim sunt que possis et in cisio scribere. Quedam lectum et
ocium et secretum desiderant. Nichilominus his quoque occupatis diebus agatur aliquid et quidem totis.
Numquam enim non succedent occupationes nove. Nos serimus illas itaque ex una exeunt plures.
Deinde ipsi nobis dilacionem damus. Cum hoc peregero toto animo incumbam et si hanc rem composuero molestam
studio me dabo. Non cum vocaveris philosophandum est. Omnia alia negligenda ut huic assideamus
cui nullum tempus satis est magnum etiam si a puericia usque ad longissimos humani evi terminos
vita producitur. Non multum refert utrum omittas philosophiam an intermittas. Non enim ubi interrup-
ta est manet sed eorum more que intenta dissiliunt usque ad inicia sua recurrit quod a continuacione
sua discessit. Resistendum est occupacionibus. Nec explicande sed submovende sunt. Tempus quidem nullum parum
est ydoneum studio salutari. At quam multi inter illa non student propter que studendum est. Incidet
aliquid quod impediat. Non quidem eum cuius animus in omni negocio letus atque alacer est. Imperfectis adhuc
interscinditur leticia sapientis vero contexitur. Gaudium nulla causa rumpitur. Nulla fortuna semper et ubi-
que tranquillum est. Non enim ex alieno pendet nec favorem fortune aut hominis expectat. Domestica
illi felicitas est. Exiret ex animo si intraret ibi nascitur. Aliquando extrinsecus quo admoneatur mortali-
tatis intervenit sed id leve et quod summam cutem stringat. Aliquo inquam incommodo afflatur maximum
hoc meum illius bonum est fixum. Ita dico extrinsecus aliqua sunt incommoda velud in corpore interdum robusto solido-
que eruptiones quedam pustularum et ulcuscula nullum in alto malum est. Hoc inquam interest inter consummate
sapiencie virum et alium procedentis quod inter sanum et ex morbo gravi et diutino emergentem cui sani-
tatis loco est levior accessio. Hic nisi attendit subinde gravatur et in eadem revolvitur. Sapiens reci-
dere non potest ne incidere quidem amplius. Corpori enim ad tempus bona valitudo est quam medicus etiam si reddidit non
prestat. Sepe ad eundem qui advocaverat excitatur. Semel in totum sanatur. Dicam quomodo intelligas
sanum si se ipso contentus est si confidit sibi si scit omnia vota mortalium omnia beneficia que dantur petunturque
quod nullum in beata vita habere momentum. Nam cui aliquid accedere potest id imperfectum. Cui aliquid abscedere potest
id imperfectum. Cuius perpetua futura leticia est is suo gaudeat. Omnia autem quibus vulgus inhiat ultro
citroque fluunt. Nichil dat fortuna mancipio. Sed hec quoque fortuita tunc delectant cum illa ratio temperavit
ac miscuit. Hec est que etiam externa commendet quorum avidis usus ingratus est. Solebat Attalus
hac ymagine uti. Vidisti aliquando canem missa a domino frusta panis aut carnis aperto ore cap-
tantem? Quidquid excepit protinus integrum devorat. Et semper ad spem venturi hiat. Idem evenit nobis
quidquid expectantibus fortuna proiecit id sine ulla voluptate dimittimus statim ad rapinam alterius

excepti ꝛ attoniti hoc sapienti nō euenit plenꝰ ē eciā si qd obuenit secure excipit ac
repositꝰ leticia fruitur maxiā ꝯtinua sua. Habet aliqs bonā uoluntatē habet ꝓfectum sꝫ cui nichil
desit a sūmo hic deprimitur aliꝰ ꝛ extollitur hoc mō in celū alleuatur hoc mō diffūdit ad terrā Impri
tis ac rudibus nullꝰ precipitaciōis finis ē. In chaos illud cadunt quod Epicurus dicit Inane sine termino ē. Ad
huc genꝰ tercium eorum ē qui sapiētie alludunt quā nō quidē attigerunt in conspectu tamen ꝛ ut ita dicam
sub ictu habent hij nō concutiuntur nec defluunt quidē nondum in sicco iā in portu sunt. Ergo cū tā ma
gna sint inter summos imos discrimina cum medios quoque sequatur fluctus suus sequatur ingens
periculum ad deteriora redeundi nō debemus occupacionibus indulgere Excludende sunt si semel intrauerint
in locum suum alias substituent. Principijs illarum obstemus melius nō incipient quā desinent
Vale. *Liber undecimus Contra illos qui dicunt esse graues principibus qui philosophie studentes et de ex
cusacione ingratitudinis et de inuidia qui existimant excellentissimam boni viri potenciam Epistola 73*
Errare mihi uidentur qui existimant
philosophie fideliter deditos contumaces esse ꝛ refractarios ac contemptores magistratuum ac
regum eorum uel per quos publica administrantur. Econtrario enim nulli aduersus illos gratiores
sunt nec inmerito nullis enim plus prestant quā quibus frui tranquillo ocio licet. Itaque hij quibus ad propositum
bene uiuendi aditum confert securitas publica necesse est auctorem huius boni ut parentem colant
multo quidē magis quam illi inquieti et in medio positi qui multa principibus debent sed multa ꝛ in
putant quibus numquam tam plene occurrere ulla liberalitas potest ut cupiditates illorum que crescunt
dum implentur exaturet Quisquis autem de accipiendo cogitat oblitus est accepti nec ullum malum
cupiditas habet maius quam quod ingrata est. Adice nunc quod nemo eorum qui in re publica uersatur quos uincat sed
a quibus uincatur aspicit. et illis nō tam iocundum est multos post se uidere quam graue aliquem ante se uidere
hoc uicium omnis ambicio nō respicit. nec ambicio tantum instabilis est uerum cupiditas omnis quia incipit semper
a fine. At ille uir sincerus ac purus qui reliquit et curiam forum et omnem administracionem rei publice ut ad
ampliora secederet diligit eos per quos hoc ei facere tuto licet. Solumque illis gratuitum testimonium
reddit ꝛ magnam rem nescientibus debet. Quemadmodum preceptores suos ueneratur ac suspicit quorum
beneficio illis inuijs exiit sic et hos sub quorum tutela positus exercet artes bonas. Verum quid alios regum
viribus suis protegit. Quis negat. Sed quemadmodum neptuno plus debere se iudicat ex hijs qui eadem
tranquillitate usi sunt. Qui plura ꝛ preciosiora illo mari uexit Uotum alacrius a mercatore quam a uectore
soluitur ꝛ ex ipsis mercatoribus effusius gratus est qui odores et purpuras ꝛ auro
pensanda portabat quam qui uilissima quaque ꝛ saburre loco futura congesserat sic huius pacis beneficium
ad omnes pertinens alcius ad eos peruenit qui illa bene utuntur. Multi enim sunt ex hijs togatis quibus pax
operosior bello est. An idem existimas pro pace debere eos qui illam ebrietati aut libidini impendunt aut
alijs uicijs que bello rumpenda sunt. Nisi forte tam iniquum putas esse sapientem ut nichil uiritim se debere
pro communibus bonis iudicet. Soli lunęque plurimum debeo et nō uni mihi oriuntur. Anno temperanti quam annuo
deo priuatim obligatus sum quamuis nō in meum honorem descripta sint. Et stulta auaricia mortalium
possessionem proprietatem que discernit nec quicquam suum credit esse quod publicum est. At ille sapiens nichil
iudicat suum magis quam cuius illi cum humano genere consorcium est. Nec enim essent ista communia
nisi pars illorum pertineret ad singulos. Socium efficit eciam quod exigua porcione commune est. Adice nunc quod
magna et uera bona nō sic diuiduntur. ut exiguum in singulos cadat ad unum quemque tota perueniunt. Ex
congiario tantum ferunt homines quantum in capita promissum est. Epulum et uisceracio ꝛ quicquid aliud in manu
capit discedit in partes. At hec indiuidua bona sunt pax et libertas ea tam omnium tota quam singulorum sunt. Co
gitat itaque per quem sibi horum usus fructusque contingat per quem nō ad arma illum nec ad seruandas ui
gilias nec ad tuenda menia et multiplex belli tributum publica necessitas uocat agit quam

gubernatori grates suo. Hoc docet philosophia precipue bene debere beneficia bene soluere. Interdum
autem solutio est ipsa confessio. Confitebitur ergo se multum debere ei cuius administratione ac prouidentia
contigit illi pingue otium et arbitrium sui temporis et imperturbata publicis occupationibus quies. O meli
bee deus nobis hec otia fecit. namque erit ille mihi semper deus. Si illa quoque otia multum auctori suo debent
quorum hoc munus maximum est. Ille meas errare boues ut cernis et ipsum ludere que uellem calamo
permisit agresti. quanti extimamus hoc otium quod inter deos agitur quod deos facit. Ita dico Lucil
li et te in celum compendiarium uoco. Solebat Sextius dicere Iouem non plus posse quam bonum virum. plura
Iupiter habet que prestat hominibus. Sed inter duos bonos non est melior qui locupletior. non magis quam inter
duos quibus par scientia regendi gubernaculum est meliorem dixeris cui maius speciosiusque nauigium
est. Iupiter quo antecedit uirum bonum? diutius bonum est. sapiens nichilo se minoris extimat quod uirtutes
eius spatio breuiore clauduntur. Quemadmodum ex duobus sapientibus qui senior decessit non est beatior
eo cuius intra pauciores annos terminata uirtus est. Sic deus non uincit sapientem felicitate
etiam si uincat tempore. Non est uirtus maior que longior. Iupiter omnia habet sed nempe aliis tradit habenda.
ad ipsum hic unus usus pertinet quod utendi omnibus causa est. Sapiens tam equo animo omnia apud alios uidet con
temnitque quam Iupiter et hoc se magis suspicit quod Iupiter uti illis non potest sapiens non uult. Cre
damus itaque Sextio monstranti pulcherrimum iter et clamanti hac itur ad astra hac secundum fru
galitatem hac secundum temperantiam hac secundum fortitudinem. Non sunt dii fastidiosi non inuidi.
admittunt et manum ascendentibus porrigunt. Miraris hominem ad deos ire. deus ad homines uenit
ymmo quod est propius in homines uenit. Nulla mens sine deo bona est. Semina in corporibus humanis di
uina dispersa sunt que si bonus cultor excipit similia origini prodeunt et paria his ex quibus orta
sunt surgunt. Si malus non aliter quam humus sterilis ac palustris necat ac deinde creat purga
menta pro frugibus. Vale. De maximo metu ex quibus causis oriatur et quibus pur
getur remediis et quod ea que uulgus habet pro maximis bonis non sunt contra quod opponit

Epistola tua delectauit me et marcentem excitauit memoriam et soluit Epla lx
quoque meam que iam mihi segnis ac lenta est euocauit. Quid ni tu Lucilli maximum putes in
strumentum beate uite hanc persuasionem unum bonum esse quod honestum est. Qui omne bonum honestum
consipiat intra se felix est. Nam qui alia bona iudicat in fortune uenit potestatem alieni arbitrii
fit. Hic amissis liberis mestus est. hic sollicitus egris. hic turpibus et aliqua passis infamia tristis. illum
uidebis aliene uxoris amore cruciari illum sue. Non deerit quem repulsa distorqueat.
erunt quos ipse honor uexet. illa uero maxima est ex omnium mortalium populo turba miserorum quam ex
pectatio mortis exagitat undique impendens. Nichil enim est unde non subeat. Itaque ut in ho
stili regione uersantibus huc et illuc circumspiciendum est et ad omnem strepitum circumagenda ceruix. Nisi
hic timor e pectore eiectus est palpitantibus precordiis uiuitur. occurrent acti in exilium et euoluti
bonis. occurrent quod genus egestatis grauissimum est in diuitiis inopes. occurrent nau
fragi similiaue naufragis passi quos aut popularis ira aut inuidia perniciosum optimis telum
inopinantes securosque disiecit procelle more que in ipsa sereni fiducia solet emergere. aut fulminis
subiti ad cuius ictum etiam uicina tremuerunt. Nam ut illic quisquis ab igne propior stetit percus
so similis obstupuit sic in his que per aliquam uim accedentibus unum calamitas opprimitur ceteros me
tus pariterque passis tristitiam facit pati posse. Omnium animos mala aliena ac repentina solli
citant. Quemadmodum aues etiam inanis funde sonus territat nos ita non ad ictum tantum exagitamur
sed ad strepitum. Non potest ergo quisquam beatus esse qui huic se opinioni credidit. Non enim beatum est nisi quod intre
pidum inter suspecta male uiuitur. Quisquis se multum fortuitis dedit ingentem sibi materiam

perturbationis et inexplebilem facit. Bona vero via est ad tuta vadentium: externa despicere et honesto
contentum esse. Nam qui aliquid melius virtute putat aut ullum praeter illam bonum, ad hec que a fortuna sparguntur sinum
expandit et sollicitus missilia eius expectat. Hanc imaginem animo tuo propone, ludos facere for-
tunam et in hunc mortalium cetum honores divitias gratiam excutere. Quorum alia inter diripientium manus
scissa sunt, alia infida societate divisa, alia magno detrimento eorum in quos devenerant
prensa. Ex quibus quedam aliud agentibus inciderunt, quedam quia nimis captabantur amissa, et dum avide
rapiuntur expulsa sunt. Nulli vero etiam cui rapina feliciter cessit gaudium rapti duravit in posterum.
Itaque prudentissimus quisque cum primum induci videt munuscula a theatro fugit et scit magno parva
constare. Nemo manum conserit cum recedente, nemo exeuntem ferit. Circa premium rixa est. Idem in his
evenit que fortuna desuper iactat. Estuamus miseri, distringimur, multas habere cupimus manus, modo illam
respicimus; nimis tarde nobis mitti videntur que cupiditates nostras irritant, ad paucos perventura,
expectata omnibus. Ibi ire obviam cadentibus cupimus. Gaudemus si quid invasimus, invadendique aliquos spes
vana delusit. Vilemque predam magno aliquo incommodo luit aut decepimus aut fallimur. Secedamus
itaque ab istis ludis et demus raptoribus locum. Illi spectent bona ista pendentia et ipsi magis pende-
ant. Quicumque beatus se esse constituet unum esse bonum putat quod honestum est. Nam si ullum aliud
existimat, primum male de providentia iudicat, quia multa incommoda iustis viris accidunt. Et
quia quicquid nobis dedit breve est et exiguum si compares mundi totius evo. Ex hac deploratione na-
scitur ut ingrati divinorum interpretes simus. Querimur quod non semper et quod pauca nobis et incerta
et abitura contingant. Inde est quod nec vivere nec mori volumus; vite nos odium tenet, timor
mortis. Natat omne consilium, nec implere nos ulla felicitas potest. Causa autem est quod non pervenimus
ad illud bonum inmensum et insuperabile ubi necesse est consistat voluntas nostra, quia ultra summum non
est locus. Queris quare virtus nullo egeat? Presentibus gaudet, non concupiscit absentia. Nil non illi
magnum est quia satis est. Ab hoc discede iudicio: non pietas constabit, non fides. Multa utrumque pre-
stare cupienti patienda sunt ex his que mala vocantur, multa impendenda ex his quibus indulgemus
tamquam bonis. Perit fortitudo que periculum debet facere sui. Perit magnitudo animi que non potest eminere nisi
omnia velut minuta contempsit que pro summis vulgus optat. Perit gratia et relatio gratie, si extima-
mus laborem, si quicquam pretiosius fide novimus, si non optima spectamus. Sed ut illa preteream, aut ista bo-
na non sunt que vocantur, aut homo felicior deo est, quoniam quidem que nobis parata sunt non in usu deo sunt. Nec enim libido
ad illum nec epularum lautitie nec opes nec quicquam ex his hominem inescantibus et vili volup-
tate ducentibus pertinet. Ergo aut non incredibile est bona deo deesse, aut hoc ipsum argumen-
tum est bona non esse quod deo desunt. Adice quod multa que videri bona volunt animalibus quam hominibus plenius
contingunt. Illa cibo avidius utuntur, venere non eque fatigantur, virium illis plus est et equabilior
firmitas. Sequitur ergo ut multo feliciora sint homine. Nam sine nequitia, sine fraudibus degunt, fruuntur
voluptatibus quas et magis capiunt et ex facili sine ullo pudoris aut penitentie metu.
Considera itaque an id bonum vocandum sit quo deus ab homine vincatur. Summum bonum in animo contineamus:
obsolescit si ab optima nostri parte ad pessimam transit et transfertur ad sensus qui agiliores sunt animali-
bus mutis. Non est summa felicitatis nostre in carne ponenda. Bona illa sunt vera que ratio
dat, solida ac sempiterna, que cadere non possunt, nec decrescere quidem ac minui. Cetera opinione
bona sunt et nomen quidem habent commune cum veris, proprietas quidem in illis bonorum non est. Itaque commoda
vocentur et, ut nostra lingua loquar, producta. Ceterum sciamus mancipia esse nostra, non
partes; et sint apud nos, sed ita ut meminerimus extra nos esse. Et si apud nos sint, inter subiecta
et humilia nominentur, propter que nemo se attollere debeat. Quid enim stultius quam aliquem eo s-

placere quod ipse non fecit. omnia ista nobis accedant non hereant, et si abducantur sine ulla
nostra locutione discedant. Utamur illis non gloriemur et utamur parte tamquam depositis apud
nos et abituris. Quisquis illas sine ratione possedit non diu tenuit ipsa enim se felicitas nisi temperet
premit. Si fugacissimis bonis credidit cito deseritur et ut deseratur affligitur paucis deponere
felicitatem suam moliter licuit. Ceteri cum his inter que eminent labuntur et illos degravant ipsa
que abstulerant exultant. Ideo adhibebitur prudentia que modum illis ac parsimoniam
imponat quoniam quidem licentia opes suas precipitat atque urget nec umquam inmodica duraverunt
nisi illa moderatrix ratio compescant. Hoc multarum tibi urbium ostendit eventus quarum in ipso flore luxu-
riosa imperia ceciderunt et quidquid virtute partum erat intemperantia corruit. Adversus hos
casus muniendi sumus. Nullus autem contra fortunam inexpugnabilis murus est intus instruamur.
Si illa pars tuta est pulsari homo potest capi non potest. Quod sit hoc instrumentum scire desideras nihil indi-
gnetur sibi accidere sciat quod illa ipsa quibus ledi videtur ad conservationem universi pertinere et ex his esse que cur-
sum mundi officium que consumant placeat homini quidquid deo placuit. Ob hoc ipsum se suaque miretur quod non
potest vinci quod mala ipsa sub se tenet quod ratione qua valentius nihil est casum dolorem et iniuriam subigit. Ama
rationem huius te amor contra durissima armabit. Feras catulorum amor in venabula impingit
feritasque et inconsultus impetus prestat indomitas. Iuvenilia non numquam ingenia cupi-
do glorie in contemptum tam ferri quam ignium misit. Species quosdam atque umbra virtutis in mortem volunta-
riam trudit. Quanto his omnibus fortior ratio est quanto constantior tanto vehementius per metus ipsos et
pericula exibit. Nichil agitis inquid quod negatis nullum aliud esse bonum quam honestum non fa-
ciet vos hec munitio tutos a fortuna et immunes. Dicitis enim inter bona esse liberos pios et
bene moratam patriam et parentes bonos. Horum pericula non potestis expectare securi.
Perturbabit vos obsidio patrie liberorum mors parentum servitus. Quid adversus hoc pro nobis responderi
soleat ponam deinde tunc adiciam quid preterea respondendum puto. Alia condicio est in his
que ablata in locum suum aliquid incommodi substituunt tamquam bona valitudo viciata in malam
transfertur. Acies oculorum extincta cecitate nos afficit non tantum velocitas perit poplitibus
incisis sed debilitas pro illa subit. Hoc non est periculum in his que paulo ante retulimus. Quare
si amicum bonum amisi non est mihi pro illo perfidia patiendi nec si bonos liberos extuli in illorum
locum impietas succedit. Deinde non amicorum illic aut liberorum interitus sed corporum est. Bonum autem
uno modo perit si in malum transit quod natura non patitur. Quia omnis virtus et opera omnis virtutis in-
corruptum manent. Deinde etiam si amici perierunt et si probati respondentesque voto patris liberi. Est quod
quod illorum expleat locum. Quid sit queris quod illos quoque bonos fecerat virtus. Hec nihil vacare patitur
loci totum tenet desiderium omnium tollit. Sola satis est. Omnium enim bonorum vis et origo in ipsa est. Quid
refert an aqua decurrens intercipiatur atque abeat si fons ex quo fluxerat salvus est. Non dices
vitam iustiorem tam salvis liberis quam amissis nec moderatiorem nec prudentiorem nec honestiorem ergo nec
meliorem quidem non facit collectio amicorum sapientiorem non stultiorem detractio ergo nec beatiorem nec mi-
seriorem quamdiu virtus salva fuerit non senties quod abscesserit. Quid ergo non est beatior amicorum et liberorum
turba succinctus quidni non sit summum enim bonum nec infringitur nec augetur in suo bono permanet ut-
cumque se fortuna gessit. Sive illi longa senectus contingat sive citra senectutem finitur eadem mensura
boni est quamvis etatis diversa sit. Utrum maiorem an minorem circulum scribas ad spatium eius pertinet
non ad formam. Licet alter diu manserit alterum statim obduxeris et in eum in quo scriptus est pulverem solveris
in eadem forma uterque fuit. Quod rectum est nec magnitudine extimatur nec numero nec tempore non magis produci
quam contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe et in unum diem coge eque

honesta ē mō latꝰ ūta fūdat᷑ regū urbes puīcias tēpat ſꝫ leges colit aīcicie
mt̄ ꝓpīquos lib'or qꝫ diſpenſat officia mō acto fine ꝯcludit᷑ paupītatis exilij orbi
tatis nō tn̄ mīor ē ſi exaltōx faſtidio īpuatū ex regio ī hūile ſubduat᷑ Expublico
z ſpacōſo ūiē ī āguſtias domꝰ ul āguli coit eqꝫ magᷓ ē z ſi mſe receſſit vndiqꝫ ex
cluſa vilomꝰ tn̄ magᷓ ſpō ē z exercit exacte prudētie īdeclinabiliter iuſtitie Ergo
eqꝫ btā ē btū ·n· illud uno loco poſitū ē ī ipā mēte grande ſtabile traqllū ꝙ ſn̄
ſciā diuinōx hūanoꝝqꝫ nō pt̄ effici Sequar illō qᷣ zuſurū eē dicebā Non affli
git᷑ ſapiēs libōx amiſſione nō amicoꝝ · eodē ·n· aīo ſꝫ illoꝝ mortē qᷓ ſuā expectat Nō
magis hāt timet qᷓ illā dolet virtꝰ ·n· cueniētia ꝯſtat Oīā opa eiꝰ cū ipā ꝯcor
dant z ꝯgruūt hec ꝯcordiā pit ſi aīus quē excelſū eē oꝫ luctū ꝗ deſidio ſum
mittit᷑ // Inhoneſta ē oīs trepidacō z ſollicitudo ī nllo actu pigriā ·n· hōeſtū ſecu
rū z expeditū ē intutū ē īpcīctu ſtat Qd ḡ nā qᷓ ꝑturbacōm ſile paciet᷑ Nō
et color eiꝰ mutabit᷑ z vultꝰ agitabit᷑ z artus refrigeſcēt et qᷓdqᷓd aliud nō ex impro
aīi ſꝫ inſultu quodā nē īpetu ꝯgerit ¶ Fateor ſi manebit illi ꝑſuaſio eadē Nil
illoꝝ malū eē nᶜ dignū adqᷓ mēs ſana deficiat Oīā ꝗ facieda erūt audiat facit
z ꝓmpte hoc ·n· ſtultitie ꝓpriū qꝫ nō dixit ignaue z ꝯtuāat facē ꝗ facit et
alio corpꝰ impellē alio aīūꝫ diſtrahi qꝫ int̄ diuiſiſſiōes mouet nā ꝓpt̄ illa ipā qꝫ
extollit ſe mutat qꝫ ꝯtēta ē Et ne illa qᷓdē qꝫ glāt᷑ libēt᷑ facit ſi uō aliqᷓd time᷑
malū eo dū expectat᷑ ꝓinde qᷓ uenirent urget᷑ z qᷓdqᷓd ne paciat᷑ timet iā metu pa
ciatur Queadmōꝫ ī corpib; ſigna languoris ꝓcurrūt / qᷓdā ·n· ſegniā neruꝰ ē et
ſn̄ labore ullo laſſitudo z oſcitacō et horror mēbra pcurrēs ſic infirmꝰ aīꝰ multo
añqᷓ mal' oppmat᷑ mull' quatit᷑ // Stultꝰ ē ꝗ tīet futā pſumit illa z añ tpūs
cadit Qd aūt demētꝰ qᷓ angi futūs nec ſe tormitis reſuaē ſꝫ arceſſē ꝯ inſiat
z admonē qꝫ optimū ē diffeē ſi diſcutē nō poſſit Vis ſcīe futō neīēꝫ dēre torqᷓri
qᷓcūqꝫ audierit poſꝫ qūqᷓgeſimū āñū ꝯ paciēda ſupplicia nō ꝓturbat᷑ ſi mediū ſpa
ciū traſiluit z ſe nllo ſeculo poſꝫ futāꝫ ſollicitudinē immiſit Eodē mō fit ut
aīos egros libēt z captātes cās doloris uetāta atꝫ oblitāta ꝯtēt Et ꝗ ptīerūt
et ꝗ futā ſꝫ abſꝫ neutrū ſenciāꝰ · nō ē aūt ni ex eo ꝙ ſenciās dolor Moleſ · Qd
uba phīe nec accurata dēnt eē ſꝫ arida et dētꝫ grūbꝫ ī phīa ꝓficientiꝫ
Minus t' accuratas ame eplās mitti queris Quis ·n· accurate Epl'a 74
loqtur ni ꝗ uult putide loqᷓ : Qualis meꝰ ſmo eſſet ſi una ſedēmꝰ l' ābulaē
illaboratꝰ z facil' · tales eē eplās meas uolo ꝗ nil hnt̄ acceſitū nec fictū Si fieri
poſſꝫ qᷓd ſenciā oſtēdē qᷓ loqᷓ mallē / etiā ſi diſputarē nec ſupplodēm pedē nᶜ manū
iactarē nᶜ attollēm uocē ſꝫ iſta oratoribꝫ reliqᷓſſēꝫ ꝯtēta ſenſa meos adte ꝓtuliſſe qᷓ
nec exornaſſē nᶜ abieciſſem Hoc vnū plane t' ꝓbarē uellē oīā me illa ſētie
ꝗ dicēm nec tm̄ ſētiē ſꝫ amarē Alit' hoiēs amicā alit' libōs obſculāt᷑ tn̄ ī hoc
qꝫ complexu tā ſcō z modicꝰ ſatis appaēt affectus Nō me hercule ieiunia eē
z arida uolo ꝗ de rebꝫ tā magis dicēt᷑ Neqꝫ ·n· phīa ingeniū renūciat Multū
tn̄ ope impendi vbis nō oꝫ Hec ſit ꝓpoſita nr̄i ſūma qᷓd ſentiꝰ loqᷓm qᷓd loqᷓmur
ſenciamꝰ ꝯcordet ſmo cū uita Ille pmiſſū ſuū īpleuit ꝗ et cū uideas illū
z cū audias idē ē Videbiꝰ qᷓlis ſit qᷓtus ſit vnꝰ ſit · nō delectēt uba nr̄a ſꝫ ꝓſint
Si tn̄ ꝯtigē eloqūtia nō ſollicito pt̄ ſi ꝗ parata ē ꝗ puo ꝯſtat adſit z res pſtiāt

presentat. Sit talis ut res potius quam se ostendat. Alie artes ad ingenium tote pertinent
hic animi negotium agitur. Non querit eger medicum eloquentem. sed si ita competit ut idem
qui sanare potest compte de hiis que facienda sunt disserat boni consulat. non tamen erit quare gra-
tuletur quod inciderit in medicum etiam disertum. Hoc enim tale est quale si peritus guberna-
tor etiam formosus est. Quid aures meas scabis. quid oblectas. Aliud agitur. urendus
secandus abstinendus sum. Ad hec adhibitus es. curare debes morbum veterem grauem
et publicum. Tantum negotii habes quantum in pestilentia medicus. Circa verba occupatus
es. iam dudum gaude si sufficis rebus. Quando multa disces. quando que didiceris affiges tibi
ita ut didiceris affiges tibi ita ut excidere non possint. quando illa experieris. Non enim ut
cetera memorie tradidisse satis est in opere temptanda sunt. Non enim beatus qui scit illa sed qui facit
Quid ergo infra illum operis gradum nulli gradus sunt. ad statim ad sapientiam preceps est. non ut existimo
nam qui proficit in numero quidem est stultorum magno tamen intervallo ab illis deducitur. Inter ipsos
quoque proficientes sunt magna discrimina in tres classes. Sapientes ut quibusdam placet dividuntur
primi sunt qui sapientiam nondum habent sed iam in vicinia eius constiterunt. tamen etiam quod prope est extra est. Qui
sint hii queris. qui omnes iam affectus ac vicia posuerunt. que erant complectenda didicerunt. sed illis ad-
huc inexperta fiducia est. bonum suum nondum in usu habent. iam tamen in illa que fugerunt decidere
non possunt. iam ibi sunt unde non est retrolapsus. sed hoc illis de se nondum liquet. sicut in quadam epistola
me scripsisse memini scire se nesciunt. iam contigit illis bono suo frui nondum confidere. Quidam
hoc proficientium genus de quo locutus sum ita complectuntur ut illos dicant iam effugisse mor-
bos animi affectus nondum et adhuc in lubrico stare. quia nemo est extra periculum malicie nisi qui totam eam ex-
cussit. nisi qui pro illa sapientiam assumpsit. Quid inter morbos animi intersit et affectus sepe iam dixi
nunc quoque te admonebo. Morbi sunt inveterata vicia et dura ut avaricia ut ambitio nimia
hec animum semel ceperunt animum implicuerunt et perpetua eius mala esse ceperunt. ut breviter finiam
morbus est iudicium animi in pravo pertinax tamquam valde expetenda sint que leviter expetenda sunt
vel si mavis ita finiamus nimis imminere leviter petendis vel in magno precio habere in aliquo non
habenda. vel in nullo affectus sunt motus animi improbabiles subiti et concitati qui frequentes neglecti fecere
morbum sicut distillatio una nec adhuc in morem adducta tussim facit assidua et vetus
ptisim. Itaque qui plurimum profecere extra morbos sunt affectus adhuc sentiunt perfectu proximi
sunt. Secundum genus est eorum qui maxima animi mala et affectus deposuerunt sed ita ut non sit illis secu-
ritatis sue certa possessio. possunt enim in eadem relabi. Tertium illud genus extra mala multa et magna est
sed non extra omnia. Effugit avariciam sed iram adhuc sentit. iam non sollicitatur libidine et nunc ambitione
sentit. iam non concupiscit sed adhuc timet. et in ipso metu ad quedam satis firmus est quibusdam
cedit mortem contempnit dolorem reformidat. De hoc loco aliquid cogitemus. Bene nobiscum
agetur si in hunc admittimur numerum magna felicitate nature magnaque et assidua intentione studii secundus
occupatur gradus. sed ne hic quidem contempnendus est color tertius. Cogita quantum circa te videas malorum aspi-
ce quam nullum sit nephas sine exemplo. quantum cotidie nequicia proficiat quantum publice privatimque peccatur
Intelliges satis nos consequi si inter pessimos non sumus. Ego vero inquis me posse spero et amplioris ordinis
fieri. Optaverim hoc nobis magis quam promiserim. preoccupati sumus ad virtutem contendimus inter vicia di-
stricti. pudet dicere honesta colimus quantum vacat. ad quam grande premium expectat si occupationes
nostras et mala tenacissima abrumpimus. non cupiditas nos non timor pellet. Inagitati terroribus
incorrupti voluptatibus nec mortem horrebimus nec deos. sciemus mortem malum non esse. tam imbecillum
quod nos quam cui nocet. Optima vi noxia carencia. expectat nos. Ex hac aliquando fouea

Marginal notes: medicum (beside line 2); ex hora e (beside line 14); Morbi animi (beside line 22); vel ex toto non petendis (beside line 25)

i illud euadim⁹ sublime et excelsū qd est Tranquillitas animi z expulsis errorib; absoluta lib'
tas Queris q̄ sit ista nō hoies timere nō deos nō turpia uelle nec nimia ī se ipm̄ s' h'ie maximā
potestatem īextimabile bonū ē suū fieri Uale   De eo q̄ ī senectute discendū ē et q̄ solum
Tnominatas in denuntias si ānis z uerū hoīs bonū rō tm̄ ul' ūtq; ē   Epl'a   lxvi
ex his q̄ cottidie facis ignorauis uide q̄ sit pluat' tecū uiuā hoc q̄ ī cotta tp̄m audio
z q̄dē q̄ntū iā die hōs ex quo ī scolā eo z ab octaua disputantē audio hō inq̄s ī etate q̄
m bō Qd aūt stultius ē q̄ q̄ diu nō didicis nō disce Quid g° idē faciā qd trossuli z iuue
nes bene meū agit' si hoc vnū senectutē meā dec; Oēs etatis hoies hec scola ad
mittit In hoc senescim⁹ ut iuuenes seq̄m' Intrabo senex theatrū z ī certū deferar z nullū
par sū me depugnabit ad phm ire erubescā Tādiu discendū ē q̄diu nescias si puerbio
credim⁹ q̄diu uiuas Ergo tn̄ illic aliqd docebo quis qd doceā etiā sem eē discend. pudet
aut̄ me generis humani quociens scolā īntraui pt' ipm̄ theatrū neapolitanorū ut scis tn̄s
eūdū ē Metronatis potētes domū hic ingēti studio qd sit pitalas bon⁹ iudicatur
hīt tibicē q̄ q̄ g̃ue ē z pco q̄uisū At in illo loco īquo uir bon⁹ q̄rit' īquo uir bonus
discit' paucissi sedēt z h' plerisq; uidēt' Nil boni negocij hīe qd agūt inepti z ther
tes uocāt' Michi contingat iste derisus Equo aīo audiēda sūt imperitorū conuicia et ad
honesta uadenti contēpnēdū ē ipē contēptus Perge in lucilli z p'a ne tibi accidat qd m ut
senex discas Immo ideo magis p'a q̄n id nūc aggressus es qd perdiscē uix senex possis Qū
tū ī q̄s p'fiaas q̄ntū teptauis Quid expectas Nulli sapē casu obtigit pecunia uenit ultro
honor afferetur gratia ac dignitas fortasse ingerent' t' ūtq; mite nō īcadet nec leui q̄dē opa
q' p'uo labore cognoscit' Sz ē tāti laborare oia bō semel occupato Vnū ē n. bonum
qd honestū In illis nil īuenies uel nil certi q̄cūq; fere placent Quare unū sit bonū
qd honestū dicā/ q̄m parū me exsecutū p'ori epl'a iudicas Magis q̄ hāc eē rē t' lau
datā q̄ p'batā putas z īcartū q̄ dicta sūt q̄trahā Oiā suo bono cōstāt vitē fertilitas com̄e
dat z sapor uinū uelocitas ceruū q̄ fortia dorso iumēta sit q̄rit quorū h' un⁹ usus est
sarcinā ferre In cane sagacitas p'ma ē si inuestigare debet feras Cursus si conseq̄ audacia
si mordere z inuadere Id ē in q; optimū eē debz cui nascit' quo censet' In homie qd ē rō optimū
ē rō hac anteredit aīalia deos sequitur rō g° p'fecta p'priū bonū ē hoīs Cetera illi cū aīalib;
satis q; coia sūt valet z leones formosus ē z pauones velox ē et equi nō dico ī hiis oibus
uincit' nō q̄ro qd ī se maxim' hēat s; qd suū Corpus hīt et arbores hīt ipetū ac motū uolū
tariū z bestie z uermes hēt uocē s; q̄nto clariorē canes acutiorē aq'le grauiorē thauri
dulciorē mobiliorē q; luscinie Qd ī hoie p'priū Rō hec recta z q̄sūmata felicitatē homis
impleuit Ergo si oīs res cū bonū suū p'fecit laudabil' ē z ad finē nāe sue p'uenit
hoi aūt suū bonū rō ē si hāc p'fecit laudabilis ē z finē nāe sue tetigit hec rō perfecta
ūtq; uocat' eadēq; honestū ē Id itaq; vnū bonū ē ī hoie qd vnū hoīs ē Nūc n. nō q̄rimus
hoīs   qd sit bonū Si nullū aliud ē hoīs bonū q̄ rō h' erit vnū eius bonū s; p'pēsandū cū oib; si sit
aliq's malus puto īp'babit' Si bon⁹ puto p'babit' Id g° ī hoie p'mū solū ē quo p'babit'
et īp'babit' Nō dubitas an hoc sit bonū dubitas an solū bonū sit Si q's oia alia hēat
ualitudinē diuitias ymagines miltas frequēs atriū s; malus confessus sit īp'babis illum
Itē si q's nil q̄dē eorū q̄ retuli hēat deficiat' turba clientū pecunia nobilitas auorū p'auorū
seriē q; sit s; confessus bon⁹ sit p'babis illū Ergo h' vnū ē bonū hoīs q̄ q̄ hīt ī s; alijs
destituit' laudād⁹ ē qd q̄ nō hīt ī omniū aliorū copia dāpnat' ac reicit' Que q̄dicō rerū eadē

hoīs ē Nauis bō dr̄ nō q̄ p̄ciosis coloib; picta ē / nec cui argēteū ꝉ aureū rostrū
ē / nec cui9 tutela ebore cela ē / nec fiscis atq; opib; regijs p̄ssa ē / s; stabilis ⁊ firma et
iūcturis aq̄ excludētib; spissa / ad ferēdū īcursū maris solida gubnacło parēs / uelox
⁊ nō sētiēs uētū Gladiū bonū dices / nō cui auratꝰ ē baltes nec cui9 uagina
gēmis distinguit̄ / s; cui ad secādū subtil' acies ē ⁊ mucro munimētū oē rupturus
Regula nō quā formosa s; q̄ recta sit q̄rit̄. eo q̄dq; laudat̄ cui cōpat̄ qđ illi p̄priū ē
Ergo i hoīe q̄; nil adrē ptinet q̄ntū arēt q̄ntū fenēt / et q̄ amulto salutet̄. p̄cioso in
cūbat lecto q̄ pluado poculo bibat s; q̄ bon9 sit. bon9 aūt ē si rō explicata ⁊ recta
ē ⁊ ad nē sue uolūtatē acomodata. hec uocat̄ uirtus. hoc ē honestū ⁊ vnicū
bonū ē hoīs Nā cū sola rō p̄ficiat hoīez sola rō p̄fcā btū faciat hoc aūt vnum
bonū ē quo vno btūs efficit hō Dicim9 ⁊ illa bō ꝑ q̄ a uirtute cōtrita p̄fcā ꝑ sit. i opa
ei9 oīa s; ib vnū ipā bonū ē q2 nullū sine illa ē Si oē ī aīo bonū ē q̄cq̄d illū cōfir-
mat extollit Amplificat bonū ē ualidiorē aūt aīuz ⁊ excelsiorē ⁊ āpliorē uirt9
ē facit Nā cetā q̄ cupiditates nrās irritāt deprimūt q̄; aīuz ⁊ labefaciūt ⁊ cū
uidēt̄ attolē inflāt ac mlta uanitate deludūt Ergo vnū id bonū ē q° melior
aīus efficiet̄ Oēs actiones toci9 uite honesti ac turpis respectu tēptāt̄ ⁊ ad hoc
faciēdi ⁊ nō faciēdi rō dirigit Qđ sit hoc dicā Vir bon9 qđ honeste se facturū pu-
tauit faciet / ē si piculosū erit Faciet / q̄ turpe erit nō faciet. ē si pecuniā afft̄ ē
si uoluptatē si potēciā ab honesto nulla re deterrebit̄ ad turpia nulla īmutabit̄ g° si
honestū ē utiq; secut9 ē turpe utiq; uitatur9 / ⁊ ī oī actu uite spectatur9 hi duo
Nl bonū n̄ honestū nec aliud malū q̄ turpe Si una in p̄uata uirt9 ē ⁊ sola per-
manet venois sui vnū ē bonū uirt9 cui iā accidē nec sit bonū nec ꝑ mutacōis picu-
lū effugit Stulticia ad sapiam erexit Sapiā ī stulticiā nō reuoluit̄ Dixi si forte
meministi cōcupita uulgo ī formidata ī insulto ī petu ut cōtēpnent plurosq; calcasse
Inuētꝰ ē q̄ flāmis imponēt manū cui9 risū nō intrūpet tortor q̄ ī funē liboz lacri-
mā nō mitteret q̄ morti īrepid' occurreret ad .n. ira cupiditas picula poposceret Qđ
p̄ breuis obstināc̄o cū aliquo stimulo cōcitata / q̄nto magis uirt9 q̄ nō ex impetu nec subi-
to s; eq̄aliter ualet cui ppetuū robur ē Seq̄t̄ ut q̄ ab insultis sepe cōtēpnūt̄ a sapiē-
tib; sēp ea nec bō sīt nec mala Vnū g° bonū ipā uirt9 ē q̄ int̄ fortunā hanc ⁊ illā superba
īcedit cū magno utriusq; cōtēptu Si hāc opinionē recipis aliqd bonū eē p̄t honestū nulla
nō uirt9 laborat Nulla .n. optinē potit si aliqd q̄ extra se respexit Quod si ē rōi re-
pugnat ex q̄ uirtutes sunt ⁊ uitati q̄ sine rōne nō ē Quecūq; aūt opiō ueritati repu-
gnat flā ē. Vir bonū cōcedas nēce ē sūme pietatis erga deos eē itaq; q̄cq̄d illi acci-
dit equo aīo sustinebit. sciet .n. id accidisse lege diuina q̄ uniūsa pcedt̄ quasi est /
vnū illi bonū erit qđ honestū. in hoc .n. positū ē parē diis / nec cōsternādo se ad subita
nec deplārare sortē suā ⁊ paciēt excipe fatū ⁊ facē imperatū Si ullū ē aliud bonū q̄ honestū
seq̄t̄ nos auiditas uite / auiditas rez uitā instruēciū qđ intollerabile infinitū ⁊ uagū
ē solū g° bonū ē honestū cui modꝰ ē / dixi9 futuz hoīm feliciorē uitā q̄ deoz si ea
bō sīt quoz nllius diis usus ē tāq; pecunia honores Adice nūc q° si mō solute corporib;
aīe manēt / feliciorē illis statu restat q̄ ē dū uersāt̄ in corpore Atq; si ista bō sīt / ea q̄ tā
hoī cōtingūt, q̄b; corpa uicium emissis erit peius / qđ q̄ fidē ē feliciores eē liberis ⁊ ī vni-
ūsū datis clausas ⁊ obsessas Illud q̄; dixerā si bō sīt ea q̄ tā hoīm cōtingūt q̄ mutis aīalib;

[illegible] si pecunia fiet
si laboriosū erit faciet
ē si dāpnosū erit faciet

et multa alia brevem vitam actura, quod fieri oportet. Omnia pro honesto patienda sunt, quod non
erat faciendum si esset ullum aliud bonum quam honestum. Hoc quamvis late executus essem, pressius
et brevius perstringam. Numquam autem tibi vera videbitur haec opinio nisi animum adleves et te
ipse interroges, si res exegerit ut pro patria moriaris et salutem omnium civium tua redimas, an
porrecturus sis cervicem non tantum patiens sed etiam libens. Si hoc facturus es, nullum aliud bonum est.
Omnia enim relinquis ut hoc habeas. Vide quanta vis honesti sit: pro re publica morieris, etiam si statim facturus
hoc eris, cum scieris esse faciendum. Interdum ex re pulcherrima magnum gaudium etiam exiguo tempore ac
brevi capitur. Et quamvis fructus operis peracti nullus ad defunctum exemptumque rebus humanis
pertineat, ipsa tamen contemplatio futuri operis iuvat. Et cum strenuus ac iustus vir mortis sue
pretia ante se posuit, libertatem patrie, salutem omnium pro quibus dependit animam, in summa voluptate est
et periculo suo fruitur. Sed ille quoque cui etiam hoc gaudium eripitur, quod tractatio operis maximi et
optimi et ultimi prestat, nihil cunctatus desiliet in mortem, facere recte pieque contentus. Oppone etiam
nunc illi multa que dehortentur; dicat factum tuum matura sequetur oblivio et parum grata existimatio civium, respondebit tibi:
Ista omnia extra opus meum sunt. Ego ipsum contemplor; hoc esse honestum scio. Itaque quo-
cumque ducit ac vocat, venio. Hoc ergo unum bonum est, quod non tantum perfectus animus sed generosus quoque
et indolis bone sentit. Cetera levia sunt, mutabilia. Itaque sollicite possidentur; etiam si favente
fortuna in unum congesta sunt, dominis suis incubant gravia et illos semper premunt, aliquando et illidunt. Nemo
ex istis quos purpuratos vides felix est, non magis quam ex illis quibus sceptrum et clamidem
in scena fabule assignant; cum presente populo lati incesserunt et coturnati, simul exierunt, excalceantur
et ad staturam suam redeunt. Nemo istorum quos divitie honoresque in altiore fastigio ponunt magnus est.
Quare ergo magnus videtur? Cum basi illum sua metiris. Non est magnus pumilio licet in monte consti-
terit; collosus magnitudinem suam servabit etiam si steterit in puteo. Hoc laboramus errore, sic nobis
imponitur, quod neminem estimamus eo quod est, sed adicimus illi et ea quibus adornatus est. Atqui cum voles
veram hominis estimationem inire et scire qualis sit, nudum inspice; ponat patrimonium, ponat
honores et alia fortune mendacia, corpus ipsum exuat; animum intuere qualis quantusque sit, alieno
an suo magnus. Si rectis oculis gladios micantes videt et si scit sua nihil interesse
utrum anima per os an per iugulum exeat, beatum voca. Si cum illi denuntiata sunt corporis tor-
menta et que casu veniunt et que potentioris iniuria, si vincla et exilia et vanas humanarum
formidines mentium securus audit et dicit: Non ulla laborum, o virgo, nova mi facies
inopinave surgit; omnia precepi atque animo mecum ante peregi. Tu hodie ista denuntias; ego
semper denuntiavi mihi et hominem paravi ad humana. Precogitati mali mollis ictus venit. At stul-
tis et fortune credentibus omnis videtur nova rerum et inopinata facies. Magna autem pars est apud
imperitos mali novitas. Hoc ut scias, ea que putaverant aspera fortius, cum assuevere, pa-
tiuntur. Ideo sapiens assuescit futuris malis, et que alii diu patiendo levia faciunt, hic levia fa-
cit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum dicentium: Nesciebam hoc mihi restare.
Sapiens scit sibi omnia restare; quicquid factum est, dicit: Sciebam. Vale. liber xii Exemplis

Subito nobis hodie et rationibus docet non timendum de morte Epistola a a
12 Alexandrine naves apparuerunt, que premitti solent et nuntiare secuture classis
adventum: quas Tabellarias vocant. Gratus illarum Campanie aspectus est. Omnis
in pilis Puteolorum turba consistit, et ex ipso genere velorum Alexandrinas quamvis in magna
turba navium intelligit. Solis enim licet siparum intendere, quod in alto omnes habent naves. Nulla enim res
eque adiuvat cursum quam summa pars veli; illinc maxime navis urgetur. Itaque quotiens

ventus increbruit maior quam est quod expedit antenna summittitur minus habet virium flatus ex humili. Cum intravere capreas et promontorium ex quo alta procelloso speculatur vertice pallas cetere velo iubentur esse contente. Supparum allexandrinarum insigne indicium est. In hoc omnium discursu properantium ad litus magnam ex pigritia mea sensi voluptatem quod epistolas meorum accepturus non properavi scire quis illic esset rerum mearum status, quid afferrent. Olim iam nec perit quicquam mihi nec acquiritur. Hoc etiam si senex non essem fuerat sentiendum. Nunc vero multo magis quantulumcumque haberem tamen plus iam mihi superesset viatici quam vie, presertim cum eam viam simus ingressi quam peragere non est necesse. Iter imperfectum erit si in media parte aut citra petitum locum steteris. Vita imperfecta non est si honesta est. Ubicumque desinas si bene desinis tota est. Sepe autem et fortiter desinendum est et non ex maximis causis nam nec maxime sunt que nos tenent. Tullius marcellinus quem optime noveras adolescens quietus et senex cito morbo et non insanabili correptus sed longo et molesto et multa imperante cepit deliberare de morte et convocavit quam plures amicos. Unusquisque aut quia timidus erat id illi suadebat quod sibi suasisset aut quia adulator et blandus id consilium dabat quod deliberanti gratius fore suspicabatur. Amicus noster stoicus homo egregius et ut verbis illum quibus laudari dignus est laudem vir fortis et strenuus videtur mihi optime illum hortatus. Sic enim cepit: Noli mi marcelline torqueri tamquam de re magna deliberes. Non est res magna vivere. Omnes servi tui vivunt, omnia animalia. Magnum est honeste mori, prudenter, fortiter. Cogita quamdiu iam idem facias: cibus, somnus, libido: per hunc circulum curritur. Mori velle non tantum prudens aut fortis sed etiam miser et fastidiosus potest. Non opus erat illi suasore sed adiutore. Servi parere nolebant. Primum detraxit illis metum et indicavit tunc familiam adire periculum cum incertum esset an mors domini voluntaria fuisset. Alioquin tam mali exempli esse occidere dominum quam prohibere. Deinde ipsum marcellinum admonuit non esse inhumanum quemadmodum cena peracta reliquie circumstantibus servis dividuntur sic peracta vita aliquid porrigi hiis qui totius vite ministri fuissent. Erat marcellinus facilis animi et liberalis etiam cum de suo fieret. Minutas itaque summulas distribuit flentibus servis et eos ultro consolatus est. Non fuit illi opus ferro, non sanguine. Triduo abstinuit et in cubiculo poni tabernaculum iussit. Solium deinde illatum est in quo diu iacuit et calida subinde suffusa aqua paulatim defecit ut aiebat non sine quadam voluptate quam afferre solet lenis dissolutio non inexperta nobis quos aliquando liquit animus. In fabellam excessi non ingratam tibi. Exitum enim amici tui cognosces non difficilem nec miserum. Quamvis enim mortem sibi consciverit tamen mollissime excessit et vita elapsus est. Sed ne inutilis quidem hec fabella fuit. Sepe enim etiam exempla necessitas exigit. Sepe debemus mori nec volumus, morimur nec volumus. Nemo tam imperitus est ut nesciat se quandoque moriturum. Tamen cum prope accessit tergiversatur, tremit et plorat. Nonne tibi videtur stultissimus omnium qui flet quod ante mille annos non vixerat? Eque stultus est qui flet quod post mille annos non vivet. Hec paria sunt: non eris nec fuisti; utrumque tempus alienum est. In hoc puncto coniectus es quod ut extendas quousque extendes? Quid fles? Quid optas? Perdis operam. Desine fata deum flecti sperare precando. Rata et fixa sunt et magna atque eterna necessitate ducuntur. Eo ibis quo omnia eunt. Quid tibi novum est? Ad hanc legem natus es. Hoc patri tuo accidit, hoc matri tue, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Series invicta et nulla mutabilis ope alligat ac trahit cuncta. Quantus te populus moriturorum sequetur, quantus comitabitur! Fortior ut opinor esses si tecum multa milia hominum commorerentur. Atqui multa milia hominum et animalium hoc ipso momento quo tu mori dubitas animam variis generibus emittunt. Tu autem non putabis te aliquando ad id perventurum ad quod semper ibas? Nullum sine exitu iter est. Exempla nunc magnorum virorum me tibi iudicas relaturum? Puerorum referam. Laucon ille memorie traditur impubis adhuc qui captus clamabat non serviam sua illa dorica lingua

et ābis ſidē jmpoſuit · ut p̄mū iuſſꝫ ē ſimuli fugi ꝛ ꝯtūelioſo miſtio aſſie n̄ uas ob
ſcenū iubebatᶻ illiſū paieti caput rupit Tā ꝓpe libtas ē et ſuit aliqͦs Ita nō ſic
pire filiū tuū malles q̄ ꝑ inertiā ſenex fi̇ Qd gͦ ē cur ꝑtbeis ſi mori fortit̄ ꝛ puerile
ē puta te nolle ſeq̄ · duceis · fac tui iuris ē qd alien̄ ē · nō ſumes ſpm pueri · ut dicas
nō ſuiā Infelix ſuis hoib̄ · ſuis uite ſuis reb̄ Nā uita ſi moriēdi uirtꝰ abeſt
ſuitꝰ ē · Ecqd hēs ꝓpt̄ qd expectes uoluptates ipās q̄ te morātᶻ ac retinēt ꝯſūpſiſti
nlla t̄ noua ē nulla nō iā odioſa ipā ſacietate · qs ſit uini qs mulſi ſapor ſcis · nil int̄
ē cētū ꝑ ueſicā tuā ā mille āphore trāſeāt ſaccus ē Qd ſapiet oſtrea qd mullus
optiē noſti Nil t̄ luxuria tua ī futuros ānos ītactū reſuatᶻ Atqꝫ ſt̄ hꝫ a qͥb̄ īuitꝰ di
uelleis Qd ē aliud qd t̄ eripi doleas amicos patriā tāti n̄ illā putas ut tardius
cenes ſolē qͥ ſi poſſes extīgueres Qd n̄ feciſti ūq̄ luce dignū Confitē nō curie te nō
fori nō ipīꝰ reꝝ nāe deſidio tardiorē ad moriēdū fi̇ inuitꝰ relīqs Macellū ī quo
nil reliqͥſti // Mortē tīes ꝛ quō illā media oblectacōe ꝯtēnis · uiuē uis · ſcis eīꝫ ·
Mori tīes qd n̄ porro iſta uita nō mors ē · Ceſar cū ipꝫ trāſeūtē ꝑ latinā uiā unꝰ
ex cuſtodiaꝝ agmīe demiſſa uſqꝫ ī pectꝰ uetē barba rogaēt mortē nͨ n̄ īqͥt
uiuis · Hoc iſtis rñdendū ē qͥb̄ ſuccurſura ē mors · Mori tīes Nͨ n̄ uiuis ·
Et ego īqͥt uiuē uolo q̄ multa honeſtate facio īuitꝰ relīquo officia uite qͥb̄ fidelit̄
et cū īduſtia fungor Qd tu neſcis unū eē ex uite officijs et mori nllū offiū reli
qͥs Cū n̄ c̄tꝰ nūꝰ quē debeas explere fitᶻ nlla uita ē nō breuis Naꝫ ſi ad nāꝫ reꝝ
reſpexeis et̄ neſtoris ꝛ ſatie breuis ē q̄ īſcᵇi monumēto ſuo iuſſit ānis nonaginta
nouem uixiſſe · uidēs aliquē gliari ſenectute lōga Qs illā ferē potuiſſ ſi ꝯti
giſſet cēteſſimū ānū īplē Quō fabula / ſic uita / nō q̄diu ſꝫ q̄ bn̄ acta ſit reffert
Nil ad rē ꝑtinet Quo loco deſinas · quocūqꝫ uoles deſinē tm̄ bonā clauſulāꝫ
jmpone Uale Qꝫ mltū ad bonāꝫ ualitudinē amicoꝝ ꝓnt ꝛ mollis ꝯ̄cita

Vexari te cō ꝓſt et de hꝫ ītomodis īfimitatis et coꝝ remedijs Epl̄a 78
distillacōib̄ crebis ac febriculis q̄ longas diſtillacōnes ꝛ ī ꝯſuetudinē addu
ctas ſequūtᶻ eo moleſtiꝰ m̄ ē q̄ expꝰ ſū hꝫ genꝰ ualitudis qd int̄ initia ꝯtēpſi · Po
tāt adhuc adoleſcētia īiurias ferē ꝛ ſe adūſꝰ morbos ꝯtumacit̄ gerē · deīn ſuccubui
ꝛ eo ꝑductꝰ ſū ut ipē diſtillarē ad ſūmā maciē deductꝰ / ſepe īpetū cepi abru
pende uite · pris me indulgētiſſ ſenectꝰ retinuit Cogitaui n̄ nō q̄ fortit̄ mori
poſſē ſꝫ q̄ ille fortit̄ deſidare nō poſſet Itaqꝫ īpaui m̄ ut uiuēꝫ aliqñ n̄ ꝛ uiuē
fortit̄ facē ē Que m̄ tū̄ fuerūt ſolacia dicā ſi p̄us hͨ dixo hꝫ qͥb̄ aqͥeſcebā medicīe
uīꝫ hūiſſe In remediū cedūt honeſta ſolacia ꝛ qͥcqͥd aīuꝫ erexit ē corpi ꝓdeſt
Studia n̄ nr̄a ī ſaluti fuerūt · phīe acceptū fero q̄ ſurrexi q̄ ꝯualui Illi uitam
debeo ꝛ nil minꝰ debeo Multū m̄ ꝯtulerūt ad bonā ualitudinē amici quoꝝ adhorta
cōib̄ uigilijs ſmoīb̄ leuabar · nil eq̄ luallī uiroꝝ optīe egꝛū reficit atꝫ adiuuat
q̄ amicoꝝ affectꝰ Nil eque expectacōꝫ mortis ac metū ſurripit Nō iudicabā me cū
eos ſupſtites relīquēꝫ mori · Putabā īqͣ me uicturū nō cū illis ſꝫ ꝑ illos Nō effundē
m̄ ſpm̄ uidebar ſꝫ tradere · Hec m̄ dederūt uoluntatē adiuuādi me ꝛ patiēdi oē tormē
tū Alioqͥn miſſimū ē cū aīuꝫ moriēdi ꝓieceis nō hr̄e uiuēdi Ad hͨ gͦ remedia te ꝯfer
medicꝰ t̄ q̄tū exerceāis mōſtrabit Ne īdulgeas otīo ad qd ūgit īers ualitudo ut legas cla
riꝰ ꝛ ſpm̄ cuiꝰ itē ꝛ receptaculū laboat exerceas / ut nauiges / ꝛ uiſcera molī iactacōē ꝯcutias

Quibus ab uetaris vinum quandoque cum virium aduocet quandoque infirmitas ne excitet et ex-
asperet cursum spiritus et tussim. Ego tibi illud precipio quod non tantum huius morbi sed totius vite reme-
dium est: Contempne mortem. Nil triste est cum huius metum effugimus. Tria hec in omni morbo grauia sunt:
metus mortis, dolor corporis, intermissio uoluptatum. De morte satis est dictum: hoc unum di-
cam, non morbi hunc esse sed nature metum. Multorum mortem distulit morbus et saluti illis fuit uideri
perire. Morieris non quia egrotas sed quia uiuis: ista te res et sanatum manet; cum conualueris
non mortem sed ualitudinem effugies. Ad illud nunc proprium incommodum reuertamur. Magnos crucia-
tus habet morbus, sed hos tollerabiles interualla faciunt; nam summi doloris intentio inuenit finem.
Nemo ualde dolet et diu: sic nos amantissima nostra natura disposuit ut dolorem aut tollabilem
aut breuem faceret. Maximi dolores consistunt in macerrimis corporis partibus: nerui articulique et quidquid
aliud exile est acerrime seuit cum in arto uitia concepit. Sed cito hee partes obstupescunt
et ipso dolore sensum doloris amittunt, siue quia spiritus naturali prohibitus cursu et mutatus in peius uim
suam qua uiget amittit qua nos perdit, siue quia corruptus humor, cum desinit habere quo defluat, ipse
se elidit et iis que nimis impleuit excutit sensum. Sic podagra et ciragra et omnis uertebra-
rum dolor et neruorum interquiescit cum illa que torquebat hebetauit. Omnium istorum prima
uerminatio uexat, impetus mora extinguitur, et finis dolendi est obtorpuisse. Dentium, oculorum,
aurium dolor ob hoc ipsum acutissimus est, quod inter angusta corporis nascitur, non minus mehercule
quam capitis ipsius; sed si incitatior est, in alienationem soporemque conuertitur. Hoc itaque solaci-
um uasti doloris est, quod necesse est desinas illum sentire si nimis senseris. Illud autem est quod imperitos
in uexatione corporis male habet, ideo quod non assueuerunt animo esse contenti; multum illis cum corpore fuit.
Ideo uir magnus ac prudens animum deducit a corpore, et multum cum meliore ac diuina parte uer-
satur, et cum hac querula et fragili quantum necesse est. Sed molestum est, inquis, carere assuetis uolup-
tatibus, abstinere cibo, sitire, esurire. Hec prima abstinentia grauia sunt; deinde cupiditas relan-
guescit ipsis per se que cupimus fatigatis ac deficientibus. Inde morosus est stomachus, inde quibus fuit
auiditas cibi odium est. Desideria ipsa moriuntur. Non est autem acerbum carere eo quod cupere desieris.
Adice quod non nullus intermittitur dolor aut certe remittitur. Adice quod cauere uenturum licet et obsistere immi-
nenti remediis. Nullus enim non signa premittit, utique ex solito reuertitur. Tollabilis est morbi pa-
tientia si contempseris id quod extremum minatur. Noli mala tua facere tibi grauiora et te querelis
onerare. Leuis est dolor si nihil illi opinio adiecerit. Contra si exhortari te ceperis ac dicere: Nichil est,
aut certe exiguum; duremus, iam desinet, leuem illum dum putas facies. Omnia ex opinione suspensa sunt.
Non ambitio tantum ad illam respicit et luxuria et auaricia: ad opinionem dolemus. Tam miser est quisque
quam credidit. Detrahendas preteritorum dolorum conquestiones puto et illa uerba: Nulli umquam fuit peius.
Quos cruciatus, quanta mala pertuli! Nemo me surrecturum putauit. Quotiens deploratus sum
a meis, quotiens a medicis relictus! In eculeum positi non sic distrahuntur. Etiam si sunt uera ista, transi-
erunt. Quid iuuat preteritos dolores retractare et miserum esse quia fueris? Quid quod nemo non multum ma-
lis suis adicit et sibi ipse mentitur? Deinde quod acerbum fuit retulisse iocundum est. Naturale est mali sui
fine gaudere. Circumcidenda ergo duo sunt, et futuri timor et ueteris incommodi memoria. Hoc ad
me non pertinet, illud nondum. In ipsis positus difficultatibus dicat: Forsitan et hec olim meminisse
iuuabit. Toto contra illum pugnet animo: uincetur si cesserit, uincet si se contra dolorem suum intenderit.
Nunc hoc plerique faciunt: attrahunt in se ruinam cui obstandum est. Illud quod premit, quod urget, si subducere
te ceperis, sequetur et grauius incumbet; si contra steteris et obniti uolueris, repelletur. Athlete quantum
plagarum ore, quantum toto corpore excipiunt! Ferunt tamen omne tormentum glorie cupiditate, nec

tm̄ q2 pugnāt ista paciūt̄ s; ut pugnet Exercitacō ipā tormētū ē Nos q̄ȝ euicamꝰ
oīa / quoȝ p̄miū nō corona nō palma ē nc̄ tubicē p̄dicacōi nōis nr̄i silēciū faciēs
s; uītꝰ e firmitas aī ⁊ pax in cetēȝ parta si semel ī aliquo ētamine debellata fortūa ē Do
lorē grauē senciō Qͥd in senciās si illū muliebrit̄ tuleris Quadmōȝ p̄nicōsior ē ho
stis fugiētibȝ / sic omē fortuitū īcomodū magis instat cedēti ⁊ auerso Sȝ graue ē ꝙ
nos ad hͦ fortes sumꝰ ut leuia portemꝰ Utrū uis lōgū eē morbū ā ācitatū ⁊ bre
uē Si lōgus ē hȝ intercapedinē Dat refectōi locū multū t̄pis donat Necē ē ut exur
gat ⁊ desinat Breuis morbꝰ ac p̄ceps alterut̄ faciet aͬ extinguit aͬ extingͥt Qͥd aūt īt̄ē
nō sit an nō sim̄ In utroq; finis dolēdi ē Illd̄ q̄ȝ p̄derit ad alias cogitacōēs auertere
aīūȝ ⁊ a dolore discedē Cogita qͥd honeste qͥd fortit̄ feceris bonas ptes tecū ip̄e tracta
Memoriā in ea q̄ maxīe miratꝰ es sparge Tūc t̄ fortissīꝰ q̄sq; ⁊ uictor doloris occurrat
Ille q̄ dū uarices exsecandas p̄beret legere librū p̄seuaūt Ille q̄ nō desiit ridē cū ob hoc
ip̄ȝ irati tortores oīa instrumēta crudelitatis sue experirēt̄ Nō uincet̄ dolor rōē
q̄ uictꝰ ē risu Qͥdqͥd uis nūc licet dicas distillacōēs ⁊ uī cōtinue tussis egerētē uiscerum
ptes ⁊ febrē p̄cordia ip̄a torrētē ⁊ sitī ⁊ artꝰ īdiuisū articl' exeūtibȝ tortos · Sȝ plꝰ ē
flāma ⁊ eculeꝰ ⁊ lamīa et uulnibȝ ip̄is īumescētibȝ qd̄ illa renouaret ⁊ altiꝰ urgeret
īp̄ssū Int̄ h̄ tm̄ aliqͥs nō gemuit paꝝ ē / nō rogauͭ paꝝ ē / nō r̄ndit paꝝ ē / risit ⁊ qͥdē ex
aīo Uis tu p̄ h̄ dolorē deridere Sȝ nl̄ īqͥt agere sinit morbꝰ q̄ me oībȝ abduxͭ of
ficiis Corpꝰ tuū ualitudo tenet nō ⁊ aīūȝ Itaqȝ cursoris moratᷓ pedes / sutoris
ac fabͥ manꝰ īpediet Si aīus t̄ eē ī usu solet / suadebis docebis audies disces /
queres recordabis Qͥd porro nl̄ agē te credis · si t̄p̄ans eger sis Ostēdes morbū
posse sup̄ari ul̄ c̄te sustinerͥ Est m̄ crede uirtuti ī lectulo locꝰ Nō tm̄ arma ⁊ acies dāt
argumēta alacris aī īdomitiq; terroribȝ Et ī uestimētis uir fortis appaēt · Hēs qd̄
agas bn̄ luctaē cū morbo si nl̄ te coegit si nl̄ exornauit īsigne p̄dis exēplū Oq̄
magn̄ erat glie matīa si expectaremͬ egͥ · ip̄e te expecta ip̄e te lauda Pr̄ea duo
gn̄a sͭ uoluptatū alias corp̄ales morbꝰ īhibet nō tn̄ tollit / imo si uex ēstimes
īcitat magis Iuua bibē siciētē · gratioꝝ ē esuiētibȝ cibus Qͥdqͥd exabstinencia
ātigit auidiꝰ excipit̄ Illas uō aīi uoluptates q̄ maiores c̄tiores q; sūt nēo medicꝰ
egro negat Has q̄sq; seqͥt̄ ⁊ bn̄ īelligit · oīa sēsuū blādimēta ātēmit O inqͥt
īfelicē egrū Quare · q̄a nō uino niuē diluit · q2 nō rigorē pocōis sue quā capaci
sipho miscuit renouat fracta īsup glacie · q2 nō ostrea illi lucrīa ī ip̄a mēsa ap̄i
ūtᷓ · q2 nō circa cenacōnē eiꝰ tumultꝰ coquoꝝ ē ip̄os focos cū obsiis trāsfēciū · Hec
· n · iā luxuria ē cōmēta ne qͥs īepescat cibȝ · nec id pallato iā calloso paꝝ ferueat
cenā culina p̄seqͥtᷓ O īfelicē egrū edet q̄tū ācoquet Nō iacebit ī cōspectu āper
ut uilis caro amēsa relegatꝰ · nc̄ ī repositorio eiꝰ pectora auiū · totas · n · uidere
fastidiū ē · ↄgesta ponēt̄ Qͥd t̄ mali fcm̄ ē Cenabis tāq̄ eger imo aliq̄n tāq̄
sanꝰ S; oīa ista facile p̄ferimꝰ sorbicōē aquā calidā ⁊ qͥdqͥd aliud intollabile uidet̄
delicatis ⁊ luxu fluētibȝ magisq; aīo q̄ corp̄e morbidis / tm̄ mortē desinamꝰ horrē
desinemꝰ aūt si fines boꝝ ac maloꝝ cognouimꝰ Ita demū nc̄ uita tedio erit nec
mors timori Uitā · n · occupare sacietas sui nō pt̄ · tot res uarias magn̄ diuinas p̄
cēsentē In odiū illā sui adducē solet iners ociū Reꝝ naᷓȝ p̄agrāti nūq̄ ī fastidiuȝ
uitas uenit · Fl̄a saciabūt Rursū si mors accedit ⁊ uocat licȝ īmā sit licȝ ī mediā

p̄cadat etatē, p̄ceptq̃ lōgissē fructq̃ ē Cogita ē illi q̄ magis p̄te nā dat tp̄e honesta
nō crescē hīs nāe ē iudi oēz uitā breuē q̄ illā uoluptatib; uanis ⁊ om̄o īfinitis
metauit̄ hīs te cogitaciōib; recrea ⁊ itez eplīs mīs uacādo demet aliq̄n tp̄s qd̄ n̄c itiu
iūgat ac misceat Oꝑtulū libet sit illud lōgū faciet sciā ītendi nā ut possidonius
ait vnus dies hoīm eruditoꝝ plus p̄tat plas q̄ īpitis lōgissā etas Omīs h̄c tene
hoc morde, adūsa nō stutube, leuis nō crede Oēs fortune lucēdas, īoculis hēre tāq̄
q̄dq̄d p̄t fieri factuā sit Qdq̄d expectatū ē diu leuius accedit Uale · De silla et
Caribdi et ethna. Eq̄le ī oib; eē ⁊ q̄ btū faciat et q̄uo glā sit ub' uiuas Epl̄a ·ci9·

Expecto eplās tuas q̄b; m̄ ī dices cauitq̃ sitiuē tocius q̄d ē noui ōndit ⁊ oīa
de ipā caribdi cōtra Nā sallā saxū eē ⁊ q̄dē tribile nauigātib; optīe scio Ca,
ribdis an rn̄deat fabulis p̄scibi m̄ desid'o ⁊ si forte obsuauis dignū ē aūt q̄ ob,
siues, fac nos cciores utrū uno tm̄ uēto agitet̄ ī uertices an oīs tēpestas atz fla,
tus illud mare ꝯtorq̄at ⁊ an sit uez q̄dq̄d illo fero tbine abreptū ē p̄ m̄lta milia
trahi ꝯditū ⁊ ītra tauromētanū litus eīngere Si h̄c m̄ p̄scp̄sis tē ē audebo mā,
dare ut ī honorē meū ethnā q̄ ascendas quā assiīmi ⁊ sēsū subside ꝗli colligūt
q̄dā, q̄ a'q̄uo lōgius nauigātib; solebat ondi Ut h' accide nō, q̄ mōtis altitudo
descendit s̄ q̄ ig's euanuit et minus uehemēs ⁊ largq̃ effluit, ob eandē cāz fumo
q̄ p̄dicit segoꝛ Neutrū aūt īcredibile ē n̄c mōtē q̄ deuoret̄ cottidie minui n̄c ma,
nere eūdē ignē q̄ nō ꝗrsē ipō eū eē credēdū ē sed ī aliq̄ua ualle ꝯceptq̃ extuat
et alias pascit̄ In ipō mōte nō alimitū h̄t s̄ uiā Inlicia regio notissiā ē, cepte,
strom micole uocāt sedāt plib; locas solū q̄d sn̄ ullo nascēcū dāno ig's foratq̃ cauit
leta itaq̃z regio ē ⁊ tibida nil flāmis aduzētib; s̄ tm̄ m̄ recessa ac lāgida refulgēti,
bus Sz reqrūem9 ista tē q̄stiū cū tu mō scp̄sis ꝗtū ab ipō ore mōtis niues absint
quas et nō ꝗtas q̄dē soluit adeo tute s̄t ab igne uicine Nō ē aūt q̄ istā curā ipu,
tes t' Morbo n tuo daturq̃ cās et si neō q̄d madaēt t' n̄c pudoꝛ obstet ethnā de,
scbi meis carīē · dū hēut solēnē locū oib; portis obtingas quē cōmīnus ouis tracta,
ret nil obstitit q̄ iā uigilis īpleuāt nec senex q̄dē cornelliū utq̃z defuit oib; p̄ter,
ea faliat' h' locq̃ se dedit ⁊ q̄ p̄cesserāt nō p̄puisse m̄ uidēt q̄ dici poterāt s̄ ꝯpiusse
Sz m̄ltū m̄test utrū ad ꝯsūptaz m̄az an ad sitbactā accedas Crescūt ī dies ⁊ ī uētu,
ris īuenta nō obstat preterea ꝯdicō pata ē ulti pata ubi īuenit, q̄ aliē īstaucta
nouā facie hīt · Nec illis manq̃ iniciat tāq̄ alienis s̄t n publica Iurisc̄ōsulti,
negāt q̄dq̄ publicū capi usu, Et ego te nō noui q̄ ethnā ē saluā monet Nā au,
pis grāde a'q̄d ⁊ par p̄oib; scbē plā n ꝯpare modestia tua ē nō p̄mittit q̄ tanta
ite ē ut uideais m̄ rectituq̃ īgeniȷ̄ tui vires si uincedi piculū sit tāta ē p̄oꝛū re,
uēnca sit ē Unt certa h' h̄t boī sapiā nō p̄t uiā ꝗ n dū ascēdit̄ dū ad sūmū p̄ue,
nis paria s̄t Nō ē ītremēto locq̃ statutq̃ Nūq̄d sol magītudī sue adiicit Nūq̄d ult̄
q̄ sol et luā p̄cedit Maria nō crescūt Mūdq̃ eūdē h̄itū atz modū s̄uat Extolle
se q̄ iustā a magnīdiez īpleuē nō post Quicūq̄z fuerīt sapiētes pares erūt et
eq̄les · hēbit unusq̄sq̄z extrīs p̄pas dotes alius erit affabilioꝛ alius expeditioꝛ Alius
p̄mcōꝛ ī eloq̄n̄do alius facūdioꝛ Illud de quo agit̄ q̄d btū facit eq̄le oib; ē, An
ethna tua possit sblabi ⁊ īse ruere, an h̄c excelsū cacum̄ ⁊ cōspicuū p̄uasti mais
spacia decthat assidua uis ignū nescio, uiuite nō flāma nō ruina īfelix adducet

Neō ab aliis p̄t uiā

Hoc una maiestas deorum nescit nec pferri ult' nec refferri pt Sic tui9 ut celestiū
statuta magnitudo ē / adhuc nos conem educe quā mlau opis effm ē ymo si uerū
fari uolo nō mlau nō n· boitas ē pessio eē meliorē Cis ocul' gliet' Cis suspicetur
diē cui sol p caliginē splendet· lz ptētus īterra sic effugisse tenebras adhuc nō frui'
bono lucis Tunc aius nr̄ hēbit q gratulet' s' cū emissus his tenebris īqbz uolutat'
nō tenui uisu clā pspexit s totū diē admisit z redditus celo suo fuit cū recepit locū quē
occupauit sorte nascendi· sursū illū uocāt inicia sua Erit aūt illic ē anqz hac cu/
stodia exoluat' cū uicia deiecit · purusqz ac leuis īcogitacōes diuinas emicauit
Hoc nos agē lucili carissime nūctanū ē ē īhoc ire īpetu toto lict pauci sciāt· lz nēo
iuuat glia umbra ē utūtis ē īuita comitabr sz quēadmodū ōbr aliqn anteedit aliqn
seqt' l' a tergo ē ita glia aliqn an nos ē uisēdā qz se pbz / aliqn ī adūso ē maiorqz q'
serior ē īuidia secessit Quādiu uidebat' furē Democritus uix recepit socratez
fama / quādiu catoz ciuitas ignora' respuit nec intellexit n cū pdidit Rutilij ino/
cēcia ac utus lateret n accepisset īiuriā dū uiolat' effulsit · nō qd nō sorti sue gras egit
z exiliū suū oplex9 ē De hijs loquor quos illustra' fortuna dū uexat Quot multoz p
fcūs īnotesceāt euasere p9 ipos quos multos fama nō excepit s eruit Vides que Epi/
curū quātū ope nō tm̄ eruditores sed h' qz īpeditoz turba mirat' hic ignotus ipis athenis
fuit circa quas delituerat Multis itaqz ānis Metrodoro suo superstes suo īquadā epla cū
amicicā suā z metrodori grata comemoracōne cecinisset hoc nouissime adiecit nil s' et
metrodoro me inter tanta bona nocuisse q ipos illa nobilis grecia nō ignotos solū hēuisset
s pene īauditos Nunqd ergo nō postea quā eē desijt īuentus ē Nunqd nō oppinio eius
emicauit Hoc metrodorus qz īquadā epla confitetur se z epicurū nō satis enituisse
s post eā se z Epicurus magnū paratūqz nō hituros / z qui uoluisset p eadē ire uesti/
gia / nulla uirtus latet Et latuisse nō ipius ē dampnū Veniet qui conditā / z seculi sui ma/
lignitate oppressā dies publicet paucis natus ē qui ppli etatis sue cogitat Multa an/
noz milia / multa pplorum supuenient· At illa respice ē si oībz tecū uiuentibz silen/
ciū liuor indixit ueniēt qui sine offensa sine gra iudicent Si qd ē pretiū utūtis ex/
fama nō hoc interit Ad nos quidē nil ptinebit posteroz sermo Tn̄ ē nō sencientes colet
ac frequentabit Nulli nō uirtus z uiuo z mortuo retulit graz si mō illā bō secutus ē
fide / si se nō exornat' z pinxit sidē fuit siue exdenunciato uidebat' / siue incōpatus ac su/
bitus Nil simulacōe pficit paucis īponit' leuiter extrinsecus īducta facies uitas ī oēs prēs
siue eadē ē Que decipiūt nil hnt solidi Tenue ē mendaciū pluasi diligent' inspexis ualē.

Lib' xiij De exercendo īpropria ingenio et q uera libtas exclusio metu mortis

Hodierno die nō tm̄ meo paupertatis acquirit' Epystola 80

13 bnficio m uaco s spectaculi qd oēs molestos adsperāt / mathematicā aduo/
cauit Nemo irrūpit Nemo cogitacōz meā īpediet quā hac ipa fiducia pcedit
audacius Nō crepuit sepm hostiū nō allēuabr uelum licebit unū uadē q magis
necessariū ē pse euntz z sua asequenti uia Non ergo sequor priores · facio s pmitto m et
īuenire aliqd z mutare z relinque. Nō sum illis s assensor Magnū tn̄ ūbum
Dixi qui m silenciū pmittebā z sine interpellatore secretū Ecce ingēs clamor exstadio
pfert' z me nō excutit m s ī huius ipius rei cotēpcōz transfert Cogito mecū q multi
corpa exerceant ingenia q pauci · quātus adspectaculum nō fidele z lusoriū fiat cursus

q̄ta sit cura artes bonas solitudo. q̄ imbecilli aīo sunt quoꝝ lacertos humerosq̄ miram̄
Illud maxīe reuoluo mecū si corpus ꝑdua exercitacōe adhāc paciētiā p̄t, qua ut pu-
gnos pluꝰ ⁊ calces nō vni9 hoīs ferat. q̄ solē ardētissimū ī feruētissio puluere laborans
sustineat cruore ⁊ sāguinē suo madēs. diē ducat. q̄to facilius aīus corroborari possit ut for-
tunē ictus inuictꝰ excipiat ut proiectꝰ ut cōculcatꝰ exurgat. Corpus .n. multis eget rebꝰ ut ualeat.
aīus ex se crescit, se ipe alit, se exercet Illi multo cibo multa pocōe opus ē, multo oleo longa
denique opa. Tibi cōtinget uirtus sine apparatu sine īpensa, quicqd facere te p̄t bonum tecū ē. Quid
tibi opus ē ut sis bonꝰ: uelle. qd aūt melius potes uelle q̄ eripe te huic seruituti q̄ omnes
p̄mit. q̄ mancipia q̄ cōdicōnis extreme ⁊ ī his sordibꝰ nata, oīmo exuere conāt. ꝑeculium
suū qd cōparauerūt uentre fraudato. pro capite numerant. Tu cōcupisces quāz adulitatez
peruenire, q̄ te ī illa putas natum. qd aduā archam respicias. erm nō p̄t. Itaq; ītabulas
uanū cōmittit nomē libertatis, quā nec q̄ emerunt habent nec q̄ uendiderunt Tibi des oꝫ
istud bonū a te petas, libera te p̄mū metu mortis Illa nobis iugū īponit. deīn
metu paupertatis Si uis scire, q̄ nil ī illa mali sit, cōpa uultus pauperū ⁊ diuitū. uidebis
Sepiꝰ paup̄ ⁊ fidelius ridet Nulla sollicitudo ī alta ē. ⁊ si q̄ incidit cura uelud nubes
leuis transit Hoꝝ q̄ felices uocant hylaritas ficta ē ac grauis ⁊ suppurata tristicia eo quidē
grauior, q̄ interdū nō licꝫ palā eē miseros s; int̄ erumnas cor ipm̄ exedētes necesse ē agere
felicē Sepiꝰ hoc exēplo mi utend ē nec .n. ullo efficaciꝰ exprimit̄ humane uite mimꝰ quo
nobis partes q̄s male agas assignat Ille q̄ in scena latꝰ incedit, ⁊ hec resupinꝰ dicit Impo argos
regna m̄ reliquit pelops qua ponto abhelles, atq; abionio mari urget̄ hystinos Seruus ē quinq;
modios accipit ⁊ quinq; denarios Ille q̄ superbꝰ atq; ipotēs ⁊ fiducia uirium tumidꝰ ait quod n̄
quiescis Menelae hac dextra cades diurnū accipit ī centunculo dormit Idē de istis lꝫ
oībꝰ dicas quos sup̄ capita hoīum sup̄ turbā delicatos lectica suspēdit Omnium istoꝝ ꝑ-
sonata felicitas ē Contēnes illos. Equum empturꝰ solui iubes stratū detrahis uestimenta
uenalibꝰ, nequa uicia corporis lateant. hoīez inuolutū extimas Mangones quicqd ē qd displi-
ceat aliquo lenocinio abscōdunt Ita ementibꝰ ornamēta ipa suspecta sūt, siue crus alli-
gatū siue brachium aspicies nudari iubes ⁊ ipm̄ tibi corpus ostendi Vides illum scithie sar-
mathie ue regē insigni capitis decoꝝ Si uis illū extimare totū atq; scire qualis sit fasciam
solue multū mali sub illa latet Quid de aliis loquor si ꝑpendere te uoles. sepone pecuniā,
domū dignitatē intꝰ te ipe cōsidera, nō q̄lis sis aliis crede Vale Cꝰ ꝑt̄ magnitudinez
uo ē a beneficiis cessandū et de cōpēsacōne iniurie ⁊ beneficij et q̄ nemo sit re-

Q ueris incidisse te ī hoīez īgratū Si hoc ferre gracias ii sapiens et de bono grati-
uoc p̄mū age q̄ fortune q̄ diligencie tue gras tudis ⁊ ingratitudis Epla 81
Sꝫ nil facere hoc loco diligēcia p̄t n̄ te malignū Nā si hoc piculū uitare uoluis nō
dabis beneficia ita ne apd alium pereat apd te peribunt Nō rideant potiꝰ q̄ nō dentur
Et post malā segetē serendū ē Sepe quicqd perierat assidua infelicis soli sterilitate unꝰ anni
restituit ubertas ē tanti ut gratū inuenias experiri ⁊ ingratos Nemo hꝫ tam certam ī beneficiis manum
ut nō sepe fallatur. aberrent ut aliqñ hereant post naufragiū maria tentant feneratorē nō
fugat a foro decoctor Cito inerti ocio uita torpebit si relinquendū ē quicqd offendit Te
uo beniginiorē hec ipa res faciat Nā cuiꝰ rei euentus incertus ē id ut aliqñ procedat sepe
tentandū ē Sꝫ de istis satis multa in his libris locuti sumꝰ qui de beneficiis inscribunt̄ Illud ma-
gis querendū uidet̄ qd nō satis ut estimo explicitū ē An is q̄ ꝓfuit nobis si postea nocuit

pacia fecit et nos beneficio soluit. Adice si uis et illud multo plus postea nocuit quam prius profuerat. Si rectam illam rigidi iudicis sententiam, et is alterum ab altero absoluet et dicet quamuis iniurie preponderent, tamen beneficiis donetur quod ex iniuria super est plus nocuit si prius profuit. Itaque et habeatur temporis. Iam illa manifestiora sunt quam ut admonendus sis dicas considerandum esse quam libenter profuit quam inuitus nocuit, quoniam animo et beneficia et iniurie constant. Nolui beneficium dare: uictus sum aut uerecundia aut instantis pertinacia aut spe. Eo animo quodque debetur quo datur. Nec quantum sit sed a quali profectum uoluntate perpenditur. Nunc coniectura tollatur et illud beneficium fuit et hoc quod modum beneficii prioris excessit iniuria est.

Vir bonus utrosque calculos sic ponit ut se ipse circumscribat: beneficio adiciat, iniurie detrahit. Alter ille remissior iudex quem me esse malo iniurie obliuisci iubebit, officii meminisse. Hoc certe inquit iustitie conuenit suum cuique reddere, beneficio gratiam, iniurie talionem aut certe malam gratiam. Verum erit istud cum alius iniuriam fecerit, alius beneficium. Nam si idem est, beneficio iniuria extinguitur. Nam cui etiam si merita non antecessissent oportebat ignosci, post beneficia ledenti plus quam uenia debetur. Non pono utrisque par pretium: pluris estimo beneficium quam iniuriam. Non omnes sciunt grati debere beneficium. Potest hoc scire et imprudens et rudis et unus e turba utique dum prope sit a reddendo beneficium et pensare ab accepto; ignorat autem quantum possit debeat. Viri sapientis notum est quanti res queque taxanda sit. Nam iste de quo loquebar modo stultus etsi bone uoluntatis est aut minus quam debet aut tempore aut quo non debet loco reddit. Id quod referendum est effundit atque abicit. Mira in quibusdam rerum uerborum proprietas est et consuetudo sermonis antiqui quedam efficacissimis et officia docentibus notis signat. Sic certe solemus loqui: Ille illi gratiam retulit. Referre est ultro quod debeas afferre. Non dicimus gratiam reddidit. Reddunt enim et qui reposcuntur et qui inuiti et qui ubilibet et qui per alium. Non dicimus ibi reposuit beneficium aut soluit. Nullum aliud nobis placuit nisi quod hec alieno conuenit uerbum. Referre est ad eum a quo acceperis referre. Hoc uox significat uoluntariam relationem. Qui retulit ipse se appellauit. Sapiens omnia examinabit secum quid acceperit, a quo, quando, ubi, quemadmodum. Ita negamus quemquam scire gratiam referre nisi sapientem. Non magis quam beneficium dare quisquam scit nisi sapiens, is scilicet qui magis dato gaudet quam accepto. Hoc aliquis inter illa numerat que uidemur inopinata omnibus dicere, que paradoxa Greci uocant, et ait: Nemo ergo scit preter sapientem referre gratiam? Ergo nec quod debet creditori suo reponere quisquam scit alius? Nec cum emit rem pretium uenditori persoluere? Sed ne nobis fiat inuidia, scito idem dicere Epicurum. Metrodorus certe ait solum sapientem referre gratiam scire. Deinde idem admiratur cum dicimus: Solus sapiens scit amare, solus sapiens amicus est. Atqui et amoris et amicitie pars est referre gratiam. Immo hoc magis uulgare est et in plures cadit quam uera amicitia. Deinde idem admiratur quod dicimus fidem nisi in sapiente non esse, tamquam non ipse idem dicat. An tibi uidetur fidem habere qui referre gratiam nescit? Desinant itaque infamare nos tamquam incredibilia iactantes, et sciant apud sapientem esse ipsa honesta, apud uulgus et simulacra rerum et effigies. Nemo ergo referre gratiam scit nisi sapiens. Stultus quoque utcumque scit et quemadmodum potest referat. Scientia illi potius quam deest uoluntas. Velle non discitur. Sapiens inter se omnia comparabit. Maius enim aut minus opus fit quamuis idem sit tempore, loco, causa. Sepe enim hec non potuere diuitie in domum infuse quod opportune data mille denarii. Multum enim interest donaueris an succurreris, seruauerit illum tua liberalitas an instruxerit. Sepe quod datur exiguum est, quod sequitur ex eo magnum. Quantum autem existimas interesse utrum aliquis quod deerat uel prestaret sumpserit, an beneficium acceperit ut daret. Sed ne recidam in que satis scrutati sumus, reuoluamur. In hac comparatione beneficii et iniurie uir bonus iudicabit quidem quod erit equissimum, sed beneficio fauebit et in hanc erit partem pronior. Plurimum autem momenti persona solet afferre in rebus huiusmodi. Dedisti mihi beneficium in seruo, iniuriam fecisti in patre. Seruasti filium

si p̄ceƺ abstulisti ⁊ demtepᵹ alia p̄ā ꝓcedit oīs collaciō ꝓseq̄t̄ ⁊ si plꝰ illꝰ eit p̄te̅
ꝓluuioꝛ plimū aūt moniti qꝰ inꝰsit dissimulab̄ ī si multū fiut Et si iddoari
salua pietate ac fide potit remittet idē si adiꝑm tō ꝑtineb̄ ī iuria Sūma rei
h̄ ē facilis eit īcomutādo pacet plus iputai ꝰ īiuꝛ bn̄fim ꝓcōpēsacoꝫ miuria
soluet mīhāc p̄te̅ ēimabit · hac urget ut cupiat dēre grāꝫ cupiat refie / ēiat
n · si qꝰ libēciꝰ bn̄fim accipit q̄ reddit Et q̄to hilarioꝛ ē q̄ soluit q̄ q̄ mutuaꝫ
tāto dꝫ leciōꝛ ēē / q̄ se maxīe exalieō accepti bn̄ficiꝫ exonāt · q̄ q̄ cū accepat cui
piēs sit maxīe obligat Nā ih̄c q̄ꝫ fallūt īgrati q̄ ēditoꝛi q̄dē p̄t sorte̅ exoꝛdme̅
nūant bn̄ficiōꝝ aūt usū ēē ḡtuitū nō putāt · ⁊ illa ocesat moꝛa tāto q̄ꝫ plus
soluēdū ē q̄to tardiꝰ igratꝰ ē q̄ bn̄fim reddit siū usura Itaqꝫ huiꝰmōi q̄ꝫ rei hē
bit rō cū ofēnt accepta ⁊ expēsa dīa facīeda st̄ ut q̄ gratissi simꝰ Nem · n · h̄ bonū
ē q̄admōꝫ iusticia nō ē / ut vulgo credit ad alios ꝑtinēs mag̃ ꝑo eiꝰ ipse redit Neō
nō cū alti ꝓdest ꝰ ꝓfuit Nō eo noīe dico quo uolet adiuuaᵉ adiutꝰ ꝓtegē defensꝰ
qꝰ exᵐ bonū ītuitū adfinctē reiuit sicut mala exēᵃ redeūt ī actoꝛes nᶜ ulla misa
cō cōgit hᵒs q̄ pacīut ī iurias qs posse si facīedo docueīt sꝫ q̄ ītuitū oīuꝫ ꝑnū
īpīis ē Nō n · exēt ad p̄mū · Recte facti fecisse merces ē Grat⁹ sū nō ut ali⁹ michi
libēꝰ p̄ster ꝓocī iritatꝰ exēplo sꝫ ut rē iocūdissiaꝫ ac pulcūmā faciā Gratꝰ sū nō
q̄ expedit sꝫ q̄ iuuat h̄ ut sciās ita ēē sī ḡtū ēē nō licebit n̄ ita ut uidār ignōꝛ
si reddē bn̄fim nō aliꝰ q̄ ꝓsseꝫ īiurie ꝓ eo cāssimo aīo ad honestū ꝯsiliū ꝑme
diā īfamiā tēdā Neō m̄ uidet plꝰis extimare uītutē Neō illi magis deuotus
q̄ q̄ boni uiri famā ꝑdidit / ne ꝯsciaꝫ ꝑdet Itaqꝫ ut dixi maioꝛe tuo q̄ alti⁹ bono
gratꝰ es Illi n · vulgaꝛis ⁊ quotidiana res ꝯtigit recipe qꝰ dedāt / t̄ mag̃ ex bn̄ficio
aū statu ꝓpsiā gratū fuisse Nā si malicia miseros facit uirtꝰ beatos ḡtū aūt ēē uirtꝰ
est Rē usitatā reddidisti īextiābilē ꝯsecutꝰ es ꝯsciaꝫ ḡti q̄ n̄ ī aīuꝫ diuinū foꝛtunati
q̄ ꝑuēt Ingrātū aūt hūic affectū sūma īfelicitas urget Neō n · n̄ īgtꝰ ē misi eit Nō
differo illū statī misi ē Itaqꝫ īgti ēē uitemꝰ nō aliena cā sꝫ mea Minimū ex nequicia
leuissimū q̄ ad alios redūdat q̄ pessimū ex illa ē ⁊ ut ita dicā spississimū domi
remanet ⁊ p̄mit hn̄tē Queadmōꝫ attalꝰ nr̄ solebat dīe malicia ipā maxīaꝫ
p̄te̅ uenenī sui bibit Illud uenenū qꝰ sꝑētes ī alienā ꝑnīcē ꝓferūt / sine sua ꝯti
nēt nō ē sīle h̄ hn̄tibꝰ pessimū ē Toꝛq̄t igratꝰ se ⁊ macāt odit q̄ accepit q̄ redditꝰ
ē ⁊ extenuat īiurias ū dilatat atꝫ auget Qꝰd aūt eo miserius cui bn̄ficia excidē
bēnt īiurie At q̄ sapiā exoꝛnāt ōē bn̄fim ac ꝰ ipā comēdat / ⁊ se assidua eiꝰ come
moracōē delectat Malis una uoluptas ē et h̄ breuis dū accipiūt bn̄ficia exq̄
bꝰs sapīēti lōgū gaudiū manet ac ꝑenne illū nō accipē / sꝫ accepisse delectat q̄ im
moꝛtle ē ⁊ assiduū Illa ꝯtēnit q̄bꝰ lesꝰ est nᶜ obliuisciᵗ ꝑnegligēciā sꝫ uolēs nō
ītit oīā īpeiꝰ nᶜ q̄uit cui imputet casū ⁊ peccata hōīuꝫ ad foꝛtunāꝫ potiꝰ refert Nō
calūmat ūba nᶜ vultꝰ q̄dq̄d accidit benigne īꝑtando leuat Nō offense potiꝰ q̄
officii memīt Quātū p̄t ī poꝛe ac melioꝛe ᵈᵉ ac meōia detinet nᶜ mutat aīuꝫ ad
ūsꝰ bn̄meritos n̄ multū malefacta ꝑcedūt ⁊ maīfestū ī quietū discrīme ē Tūc q̄ꝫ ihoc
dūtaxat ut tlis sit pꝰ maioꝛē īiuriā q̄lis aū bn̄ficiū Nā cū bn̄ficiū par ē in iurie
Aliqꝰd ī aīo beniuolēcie remanet q̄admōꝫ reus sentēciis paribꝰ absoluit ⁊ semper
q̄dq̄d dubiū ē hūanitas īclinat ī meliꝰ sic aīus sapīētis ubi paria maleficiis

mita sͭ desinet q̄dē dēce ſꝫ nō desinet velle dēre ⁊ hͥ facit qͥ q̄ accepto qᵈ p̄stabat
usurā/ vł eiusmoī remittūt vł p̄ eiꝰ tabulas novas solvūt Neq̄ aūt grā eē p̄t ṅ ɔtēpsit
illa p̄pᵗ que vulgꝰ insanit Si referre vis grām ⁊ ī exiliū eūdū ē/ et effūdēdus ē sanguis
⁊ suscipiēda egestas Et ipā inocētia sepe maculāda ⁊ īdignīs obiciēda rumoribꝫ nō par
uo se ɔstat hō gratꝰ Nł cariꝰ extimamꝰ q̄ bn̄fiū q̄diu petimꝰ nł viliꝰ cū accepimꝰ
Queris qͩ sit qᵈ obliuionē nobis acceptoꝝ faciat cupiditas accipiēdoꝝ cogitaꝰ nō qͩ
impetratū ſꝫ qͩ petēdū sit Abstrahūt a recto diuicie honores potēcia ⁊ cetā q̄ oppiōe nrā cara
sͭ p̄cō suo vilia Nescimꝰ extimare res de qͥbꝫ nō cū fama ſꝫ cū reꝝ nā deliberandū ē Nł
hn̄t ista magnificū quo mētes in se nrās t̄hant p̄t hᶜ qᵈ mirari illa ɔsueuimꝰ Nō .n. q̄
ɔcupiscenda sͭ laudāᵗ ſꝫ ɔcupiscūᵗ q̄ laudāda sͭ/ ⁊ cū singloꝝ error publicū fecerit
singloꝝ error fit publicꝰ Sꝫ quēadmoꝫ illa credīꝰ sic ⁊ hᶜ sī p̄plō credaꝰ/ nł eē grāto
aīo honestiꝰ Oēs hᶜ urbes oēs hᶜ ī ex barbaris regionibꝫ gentes exclamabūt in hoc
bonis malisq̄ ɔueniet Erūt q̄ voluptates laudēt erūt q̄ labores malint erūt
q̄ labores ⁊ dolorē maximū malū dicāt Erūt q̄ nᶜ malū q̄dē appellēt diuicias alius
ad sūmū bonū admittet Alius illas dicet malo vite eē repertas hūane Nł eē eo lo
cupletius cui qᵈ donet fortuā nō inuenit In tāta iudicioꝝ diuersitate referendā bn̄ mēn
tibus grām t̄ oēs tᶦ vno q̄ aiūt ore affirmabūt In hᶜ tā discors turba ɔsētiet cū iteri
iniurias p̄ bn̄ficijs reddimꝰ/ et p̄ma cā ē cur qͥs ingrātꝰ sit si ingrātꝰ satis eē nō potuit
eo perductus est furor e p̄iculosissimā res sit bn̄ficia ī aliquē mag̃ ɔferre Nā q̄ putat
turpe nō reddē nō vult eē cui reddat Tibi habe qᵈ cepisti nō repeto nō exigo pro
fuisse tutū sit Nullū ē odiū p̄niciosius q̄ me bn̄ficij violati pudē Uale· De metu
quiete vł ocio īducit de morte disputacōēꝫ et aliꝫ sp̄ēꝫ h̄eat mali nō tm̄ ē bonū
vel malum quā ɔtētacōēꝫ reprbans īfert q̄ mortē nō ūbis ſꝫ rebꝫ pugnādū 82
Desij iā te eē sollicitus quē īq̄s deoꝝ sponsorē accepisti eū ſᶜ q̄ neīeꝫ fallit aīūꝫ
recti ac boī amatorē In tuto p̄s tui melior ē p̄t tᶦ fortuā īiuriā facē qᵈ ad rē
magis p̄tinet nō timeo ne tu facias tᶦ q̄ ire cepisti vade et ī isto te h̄itu totiꝰ vite
ɔpone placide nō mollitᵉ Male m̄ eē malo q̄ mollitᵉ Nūc sic excipe q̄admoꝫ a p̄plō
solet dici dure ⁊ asp̄e laboriose audiē solemꝰ sic quorūdā vitā laudari solē quibꝫ
īuidetᵉ mollitᵉ viuit hoc dicūt Mollis ē paulatī .n. effemīaᵗ aīus atꝫ ī similitudīeꝫ
ocij sui ⁊ pigricie ī qua iacꝫ solvitᵉ Qͩ gᵒ viro nō obrigescē satiꝰ ē· deīn idē delicati
timēt mortē cui vitā suā facē silēꝫ Multū intᵉest intᵉ ociū ⁊ ɔditiuuꝫ Qͩ gᵒ inq̄s
nō satis ē vł sic iacē q̄ et istis officioꝝ v̄ticibꝫ volutarī Utraq̄ res detestabilis
ē ⁊ ɔtᵃctio ⁊ torpor puto eq̄ q̄ in odoribꝫ iacet mortuus ē q̄ q̄ rapitᵉ unco Ociū sine
litis ē mors ⁊ viui hoīs sepultura Qͩ deīn p̄dest secessisse tāq̄ nō trāsmaria nos
sollicitudinū cē p̄sequāᵗ Que latebra ē in quā nō īteret metꝰ mortis q̄ tā emū
nita ⁊ ī altū subducta vite q̄es quā nō dolor t̄ret Quocūq̄ te abdidis mala
hūana circūstrepēt Multa ext̄ nos sͭ q̄ circueūt nos ut fallāt ł urgeāt Multa īt
q̄ ī media sollicitudīe estuant/ Phīa circūdanda ē inexpugñbilis ē murꝰ quē fortuā
mltis machīs lacessitū nō t̄sit In insupabili loco stat aīus q̄ ext̄na deseruit
et arce sua se vēdicat Infra illū oē telū cadit Nō h̄t ut putamꝰ fortuā lōgas ma
manꝰ Neīeꝫ occupat ṅ h̄ētē s̄. Itaq̄ q̄ntū possuꝰ ab illa resiliamꝰ qᵈ sola p̄
stabit sui nē q̄ cog̃ni͠ō si sciat quo iturus sit vnde ortꝰ qᵈ illi bonū qͩ malū sit

q̄d petat q̄d euitet q̄ sit illa rō / q̄ appetēda ꝉ̄ fugienda discernat · qua cupiditatū man-
suescit īsania timorꝫ seuicia cōpescit᷑ hoc quidā putāt se ipōs ē sū ꝑtiā rep̄sisse · Sꝫ
cū securos alq̄s casꝰ cerptꝰ ē exp̄mit᷑ sā gfessio mag̃ v̄ba cadunt cū tortor poposcit manū
cū mors ꝓpiꝰ accessit possīe illi dicē facile ꝓuocabat mala absencia · Ecce dolor quē
tollabilē eē dicebas Ecce mors ꝯ̄ q̄ multa aīose locutꝰ es Sonāt flagella gladiꝰ
micat Nūc aīo opus Enea / nūc pectore firmo cōstanet aūt illud firmū assidua medita-
cō si nō v̄ba exercuerit sꝫ aīuz si ꝯ̄ mortē te ꝑparauit adūsꝰ quā nō exortabit᷑ nec
attollet q̄ cauillacōibꝫ suis t̄ ꝑsuadē tēptauit mortē malū nō eē · libet eīꝫ
lucilli circoꝝ optīe ridē īneptias grecas q̄s nō dū cōpuis mirer excussi / Zenon
nr̄ hac collōne utit᷑ Nullū malū glīosū ē mors aūt glīosa ē mors gº nō ē ma-
lū ꝑfecisti · Liberatꝰ sū metu postꝰ nō dubitabo porrigē ceruicē nō uis seuerꝰ moi
nc̄ moiturꝰ risū mouē Non me h̄ercle facile t̄ dixissez, utrū ineptior fuat · q̄ se
hac interogacōe iudicab᷑ mortis metū extīguē an q̄ hc̄ tāq̄ adrē ptinēt conatꝰ
ē soluē · nā ꝛ ip̄e interogacōēz ꝯ̄uā opposuit ex eo natā q̄ mortē int̄ īdifferēcia po-
nimꝰ que matrapa greci uocāt Nil īut̄ īdifferēs glīosū ē Mors aūt ē īdifferēs
gº mors nō ē glīosa Hec īterogacō uidēt vnde obrepat Mors nō ē glīosa sꝫ for-
tit᷑ mori glīosū ē Et cū dicas indifferēs nil glīosū ē ꝯ̄cedo t̄ ita ut dicā nil glīosū
eē n̄i circa īdifferēcia · tāq̄ īdifferēcia eē dico · i · nc̄ bōa nc̄ mala / Morbū dolorē pau-
ꝑtatē exiliū mortē nil hoꝝ ꝑse glīosū est Nec tn̄ laudat᷑ sn̄ his · laudat᷑ · n · paup-
uoluntariꝰ nō paupertas · sꝫ quē nō summittit nō īcuruat / laudat᷑ nō exiliū sꝫ is
q̄ paciēt᷑ tulit ꝯ̄puis inuisꝰ laudat᷑ non dolor / sꝫ ille qm̄ nil coegit dolor Neō
mortē laudat sꝫ eū cuiꝰ mors abstulit an̄ aīaz q̄ conturbaunt oīa ista ꝑse nō sūt
honesta nc̄ glīosa sꝫ q̄dq̄d exillis uirtꝰ adyt tractauit qꝫ honestū ꝛ glīosū facit ꝯ̄ illa
ī medio posita sūt Interest utrū malicia illis ā uirtꝰ manū admouit Mors · n · illa
q̄ in catōe ē glīosa in bruto statī turpis ē / ꝛ erubescenda · hic ē · n · brutꝰ q̄ cū ꝑiturꝰ
mortis moras quereret / ad exonerandū secessit ꝛ euocatꝰ ad mortē iussusq̄ꝫ p̄bere cer-
uicē p̄bebo inq̄t ita ut uiuā Que demēcia ē fugē cū retrone nō possis p̄bebo īq̄t
ut viuā pene adiecit ul' sub antonio O hoiez īdignū q̄ uite dedēt᷑ Sꝫ ut cepaꝫ
dīe uides ip̄aꝫ mortē nc̄ malū eē nc̄ bonū Cato illa honestissīe usꝰ ē t̄pissīe brutꝰ
oīs res q̄ nō h̄uit decus uirtute adita sumit Cubiculū lucidū dicimꝰ hc̄ idē obscuris-
simū ē nocte dies illi lucē īfudit nox eripuit sic istis q̄ a nobis īdifferēcia dicūt᷑
ac media diuiciis virbꝫ forme honoribꝫ regno ꝛ ꝯ̄ minꝰ ꝑimuimꝰ ꝛ malicia ꝛ uirtꝰ
dat᷑ mali ul' bōi nomē Massa ꝑse nc̄ calida nc̄ frigida īfornacē ꝯ̄iecta caluit
ī aquā remissa remissa refriguit Mors honesta ē ꝑ illd' q̄d honestū ē · i · uirtꝰ ꝛ aīꝰ
externa ꝯ̄tēnens Est ꝛ istoꝝ lucilli q̄ appellaꝰ media grande discrimen Nō · n · sic
mors indifferēs ē q̄uō utrū capillos pares h̄eas nc̄ne Mors int̄ illa ē q̄ mala
q̄dē nō sūt tn̄ h̄ent sp̄ēz mali Sui amor ē ꝛ ꝑmanēdi / ꝯ̄suādiq̄ꝫ se / īsita uolūtas
atꝫ aspnacō dissolucōis q̄z uidet᷑ multa nobis bona eripe / ꝛ nos exhat cui as-
sueuimꝰ rez copia educē Illa q̄ꝫ res morti nos alienat q̄ h' iā nouimꝰ illa ad q̄ tran-
situri sumꝰ nescimꝰ q̄lia sint ꝛ horremꝰ ignota Nālis ꝑtea tenebraꝝ metꝰ ē in q̄uas
nos adductā mors credit᷑ ꝯ̄tacꝫ ꝛ mors si indifferēs ē nō tn̄ ea ē q̄ facile negligi
possit mag̃ exercitacōe durādꝰ ē aīus ut ꝯ̄spectū eiꝰ accessū q̄ paciat᷑ Mors q̄

quē dēt magis q̄ solet Multa .n. de illa c̄di⁹ m̄ltoꝝ ingenijs ingenijs c̄tatū ē ad
augēdā ei⁹ īfamiā descripta ē carcer īfer⁹ ꝛ ꝑpetua nocte oppssa regio, in q̄ ingens iani
tor orci ossa sup̄ recubās antro semessa cruēto eternū latrās exangues terrat umbras
Etiā cū psuaseris istas fabulas eē nec q̄cq̄ defūctis sup̄esse qd timeāt subit ali⁹ metꝰ
eque .n. timēt ne apd īferos sint q̄ ne usq̄ his adūsantibꝫ q̄ nobis ondit longa
psuasio fortit' pati mortē qd n glosū sit ꝛ īt maxīa opa mētis hūane q nūq̄ ad
nūq̄ ad uirtutē exurget si mortē malū crediderit exurget si putabit īdifferēs eē Nō
recipit nā rez ut aliqs aīo accedat ad id qd malū iudicabit pigre ueniet ꝛ cūct' Nō
ē aūt glosū qd ab inuito ꝛ tergiusante fit Nil facit uirtus qd necesse ē Adice nūc qd nil honeste
fit nisi cui totus aī⁹ īcubuit atq affuit cui nulla pte sui repugnāt Ubi aūt ad malū acceditur
aut peioꝝ metu sit aut spe bonoꝝ ad que puenire tāti sit deuorata unius mali patiencia
dissidēt īt se iudicia facientis hinc ē qd iubeat pposita pficere illinc qd retrahatur ab re suspe
cta ac piculosa fugiat, g⁹ īdiuisa distrahitur. Sic hoc ē perit gl'a. Uirtus .n. cordi aīo decreta per
agit Non timet qd facit Tu ne crede malis sz ꝯ audentior ito q̄ tua te fortuna sinet
Non ibis audentior si mala illa eē credidis. Eximēdū hoc e pectore ē aliq̄s hesitabit impe
tū moratā ē suspicio Trudet' ī id qd īuadēdū ē. Nostri q̄dē uidi uolūt zenonis īterroga
tionē uerā esse fallacē aūt altez ꝛ falsā q̄ illi opponit'. Ego nō redigo ista ad legē dia
lecticā ꝛ ad illos artificij uetnosissimi nodos totū genus istud exturbādū iudico quo
circūscribi se q̄ interrogat' existimet ꝛ ad ꝯfessionē pductus aliud rūdet aliud putat pro ueritate si
plici⁹ agendū ē ꝯ metū forcius. Hec ipa que uoluūt' ab illis solū malī et expendē ut per
suadeam nō ut īponā In aciē educturus exercitū pro coniugibꝫ ac libis mortē obituꝝ quō ex
hortabit' Do t' fabios totū rei p bellū ī una trāsferentes domū laconas t' ondo ī ipsis
tmophilaꝝ angustijs positos nec uictoriā sꝑantes nec reditū ille locꝰ illis sepulcꝝ futurus
ē Quēadmodū exortabis ut totius gentis ruinā abiectis corpibꝫ excipiāt ꝛ uita
pius q̄ loco cedāt Dices qd malū ē glosū nō ē. Mors glosa ē Mors g⁹ nō ē malum
O efficacē ꝯclusionē Quis post hāc dubitet se infestis mucronibꝫ ingerē ꝛ stās mori
At ille leonidas q̄ fortit' illos allocutus ē sic inquit cōmilitones prādete tanq̄ apd īferos
cenaturi nō ī ore creuit cibꝫ nō hesit ī faucibꝫ nō elapsus ē manibꝫ alacres ꝛ ad prā
diū illi pmiserūt ꝛ ad cenā Quid dux ille romanus q̄ ad occupandū locū milites missos cū p ī
gentē hostiū exercitū ituri eēnt sic allocutus ē Ire cōmilitones eo nēe ē ūn redire nō ē nēe
Uides q̄ simplex ꝛ īperiosa res uirtus sit. Quē mortaliū circūscriptiones uestre fortiorē facē quē erecto
rē poss' frangūt aīm q nūq̄ min⁹ ꝯtrahendus ē ꝛ ī minuta ac spinosa cogēdꝰ q̄ cū
aliquid grāde ꝯponit' Non trecentis sz oībꝫ mortalibꝫ mortis timor detrahi dꝫ Quō illos do
ces malū nō eē quō oppiniones totius eui q̄bꝫ protin⁹ in ifancia es imbutus euincis
qd auxiliū īuenies qd dices imbecillitati hūane quo īflāmati ī media plia ru
ant Qua rōne hūc timēdi ꝯsensū ꝯfestim Quibꝫ ingenij uiribꝫ obnixā ꝯt te per
suasionē hūani gnis auertis Uba m̄ captiosa ꝯponis ꝛ īterrogatiunculas nectis. Magnis
telis magna portenta feriunt' Serpentē illā ī affrica seuā ꝛ romanis legionibꝫ bello ipso
terribiliorē frustra sagittis fundis q̄ petierūt Ne phitio q̄dē inulnerabilis erat cū ingens
ualitudo pro uastitate corpis solida ferrū ꝛ q̄cq̄ hūane torserant manus reiceret mo
laribꝫ demū fracta saxis ē ꝛ aduersꝰ mortē tā minuta iacularis Subula leonē excipis
acuta sūt ista q̄ dicis Nil ē acuti⁹ arista. Quedā inutilia ꝛ inefficacia ipa subtilitas reddit Uale.

Liber xiiij De statu senectutis sue et de frugali conversatione sua et de ebri-
etate primo aliorum deinde suam ponit sententiam Epistola 83

Singulos dies et meos et quidem totos indicari iubes bene de me iudicas si nil esse
12 in illis putas quod abscondam Sic certe vivendum est tamquam aliquis in specta intimum prospicere
possit et petit salutem deo Quid n[on] prodest ab homine aliquid esse secretum Nihil deo clausum est interest ani-
mis et cogitationibus mediis intervenit dico tamquam aliquando discedat Faciam ergo quod iubes et quid agam
et quo ordine libenter tibi scribam observabo protinus me et quod est utilissimum diem meam recognoscam
Hoc nos facit pessimos quod nemo vitam suam respicit Quid facturi simus cogitamus atque consilium
futuri ex preterito venit Hodiernus dies solidus est nemo ex illo quidquam mihi eripuit Totus inter stra-
tum lectionem atque divisus est minimum exercitationi corporis datum Et hoc nomine ago gratias senectuti Non
magno mihi constat Cum me movi lassus sum Hic autem est exercitationis fortissimus finis Pro-
gymnasiastas meos quereris unus mihi sufficit Farius puer ut scis amabilis sed mutabitur iam ali-
quem teneriorem quero hic quidem ait nos eandem crisim habere quia utrique dentes cadunt Sed iam vix illum
assequor currentem et intra paucissimos dies non potero vide quid exercitatio quotidiana proficiat
Cito magnum intervallum fit inter duos itinere diverso euntes eodem tempore ille ascendit ego
descendo nec ignoras quanto ex his velocius alterum fiat mentior sum iam non etas nostra non descen-
dit sed cadit Quomodo ergo hodiernum certamen nobis cessit quod quod cursoribus evenit hierez
fecimus ab hac fatigatione magis quam exercitatione in frigidam descendit hec apud te vocatur parum
calida Ille ego tantus psicrolutes qui natator qui kalendis ianuariis Euripum salutabam
qui anno novo quemadmodum legere scribere et dicere aliquid sic auspicabar ut aliquid in virgine desilire
primum ad tiberim transtuli castra deinde ad hoc solium quod cum fortissimus sum et omnia bona fide si-
unt sol temperat non multum mihi ad balneum superest et sine mensa prandium post quod non sunt lavande
manus dormio minimum consuetudinem meam nosti brevissimo somno utor et interiungo Satis
est mihi vigilare desisse aliquando dormisse me scio aliquando suspicor Ecce enim circensium obstrepit
clamor subita aliqua et universa voce feriuntur aures mee nec cogitationem excutiunt meam nec
interrumpunt quidem fremitum patientissime fero multe voces et in unum confuse pro fluctu mihi sunt aut
silvam vento verberante et ceteris sine intellectu sonantibus Quid ergo est Nunc tibi autem adiciam dicam
superest ergo ex hesterno mihi cogitatio quid sibi voluerint prudentissimi viri qui rerum maximarum probationes
levissimas et perplexas fecerunt que et si sint vere tamen mendacio similes sunt Vult nos ab ebrietate dete-
rere Zenon vir maximus huius secte fortissime ac sanctissime conditor Audi ergo quemadmodum
colligat virum bonum non futurum ebrium Ebrio secretum sermonem nemo committit viro autem bono
committit ergo vir bonus ebrius non erit Quemadmodum opposita interrogatione simili derideatur attende
de Satis est enim unum ponere ex multis dormienti nemo secretum sermonem committit viro autem bono commit-
tit secretum vir bonus ergo non dormit Quo uno modo potest Posidonius Zenonis nostri causam
agit Sed ne sic quidem ut existimo agi potest dicit enim Ebrius duobus modis dici potest alio autem
aliquis vino gravis est et impos sui alio si solet ebrius fieri et huic obnoxius vitio est hunc
novi a Zenone qui soleat fieri ebrius non qui est huic autem nemo commissurus archana que per
vinum eloqui possit quod est falsum Prima enim illa interrogatione complectitur eum qui est ebrius non eum qui futurus
est plurimum enim interesse concedes inter ebrium et ebriosum potest et qui ebrius est tunc eum primum esse non tunc
hoc vitium et qui ebriosus est sepe extra ebrietatem esse Itaque id intelligo quod significatur isto verbo solet preser-
tim cum ab homine diligentiam professo ponatur et verba examinante Adice nunc quod si hoc intellexit
Zenon et nos intelligere voluit ambiguitatem ubi quesivit locum fraudi quod faciendum

non est ubi veritas queratur sed sane si hoc senserit quod sequitur sic enim est ei qui soleat ebrius fieri non committi sermonem secretum Cogita enim quam multis militibus non semper sobriis et imperator et tribunus et centurio tacenda mandaverit de illa C. cesaris cede illius dico qui superato pompeio rem publicam tenuit tam creditum est t. crebro quam cassio Cassia tota vita aquam bibit Tulius cimber et nimius erat in vino et scordalus in hanc rem locutus est Ego inquit nequid feram qui vinum ferre non possum Sibi quisque nunc noret eos quibus et vinum male credi et sermonem bene unum tamen exemplum quod occurrit mihi referam ne intidat construenda est enim vita exemplis illustribus Non semper confugiam ad veteram Lucius piso urbis custos ebrius ex quo semel factus est fuit maiorem partem in convivio exigebat usque in horam fere sextam dormiebat Hoc eius erat matutinum officium tamen suum quo tutela urbis continebatur diligentissime administravit Huic et divus augustus dedit secreta mandata cum illum preponeret tracie quam perdomuit et tiberius proficiscens in campaniam cum multa in urbe et suspecta relinqueret et invisa Puto quia illi bene cessit pisonis ebrietas Postea cossum fecit urbis prefectum virum gravem et moderatum sed mersum et vino madentem adeo ut ex senatu aliquando in quem e convivio venerat oppressus inexcitabili sompno tolleretur Huic tamen multa Tiberius manu sua scripsit que committenda ne ministris quidem suis iudicabat Nullum cosso aut privatum secretum aut publicum elapsum est Itaque declamationes istas de medio amoveamus Non est animus in sua potestate ebrietate devinctus Quemadmodum musta dolia ipsa rumpuntur et quicquid in imo iacet in summam partem vis caloris eiectat sic vino exestuante quicquid in imo abditum effertur et prodit in medium Onerati mero quemadmodum non cibum more nec potum vino redundante continent ita nec secretum quidem Quod suum alienumque est pariter effundunt Hoc quamvis soleat accidere ita et illud solet ut cum his quos sciamus libentius bibere de rebus necessariis deliberemus Falsum ergo est quod patrocinii loco ponitur ei qui soleat ebrius fieri non committi secretum Quanto satius est aperte accusare ebrietatem et vitia eius exponere que etiam tollerabilis homo vitavit nedum perfectus ac sapiens cui satis est sitim extinguere qui etiam si quando hortata est hilaritas aliena eo producta longius tamen ante ebrietatem resistat Nam de illo videbimus an sapientis animus nimio vino turbetur et faciat ebriis soluta Interim si hoc colligere vis virum bonum non debere ebrium fieri cur silogismis agis Dic quam turpe sit plus sibi ingerere quam capiat et stomachi sui non nosse mensuram quam multa ebrii faciant quibus sobrii erubescant Nichil aliud esse voluntatem ebrietatem quam voluntariam insaniam Extende in plures dies illum ebrii habitum Numquid de furore dubitabis Nunc quoque non est minor sed brevior Refer alexandri macedonis exemplum qui clitum carissimum sibi ac fidelissimum inter epulas transfodit et intellecto facinore mori voluit Certe omne vitium ebrietas et incendit et detegit obstantem malis conatibus verecundiam removet Plures enim pudore peccandi quam bona voluntate prohibiti sunt a scelere At ubi possedit animum nimia vis vini quicquid mali latebat emergit Non facit ebrietas vitia sed protrahit vitia Tunc libidinosus nec cubiculum quidem expectat sed cupiditatibus suis quantum petierunt sine dilatione permittit Tunc impudicus morbum profitetur ac publicat tunc petulans non linguam non manum continet Crescit insolenti superbia crudelitas sevo malignitas livido Omne vitium detegit laxat et prodit Adice illi ignorantiam sui dubia et parum explanata verba incertos oculos gradum errantem vertiginem capitis tecta ipsa mobilia velud aliquo turbine circumagente totam domum stomachi tormenta cum efervescit merum ac viscera ipsa desendit Tunc tamen utcumque tollerabile est dum illi vis sua est quid cum sompno vitiatur et que ebrietas fuit cruditas facta est Cogita quas clades edidit publica ebrietas hec acerrimas gentes bellicosasque hostibus tradidit hec multorum annorum pertinaci bello

defensa mentia patefecit Hec otiacissimos ꝛ iugū recusantes ī cenū egit acbit
um h̄ īuictos acie mero domuit Alexandꝝ cuius mō sc̄a mēcōnē tot itinā tot p̄
lia tot yemes p̄ quas uicta tēpoꝝ locoꝝ q̄ difficultate trāsierat tot fluiā ex igno
to cadenciā tot maiā tutū dimiserūt īteperancia bibēdi / et ille herculaneus ꝛ fatal'
cyphus condidit Que glā ē cape multū cū penes te palma fuit ꝛ ppinacōes tuas
strati sōno ac uomitātes recusauerūt cū supstes toti cuiuio fuis cū oēs uiceris
uirtute magnifica ꝛ nēo uini tā capax fuit uinceris adolio · M · antoniū magnū uirū
et ingenij nobilis q̄ alia res pdidit / ꝛ ī extnos moēs ac uicia nō rōā traiecit q̄
ebrietas ꝛ exulal' uini cleopatre amor · h̄ illū res hoēste rei p̄ h̄ st̄ hostib; suis īparem
reddidit hec crudelē fecit cū capita pncipū ciuitatis cenāti referēt᷑ / cū īt appara
tissiās eplās luxꝰ q̄ regales ora ac manꝰ pscptoꝝ recognoscēt cū vino grauis
sitiēt tn̄ sanguinem itollerabile erat q ebrius fiebat q̄to itoll'abiliꝰ q h̄ ī ip̄a ebrietate
faciebat fere uioleā crudelitas seq̄t᷑ Viciat᷑ n̄ exaspat᷑ q̄ sanitas mētis Que
admoꝫ difficiles oclos faciūt diutini morbi ꝛ ad minimā radijs solis offensionez
ita ebrietas ↄtinue efferāt aīos Nā cū sepe apd̄ se nō st̄ ↄsuetudo īsanie durat
Vicia cū vino ↄcepta ē sn̄ illo ualēt Dic g̃ q̄re sapiens nō debeat ebrius sꝫ deformitate
rei ꝛ īportunitatē ostende reb; nō ūbis q̄d facillimū ē · pba istas que uoluptates
uocāt᷑ vbi trāscenderūt modū penas eē Naꝫ si illd̄ argumētaueris sapiētē multo
vino ebriari ꝛ retinē rectū tenorē ē si temulētus sit · l; colligas nͨ ueneō poto moi
turū nͨ sopore sūpto dormiturū nͨ elleboro accepto q̄cq̄d ī uiscerib; hēbit eiecturū q; / sꝫ tn̄
si tētant᷑ ped; lingua nō ↄstat q̄d ē q̄re illū existimes ī pte sobriū eē ebriū esse ī
parte Vale · De alternitate lectōnis et stili quō alioꝝ dicta ptrāsformacōeꝫ
Itinera ista que nr̄a face dēmꝰ ita īuētoēꝫ et q̄sitoēꝫ eoꝝ que didicimꝰ e
segnitiem m̄ excuciūt ꝛ ualitudinī mee pdesse iudico ꝛ studijs Quare uali
tudinē adiuuēt uides cū pigrū me ꝛ negligētē corpis lrāꝝ amor faciat
aliena opa exceo studio q̄re psint īdicabo alectionib; recessi Sūt aūt ut estimo
nc̄ie pmū ne sī me vno ↄtētꝰ deīn ut cū ab alijs q̄sita cognouio tūc et de īuē
tis iudicem ꝛ cogitē de īueniēdis Alit lectio īgeniū ꝛ studio fatigatū nō sine
studio tn̄ reficit Nec scibē tm̄ nͨ legē tm̄ dēmꝰ altā res ↄtristabit uires ꝛ exhau
et de stilo dico altā soluet ac diluet Inuicē hͨ ꝛ illo comeandū ē et alteꝝ altō te
perandū ut q̄cq̄d lectione collectū ē stilꝰ redigat ī corpꝰ // Apes ut aiūt dēmꝰ imi
tari q̄ uagant᷑ ꝛ flores ydoneos ad mel faciendū carpūt deīn q̄cq̄d attulē dis
ponūt ac p fauos digerūt et ut ūgiliꝰ ait liq̄ncia mella stipāt ꝛ dulci distendūt
nectare cellas De illis nō satis ↄstat utꝝ sucū ex florib; ducāt q̄ mel ptinꝰ sit
an que collegerūt ī hūc saporē mixtura q̄daꝫ et ppietate sp̄s sui mutēt q̄b;
daꝫ eīꝫ placꝫ nō faciēdi mellis sciāꝫ sꝫ colligendi eē ī illis Aiūt n̄ īueniri apud
indos mel ī arundinū folijs q̄d a' ros illiꝰ celi a' ipiꝰ arūdinū humor dulcōr et
pīguior gignat In nr̄is q̄ħ herbis uiꝫ eandē sꝫ minꝰ maifestā ꝛ nōbilē poni quā
psequat᷑ ꝛ ↄtrahat aāl huic rei genitū Quidā existimāt conditurā ꝛ disposicōe in
hāc q̄litatē uti q̄ ex tenerrimis uirēciū florēciū q; decepserūt nō sit quodaꝫ ut
dicā fmēto / qͦ ī unū diuisa coalescūt / Sꝫ ne ad aliud q̄ de quo agit᷑ adducar nos
q̄ħ has apes dēmꝰ imitare et q̄cūq; ad diūsa lectione ↄgessimꝰ separare // Melius n̄

distīcta seruātur deīn adhibita īgenij nr̄i cura al' cura ⁊ facultate ī vnū saporē ua-
ria illa libamīta cōfūdē, ut et si apparuit vn̄ sūptū sit Aliud tn̄ ⁊ qm̄ vn̄ sūptū ē appa-
reat. Hoc ī corpe nr̄o uideꝰ sn̄ ulla opa nr̄a facē nāz alimīta q̄ accepiꝰ quādiu in
sua nā pdurāt ⁊ solida ī natāt stomacū onā st̄. At cū exeo qd' erāt mutata sūt
tū demū ī uires ⁊ ī sanguīnē trāseūt. Idez ī hijs q̄bus alitur ingenia pstemꝰ ut q̄-
cūqz hausimꝰ nō paciam̄ īntegra eē ne sīt aliena cōcoquāmꝰ illa alioqn̄ ī memoriā
ibūt nō ī ingeniū. Assenciamꝰ illis fideliter ⁊ nr̄a faciaꝰ ut vnū qdā ex multis fiat
sicut nūs fit ex singulis cū minores sumas ⁊ dissidentes cōputacō vna cōphendit. Hr̄ faciat
aīus nr̄ oīa q̄bꝰ ē adiutꝰ abscondat ipm̄ tm̄ ondat qd' effecit. Etiā si cui ī te cōpebit
silitudo eiꝰ quā admiracō t' altiꝰ fixit, silez esse te uolo quō filiū nō quō ymaginē ymago
res mortua res. Qd gᵒ nō ītelligetur cuiꝰ imiteris orōnē cuiꝰ argumētacōez cuiꝰ sentēcias
Puto aliā ne ītelligi posse qdē si magn̄ vir ingenij oībꝰ q̄ ex quo uoluit exemplari
traxit formā suā impssit ut ī vnitatē cū illa petāt. Nō uides q̄ multoꝝ uocibꝰ chorꝰ cō-
stet. vnꝰ tn̄ ex oībꝰ redditur. Alq̄ illic acuta ē alq̄ grauis alq̄ media accedūt viris femie
īnt'ponūtur tibie singloꝝ illic latēt uoces oīuz apparēt. De choro dico quē ueteres
phyi nouerat ī cōmessacōibꝰ nr̄is plꝰ cātoꝝ ē q̄ ī theatris olī spectatoꝝ fuit. Cū oēs ui-
as ordo canēcium īpleuit ⁊ cauea eneatorībꝰ cīncta ē et ex pulpito oē genꝰ tibiaꝝ
organorūqz cōsonuit fit cōcētꝰ ex disonis. Talē aīuz nr̄m eē uolo multe ī illo artes
multa pcepta sīt multaꝝ etatū exempla sz ī vnū cōspirata. Quō īqs hoc effici poterit. assidua
īntencōe si nil egimꝰ nisi rōne cessimꝰ suadente. Hanc si audire uolueris dicet tibi. Relinq̄ ista
iā dudū adque discurritur. Relinque diuicias aut piculū possidencū aut honꝰ. Relinque
corpis atqz aīi uoluptates molliūt ⁊ eneruant. Relinqz ābitū tumida res ē uana uē-
tosa nullū hʒ terminū tā sollicita ē ne quē an̄ uideat se q̄ neqz post se. laborat
īnuidia ⁊ qdē duplici. Vides aūt q̄ miser sit is cui īnuidetur ⁊ īnuidet. Intueris illas potē-
cū domos cū tumultuosa rixa salutāciū limina multū hn̄t cōtumeliaꝝ ut in-
tres plus cū ītraueris. Pt'i istos gradꝰ diuitū ⁊ magno egestu suspensa uestibula.
nō ī p'rupto tm̄ illic stabis sz ī lubrico. Huc pocius te ad sapiētiā dirige tranqllis-
simas qz res eiꝰ ⁊ sīt amplissimas pete. Quecūqz uidentur emīnere ī rebꝰ humanis
q̄uis pusilla sint ⁊ cōparacōe humilimoꝝ exstēt p difficiles tn̄ ⁊ arduos tramites ad-
euntur. Confragosa ī fastigiū dignitatis uia ē. At si cōscēdē hūc uertice libet cui se fortuna
submisit oīa qdē sub te q̄ pexcellissimis hn̄tur aspicies sz tn̄ uenies ad suma p planum.
Vale. De affectibꝰ aīi quos scd̄m pipateticos dicit sapientez tēperare posse nō
uitare et de bt̄e uite pfectōe Epl'a 84

Peperceram tibi et qdqd nodosi adhuc
supat p'ieram cōtentꝰ q̄i gustū t' dare eoꝝ q̄ a nr̄is dicūtur ut pbetur uirtutē ad explēdū
bonā uitaz sola satis efficacē. Iubes me qdqd ē interrogacōnū nr̄aꝝ aut ad traductionē
nr̄am excogitataꝝ cōphendē. hoc si facē uoluo nō erit epl'a sz liber. Illud tociēs testor
hoc me argumētoꝝ gn̄e nō delectari pudet ī aciē descendē pro dijs hoībꝰ qz susceptaz
subula qz armatū. Qui prudēs ē ⁊ tēperans ē. q̄ tēperans ē ⁊ cōstās ē inpturbatꝰ ē
q̄ īpturbatꝰ ē sine tristicia q̄ sn̄ tristicia ē beatꝰ ē. gᵒ prudēs beatꝰ ē ⁊ prudēciaz ad btāz
uitā satis ē. Huic collectōni hō mō pipathetici qdā rn̄dent ut īpturbatū et cōstantē
⁊ sn̄ tristicia sic īterpretentur tāq̄ īpturbatꝰ dicatur q̄ raro tbatur ⁊ modice nō q̄ nūq̄. Itē sine
tristicia eū dici aiūt q̄ nō ē obnoxiꝰ tristicie nec frequēs nimiꝰ ue ī hoc uicio. Illud .n. ē

nāz hūanā negare aliquⁱ aīuz īmunē eē ētiaā sapientē nō uītā more cetīz tangi
Et cetā impūit modū secte sue ɀ idēaā nō tpīs tollūt affectꝯ sʒ tēpant Cōpulū aūt
sapiēti damꝰ sʒ imbecillimis fortiōr ē ɀ mestissimis letior ɀ effrenatissimis moderatōr
ɀ hūilib maior Quid si qs iet uelocitatē suā laudās / ac claudos debiles qʒ respiciēs
Cōlla ut īcatte segetis p̄sūma uolaret Camilla nec cursu teneras lesisset aristas Vel
mare p medium fluctu suspēsa tumēti Ferret, celeres nec tingeret equore plātas. hec ē pnia
tas p̄se extimata nō q̄ tardissimoꝝ collatiōe laudat Quid si sanū uocēs leuit febritatē nō
ē bō ualitudo mediocitas morbi Sic iqt sapiēs ɀmptutbatꝰ dr quō ap̄ma dicit
nō q̄bꝫ nulla iest duritia gnuoꝝ sʒ q̄bꝫ minōr sʒ ē Nō n dīmnatōz maloꝝ ī bono viro in
telligo sʒ uacatiōz nulla debēt eē nō parua nā si ulla sit cresc̄et ɀ īt̄z īpediet Quō oculos
maior ɀ p̄fecta suffusiō excecat sic modica turbat si das aliquos affectꝯ sapienti impar
illis erit rō ɀ uelut torrēte quodā aufferet p̄sertī cū illi nō vnꝰ affectꝯ sit cū q̄ collu
ctet sʒ oēs plꝰ pt ɀ̄ fuisʒ mediocrū turba q̄ possit unius magis uiolēcia. hēt pecunie
cupiditatē sʒ modicā, hēt ambitiōz sʒ nō excitatā hēt iracūdiā sʒ placabilē. habet
inconstantiā sʒ minꝰ uagā ac mobilē. hēt libidinē sʒ nō insanā. Melius cū illo agēt
q̄ vnū integrū viciū hēt q̄ cū eo q̄ leuiora q̄dē sʒ oīa dem̄ nil īt̄est, q̄ magnꝰ sit
affectꝯ q̄ntuscūq; ē parē nesat consiliū nō accipit q̄admodū rōm nullū al obtēperet
nō ferū nō domesticū nō mite nā n illoꝝ ē surda suadēti sic nō sequūt nō audiūt
affectꝯ q̄ntulicūq; sīt Tigres leones qʒ nūq̄ feritatē exuūt aliqn̄ summittūt ɀ cū
minime expectaueris exaspat torvitas mitigata nūq̄ bona fide uicia māsuescūt
Deinde si rō p̄ficit ne incipiet q̄dē affectꝯ sʒ si īuita rōne ceperint īuita p̄seuabūt facili
lius ē n inicia illoꝝ p̄hibē q̄ ipetū regē falsa ē itaq; mediocitas ista ɀ inutilis eodē
loco h̄nda q̄ si q̄s dicēt modice īsaniēdū modice egrotandū sola v̄tꝯ hēt Nō re
cipiūt aī mala tēpantū facilius sublatis illa q̄ rexis Nuq̄d dubiū ē qn uicia mētis
hūane īueterata ɀ dura q̄ morbos uocamꝰ īmoderata sīt ut auaricia, ut crudelitas ut
īpietas ḡo īmoderati sūt ɀ affectꝯ ab his n ad illa trāsit Deinde si das aliqd iuris tristicie
timori cupiditati ceteris motib̄ p̄uis nō erūt ī nr̄a p̄tate Quare qr ex̄ nos sūt q̄bꝫ
irritant itaq; crescūt put maiores hūerit minores ue cās q̄bꝫ coacent maior erit timor
si plus exterreat q̄ ꝑ ma aspexerit Acrior cupiditas quo illā āplioris rei spes euocauit Si
in nr̄a p̄tate nō ē ut sīt affectꝯ nec illud q̄dē ē q̄nti sīt Si ipsis p̄misisti īcipe cū causis
suis crescēt tātiq; erūt q̄nti fiēt Adyce nūc ꝙ ista q̄uis exigua sīt īmaiꝰ excedunt
Nuq̄ p̄niciosa seruāt modū q̄uis leuia initia morboꝝ serpūt ɀ egra corpa minima īt
dū rigit accessio Illud ueo cuiꝰ demēcie ē credē quaꝝ reꝝ extra nr̄m arbitriū posita
p̄ncipia sīt eaꝝ eē nr̄i arbitrii terminos quō ad id finiēdū satis ualeo ad qd p̄hibēdū paꝝ ualui
cū facilius sit excludē q̄ admissa cōprime Quidā ita distīxerūt ut dicēnt tēpās ac p̄ridēs posicōe
q̄dē mētis ɀ hītu trāquillꝰ ē euētu nō ē Nā q̄ntū ad hītū mētis sue nō p̄turbat nec contristat nec ti
met sʒ multe extrīsecꝰ cē īcidūt q̄ illi p̄turbaciōz afferūt Tale ē qd uolūt dīē iracūdū q̄dē
illū nō eē irasci tn̄ aliqn̄ ɀ timidū q̄dē nō timē aliqn̄ pt aliqn̄ idē uicio timoris carē affectu nō
carē Qr si recipit usu frequēti timor transibit īuiciū ɀ ira īaīuz admissa hītū illū ira carētis aī
retexit Preterea si nō contēnit uenientes extrinsecꝰ cās ɀ aliqd timet cū fortiter eūdū erit aduersꝯ tela
ignes p̄pria legibꝫ libertate contrāt exibit ɀ aīo recedēte Nō cadit aūt īsapiētē hī diuisitas
mētis Illud p̄terea iudico obseruādū ne duo q̄ separanda p̄bāda sīt misceaꝰ p̄se enim colligitur

vnū bonū ēē qd honestū. Perse uers adunitā btāȝ satis ēē ūtutē si vnū ē bonū qd honestū oēs ꝯcedūt adbtē uiuēdū sufficiē ūtutē ꝯtiō nō remittet si btū sola ūtꝯ facit vnū bonū ēē qd honestū ē. Xenocrates ꝛ spēsippus putāt btū ul' sola ūtute posse fi' nō tn̄ vnū bonū ēē qd honestū ē. Epicurꝰ ꝙ iudicat illū q ūtutē hēat ēē beatū ſꝫ ipaꝫ ūtutē nō satis ēē ad btāȝ uitā qr btū efficiat uoluptas q ex ūtute ē nō ipa ūtꝯ Inepta distinctō idē n negat ūtutē ēē sn̄ uoluptate ꝯta si ei iūcta ꝙ ē atꝫ īseparabilis ꝛ sola satis ē. hēt n secū uoluptatē sn̄ q nō ē ēt cū sola ē. Illud aūt absurdū ē qd d'r btū qdē futūꝫ uel sola ūtute nō futurū aūt pfēctē btū. Qd qad~ mōꝙ fi' possit nō reperio btā uita bonū īse pfēctē hēt inexsupabile. Qsi ē pfēctē btā ē. Si deoꝝ uita nl hēt maiꝰ q meliꝰ btā aūt uita diuina ē. nl hēt in qd possit ampliꝰ ūq attolli. Pt'ea si btā uita nulliꝰ ē indigens oīs btā uita pfēctā ē eadēꝙ ē ꝛ btā ꝛ btīssima. Nūc qd dubitas qn btā uita sūmū bonū sit. ꝯ si sūmū bonū hēt sūme btā ē. Quēadmodū sūmū bonū adiectionē nō hēt nc recipit. qd n sup sūmū vnū ēit ita nc btā qdē uita q sn̄ sūmo bono nō ē. Qr si aliquē mag btū induxis induces ꝛ mltos ꝛ mag īnūabilia discrimina sūmi boni facies cū sūmū bonū itelligā qd supse gradus nō hēt. Si ē aliqs minꝰ btūs ꝙ aliꝰ sequit' ut hic altiꝰ uitā btioris mag ꝯcupiscat ꝙ suā btūs aūt nl sue pfert. Vtrūlibꝫ ꝯcius credibile ē. al' aliqd btō restare qd ēē ꝙ qd ē malit q' id illū nō malle. qd illa meliꝰ ē. btiꝙ n quo prudēcior ē hoc magis se adid qd ē optimū ꝯtēdit ꝛ id oīmō ꝯseq cupiet. Quō aūt btūs ē q cupe et nō pt imo q dēt. Dicā qd sit quare ueniat hi error nesciūt btāȝ uitā vnū ēē īoptiō illā statu ponit ꝯlitas sua nō magnitudo itaꝙ īequo ē lōga ꝛ breuis ꝛ diffusa ꝛ angustior in mlta loca mltas ꝙ ptes distributa ꝛ ī vnū coacta. Qui illā nūo estimat ꝛ mēsura ꝛ ptibꝫ id illi qd hēt eximiū eripit. Qd aūt ē ī btā uita eximiū qd plena ē. finis ut puto edēdi bibēdiꝙ saciectas ē. Hic plꝰ edit ille minꝰ qd refert. vtiꝙ nō sitit. hic pluribꝫ ānis uixt hic paucioribꝫ. Nil int'est si tā illū mlti āni btū fecerūt ꝙ hūc pauci. Ille quē tu minꝰ btū uocas nō ē btūs nō pt nomē īminui. Q' fortis ē sn̄ timore ē. q sn̄ timore ē sn̄ tristicia ē. q sn̄ tristicia ē btūs ē. Nrōꝝ hic interrogatō ē. ad ūsꝰ hūc sic rndē conāt' falsā nob ꝛ ꝯtrouersā rē pfessos iudicare eū q fortis ē sn̄ timore ēē. Qd ḡo mīd fortis iminēcia mala nō timebit. Istud demētis alienatiꝙ nō fortis ē. Ille uō mōdt modratissime timet ſꝫ ītotū ext' metū nō ē. Qd hoc dicit rursꝰ īidē reuoluat' ut illis ūtutū loco sit minora uicia. Nā q timet qdē ſꝫ rariꝰ ꝛ minꝰ nō caret malicia ſꝫ leuiore uexat'. At n demētē puto q mala iminēcia nō ꝯtremescit. Verꝫ ē qd dicis si mala sit. si si scit mala nō ēē ꝛ vnū tm̄ turpitudinē malū iudicat debit secure pericla aspicē ꝛ aliis timēdi ꝯtēnē. Aut si stulti ꝛ amētes mala nō timē quo qs prudēcior ē eo timebt' magis. ut nobis mīt uidt' pbebit se piculis fortis. Minime nō timebt' illa ſꝫ uitabt'. Caucō illū decꝫ timor nō decꝫ. Qd ḡo mīt mortē uīcla ignes alia tela fortūe nō timebit. Nō scit n illa nō ēē mala ſꝫ uidet. oīa ista hūane uite formidies putat. Describē captiuitatē uerbera catenas. egestatē ꝛ mēbroꝝ laceracōnis ul' p morbū ul' p iniuriaꝫ ꝛ quicqd aliud attulis it' liphatos metuētes mīat. Ista timidis timēda sīt ani io estimās malū adꝙ aliqn̄ nobis ꝯtra spōte remedū ē. Queris qd sit malū cedē hiis q mala uocat' ꝛ illis libtatē suā dedere p qua cūcta paciēda st'. Perit libtas n id ꝯtēmis que nobis iugū imponūt. Nō dubitarēt qd conueniret forti viro

si sciret quid esset fortitudo. Non est enim inconsulta temeritas nec periculorum amor nec formidabilium
appetitio. Scientia est distinguenda quid sit malum et quid non sit. Diligentissima in tutela sui fortitudo
est et eadem patientissima eorum quibus falsa species malorum est. Quid ergo? si ferrum intentatur cervicibus viri fortis,
si per singulas partes alia atque alia suffoditur, si viscera sua in sinu suo vidit, si ex intervallo quo magis
tormenta sentiat repetitur et per siccata viscera recens demittitur sanguis, non timet? istum tu
dices nec dolere? Iste vero dolet; sensum enim hominis nulla exuit virtus, sed non timet; et invictus ex alto dolo-
res suos spectat. Quaeris quis tunc animus illi sit? Qui aegrum amicum adhortantibus. Quod
malum est nocet. Quod nocet deteriorem facit. Sed dolor et paupertas deteriorem non faciunt; ergo mala non
sunt. Falsum est, inquit, quod proponitis. Non enim si quid nocet et deteriorem facit. Tempestas et procella nocet
gubernatori, non tamen illum deteriorem faciunt. Quidam stoici ita adversus hoc respondent: deteriorem fieri guberna-
torem tempestate ac procella, quia non possit id quod proposuit efficere nec tenere cursum suum; deteriorem
illum in arte sua non fieri, in opere fieri. Quibus peripatetici: ergo, inquiunt, et sapientem deteriorem faciet pau-
pertas, dolor et quicquid aliud tale fuerit. Virtutem enim illi non eripiet sed opera eius impediet. Hoc recte di-
cerentur, nisi dissimilis esset gubernatoris condicio et sapientis. Huic enim propositum est in vita agenda
non utique quod temptat efficere sed omnia recte facere. Gubernatori propositum est utique navem in por-
tum ducere. Artes ministrae sunt et praestare debent quod promittunt. Sapientia domina rectrixque est. Ar-
tes serviunt vitae, sapientia imperat. Ego aliter respondendum iudico. Nec ergo artem gubernatoris deterio-
rem tempestate fieri nec ipsam ministrationem artis. Gubernator tibi felicitatem non promisit sed utilem operam
et navis regende scientiam. Hoc eo magis apparet quo illi magis fortuita vis obstitit. Qui
hoc potuit dicere: Neptune, numquam hanc navem nisi rectam videbis, arti satis fecit. Tempestas
non opus gubernatoris impedit sed successum. Quid ergo? inquit, non nocet gubernatori ea res quae
illum portum tenere vetat, quae conatus eius irritos efficit, quae aut refert illum aut detinet
et exarmat? Non tamquam gubernatori sed tamquam naviganti nocet. Alioquin gubernatoris artem
adeo non impedit ut ostendat; tranquillo enim, ut aiunt, quilibet gubernator est. Navigio ista ob-
sunt, non rectori eius qua rector est. Duas personas habet gubernator, alteram communem cum omnibus qui
eandem conscenderunt navem, qua ipse quoque vector est, alteram propriam qua gubernator est. Tempestas
tamquam vectori nocet, non tamquam gubernatori. Deinde gubernatoris ars alienum bonum est: ad
eos quos vehit pertinet, quomodo medici ad eos quos curat. Sapientis bonum est et eorum cum
quibus vivit et proprium ipsius. Itaque gubernatori fortasse noceat, cuius ministerium aliis
promissum tempestate impeditur. Sapienti non nocetur a paupertate, non a dolore, non ab aliis
incommodis vitae. Non enim prohibentur opera eius omnia sed tantum ad alios pertinentia. Ipse semper in actu
est, in effectu tunc maximus cum illi fortuna se opposuit. Tunc enim ipsius sapientiae negotium agit, quam
diximus alienum bonum esse et suum. Praeterea nec aliis quidem tunc prodesse prohibebitur cum illum quaedam
necessitates premunt. Propter paupertatem prohibetur docere quemadmodum tractanda res publica sit; at illud
docet quemadmodum sit tractanda paupertas. Per totam vitam opus eius ostenditur. Ita nulla fortuna,
nulla res actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit quo alia agere prohibetur. Ad utrosque
casus aptus est: bonorum rector est, malorum victor. Sic inquam exercuit se ut virtutem tam in secundis
quam in adversis exhiberet nec materiam eius sed ipsam intueretur. Itaque nec paupertas illum nec dolor nec
quicquid aliud imperitos avertit et praecipites agit prohibet. Tu illum premi putas malis? utitur.
Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra; faciebat ex aere. Si marmor illi, si ad-
huc viliorem materiam obtulisses, fecisset quale ex illa fieri optimum posset. Sic sapiens virtutem
si licebit in divitiis explicabit, si minus in paupertate; si poterit in patria, si minus in exilio

Si potior imperator sit minus miles Si potior itaque si minus debilis Quecumque fortuna
accepit quidquid illa memorabile efficiet Certi et domitores ferarum que seuissima
animalia et ad occursum expauescenda hominum cogunt pati iugum nec asperitate contentis
contenti usque in contubernium mitigant leonibus magister manum insertat obsculatur tigrim suus custos
Elefantem minimus custos ethiops iubet subsidere in genua et ambulare per funem Sic sa-
piens artifex est domandi mala dolor egestas ignominia carcer exilium ubique horrenda
ubi ad hunc peruenere mansueta sunt Vale Liber xv. Exemplo Sapionis utens
balneorum notat luxurias et subicit de sanationibus et infirmitatibus quedam oblectamenta
In ipsa Sapionis affricani villa iacens hec tibi scribo senectutis Epistola 86
14 adoratis manibus eius et ara quam sepulcrum esse tanti viri suspicor animum quidem eius
in celum ex quo erat redisse persuadeo mihi Non quia magnos exercitus duxit hos enim
et cambisses furiosus ac furore feliciter usus habuit Sed ob egregiam moderationem quoque pietatem
que quam magis in illo admiror Cum reliquit patriam quam cum defendit Aut Sapio rome deesse
debebat aut roma in libertate Nil inquit nolo denegare legibus nil institutis sit equum inter
omnes cives ius sit utere sine me beneficio meo optima causa tibi libertatis fui fui tunc semper
et ero et argumentum exeo si plus quam tibi expedit creui Quid in ego admirer hanc magnitu-
dinem animi qua in exilium uoluntarium secessit et ciuitatem exonerauit Eo perducta res erat
ut aut libertas Sapioni aut Sapio libertati faceret iniuriam Neutrum fas erat Itaque locum dedit
legibus et salutare recepit tam suum exilium imputaturus quam anibalis Vidi villam structam la-
pide quadrato murum circumdatum silue silva turres quoque in propugnaculum ville utrimque subreptas
cisternam edificiis ac uiridibus subditam que sufficere in usum exercitus posset balneolum angustum
tenebrosum ex consuetudine antiqua non uidebatur maioribus nostris calidum nisi obscurum Magna
ergo uoluptas me subiit contemplantem Mores Sapionis et nostros In hoc angulo ille Kartha-
ginis horror cui roma debet quod tamen semel capta est abluebat corpus rusticis laboribus
fessum Exercebat enim opere se terramque ut mos fuit priscis ipse subigebat Sub hoc ille tecto tam
sordido stetit hoc illum pauimentum tam uile sustinuit At nunc quis est qui sic lauari sustineat
pauper sibi uidetur ac sordidus nisi parietes magis ac preciosis orbibus refulserunt nisi alexandrina
marmora numidicis crustis distincta sint nisi illis undique operosa et in picture modum
circumlitio pretexitur nisi uitro absconditur camera nisi thasius lapis quondam rarum in aliquo specta-
culum templo piscinas nostras circumsedit in quas multa sudatione corpora exanimata
dimittimus nisi aquam argentea epistomia fuderunt et adhuc plebeias fistulas loquor
Quid cum ad balnea libertinorum peruenero quantum statuarum quantum columnarum est nil sustinentium
sed in ornamentum positarum impense causa quantum aquarum per gradus cum fragore labentium Eo
deliciarum peruenimus ut nisi gemmas calcare nolimus In hoc balneo Sapionis minime sunt
rime magis quam fenestre muro lapideo execte ut sine iniuria munimenti lumen admit-
terent At nunc blactaria uocant balnea si qua non ita aptata sunt ut totius diei solem fene-
stris amplissimis recipiant nisi et soluantur simul et colorantur nisi ex solio agros ac maria prospici-
ant Itaque que concursum et admirationem habuerant cum dedicarentur in antiquum numerum reiciuntur
cum aliquid noui luxuria commentata est quo ipsa se obrueret At olim et pauca erant balnea
et nullo cultu exornata Cur enim exornaretur res quadratoria et in usum non in oblectamentum
reperta Non suffondebatur aqua nec recens semper uelut ex calido fonte currebat nec
referre credebant in quam perlucida sordes deponerent Sed dii boni quam iuuat illa balnea

mēte obscura z cretali tectorio induta. q̄ sciēs catonē t' edilē d' fabiū maximū d'
corneliū amanu sua tēpasse. Nā h; q; Nobilissimo ediles fugebāt' officio intrādi
locā q̄ p'plm receptabāt exigendiq; mūdicias ut utilē z salubrē tēpantē tēpaturā
nō hāt q̄ nup inuenta ē similis incēdio. adeo q̄dē ut cōuictū ī aliquo scelē sēru ui nē
lauario oz nil in uidet'. Jam iterēsse ardeat balneū an caleat. Quāte nūc aliq̄ rusticitatis
dānāt scipionē q; nō ī caldariū suū fenis specularib; diē admisisset q; nō ī multa
luce decoq̄bat' z spectabat ut ī balneo nō coq̄ret'. O hoiēs calamitosū nescit uiuē. Nō
sacta aqua lauabat'. s; sepe turbida. z cū pluēt uehemēci9 pene lutulēta. Nec multū
eius intēat ā sic lauaret'. uenebat eī ut sudorē illic abluēt nō ut vnguētū. q̄s
nūc quozdā uoces futuras credis. Non ī iudeo scipiom uere ingenio uixit qui sic la-
uabat'. ymo si scias nō quottidie lauabat'. Hoc loco dicet āq̄s liqt in ī mūdissimos fu-
isse. Cōs putas illos labore soluisse inuicā cū decebat uiz p9 q; mūda balnea inuēta
sūt spurcīores sūt desēptuēg infamē z minus notabilē deliays. Oratius flaccus q̄d ait
pastillos bucillg olet dares nūc bucillū p'pm esset ac si hircus oleret ac siron oleret gor-
gom loco esset quē ille oracius bucillo opposuit. Parū ē sūmē vnguētū n̄ bis die terq;
renouet' ne euanescat incorpe. Cum q̄d odore hoc tāq̄ suo gl'ant. hec si t' inmuū tētia
uidebūt' nulle īputabis cynū dicici abegialo dilligētissimo p'ēe familias. Jo. n. non
huius agri possessor ē ī quo uetē arbustū posse trāsfi. h; nobis sembi dr̄e ueritē est
quoz neō nō oluet altius ponit. q̄d uidi illud arboz tāuz z q̄druuiū fastidiēti fructū
autūmo deponē. Te quoq; p'teget illa q̄ tarda uenit sīs facta nepotib; umbras ut ait
v'gili9 nr̄. q̄ nō q̄d uerissime s; q̄d doctissime dicēt' aspexit nec agricolas docē uoluit s; le-
gentes delectare. Nā ut alia oīa trāsēā hoc q̄d hodie m̄ fuit nēce reptēhdē ascibā uē
fabis sacō ē. Nūc iā q; modica putres accipiūt sulci z milio uenit annua cura. An
annuis tp̄e ista ponēda sīt z an utrisq; vna sit satio hinc extimes licet. Junius mēsis
ē q̄ t' scito iā p'ximus ī iuliū eodē die uidi fabā metētes miliū serētes. Adoliuetū re-
uitar q̄d uidi duob; mōis dispositū. Magnaz arboz truncos circūcisis ramis et ad
vnū redactis pedē cū ramo suo trāstulit amputatisq; radicib; relicto tm̄ capite q̄ū
exquo ille pepēderāt. hoc fimo tinctū scrobez dimisit. Deīn t'ras ut ait egessit nō
tm̄ s; calcauit z pressit negat q̄d q; ēē hac ut ait p'ssione efficacius in deli; frigus ex-
cludit z uētū minus p't'ea mouet' et ob h' nascētes radices p'dīē p'mit' ac solū t'raz ap-
prehēdē. q̄d nēce ē teneras z adhuc hōrētes al' reuellat p'turbō leues q; releuat r. denu-
dat agitaciō. paz aūt arboīs anq̄ obruat radix z oī ē in q̄ nudata ē ut ait agricola ra-
dices exeūt noue nō plus aūt sup t'raz eminē dēt truncū q; tres d' q̄tuor pedes. stati
n. ab imo uestiet' nec mag' p's q̄admōz ī oliuetis uetīb; arida. z retorrida cīt alt' ponē
di modo h' fuit. Ramos fortes nec corticas duri. s; q̄les ēē nouellaz arboz solēt eodem
gn̄e deposuit. hi paulo tardi9 surgūt. s; cū tāq̄ aplāta successerint. Nil h'ūt insē d' hor-
ridū d' triste. Illud ē nūc uidi uitē exarbusto suo ānosā trāsferri. huius capulamēta si'
si p't colligēda sīt. deīn libālis sēnēou. vites ut ex corpe radicescāt z uidi nō tantū
de mēse februario positas s; marcō exacto tenēt z oplexe sīt nō silogissmos dēs aūt i'tas
arbores que ut ita dicā grandis corpe sīt ait aq̄ adiuuādas sitē q̄ si p'dest hēm9 pluuia-
q̄ ī nr̄a p'tate plr̄a te docē nō cogito nē q̄admōz gnalis me t' aduersariū p'at' sic ego pue-
te m̄. Vale. Exēplo sui et Catonis frugalitatez hortat' anectēs contra

Nā ut aūt q̄ p'sios moēs ubis tōrderūt brachia et cetera cotidie abluebāt q̄ s sordes ope collegerant. Cetēz toti nundīs lauabāt'.

Peripatheticos disputaciones de fortuitis que bona nō sint Epla 8 a

Naufragiū anq̄ nauē ascenderē feci quō aūt accidit nō adicio nec hͨ putes
int' stoica paradigmata ponendū quoꝝ nullū falsū eē nͨ tā mirabile ꝙ̄ pma fa
cie uidet' cū uolueris approbabo imo ⁊ si nolueris Interī hͦ me res docuit ꝗ̄ multa hēre mus
supuacua et ꝙ̄ facili iudicō posse⁹ deponē q̄si qn̄ necitas abstulit nō sentim⁹ ablata
Cū paucissimis seruis quos vnde capē uehiculū pt potuit sn̄ ullis rebꝫ n̄ q̄ corpe nro
qtinebāt' ego ⁊ maxi⁹ meus biduū iā beatissimū agim⁹ Culcit' mira iacet Ego īcul
cita ex duabꝫ penullis altā stragulū altā opertoriū facta ē de prādio nil detrahi potuit
parū fuit nō mag' hora Nusq̄ sn̄ cactis nusq̄ sn̄ pugillaribꝫ sū ille si panē hēo ppul
mētario sūt / sine ppane Condie in aūz nouā faciūt ꝙ̄ ego faustū ⁊ felicē reddo bonis
cogitacōibꝫ ⁊ aī magītudine q̄ nūq̄ maior ē ꝙ̄ n̄ aliena seposuit ⁊ fecit t' pacē metuē
timēdo fecit g' diuicias nil cōcupiscendo Veiculū in q̄d positꝫ sū rusticū ē Mule se ui
uē ambulādo testant' mulio excalceatū ē pt' estatē uix a me obtinet ut hͨ uehiculū uelī
uidi meū · Durat adhuc puersa recti uerecūdia / ⁊ quocīens īaliquē cōitatū laucioē ꝙ̄ in
cidim⁹ īuit⁹ erubesco Quod argumētū ista q̄ pbo ⁊ uirtutes q̄ laudo nōdū firmē stare
fidem ⁊ mobilē q̄ sordidiore uehiculo erubescit p̄cioso glat' Parꝫ adhuc pfeci non dū
audes frugalitatē palam fr̄e · ⁊ n̄c curo opiones uiator Cont' totiꝰ gnīs hūanī
opiones mittēda uox erat Insanitis erratis stupētis ad supuacua neīꝫ extimatis suo
Cū ad pīmoniū uētū ē diligētissī cōputatores sic rōēꝫ poitis singlorꝫ ut q̄bꝫ d' pecuniā
credituri estis d' beneficia Nā h' ꝙ̄ iā expēsa aufers late possidꝫ s; multū dꝫ hꝫ domū
formosā s; aliēis parā nūmis familiā neō hꝫ speciosiorē pducit s; hoībꝫ nō rēdꝫ si cre
ditoi soluēt Nūl illi supeit Idē ī celiqs ꝙ̄ facē dētis exq̄rē q̄tū ppriū q̄sq; hēat diuitēꝫ
illū putas ꝙ̄ aurea suppellex ē ītuia seq't' ꝙ̄ ī oībꝫ puiciis arat / ꝙ̄ magn⁹ kalen/
darij lib' īuoluit' cui debita qtinet' ꝙ̄ tm̄ suburbani agri possidet q̄tū īuidiose
in desertis apulie possederit Cū oīa dixeris paup ē Quare ꝙ̄ dꝫ q̄tū inq'b oīa nisi
forte iudices interesse utrū aliq's ab hoīe q̄ a fortuna mutuū sumpserit suppsit Quid ad rem
ptinet mule saginate vni⁹ oēs coloris Quid ista uehicula celata pinstructosq; rostro
alipedes pictis q; tapetis aurea pectoībꝫ dimissa monilia pendēt Tecti auro fluuīꝫ
mādūt sub dētibꝫ aurū Ista nec meliorē dūm possūt facē nͨ malū Marcꝰ Cato
q̄ē tā rei publice pfuit nasci ꝙ̄ scipionē alt' n · cū hostibꝫ nostris bellū alt' cū moibꝫ
gessit / cantērio uehebat' et ypopis q̄dē īmpes ut secū utilia portaret Oꝙ̄ cupeꝫ illi
nō occurrē aliquē ex illis trossillis īuia diuitibꝫ cursores ⁊ numidas ⁊ multū an̄ se
pulueris gerentē h' sn̄ dubio cultioē comitatioēq; ꝙ̄ marcꝰ Cato uidet' h' q̄ int' aliōs appa
ratꝰ deliciasq; ul' cū max' dubitat utrū se ad gladiū locet an ad cultū Oꝙ̄ erat secli
decꝰ imperatorē triūphalē cēsoriū / ꝙ̄ sup oīa h' catonē vno caballo eē qtentū / et ne toto
q̄dē parte n · sarcine ab utroq; latē dependentes occupabāt ita nō oībꝫ ōsit obsit ē cinnu
ris ac asturconibꝫ ⁊ collutariis pfe vnic illū equū ab ipso Catone defricatū ∥ Video nō fu
turū finē ī ipā mā ullū q̄m ipē in feco h' utiq; qtiescā q̄tū ad ipā q̄si sn̄ dubio talia
diuinauit futura q̄lia nͨ st̄ que pmū appellāt impedimēta Nunc uolo paucissi
mas adhuc interrogacōes maioꝝ t' reddē ad uirtutē ptinētes q̄ satisfacē uite bēe qtē
dim⁹ Quod bonū ē bonos facit Nā in arte musica qd bonū ē facit musicū fortu
ta bonū nō faciūt · g° nō st̄ bona Aduersꝰ hͨ sic r̄ndet peripatetici ut qd pmū ppōim⁹

ſīm ee dicāt Abeo ītꝫ bom in muſica ē aliqd bonū tāq̄ tibia aut corda aut organum
aliqd aptatū adusq canēdi Nō tn̄ hoc facit musicū // hic uidebim⁹ nō intelligitis
quō posueris qd bonū ē in musica nō n dici⁹ id qd instruit musicū ſi q faciat in adsup
pellectilē artis nō ad artē uenis Si qd aūt ī ipa musica bonū ē id utiqꝫ musicū faciet
Etiā nt facie hic me planī⁹ uolo · bonū ī arte musica duob; mōis dr̄ Altō q affect⁹
musicē adiuuāt altō quo ars ad effectū ptinet Instrā tibie ꝛ organa et corde ad artē
ipaꝫ nō ptinet Est n artifex ē sn̄ istis forsitan uti arte nō pt̄ hoc nō ē eque duplex in
hoīe ydē ē n bonū ꝛ hoīs ꝛ uite Qd contēptissimo cuiqꝫ ↄtingē ac turpissiō pt̄ nō bonū ē
Spes aūt ꝛ lenoni ꝛ lanistē ↄtigūt g° nō st̄ bō // falsū ē inquit qd ꝓponitis nā ꝛ in
gramatica ꝛ in arte medēdi aut gubnādi uide⁹ bō humilib; q̄busqꝫ ↄtigē Sꝫ iste artes
nō st̄ magtudiē aī ꝓfesse nō ↄsurgūt maltū n̄c fortuita fastidiūt Virt⁹ extollit hoīeꝫ
ꝛ supiorē mortalib; colloca n̄c ea q̄ bona n̄c ea que mala uocāt aut cupit nis aut expa
uescit Cheledon un⁹ ex cleopatre mollib; patrimoniū grande possedit / nup natalis tā
in ypbe ligue q̄ pure ī cui⁹ ore femīe purgabāt ꝛ multoꝝ hic fuit et multos hūit here
des Qd g° utrū illū pecuniā īpuꝝ effecit / an ipē pecuniaꝫ īspurcat q̄ sic in quosdā ho
mīes quō denari⁹ ī cloacā cadit / Virt⁹ sup ista ↄsistit suo ere censet nil extrīs quolib;
incurrētib; bonū iudicat Medicina ꝛ gubnacō nō interdicat sibi ac suis admiracōꝫ taliū reꝝ
Qui nō ē uir bon⁹ pt̄ medic⁹ pt̄ gubnator pt̄ gramaticus tā me h̄cule q̄ coq⁹
cui ↄtigit hēre nō q̄libet hūt nō quelibet dixis Qualia q̄sqꝫ hīt talis ē ſiſcus tāti ē
q̄tū hēs imo accessionē eius nō uenit qd hīt Quis pleno sacculo ullū preciū ponit n
qd pecunie ī eos ↄdite nūs efficit Idē euenit magnoꝝ dnīs patrimonioꝝ accessiones
eoꝝ et appēdices st̄ Quare g° sapiēs magn⁹ ē qꝛ magnū aīuꝫ hīt · uerū g° ē q cō
tēptissimo cuiqꝫ ↄtigit bonū nō esse / Non itaqꝫ īdolenciā unq̄ bonū dicā · hīt illā cicada
hīt illā pulex n̄c quietē q̄dē ꝛ molestiā uacare bonū dicā · qd ē ociosius uermibus Quid
ē ociosius uermie Queris que res sapiētē faciat · q̄ deū i · diuinū des oꝫ illi aliqd diui
nū aliqd ꝗ celeste / magnificū / Nō in oēs bonū cadit nō quēlꝫ possessorē patit · uide et
qd quaqꝫ ferat regio · ꝛ quaqꝫ recuset Hic segetes illic ueniūt felici⁹ uue arborei fetꝫ
alibi atqꝫ iniussa uirescūt Gramina nōne uides croceos odores · India mittit ·
ebur molles sua thura sabei · Et calibes nudi ferū ysta ī regioēs descpta sūt ut
necessariꝫ mortalib; esset int ipōs cōmerciū si ī uicē ali⁹ aliqs ab alio peteret Summum
illd bonū hīt ꝛ ipm suā sedē nō nascit ubi ebur n̄c ubi ferrum Quis sit summi boni locus
q̄ris aīus h̄ n puꝛ⁹ et sctūs ē deū nō capit bonū ex malo nō fit diuicie aūt fiūt ex
auaricia diuicie g° nō st̄ bonū Nō ē īqt uerū bonū ex malo nasci ex sacrilegio n et
furtis pecunia nascit Itaqꝫ malū quidē ē sacrilegiū et furtū / si ideo qꝛ plā mala faciat
q̄ bō / Dat n lucrū si cū metu sollicitudīe tormētis et aīi ꝛ corpis Quisquis h̄c dicit necē
ē recipiat sacrilegiū sic ut malū sit qꝛ multa mala faciat ita bonū ex aliq̄ pte q̄ eē
qꝛ aliqd bom facit / quo qd si ponitosius pt̄ · q sacrilegiū fuit adulteriū int bona hrī · ꝑ
sub psuasim⁹ q̄ multi furto nō erubescāt q̄ multi adulterio gloriant // Nā sacrilegia
minuta puniūt magn̄ intriꝫ phris ferūt Adice nūc q sacrilegiū si oīno ex aliqua
pte bonū ē ꝛ honestū erit ꝛ recte factū uocabit Nrā n acō ē / qd nulli⁹ mortaliū
cogitacō recipit g° bō nasci ex malo nō pōt / Nā sicut dicitis ob hoc unū sacrilegiūꝫ
malū ē q̄ multū qꝛ multū mali affert si remiseritis illa supplicia si securitatem

ꝓpo[n]ōdis / extoto bonū erit Atq̄ maximū scelus supplicium in ipso ē tirās inquā si
illa adcarnificē ad adcaucēs dextēs statū pmiūt cū sctā sē ymo dū fuit Nō nascit[ur] itaq̄
ex bono malū nō magis q̄ ficus exolea Adsemen nata rndent· bona degn̄are nō pnt
q̄ admōz ex turpi honestū nō nascit[ur] ita ex malo q̄dē bonū· Nā idē ē bonū honestū
z bonū Q̄dā ex nr̄is adūs hoc sic rndēt / putem⁹ pecuniā bonū ēē unde⁹ q̄ sūpta
nō tū ideo ex sacrilegio sūmit[ur] hoc sic ītellige · In eadē uena auz ē z upa Si aurū
ex vena subsidio q̄ illic z upa ē / nō iō in ma uena auz dat / q̄ uipaz hēt / s; auz
dat ai et uipaz hēat / Eodē mō ex sacrilegio lucrū fit nō q̄ turpe s; scelatū ē sacrilegi
ū / s; q̄ z lucrū hēt q̄admōz in illa uena uipa malū ē / nō aurū q̄d cū upa iacet sic
ī sacrilegio malū ē scelus lucrū nō · Quib; oppōit[ur] dissimilima · n · utrisq̄ diaō ē
Illinc aurū possū sn̄ upa tollē illic lucrū sn̄ sacrilegio faē nō possū / lucrū nō ē illō
oppositū sceli s; mixtū q̄d dū ōseq̄ uolu⁹ īcidim⁹ ī multa mala g⁹ diuitie bonuz
nō sē duas inq̄t sigstracōēt hēt ꝓpositō mēa unā dū diuicias ōseq̄ nolum⁹ / Atq̄
dū nauigat studiū cū naufragiū fecit aliq̄s captꝯ ē · alia sigsicaō ē talis ꝓter
q̄d in malū incidim⁹ bonū nō ē · huic ꝓpōni nō erit ōsequēs ꝓ diuicias nos ad
ꝓuoluptates ī mala īcidē At si ꝓ diuicias ī multa mala īcidim⁹ nō tm̄ bonū diuīe
nō sē s; ē malū sē · vos aūt dicitis illas tm̄ bonū nō ēē · Pt̄ea inq̄t diuicias hēe ali
q̄d usus · incomoda illas nūams Atq̄ eadē rōne comodū q̄dē nō erūt ꝓ illas · n ·
nobis multa īcomoda euenīūt // Huic q̄dā hr̄ rndēt Errans q̄ inqt̄ diuicias īcomo
da īputatis Ille neiēz ledūt q̄ sua nos cuiqz stulticia q̄ aliena neq̄cia · Sic quē
admōz gladius q̄ neiēz occidit occidentis telū ē / Nō iō diuicie t nocēt / s; ꝓpter
diuicias t nocetur // Possidi⁹ ut estimo ego meli⁹ q̄ ait diuicias ēē cāz malorum
nō q̄ ipē faciūt aliq̄d s; q̄ factores irritāt · Alia · n · cā efficiēs ē q̄ ꝓtin⁹ nōce ē noce
at alia precedēs hāc precedentē cāz diuitie hn̄t Inflant aīos supbiā pariūt
īuidiaz ōtrhūt et usqz eo mētez alienāt ut fama pecunie nos ēt noccitura
delectet Bona aūt oīa carē culpa decz / pura sē nō ōpugnāt aīos nō sollici
tāt · Extollūt q̄dē et dilatant s; sn̄ tiōre Que bō sē fiduciā faciūt diuicie audi
ciā ut audaciaz Que bō sē magnitudinē aī dāt diuicie insolenciaz Nil aūt est
insolēcia q̄ spēs magnitudinis fle ōtomō inq̄t ē malū diuīe nō tm̄ bonū nō sē s; etiā
malū ēssēt malū si ꝓse nocerēt / s; ut dixi hērēt efficientē cāz Nūc precedentē hn̄t
Et q̄dē nō irritātez tm̄ aīos s; attrahentē / Spēm · n · ostēdūt boni uerisimilē ac pleis
qz credibilē hēt circa q̄ precedētez cāz ad īuidiā nīlaū · n · ꝓt sapiaz nīltis ꝓt iusticiaz
inuidet[ur] · Sz n[ec] ōpse hāt cāz hēt n[ec] uisilez / ac pleisqz credibilē Cont[ra] · n · visilior illa
spēs honūz aīo subint[ur] cuitate q̄ illos ī amorē z admiracōz nocet / Possidi⁹ sic itē
gandi⁹ aut q̄ neqz magnitudinez aīo dāt neqz fiduciā neqz securitatē nō sē bō diuicie
aūt z bō ualitudo et silia his nil horz faciūt g⁹ nō sē bō Hāc īterogacōz mag̃ nc̄
ī hr̄ mō itendūt · Que neqz magnitudinē aīo dant n[ec] fiduciā n[ec] securitatē q̄ aūt ī
solēcia tiōrem arrogāciā creant mala sē a fortuitis aūt nb; īpellim[ur] g⁹ nō sē bō
hac inq̄t rōne n[ec] comoda q̄dē ista erūt · Alia ē · n · comodorz cōdicō alia boīz como
dū ē q̄ plꝯ ꝓdest q̄ hēt molestia bonū sincez ēē dēt et ab oī pte obnoxiū · pt̄ea co
modū z adcā ptinet n[ec] ad inꝑfectos hoīes z stultos Itaqz pt̄ ei ēē īcomodū mixtū
s; comodū dr̄ amaiori sui pte ex tiātū · Bonū ad uiz sapientē ptinet ī uiolatū ēē

q3 bonū aūt hr̄e vn9 ē modo9 s3 hic alaneus instat Ex malis bonū nō fit ex mltis aūt
paupertatibꝫ diuicie fiūt g° diuicie bone nō sᵗ hāc interogacōē3 nr̄i nō agnoscunt
pipatetici ꝛ fingūt illā ꝛ soluūt Ait aūt possidoni9 hᵉ sophisma ꝑ omēs dialeti
coꝝ scolas iactū sic ab oī antipatro refelli Paupertas nō ꝑ possessionē dr̄ s3 ꝑ detr̄
com vl' ut antiq̄ dixerūt orbatorē3 greci dicūt · ·κ·ꝛ·Δ·ι·Δ·Є·7·ıı·p·ıı·c·p·7· nō q̄ hēat
dr̄ s3 q̄ nō hēat Itaq3 ex mltis inanibꝫ nil ipleri pt̄ Diuicias mlte res faciūt non
mlte inopie Aliᵗ inqᵗ q̄ᵐ deb3 paupertatē intelligis // Paupertas n· ē nō q̄ pauca
possidet s3 q̄ mlta nō possidet Ita nō abeo dr̄ qd hr̄ s3 abeo qd ei deest Facilius
qd uolo exprimem̄ si latinū vbū esset quo A·ıı·ıı·y·ı·ꝛ·a·p·t·ꝛa· significatᵉ hāc pau
ꝑtati antipi assignt Ego nō uideo qd aliud sit paupertas q̄ᵐ parui possessio · De isto
uidebim9 si qn̄ ualde uacabit q̄sit diciaꝝ q̄ paupertatis substancia S3 nūc q̄ᵐ considera
bim9 nō qd satis sit paupertatē ꝑmulcē diuiciis demē supcilium qd lingare de vīo
q̄ᵐ iā de reb3 iudicatū sit putem9 nos ad contiōē3 uocatos · lex de abolēdis diuiciis
fertur hiis interogacōnibꝫ suasuri a' disuasuri sum9 hiis effectum ut ꝑplus roma9
paupertatē sudamūs et cā3 impii sui reqrat ac laudes Diuicias aūt suas time
at ut cogitat hos se apud uictos repisse Hinc ambicōēs et largicōes ꝛ tumltus
et iurbē sanctissimā ꝛ tēꝑatissimā corrupisse nimis luxuiose ostētā gencium spolia
Quod vn9 ꝑplus eripuerit oībꝫ facili9 ab oībꝫ vni eripi posse hunc satius est
suadē ꝛ expugnare affectꝫ nō circūscribē Si posum9 forti9 loqm̄ · si min9 apertius
vale De liberalibus studys Epla 88

De liberalibꝫ studys qd senciā scire desidās nullū suspicio · ı · ueneror nullū
in tēporalibꝫ bonis mīo qd adest exit Meritoria artificia sᵗ hactenus utilia
si ꝑparent ingeniū nō detineāt Tamdiu n· istis imorandū ē q̄diu nil aliud
agere mai9 pt̄ Rudimēta sᵗ nr̄a nō opa Quare libalia studia dicta sᵗ uides q̄r
hoiē libo digna sᵗ Ceterū vnū studiū libāle ē q̄r liberū facit · hᶜ sapiē sublime for
te magnanimū Cetā pusilla ꝛ puerilia sᵗ At tu q̄d tibi istis eē credis bonis quorū
ꝑfessores turpissimos oīū ac flagiciosissimos nō dicē dem9 ista si didicisse Quidā
illud de libalibꝫ studiis querendū iudicauerūt an viꝝ bonū faciāt nᶜ ꝑmittūt qdē
nᶜ huius rei senciā3 affectāt // Gramaticus circa curā smōis usatᶻ / et si lacius euagari vult
circa hystorias iā ut lōgissime fines suos ꝑferāt circa carmina · Quid hᵉ ad uirtutē uiā sternit
sillabaꝝ enarracō et ubōꝝ diligētia ꝛ fabularꝝ memoria ꝛ uersuū leg ac modificacō Quid
ex hiis metū demit cupiditatē eximit libitatē libidinē refrenat // Ad geometriā
transeam9 et ad musicā · nil apd illas inuenies qd uetet timē uetet cupē Quisquis
ignorat hᵉ alia frustra scit Videndū ē utrū doceāt isti uirtutē an nō Si nō docēt
nō tradūt qd phy · si nō docēt sᵗ · hiis sciē qd nō addiscendā uirtutē considerāt Aspice
q̄ᵐ dissimilia inter se oīū studia sᵗ atq3 similitudo eēt docentū · n̄ forte homeꝝ ē phm
fuisse ꝑsuadeant cū hiis ipis q̄bꝫ colligūt negēt Nā mō stoicū illū faciūt uirtutē
solā ꝑbātē ꝛ uoluptates refugiētē ꝛ ab honesto ne in imortalitatis qdē ꝑcio recedētē
mō epicureū laudatē statū q̄etē ciuitatis ꝛ int' conuiuia cātus q3 uitā exigētis
mō ꝑipateticū boꝝ gn̄a inducētē mō achademicū oīa incerta dicētē Appꝫ nichil
hoꝝ eē illo qd oīa sᵗ · Ista n· inter se dissidene Demus illis homeꝝ phm fuisse nēpe
sapiens factꝫ ē anq̄ᵐ carmina ulla cognosceret Ergo illa discam9 q̄ homiꝫ fecē sapientē

Hic qͥdez me querē / utrū maior etate fuit homerus an esiodus nō magis ad
rez ptinet q̄ scire an minor hecuba fuit q̄ helena que male tulit etatē Quid mq̄
annos patrocli ⁊ achillis quere adrē estimas ptinē Querīs ulixes ubi errauerit
potius q̄ efficias / ne nos sēp errem9. Nō uacat adire utrū int̄ ytaliā ⁊ Siciliā ia
ctat9 sit ā ext̄ notū nobis orbem neq̄ꝫ n. potuit intā angusto pati tā lōgos er
rores seu tā longas tēpestates. Nos aūt tēpestas cotidie iactat ⁊ nequicia ī omnia
ulixis mala impellit Nō deē forma q̄ sollicitas oculos nō hostis hic mōstrat offeūr
⁊ huāno cruore gaudencia hic insidiosa blandimēta aurium. hic naufragia
⁊ tot uarietates maloꝝ. hic me doce quō patriā amez / quō uxorē quō patrez
quō adhoc tā honesta blandimēta ul naufragus nauigē Quid querīs an penolo
pe pudica fuit an uba sciō suo dederit an ulixē suū illū eē quē uidebat an
q̄ sciret suspicata sit. Doce me qd sit pudicicia ⁊ qntū ī ea bonum ī corpe ā ī aīo
posita sit / Ad musicā trāsīo doces me quō int̄ se acute ac graues csonēt quō
ī neruoꝝ dispez reddenciū sonū fiat cocordia dic pocius quō aīus secū ⁊ mēs cso
net / nec csilia mea ī dissipent Monstras m qd sit modi flebiles. Monstra pocius quō
īt aduersa nō emittā flebilē uocez Metiri me docet geometria latifudia pocius doce
at quō meciar qntū hōi satis ē Numerare doc me ars metica et auaricie comodāt di
gitos pocius q̄ doceat nil adrē ptinē istas cputacōes / nō eē faciliorē ei9 patrimo
niū tabularꝝ lassat imo q̄ supuacua possideat q̄ infelicissim9 futurus ē si qntū hēt
cputare ipse cogetur Quid m pdest scire agellū ī ptes diuidē si nescio cū fratre diui
dē Quid pdest colligē subtilit pedes iugi / ⁊ cōphēndē ⁊ si qd de cessit pedē effugit si
ctrez me facit uicinus potēs ⁊ aliq ex meo radens. Docet quo nil pdā ex finibꝫ meis
At ego discē uolo quō totos hilaris amictā patrios agros et auos inqs expellor
Quis aūt aurz ul' patrē tuū qs istū agrū tenuit. cui9 nō dico hois ppli fuerit ex
pedire pt nō dnō ysto s colun9 istū cui9 colun9 ē si teaī bn agitur nō heres Negāt
iurisconsulti qdqā usucapi qd plicū ē qdē grins huāni Oegregiā artē scis rotūda
metiri Inquadratū redigis quācūqꝫ acceptis formā / intuallas idē dicas nil
ē qd ī mēsurā suā nō cadat / Si artifex es metire hois aīum dic q̄ magn9 sit dic q̄
pusill9 sit Scis q̄ recta sit linea qd te t pdest si qd in uita rectū sit ignores // Ve
nio nūc adillū q̄ celestiū noticia gloriatur. Frigida saturni se se quo stella recep
tet quos signis celi ales9 errret ī orbes. hec scire celi alerius erat morbes hec
scire Quid pdit ut sollicit9 sim utrū saturnus et mars ex stabūt an cū mauis uesper
tinū faciet occasū uidere satius. Pocius q̄ h' discaz ubicūqꝫ sit ysta ppicia eē / non
posse mutari ait illa ctinu9 ordo fatoꝝ et īmutabilis cursus. pstatutas circes
remeāt Effectūqꝫ oīuz reꝝ aut mouēt aut notāt. Sꝫ siū qdqd euenit faciūt qd in mil'
rei noticia pficiet siue sigfāt qd refert puidē qd effugē nō posse sciās ysta ul' nesciās
fiāt / Si uō soles ad rapidū stellas q̄ sequētes Ordine respicies nūqā te crastina
hoā / fallet ^ nec insidiis noctis capiereis opacis Si aūt satis undiqꝫ puisū ut abisodus tutus
eēz nūqā me nō crastinā fallet hora fallit n. qme nesciētē uenit Ego qd futurum
sit nescio qd fi' possit scio Ex h' nil dipabo totū expecto si qd remittitur bom cōsulo
ī bonū uidux. fallis me hora si parat Sꝫ me qd sit fallit Nā queadmoz scio oīa
accidē posse sic scio et nō uti casura Itaqꝫ sā expecto mal' patr9 sū. In illo feāe

me nōe ē Nō pscptū eunte Nō n. educor ut in nūo libaliū artiū pictores recipiaꝫ
nō mag̃ q̄ statuarios ut marmorarios aͤ ceteros luxurie mīstros eq; luctatores 2 totā
oleo ac luto ɔstātē sciaꝫ q̄r expello ex his studiis libalib; aͤ et vnguētarios recipiā 2 coq̄s
et cetīs uoluptatib; nīis ĩgenia acomodātes sua Qd n. oro te libal' hñt isti ieiu
nij uomitores q̄ quoꝝ corpa ĩsagina sꝫ aĩ e ĩ macie 2 ueterno st. An libale studiū
istud eē iuuētuti nre credim⁹ q̄ maiores nri rectā exercuere hastilia iacē studes
torquē. equū agitare arma tractare nl libos suos docebāt qd discendū esset
iacentib; Sꝫ nc hec nc ile docent aliū ue ĩtutez Qd n. pdest equū regē 2 cursū
ei⁹ freno tēpare affectib; tñ affrenatissimis abstrahi . Qd n. pdest multos uincē
luctatōe ul cestu 2 abiracūdia viñ Qd g° nl nobis ɔferūt libalia studia. adrā
multi adĩtutē nl. Nā 2 uiles expressio artes q̄ manu ɔstāt ad instru uite pluri
mū ɔferūt Ad ĩtutē tñ ei⁹ nō ptinet Quare g° libalib; studijs filios erudim⁹
Nō q2 ĩtutē dare possit sꝫ q2 aĩaꝫ ad recipiēdā ĩtutē pparet Quadmōꝫ pma
illa ut antiq̄ uocabāt litteratura p quā pueris elemēta tdūr nō docet libales artes
sꝫ mox papiendis locū pat sic libales artes nō pducūt aĩaꝫ ad ĩtutē sꝫ expe
diūt Quatuor n. eē artiū gña possidoni⁹ ait st uulgares 2 sordide st ludicre
st pueriles st libales st wlgares opificū q̄ manu ɔstāt 2 ad instruēdā uitā
occupate st ĩqb; nulla decoris nulla honesti simulacio ē ludicres st q̄ aduoluptatē
oculoꝝ atq; auriū tendūt his annees lꝫ mathinacōnes q̄ peginata pse surgē
cia excogitāt 2 tabulata tacite ĩsublime crescencia et alias exopinato uarie
tates aͤ dehiscētes q̄ coherebāt aͤ his que distabāt sua sponte cohēntib; aͤ his
q̄ eminēt paulatĩ inse residētib; his impitoꝝ feriūt oculi oĩa subita q̄ causas
nō noue mirant. Pueriles st 2 ald̄ sĩtes libalib; sitē hee artes quas greca
enstuca ione aĩut nri libales has uocāt Sole aũt libales st ĩmo ut dicā ue
ri⁹ libere q̄bus cure ĩtus ē Queadmōꝫ mat ē alia ps ꝫ phye nāl' aliā moral'
aliā rōnal' sic e hi q̄ libaliū artiū turba locū s' int phyā uendicat cū uētū ē ad
nāles questiones geometre testimonio statꝫ g° ei⁹ quā adiuuat ps ē Multa adiu
uāt nos nc io ptes nre st. ĩmo si ptes essent nō adiuuarēt Cibus ē adiutorium
corpis nc tñ ps ē Aliqd nobis pstat geometrie ministiū sic phye nca ē quō ipi
faber sꝫ nc ꝫ geometre faber ps ē nc illa phye nca ē . ptrea utraq; fines suos
ht Sapiens n. cās reꝝ nāliū et qūt et nouit quoꝝ nuēros mensuasq; geometri
psequ' et supputat q̄ rōne ɔstent celestia q̄ illis uis sit que nā sapiēs sit cur
sus 2 recursus 2 q̄sdaꝫ obsuacōes p quas descendūt et eleuāt. ac spēꝫ mt̄s ĩstan
tiā pbent cū celestib; stare nō liceat Colligit mathematicus q̄ causa ĩspeculo ym
agines exprimat sciet sapiēs illd sꝫ geomet' pt dicē q̄tū abesse debeat corpus ab ymā
gine et q̄lis forma speculi q̄les ymagines reddat Magnū eē solē phus pba
bit q̄tus sit methematicus qd vsu quodā et exercitacōe pcedit sꝫ ut pcedat quedaꝫ
sibi impetrāda st pncipia Nō ē aũt ars sui iuris cui pcariū fūdamētū ē phya
nl ab alio petit totū opus a solo se exatat Mathematica ut ita dicā supficia
ria ē ĩ aliēno edificat Accepit pma quoꝝ bnficio adultiora pueniat si psa ueret
aduerū si tota⁹ mūdi nāꝫ posset ɔprehendē dicēm collaturā multū mētib; nrīs que
tractatu celestiū crescūt ĩtrint q; aliqd ex alio una re ɔsūat aĩus sciā bonoꝝ

ac maloꝝ ĩmutabili q̃ soli ph'ie op' Nichil aũt ulla res alia de bonis ac malis
querit // Singlas h'es ꝑcurre u'tutes fortitudo ꝯtēptrix timēdoꝝ ē t'ribilia ⁊ subiugũ
lib'tatē nr̃am intẽtãa despicit ꝓuocat frangit Nũq͛d g° hãc lib'alia studia corro
borãt ꝯfides s'cissimũ h'uani pectoris bonũ ē nulla nc̃itatio ad fallendũ cogit'
nllo corrũpit' p'mo b'e inq̃t Cede occide nõ ꝓdã s; quo mag̃ secreta q͛ret dolor
h' illa alciꝰ eõdet · Nũq͛d lib'alia studia hos aĩos facẽ pt̃ p'nt tẽꝑancia uoluptati-
bus īꝑat / alias odit atq3 abigit alias dispensat et ad sanũ mõꝫ redigit / nec ūq̃
ad illas ꝓpt' ipãs uenit scit optimũ eẽ mõꝫ cupitoꝝ nõ q̃tũ uel' s; q̃tũ debeas sumẽ
h'uanitas vetat sup'bũ eẽ adu'sus socios uetat auaꝝ u'bis reb3 affectib3 seq3 faci-
lem oĩb3 p'stat Nullũ alienũ malũ putat suũ aũt bonũ ĩo maxĩe q' alicui bo
no futuꝝ ē amat nũq͛d lib'alia studia hos mores p'cipiũt nõ mag̃ q̃ simplicitatē
q̃ modestiã ac moderacõm nõ mag̃ q̃ frugalitatē ac p'simoniã nõ mag̃ q̃ clemē
ciã q̃ alieno sãgui ne q̃ suo parcit ⁊ scit hoĩ nõ eẽ hoĩe ꝓdige utendũ Cũ dicatis
inq̃t sine lib'alib3 studiis ad u'tutē nõ p'ueniri q̃admodũ negatis illa nichil confer-
re u'tuti q' n° sine cibo ad u'tutē p'uenit' cib3 tñ ad u'tutē nõ p'tinet ligna naui
nichil ꝯferũt q̃uis nõ fiat nauis n' ex lign' Nõ ē inq̃ cur aliq͛d putes cũ adiuto-
rio fi' sine quo nõ pt̃ fi' Pot' q͛dẽ illud dici sine lib'alib3 studiis ueniri ad sapi-
enciaꝫ posse q̃uis .n. u'tus discenda sit nõ tñ ꝑ h' discit' Q͛d aũt cur estimē
nõ futuꝝ sapientẽ cũ q̃ l'ras nescit cũ sapiã nõ sit in l'ris res tradit nõ uerba
⁊ nescio an certior memoria sit q̃ nullũ ext' se subsidiũ h't · Mag̃ ⁊ spaciosa
res ē sapiã vacuo illi loco opꝰ ē De diuinis h'uanis q' dicendũ ē de p'titis
de futuris de caducis de et'nis de t'pe · de quo uno uide q̃ multa q͛rãt' P'mũ an p' se
sit aliq͛d deĩn an aliq͛d an' t'pus sit sine t'pe an cũ mũdo cepit an ē an' mũdum q' fuit
aliq͛d fuit ⁊ t'p' · Innũabiles q̃stiones st̃ de aĩo tm̃ · unde sit / q̃lis sit · q̃n eẽ incipiat
q̃diu sit · an aliud de alio trãseat et domiciliũ mutet ad alias aĩaliũ formas aliasq3
ꝯiectus / an nõ amplius q̃ semel s'uiat et emissus uaget' in toto utrũ corpꝰ sit an nõ
sit / q͛d sit facturus cũ ꝑ nos aliq͛d facẽ desierit / quõ lib'tate sua usurus cũ ex hac
effugerit cauea an obliuiscat' p'oꝝ ⁊ illic nosse se incipiat ubi de corpe abductus
in sublime secesserit Quãcũq3 ꝑte reꝝ h'uanaꝝ diuinaꝝ q' cõp'hendis / ingenti
copia q'rendoꝝ ac discendoꝝ fatigabis / h' tã multa tã magna ut h'ẽ possint
liberũ hospiciũ sup'uacua ex aĩo tollenda st̃ nõ dabit se in has angustias
u'tus / laxũ spaciũ res mag̃ desid'at Expellãt' oĩa totũ pectus illi uacet // At
n' delectat artiũ noticia multaꝝ Tantũ itaq3 ex illis retineaꝰ q̃tũ nc̃ium
ē An tu existimas rep'hendendũ q' sup'uacua usui ꝯparat et p'ciosaꝝ reꝝ pompã
in domo explicat Nõ putas eũ q' occupatꝰ ē in sup'uacua l'raꝝ supellectile
plus scire uelle q̃ sat' ē intẽꝑancie genꝰ ē Q͛d q' ista lib'aliũ artiũ ꝯsectatõ
molestos u'bosos intẽpestiuos s' placentes facit et ĩo nõ discentes nc̃ia q' su-
p'uacua didicit. Quatuor milia libroꝝ Didimꝰ g'amaticus sc'psit / miserer
si tã multa sup'uacua legisset / In his lib's de patria Homeri q͛ritur In his de Enee
matre uera In his libidinosior an Anthreon an ebriosior uixerit In his an Sapho
publica fuit / et alia q̃ erãt dediscenda si scires · I · nũc ⁊ logã eẽ uitã nega · si ad
mores quoꝝ cũ p'uenis · ondã multa senectutib3 recidenda magno impedimento t'pus

quotiq3

alienaꝝ

al' p'ueniri

abontano

miserer hoi si p'us esset

Anacreon

al' discebs

alienarum magna cum molestia laudatio hec constat. O hominem litteratum. Simus hoc titulo rusticiore
contenti. O virum bonum. Ita ne est? annales evolvam omnium gentium, et quis primus carmina scripserit
queram? quantum temporis inter orphea intersit [homerum] et quantum cum fastos non habeo computabo? et aristarcha in
epacas quibus aliena carmina compunxit recognoscam et etatem in sillabis conteram. Ita ne in geo-
metrie pulvere herebo? adeo mihi preceptum illud salutare excidit tempori parce. Hec sciam et quid ig-
norem? Amphion gramaticus qui sub Gaio cesare tota circulatus est grecia et in nomen homeri
ab omnibus civitatibus adoptatus aiebat homerum utraque materia consummata et ulixea et yliade
principium adiecisse operi suo quo bellum troianum complexus est. Huius rei argumentum affe-
rebat quod duas litteras in primo versu supposuisset ex industria librorum suorum numerum continentes. Ta-
lia sciat oportet qui multa vult scire. Non cogitare quantum temporis tibi afferat mala valitudo quantum
occupatio privata quantum publica quantum somnus? metire etatem tuam tam multa non capit.
De liberalibus studiis loquor. Philosophi quantum habent supervacui quantum ab usu recedentis. Ipsi quoque
ad sillabarum distinctiones et coniunctionum ac prepositionum proprietates descenderunt et invidere
gramaticis invidere geometris. Quidquid in illorum artibus supervacuum erat transtulere
in suam. Sicut effectum est ut diligentius loqui scirent quam vivere. Audi quantum mali faciat
nimia subtilitas et quam infesta veritati sit. Pitagoras ait de omni re in utramque partem
disputari posse ex equo et de hac ipsa an omnis res disputabilis sit. Nausifanes ait ex
his que videntur esse nil magis esse quam non esse. Parmenides ait ex his que videntur nil esse uni-
verso. Cenofanes omnia negotia de negotio deiecit ait nil esse. Circa eadem fere phironii
versantur et megarici et eretici et achademici qui novam induxere scientiam nil scire. Hec omnia
in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conice. Illa mihi non profuturam scientiam tra-
dunt. hii spem omnis scientie corrumpunt. Satius est supervacua scire quam nil. Illi non profecerunt lu-
men quo per quod acies dirigatur ad verum. hii oculos mihi effodiunt. Si pitagore credo
nil in rerum natura est nisi dubium. Si nausiphani hoc unum certum est nil esse certi. Si parmenidi
nil est preter unum. quid ergo nos sumus? quid ista que nos circumstant alunt sustinent. Totum rerum
natura umbra est aut inanis aut fallax. Non facile dixerim utrum magis irascar illis qui
nos nil scire voluerunt an hiis qui ne hoc quidem nobis reliquerunt nil scire. Vale.

Liber xvi De utilitate divisionis et differentia inter sapientiam et philosophiam et questionem ubi sit. 89

Rem utilem desideras et ad sapientiam properanti utique necessariam dividi philosophiam et ingens corpus
eius in membra disponi. Facilius enim per partes in cognitionem totius adducimur. Utinam quidem ut
universa mundi facies in conspectum venit ita philosophia tota nobis posset occurrere simillimum mundo
spectaculum. Profecto enim omnes mortales in admirationem sui raperet relictis hiis que nunc magna
magnorum ignorantia credimus. Sed quia hoc contingere non potest, et sic a nobis aspicienda quemad-
modum mundi secreta cernuntur. Sapientis quidem animus totam molem eius amplectitur nec minus
illam velociter obit quam celum acies nostra. Nobis autem quibus perrumpenda caligo est et quorum
visus in proximo deficit singula queque ostendi facilius possunt universi nondum capacibus. Faciam
ergo quod exigit et philosophiam in partes non in frusta dividam. Dividi enim illam non concidi utile
est. Nam comprehendere quemadmodum maxima ita minima difficile est. Describitur in tribus populus in centuri-
as exercitus. Quidquid in maius crevit facilius cognoscitur si discessit in partes quas ut dixi
innumerabiles esse et parvulas non oportet. Idem enim vicium habet nimia quam nulla divisio. Simile
confuso est quidquid usque in pulverem sectum est. Primum itaque sicut videtur tibi dicam inter sapi-
entiam et philosophiam quid intersit. Sapientia perfectum bonum mentis humane. Philosophia sapientie amor est

⁊ affectatō. hec ondit quō illa puenit. phīa vnde dicta sit appet ipo n nōie
fatet'. Qdā n sapiāz ita finierūt ut dicent diuinoꝝ ⁊ huānoꝝ sciāz. Quidā
ita sapiā ē nosse diuina ⁊ huāna ⁊ hoꝝ cās. supuacua h' m uidet' adiectō
q2 cause dīnoꝝ oīuz huānoꝝq partes sīt phīaz q3 fuerūt q alit' atq aliter
diffinierūt. Alij studiū illā uirtutis eē dixerūt. Alij studiū colligēde mētis aqb'
dicta ē appetitō recte rōnis. Illud q. cōstat aliqd int' phīaz ⁊ sapiāz interē
Neq n fi pt ut idē sit qd affectat' ⁊ qd affectat. quō mltū int' auariciā et
pecuniā interest. cū illa cupiat h' ɋcupiscat' sic int' phīaz ⁊ sapiāz h'n. illa affectꝰ
ac pmiū ē. Illa uenit ad hāc itur. Sapiā ē quā greci cotouan uocāt h' vbo
ubo rōām quoq utebāt' sicut phīa nūc q3 utūt'. Qd ⁊ togate ē āntq pbabit
inscripta desenni monumēto titulꝰ. hospes resiste ⁊ phīaz dosenī lege. Q-
dā ex nrīs ɋuis phīa studiū uirtutis eēt ⁊ h' peteret illa peteret tn̄ nō puta
uerūt eas distrahi posse nā nc phīa sine uirtute ē nc uirtꝰ sine phīa. phīa studi
ū uirtutis ē s3 p ipsā uirtutē nc uirtus hō eē sine studio sui pt nc uirtutis studiū
sine ipa. Nō n quēadmodū ibi ē q aliqd ex distāti loco ferire conat' alibi ē q petit ali
bi qd petit'. Nā quēadmodū itinera q ad urbes pducūt ex ipa sīt sic ad uirtutē
uenit' p ipāz. cohēret ergo inter se phīa ⁊ uirtꝰ q3 phīe tres ptes eē dixerūt ⁊ ma-
tripx phīa xi ⁊ plurimi auctores s. moralē nālē ⁊ rōnalē. pma ɋponit aīuz scd̄a rerū
nāz scrutat' tcia pprietates ūboꝝ exigit ⁊ structurā ⁊ ordinatōes ne pro ūa sub
repāt. Ceteꝝ inuēti sīt ⁊ q in paucioꝛa phīaz ⁊ q in plura diuiderent. Qdā ex pipa
teticis quartā ptē adiecerūt ciuilē q2 quādā pprīa exercitatōz desideret ⁊ circa aliaꝝ
māz occupata sit. Qdā adiecerūt his ptē quā greci uocāt administrande rei
familiaris sciāz. Qdā de gnēribꝰ uite locū separauerūt. Nl aūt hoꝝ in illa pte mo-
rali repitur. Epicurei duas ptes i phīe putauerūt eē nālē atq moralē. Ra-
tionalē remouerūt. deinde cū ipis rebꝰ cogerent' ambigua secernere fla sb spē ueri
latencia coarguere ipi q3 locū quē de iudicio ⁊ regla appellāt alio nōīe rōnalē
induxerūt sed accessionē eē nāl' ptis extimāt. Cirenaici nālia cū rōnalibus
sustulerūt ⁊ ɋtēti fuerūt moralibꝰ. S3 hij quoq que remouēt aliter inducūt
in quinq n partes moralia diuidūt ut vna sit de fugiendis ⁊ expectēdis. Altra
de affectibus tcia de actōnibꝰ. Quarta de causis. Quīta de argumētis. Cause reꝝ
ex nāli pte sīt argumēta de rōnali actōnes ex morali. Aristo chius nō nō tm̄ sup-
uacuas eē dixit rōnalē nālē s3 ⁊ ɋtrarias. Moralē q3 quā solaz reliquerat circū
cidit. Nā eū locū q monitiōnes ɋtinet sustulit ⁊ pedagogi eē dixit nō phi-
losophi quasi aliud sit sapiēs q3 gnīs humani pedagogus. ergo cū tripartita sit phīa moralē
eius ptez pmū iapias dispone quā in tria rursꝰ diuidi placuit ut pma eēt
inspectō suū cuiq distribuens et extimās quāto quodq dignū sit maxīe utilis qd n
ē tā necīuz quā pciā rebꝰ imponē. 2a de actōnibus. Tcia de impetu. pmū n
ē ut quātū quodq sit iudices. Scdm ut impetū de illa capias ordinatū temperatūq
q3. Tciū ut int' impetū tuū actōnemq ɋueniat ut in oībus istis tibi ipi consencias.
Quidqd ex his tribꝰ defuit turbat et cetā. Qd n pdest int' extimata hīre te si
sis impetu nimius. Qd pdest impetꝰ repssisse ⁊ hīe cupiditatē in tua ptate
si in ipa reꝝ actōne tpa ignores nc scias qn quodq ⁊ vbi ⁊ quēadmodū agi debeat. Aliud

ē n· dignitates ⁊ ꝑtia rer͡ nosse. Alius articulos, aliud impetus refrenare ⁊ adagēda
re nō ruere tūc n· uita consors ē· ē t actō nō destituit impetū. Impetus ex dignita
tiu⁹ qꝫ rei accipit᷑ Prīn remissius acrior qꝫ put illa dig ē peti. Nāl' ꝑo pirie mduo
scindit᷑ corporalia ⁊ incorporalia utrāqꝫ diuidūt᷑ in suos ut ita dicā gradus. Corpor͡ locus
in hos pmū in ea q̄ faciūt ⁊ q̄ ex his gignūt᷑. Gignūt᷑ aūt elemēta. ipsis elemētis locus
ut q̄dā putāt simplex ē ut q̄dā in māz et cāz oīa mouētē ⁊ elemēta diuidit᷑. Sup est
ut rōnalē ptē phie diuidā. Omīs orō ā ꝯtinua ē ā int interrogantē ⁊ rn̄dentē
discissa. Hanc illā placuit uocari. Uba curat ⁊ sensus et ordinem in duas ptes
diuidit᷑ in uba ⁊ significatōnes .i. in res q̄ dicūt᷑ ⁊ uocabula q̄bus dicūt᷑. Ingens
deīn sequitur utriusqꝫ diuisio itaqꝫ meo loco finē faciā ⁊ sūma seq̄r fastigia rer͡
Aliq̄n si uoluero facē partiū ptes q̄stionū lib' fiet. Hoc lucili uiror͡ optīe quo
min⁹ legas nō deteo dūmō q̄dq̄d legis ad mores statī referas. Illos compesce
marcēcia iute excita soluta ꝯstringe ꝯtumacia doma cupiditates tuas publicas ꝯ
q̄tū potes in eā uexa ⁊ istis dicētib; quousqꝫ eadē rn̄de. Ego dicā dicē quousqꝫ eadē
peccabitis. Remedia an̄ uultis q̄ uicia desinē. Ego uo eo mag̃ dicā ⁊ q̄ recusatis per
seuabo. Tūc incipit medicinā pficē ubi in corpe alienato dolorē tactus expssit dicā ē
multis pfutā. Aliōq̄n dicā ad uos nō blanda uox ueniat, et q̄ uer͡ singli audiē nō
uultis publice audite. Quousqꝫ fines possessionū ꝓpagabitis. Ager uni dn̄o q̄ pplm̄ cep̄
angustus ē. Quousqꝫ arā̄ntib; uīis porrigetis ne prouincias q̄dē statiōne ꝯtenti circūsc
bere pdior͡ modū illustriū fluminū ꝑ priuatū decursus et amnes mag̃ magnār͡ ꝯ gētiū
t̄mī usqꝫ ad hostiū a fonte uestē sit. Hoc quoqꝫ par͡ ē ꝯ latis fūdis mare maria circū
sit· n trāsadriaꝫ ⁊ ionīū egeuqꝫ ut uillicis regnet n insule ducū domicilia ma
gnor͡ int uilli sitā rer͡ numēt᷑ q̄ uultis late possidē sit fūdus q̄ alti imperiū uocabat᷑
cfinite uīm q̄dq̄d potestis dū plus sit aliēm. Nūc uobiscū loquor quor͡ eque spacīse
luxuia q̄ illor͡ auaricia diffūdit᷑ uobis dico quousqꝫ nulli eit locus cui nō uillarū
~~q̄ illor͡ luxuria~~ uestrar͡ fastigia emineāt. Nullū flumē cui⁹ nō ripas edificia uīa pte
xant. Ubicūqꝫ scatebūt aquar͡ calentiū uene ibi noua diūsoria luxurie excitabunt᷑
ubicūqꝫ maliquē sinū littus curuabit᷑ uos ꝓtinus fūdamīta iacietis n ꝯtēti solo n
manu feceritis cauia agentes introrsus. Oīb; licꝫ locis tecta uīa resplendeāt, alicubi īpo
sita mōtib; in uastū terrar͡ marisqꝫ ꝓspectū, alicubi ex plano in altitudinē montiū edu
cta cū multa edificaueritis oīa ingentia tn̄ ⁊ singla corpa ⁊ puola. Quid ꝓsit multa cu
bilia minimo iacetis nō ē uīm ubicūqꝫ nō estis. Aduos deīn transeo quor͡ pfū
da ⁊ insaciabil' gula hinc maria scrutat᷑ hinc terras. Alia hamis. alia laqueis
alia retiū uariis ḡnib; cū magno labore ꝓseq̄tur. Nullis aīalib; n ex fastidio pax
ē. Q̄tulū ē ex istis eplis q̄ ꝑ totas cōparatas manib; fessis uoluptatib; eē lib'tatis
Q̄tulū ex ista fera periculose capta dn̄s crudus ac nauseans gustat. Q̄tulū ex tot
ꝯchiliis tā longe adductis pistū stomacū explebilē illabit᷑ infelices eē q̄ intelligitis ma
iorē uos famē hrē q̄ uētrē. Hoc aliis dic ut dū dicis audias. Scribe ut dū scribis legas
oīa ad mores ⁊ ad sedādā rabiē affectuū referens. Stude ut nō plus aliq̄d scias s; ut
melius. Vale. De philosophia q̄ nō sit reos beneficiaria de aureo pmo seculo ⁊ hoc
luxurioso q̄ posidoniū disputat artes mechanicas a phia inuente fore in uetās
et q̄ illi rudis seculi hoīes non sapiētes s; sapientibus similes erāt. Epla 90

Quis dubitare mi lucilli pt qn deoꝝ imortaliū munus sit / qꝺ viui9 phye
qꝺ bene uiuim9. Itaqꝫ tāto plus huic nos dēre qͣ dys. Qu̇āto mai9 bnfi
ciū ē bona uita qͣ uita ꝓ cto hēret̄ ni ipām phyām dȳ tribuissent cui9 sciāꝫ ulli dede
rūt facultatē oībus Nā si hāc qͦꝫ bonū wlgare fecissent ⁊ prudētes nascēmur
et sapiā qd inse optimū hēt pdidisſ qꝛ int̄ fortuita nō eēt Nūc n. h̄ ī illa p̄ciosū atꝫ ma
gnificū est qꝺ nō obuenit q illā ſ ꝗs s̄ dēt qꝛ nō ab alio petit̄ Qd hēes qd in phyā
suspicies si bnficiaria res esset Hui9 opus vnū ē de diuinis huāmsqꝫ veꝝ īuenire
Ab hac nūqͣ recedit iustica pietas Religio ⁊ oīs alius comitatus uirtutū aſertaꝝ ⁊ inter
se cohērenciū h̄ docuit colē diuina huāna diligē ⁊ penes deos imꝑiū ēē int̄ ho
mīes consorciū qꝺ aliqͣ diu iuiolatū mansit anqͣ societatē auaricia distraxit ⁊ paup̄tatis
cā ē his quos fecit locupletissimos / sunt desiderāt n. oīā possidē dū uolūt ꝓpa Sꝫ p̄mi
mortaliū atqꝫ ex his geniti. natꝫ incorrupti, sequebant̄ eūdē hēbāt ⁊ ducē ⁊ legē
comissi melioris arbitrio / nāe ē n. pociorib; deteriora submittē Mutis qͦdē gregibus ꝯ ma
xiā corpa p̄st ꝯ uehemētissimā nō p̄ced̄ armenta degener taurus / sꝫ q̄ magnitudīe actoris
ceteros mares uicit Elefantoꝝ gregē excelsissim9 ducit. Int̄ hoīes p̄ sūmo ē optimū
Aīo itaqꝫ rector eligebat̄ ⁊ ꝺō qꝛ sūma felicitas erat gēnciū ī qͥb; nō poterat ēē potencior
ī melior Tm̄ n. qͣtū volt pt q̄ se ī qꝺ dēt nō putat ēē Illo gͦ seculo qꝺ aureū ꝑhi
bēt penes sapiētes fuisse regnū possidoni9 iudicat. Hi cōtinebāt man9 ⁊ infir
miores a ualidioribus tuebāt̄ / suadebāt dissuadebāt qꝫ / ⁊ utilia atꝫ inutilia mōstra
bāt Hoꝝ prudēcia nequid deeēt ꝓuidebat suis fortitudo arcebat ꝑicla bnficia
largiebat̄ honorabat subiectos Officiū erāt impare nō regnū Nemo qͣtū posset
aduisi eos experiebat̄ ꝑ quos cepat posse nᶜ erāt cuiqͣ ꝯ aīus ī iniuriā ꝯ cā. cū bn̄
impati bn̄ pereret̄ Nil qꝫ rex mai9 minari male parētib; posset qͣ ut abiēt e regͦ
// Sꝫ pͦsqͣ subrepentibus uicijs ī tirānidē regna ꝯusa st̄ opus eē cepit legibus quas
⁊ ipās int̄ inicia tulē sapiētes. Sicut solon q̄ athenas equo iure fūdat̄ int̄
septē uetēos eui sapiā natos ligurgū si eadē etas tulisset / sacro illi nūo accessisset
Zeleuci ⁊ alucū leges choromdeqꝫ laudāt̄ Hi nō in foro nᶜ in ꝯsultoꝝ atrio sꝫ pitta
gore tacito illo sc̄oqꝫ secessu didicerūt iura q̄ florēti tūc sicilie ⁊ p̄ ytaliā grecie
ponērēt Hactenus possidonio assencio // Artes qͦdē a phyā iuētas qͥbꝫ cottidia
na uita utit̄ nō concesserim nᶜ illi fabrice asscribā gliāꝫ Illa inqͣt sparsos e casis le
ctos nᶜ aliqͣ rupe suffossa ꝯ exese arboris trūco docuit tecta moliri Ego uero
phyām iudico nō magis excogitasse has machinaciones tectoꝝ sup̄ tecta sur
genciū ⁊ urbiū urbes p̄mēciū / qͣ uiuaria piscīū ī hoc clausa ut tēpestatū
ꝑicula nō adiret gula ⁊ qͣuis acerrime pelago seuiēte hēēt luxuria portus suos
in qͥbus distictos piscīū greges saginaret Qd ais phyā docuit hēre clauā
⁊ seraꝫ qͥdqͥd aliud erāt auaricie signū dare phyā h̄ cū tāto piculo īmīnē
cia tecta suspendit Paꝝ n. erāt fortuitis tegi ⁊ sine arte ⁊ sine difficultate nāle
īuenire s̄ aliqꝺ receptaculū Michi crede felix illd̄ secłꝫ an̄ architectos fuit an̄
architectores. Ista nata st̄ iā nascēte luxuria in qͣdrāti tigna cedē / ⁊ serra
p̄ designata currēte certa manu trabē scindē. Nā p̄mi cuneis scīdebāt fissile
lignū Nō n. tecta cenatori epulas recepture parabāt̄ nᶜ in hūc usū pin9 aut
abies deferebat̄ longo uehiculoꝝ ordine uicis tremētib; ut ex illa lacunaria

auro grauia pendent fircte vtrinque suspense fulciebant crassiores ramalibus
ac fronde congesta et in procliue disposita decursus imbribus quamuis erat securis tectis sub
tectere sed securi. Culmus liberos texit sub marmore atque auro seruitus habitat. In illo
quoque dissencio a possidonio quod ferramenta fabrilia excogitata a sapientibus viris iudicat
isto enim modo licet sapientes dicat per quos tum laqueis captare feras et fallere uisco inuentum et ma
gnos canibus circumdare saltus. omnia enim ista sagacitas hominum non sapientia inuenit. In hoc quoque
dissencio sapientes fuisse qui ferri metalla et eris inuenerunt cum incendio siluarum adu
sta tellus in summo uenas iacentes liquefacta fudisset ipsa tales inueniunt quales
colunt. Ne illa quidem tam subtilis michi questio uidebatur quam possidonio utrum et in usu malleus
esse prius an forcipes ceperunt. vtraque inuenit aliquis excitati ingenii acuti non magni nec
elati et quicquid aliud incorpore incuruato et in ymo humum spectante querendum est sa
piens facilis uictu fuit. Quidni cum hoc quoque seculo esse quam expeditissimus cupiat. quomodo oro
te conuenit ut diogenem mireris et dedalum ut ex hiis sapientibus videtur qui sarram commentus
est an ille qui cum uidisset puerum caua manu bibentem aquam fregit protinus exemptum e sacculo
calicem hac obiurgatione sui quamdiu homo stultus superuacuas sarcinulas habui qui se
complicuit in dolio et in eo cubitauit. Hodie utrum tandem sapienciorem putas qui inuenit quomodo
admodum in immensam altitudinem crocum latentibus fistulis exprimat qui euripos subito aquarum
impetu impleat aut siccat et uersatilia cenacionum laquearia ita coagmentat ut subinde alia
facies atque alia succedat et tociens tecta quociens fercula mutentur an eum qui et aliis
et sibi hoc monstrat quod nil nobis natura durum ac difficile imperauit posse nos habitare sine mar
morario et fabro. Posse nos uestitos esse sine commercio sericorum posse nos habere usibus nostris
necessaria si contenti fuerimus hiis que terra posuit in summo que si audire humanum genus uoluit
superuacuum sciet sibi cocum esse quam militem. Illi sapientes fuerunt aut certe sapientibus similes quibus
expedita erat tutela corporis simplicis. Constant necessaria modicis; in delicias laboratur. Non de
siderabis artifices si sequeris naturam. Illa noluit esse destrictos ad quecumque nos cogebat in
struxit. Frigus intollerabile est corpori nudo. Quid ergo? pelles ferarum et aliorum animalium satius
abundeque defendere queunt. Non corticibus arborum pleraeque gentes tegunt corpora non auium
plume in usum uestis conseruntur. Non hodie quoque magna scitharum pars tergis uulpium induitur ac
murium que tactu mollia et impenetrabilia uentis sunt. Opus est tamen calorem solis estiui umbra
crassiore propellere. Quid ergo non quibus iniurias tempestatum texuere manu et cratis linierunt luto
deinde despicia atque siluestribus operuere fastigium et pluuiis per decliuia labentibus securi. Quid
ergo non in defosso latent scithice gentes quibus propter nimios solis ardores nullum tegimentum satis ad re
pellendos calores solidum est nisi ipsa arens humus. Non fuit tam inimica natura ut cum omnibus aliis
animalibus facilem actum uite daret homo solus non posset sine tot artibus uiuere. Nil horum ab illa
imperatum est nil egre querendum ut possit uita produci. Ad parata nati sumus. Nos omnia nobis
difficilia fastidio fecimus. Tecta tegimentaque et fomenta corporum et cibi et que nunc ingens negocium
facta sunt obuia erant et gratuita et opera leui parabilia. Modus enim omnium prout postulabat necessitas
erat. nos ista preciosa nos mira nos magnis multisque conquirenda artibus fecimus. Sufficit
ad id natura quod poscit. A natura luxuria descendit que cottidie se ipsa incitat et tot seculis crescit et ingenio
adiuuat vicia. primo superuacua cepit concupiscere inde contraria nouissime corpori animum addixit et illum
deseruire libidini iussit. Omnes ille artes quibus aut ciuitas agitatur aut strepit corpori negocium gerunt
Cui omnia olim tamquam seruo prestabantur nunc tamquam domino parantur. Itaque hinc textorum hinc fabrorum

offitine s(un)t. h(ec) odores coq(ui)nar(um) h(ec) molles corp(or)is mot(us) docentiu(m) mollesq(ue) cant(us) et
infractos recessit n(am) ille na(tura)l(is) modus desideria ope necc(essari)a finie(n)s. Jam rusticitatis (et) mi
serie est uelle q(uan)tu(m) sat e(st). Incredibile e(st) Lucili q(uam) facile (e)t magnos uiros dulcedo
ora(ti)o(n)is abducat a uero. Ecce possidoni(us) ut mea f(er)t op(in)io ex eis q(ui) plurimu(m) ph(ilosoph)ie co(n)
tulerunt du(m) uolu(n)t describe(re) h(ec) q(ue)admod(um) alia torq(ue)a(n)t(ur) fila alia ex molli solutoq(ue) du
ca(n)t(ur). Deinde q(ue)admod(um) tela suspensis pondibus rectu(m) stamen extendat q(ue)admod(um) sub
tegmen insitu(m) q(uo)d duricia(m) utri(n)q(ue) co(m)primentis trame (et) emolliat spata co(m)p(re)ssa cogat(ur) et
iungi textru(m) q(uo)q(ue) arte(m) a sapientib(us) dixit inuenta(m) oblitus postea reptu(m) ac subtili(us) gen(us)
in quo tela iugo uincta e(st). Stamen secernit arundo insitur mediu(m) radiis subtegmen
acutis / q(uo)d latu(m) p(ro)uit insecti pectine dentes. Quid si contigisset illis adde(re) has n(ost)ri t(em)p(or)is
telas in q(ui)bus uestis n(i)l celatura p(re)statur in qua no(n) dico nullu(m) corp(or)is / telas in q(ui)b(us)
uestis n(i)l celatura auxiliu(m) s(ed) nullu(m) pudori e(st). Transit deinde ad agricolas n(ec) mi(n)us fa
cu(n)de describit p(ro)scissu(m) aratro solu(m) et iter(um) aratu(m) quo solutior terra facili(us) pateat
radicibus tu(n)c sparsa semi(n)a (et) collectas manu h(er)bas ne q(ui)d fortuitu(m) et agreste su
crescat q(uod) necet segete(m). Hoc q(uo)q(ue) opus ait esse sapientiu(m) ta(m)q(uam) no(n) n(un)c q(uo)q(ue) plurima
cultores agror(um) noua inuenia(n)t p(er) que fertilitas oriat(ur). Deinde no(n) e(st) contentus his ar
tibus s(ed) in pistrinu(m) sapiente(m) summittit. na(rr)at. n(am) q(ue)admod(um) natura(m) rer(um) imitatus pane(m)
cepit facere receptas in ore fruges concurre(n)s inter se duricia dentiu(m) frangit et
et q(ui)dq(ui)d excidit ad eosdem dentes lingua refertur tu(n)c cibo miscet(ur) ut facili(us) p(er) fau
ces lubrica transeat cu(m) p(er)uenit in uentre(m) a qualiculi coq(ui)tur feruore / tu(n)c demu(m)
corpori accedit. Hoc q(ui)s secutus exemplar lapide(m) asp(er)u(m) asp(er)o inposuit ad similitudine(m)
dentiu(m) quor(um) pars inmobilis motu(m) alteri(us) expectat. Deinde utriusq(ue) attritu grana frangu(n)t(ur)
et sepius regerunt(ur) donec ad minuciam frequ(en)t(er) acta redigant(ur). Tu(n)c farina(m) aqua
sparsit (et) assidua tractatione p(er)domuit p(ro)finxit q(ue) pane(m) q(ue)m p(ri)mo cinis calidus et f(er)
uens testa p(er)coxit. Deinde furni paulatim rep(er)ti (et) alia gen(er)a quor(um) feruor s(er)uiret arbitrio.
no(n) mult(u)m abfuit / q(ui)n sutrinu(m) quo(que) inuentu(m) a sapientib(us) diceret. Om(n)ia ista r(ati)o q(ui)de(m) s(ed) no(n) r(ec)ta
no(n) r(ati)o com(m)enta e(st) ho(min)is. n(on) sapie(n)tis inuenta s(un)t. Tam me h(er)cule q(uam) nauigia q(ui)b(us) omnes q(ui)b(us)
q(ue) maria t(ra)nsim(us) aptatis ad excipiendu(m) uentor(um) impetu(m) uelis ac additis a tergo guber
naculis q(ue) huc atq(ue) illuc cursu(m) nauigii torq(ue)ant. exe(m)pl(u)m a piscib(us) tractu(m) e(st) q(ui) cauda re
gu(n)t(ur) (et) leui eius in utru(m)q(ue) mom(en)to uelocitate sua flectu(n)t(ur). Om(n)ia inq(ui)t h(ec) sapiens q(ui)de(m) inue(ni)t
s(ed) minora q(uam) ut ip(s)e tractaret sordidioribus ministris dedit. Immo no(n) aliis excogitata ista
s(un)t q(uam) q(ui)bus hodie q(uo)q(ue) curant(ur). Q(ue)da(m) n(ost)ra demu(m) p(ro)disse memoria scimus (et) specularior(um)
usu(m) p(er)lucente(m) testa clar(um) transmittentiu(m) lume(n) ut suspensuras balneor(um) (et) impressos
parietib(us) tubos p(er) quos circu(m)funderet(ur) calor q(ui) ima simul ac su(m)ma foueret eq(ua)lit(er). Quid loquor
marmora q(ui)bus te(m)pla q(ui)b(us) dom(us) fulgent. Quid lapideas molles in rotu(n)d(um) ac leue
formatas q(ui)b(us) porticus (et) capacia p(o)p(u)lor(um) tecta suscipim(us). Quid u(er)bor(um) notas q(ui)b(us) q(uam)uis
citata excipit(ur) or(ati)o (et) celitate(m) lingue man(us) seq(ui)t(ur). Vilissimor(um) ma(n)cipior(um) ista com(m)enta
s(un)t. Sap(ient)ia alti(us) sedet nec man(us) edocet a(n)i(m)or(um) magistra e(st). Vis scire q(ui)d illa eruerit
q(ui)d ne fecerit. no(n) decoros mot(us) corp(or)is. n(ec) uarios p(er) tuba(m) ac tibia(m) cantus q(ui)b(us) exceptus sp(irit)us
a(ut) in exitu a(ut) in transitu format(ur) in uocem n(ec) arma n(ec) muros nec bello utilia molit(ur). Pa(ci)
fauet et gen(us) huma(n)u(m) ad concordia(m) uocat. Non e(st) in(qua)m instrumentor(um) ad usus necess(ari)os opifex.
Quid illi ta(m) p(ar)uula signas artifice(m) uides uite ... q(ui)de(m) artes sub d(omi)nio h(abe)t. Na(m) q(ui) ornam(en)ta

ē uite illi uite quo ornamtū fuit Cetꝫ adbtūꝫ statū tēdit ille ducat illo mas
agit que st mala q̄ uideāt ondit vanitatē exuit mītibꝫ dē magnitudīe solidā in
flatā uo et extimam speciosā reprimit nc ignorari sinit īt mag̃ qd itsit ꝛ tumida
tocꝰ nē notitiā ac suā tradit Q̄ sint dij q̄lesqꝫ declat qd inferi qd lares ꝛ genij
qd īsaꝫ nouiꝫ formā aīe ppetue ubi ɔsistāt qd agāt qd possint qd uelit̄ hec eius
initiamīta st p que nō muniapale sacramitū sꝫ īgens oīuꝫ deoꝝ tēplū mundꝰ
ipē reserat Cuiꝰ uera simulacra uerasqꝫ facies ɔ̄uedas mētibꝫ ptulit nā adspe
ctacula tā mag̃ habes ucsꝰ admicia dem̄ rex redit / etnāqꝫ rōni toti īdita ꝛ ui
oīuꝫ semīt singula pp̄e figurāteꝫ tū de aīo cepit inq̄re vnde eēt ubi q̄diu iq̄t
mēbra diuisus· Deīn acorporibus se adincorpalia trāstulit vitatē qꝫ et argumēta
eius excussit post h' q̄adinōꝫ discernēnt uite ꝛ uocis ābigua ītutqꝫ n· flā ueris
īmixta st· Nō obduxit mqꝫ se ut possidonio videt ab istis artibus sapieē sꝫ ad
illas oīo nō uenit Nul'n dignū īuētu iudicasset qd nō eāt dignū ppetuo vsu· sꝫ iudica
turꝰ ponēda nō sumēt Anacharsis inqt īuenit rotā figuli cuiꝰ ɔ̄uitu uasa formā
tur dīn qꝛ apd homer īuenit figuli rota maluīt uidi ūsꝰ flos eē q̄ fabulā Ergo
nec anacharsiꝫ auctorē huiꝰ rei fuisse ɔtēdo et si fuit sapieēs qdeꝫ hoc īuenit
sꝫ nō tāq̄ sapieēs sicut multa sapiētes faciūt q̄ hoiēs st nō q̄ sapiētes puta ue
locissimū sapiēteꝫ cursu oēs ānbit qꝛ uelox ē nō qꝛ sapieēs· Cuperꝫ possidonio
aliquē ostēdere q̄ spū uitꝛ inhitꝰ plimos forāt q̄ lux dilligēcia manu
assingent hec īuēta st post q̄ sapientē īuenire desiuimꝰ Democritꝰ inqt īuenis
se dr fornicē ut lapidū curuatā paulati īcuruatoꝝ medio saxo alligaret hc dicaꝫ
flm eē nāc ē n· anī democritū, ꝛ potēs ꝛ portas fuisse q̄ꝝ fere sūma cu· Excidit por
ro nobis eūdē democritū īuenisse q̄admōꝫ ebur molliret q̄admōꝫ decoctꝰ cal
culus ī smaragdū ɔ̄uītit q̄ hodie qꝫ coctura īuēti lapides coctiles colorāt ɔsta sapieēs
lꝫ īuenit nō qꝛ sapieēs eāt īuenit· Multa n· facit q̄ ab imprudētissīs ā eā fieri
uidimꝰ/ ꝛ paratus ꝛ exactius Q̄d sapieēs īuestigauit qd īluce pduxit q̄ris. pa
tāꝫ rerꝫ nāqꝫ quā nō ut cetā alia oculis secutꝰ ē tardis addiuina deīn uite legeꝫ
quā aduniūsā direxit nec nosce tm̄ sꝫ seq̄ deos docuit et accidēcia nō aliut excipe
q̄ īmpata uetuit pere oppīonibꝫ flīs ꝛ ɔ̄pti q̄deꝫ eēt ueā extiā tōne ppendit dāp
nauit mixtas pemtēcie uoluptates et bō ge placitā laudat ꝛ palā facit felic
issimū eē cui felicitate nō opꝰ ē potētissimū q̄ se hīt inptāte Nō deea phyā
loquor que ciuēꝫ ex patiāꝫ posuit ex mūdū deosqꝫ ūtute donauit uoluptati
sꝫ illa q̄ nllū bonū putat n qd honestū ē q̄ nec hoīs nec fortuē munibꝫ deleci
pt cuiꝰ hc pciū ē nō posse pcio capi hāt phyāꝫ fuisse illo rudi seculo quo adhuc
artificia deāt et ipo usū discebāt utilia nō credo sicut ꝛ fortuāta tpa et in
medio iacēnt bñficia nē pmiscue utenda anq̄ auaricia atꝫ luxuria disociauē
mōrtales ꝛ ad rapiāꝫ et consorcō discurrē Non eāt illi sapiētes vi ē si faciebāt fa
ciēda sapiētibꝫ· statū itaqꝫ gnīs hūani Nō aliū q̄sqꝫ suspexit mag̃ nec si cui pmi
ptttas deus tēras formare et dare gētibꝫ mores aliud pbauit q̄ qꝛ apd illos fu
isse memorat apd quos nlli sbigebāt arua colōni· Nec signare qdē ꝛ partiri
limitē cāpū fasēat īmediū q̄rebāt ipāqꝫ tellus oīa liberius nllo poscēte ferebat
Q̄d hoīuꝫ illo gnē felicius īcōne rex nā fruebat· sufficiebat illa ut pēs ītutela

oīuz · hec ēat publicaꝝ opū secura possessio · Q̄d in ego locupletissimū mor-
taliū genus dixi? in quo pauperē īuenire nō posses · Irrupit in res optime positas aua-
ritia et dū seducere aliqd cupit atq; in suū uertere oīa fecit aliena et ī angustū ex
ī menso redacta paupertatē intulit et multa concupiscendo oīa amisit · Licet itaq; uelit
concurrere et reparare qd pdidit licet agros agris adiciat uicinū vl' p̄cio pellat aut vi iniuria
licet ī puincias spaciū rura dilatet et possessionē uocet psuā longā peregrinacōez nulla
nos finiū ꝓpagacō eo reducet vnde discessi⁹ Cū oīa fecim⁹ multū h̄ebi⁹ vniūsū h̄e-
bam⁹ Terra ipa feracior erat illaborata · ⁊ ī usus ppłoꝝ nō diripientiū larga Q̄dqd tn̄
ptulerat id nō min⁹ ī uenisse q̄ inuentū mōstrare aliī uoluptas ēat Nec ulli aut sup-
esse poterat aut deesse ī t̄ concordes diuidebat'. nō dū ualencior iposuerat īfirmiori manū
nōdū auarus abscondendo qd' s' iaceret aliū necessarijs q̄ excluserat · Par ēat alti⁹ ac sui
cura · arma cessabāt incruente q; humano sanguine man⁹ · Odiū oē in feras uertebāt Illi
quos aliqd' nem⁹ densū a sole ptexerat q̄ aduersus seuiciā hiemis aut imbris uili re-
ceptaculo tuti sub fronde uiuebāt placidas transigebat sn̄ suspirio noctes · Sollicitudo
nos in nr̄a purpura uersat ⁊ acerrimis excitat stimul' At q̄ molle sompnū illis dura tel-
lus dabat nō impendebāt celata laquearia s; in aperto iacentes sidera labebāt' ⁊ insigne
spectaculū noctiū mundus in preceps agebat' silencio tm̄ opus ducens · Tā int' die illi quā
nocte patebat pspectus huius pulcerrime dom⁹ libebat signa intueri ex media celi
pte uergentia Rursus ex occulto alia surgencia Q̄d ni iuuaret uagari int' tā late
sparsa miracula At uos ad oēz tectoruī pauetis sonuz et int' picturas uras si qd
increpuit fugitis attoniti nō h̄ebāt domos instar urbiū spūs ac liber int' aperta
flatus ⁊ leuis umbra rupis aut arboris · et pellucidi fontes riuiq; nō ope nc fistula nc
ullo coacto itinere obsolescentes s; sponte currentes et prata sn̄ arte formosa int' hec
agreste domiciliū rustica politū manu h' ēat s' nat' dom⁹ in q̄ libebat habitare nec
ipam nc pro ipa timentez nūc magna pars nr̄i met⁹ tecta st' · Sz q̄uis egregia illis
uita fuit et carens fraude nō fuere sapientes qm̄ hoc iā in opere maximo nomē ē Nō tn̄
negauerī alti spūs uiros et ut ita dicā a dijs recentes Neq; n dubiū ē q̄ meliora mundus
nōdū effetus ediderit Queadmodz aūt oībz indoles forcior fuit ⁊ ad labores paracior
ita nō erāt ingenia oībz consūmata · Nō n dat nā uirtutē Ars ē bonū fieri · Illi quidē nō aurū
nō argentū nec pellucides lapides imo terrarū fece querebāt parcebātq; adhuc aīalibz
multus tm̄ aberat · ut hō hoiez nō iratus nō timens tm̄ spectaturus occideret Nuduz
uestis illa picta ēat Nudū tegebat' · Auz adhuc nō eruebat' · qd g° ignorancia
rerū innocentes erāt Multū n intest utrū peccare aliqs nolit an nesciat · Deerat illis
iusticia deerat prudencia uirtutis quodā similia rudis uita · Virtus nō contigit animo
n instituto et edocto et ad summū assidua exercitacōne pducto · Ad h' quidē sn̄ hc nascimur
et in istis q; aliquo erudiamus uirtutis materia nō uirtus est · Vale Q̄z ad omē qd' euenire
pt fingendus ē animus et q̄ oīa mortaliū mortalitate dampnata st' ut nō indignacōe sed
Liberalis nr̄ nūc tristis ē equanimitate opa ē q̄ fatū Ep̄la 91
nunciato incendio quo lugdonensis colonia exusta moue hic cas⁹ quēlz posset ne-
dū hoiez patrie sue amantissimū q̄ res effecerat ut firmitatē aīi sui q̄rat · quā videlz adeo
q̄ timeri posse putabat exauit · Hoc uo tā inopinatū malū ⁊ pene inauditū nō mirz
si sn̄ metu fuit cū ēat sn̄ exemplo Multas n ciuitates incendiū uexauit nullā abstulit

Nam n. est ubi hostili manu iniecta ignis immissus est multis locis deficiat / et quamvis subinde ex-
citetur raro tamen sic continua depascitur ut nihil ferro relinquat. Terrarum quoque numquam tam gravis et perniciosus
fuit motus ut tota oppida everteret. Numquam denique tam infestum ulli exarsit incendium ut nihil
alteri superesset incendio. Tot pulcherrima opera que singula illustrare urbes singulas possent
una nox stravit et in tanta pace quantum ne bello quidem timeri potest accidit. Quis hoc credat? Ubique
armis quiescentibus cum toto orbe terrarum diffusa securitas sit Lugdunum ostendebatur in Gallia queritur.
Omnibus fortuna quos publice afflixit quod passuri erant timere permisit. Nulla res magna non
aliquod habuit ruine sue spatium. In hanc una nox non fuit inter urbem maximam et nullam. Denique
diutius illam tibi perisse quam perit narro. Hec omnia Liberalis nostri affectum inclinandum adversus infirmum
et erectum nec sine causa concussus est. Inexpectata plus aggravavit novitas adicit cala-
mitatibus pondus nec quisquam mortalium non magis quod et miratus est doluit. Ideo nihil nobis improvisum
esse debet. In omnia premittendus animus cogitandumque non quicquid solet sed quicquid potest. Quid enim est quod non
fortuna cum voluit ex florentissimo detrahat quod non eo magis aggrediatur et quatiat quo
speciosius fulget. Quid illi arduum quidve difficile est? Non una semper via ne tota quidem incurrit. Modo nos-
tras in nos manus advocat. Modo suis contenta viribus invenit pericula sine autore. Nullum
tempus exceptum est. In ipsis voluptatibus cause doloris oriuntur. Bellum in media pace consur-
git et auxilia securitatis in metum transeunt ex amico inimicus hostis ex socio. In subitas
tempestates hiberniisque maior agitur estiva tranquillitas. Sine hoste patimur hostilia et
cladis causas si alia deficiunt nimia sibi felicitas invenit. Invadit temperatissimos morbus
validissimos thisis innocentissimos pena secretissimos tumultus. Eligit aliquid novi casus
per quod velut oblitis vires suas ingerat. Quicquid longa series multis laboribus multa deum indulgen-
tia struxit id unus dies sparsit et dissipat. Longam moram dedit malis properantibus qui diem dixit
horam momentumque temporis evertendis imperiis sufficere. Esset aliquod imbecillitatis nostre solacium rerum-
que nostrarum si tam tarde perirent cuncta quam fiunt. Nunc incrementa lente exeunt festinatur in dampnum.
Nihil privatim nihil publice stabile est tam hominum quam urbium fata volvuntur. Inter placidissima terror
existit nihilque extra tumultuantibus causis mala unde minime expectabantur erumpunt. Que domesti-
cis bellis steterant regna que externis impellerentur nullo ruunt. Quota queque felicitatem civitas pertulit? Co-
gitanda ergo sunt omnia et animus adversus ea que possunt evenire firmandus. Exilia tormenta
morbos bella naufragia meditare. Potest te in solitudinem abicere potest hoc ipsum in quo turba
suffocatur fieri solitudo. Tota ante oculos sortis humane condicio ponatur nec quantum frequenter evenit
sed quantum plurimum potest evenire presumamus animo si nolumus opprimi nec illis inusitatis velut novis
obstupefieri. In plenum cogitanda fortuna. Quotiens Asie, quotiens Achaie urbes uno tremo-
re ceciderunt, quot oppida in Syria, quot in Macedonia devorata sunt. Cypron quotiens vastabant
hee clades. Quotiens in se Paphus corruit. Frequenter nobis nuntiati sunt totarum urbium interitus et nos
inter quos ista frequenter nuntiantur quota pars omnium sumus. Consurgamus adversus fortuita et quicquid
inciderit sciamus non esse tam magnum quam rumore iactetur. Civitas arsit opulenta ornamentum-
que provinciarum quibus et inserta erat et excepta uni tamen imposita et huic non altissimo monti.
Omnium istarum civitatum quas nunc magnificas ac nobiles audis vestigia quoque tempus eradet. Non
vides quemadmodum in Achaia clarissimarum urbium iam fundamenta consumpta sint nec quicquam extat ex quo
appareat illas saltem fuisse. Non tantum manu facta labuntur nec tantum humana arte atque indu-
stria posita vertit dies. Iuga montium diffluunt tot desedere regiones. Operta sunt fluctibus que
procul aspectu maris stabant. Vasta tamen ignis colles per quos elucebat erosit et quondam altissimos

in itaceo solacia nauigātiū ac speculas ad flumine deduxit tēpꝰ nō opa ueterant
et id eq̄ aio ferre dēmꝰ urbiū excidia Casura oīa extāt oībꝫ exitꝰ manet siue
intina uis flatuꝫ ꝓclusa uiolēti pondꝫ sb quo tenēt excusserit siue torrenciū
in abdito uastior obstancia effregit siue flāmaꝝ uiolencia ꝯpaginē soli rupit
siue uetustas m̄q̄ nl tutū ē expugnauit in minutū siue ꝯuitas celi egessit
ꝓplos / ꝫ situꝫ desita corrupit enarrare oīs fatoꝝ uias longū ē h̄ vnū scio oīa mor
luī opa mortalitate dānata sē int ꝑitura uiuimꝰ / Hec ḡo atꝫ huiꝰoi solacia admo
neo lucīali nro īcredibili quodā pr̄e sue amore flagrāti q̄ fortasse ꝯsūta ē ut meliꝰ
excitaret Sepe maiori fortuē locū fecit fecit iniuria Multa ceciderūt ut altiꝰ sur
gerent et ī malas imagines felicitati urbis inicꝫ alleuat roē sē īcendia Adhic
vnū dolori eē q̄ sciret meliora resurrectura q̄ arsissēt ꝓ hac q̄ꝫ urbe uisimile
ē certatiros oīs ut maiora certiora q̄ꝫ q̄ amisere restituāt Sint ut diuturna ꝫ me
lioribus auspiciis in euū lōgiue ꝯdita Nā huic colūme ab origine sua cētesimꝰ
ānus ē / etas ne q̄dē hoī extrema a planco deducta in hac frequēcia loci oportunitate
ꝯualuit Qd tn̄ grauissimos casꝰ int spaciū huāne senectutis passa ē Itaꝫ formet
aīus ad intellectū paciēciā q̄ꝫ sortis sue ꝫ sciat nl inausū eē fortuē aduꝰs ipsa
illā idē hr̄e iuris qd aduꝰs hoīes Nl hoꝝ īdignādū ē meū īcōiꝰ mōꝫ iq̄o hīs
legibꝫ uiuit plaꝫ · pare : nō placet : q̄ācuꝫ uis exi īdigne si q̄d inter micꝫ ꝓprie
ꝯstitutū ē Sꝫ si h̄ sūmos minosꝫ nc̄itas alligat ingrāꝫ cū fato redite a quo oīa
resoluūt Nō ē q̄ nos tumulꝰ metiaris / ꝫ hꝰ monumētis q̄ uiā dispa pterunt
Equat oēs cinis · Impares nascimur pares morimur Idē de urbibꝫ qd de urbiū īcolꝰ
dico tā ardea capta q̄ roā ē Conditor ille iuris hūani nō talibꝫ nos n̄c nouiꝫ cla
ritate distinxit / ñ dū sūꝰ v̄ uo ad finē mortui uētū ē disscede īqt ābicō oīuꝫ q̄ terā
ꝓmut serre imlev esto ad oīa paciēda pacēs sūmꝰ Neō altō fragilior ē Neō īcrastī
nū sui certior Alexādꝰ macedonū rex discē geometrā cepat īfelix saturꝰ q̄ pusil
la terra eēt ex qua minimū occupauerat Ita dico īfelix obhꝰ q̄ itelligē debat falsū
sē gerē cognomē Qs eīꝫ eē tā magnꝰ ī pusillo pt̄ erāt iꝰa q̄ tradebāt sbtilia ꝫ di
ligenti attēcōne discēda nō ꝑcipe posset uesanꝰ hō ꝫ trāsocēanꝫ cogitacōnes
suas mittēs facilia inqt me doce cui p̄ceptor iqt Ista idē cadē sē difficilia Hec
puta reꝝ nā dicē ista de qbꝫ queris oībꝫ eadē sē nulli dare faciliora pnt ꝫ q̄sq̄s uolet
sibi ipi illa reddet faciliora quō equāitate ꝫ doleas oīꝫ ꝫ sicias ꝫ esuriias ꝫ senescas
ꝫ si ē lōgior ꝯtingit int hoīes mora / ꝫ egrotes ꝫ ꝑdas a̍ q̄d ꝫ ꝑeas nō ē tn̄ q̄ illis
q̄ te circūstrepūt credas nl hoꝝ malū ē Nl īcollābile a̍ durꝫ Ex cōsensu istis metꝰ
ē sic mortē times quō famā Qd aūt stulciꝰ hoīe ūba metuēte Elegant de
metrius nr̄ solet dicē Eodē loco s eē uoces īꝑitoꝝ quo uētre redditos s̄pitꝰ Qd
n · inqt mea refert / sursū isti an deorsū sonent Quāta demēcia ē ueri ne īfameris
ab infamibꝫ Quadmodū extimuisti sn̄ cā sic ꝫ illa q̄ nūq̄ timeres n̄ fama uixisses Nūq̄d
detimēti faciet uir bonꝰ inq̄s rumoribꝫ sparsis ne morti q̄dē hꝰ apd nos noceat ꝫ
h̄ malā moliū ht̄ Neō illoꝝ q̄ illā accusat expertꝰ ē Intīꝫ temitas ē dānare qd ne
scias At illd̍ scis q̄ multis utile sit q̄ multos liberet tormētis egestate querelꝰ suppliciis
tedio Nō sumꝰ ī ulliꝰ ptate cū mors ī mā ptate sit · Vale · Disputacō ꝯ eos q̄ di
cūt solaꝫ ītuitꝫ nō face bēāꝫ sz extinꝰ comodis ul face q̄dē bēāꝫ sz nō bēātissimum

v͛ ondit h̄ fortuita nō eē bō n̄c mala Et iō n̄c btā face n̄c miſā ; de qualitatē aīe ·92·

Puto int͛ me teq3 queniat/ext͛na corpi acq̄ri corpus ī honorē aīe coli ī aīo
eē partes miſtras p quas mouem͛ ⁊ alimur ꝓpt͛ ipm̄ p̄ncipale nobis datas
in hoc p̄ncipali ē aliq̄d irrōnale ⁊ rōnale. Illd͛ huic ſuut. hoc vnū ē q̄ alio nō ref
fert͛ ſz oīa ad ſe refert Nā illa q̄ diuina rō oīb; p̄poſita ē ip̄a ſb nullo ē ⁊ h̄ aūt nr̄a
eadē ē q̄ ex illa ē. ſi de hoc int͛ nos queniit/ſeq̄t͛ ut de illo q̄ queniat In hoc vno po
ſitā eē btā̄ uitā ut ī nobis rō p̄fectā ſit. hec n. ſola nō ſubmittit aīuz q̄ fortunā
ſtat ī quoliꝫ h̄ rez ſtatu ſeruos ſuat. Id aūt vnū bonū ē qd̄ nūq̄ deficit. Ille n. ī q̄
btūs quē nlla res minorez facit tenet ſūma ⁊ ne ulli ādē n͛ ſ͛ iuiſ9 Naz qui
aliquo auxilio ſuſtinet͛ p̄t cadē ſi aliͭ ē Incipiet ī nobis ualē nō mē q̄ aute
wlt cōtrare fortuā ſūt q̄s ſe prudēs abaliena miratur. Qd ē btā uita ſecuritas
et p̄petua trāq̄llitas. hāc dabit aīmi mag̃tudo dabit cōſtāāa b̄n ſeīati tenax/ Ad
h̄ quō p̄uenit͛ ſi uitas tō p̄ſpecta ē ſi ſuaꝫ ē ī reb; agendis ordo mod͛ decor ⁊ no
xia uolūtas ac benigna intēta rōni n̄c vnq̄ ab illa recedēs amabilis ſimul mi
rabilis q̄ breuit͛ ut t͛ formulā ſcrba Talis aīus ſapiētis vi dēt q̄lis deū decerat
Qd p̄t deſidāre is cui oīa honeſta ōtigūt Naz ſi p̄nt aliq̄d ī hoēſta ōfe ad optimuz
ſtatū meit btā uita aī q̄b; nō ē. Et q̄d turpi9 ut ſtlacius ē q̄ bonū rōnale aī ex ir
rōnabilib; p̄ectet Qdaꝫ tn̄ augi ſūmū bonū iudicat q̄ paꝫ plenū ſit fortuitis
repugnā. Antip̄r q̄ int͛ magnos huī9 ſecte auctores aliq̄d ſe t͛buē dicat extinis
ſi exiguuz admoꝫ Vides aūt ⁊ quale ſit ⁊ te nō eē ōtentū n͛ aliq̄s igniculus alluxit
Quod p̄t in hac claritate ſolis hr̄ē ſcīntilla momētū/ ſi nō ē ſola hoēſtate ōtētus
Nāē ē aūt q̄etez adyci uelis q̄ greci ōxa aīm uocāt a͛ uoluptatū hoꝫ alteꝛū
utrūq3 recipi p̄t. Vocat n. aīus moleſtia liber ad inſpectū vniuſi nil q3 illū ab
uocat a ōtēplatōne n̄ē. Alteꝛ illd͛ uoluptas bonū pecoris ē Adiā9 rōnali irrō
nale hoēſto ī honeſtū magno uitā facit titilat͛ corpus Qd g͛ dubitatis dicere
bn̄ eē hoī ſi palato bn̄ ē et hūc tu nō dicis int͛ uiōs n̄ūa ſi int͛ hoīes cui9 ſūmū bonuꝫ
ſaporib; ⁊ colorib; ac ſonis ōſtat q̄cedat ex hoc aīaliū nuo pl͛cimo ac dyſ ſō mu
tis aggreget͛ aīal ꝓpio pabulo letū Irrōnal' ps aīm duas h̄t ꝑtes altāꝫ aioſaꝫ
ābicōſaꝫ īpotētez poſitā ī affectōib; altāꝫ huīlē lāgidaꝫ uoluptatib; deditā. Jllam
effrenatā tn̄ ēte fortōrē ac digniorē uiōs reliq̄ūt hāc neīaꝫ btē uite putauert͛ In
iuez et abiectā huic rōnē ſeruire iuſſerūt et fecerūt aīal g̃noſiſſimū bonū demiſ
ſū ⁊ ignoblē ꝓt͛ea mixtū pōtētuoſū ⁊ ex diuīſ aīalib; ōgruētib; mēbris Nā ut ait
Vgili9 nr̄ inſilla p̄ma hoīs facies ⁊ pl͛cra ⁊ pectoē ūgo pubetenus poſtreā ī mani
corpe piſtrix delfinū caudas utro ōmiſſa luporꝫ huic tn̄ ſille fera aīalia adiūcta
ſt͛ horrēda ueloāa At iſti ſapiāꝫ ex q̄b; cōpoſuiē poitūas p̄ma hoīs ps ē ip̄a ūtꝫ huic
ōitit͛ ī util' aīo ⁊ fluida receptādis tm̄ ab; abilis ut ait poſſidoni9 Vtꝫ iᵃ diuina
ī lubrāi deſit ⁊ ſupioib; ei9 ꝑtib; uenādis atq3 celeſtib; al' iners ac marcidū attex͛it͛
illa utrūq3 altā q̄es nil q̄dē ip̄a p̄ſtabē aīo ſꝫ īpedimēta remouebat Voluptas ultro di
ſſoluit ⁊ omē robur emollit q̄ īueniet͛ int͛ ſe tā diſſores iūctā corporꝫ fortiſſiē ui inec
tiſſima aſtexuit͛ ſeueiſſiē paꝫ ſāā ſctiſſiē īt͛pās uſq3 adigeſta q̄s g͛o inq̄t. ſi uiutem
nil īpeditura ſit bō ualitudo et q̄es ⁊ doloꝝ uacatō nō petes illas q̄d ni petā nō q̄
bō ſt͛ ſꝫ q̄ ſcāꝫ ſm̄ nāꝫ ſt͛ et q̄ bōno anie iudicō ſumēt͛ q̄d n. ī illis tūc bonū h̄c vnuz

bū eligi nā cū uestes qualē dec; sūmo cū ambulo ut oz cū ceno q̄admoz dēo nō
cena ꝗ ābulatꝰ ꝗ uestis bona sꝫ s; ip̄ sm̄ p̄ꝑz sꝫ ꝛ q₂ bono āme iudicō meū in hꝯo
ꝓpositū suatis mā̄q; re rōni quemēterz mōz ē nc adyciaz mūde electō appetēda est
homī Nā n hō mūdū et elegās ꝗ ē ꝯtaq; nō ē bonū ꝑse mūda uestis s; mūde ue
stis electō q₂ nō inre bonū ē s; in electōe qualr actōnes mē honeste sꝫ nō ipā q̄ aguntꝰ
Qd deueste dixi idē me dēe decorpe ꝗstiā Nā̄ hꝰ qd nā ut q̄daz uestē aīo cīrcūdedit
ualamētū eiꝰ ē Qs aūt vnq̄ uestimēta extimaꝰ ꝯtula ne bonū nꝰ malū gladiū va
gina facit Ergo decorpe ego qꝫ idē tibi rūdeo sūptūz q̄dē me s; detꝰ electō et sanita
tez et viēs bonū aūt sutuz iudiciū deillis meū nō ipā Est inqt sapiēs btūs sūmuz
tū illd bonū nō ꝯseqꝰtꝰ n illi ꝛ nālia instrā rūdeāt ita miser q̄dē eē q̄ ūtutē hē nō
pt btīssimꝰ aūt nō ē q nālibꝫ bonis destituitꝰ ut ualitudiē ut mēbroꝝ itegritate
qd incredibiliꝰ nr id ꝯcedis aliquē ī maxīs ꝛ ꝯtinuis doloibꝫ nō eē miserū etiā
btū Qd leuiꝰ ē negas btīssimū eē Atq̄ si pt ūtꝫ efficē ne miser aliqs sit facilis
efficiat ꝛ ut btīssiꝰ sit Nimiꝰ n inteualle abīs adbtīssimū restat qꝫ anmo adbeatū
An que res tm̄ ualet ut ereptū calaītatibꝫ int btōs locet Nō pt adicē qd sup ē
ut btīssimū faciat insūmo deficiat cliuo. Comoda sꝫ muūta et icomoda ut ꝯq
ext nos si nō ē si nō ē miser vir bonꝰ qūis oībꝫ pmatꝰ icomodis quō nō ē btīssiꝰ
si aliqbꝫ comodis deficiatꝰ Naz q̄admoz icomodoꝝ nꝰ usq; admiseriz nō ꝯpmitꝰ
s; comodoꝝ inopia nō deducatꝰ abtīssiō s; tm̄ sic comodis btīssiꝰ ē qꝫ nō ē sꝰ icomo
dis miser Aut pt illi eripi bonū suū s; pt minui Paulo añ dicebā igiculū inetil
conscē lumē solis claritatē eiꝰ q̄d q̄d lucet sic illo absconditꝰ Ez q̄dā inqt sol ius ꝛ lux
integra ē et īposita et ꝯiunis aliqd interacet qd noi phibeat eiꝰ aspectu in ope ē
cursu suo fertur Quoaēs int nubila luxit nō ē sēno minoz nec tardioz q̄dē
qm̄ multū interest vtz aliqd obstet tm̄ an īpediat Eodēmō ūtuti opposita nil detrahut
nō ē minor s; minꝰ fulget Nobis forsitā nō eque appet ac nitet s; eadē ē ꝛ more
solis obscuri ī occulto vī suā exercet Hꝰ itaqꝫ adūsꝫ ūtutē pūt calamitates ꝛ dapna
et īiurie q̄d adūsꝫ solē pt nebula Inuenit q̄ dicat sapientē corpe paꝝ ꝓspo usū nꝰ mi
serū eē nꝰ btū Hꝫ qꝫ fallitꝰ exequat n fortuita ūtutibꝫ ꝛ tm̄dē tribuit ūtutibꝫ ꝯtū hoēsta
state carētibꝫ Qd aūt sedius qd dignꝰ qꝫ ꝯpari ueneranda ꝯteptis deuanda n sūt
iusticia fides pietas fortitudo prudēcia Ecꝫ uilia sꝫ q̄ sepe ꝯtigūt plenidā leuius
sis crus solidū lactus ꝛ dētes et hoꝝ sanitas firmitasꝙ Deīn si sapiēs cui corpꝰ
molestū ē nec miser hebitꝰ nꝰ btūs s; īmedio relinq̄tur uita qꝫ eiꝰ nꝰ appetēda erit nec
fugiēda Qd aūt tā absurdū qꝫ sapiētis uitā appetēdā nō eē Aut qd tā extra fidez
qꝫ eē aliq̄ fidē uitā nꝰ appetēdā nꝰ fugiēdā Deīn si dāna corpis miserū nō faciunt
btū eē paciūtꝰ Nā q̄bꝫ potēcia nō ē ī peiorē trāsigēdi statū nꝰ ītpellādi q̄dē opti
mū ꝯfrigidū inqt aliqd ꝛ calidū nouiꝰ int utraqꝫ tepidū ē sic aliqs btūs ē aliqs
miser aliqs nꝰ btūs nꝰ miser Volo hāc q̄ nos positā ymaginē excutē s; tepido illi
plus frigidi īgessero fiet frigidū s; plꝰ cadi calidi effudero calidū fiet nouissimū Ac
huic nec miseo nꝰ btō q̄tūcūqꝫ admiseias adiecero miser nō erit q̄admoz dicitis Ergo
ista ymago dissimilis ē Deīn tādo tibi hoiez nꝰ miserū nec btū huic adycio cecitatē
nō fit q̄ tā multa mala īmiseriaz uitā nō trāsferūt Nec exbtā q̄dē adducitꝰ Si nō
pt ut dicitis sapiēs exbtō īmiserū decadē nō pt ī nō btū q̄re n q̄ exilia cepit alicubi

dꝰ leuiꝰ

sbsistat q̃ res nõ patit᷑ illũ adviuũ devolui retinet in sũmo q̃d ī nõ possit btã
uita resideri nc remitti q̃dẽ pt̃ et iõ ũtq adillã pse tpãs satis ẽ Q̃d g° inq̃t sapiẽs
nõ ẽ btior q̃ diutiꝰ uixit quẽ nlľ abuocauit dolor q̃ ille q̃ cũ mala fortuna
sẽp luctatq ẽ Rñde in nuq̃d melior ẽ z hõestior si h̃ nõ st̃ ne btior q̃dẽ ẽ rectius
iuuat oz ut btius viuat si rectiꝰ nõ pt̃ ne btius q̃dẽ nõ metõũ altq gͦ ne btã quidẽ
uita q̃ ex ũtute ẽ ũtq n tm̃ bonũ ẽ ut istas accessiões minutas nõ sentiat breuita
tẽ cũ doloꝝ z corpoꝝ uarias offẽsiões Nã uoluptas nõ ẽ dig̃ adq̃ respiciat Q̃d est
ĩ ũtute p̃cipuũ futurĩ nõ ĩdigẽ nec dies suos cõputare ĩ ꝯ̃tolz tpe bõ etna cõsu
mare In incredibilia h̃ nobis uidẽt᷑ z sup̃ h̃uanã uitã excurrẽtia Maiestatẽ, eiꝰ ex cũ
nr̃a ĩbecillitate metim̃ z uicijs nr̃is nomẽ ĩ ũtutis ĩpõimꝰ Q̃d porro nõ eq̃ ĩcre
dibile uidet᷑ aliquẽ ĩ sũmis cruciatib; positũ btũs sũ dicẽ Atq̃ uox h̃ ĩ ipa officina uolup
tatis audita ẽ btissimũ inq̃t hũc z ultimũ diẽ ago Epicurꝰ cũ illũ hĩc vrine
difficultas torq̃ret hĩc insanabil' exulcẽrati dolor uẽtris Q̃re g° incredibilia st̃
ista apd eos q̃ ũtutẽ colũt cũ apd eos q̃z reperiant᷑ apd quos uoluptas ĩperauit
hij q̃z degenẽs et h̃uilime mẽtis aiũt ĩ sũmis doloib; ĩ sũmis calamitatibus
sapiẽtẽ nc miserũ futurũ nec btũm. Atq̃ hoc q̃z incredibile ẽ imo incredibiliꝰ Nõ
uidẽo n quõ ĩfimũ agat e fastigio suo deiecta ũtq q̃ btũ pstare dz aut si ab h°
depulsa ẽ nõ p̃hibebit ñ miserũ stãs nõ pt̃ uĩca q̃ vicat᷑ ẽ aut vicat. Dij inq̃t
ĩ mortalib; solis z ũtq z btã uita ꝯtigit nob vmbra q̃dãz illoꝝ bonoꝝ z similitu
do accediꝰ adilla nõ puenimꝰ Rõ uẽo dijs hoib; cõ cõis ẽ h̃ in ill' ꝯsũata est
nobis ꝯsũabilis ẽ Sz ad despãtõz nos uicia nr̃a pducũt Nã 2c alť secũdus ẽ ut
aliquis parꝝ ꝯstãs ad custodiẽda optia cuiꝰ iudiciũ labat z nc z ĩcẽtũ ẽ ꝯ̃sidet
ocloꝝ atz auriũ sensũ bonã ualitudinẽ et nõ fedũ aspectũ corpis z h̃itu ma
nẽte sue etatis p̃terea logũ spaciũ phãc nõ pt̃ penitẽcia agitare ut inp̃fecto uiõ
hũic malicie uis q̃dãz inest q̃r aĩũ hẽt mobilez adp̃ua illa agit autẽꝰ ma
licia et ea agitata abest ꝯ bono nõ ẽ adhuc bonꝰ ñ in bonũ fingit᷑ Cuicuiq; aũt
de est aliquid ab adbonũ malis ẽ ñ si cũ ũtq aĩus q̃z in corpe p̃sens h̃ dõs cõtinet
illo tẽdit origis sue meor. Nẽo inp̃be eo conat᷑ ascẽdẽ vñ descendãt Q̃d ẽ
aũt cur nõ existies inũs diuini aliquid existe q̃ di ps ẽ totũ hc quo ꝯtinẽm᷑ et
vnũ ẽ z dẽs z socij eiꝰ z mẽbra capax nost' aĩus p̃ficit illo si uicia nõ dep
mant Quadmodũ corpoꝝ nr̃oꝝ h̃itus erigit e spectat ĩ celũ ita aĩꝰ cui in q̃
ꝯptũ wlt lꝫ porrigi. Inhat reꝝ nã formatq ẽ ut paria dijs uelit z sic utat᷑ suis
vibus ac se ĩ spaciũ suũ extendat Non aliena vita adsũmũ iniit᷑ Magnꝰ erãt
labor ire ĩ celũ redit cũ h̃c iter nactq ẽ Vadit audacter ꝯtẽptor oĩuz nec adpecu
niã respiciat auꝝ q̃z z argentũ illis ĩ q̃b; iacuẽ tenebris dignissĩa nc extimat ex ĩ splẽ
dorẽ quo ĩpitorũ ĩbãt᷑ oclõs et aiũt᷑ a celo exquo illa secrevit cupiditas nr̃a z
effodit scit inq̃ alibi positas ẽẽ diuicias q̃ quo ꝯgerũt᷑ aĩũz impleri dẽre nõ arcã
hũc ĩponẽ dñis reꝝ oĩuz liez hũc ĩpossessionẽ reꝝ nẽ inducuẽ ut sola orientis q̃z
occidẽtis q̃z ĩ tẽmiꝰ fiat dõꝝ q̃z ritu cũcta possidẽat cũ opib; suis diuites supne de
spiciat quoꝝ nẽo tã suo letq ẽ q̃ tristis alieõ cũ se inhãc sublimitatẽ tulit corpis q̃z
ul' onis nẽcij q̃ nõ amator ñ curator ẽ Nec se illi cui ĩpositq ẽ subijcit Nẽo lib' ẽ qui
corpi s'uit Nã ut alios dñõs quos nimia pillo sollicitudo inuenit trãseas cpiꝰ morbosũ

impiu̅ delicatu̅ q̄ e̅ ab h(oc) mo̅ equo aio̅ exit mo̅ magno p(ro)silit Nec q(uo)d demu(m)
relicti ei(us) futur(us) sit exit(us) q̄rit / s(ed) ut ex barba capilos detonsa neglig(i)t ita ille diuin(us)
a(n)i(mu)s egressur(us) ho(m)ie(m) quo receptaculu̅ suu̅ (con)fecit igi(tur) illud excludat an terra (con)te
gat an fere distrahāt no̅ magis ad se iudicat p(er)tine(re) q(uam) se (con)cubas ad editu̅ i(n)fante(m)
utr(um) p(ro)iectu̅ aues desera̅t an (con)su̅at canib(us) p(re)da data maximus q(ui)d ad illu̅ q(uo)d nullas s(ed) t(ame)n
q(ua)s cu(m) int(er) ho(m)ie(s) e̅ timet illas p(ost) morte̅ minas eor(um) q(ui)b(us) usq(ue) ad morte̅ par(um) e̅
Non (con)terret me inq(ui)t nec vnc(us) nec p(ro)iecti ad (con)tumelia(m) cadaueris lacera(tio) feda visuris
Ne(m)i(n)e(m) desup(er) meo officio rogo nulli reliq(ui)as meas comendo Ne q(ui)s insepult(us) esset reru̅
na(tur)a p(ro)ficit (con)dit dist(is)te mecenas ait nec tumulu̅ curo sepelit na(tur)a relictos Alte
cinct(u)m putes dixisse h(ab)uit .n. i(n)geniu̅ et gra̅de et uirile n(isi) i(llu)d s(ecund)is disc(i)nxiss(ent) . Vale .
De breuiori uita no̅ e(ss)e cura̅du̅ s(ed) amplius uite spacium e̅ usq(ue) ad sapie(n)t(iam)
In epl(istu)a q(ua) de morte viuere Epistola 93
metronatis ph(ilosoph)i q(ue)rebaris ta(m)q(uam) potuiss(et) diuci(us) viue(re) et debuiss(et) eq(ui)tate̅ tua̅ de
sideraui q(ue) t(ibi) i(n) omni p(er)sona i(n) oi(mn)i negocio sup(er)e̅ i(n) vna re de est i(n) qua (omn)ib(us) multos
i(n)ueni equos adu(er)s(us) ho(m)ies adu(er)s(us) deos ne(m)i(n)e(m) obiurgam(us) cottidie fatu̅ quare
ille i(n) medio cursu rapt(us) e̅ quare ille no̅ rapit(ur) q(ua)re senectute̅ s(ibi) et alijs g(ra)ue(m)
extendit utr(um) obsecro te eq(ui)us i(n)dicas te n(atur)e an t(ibi) pare(re) n(atur)a(m) Q(ui)d aut(em) int(er)e̅ q(ua)m cito
exeas vn(de) utiq(ue) exeu̅du̅ e̅ no̅ ut diu viuam(us) cura̅du̅ e̅ s(ed) ut satis na(m) ut diu
viuam(us) fato opus e̅ (et) satis aio̅ longa e̅ uita si plena e̅ (con)plet(ur) aut(em) cu(m) a(n)i(mu)s
sibi bonu̅ s(uum) reddidit et ad se p(o)t(est)ate̅ sua̅ tra(n)stulit Q(ui)d illu̅ octog(in)ta a(n)ni iuuat
p(er) i(n)ercia̅ exacti no̅ vixit iste / s(ed) i(n) uita morat(us) e̅ / n(e)c s(er)o mortu(us) e̅ s(ed) diu Octog(in)ta
a(n)nis vixit / i(n)terest morte̅ ei(us) ex quo die nu(m)e(re)s at ille abijt viridis s(ed) officia boni
ciuis boni a(m)ici boni filij executus e̅ i(n) nulla p(ar)te cessauit l(ice)t ei(us) etas i(m)p(er)fecta sit i(n) uita
p(er)f(e)cta e̅ Octog(in)ta a(n)nis vixit i(m)mo octog(in)ta a(n)nis fuit n(isi) forte vixisse eu̅ dicas quo
dicu(n)t(ur) arbores viue(re) Obsecro te lucilli h(oc) agam(us) q(ue)madmo(dum) p(re)ciosa rer(um) sic uita nostra
no̅ multu̅ pateat (sed) s(ed) multu̅ pe̅deat actu illa̅ meciam(ur) no̅ t(em)p(or)ibus sci(r)e q(ui)d int(er) hu(n)c
int(er)sit uegete̅ (con)te̅ptore(m) q(ue) fortune̅ functu̅ o(mn)ib(us) huma(n)e uite stipe̅dijs et i(n) su(m)mu̅ ei(us) bo
nu̅ euectu̅ et illu̅ cui multi a(n)ni tra(n)smissi s(un)t Alt(er) q(ue) p(ost) morte̅ e̅ alt(er) a(n)te morte̅ p(er)ijt
laudem(us) itaq(ue) (et) i(n) nu(mer)o felicium reponam(us) eu̅ cui q(ua)ntulu(m)cu(m)q(ue) t(em)p(or)is (con)tigit b(e)n(e) colloca
tu̅ e̅ Vidit .n. uera(m) luce(m) no̅ fuit vn(us) e multis et vixit / et uiguit aliq(ua)n(do) s(er)eno us(us) e̅
aliq(ua)n(do) ut sol(et) ualidi sid(er)is fulgor p(er) nubila emicuit q(ui)d q(ue)ris q(ua)mdiu vixerit vixit ad
posteros usq(ue) tra(n)siluit et se i(n) memoria̅ dedit Nec io̅ m(ihi) plures a(n)nos accede(re) recusa
ui(m) Nil t(ame)n m(ihi) ad b(ea)ta(m) uita̅ defuisse dica(m) si spaciu̅ ei(us) i(n)cidit(ur) no̅ .n. ad eu̅ die(m)
me optaui que̅ ultimu(m) m(ihi) spes auida p(ro)miserat s(ed) nullu̅ ta(m)q(uam) no̅ ultimu(m) aspexi
Q(ui)d me i(n)t(er)rogas q(ua)n(do) nat(us) su̅ an int(er) iuniores adhuc censear h(ab)eo meu̅ q(ue)madmodu̅
i(n) minore corporis h(ab)itu p(otes)t ho̅ e(ss)e p(er)fectus sic (et) i(n) minore t(em)p(or)is spacio p(otes)t uita e(ss)e b(ea)ta etas
int(er) ext(er)na e̅ q(ua)mdiu su(m) alienu̅ e̅ q(ua)mdiu ero vir bon(us) su(m) meu̅ e̅ Hoc a me exige
ut uel p(er) tenebr(a)s euu(m) ignobile emeciar / ut agam uita̅ no̅ p(re)teruehar Queris q(uo)d
sit amplissimu̅ uite spaciu̅ usq(ue) ad sapie(n)t(iam) viue(re) q(ui) ad illa̅ p(er)uenit attigit no̅
lo̅gissimu̅ fine̅ s(ed) maximu̅ ille u(er)o glor(ie)t(ur) audact(er) et dijs agat g(rat)ias int(er)q(ue) eos
s(ibi) (et) rer(um) n(atur)e i(m)putet q(uo)d fuit merito .n. i(m)putabit meliore̅ illis uita̅ reddidit q(uam) acce
pit Exe̅plar boni vi(ri) posuit q(ua)lis q(ua)nt(us)q(ue) e(ss)et o(s)tendit si q(ui)d adiecisset fuisset simile

ꝑfcto et tu quousqȝ viui⁹ oīuȝ reꝝ cogitatōne fruitui sis. Primi⁹ aq̄bꝫ pncipali.
bꝫ nā se attollat q̄admoꝫ ordinet mūdū pq̄s ānu uices renouet q̄admoꝫ oīa
q̄ usq̄ erāt clusit ⁊ se ip̄aȝ sui fidē fecit. Deīn⁹ sidā ipetu suo uadē ꝑt tēraȝ
nil stare certā cōtinua uelocitate decurrē. Q̄ain⁹ q̄admoꝫ solē lunā ꝑteat
q̄re tardior uelociorē p⁹ se reliquat quō lumē accipiat ꝗ ꝑdat q̄ cā inducat
noctē q̄ꝫ reducat dieȝ. Illuc eūdū ē vbi ista ꝓpius aspicias. Nec hac spe mqt
sapiēs ille fortius exeo, qꝫ patē m̄i ad dōs meos it̄ iudico. Merui q̄dē admitti
ē int̄ illos fui āuȝ q̄ꝫ meū illo misi ⁊ ad me illi suū miserūt. Sȝ tolli me de
medio puta, ⁊ p⁹ mortē nil ex hoīe restare. Eque magnū aīuȝ hēo ē si
nusq̄ trāsiturꝰ excedo. Nō tā multos vixit annos q̄ potuit. ⁊ paucoꝝ uisum lib̄
est et q̄dē laudādꝰ atqȝ utilꝭ. Annales tanusii scis q̄ nō dedō si sint ⁊ q̄d uo
centꝛ. Hec ē uita quozdā longa. ⁊ q̄ tanusii sequitur ānales nūq̄d feliciorē
iudicas eū q̄ summo die muneris q̄ eū q̄ medio occiditꝛ. Nūq̄ aliq̄ tā cupidū
esse uite putas ut iugulari spoliarium q̄ī in arena malit nō maiore spacio
alt̄ altiū p̄cedim⁹ ēhoro poē it q̄ occidit cōsequitꝛ occisū. Minimū ē de quo sollici
tissiē agitꝛ. Qd aūt ad rē ꝑtinet q̄diu uites q̄d euitare nō possis. Vale.
Utrū ps phye p̄ceptiua sufficiat disputat. et soluit et de aduocatione
contra malum vulgaris oppionis Epistola q̄e

Edam pte phye q̄ dat p̄cepta.
Etiuqȝ ꝑsone n̄c ī v̄inulsi cōponit hoīeȝ s; marito suadet quō se gerat
adu̍sus uxoreȝ, patrī quō educet libos, dn̄o quō suos regat. Ceā sola recepe
rant ceteras q̄i ex̄ utilitatē n̄raȝ uagantes reliquit. Tāq̄ q̄s possit de parte
suadē nī q̄ summa ꝑus uite cōplexꝰ ē. Sȝ Aristoñ stoic⁹ hāc pte leuē extimat
et que nō descendat ipectꝰ usqȝ ī illa hnite p̄cepta plurimū ait ꝑficē ip̄a
decreta l phye cōstitucōne q̄ summi boni, quā q̄ bn̄ itellexit et didicit q̄d ī una
q̄q̄ re faciēdū sit s̄ ip̄e p̄cepit. Quēadmoꝫ q̄ iaculari discit destinatū locum
captat ⁊ manū format addirigenda q̄ mittit cū hac eius viꝫ ex disciplinā ⁊ exer
citatōne p̄cepit et quotiēs vult illa utitꝛ didicit n. nō hoc ꝗ illud ferire s; quo
cūqȝ uoluit. Sic q̄ se ad totā uitā instruxit, nō desidāt p̄ticlatiȝ admoni
dorꝰ in totū. Nō n. quō cū uxore ꝗ cū filio uiuēt in hoc ē quō cū uxore. At li
beris uiuat. Cleantes q̄deȝ utilē iudicat et hāc pteȝ s; ībecillā n̄ ab omnis
fluit n̄ decrēta ip̄a phye ⁊ capita cognouit. In duas g° questiones locꝰ iste
diuiditur utꝝ utilꝭ an īutilꝭ sit et an solus bonū viꝝ possit efficē. i. utꝝ
supuacuus sit an oēs faciat supuacuos q̄ hāc pte iudi uoluīt supuacuaq̄
aūt. Si q̄d oculis oppositū morat̄ aciē remouēdū ē. illo q̄dē obiecto opaq̄
perdit q̄ p̄cipit, sic ambulabis illo manū porriges. Eodē mō ubi aliq̄ res oc
cecat occecat aīuȝ ⁊ ad offitioꝝ cōspiciēdū ordinē impedit. nil agit q̄ p̄cipit
sic uiues cū pre sic cū uxore. Nil n. ꝑficiet p̄cepta q̄diu meti erroꝝ ifusū ē
si ille discutitꝛ apparebit q̄d cuiqȝ debeatur officio. Alioq̄n doces illū q̄d sano faciē
dū ē nō efficis sanū. pauperi ut agat diuitē mōstras. hoc quō manente
paupertate fi pt̄. Ostendis esurienti q̄d tanq̄ satur faciat. fixā potiꝰ famē
medullis detrahere. Id ē de oībꝫ uitiis dico. ip̄a remouēda sūt nō p̄cipiendū

q̄ si ill' manē tibi nō pt̄ n̄ ostōnes stās q̄b; laboras expulerīs nec auar9 quō pec
cūia utēdū sit exaudiet nec tīdꝫ quō pīclā quō pīclā ɔtēnat Efficies oꝫ ut sciat
pecuniā n̄ bonū n̄ malū eē ostēdas illi infimos diuites efficies ut quicqd pub
lice expauim9 sciat nō eē tā tīdū q̄ fama circūfert nec dolere q̄ nec mori sepe in
morte q̄ pati lex ē magnū eē solaciū q̄dadmōdꝫ neīeīꝫ reddit ꝛ sciat ī dolē psūtūtꝫ
obstināciō am̄ q̄leuī9 sciat s' qd ip̄e extimaūt passus ē Optiāꝫ dolois eē nāꝫ q
nō pt̄ n̄ q̄ extendit magn9 eē nec q̄ ē magn9 extēdi Oīā fortit' excipiēda q̄ nobis
mūdi neccītas ipat hys decetis cū illū ī ɔspectū sue ɔdicōis adduxit et cognouit
beātꝫ eē uitā nō que scādū uoluptatē ē · s; scdꝫ nāꝫ ꝛ ūtute vnicū bonū hoīs ad
amauit t̄pitudīnē malū vnū fugit reliq̄ oīā diuicias honoēs bonā ualitudīeꝫ
uires ip̄ā facit mediā eē p̄tē ne bōis annumāndā nec mal' monitorē nō desi
derauit ad singlā q̄ dicat sic incede sic cena hoc uiro hoc femīe hᶜ marito hᶜ celibi
queniit ista n̄ q̄ diligētissime monēt ipi facē nō p̄nt hoc pedagogus puerō
hᶜ auia nepoti p̄cipit ꝛ irascēdū nō eē (hyg' iracūdiss9) disputat si ludū litꝫ
īt̄ueris sciās ista q̄ ɔtēti supcilio phy iactāt · ī puerili eē p̄scripto Vtꝫ ma
deīn an dubia p̄cipias nō desidāt manifesta monitorē p̄cipiēti dubia nō
credit̄ · supuacuū ē g° p̄cipe Id adeo sic disce si id mones q̄ obscurū ē et am
guū ɔbacōib; adiuuādū erit si p̄batur9 es illa p̄ que p̄bas pl9 ualēt satis
qꝫ p̄se st̄ · sicut amico utere sic ciue sic socio q̄re q̄ iustū ē oīā ista in de iustitia
locus tradit Illic īuenio eq̄tatē p̄se expectādā nec metu nos ad illā cogi n̄
mercede ɔduci Nō iustū cui qcq̄ in hac ūtute p̄t' ip̄āꝫ placet hoc cū p̄suasi m
et p̄biberi q̄ ista p̄fecta p̄cipiūt q̄ eruditū docēt p̄cepta dare sācta supuacuū ē
nescieti p̄rꝫ audiē n̄ · d; nō tm̄ qd d' p̄cipiatur s; ꝛ q̄re utꝫ inq̄ uerās opiniones hūi
de bonis malis qꝫ st̄ necīā an nō h̄nti q̄ nō hīt nil ate adiuuabit̄ · Audies eni
oīā moicōib; tuis fama possedit q̄ hīt exactū iudiciū defugiēdis petendisqꝫ
scit s' facīēdū scit ꝛ te tacēte Iō g° ex phye sumē p̄t // Duo st̄ q̄t que delīquīs
a' mest aīo p̄mus opiōib; malicia ɔtracta a' ꝛ si nō ē sliis occupat9 ad salā p̄o
diuus ē ꝛ ato sp̄e quo nō oꝫ trahente corrūpit̄ · Itaqꝫ de9 ā p̄uidē mente
egratꝫ ꝛ maꝯs libare a' uaganē q̄dē s; ad peiora p̄nā p̄occupare Vtrūqꝫ decta
phye faciūt · Ergo tale p̄cipiēdi gen9 nil agit p̄terea s; p̄cepta singlis dare
m ɔp̄hēsiblē opus ē Alia n̄ dare debem9 fenianti alia agr' colēti alia negociāti
Alia regū amicias sequēti alia pares Alia īfiores Amator īn ꝯiugio precipias
quō uiuat cū uxore quā v̄ginē duxit quō cū ea q̄ alicui9 matrimoniū an
experta ē q̄dadmōꝫ cū locuplete q̄dadmōꝫ cū īdotata An nō putas aliqd eē dis
crimīs int' sterilē et fecundā int' puectiorē ꝛ puellā int' matrē ꝛ nouerca · Oēs sp̄e
ɔplecti nō possum9 atꝫ singlē p̄ria nō exigūt · leges aūt phye breues st̄ ꝛ oīā al
ligāt · Adijce q̄ sapiētie p̄cepta fiīta debēt eē ꝛ certa si q̄ finiri nō p̄nt ex' sapiā
st̄ sapiā rerꝫ t̄minos nouit Ergo ista pars p̄ceptiūa submouēda ē q̄r qd paucis
p̄mittit p̄stare oīb; nō p̄t sapiā aūt oēs tenet · Int' insaniā publicā ꝛ hāc que
medicīs traditur nil int'est n̄ q̄ h' morbo laborat i° opiōib; sliis · Illa causās
furoris traxit ex ualitudīe altā aīi mala ualitudo ē · Si qs furioso p̄cepta det
quō loq̄ debeat quō p̄cedē quō ī publico se gerē quō in p̄uato erit ip̄o quē mouebit

infamor sibilus nigra curāda ē ꝛ qua furoꝰ cā remouēda .Jdē mihi aliocā
furore faciēdū ē. ipē discuti debet alioqn̄ abibūt īuanū monitū vba . ħ ab ariſ-
tone dixꝰ Cui rn̄debiꝰ ad singla . p̄mū adūsꝰ id qd aut st q̄d obstat oclo ꝛ ipedit
visū fateor huic nō ee opus pceptis ad uidēdū sed remedio quo purget acies
ꝛ officiētē s' morā effugiat . Nā n. uidemꝰ cui visū suū reddit q̄ remouit
obstācia q̄d aūt cuiq; debeat offico nā nos docet . Dem cuiꝰ curata suffusio
ē. is nō p̄tinꝰ cū visū recepit aliꝭ q̄ſ p̄t reddē malicia libāta ꝛ libāt non
opus ē exhortacōne ꝯsilio q̄dē ut coloꝝ p̄petates ocļꝰ itelligat a nigro al-
bū ē nllo monēte Distiguet nīlꝰ ꝯ pceptis eget aīus ut uideat q̄d agē-
dū sit ī uita q̄ꝗ oclos q̄ egros medicꝰ nō tm̄ curat ſ ē monet Nō ē iqt qd
p̄tinꝰ imbecillā acie ꝯmittas ipso lumi atenebꝭ p̄mū ad vmbrosa pcedē
Dem plus adde ꝛ paulatī clarā lucē pati asuesce Nō ē q̄dē p⁹ cibū studeas
nō ē ꝗ plenis oclis ac tumētibꝫ ipēs afflatū ꝛ vī frigoris nos ocurētis
ī uita alia eiꝰ mōi q̄ nō minꝰ ꝗ medicamīta pficiūt adyciat remedyꝭ me-
dicā ꝯsiliū Error inq̄d ē cā peccādi hūc nobis p̄cepta nō detrahūt Nō ex-
pugnāt oppiōnes d̄ boīs ac malis fl̄as Cōcede p̄se efficacia p̄cepta nō
eē ad euītēdā p̄uā aī psuasione ſ nō ꝯ aliꝭ q̄dē adiecta pficiūt p̄mūꝫ
meōriā renouāt Dem q̄ vniūso ꝯfusiꝰ uidebāt in p̄tes diuisa diligētiꝰ
ꝯsidāntr ꝗ in isto mō lꝫ ꝛ ꝯsolacōes dicas supuacuas ꝛ exhortacōes Atq̄
nō st' supuacue g° ne monicōes q̄dē Stultū ē inq̄t p̄cipe egro qd facere
tanq̄ si sanꝰ dēat cū restituēda sanitas sit sīn qua irrita st' p̄cepta Q̄d in
hūt egri q̄dā sanīs ꝗ ꝯmūa deqbꝫ admonēdi st' tanq̄ ne cupide cibos appetāt
ut lassitudīeꝫ uitēt ī ꝯit p̄cepta q̄dā ꝯmūa diuiti ꝛ paupi Sana inq̄t auari-
ciā ꝛ nil hēbit qd' admoneas ꝗ paupeꝫ ꝗ diteꝫ Si cupiditas utriusq̄ consideat
q̄d qd' aliud ē nō ꝯcupiscē pecuniaꝫ q̄d' uti pecunia scīe cuiꝰ auari mōꝫ igno-
rāt ē nō auari usū Tolle inq̄t errores supuacua p̄cepta st' Hīn ē puta eū
auariciāꝫ ēē relaxatā puta astrictā eē luxuriaꝫ temitati frenos īiectos
ignauie stīmulū calcar ē remotis uicyꝭ q̄d ꝛ q̄ ad mōꝫ facē dēamꝰ discendūꝫ
ē Nil inq̄t efficacē monicōes admote g̃uibꝫ uicyꝭ ne medicā q̄dē morbos
isānabiles monicōes admote vincat tn̄ p̄hibet alyꝭ īremediū alyꝭ mallecia
tituꝫ ne ꝗa q̄dē vniūsē phie uis lꝫ tō mihi uīes suas aduocet durā iā ꝛ
ueteꝫ aīs extrhet pesteꝫ ſ nō io nil sanat ꝗ nō oīa Q̄d p̄dest inq̄t apta mō-
strāe plimū nitꝫ n. scaꝰ nc attēdiꝰ nō doꝫ admonitio ſ aūtit ꝛ excitat . ſ
meōria ꝯtinet nec patit' relabi Plera ꝗ aū oclos posita trasimꝰ admonere
genꝰ adhortādi ē . sepe et aīus apta dissimulāt ingniānda ē itaq; illi noticia
notissimaꝝ reꝝ Jlla hoc loco repetēda iuatiāmū l. caluī repetēda sētēcia ē ꝯfac-
tū eē ambitū sitis ꝛ hoc uos scire oms sciūt Scis aīacias aū colēdas eē ſ nō
facis scis īp̄bū eē q̄ ab uxore pudiciciā exigit ipē alienaꝝ coruptor uxoꝝ scis ut
illi nil cū adl'to sit t' nil ee dēre cū pellice ꝛ nō facis Jtaq̄ subīnde reducēdi es ad
memoriaꝫ Non n. illa reposita ēē oꝫ ſ īp̄mti . Queciq; salutaria st' sepe agitari
dēnt sepe v'sari ut nō tm̄ nota sint ſ ꝛ p̄ata Adyce nc ꝗ apparata q̄ aptōa fi-
solent si dubia st' inq̄t ī p̄cepis pbacōnes adicere debebis Ergo illi p̄cepta nō

ꝓficient quoquo ē sīi ꝓbatōmb; ipā monētis auctoritas ꝓt ꝓdest sic q̄ nūsosulto
valet rn̄sa ē si rō nō redditᷣ p̄tea ea q̄ p̄apiūtᷣ ꝑ se mltū hn̄t pondis utiq; si aut
carmī ītexta st̄ a ꝓsa oīone ī s̄nīam coartata sicut illa Catoniana / Emas nō qd opꝰ ē
s; qd nc̄e ē Qd nō opꝰ ē asse carū ē Qualia st̄ illa ut reddita oraclo a silia tpī parce
te nosce Nūqd rōez exiges cū t̄ aliq̄s hos dix̄it u̇sꝰ Iniuriaꝝ remediū ē oblio Au-
dētes fortuā iuuat Pig̓ ip̄e s̓ obstat Aduocatū ista nō q̄rūt affect̄us ip̄os tangūt
et nā ui suā exercente ꝓficiūt Oīm honestaꝝ reꝝ s̄emīa aīi gerūt q̄ admonitōne
excitantᷣ nō alit̄ q̄ scītilla flatu leui adiuta ignē suū explicāt Erigitᷣ ūtꝰ q̄n tacta
ē z ipulsa p̄tea qdā st̄ qdā in aīo s; paꝝ ꝓmta q̄ īcipiūt īexpedito eē q̄n dicta sūt
qdā diu̓sis locis iacēt sparsa q̄ ōhere īexatata mens nō pt̄ Itaq; īunū ɔferēda sūt
et iugēda ut plus ualeāt aīu; q̄ mag̃ alleuēt a̓ si p̄cepta nl̄ adiuuāt oīs īsti-
tucō tollenda est ipā nā ɔtēpti eē dēbꝰ q̄ hoc dicūt nō uidēt aliū eē īgenij mobil̓
z erecti aliū tardi z hebetis utiq; aliꝰ alio īgeniosior ē Ingenij uis p̄ceptis aliter
et crescit nouasq; ꝑsuasiones adicit īnatis z de p̄uata corrigit Si qs īq̄t nō hēt
recta decta qd illū admoīcōes adiuuabūt uicijs obligatū hoc s. ut ille liberetᷣ
Non n. extīcta īillo indoles nāl ē / s; obscuiata z oppssa sic q̄ temptat resurgē et q̄
p̄ua nititur nacta uo p̄sidiū et adiuta p̄ceptis qualescit si tn̄ illā diutiā pestis nō
infecit nec enecauit hāc n. ne disciplīā qdē phīe toto īpetu suo ɔnixa restituet
Qd. n. īt̄ē īt̄ phīe decta z p̄cepta n̄ qd īᵃ gn̄alia p̄cepta st̄ h̓ spālia utq; res p̄cipit
s; altā ītotū particlatī altā si qs īq̄t recta hēt z honēsta decta h̓ exsupuacuo mo-
netᷣ minime Nā h̓ doctꝰ q̄d ē q̄da facē q̄ dz s; h̓ nō satis ꝑspicat nō. n. tn̄ affectibus
īpedimᷣ quominꝰ ꝓbāda faciāꝰ s; īpicia īueniēdi qd q̄ res exigit hēmꝰ nt̄d ɔpos-
tū aīm s; desidꝫ z īexatatū adīueniēd offiōꝝ uiā q̄ admoīcō demrāt Expelle īq̄t
fl̄as oppiōes de boīs z mal̓ ī locū aūt eaꝝ repoē z nl̄ hēbit admoīcō qd agat Ordiāᷣ
ista sīe dubio rōe aīꝰ s; nō ista tn̄ Nā q̄uis argumtis collectū sit q̄ bō mala q; sint
nl̄oꝰ hn̄t p̄cepta ptes suas z p̄dēcia z iusticia officijs ɔstāt officia p̄ceptis disponūᷣ
p̄tea ip̄z de mal̓ boīsq; iudiciūq; ɔfirmatᷣ offiōꝝ execucōe adq̄ p̄cepta ꝑducunt
utraq; n. īt̄ se ɔsenciūt nec illa p̄nt p̄cedē ut nō h̓ sequātᷣ et h̓ ordinē sequuntur
suū vn̄ appet illa p̄cedē Infinita īq̄t ista p̄cepta st̄ flm ē nā de maxīs z nc̄ijs re-
bus nō st̄ īfinita tenues aūt differēs hn̄t quas exigūt tpa loca ꝑsone s; his dantᷣ
p̄cepta gn̄alia Nēo īq̄t p̄ceptis curat īsaniā g̓o ne maliciaz q̄dē dissile ē Nā si
insaniaz abstuleris sanitas redita ē si fl̄as oppiones exclusiꝰ nō stati seq̄tᷣ dispc̄ꝰ
reꝝ agēdaꝝ ut seq̄tᷣ tn̄ admoīcō corrobabit rcām d̓ boīs mal̓ q; s̄nīaz Illd q̄ flm
ē nl̄ apd̓ īsanos ꝓficē p̄cepta Nā q̄admoꝫ sola nō p̄st̓ sic curacoꝫ adiuuāt et de-
nūciacō z castigacō īsanos coheraut De illis nc̄ īsanis loquor q̄b; mēs mota ē
nō erepta leges īq̄t t̄ ut faciaꝰ qd ōz nō efficiūt z qd ad̓ st̄ q̄ minis mixta p̄cepta
p̓mū oīuj ob hoc iᶜ nō ꝑsuadēt q̄ mināᷣ at h̓ nō cogūt / s; exoiāt Deīn leges asce-
lere detēēt p̄cepta īofficiū adhortātᷣ his adice qd leges q̄ ꝓficiūt ad bonos moēs
utiq; si nō tn̄ īpant s; docēt / In hac re dissētō a possidonio q̄ ī ꝓbo qd plātōis legib;
adiecta p̄ncipia st̄ legē n. breuē eē ōz qꝰ facilíꝰ ab īpitis teneant uelut emissa diuīꝫ
uox sit Iubeat nō disputet Nil m̄ uidetᷣ frigidiꝰ nl̄ ē īeptiꝰ q̄ lex cū ꝓlogo me
ne dic qd me ul̓ fecisse nō disco s; pareo ꝓficiūt utiq; mal̓ moīb; uti uid̓bis cīuitates

usas mal' legibus At nō apd' oēs ꝓficiūt ꝓficiūt ne phyā qdē nc ideo inutil' ꝛ for-
mādis animis inefficax ē Qd aūt phya nō vite lex ē ſʒ putem⁹ nō ꝓficē leges
nō ideo ſeqᵗ ut ne moīcōnes qdē ꝓficiāt ā ſic ꝛ ꝯſolacōes nega ꝓficē diſſuaſiōes
qʒ ꝛ adortacōes ꝛ laudacōnes Oīa iſta moīcōnū gnā ſt ꝑ iſta ad ꝑfctm aīi ſtatū
deuenitᶻ Nulla res mag̃ aīos honeſta induit dubioſqʒ et in prauū declinabi-
les reuocat ad rectū q̄ bonoꝝ ꝯuſacō paulatī n deſcēdit ī pectora ꝛ vī p̄ceptoꝝ
optinet frēqᵗ aſpici frēqᵗ audiri occurſq mehercul' ipē ſapiētū iuuat et ē aliqd
qd' ex magno viro uel tacēte ꝓficias Nec t' facile dixiʒ q̄admōʒ ꝓſit ſicut illd'
intelligaʒ ꝓfuiſſe Minuta qdaʒ ut ait phedon aīalia cū mordēt nō ſeciūtᶻ
adeo tenuis illis et fallēs ī ꝑiculis uis ē tumor īdicat morſuʒ ꝛ ī ipō tumore
nllū vuln⁹ apparet Idē t' et in ꝯuſacōne viroꝝ ſapiētū euenit nō deꝑhendes
q̄admōʒ aut qn̄ t' ꝓſit ꝓfuiſſe deꝑhēdas Quorſuʒ inqͥs hoc ptinet eque p̄cep-
ta bona ſi ſepe tecū ſint ꝓfutᵃ q̄ bōa exēpla pitagoras ait aliū aīuʒ fi' ītrāti-
bus tēplū deoꝝ qʒ ſimlacra ex uicino ꝯnētib; ꝛ alicui⁹ oraculi oppientib; voce
Qs aūt negauit feriri q̄bidā p̄ceptis efficacitᶻ ē impitiſſiōs / uelut breuiſſīs
uocib; ſʒ multū hn̄tib; ponderis nil nimis Auar⁹ aīus nllo ſaciatᶻ lucro Ab alio
expectes qꝫ alti feceris Hec cū ictu quodaʒ audim⁹ nec ulli lʒ dubitaē ā īꝭroga-
re qͣre adeo ē ſn̄ rōne veritas ducit ſi reuerencia refrenat aīos ā vicia cōpeſcit
cur nō admonicō idē poſſit Si īponit pudorē caſtigacō cur admoicō nō faciat
ē ſi nudis p̄ceptis utitur Illa uō efficacioꝛ ē et altꝰ penetrat q̄ adiuuat rōne
qd' p̄cipit q̄ ꝯ adycit qͣ̄ qdqʒ faciēdū ſit ꝛ qs faciētē obediētēqʒ p̄ceptis fructꝰ ex-
pectet ſi īpio admonicōe ꝓficitᶻ eque ꝓficitᶻ īpio gͦ ꝛ admoīcōne In duas ptes
diuidr' ūtꝰ in ꝯtēplacōne ueri ꝛ actōne ꝯtēplacōnē īſtitucō tradit actōeʒ admo-
nicō ūtutē et exercet et oſtēdit recta actō Acturo aūt ſi ꝓdeſt q̄ ſuadet ꝛ q̄ monet
ꝓdit Ergo ſi recta actō ūtuti nc̄ia ē rectas aūt actōes admoīcō demrāt et
admoicō nc̄ia ē Due res plīmū roboīs aīo dāt fides uei et fiducia ei⁹ utrā
admoīcō facit nā et cdītᶻ illi ꝛ cū cditū ē magnos aīus ſpūs ꝯcipit hᶜ fiducia
ipletur gͦ admoicō nō ē ſupuacua // Menagrippa vir īgētis aīi q̄ ſolꝰ ex hiis
quos ciuilia bella claros potentes qʒ fecerūt / felix ī pubcē cū fuit dicē ſolebāt ſe multū
huic dēre ſnīe Nā ꝯcordia parue res creſcūt diſcordiā maxīe dillabūtᶻ Hac ſe
agebat ꝛ frēʒ et amicū optimū fcm̄ ſi ei⁹moi ſētencie familiarē ī aīuʒ recepte for-
maʒ Cur nō h̄ ps phye q̄ tal' ſēniis ꝯſtat idē poſſit Pars ūtutis diſciplinā
ꝯſtat ps exercitacōe ꝛ diſcas oʒ ꝛ qd' didici agēdo confirmes Qd ſi ē nō tm̄ ſcita ſa-
piēcie ꝓſt' ſʒ ē p̄cepta qͦ affectꝰ nrōs uelut edicto cohercent et obligāt / phya
qdē diuiditᶻ in hor · ſciāʒ ꝛ hītū aīi Nā q̄ didicit et faciēda ꝛ uitāda p̄cepit nō dū
ſapiēs ē n̄ ī ea q̄ didicit ū aī⁹ ei⁹ trāſfigūtꝰ ē Tcia iſta ps p̄cipiēdi ex utroqʒ
ē et ex decretis et ex hītu itaqʒ ſupuacua ē ad īplēda ūtutē cui duo illa ſuffi-
ciūt Iſto gͦ mō ꝛ ꝯſolacō ſupuacua ē Nā h̄ q̄ ex utroqʒ ē ꝛ adhortacō ꝛ ſuaſio
et ipā argumētacō Nā ꝛ h̄ ab hītu aī ꝯpoſiti ualidiqʒ ꝓficiſcitᶻ Sʒ q̄uis iſta ex
optīo hītu aī ueniāt optī⁹ hītꝰ aī ex his ē ꝛ facit illa et ex illis ipē fit Deīn
iſtd' qd' dicis iā ꝑfcī vi ē ac ſūmā ꝯſecuti felicitatis huane Ad h̄ aūt tarde ꝑ-
uenitᶻ īt'ī ē īꝑfcō ſʒ ꝓficiēti ē demrāda ī reb; agēdis via hāc forſitā ē ſn̄ admoīcōe

dabit opera et prius sapientia quam iam eo perduxit animum ut moveri nequeat nisi in rectum inbecillioribus
quidem ingeniis necessarium est aliquem praeire hic vitabit hic facies. Praeterea si expectat tempus quo per se
sciat quid optimum factu sit interim errabit et errando impedietur quo ad illud minus perveni-
at quo possit se esse contentus. Regi ergo debet dum incipit esse posse se regere. Pueri ad praescriptum
discunt digiti illorum tenentur et aliena manu per simulacra litterarum ducuntur deinde imitari iu-
bentur proposita et ad illa reformare chirographum sic animus noster dum eruditur ad praescriptum iuvatur.
Haec sunt per quae probatur hanc partem philosophiae supervacuam non esse. Quaeritur deinde an ad faciendum
sapientem sola sufficiat. Huic quaestioni suum diem dabimus interim omissis argumentis non ne
apparet opus esse nobis aliquo advocato qui contra populi praecepta praecipiat. Nulla ad aures nostras
vox impune perfertur. Nocent qui optant, nocent qui execrantur. Nam et horum imprecatio falsos
nobis metus inserit et illorum amor male docet bene optando. Mittit enim nos ad longinqua
bona et incerta et erratica cum possimus felicitatem domo promere. Non licet inquam ire recta via
trahunt ad pravum parentes trahunt servi. Nemo errat uni sibi sed dementiam spargit in proximos accipit-
que invicem et ideo in singulis vitia populorum sunt quia illa populus dedit. Dum facit quisque peiorem factus
didicit deteriora deinde docuit effecta que est illa ingens nequitia. Congesto in unum quod cuique
pessimum scitur sit ergo aliquis custos et aurem subinde pervellat abigatque rumores et recla-
met populis laudantibus. Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci supervenerunt ingesta
sunt. Itaque monitionibus crebris opiniones quae nos circumsonant compescamus. Nulli nos vitio
natura conciliat. Illa integros ac liberos genuit nihil quo avaritiam irritaret posuit in aperto
pedibus aurum argentumque subiecit calcandaque ac premenda dedit et quicquid est propter quod calcamur
ac premimur. Illa vultus nostros erexit in caelum quicquid magnificum mirumque fecerat videri a suspici-
entibus voluit ortus occasusque et properantis mundi volubilem cursum interdiu terrena aperientem noctu
caelestia tardos siderum incessus si compares toti citatissimos autem si cogites quanta spatia numquam
intermissa velocitate circumeant defectus solis ac lunae invicem obstantium alia deinceps digna
miratu sive per ordinem subeunt sive subitis causis mota prosiliunt ut nocturni ignium tractus
et sine ullo ictu sonituque fulgores caeli patescentis columnaeque ac trabes ac varia simula-
cra flammarum. Haec supra nos iussit ire aurum quidem et argentum et propter ista numquam pacem
agens ferrum quasi male committerentur nobis abscondit. Nos in lucem protulimus quae pugnaremus extulimus et
causas periculorum nostrorum et instrumenta disiecto terrarum pondere eruimus nos fortunae mala nostra
tradidimus nec erubescimus summa apud nos haberi quae fuerant ima terrarum. Vis scire quam falsus oculos
tuos deceperit fulgor? Nihil est enim istis quamdiu mersa et involuta caeno suo iacent foedius nihil ob-
scurius quidni per tot cuniculorum tenebras extrahuntur. Nihil enim illis dum fiunt et a faece sua se-
parantur informius. Denique opifices intuere per quorum manus sterile terrae genus et informe
perpurgatur videbis quanta fuligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos quam corpora
et in possessore eorum quam in artifice plus sordium est. Necessarium itaque admoneri et habere aliquem
advocatum bonae mentis et in tanto fremitu tumultuque falsorum unam denique audire vocem. Quae
erit illa vox? Ea scilicet quae tantis clamoribus ambitionis exsurdato salubria insusurret verba quae dicat
non est quod invideas istis quos magnos felicesque populus vocat non est quare tibi compositae mentis
habitum et sanitatem plausus excutiat non est quare tranquillitatis tuae fastidium faciat ille
sub illis fascibus purpura cultus non est quod feliciorem iudices eum cui summovetur quam te quem lictor semita
deicit. Si vis exercere tibi utile nulli autem grave imperium summove vitia. Multi inveniuntur
qui ignem inferant urbibus qui inexpugnabilia saeculis et per aliquot aetates tuta prosternant qui aequum

arietib; aggerem attollant ⁊ muros ī mirā altitudinē adductos arietib; ac machinis
quassent. Multi sunt q̄ ante se agant agmina et tgis hostiū graues īsistant / et ad mare
magnū pfusi cede gentiū ueniant. Sz hi quoq; ut uincerent hostē cupiditate uicti sunt
Nemo illis uenientib; resistit. S; nec ipi ambitōi crudelitati q; restiterunt. tūc cū agere
ui sunt alios agebant. Agebat īfelicē allexandrū furor aliena uastandi ⁊ ad ignota
mittebat. An tu putas sanū q̄ a grecie primū cladib; i qua eruditus ē īcipit q̄ q̄ cuiq; op
timū ē eripit lacedemoniā seruire iubet athenas tacere nō contentus tot ciuitatū strage
quas aut uicerat philippus aut emerat alias alio loco euertit ⁊ toto orbe arma circumfert nec subsistit usq;
lassa crudelitas īmanū ferarū modo q̄ plusq; exigit fames mordent. Iam ī unū regnum
multa regna coniecit. iam greci psi cuius timent. iam etiam a dario liberi nationes iugum accipiunt. ire
tamen ultra oceanū solēq; indignatur ab herculis liberiq; uestigiis uictoriam flectere. ipi nature uim parat. non
ille ire uult s; nō pōt stare. nō aliter quam in preceps deiecta pondera quib; eundi finis ē iacuisse. nec
Gn. pompeio externa bella aut domestica uirtus aut ratio suadebat s; insanus amor magni
tudinis false. Modo ī hyspania ⁊ sertoriana arma. modo ad colligendos piratas ac maria pla
canda uadebat. hec pretexebantur cause continuande potencie. Quid illum ī affricam quid ī septentrionem
quid ī mitridatem et armeniam. et oēs asie angulos traxit ī finita scilicet cupido crescendi cum sibi uni
parum magnus uideretur. Quid c. cesarem ī sua fata ac publica īmisit. Gloria ⁊ ambitio et nullus
sup ceteros eminendi modus. Unum ante se ferre nō potuit / cum res publica sup se duos fer
ret. Quid tu c. marium semel consulem unum enim consulatum accepit ceteros rapuit cum teutonos
ac cimbros concideret cum iugurtham psequeretur deserta derelinqueret tot pericula appetisse
uirtutis instinctu. Marius exercitum marium ambitio ducebat. Isti ⁊ omnia concuterent concutiebantur
turbinum more que rapta quoluunt. s; ipi ante uoluuntur et ob hoc maiore ipetu incurrunt
quia nullum illis sui regimen ē. ideoq; cum multis fuerunt malo pestiferam illam uim q̄ plerisq; no
cuerunt ipi quoq; sentiunt. Non ē q̄ credas quemq; fieri aliena ī felicitate felicem. Omnia exempla que oc
culis atq; aurib; nris ingeruntur retexenda sunt et plenum malis sermonib; pectus exhauriendum. Indu
cenda ī occupatum locum uirtus que mendacia ⁊ contra uerum placencia extirpet que nos a populo cui nimis
credimus separet ac sinceris opinionib; reddat. hoc ē enim sapientia ī naturam conuerti et eo restitui unde
publicus error expulit. Magna pars sanitatis ē hortatores īsanie reliquisse ⁊ ex isto
coitu ī uicem noxio procul abegisse. Hoc ut esse uerum scias aspice quanto aliter unusquisq; populo
uiuat aliter sibi. Non ē per se magistra solitudo ī nocencie nec frugalitatem docent rura. s; ubi te
stis ac spectator abscessit / uicia subsidunt quorum monstrari ⁊ conspici fructus ē. Quis eam quam
nulli ostenderet induit purpuram. quis posuit secretam ī auro dapem. quis sub alicuius arboris ru
stice proiectus umbra luxurie sue pompam solus explicuit. Nemo oculis suis lautus ē sed nec pau
corum quidem aut familiarium s; apparatum uiciorum suorum pro modo turbe spectantibus expandit. Itaq;
irritamentum ē omnium ī que insanimus admirator et conscius ne concupiscas efficies si ne ostendas
effeceris. Ambitionem ⁊ luxuriam / ⁊ ī potencia scenam desiderant sanabis ista si absconderis. itaq; si
ī medio urbium fremitu collocati sumus stet ad latus monitor ⁊ contra laudatores ingencium
patrimoniorum laudet paruo diuitem ⁊ usu opes metientem. Contra illos qui gratiam ac potenciam
attollunt. otium ipe suspiciat traditum litteris et animum ab externis ad sua reuersum. Ostendat
ex consuetudine uulgi beatos ī illo inuidioso fastigio suo trementes et attonitos longeq; aliam de
se opinionem habentes quam ab aliis habentur. Nam que aliis uidentur excelsa ipis prerupta sunt. Itaq;
exanimantur et trepidant quociens dispexerunt ī illud magnitudinis sue preceps. cogitant enim

uacuos eius et insublimi maxime lubricos tunc appetita formidant et quos illos graues alios
reddit grauior illis felicitas incubuit tunc laudant hostium lene et sine inuidia odio esse ful
gent et fugam a rebus adhuc stantibus querunt. Tunc demum uideas philosophantes metus et egre
fortune sanitas consilia. Nam quasi ista inter se contraria sint bona fortuna et mens ita melius in malis sapimus
secunda rectum auferunt. Uale. De differentia inter decreta philosophie et precepta et quod ad
consumendam sapientiam neutrum ualet sine altero et sine possidemus que quondam adicio esse necessaria. 94

Petis a me ut id quod in diem suum dixeram debere differri representem et scribam tibi an hec pars philosophie
quam greci paraeneticen uocant nos preceptiuam dicimus satis sit ad consumandam sapientiam. Scio te
in bonam partem accepturum si negauero eo magis promitto et uerbum publicum perire non patior. Postea
noli rogare quod impetrare nolueris. Interdum enim obnixe petimus id quod recusaremus si quis offerret.
Hec siue leuitas est siue uernilitas punienda est promittendi facilitate. Multa uideri uolumus.
Recitator historiam ingentem attulit minutissime scriptam artissime plicatam et magna parte conse
cta perlecta desinam inquit si uultis clamant recita recita ab illis qui illum obmutescere illic cu
piunt. Sepe aliud uolumus aliud optamus et uerum ne diis quidem dicimus sed dii aut non exau
diunt aut miserentur. Ergo me omissa misericordia uindicabo et tibi ingentem epistulam impingam quam tu si inuitus
leges dicito. Ego mihi hoc contraxi teque inter illos numera quos uxor magno ambitu ducta torquet inter illos
quos diuitie per summum acquisite sudorem male habent inter illos quos honores nulla non arte
atque opera petiti discruciant et ceteros malorum suorum compotes. Sed ut omisso principio rem ipsam
aggrediar. Beata inquiunt uita constat ex actionibus rectis. Ad actiones rectas precepta perducunt.
Ergo ad beatam uitam precepta sufficiunt. Sed cum obsequens ingenium est aliquando frustra admonentur
si animum opiniones obsident praue. Deinde etiam si recte faciunt nesciunt se facere recte. Non potest enim quisquam
nisi ab initio formatus et tota ratione compositus omnes exequi numeros ut sciat quando oporteat et in quantum et cum quo
et quemadmodum et quare. Non potest toto animo ad honesta conari nec constanter quidem aut libenter sed respiciet sed hesi
tabit. Si honesta inquit actio ex preceptis uenit ad beatam uitam precepta abunde sunt atqui illud ergo
et hoc. His respondebimus actiones honestas et preceptis fieri non tantum preceptis. Si alie inquit artes contente sunt precep
tis contenta erit et sapientia nam et hec ars uite est. Atqui gubernatorem facit ille qui precipit sic moue gu
bernaculum sic uela summitte sic secundo uento utere sic aduerso resiste sic dubium communemque tibi uendica.
Alios quoque artifices precepta conformant. Ergo in hoc idem poterunt artifice uiuendi. // Omnes iste artes circa
instrumenta uite occupate sunt non circa totam uitam. Itaque multa alia inhibent extrinsecus et impediunt spes
cupiditas timor. At hec que artem uite professa est nulla re quominus se exerceat uetari potest. Discutit
enim impedimenta et iactat obstantia. Uis scire quam dissimilis sit aliarum artium conditio et huius. In illis
excusatius est uoluntate peccare quam casu in hac maxima culpa est sponte delinquere. Quod dico tale est.
Gramaticus non erubescat solecismum si sciens faciat erubescat si nesciens. Medicus si deficere
egrum non intelligit quantum ad artem magis peccat quam si se intelligere dissimulat. At in hac arte ui
uendi turpior uolentium culpa est. Adice nunc quod artes quoque plereque immo ex omnibus liberalissime habent
decreta sua non tantum precepta sicut medicina. Itaque alia est Ypocratis secta alia Asclepiadis alia
Themisonis. Preterea nulla ars contemplatiua sine decretis suis est que greci uocant dogmata nobis uel decreta
licet appellare uel scita uel placita. Philosophia autem et contemplatiua est et actiua spectat simul atque agit. Erras enim
si tibi illam putas tantum terrestres operas promittere altius spirat. Totum inquit mundum scrutor nec me intra
mortale contubernium contineo suadere nobis ac dissuadere contenta magna me uocant supraque uos posita.
Nam tibi de summa celi ratione deum que disserere incipiam et rerum primordia pandam. Unde omnis natura creat
res auget et alit quoue eadem rursus eadem natura perempta resoluat ut ait Lucretius sequitur

quod ut contemplatiua sit et habeat decreta sua. Quid quod facienda quoque? Nemo recte obibit nisi is cui ratio erit tradita qua in quaque re omnes officiorum numeros exequi possit. Quos non servabit qui in rem precepta acceperit non in omne. Inbecillia sunt per se et ut ita dicam sine radice que partibus dantur. Decreta sunt que muniant que securitatem tranquillitatemque tueantur que totam vitam totamque rerum naturam simul contineant. Hoc interest inter decreta dentiam inquit sapientia nil aliud quam facienda ac vitanda precipit et tunc longe meliores erant viri postquam docti prodierunt boni desunt. Simplex illa et aperta virtus in obscuram et sollertem scientiam versa est docemurque disputare non vivere. Fuit sine dubio ut dicitis vetus illa sapientia cum maxime nascens rudis non minus quam cetere artes quarum in processu subtilitas crevit. Sed nec opus adhuc erat remediis diligentibus. Nondum in tantum nequitia surrexerat nec tam late se sparserat. Poterant vitiis simplicibus obstare remedia simplicia. Nunc necesse est tanto operosiora munimenta esse quanto valentiora sunt quibus premimur. Medicina quondam paucarum fuit scientia herbarum quibus sisteretur fluens sanguis vulnera coirent paulatim. Deinde in hanc pervenit multiplicem varietatem. Nec est mirum tunc illam minus negotii habuisse firmis adhuc solidisque corporibus et facili cibo nec per artem voluptatemque corrupto. Qui postquam cepit non ad tollendam sed ad irritandam famem queri et inventae sunt mille conditure quibus aviditas excitaretur que desiderantibus alimenta erant onera sunt plenis. Inde pallor et nervorum vino madentium tremor et miserabilior ex cruditatibus quam ex fame macies. Inde incerti labantium pedes et semper qualis in ipsa ebrietate titubatio. Inde in totam cutem humor admissus distentusque venter dum male assuescit plus capere quam poterat. Inde suffusio luride bilis et decolor vultus tabesque in se putrescentium et retorride digiti articulis obrigescentibus nervorumque sensu carentium torpor aut palpitatio corporum sine intermissione vibrantium. Quid capitis vertigines dicam? Quid oculorum auriumque tormenta et cerebri estuantis verminationes et omnia per que exoneramur internis ulceribus affecta. Innumerabilia preterea febrium genera aliarum impetu sevientium aliarum tenui peste repentium aliarum cum horrore et multa membrorum quassatione venientium. Quid alios referam innumerabiles morbos supplicia luxurie? Inmunes erant ab istis malis qui nondum se deliciis solverant qui sibi imperabant sibi ministrabant. Corpora opere ac vero labore durabant aut cursu defatigata aut venatu aut tellure versanda. Excipiebat illos cibus quem nisi esurientibus placere non posset. Itaque nil erat opus medicorum tam magna supellectile nec tot ferramentis atque pixidibus. Simplex erat et tam simplici valitudo. Multos morbos multa fercula fecerunt. Vide quantum rerum per unam gulam transiturarum permisceat luxuria terrarum mariumque vastatrix. Necesse itaque est inter se tam diversa dissideant et hausta male digerantur aliis alio nitentibus. Nec mirum quod inconstans variusque et discors ex morbus est et illa ex contrariis nature partibus in eundem compulsa redundant. Inde tam multo egrotamus genere quam vivimus. Maximus ille medicorum et huius scientie conditor feminis nec capillos defluere dixit nec pedes laborare. Atqui et capillis destituuntur et pedibus egre sunt. Non mutata feminarum natura sed victa est. Nam cum virorum licentiam equaverint non minus potant et oleo et mero viros provocant. Eque invitis ingesta visceribus reddunt et vinum omne vomitu remetiuntur. Eque nivem rodunt solacium stomachi estuantis. Libidine vero ne maribus quidem cedunt pati nate. Dii illas deeque male perdant. Adeo perversum commente genus impudicitie viros ineunt. Quid ergo mirandum est maximum medicorum ac nature peritissimum in mendacio prendi cum tot femine pedagre calveque sint. Beneficium sexus sui vitiis perdiderunt et quia feminam exuerunt damnate sunt morbis virilibus. Antiqui medici nesciebant dare cibum sepius et vino fulcire venas cadentes nesciebant sanguinem emittere et diutinam egrotationem balneo ac sudoribus laxare nesciebant crurum vinculo brachiorumque latentem vim et in medio sedentem ad extrema revocare. Non erat necesse circumspicere multa auxiliorum genera cum essent

pidoꝝ panaꝯſiā Nūc u͛o q̄ꝫ longe ꝓceſſit mala ualitudīb hat uſq̄ꝫ uolptatū
pēdim9 ult͛ modū faſq3 cupitatꝫ In nūabiles uo morbos nō mirabio : quotos nūa
Ceſſat oē ſtudiū et libalia ꝓfeſſi ſīn ulla freq̄ntia deſtis angul' p̄ſidēt In rectoꝝ ac
phyſoꝝ ſcol' ſolitudo ē Que celebres culmen ſt' cōta cīra nepotū ſos uinētis p̄mit Trā
ſeo pueroꝝ īfelicīu greges quos p9 tráſacta conuia alie cubiculi cōtuelie expectant
Tráſeo agmīa exoletoꝝ ꝑnatōnes colores d'ſc̄pta ut eadē oīb3 leuitas ſit eadē prime
mēſura lanugīs eadē ſpēs capiloꝝ neq̄s cui rectōr ē coma criſpul' miſceat Tráſeo
piſtoꝝ turbā Tráſeo miſtroꝝ ꝑquos ſigno dato ad inferendā cenā diſcurrit' // Dy
boni q̄tū hoīu vn9 uentē ęxat Qd tu illos boletos boluṗtaū uenenū / nil occlta
ꝑis uiditas face et ſi p̄ntanei nō fuerūt Qd tu illā ęxtuā niuē nō putas callūz
iecinoīb3 obducē Qd illa oſtrea inertiſſīa carnē ceno ſaginatā nil ęxtiās limoſe gra
uitatis Qd illd' ſociōꝝ garrū p̄ciōſaꝫ maloꝝ piſciū ſanie nō credis urere ſalſa tabe
p̄cordia. Qd illa puruleta et tm̄ nō abiꝑo mhor trāſferūt' iudicas ſīn noxa cōpita
ruſcib3 extīgui Qm̄ fedi itaq3 peſtileres qꝫ corpt9 ſt' q̄tū faſtidiū ſiu exalātib3 crapulam
ueter3 ſuas putreſcē ſūpta nō coq' Memini fuiſſe quoddā īſ moē nobilē patinā inquā
q̄cq̄d apud lautos ſolet diē ducē ꝓꝑans coda̅nuꝫ ſuū popina ꝯgeſſiat uenerie ſpōdili
qꝫ et oſtrea eaten9 circūciſa q̄ dāt' mtueruētib3 diſtinguebāt' hechim totiqꝫ diſtīcti ſīn
nullis oſſib3 ī ulli ꝯſtrauerāt Piget ē iam puritatꝫ ſinglā ꝯgerūt' ī vnū ſapoīs in cēā
fit q̄ ſi d'ꝫ ſatius īuētre expecto iam ut maducata ponāt' Quātulo aūt lr̄ min9 eſt
textas ęxꝑe cāi ꝯſſa dētū cāpa coquū fingi Graue ē luxuriai ꝑſinglā oīa ſemł et
ī eūdē ſaporē uſa ponāt' Quaē g° ad vnā rē porrigā manū : plā ueniāt ſimul
mltoꝝ fc̄loꝝ ornamīta coeāt et coeātāt. Sciāt ꝯtin9 hi q̄ iactatoēꝫ ex iſtis petūt glāꝫ
agebāt nō oſtēdi iſta ſꝫ ꝯſciē dari / ꝑit' ſint q̄ diſponi ſolēt / uere vno ꝑfuſa / nil intſit
oſtrea echini ſpōduli mulli ꝑturbati et cocti ponāt' / nō eſſet ꝯfuſior uomitū cibus
quō iſta ꝯplexa ſt' / ſic ex iſtis nō ſinglāes morbi naſcūt' ſꝫ īexplicabiles diuſi mltifor
mes adūſs quos ꝫ medicīa amare ſe cepit mltis gn̄ib3 mltis obſuacōib3 // Idē ē
de ph̄yā dico fuit aliqn̄ ſimplicor int' minora peccāteo et leui q̄ꝫ cūa remediabiles Adūſs
tātā moꝝ euſionē oīa conāda ſt' et ut ſit deniqꝫ lues iſta uīdicet' nō ꝑuati ſoluꝫ
ſꝫ publice furi9 homicidia ꝯpeſa9 et ſinglāes cedes Qd bella et decīſaꝝ gentiuꝫ
glōſū ſcelus nō auariia nō crudelitas mōꝫ nouit et iſta q̄diu furtū et a ſingulis
fūt min9 noxia min9 qꝫ mōſtruoſa ſt' Ex ſenatꝫ ꝯſultis plebiſcitis ſeua exercēt'
et publice iubēt' uetita ꝑuati q̄dā commiſſā capite luēnt / cū qꝫ paulatī fecē lauda9
nō pudet hoīb mitiſſimū gen9 gaudē ſangnē alīeno et bella gerē gerēda q libis
trādere cū int' ſe ē mutis ac feris pax ſit Adūſs tā furentē ꝯplicatū qꝫ late furorē ꝯpoſior
facta ꝑh̄ya et tm̄ virūū ē ſupſit q̄tū hīs adūſs q̄ ꝓbabāt' acceſſāt expeditū erāt ob
iurgare indulgētes meō ꝯpōntes petētes delicatōreꝫ cibū nō erāt ai9 ad frugalitatē
magna ui reducēda aqua paululū diſceſſiat Nūc manib3 rapidis opq ē ut arte
ingēta uolūptas ꝓcoī ꝙūt' mltū int' ſe manet uiciū In auaricia luxuria ꝑceps
ē honeſtatis obliō īuaſit Nil' turpe ē cui9 plac3 p̄cū Hō ſacrā reo hō iā pluſum
ac iocū occidit' et q̄ue erudi ad īferēda accipēda q̄ uolnā nephas erāt . Is iā nudus
inermis nudo qꝫ ꝓducat' ſatiſq3 ſpectaclō ex hoīe mors ē In hac g° moꝝ ꝑūſitate de
ſidat' ſolito ueānti9 aliq̄d qd' mala inuetāta diſcuciāt Decēt agēdū ē / ut reuellat'

permta flor͡ recepta psuasio his si adiūximꝰ pcepta ꝯsolatōes ꝛ hortatōes pote-
rūt ualē pse efficaces sūt // Si noluiꝰ hrē obligatos ꝛ mal' hȳ iā tenēt auellere
discāt qđ malū qđ bonū sit sciāt oīa pt' ūtutē mutaē nom̄ mō mala sꝫ mō bona
q̄admoꝫ pmū milicie uīclꝫ ē religio et signoꝝ amor et desēdi nephas tūc dem̄
facile cetā exigūt' mādatꝫ iusiurādū adactis Ita in his quos uł' ad btāꝫ uitaꝫ
pducē pma fūdamīta iacieda sꝫ ꝛ insinuāda ūtꝰ cuiꝰ q̄dā supstitōe teneantur
hanc amēt cū hac uiuē uelīt sī hac nolīt Qđ gº nō q̄dā sī institūone sbtili eua-
serūt pbi Magnos qꝫ pfectus assecuti sꝫ dū rudib tm̄ pceptis obsequūt' Fateor
ꝫ felix illꝰ igeniū fuit ꝛ salutaia itrāsitu rapuit Naꝫ ut dȳ imōrales nllā didi-
cere ūtutē cū eoī editi ꝛ ps nāe eoꝝ ē ita q̄dā abhoīb egregiaꝫ sortiti idolē/ iea q̄
tardi solēt pueniūt sī magno magistīo ꝛ hoēsta ꝯplexi sꝫ/ cū pmū audiē dm̄
ista tā rapacia ūtutis igenia uł' ex se fatilia et ill' a hebetib et obtusis ꝑ mala
ꝯsuetudīe obsessis diu rubigo aīoꝝ effricāda ē q̄ Ceteꝝ ut illos ibonū pnos et hos
ibecilliōes adiuuabit mal'qꝫ oppīōib extrhet q̄ ill' phīe placita tradit q̄ q̄ sit nēcīā
sic uideas Quedā īsidēt nobis q̄ nos adalia pigros adalia temārios faciūt Nec
hec audacia reprimi pt n̄ illa mercia suscitari n̄ causē eoꝝ eximāt' fslā admirātō
ꝛ fslā formido hꝫ nos q̄diu possidēt dicas lꝫ h pat' pstare dēt hꝫ libis hꝫ amīs hꝫ hospi-
tib reuocatē auaicia retieb' sciat pria pugnādū eē dissuadebit timor sciet p aīīs
desudādū eē ꝯtmū usqꝫ adsudorē/ hꝫ delitie uetabūt sciet i uxore ꝯuiciū eē genꝰ
imtrac pelluꝫ hꝫ illū libido icōa ipuget Nil gº pdit daē pcepta n̄ pmo remo-
uis obstatiā pceptis nō magꝭ q̄ pdit arma iꝯspectu posuisse pruisqꝫ admouis
se n̄ usuē manꝰ expediāt' ut adpcepta q̄ darꝰ possit aīus ire soluēdꝰ ē · putes
aliquē facē q̄ oꝫ nō faciat assidue nō faciet eqūt · Nesciet · n · qꝫ faciet aliq° uł' alīū uł'
ꝯtatatōe exibt rcta · hꝫ nō eit imanu reglā adq̄ exigāt' cui crēdat rcta eē q̄ facit nō
pmittet se talē ipetuū q̄ casu bonꝰ ē deīn pstabūt t' fortasse pcepta ut qđ oꝫ
facias nō pstabūt q̄admoꝫ oꝫ ꝛ si hoc nō pstāt adūtutē nō pducūt faciet q̄ oꝫ mo-
nitꝰ credo hꝫ id paꝫ ē qm̄ qđ nō ipsis laꝰ ē hꝫ meo q̄admoꝫ fiat/ Qđ ē cena sūp-
tuosa flagitiosius et equitē cenā ꝯsumēte qđ tā dignū cēsoria nota ut isti gene-
ones locūt' ꝫ h igeīo suo pstet ꝛ totiēs tm̄ sextīs adyciales cene frugalissīs viis
ꝯstitē Eadē rē singlē dat' tpis ē si honor iceptimīsiōe effugit nō n · luxuria hꝫ im-
pēsa solēnis ē Mulluꝫ igentis forē q̄ aut nō pōdꝰ adictō ꝛ aliquoꝝ gulā irri-
to quatuor pōdo ꝛ asse librā fuisse agebat Tiberꝰ cesar Mullū missū ꝫ cū
imacellū defri et uenī iussiꝫ Amī inqt oīa me fallūt nisi ybi mullū a Apicius
emeit a p · Octauius blt' speꝫ illi ꝯcetā ꝓcessit licita sꝫ uīc Octauiꝰ ꝛ igenteꝫ
ꝯsecutꝰ ē int' suos glāꝫ cū qnqꝫ sextijs emisset pisce quē cesar uēdidat ne api-
ciꝰ q̄dē emat Nuāre tm̄ Octauio fuit turpe · nā ille q̄ emat ut Tibeīo mit-
tēt q̄q̄ illū q̄ reprehēderi admiratꝰ ē rē q̄ putauit Cesare dignū Aliꝰ q̄s
egro assidet pbaꝰ at hoc hrēditas cā facit vł'tur ē cadauer ꝯpectat eadē aut
tpia sꝫ Aut honesta Refert q̄ a q̄admoꝫ fiat Oīa aut hoīste fiet si hoēsto nos
addixāꝰ · ꝫ q̄ vnū · ireb tumaīs bonū iudicauiꝰ q̄ ꝯreo sꝫ Cetā idie bō sꝫ gº īfigi-
dꝫ psuasió adtotā ptinēs uitā h' ē q̄ decitū uoco q̄l' h psuasio fuīt Talia erūt que
agūt' q̄ cogitabūt' Talia aut h fuerūt tal' uita eit p̄particlaris suasisse totum

ordinatū pax ē · M · brutus ī eo libro quē pi ͭate ͨͣō īscͥpsit dat multa p̄cepta parē
tibus ꝛ libīs ꝛ fr̄ib; hoc nēō faciet q̄admoꝝ dēt ń h̄uerit / quo ꝑferat · proponam⁹
oꝝ finē sūmi boni adquē nitam̄ʳ adquē oē fc̄m̄ n̄r̄m dc̄ūq; respiciat ueluti nau
gantib; ad ali͡q̄ sid⁹ dirigēd᷒ ē cursus uita siñ ꝓposito uaga ē q̄si utiq; ꝓponēdū ē
īcipiūt n̄cīa eē decā · Illud puto adedes nil t̄pis dubio ꝛ m̄ēto ac tido pedē refe
rēte m̄ꝯ ꝓducite · hoc ī oīb; reb; accidꝫᵉᵗ nobis ń ꝯtīnuūt̄ꝛ q̄ repēdūt alios ꝛ deñent
ꝛ p̄tonaū q̄ totos uetāt · Quō sint dij colendi solet p̄cipi · attendē alq̄s lucnas
sabbatis ꝯnbem⁹ qm̄ nec lumiñe dij egent et ne hoīes q̄dē delectant̄ꝛ fuligine
Vetam⁹ salutacōib; matutīs fungi ꝛ forib; assidē t̄plorꝫ h̄uāna ābitō h̄ʼ istis
officiis capitur deū colit q̄ nouit · vetas lītea et strigiles ioui fr̄i ꝛ speculū tenē
iunoni nō q̄rit mīstros deꝯ · q̄dni ip̄e h̄uāno gn̄i mīstrat ubiq; et oīb; p̄sto ē au
diat lꝫ q̄admōꝫ tiuat īsacrificiis dēat q̄ꝫ ꝓcul resilire a molestiis sup̄sticōib; nūq̄
satis ꝓfectū erit · Nisi q̄lē dēt mēte deū ꝯcepit oīa h̄ntē oīa tribuētē b̄n̄ficiū ḡtis
q̄ cā ē dijs b̄n̄faciēdi · n̄a · ē rat si q̄s putat illos nocē uelle nō p̄nt nᶜ accipe iniuꝛ
q̄uit nᶜ facē ledē l eꝫ lediq; ꝯiunctū ē sūma illa ac pl̄cima oīuꝫ n̄a quos puulo
ꝯcemit ne piclosī ꝯ q̄dē fecit · p̄m⁹ ē deoꝝ cultꝯ deos credē deīn reddē illis maiesta
teꝫ suā reddē boītatē siñ q̄ n̄lla maiestas ē scīē illos eē q̄ mūdo p̄sidēt q̄ vnīu
sa ᵘᵗ ꝟ sua t̄epant q̄ h̄uāni gn̄is tutelā gerūt mēᵭ aūosi singlorꝫ / hi nec dant
malū nᶜ h̄nt · Ceteꝫ castigāt quosdaꝫ ꝛ coercēt ac irrogāt penas ꝛ aliq̄n spēꝫ
boni p̄uniūt vis deos ꝓpiciare · bon⁹ esto · Satis illos coluit q̄sq̄s imitat᷒ ē // Ecce
alta q̄o quō hoīb; ē utendū q̄d agi⁹ q̄ dam⁹ p̄cepta ut p̄cat᷒ sāgini h̄uāno ꝯpu
lū ē ń nō nocē cui dēas ꝓdesse mag̃ laus ē si hō māsuet᷒ hoīeꝫ adiuuat p̄
cipiam⁹ ut naufrago manū porrigat · Erranti mōet cū esurienti panē suuꝫ
diuidat qn̄ oīa q̄ p̄standa ac uitāda st̄ curauit dicā cū possiꝫ b̄uit̄ hāc illi formlā
h̄uāni officij t̄dē · Oē h̄ᶜ q̄d uides quo dīna atꝫ h̄uāna ꝯclusa st̄ vnū ē mēbra
sum⁹ corpis mag̃ n̄a nos ꝯgnatos edidit cū easdē ꝛ ī eadē gignēt hec nob̄ adreꝫ
īdidit mutuū ꝛ sociabiles fecit · Illa equū iustūq; ꝯposuit ēx illi⁹ ꝯstitucōe mi
sius nocē q̄ꝫ ledi ꝯ illi⁹ īp̄io ꝑate st̄ iuuātis man⁹ · Iste u̇sꝯ ꝛ ī pectorē ꝛ ī oē sit
hō sū h̄uāni nil a me alienū puto · h̄eam⁹ ī cōe q̄ nati sum⁹ societas n̄r̄a lapi
dū fornicacōi sīlima ē q̄ casura ń ī uicē obstarēt · hoc ip̄o ꝯtinet̄ꝛ / p̄a deos ꝯ hoīes
q̄ꝫ despicias quō reb; sit utēd᷒ īsup̄uacuū p̄cepta iactauim⁹ ń illud p̄cesserit q̄leꝫ
deq̄cūq; re h̄re dēas opiniōnē de paupertate de diuicijs de glā de ignominiā de patria de
exilio · Et extime⁹ singla / fama remota ꝛ q̄ram⁹ q̄d sit nō q̄d uocet̄ꝛ adiututes
trāseam⁹ p̄cipiet alq̄s ut prudēciā mag̃ extime⁹ ut fortitudīeꝫ ꝯplectam̄ʳ iusti
ciaꝫ si fi̇ p̄t ꝓpius ē q̄ꝫ ceteras nob̄ applicem⁹ s; nil aget si ignoram⁹ q̄d sit uirt꯭ vna sit
an plures sepate a ī nexe an q̄ vnā h̄ꝫ ꝛ ceteras h̄eat quo mō̇ se differāt nō ē
n̄ce fabro de fabrica querē / q̄d ei⁹ initū q̄s usꝯ sit nō mag̃ q̄ꝫ p̄atomimo de ar
te saltādi · deꝯ ista ita eē sciūt nil de ē ń ē ń adtotā ꝑtinet uitā / Virtꝫ ꝛ aliorꝫ
sciā ē ꝛ sui discēꝫ de ip̄a ē ut ne ip̄a discat̄ꝛ · Actꝯ recta nō erit ń recta fuit uo
lūtas ab hac ń ē actꝯ · Rursꝯ uolūtas nō erit ń recta fuit uolūtas / ń h̄itꝯ aīi
rectꝯ fuit ab hoc ń ē uolūtas · h̄itꝯ porro aī nō erit ī meō sine optīꝯ ń tocī⁹ uite
leges p̄cepit ꝛ q̄ꝫ de q̄ꝫ iudicādū sit · ꝯcegit ń res aduerꝫ redegit · Nō ꝯtigit trāq̄l

litas n̄ ī mutabile c̄tū q̄ȝ iudiciū adeptis Ceti recidūt sbīn̄ reponūt̄ z int̄mis
sa appetitaq̄ȝ alt̄'s fluctuant̄ Cā ijsq̄ȝ iactacōnis ē q̄ nl liq̄t ĭc̄tissio regime
utētib; fama si uis eadē sp̄ uelle uera oȝ uel' Adueꝝ sn̄ decr̄is nō puenitur
Cōtinēt uitā bonā et mala honesta z tp̄ia iusta z iniusta pia z ĭp̄ia v̄tutes usq̄
q̄ȝ iutū reꝝ comodaꝝ possessio ext̄iacō ac dign̄itas ualitudo uires forā sagaci
tas sensuū h̄ oīa extiatorē desiderāt Scire liceat q̄ti quid̄ ĭ censū deferēd̄ sit // ffal
leris .n. et plis q̄dā q̄ sūt putas adeo q̄ fallis q̄ maxīo ĭt' nos h̄nt̄ dicie gr̄a pōncia
sextius minus extiāda sit h̄ nescias n̄ cōsticoēs ipaꝝ q̄ int' se ista extiant̄ imperio
Queadmōꝝ folia p̄ se uiuē nō p̄nt ramū desideāt cui ĭhēant Exquo t̄hāt suc
cum sic ista p̄cepta si sola sūt marcēt īsiḡi uolūt secte ·p̄tea nō ĭtelligūt hi q̄
decr̄ta tollūt z ipo cōfirmāt illa quo tollūt q̄d .n. dicūt p̄ceptis uitā satis expliciai
supuacua eē decr̄ta phie ·i· dogīa atq̄ h̄ ip̄ȝ q̄d dicūt decr̄ū ē t̄ā h̄ul' q̄ si nūc ego
dicēm recedēdū eē a p̄ceptis supuacuis z decr̄is ĭh' h̄ sola studiū ostēdū h̄ ipo
quo negare curādū eē p̄ceptis p̄cipe Quedā admoitiōꝝ ĭphīa desiderat Quedā
p̄bacōēȝ z q̄dē multa q̄ ĭuoluta sūt uixq̄ȝ sūma diligēcia ac sūma subtilitate ap̄i
ūt si p̄bacōes nc̄ie sūt et decr̄is q̄ uitate argumētis colligūt q̄dā ap̄ta sūt Qdā ob
scura Quedā q̄ē h̄ sūt · Rō aūt nō ĭplet̄ manī tūs maior ē'ꝰ res pulcrior q̄ȝ īocultis
ē Occulta p̄bacōēȝ exigūt p̄bacō nō sn̄ decr̄is ē Necīa g° decreta sūt Que res cōēȝ
sensū facit eadē p̄fectū certaꝝ reꝝ p̄suasio sn̄ q̄ ĭ aīo oīa natāt Necīa sūt decr̄a que
dāt aīo ĭflexibile iudiciū // deniq̄ȝ cōmonē'ꝰ q̄que ut amicꝰ eodē h̄eat loco q̄ se
ut ex inimico cogitet posse fi' amicū ĭ illo amorē ĭcitet mh' odiū modet̄ adycīꝰ iustū
et hoēstū ĭiustū aut honestūq̄ȝ decr̄oꝝ nr̄oꝝ cōtinet rō g° h̄ nc̄ia ē sn̄ q̄ nc̄ illa
sūt h̄ ut̄aq̄ȝ iungam'ꝰ naq̄ȝ z sn̄ radice ĭutiles rami sūt et ip̄e radices h̄ijsq̄ȝ genuere
adiuūgāt̄ q̄ti ĭ utilitatis manꝰ h̄eat nescie ulli h̄ apte iuuat cor illd' q° manꝰ
iuuēt exquo ipetū sumūt q° mouēt̄ latet jdē dicē de p̄ceptis possū ap̄ta sūt de
creta uo sapie ĭabdito sicut sanctiora sacroꝝ tm̄ iniciati sciūt ita ĭphīa archa
na illa admissis receptis q̄ȝ possū īsacra ondūt̄ at p̄cepta et alia eiꝰmōi p̄fa
nis q̄ nota sūt // Possidoniꝰ nō tm̄ p̄cepcōēȝ nil .n. nos h' ūbo uti p̄hibet /s; ĭ sua
sionē z cōsolacōnez z exhortacōēȝ nc̄iaq̄ȝ iudicat h̄ijs adicit tāꝝ cāsuūēȝ / z fisologiā
quā q̄re nos dicē nō audeaꝰ cū gr̄matici custodes latī smōēs suo iure appellent
ita nō uideo dicit utilē futuraq̄ȝ et descripcōēȝ cuiꝰq̄ȝ ūtutis ac uicii / ethicaȝ uocat q̄dā
caracterismā appellāt signa cuiꝰq̄ȝ ūtutis ac uicii et notas reddētes q̄b; ĭt' se similia
discernūnt̄ h̄ res eā demū h̄t q̄ p̄cipe Nā q̄ p̄cipit dicit illa facies si uoles tēpanc
eē Qui describit ait tēpāns ē q̄ illa facit q̄ illis abstinet Queris q̄d int'sit · alter
p̄cepta ūtutis dt̄ alt' exēplar · descripcōnes has z ut publicanoꝝ utar ūbo icōni
smos ex usu eē cōfiteor · p̄ponaꝰ laudāda ĭuenie̲t̄ imitacō / putas utile dari
t' argumēta p̄ que ĭtelligas nobilē equū ne fallaris ēpturꝰ z opaꝝ p̄das ĭ ignauo
q̄to h' utiliꝰ ē excellētis aīi notas noscē q̄s ex alio ĭ se tūsferre p̄mittit̄ Cōtinuo
pecoris gn̄osi pullꝰ ĭ aruis altiꝰ ĭgreditur̄ z mollia crurā reponit p̄mꝰ et ire uiaȝ
et fluuios et tēptare minātes audet et ignota sese cōmittē ponto · Nec uanos
horret strepitꝰ illi ardua ceruix argutūq̄ȝ caput breuis aluus obesaq̄ȝ t̄ga luxu
riat q̄ȝ thoris aīosū pectꝰ anelitū s̄i q̄ sonūt p̄cul arma dedere Stare loco nescit

mitat auib; / z tremit arto9 gietū q; p̄mēs uoluit s'binaib; ignē dū d'ud ait v̄gili9
n̄r desp̄sit uir̄ fortez Ego c̄te nō aliaz ymaginē mō magno dederī si in cato ex p̄
mēdus int' fragoēs bellor̄ ciuiliū ī pauid9 Ia; p̄mū cesaris admota iā c̄ceito alpi
bus ciuiliq; se bello ferēs obuiū nō aliū illi assigueriz vultū nō aliū h̄itū. altius
forte neō ingredi potuit q̄ q̄ semel q̄ cesarē pōpeiū d'se's'bstulit, z aliys cessarianas
opes pōpeianas ꝯ fauētes utrūq; puocauit ostēditq; d'qd̄ eē z rei p. ptes. Nā par
ē dr̄e in Catone Nec uanos horret strepitus qd̄ in eū uedes uicinosq; nō horreat
eū c̄ x. legiones et gallica auxilia et mixta barbarica arā ciuilib; uocē liberaz
mutat et rep̄. hortet' ne p libertate decidat. si experiant' oiā p̄ oēb9 īsuitē casura q̄ uiā
q̄tū ī illo uigoris ac sp̄us q̄ta ī publica trepidacōē fiducia ē scit se vnū eē de cui9
statu nō agat' nō ei9 q̄ri ā liber Cato et an uīt lib'os sit. Inde p'clōr̄ gladiator̄ q;
ꝯtēptus liber admirātē ī uictā ꝯstāciā; utri uīt publicas ruinas nō labātis dr̄e
luxuriat q; thorus a'iōsū pectus p'dit nō tm̄ ꝗles eē soleāt boni vi dr̄e. formāq; cor
et limanīta deducē si ꝗles fuerit narra'c z exponēt catōis illd' ultimū ac fortis
simū vuln9 p q'd libtas amisit aut leli; sapiaz et cū suo Scipione ꝯcordiā alti'us
Catonis domi ꝯceisq; egregia sita tuberonis ligneos lectos cū ī publicā st'n'entur
edinasq; ꝯstragul' pelles z an̄ ip'is Jouis cellā p posita quiuis uasa fictilia c'ruid
a'lud paupitatē ī capitolio ꝯsecrare ut nullā a'lud sūm ei9 h'ēaz quo illū catonib;
in sēq; b' par cred9 ꝯsura fuit illa nō cena Oq; ignorāt hoīes cupidi glē qd̄
sit illa a' q̄ admodū potēdo illo die p'lo' roāno miltor̄ supellectile spectatū vni9
mirat9 ē oīuz illor̄ aur̄ argētūq; fractū ē z īmillia eris ꝯfractū ac oībus
secul' Tubcōnis fictilia durabit. Uale Liber xviii Ostendit assenciē
dum esse fatorum decretis Epistola 96

T

b tātū īdignus a'quid a' queris et nō intelligis
[T]ūl eē ī istis mali ni h' vnū q̄ īdignis z q̄reris Si me īt'rogas nil puto
uiro miser̄ n' a'q̄d eē ī rer̄ nā q; putet miser̄ Nō ferā me quo die a'quid
ferre nō potēro. Uale ualeo p's sūi ē familia decubuit, fen9 offēdit dom9 crepu
it dāna ul uen' labores met9 ī ꝯcurrerit solet h' hoc par ē dr̄ h' decrit' ista. nō
accidit. Si q̄d credis in ītimos affectos meos t' cū mayre detego moīb' q̄ adu'sa
uidēnt' z dura sit sorat9 sū Nō pareo dō h assencō. et q'a illū nō q' nēc ē ꝯseq'or
Nil' uq̄ in īcadet qd̄ tristis excipiā, q̄d malo uoltu nullū t'butū īuit9 ꝯferā oiā aūt
ad q̄ue gemim9 q̄ expauescim9 t'buta uite st'. hor̄ mi lucilli n' sp'anes īmunitatē
n' petieris vescite te dolor ī q̄etat' Epulē u'o erūt par d'lōes detimēta ꝯtimia
p'ius accedā de capite timuisti Cd' tu nesciebas h' te optare cū tu optares se
nectutē oiā i'ta ī lōga uita st' quō ī lōga uia z puluis z lutū z pluuia. Sz uolebā
uiuē carē tm̄ ī comodis oib; cā effeiata uox uir̄ dedecet vidis q̄ admodū h' notū meū
excipias Ego illū magis aīo nō tm̄ bono facio Neq; dy neq; dee faciāt tu'it te fortunā īde
licaris hāc ip'e te īt'roga. Si q̄s p'tatē t' deus faciat vtr̄ uel' uiuē ī macello ul' ī castris
atq; uiuē lucilli militarē ē Itaq; hii q̄ iactāt' z p oposā z p ardua sursū atq; deorsū cū z ex
pedicōes p'iclōsissiās obeūt fortes vi st' p'mōresq; castror̄ isti q̄s putida q'es aliis laborātib;
mollit' h't ī turulle st' tuti ꝯtūelie cā. Uale Vicia hoīuz esse nō tēpor̄ z q; praua
ꝯsuetudine letaq; ī uecūdiam indiyxit t'mībus q̄ sc'dm nāz ꝯsuie tuta eē

Erras si existima

Erras si existimas mi lucilli nostri seculi non possunt Epistola 97
esse vitium luxuriam et negligentiam boni moris alia que obiecit suis quisque temporibus
hominum sunt ista non temporum nulla etas vacavit a culpa et si extimare licentiam cuiusque seculi incipi-
as pudet dicere numquam apertius quam coram catone peccatum est. Credat aliquis pecuniam esse versatam
in eo iudicio in quo reus erat clodius ob id adulterium quod cum cesaris uxore in aperto commiserat viola-
tis religionibus eius sacrificii quod pro populo fieri dicitur sic summotis extra conspectum omnibus viris ut picture quoque
masculorum animalium contegantur atqui dati iudicibus nummi sunt et quod hac etiam nunc pactione turpius est stupra
insuper matronarum et adolescentulorum nobilium stillarii loco exacta sunt minus crimine quam ab-
solutione peccatum est adulterii reus adulteria divisit nec ante fuit de salute securus quam similes
sui iudices suos reddidit. Hec in eo iudicio facta sunt in quo si nihil aliud cato testimonium
non dixerat ipsa ponam verba Ciceronis quia res fidem excedit. Arcessivit ad se promisit intercel-
sit dedit Iam vero boni rem perditam et noctes scortorum mulierum atque adolescentularum nobilium introduc-
tiones non nullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt Non vacat de pretio queri plus in accessionibus
fuit Vis severi illius uxorem dabo illam. Vis divitis huius quem prestabo concubitum adulterium
nisi feceris damna illa formosa quam desideras veniat illius tibi noctem promitto nec differo intra
comperendinationem fides promissi mei extabit plus est distribuere adulteria quam facere hoc vero matribus
familie denuntiare est hi iudices clodiani a senatu petierant presidium quod non erat nisi damnaturis
necessarium et impetraverunt. Itaque eleganter illis presidium a nobis petebatis an ne nummi nobis
eriperentur inter hos tamen iocos impune tulit ante iudicium adulter in iudicio leno qui damnationem
peius effugit quam meruit Quicquam fuisse corruptius illis moribus credis quibus libido non sacris inhi-
beri non iudiciis poterat quibus in ea ipsa questione que extra ordinem senatus consulto exercebatur plus
quam querebatur admissum est Querebatur an post adulterium posset aliquis tutus esse apparuit sine adul-
terio tutum esse non posse hoc inter pompeium et Cesarem inter Catonem Ciceronemque commissum est Cato-
nem inquam illum quo sedente populus negatur permisisse sibi postulare florales iocos nudanda-
rum meretricum si credis spectasse tunc severius homines quam iudicasse et fient et facta ista sunt et ibi
et licentia urbium aliquando disciplina metuque numquam sponte considet Non est itaque quod credas nos
plurimum libidini permisisse legibus minimum longe enim frugalior est hec iuventus quam illa Cum reus
adulterium apud iudices negaret iudices apud eum confiterentur cum stuprum committeretur rei iudicande
causa Cum clodius eisdem viciis graciosus quibus nocens conciliationes exerceret in ipsa cause dictione Credat
hoc quisquam quod damnabat unum adulterio absoluta est multi omne tempus clodios non esse et reo ipsa est sine
duce sine comitate procedit Non pronum tantum ad vicia sed preceps et quod plerosque inemendabiles
facit omnium aliarum artium peccata artificibus pudori sunt offenduntque deerrantem vite peccata de-
lectant Non gaudet naufragio gubernator everso non gaudet medicus egro elato Non gaudet
orator si patroni culpa reus cecidit at contra omnibus crimen suum voluptati est letatur ille adulterio
in quod irritatus est ipsa difficultate letatur ille circumscriptione furtoque nec ante illi culpa quam culpe
fortuna displicuit id prava consuetudine evenit alioquin ut scias subesse animis etiam in pessima addu-
ctis boni sensum nec ignorari turpe sed negligi omnes peccata dissimulant et quamvis feliciter cesserint fructu
illorum utuntur ipsa subducunt at bona conscientia prodire vult et conspici ipsas nequicia tenebras timent
Eleganter itaque ab Epicuro dictum puto potest nocenti contingere ut lateat latendi fides non potest aut si hoc
modo melius hunc explicari posse iudicas sensum ideo non prodesset latere peccantibus quia latendi
etiam si felicitatem habent fiduciam non habent ita est tuta scelera esse non possunt hoc ego repugnare secte
nostre si sic expediatur satis non iudico quare quia prima illa et maxima peccantium est pena

peccasse nec illũ scelꝰ lʒ illd fortuā exornet munib; suis lʒ tueat ac vindicet puni-
tũ ē qm scelꝰ ĩ scele supplicũ ē Sʒ nichilominꝰ et hec illā scē pene pmut ac secut-
time scē et expauescē et securitati diffidē Quare ego hoc supplicio nequaq̄ liberem
q̄ nō sēper illā ĩ suspenso reliquā Illic dissentiamꝰ cũ Epicuro vbi dicit Nil iustũ
ēē nā ꝛ crimīa uitāda ēē qr uitari metꝰ nō possit Hoc ↄsentiamꝰ mala facinore ↄsciā
flagellari et plimũ illi tormētoꝝ ēē eo qd ꝑpetuo illā sollicitudo urget ac ūbat qꝰ ꝑo
sponsorib; securitatis sue nō pt credē Hoc n. ipm argumētũ ē Epicure Nā nos a scelē
abhorrē qd nulli nō ē mͭ tuta tide ē Multos fortuā libat pena metu nūq̄ q̄
n ar mfira nobis ei rei aduersacō ē q̄ nā dānat Ideo nūq̄ fides latēdi fit et latē-
tibus qr coarguit eos ↄsciā et ipos s ondit ppe aut ē nocētiu trepidae Malo
de nob actū erat qr multa scela leges et iudices effugiũt et scripta supplicia n illa
nālia et gruia depsentib; soluēt Et ĩ illũ paciēcie timor cedet Vale. Quali-
aduersus duriciam fortune componendus est animus Epla 98
Nunq̄ credidis felicē q̄ sē ēē ea felite
suspensũ q fragilib; innit Qui aduēticio letꝰ ē exibit gaudiũ qd inuenit
At illd ex se ortũ fidele firmũqʒ ē et crescit et ad ex̄mũ usqʒ ꝓsequitur Cetā quoꝝ admiracō
ē wlgo ĩ diē bō st Qd ergo nō usui ac uoluptati ēē pnt Quo negat sʒ ita si illa ex nob
pendēt nō ex illis nos Oīa q fortuā ĩ tuet ita fructifeā ac iocūda st si q hēt illa ita se
cū hēt ñc ĩ reꝝ suaꝝ ptate ē Errāt n. lucilli q ā boī aliqd nob ā mali iudicāt tribuē
fortunā Matēriaz dat bonoꝝ ac maloꝝ ꝛ initia reꝝ apud nos in bonũ malũ ue exitiuꝝ
ualēciōr n. oī fortuna aīꝰ ē et ĩ utraq̄ pte ipe res suas ducat beāqʒ ac misere uite sibi
cā ē Malꝰ ĩ malũ oīa uttit et q cũ spē optimi uenerāt Rectꝰ atʒ īteger corrigit
ꝑua fortune ꝛ dura atq aspa ferendi sciā mollit ↄdeoqʒ et scda grē excipit modeste
qʒ et aduersa ↄstant ac fortit qlʒ prudens sit licet exacto cūcta faciat iudicio
licꝰ nil sup uires suas tētet nō ↄtiget illi bonũ illd integrũ et ex̄minas positũ
n ētus aduersꝰ nicta ē sine alios obseruare uolueris liberiꝰ n. mͭ aliena iudicaũ
ē siue te ipm fauore se posito et sencies et ↄfitebeis Nil extrēs optabiliꝰ ꝛ caris
utile ēē n te q leuitatē tsq reꝝqʒ casũ sequenciũ istruxis n illd fecerit ꝛ sine
q̄rela mͭ singla dāna dixis // Dijs aliter uisũ ē īmo me hercule ut carnē forciꝰ
ac iustiꝰ petaz quo aīuz mag fulcias hoc dicito quociēs aliqd aliter q̄ cogitabas
euenit dij meliꝰ sic ↄposito nichil accidet Sic aut ↄponē si qd humanaꝝ reꝝ uarietas
possit cogitauit āntq̄ senserit sʒ ꝛ liberos et cõiugē et patrimoniũ sic dij hūerit taq̄
nō utiq̄ sep hītꝰ ꝛ taq̄ nō futurꝰ ob hoc miseri se fore desierit Calamitosꝰ ē aīꝰ
futuri anxiꝰ et añ miserias miser q solicitꝰ ē ut ea qb; delectat ad extremũ usqʒ p-
maneāt ĩ illo n. tpe ↄquiescet ꝛ ex expectacōe uētũ pdicia qb; frui potit amittet
Inequo ē aūt amisse rei dolor ꝛ tiōr amittēde Nō ideo ppio negligēciaz Tu
uō metuēda declina qdqd ↄsilij ꝓspicia pt ꝓspice qdcūqʒ lesiꝛ ē multo añq̄ acce-
dat specla et auertē Multi ipm plurimũ t ↄferet fiducia et adtollerādũ oē affir-
mata mēs pt fortunaz cauē q pt fr itr itradicillo nō tumultuat Nil n. ē nc miserius
nec stultiꝰ q̄ ptimē Que ista demēcia ē malũ suũ anticedē demiqʒ ut bīutate īclu-
dā qd sencio et istos satagios ac sui molestos describā t tā itēpantes ī ipis miseriis
q̄ st añ illas plus dolet aliqs q̄ nāe ē qd in añ dolet q̄ nāe ē Eadē n. infirmitate

dolorem non extimat qua non expectat eadem intemperantia fingit sibi perpetuam felicitatem fingit sibi crescere debere quecumque contigerunt non tantum durare et oblitus huius petauri quo humana iactantur sibi uni fortuitorum constantiam spondet. Egregie itaque mihi videtur metrodorus dixisse in epistola qua sororem amisso optime indolis filio alloquitur Mortale est omne mortalium bonum. De his loquitur bonis ad que concurritur. Nam illud verum bonum non moritur certum est sempiternumque sapientia et virtus hoc unum contigit immortale mortalibus. Ceterum tam improbi sunt tam obliti quo eant quo illos dies singuli trahant ut mirentur aliquid ipsos amittere amissuros uno die omnia. Quidquid est cui dominus inscriberis apud te est tuum non est nichil firmum infirmo nichil fragili eternum et invictum est tam necesse est perire quam perdere et hoc ipsum si intelligimus solacium est equo animo perdere quod pereundum est. Quid ergo adversus has amissiones auxilii invenimus hoc ut memoria teneamus amissa nec cum ipsis fructum excidere patiamur quem ex illis percepimus habere eripitur habuisse numquam peringratus est qui cum amisit pro accepto nichil debet. Rem nobis eripit casus usum fructumque apud nos relinquit quem nos iniquitate desiderii perdidimus. Dic tibi ex istis que terribilia videntur nichil est invictum singula vicere iam multi ignem mucius crucem regulus venenum socrates exilium rutilius mortem ferro adactam cato et nos vincamus aliquid. Rursus ista que ut speciosa et felicia trahunt vulgus a multis et sepe contempta sunt. Fabricius divitias imperator abiecit censor notavit. Tubero paupertatem et se dignam et capitolio notavit cum fictilibus in publica cena usus ostendit debere his hominem esse contentum quibus dii etiam nunc uterentur. Honores repulit pater sextius qui ita natus ut deberet rem publicam capessere latum clavum iulio divo dante non recepit. Intelligebat enim quod dari posset et eripi posse. Nos quoque et ipsi aliquid faciamus animosissime inter exempla. Quare deficimus quare desperamus quidquid fieri potuit non modo purgemus animum sequamurque naturam a qua aberranti cupiendum timendumque est et fortuitis serviendum. Licet reverti in viam licet in integrum restitui restituamur ut possideamus dolores quocumque corpus invaserint perferre et fortune dicere cum viro tibi negotium est quere quem vincas. His sermonibus et his similibus lenitur illa vis ulceris quam opto mehercules mitigari et aut sanari aut stare et cum ipsa senescere. Sed securus de illo sum de damno nostro agitur quibus senex egregius eripitur. Nam ipse vite plenus est cui adici nichil desiderat sua causa sed eorum quibus utilis est liberaliter facit quod vivit. Alius iam cruciatus hos finisset hic tam turpe putat mortem fugere quam ad mortem confugere. Quid ergo non si suadebit res exibit quid ni exeat si nemo iam eo uti poterit si nichil aliud quam dolori operam dabit. Hoc est mi lucili philosophiam in opere discere et adiuvat exercere videre quid homo prudens animi habeat contra mortem contra dolorem cum illa accedat hic premat. Quid faciendum sit a faciente discendum sit est. Adhuc argumentis actum est an posset aliquid dolori resistere an mors magnosque animos admota summitteret. Quid opus est verbis in rem presentem eamus nec mors illum contra dolorem facit fortiorem nec dolor contra mortem contra utrumque sibi fidit nec spe mortis patienter dolet nec tedio doloris libenter moritur hunc fert illam spectat. Vale.

Consilio amici de morte filii et quod luctus non voluptate sed racione sanandus. Epistola 99

Epistolam quam scripsi marullo cum filium parvulum amisisset et diceretur molliter ferre misi tibi in qua non sum solitum morem secutus nec putavi leniter illum debere tractari cum obiurgatione esset quam consolatione dignior. Afflicto enim et magnum vulnus male ferenti paulisper cedendum est. Exatiet se aut certe primum impetum effundat hi qui sibi lugere sumpserunt protinus castigentur et discant quasdam et lacrimarum ineptias esse. Solacia expectas convicia accipe. Tam molliter tu fers mortem filii quid faceres si amicum perdidisses. Decessit filius incerte spei parvulus pusillum temporis periit causas doloris conquirimus et de fortuna etiam inique queri volumus quasi non sit iustas querendi causas prebitura. At mehercules

satis in eas uidebais aī h̄re ⁊ adūso solida mala ne dū adistas ūbras maloꝝ qbus
īgemiscāt pdidisses hoīes amoīs cā Cēd dānoꝝ oīuꝫ maxīuꝫ ē sı āicāi pdidisses dāda
opa opa eāt ut magis gaudēs qd huīs q̄ emerēs qd amiseās qd pulcri qꝫ nō ōputāt
q̄ta p̄cepint q̄tū gauisi sint Hoc h̄t int̄ reliq̄ mala dolor nō supuacuus tm̄ h̄ ıgıt
ē gº ꝙ huīsti talē aīcū pıt opa tot annis tāta ōiūctōne uite tā familiari studioꝝ so
cietate nıl actū ē et qd doleo amisisse sı huīsse nō ꝓdest Crede mag̃ ꝑs extıtıs qs
amauim⁹ licet ipōs cas abstulit apud nos manet Nostꝝ ē qd p̄tıt tēp⁹ n̄c qcq̄ ē loco
tutiōre q̄ qd fuit Ingrati adūsꝰ p̄cepta spe futuꝰ sum⁹ qn̄ qd futuꝝ ē sı mō successit
nobis cito ınp̄ta tāsituꝝ fit. Anguste fructꝰ reꝝ determīāt q̄ tm̄ p̄ntıbꝰ leti ē: ⁊ futā
et p̄ta delectāt. h̄ expectacōe illa memoria sı alt̄uꝫ pēdet et nō sı p̄t altuꝫ nō p̄t nō fuis
se Cēs gº furor ē ētisſiō expādē acı̄esta⁹ hıs qıā hausis⁹ sı mō nō pforato aīo hauıeba⁹
⁊ trāsmıtēte q̄dq̄d accıpıat ın nūabılıa st̄ exēa eoꝝ q̄ lıbēs iuuenes sn̄ lacimis extulint
q̄ ısenatū aᷓ ıālıqd publıcū officıū a rogo redierūt ⁊ statı alıud egerūt Nec ımeıto Nā p̄ı
mū supuacuū ē dolere sı nıl dolendo pficias Deīn ınıquū ē q̄rı deeo qd vnı accıdıt
et oībꝫ restat Deīn desıderıı stulta q̄stıo ē ubı mınıū ınt̄est ınt̄ amıssū ⁊ desıdān
tem Eo ıtaqꝫ eqōre aīo eē deb̄m⁹ ꝙ quos amısım⁹ seq̄m̄. Respıce celıtatē rapıdıssı
tēpıs cogıta b̄uıtatē huı⁹ spacıı ꝑqd cıtatıssımē curıım⁹ obsua hūc comıtatū gn̄ıs hu
manı eodē tendentıs mınımıs ıntuallıs dıstıctū ē ꝓ maxıā uıdēt q̄ue putas ꝑıs
se pmıssꝰ ē Cēd aūt demēcıus q̄ cū ıdē ē ınt̄ emeıēdū sıt flere eū q̄ antecessıt flet
alıq̄s fatū qd nō ıgnorauıt futuꝝ qᷓ sı mortē ı hoīe nō cogıtauıt s ıposuıt flet qᷓs
fatū qd nō agebat nō posse nō sı Cēsās q̄uē q̄cūq̄ mortuū eē q̄ıt hoīeꝫ fuısse
Dēs cadē ōdıcō dıuıxıt cuı nascı ōtıgıt morı restat ıntuallꝰ dıstıg̃m̄ exıtu exeq̄m̄
h̄ qd ınt̄ p̄mū dıē et ultıuꝫ ıacet uarıū ıncıtūqꝫ ē. sı molestıas extımes ⁊ puero
lōgū sı uelocıtatē ē seu angustū nıl nō lubrıcū ⁊ fallax et oī tēpestate mobılı⁹ iactā
tur cūcta et ınq̄ıū trāseūt ıubēte fortuā et ıtāta uolutacōe reꝝ huānaꝝ nıl cu
q̄ nı mors ētuꝫ ē tm̄ de eo q̄ıūt oīes ıquo vno neō q̄plıt̄ sı puꝫ decessıt nō dıum
dıco melıꝰ agı cū eo q̄ uıta defugıt Adeū trāsıeas q̄ ōsenuıt q̄tulo uıncat ıfātē
ppone tēpıs ꝓfundı uastıtatē ⁊ unıūsıꝫ ōplectē Deīn h̄ qd etatē huānā uocam⁹ ōpa
ımensō uıdebıs q̄ exıguū sıt qd optam⁹ qd extēdım⁹ ex h̄ q̄tū lacime q̄tū sollıcıtudıēs
occupāt q̄tū mors antq̄ uenıat optata q̄tū ualıtudo q̄tū tımor q̄tū tenı aut rudes
aᷓ ıūtılꝰ anı dımıdıū ex hoc dormıt adıce labores luctꝰ ꝑıclā ⁊ ıtellıges ē ın
lōgıssıā uıta mınımū eē qd uıuıt. Sꝫ q̄s t̄ ōcedıt nō melıꝰ se h̄re ıllū cuı cıto reūtı
lıcꝫ cuı an̄ lassıtudıēꝫ ꝑactū ē ıter. Vıta n̄c bonū n̄c malū ē bonı ac malı locꝰ
ē ıta nıl ılla ꝑdıdıt nı aleā ıdānū ātıus potuıt euadē modestꝰ ⁊ prudēs potuıt
sub cura tua melıora formaı sı qd ıustıꝰ tıēt potuıt sı plıbꝰ sılıs aspıce ıllos
ıuuenes q̄s ex nobılıssımıs domıbꝰ ın arenā luxurıa ꝓıcıat. Aspıce ıllos q̄ suā alıenā
qꝫ lıbıdıēꝫ exercent mutuo ıpudıca quoꝝ nullı sıne ebrıetate nullı sıne alıquo ısıgnı flagıcıo
dıes exıt plꝰ tıerı q̄ ꝑarı potuısse manıfestū e ē nō debes ıtaqꝫ causas dolorıs accersere
n̄c leuıa ıncomoda ındıgnādo cumulare Non hortor ut ınıtaıs ⁊ surgas nō tā male
de te ıudıco ut t̄ adūsꝰ h̄ pute ūtute aduocādā Nō ē dolor ıste sꝫ mos tu ıllū dolo
reꝫ facıs sıne dubıo ınıtıū phıā pfıcıat Sı puerꝝ nutrı adhuc q̄ patrı uxorē aīo forta
desıderas qd nūc gº dıucıā suadeo ⁊ ısınē ıpō erıgē uolū uolo ⁊ aıūꝫ ne q̄ıdē

pater meus. Inhumanitas est ista non virtus funera suorum hisdem oculis quibus ipsos videre nec commo-
veri ad primam familiarium divulsionem. Puta autem me vetare quedam que non sunt sui iuris excadunt
etiam retinentibus lacrime et in animum profuse levant. Quid ergo est? permittamus illis cadere non imperemus fluant
quantum adiciat non quantum poscet imitatio. Nichil vero meriori adiciamus nec illum ad alienum augeamus exem-
plus ostentatio doloris exigit quam dolor. quotus quisque sibi tristis est? clarius cum audiuntur gemunt et taciti
quietique dum secretum est cum aliquos videre in fletus novos excitantur tunc capiti suo manus ingerunt
quod potuerant facere nullo prohibente liberius tunc mortem comprecantur tunc lectulo devolvuntur sine
spectatione cessat dolor. Sequitur nos ut aliis rebus ita in hac quoque hoc vitium ad plurium exempla componi
nec quid oporteat sed quid soleat aspicere. a natura discedimus populo nos damus nullius rei bone autori
et in hac re sicut in omnibus inconstantissimo. Ymo videt aliquem fortem in luctu suo impium vocat et effera-
tum videt aliquem collabentem et corpori affusum effeminatum vocat et enervem. Omnia itaque ad rationem
revocanda sunt. Stultius vero nichil est quam famam captare tristitie et lacrimas approbare quas iudico
sapienti viro alias permissas cadere alias vi sua allatas. Dicam quid intersit cum primus nos nuntius acer-
bi funeris perculit cum tenemus corpus e complexu nostro in ignem transiturum lacrimas naturalis necessitas expri-
mit et spiritus ictu doloris impulsus quemadmodum totum corpus quatit ita oculos quibus adiacen-
tem humorem premit expellat. Hee lacrime per elisionem cadunt nolentibus nobis. Alie sunt quibus exi-
tum damus cum memoria eorum quos amisimus retractatur et inest dulce quiddam tristitie cum occurrunt
sermones eorum iocundi conversatio hilaris officiosa pietas tunc oculi velut in gaudio relaxantur
his indulgemus illis vincimur. Non est itaque quod lacrimas propter circumstantem assidentemque aut contineas
aut exprimas nec cessant nec fluunt umquam tam turpiter quam finguntur. Eant sua sponte. Possunt
autem ire placidis atque compositis semper salva sapientis auctoritate fluxerunt tanto temperamento
ut illis nec humanitas nec dignitas deesset. Licet inquam nature obsequi gravitate servata. Vidi
ego in funere suorum verendos in quorum ore amor eminebat remota omni lugentium scena. Nichil
erat nisi quod veris dabatur affectibus. Est aliquis et dolendi decor hic sapienti servandus est et quemadmodum
in ceteris rebus ita et in lacrimis aliquid sat est. Imprudentium ut gaudia sic dolores exundavere.
Equo animo excipe necessaria. Quid incredibile quid novum evenit? quam multis cum maxime funus locatur
quam multis vitalia emuntur quam multi post luctum tuum lugent. Quotiens cogitavis puerum fuisse cogita
et hominem cui nichil certi promittitur quem fortuna non utique perducat ad senectutem unde visum est dimittit.
Ceterum frequenter de illo loquere et memoriam eius quantum potes celebra que ad te sepius revertetur si erit
sine acerbitate ventura. Nemo enim tristi libenter conversatur nedum tristitie. Si quos sermones eius si quos quam-
vis parvuli iocos cum voluptate audieras repete sepius. potuisse illum implere spes tuas
quas paterna mente conceperas audacter affirma. Oblivisci quidem suorum ac memoriam cum corporibus
efferre et effusissime flere meminisse parcissime inhumani animi est. Sic aves sic fere fetus suos dil-
ligunt quarum concitatus est amor et pene rapidus sed cum amissis totus extinguitur. Hoc prudentem
virum non decet. meminisse perseveret lugere desinat. Illud nullo modo probo quod ait Metrodorus esse
aliquam cognatam tristitie voluptatem hanc esse captandam in eiusmodi tempore. Ipsa Metrodori verba sub-
scripsi. De quibus non dubito quid sis sensurus. quid enim est turpius quam captare in ipso luctu voluptatem
ymo per luctum et inter lacrimas quoque quod iuvet querere? hii sunt qui nobis obiciunt nimium rigorem et infamant
nostra precepta duritie quod dicamus dolorem aut admittendum in animo non esse aut cito expellendum.
Utrum tandem est aut incredibilius aut inhumanius non sentire amico amisso dolorem aut voluptatem in suo
dolore aucupari? Nos quod precipimus honestum est cum aliquid lacrimarum affectus effudit et ut ita
dicam despumavit non esse tradendum animum dolori. Quid tu dicis miscendam ipsi dolori:

uoluptatē sic osolam̄ oculo pueros. sic infantiū fletū infuso lacte cōpescim9
Ne de illo qdem tēpe quo filius ardet ꝯ' amicus expirat cessare patis uoluptatē s; ipȝ
uis titilare merorē / Vtrū honesti9 q̄d dolor abaīo summouet̄ an uoluptas ad dolorē
q̄ȝ admittit̄ admittit̄ dico captat̄. Est q̄dē quo Est aūt aliqua in q̄s uoluptas
cognata tristicie. Illud nobis licet dicē uobis qdē nō licet vnū bonū nostis uolupta
tē vnū malū dolorē q̄ pt int̄ bonū ɀ malū eē cognicio / s; puta eē nō pōntis
simū erunt̄ et ipȝ dolorē sciutam̄ an aliqd hēat iocūdū circa se et uoluptatē Qdā
remedia aliis ptibꝫ corpis salutaria uelut feda et indecora aliis nequūt et qd
alibi pdesset sin̄ dāno uerecundie id fit inhonestū loco vlneris. Nō te pudet luctū uo
lupt^te sanare. Illud potius admoue nullū mali sensū adeū q̄ puenit puenire nā si puenire
nō pot Nulla m̄ res eū ledis q̄ nullus ē uiuit si ledit̄ vtrū putas illi male
eē q nullus ē an q ē adhuc aliqs. Vtrū nec ex eo pt tormitū eē ei qd nō ē. Quis n. nl
luis sensus ē Nec ex eo qd est effugit n. maximū mortis incōmod nō eē Illud q̄ȝ di
camus ei q̄ deflet ac desidat in etate prima raptū. Ōs q̄ntū ad breuitatē eui si vniuso
cōpes et iuuenes ɀ senes in equo sumus. Quimus n. ex etate oī ad nos uenit q̄ qd
minimū eē q̄s dixit qm̄ qdē minimū aliq pos ē. Hoc qd uiuimus pximū nichilo
ē ɀ tn̄ o dementia nr̄a late disponit̄. / Hec t̄ scripsi nō tanq̄ expectaturus esses a me
remediū tā serum liqt n. in te locutū tecū quicqd lecturus es s; ut castigatē exigu
am illaȝ morā qua a te recessisti et in reliquū adhortarer ꝯ fortunā tollē animos
et oīa eius tela nō tanq̄ possent uenire s; tanq̄ utiq̄ erunt uentura pspicere. Vale.
De phīa oratio magis debet eē simplex et plana quā cōposita uel soluta
Fabiani papirii libros q̄ inscribūt̄ ciuiliū Epistola 100
Flegisse te cupidissimē scribis et nō respondisse expectatiōni tue deīn oblitus de phīo
agi. Cōpositionē eius accusas puta eē qd dicis / et effundi uerba nō figi. Primū hēt
ista res suā graciā et ē decor suus orōnis leuit̄ lapse Multū n. int̄ ē utrū
exadit an fluxit nc q in hoc q̄ dicit̄ sin̄ ingens differenciā ē ē Fabianus in nō effunde ui
detur oroē s; fundere. adeo larga ē / ɀ sin̄ turbacione nō sin̄ cursu tn̄ ueniens Illud plane
fatet̄ et pfert nō eē tractatā nec diu tortā s; ita ut uix eē credam9 mores ille
nō uerba cōposuit et aīs scripsit istis nō auribꝫ cōtexa. ipso dicente nō uacasset t̄ ptes
intueri adeo te summa rapuisset. ɀ fere q̄ impetu placet minus pstat admanuz
relata s; illud q̄ȝ multū est primo aspectu oculos occupasse ē s; cōtemplacō dilligens
inuētura ē qd arguat si me interogas maior ille ē q̄ iudiciū abstulit q̄ȝ q̄ meruit ɀ
scio huic tuciorē eē scio audacius ꝯ desiturū pmittē Oro solicita phīm nō decet ubi tā
dē erit fortis et cōstans. ubi piculū sui faciet q̄ timet uerbis Fabianus nō erit negligens
in orōne s; securus. Itaq̄ nl inuenies sordidū. Electa uerba sunt nō captata nc huius seculi
more ꝯ nāȝ sunt suā posita ɀ in uersa splendida tn̄ quauis sumant̄ e medio. Sensus honestos et ma
gnificos hēt nō coactos in sinās s; laciūs dictos uidebimus qd parū recissum sit qd parū
structū qd nō huius recentes poliue cū circūspexeris oīa nullas uidebis angustias iam
desit sane uarietas marmorum et cōcisura aquarū cubiculis influencium ɀ pauperis cel
la et quicqd aliud luxuria nō cōtenta decori simplici miscet ꝯ qd dici solet domus recta ē
adice nc qd cōpositiōne nō cōstat Quidā illa uoluit eē exhorrido cōpta Quidā usq̄ȝ eo as
pera gaudent ut etiā q̄ mollius casus explicauit ex industria dissipēt et clausulas arrupāt

lege Ciceronē cōpositio eius una ē fuat pedem curuat lēta et sñ īfamia mollis sit ꝯ pollionis asinij salebrosa et exiliēs et ubi mīe expectes relictura. Denicq oīa capiut ciceronē desinūt apud pilionē cadūt exceptis paucissimis q ad certū modū et acturū exēplar astricta sūt. humilia pterea ē uidetur dicas oīa et par erecta q̊ uicio carē eū iudico nō sūt n illa humilia sꝫ placida sꝫ ad cal̄ tenorē ꝯcitū cōpositū qꝫ federata nᶜ depssa sꝫ plana deest illis oratoris uigor stimulisq quos queris et subiti ictus sniarū sꝫ totū corpus uideris q̄ sit cōpositū honestū ē nō hꝫ orō eius sꝫ dꝫ dignitatē. Affer q̄ fabiano possis īponē dic ciceronē cuius libri ad phyam ptinētes fere totidē sūt quot fabiani cedā sꝫ nō statī pusillū ē si qd maximo minus ē. Dic asinium pilionē cedā z respondeamus ī re tanta eius rei ē ꝓ duos ee nomiā. adduc t. liuiū scripsit n. z dialogos quos nō magis phye annūarē possis q̄ hystorie et ex pphesso phyam ꝯtinētes libros huic q̄ dabo dyalogū. Vide tñ q̄ multos antecedat qui tibi uincat et tibi elloquētissimis sꝫ nō pstat oībus nō ē fortis orō eius q̄uis elata sit nō ē uiolenta nec torrens q̄uis effusa sit nō ē ꝑspicua sꝫ pura. Desideras inquit ꝯ uicia aliqd aspe dici ꝯ pucula aduerse ꝯ fortunā superbe contumeliose ābicōnē ꝯtumeliose. Volo luxuriā obiurgari libidinē tduci īpotēciā frāgi. Sit aliqd oratorie acre tgice grāde comice exile. Vis illū assidē pusie rei ūbis ille rerū se magnitudī addixit elloquētiā uelut ūbrā hoc agēs trahit. nō erit sine dubio singula circūspecta nec ī se collecta nec oē ūbū excitabit nᶜ punget fateor exhibit multa nec feriet z īterdū ociosa pter labetur orō sꝫ multū erit ī oībus lucis / sꝫ igens sine tedio spaciū. Denicq illud pstabit ut liqat tibi illū sensisse q̄ scripsit intelliges hoc actū ut tu scias qd illi placeat non ut ille tibi placeret. tibi ad pfectū oīa tendunt et ad bonā mentem nō querit plausum talia ee scripta eius nō dubito z si magis reminiscor q̄ teneo hꝫ et tamen colorē eorū nō exercitatione recenti conversatione familiari sꝫ summatim ut solet ex ueteri notitia cū audirem certe illū talia tñ uidebantur nō solida sꝫ plana q̄ adolescentē indolis bone attollerent et ad imitationē sui uocarent sine desperatione uincendi q̄ mihi adhortatio uidetur efficacissima deterret n. q̄ imitandi cupiditatē nō facit spē abstulit. Ceterū uerbis abundabat sine comendatione partiū singularū ī uniuersū magnificus. Vale

Liber xix. De inopinato fati termino ubi notat eos q longiorē uitam supplicio uel turpitudine paciscuntur.

Omnis dies oīs hora q̄ nil sumus ōndit Epistola 101

et aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos cū eterna meditatos respicē cogit ad mortē. Qd sit istud principiū uelit q̄ris Senecionem cornelium equitem romanū splēdidū et officiosū noueras ex tenui principio se ipse pmouerat z decliuis illi erat cursus ad cetera. facilius n. crescit dignitas q̄ incipit pecunia q̊ circa paupertatē adorē plimū hꝫ dū ex illa erepat hic z senecio diuicijs imminebat ad quas illū due res ducebant efficacissime et querēdi z custodiendi sciā q̄rum ul' altera locupletē facē potuissꝫ hic summe frugalitatis nō minus patrimonij q̄ corporis dilligens cū me ex ꝯsuetudine mane uidisset cū ꝑ totū diē amico grauit affecto z sine spe iacēti usq ī nocte assedisset cū hillaris cenasset genere ualitudinis precipiti arreptus angina uix cōpressū arctatis faucibus spiritū traxit ī lucē īnter paucissimas ergo horas post q̄ oībus erat sani ac ualentis officijs functus decessit ille q̄ z mari z terra pecuniā agitabat. q̄ ad publica quoq nullū relinquens inexpertū genus questus accesserat ī ipso actu bñ cedenciū rerū ī ipso procurrentis pecunie impetu raptus ē. Insere nunc Melibee piros pone ordine uites. Q̄ stultū ē etatē disponere nᶜ crastini quidē dñiū

O q̄nta demēcia ē spes longas incoāciū emā edificabo credā exigā honores
gerā tū deīn lassā et plenā senectutē in ociū referā Oīa m̄ crede eciā felicib;
dubia s̄t nl̄ s̄ q̄sq̄ d̄ fut̄o ꝑmitte. Id q̄q̄ q̄d tenet̄ manus exit et ipsā quā p̄mim⁹
horā cas⁹ incidit uolu͛t tēpus rata q̄dē lege s; p obscuꝝ. Q̄d aūt ad me an͛ re
c̄tū sit q̄d in ictu ē Nauigacōes lōgas et pgratis litorib; alienis seros īpmat
reditus ꝓmi⁹ miliciā ⁊ castrēsiū laboꝝ tarda manu p̄cia ꝓcuracōes officiōꝝ
q̄ ꝑ officia ꝓcessus aū īt̄ ad latus mors ē q̄ q̄m nūq̄ cogitat̄ n̄ aliena s̄ūm nob̄ ingeru
tur mortalitatis exᵃ n̄o diuci⁹ q̄ miram̄ ħesura Q̄d aūt stulci⁹ q̄ mirari id ullo
die factū q̄d oī p̄t fi stat q̄dē tmi⁹ nobis ubi illū inexorabil̄ fatoꝝ nc̄itas fixit
s; neo sit mim q̄ ꝓpe usēt̄ tmin⁹ Sic itaq; formem⁹ aīūs tāq̄ ad extrēma uētū sit
nil differam⁹ quotidie cū uita p̄cia faciam⁹ Maximū uite uiciū ē q̄ s̄p īꝑfecta
ē q aliq̄d ex illa differt̄ Qui cottidie uite sue sūmā manū īposuit n̄o indiget tpe
Ex hac aūt indigēcia timor nascit̄ et cupiditas futi extedens aīūs Nil ē miseri⁹ du
bitacōe uehemēcia quorsū euadāt q̄ntū sit illud q̄d restat aut q̄le collecta mens inexplica
bili formidie agitat̄ quō effugie⁹ hāc uolūtacōnē vno si uita m̄in nō ꝑminebit
si mens colliget̄ ille n̄ ex futuro suspēdit̄ cui uitū ē ꝑns. u n̄o q̄dq; m̄ debitū reddi
tū ē. ubi stabilita mens scit nil īt͛esse īt͛ diē ⁊ seclm̄ Q̄d q̄d deinceps dierū rerūq; uenturū
ex alto ꝓspicit et cū multo risu seriē tēporū cogitat q̄d n̄ uarietas mobilitasq; casuū
ꝑturbabit si certa sit aduersus incerta Ideo ꝓpera mi Lucili et singulos dies singulas uitas puta
q̄ h̄c mō se aptabit cui sua uita cottidie fuit tota securus ē. In spe; uiuentib; primū
q̄dq; tps ellabit̄ subitq; auiditas ⁊ miseri⁹ ac miserrima oīa efficiens metus mortis
Inde illud Mecenatis turpissimū uotū quo et debilitatē n̄o recusat ⁊ deformitatē ⁊ no
uissime acutā crucē dū mō īt͛ h' mala sp̄s ꝓroget̄. Debilē facito manu debilē pede cos
sa tubē astrue gibbos lubricos q̄te dētes uita dū superest bn̄ ē. hāc m̄ uel acuta sedeā
cruce sustine. Q̄d miserrimū erat si incidisset optat̄ ⁊ tāq̄ uita petit̄ supplicii mora. Cōte
ptissimū putarē si uiuē uellet ⁊ usq; ad crucē tu uo īq̄t me debilites l; dū sp̄us in corpe
fracto ⁊ inutili maneat depraues l; dū mōstruosō ⁊ distorto tpis aliq̄d accedat suffigas
l; ⁊ acutā sessuro crucē subdas ē tāti uln⁹ suū pmē ⁊ patibulo pēdē distītū ut differat
q̄d ē in mal' optimū supplicii finē ē tāti hr̄e aīaꝫ ut agat; q̄d hic optes n̄ deos faciles
q̄d ē tolt carminis effeminati turpitudo q̄d timoris dementissimi pactio q̄d tā feda uite emēdicacō
cui putas unq̄ recitasse Vgiliū usq; adeo ne mori miserū ē optat ultimā maloꝝ ⁊ que pati
grauissimū ē extēdi ac sustinē cupit q̄ mercede s; uite longioris q̄d hui⁹ mori uiuē ē diu
mori Inuenit̄ aliquis q̄ uelit īt͛ supplicia tabescē et perire mēbratī ⁊ totiens ꝑstillicidia e
mittē aīaꝫ q̄ simul exalare Inuenit̄ q̄ uenit adactus ad illud infelix lignū iā
debilis iā prauus et in fedū scapularū ac pectoris tubē elisus cui multe moriendi cē eē at͛
cruce fuerāt t'hē aīaꝫ tot tormēta tractura. Nega nūc magnū bn̄ficiū eē n̄e q̄d nāe
ē mori multa peiora adhuc parati pati s̄t ⁊ aliā pde ut diuci⁹ uiuāt ⁊ libros adstup͛m
manu sua tēde n̄o cōtigat lucē uidē tot ꝯsciā sceleꝝ ꝯciliāda uite cupido ē q̄
bn̄ uiuas refert n̄o q̄ diu sepe aūt in hoc eē bn̄ ne diu uiuas Vale Caullato
rias ponit de claritate post mortē disputacōeꝫ ꝑius deīn phye eadē descit
Q uomō molestꝫ ē excudū somū uidēdi q̄ claritate Epistola. 102.
excitet aufert n̄ uoluptatē et si falsā effectū tn̄ uere hn̄tē sic epl'a tua m̄

facit ī curiā reuocat. n. me cogitatōi apte ēditū ⁊ ueꝝ si liauisset ulti9 iuuabat
de etni[te] aīaꝝ querē imo me h'aules credē Credebā n. me facile opiōib3 magnoꝝ
uioꝝ reꝝ ḡtissimā ꝑmittēciū magisq3 approbāciū dabā mei spei tāte iā erā fasti,
dio m, iā reliquas etatis ī fracte gtēnebā ī immēsū illd tpūs ⁊ ī possessioēz oīs eui
trāsitūs cū subito exꝑgefactꝰ sū epla tua accepta et tā bellū sōniū ꝑdidi si qd reptā
si te dimisso ⁊ redimā negat me epla ꝑma totā qonē explicauisse ī qua ꝓbare conabāis
qd nūs placet claritatē q̄ p9 mortē ɔtīgit bonū eē id. n. me nō soluisse qd opponit
nobis Nullū mānēt bonū ex distātib3 hoc aūt ex distātib3 ɔstat Qd īterogas me lucilli
eiusdem qonis ē loci alti9 ⁊ iō nō h' tm̄ si alia q3 eodē ꝑtinēcia distulerā Quedā n. ut
scis morlib3 rōnalia īmixta st̄ Itaq3 illā ꝑtē rectā et ad mores ꝑtinētē tracta,
ui. Nūqd stultū sit ac supuacuū ult' extimū diē curas trāsmitte an cadāt bō nra
nobiscū nil q3 sit ei9 q̄ nlla ē an ex eo qd cū erit sēsui sui9 anq̄ aliqd fructꝰ ꝑcipi aut
peti possit h' oīa ad mores spectāt itaq3 suo loco posita st̄ at3 a dyalecticis ɔt' hāc
opiōnē dūr segregāda fuerūt et iō se posita st̄. Nūc q3 oīa exigis oīa q̄ dicūt ꝑse
quar deīn singlis occurrā Nisi aliqd ꝑdixō ītelligi nō poterūt Que refellent'
qd ē qd ꝑdicē uelit. Quedā ɔtinua eē corpa ut hoīez quedā ɔposita eē ut nauē do,
mū oīa deniq3 quoꝝ diuise ꝑtes iūctā ī vnū coacte st̄ Quedā ex distātib3 q̄ adhuc
mēbra sepata st̄ tanq̄ exercitꝰ senatꝰ ꝑplꝰ. Illi. n. ꝑ quos i[sta] corpa efficiūt' iure aut
officio coherēt nā diducti et singli st̄ Qd ē qd ī nūc dignus aut ⁊ cū eā āntiq9 pta aut
laus altis nō laudatiōez dicat q̄ concipit caterꝰ Nil. n. eā ⁊ elloquēciaz et oē aliud studi,
dū auib3 deditū iudicauit ꝑ plāris assensio famā uocē utiq3 desidat nō claritas
ꝑt. n. at' uocē ɔtigē ɔtēta iudicio ⁊ plena ē nō tm̄ tacētes s3 ē mt' reclamātes Qd
mtsit mt' claritē ⁊ gloriā dicā glā mltoꝝ iudiciis ɔstat claritas bonoꝝ cui9 igr ē bo
nū claritas: id ē laus bono abonis reddita vtꝝ laudati ā laudātis: beūsq3 meū
q̄ laudor q3 nā me amātē oīuz genuit ⁊ bn̄fecisse gaudēs et ḡtos īuenisse ūtutū
īt'ptes leco hoc pluiū bonū ē q3 ḡta st̄ s3 ⁊ meū ita. n. ais ɔpositꝰ sū ut aloꝝ bonū
meū iudicē utiq3 eoꝝ q̄b3 ystis sū boī cā ē istud laudāciū bonū ūtute n. geit' oīs
aūt ūtutis actꝰ bonū ē h' ɔtigē illis nō potuisset n ego tlis eēz itaq3 utriusq3 bo,
nū ē merito laudari tā me h'aule q̄ bn̄ iudicasse iudicātis bonū ē reis ⁊[m] queꝝ
iudicatū ē Cauillatoib3 istis abūde rñdebi9 s3 nō dz nobis h' eē ꝓpositū arguta
disserere et phiām ī has āgustias exsūa maie[te] detrhē q̄to sati9 ē ire apta uia et
recta q3 t' ipi flex dispone qs cū mag̃ molestia dēas relegē neq3. n. aliq̄ aliud iste
disputacoēs st̄ q3 īt'se ꝑite captāciū lusa dic pocius q3 nāle sit ī immēsū mētē suā
extēdē mag̃ ⁊ gnosa res ē, huāns ai9 nllos s' poī n coēs et cū deo tmōs patit'
ꝑmū tp'ulez nō accipit patāz esesū a allexādiaz a' si qd ē ī nc freq̄ncius oculis
lectꝰ uectꝰ solū patā ē illi q̄ciq3 suꝑma ⁊ vniusā circuitu suo cīgit hoc esse gneū
q3 iacēt maria cū tris ⁊ qd aer huānis diuina secernēs iā ɔiūgit ⁊ qd disposita
tot numinā īactꝰ suos excubāt deīn actā etatē dari s' nō sinit. Oēs igr āni me sūt
Nullū seculū magis ī genijs elusū ē nllū nō cogitacōni ꝑuiū tp9 cū euenit illa dies
q̄ mixtū h' diuinī huānim q3 secnat tpus hoc ubi īueni reliquā ipe me diei reddaz
nec nūc sū illis sum s3 grau ī renoq3 detineoꝛ ꝑhas morlis eui horas illi melioi ui,
te lōgiori q3 ꝓludit' Quēadmoꝝ nouez mēses tenet nos matris uterus et ꝑat nō

sibi s; illi loco manus inde(m) emitti / iā idonei spiritū t(ra)he et tarto durare sic ext(r)a
spaciū qd̾ ab infancia p(er) i(n) senectutē maluī ne sum(us) pactū. Alia ergo nos expectat
alius re(rum) status. nōdū celū n(isi) ex interuallo pati possum(us). P(ro)inde i(n)tedidi horā illa(m)
decretoriā p(ro)spice nō ē aīo supma s; corpi Quicquid circa te iacet re(rum) tāq(uam) hospital'
loci sarcinas specta tr(an)seundū ē excutit redeuntes nā sic i(n)trātē nō l(ice)t plus effere q(uam)
intulis i(m)mo ē qd̾ aduitā attulisti pro magna porcōda ē detrahit(ur) t(ibi) hec circu(m)iecta / no
uissimū uelamētū tue cutis detrahetur caro z diffusus sanguis discurrēs q(ue) p(er) totum
detrahent(ur) ossa n(er)uiq(ue) firmanita fluidor(um) ac labencium dies iste quē tāq(uam) extremū refor/
midas eterni natal' ē depone onus qd̾ cunctaris: tāq(uam) nō prius q(uam) relicto i(n) quo late/
bas corpe exitis l(ite)ris reluctaris tū q(uam) magno nixu mr̄is expulsus es Gemis ploras
et h(oc) ip(s)um flere nascētis ē s; tūc debat ignosci rudis et i(m)peritus oīum uenas ex m(at)r(u)m nor
uiscer(um) callido mollis q(ue) fomito emissū flauit aura libior dem offendit duri manus
tactus teneq(ue) adhuc et nullius rei gnarus obstupuisti i(n)t(er) ignota Nūc t(ibi) nō ē nouū separi
abeo cui(us) an p(ar)s fueris Equo aīo mēbra iam sup(er)uacua dimitte et istud corp(us) i(n)h(ab)i/
tatū diu pone scindet(ur) obruet(ur) abolebit(ur) qd̾ c(on)t(r)istaris ita solz si p(er)eūt sepe uelamīta
nascēciū Quid ista sic diligis q(ua)si tua istis opt(us) ē uenit uenit q(ui) te reuellet dies et
ex contub(er)nio fedi atq(ue) obidi uētris educat. Huic nūc q(uam) tu q(uan)tū potes subuolutaris q(ue) uiq(ue)
nec(essari)o q(ue) cohebit alienus tā l(oqui)t(ur) alcius sublimi(us) q(ue) meditare. Aliqn̄ t(ibi) archana rere
gent(ur) et discucie(n)t(ur) ista caligo et lux undiq(ue) clara p(er)cuciet. Imaginare tecū q(uan)tus sit
fulgor tot sideribus i(n)t(er) se lumē miscētibus nulla serenū umbra turbabit Equali splēdeb(it) oē
celi latus dies z nox aeris i(n)fimi uices s(un)t. Tūc i(n) tenebris uixisse te dices cū totā lucē
et totus aspexis quā nūc p(er) angustissimas oclor(um) uias obscure intueris et tū admiraris il
lam iā p(ro)cul qd̾ t(ibi) uidet(ur) diuina lux cū illā suo loco uideris. hec cogitaco aīo nil sor
didū sinit subsidere aīo nil humile nil crudele deos oīum re(rum) eē testes ait illis no ap
p(ro)bari illis i(n)stitui(re) i(n) parari iubet et eternitate p(ro)ponē q(ua)m q(ui) mēte p(re)cepit nullos horret exercitus
nō t(er)ret(ur) tuba nullius ad t(er)rorē minis agit(ur) qd̾ m(ihi) nō t(er)reat q(ui) mori sp(er)at se q(uo)q(ue) q(ui) aīum tā diu
iudicat manē q(ua)m diu retinet(ur) corporis uinclo solutū statū p(er)fusit id agit(ur) ut ē p(ost) mor
tem util' eē possit Cenius n(am) ipse erect(us) sit oculis tū multa ui iuc(tu)s aīo multa q(ue) re
cursat gentis honos Cogita q(uan)tū nob ex(em)pla bona p(ro)sint scies magnor(um) uiror(um) non
min(us) p(re)sencia eē utilē q(uam) memoriā. Vale. De p(ro)uidencie insidiarum que s(un)t ex
homine et de hominis officio et quo utendum sit Epistola 103

Quid ista circumspicis q(ue) t(ibi) p(ro)ueni(re) fortasse eueni(re) si possunt
et nō euenire incidencium dico ruinā aliq(ua) nobis incidunt nō insidiant(ur) illa pocius
uide illa deuita q(ue) nos obseruant q(ue) captant p(er)icula d(e) casu et si grauis naufragium face
mētulo cui ab homine homini cottidianum p(er)icl(u)m aduersus te h(oc) expedi h(oc) intentis oculis
intuere Nullū ē malū frequēcius nullū p(er)tinacius nullū blādius tēpestas minatur
anteq(uam) surgat crepat edificia anteq(uam) corruat. p(re)nunciat fum(us) i(n)cendiū subita ex homine p(er)ni
cies ē et eo diligencius tegit(ur) quo proprius accedit. Erras si istor(um) t(ibi) q(ui) occurrunt uultibus
credis hominū effigies h(abe)nt aīos ferar(um) n(isi) q(uod) illar(um) p(ri)mo(r) assultus ē p(ri)mus incursus q(uos) transiē nō
q(ue)runt nunq(ua)m n(am) illas ad nocendū n(isi) necessitas impellit hee aūt fame aut timore agunt(ur) ad pu
gnā homini p(er)dere homine(m) libet Tu t(ame)n ita cogita q(uo) ex homine p(er)icl(u)m sit ut cogites qd̾ sit hois
officium. z alter(um) intuere ne ledaris alterū ne ledas cōmodis oīum letis mouearis incomodis

et meminisse quam prestare debeas quam tamen sit metuendum quod consequeris non tantum ne noceat sed
sed ne fallat. Ceterum autem potius in philosophiam secede illa uixit sinu suo proteget in huius sacrario
eris aut tutus aut tutior ne arietant inter se nisi in eodem ambulantes. Ipsam autem ipsam philosophiam non
debebis iactare multis fuit periculi causa insolenter tractata et contumaciter. Tibi uitia detrahat non aliis
exprobet non abhorreat a publicis moribus nec hoc agat ut quicquid non faciat dampnare
uideatur licet sapere sine pompa sine inuidia. Vale. Qualiter secessio in ocium uel peregrinatio
non prosit sed noceat sine emendatione animi. Et de magnitudine et excellentia humani
spiritus quod non deceret laborem uel mortem uitare exemplo Socratis et Catonis insinuat. Epistola 104

In Nomentaneum meum confugi quid putas? urbem? ymo febrem et quidem subrepentem iam manum
mihi iniecerat. Protinus itaque parari uehiculum iussi Paulina mea retinente. Medicus di-
cebat initia esse mortis uenis sed motis et naturalem turbantibus modum exire perseueraui. Illud
in ore erat domini mei Gallionis qui cum in Achaia febrem habere cepisset protinus nauem ascendit
clamitans non corporis esse sed loci morbum. Hec ego Pauline mee dixi que mihi ualitudinem me-
am commendat. Nam cum sciam spiritum illius in meo uerti incipio ut illi consulam mihi consulere et cum me
fortiorem senectus ad multa reddiderit hoc beneficium etatis admitto uenit enim mihi in mentem in hoc
sene et adolescentem esse cui parcitur. Itaque quoniam ego ab illa non impetro ut me fortius amet
impetrat illa ut diligentius amem. Indulgendum est enim honestis affectibus et interdum etiam si premunt cause
spiritus in honorem suorum uel cum tormento reuocandus et in ipso ore retinendus est cum bono uiro uiuendum
sit non quamdiu iuuat sed quamdiu oportet. Ille qui non uxorem non amicum tanti putat ut diutius in uita
commoretur qui perseuerat mori delicatus est. Hoc quoque imperet sibi animus ubi utilitas suorum exigit nec
tantum si uult mori sed si cepit intermittat et suis commodet. Ingentis animi est aliena causa ad uitam re-
uerti quod magni uiri sepe fecerunt. Sed hoc quoque summe humanitatis existimo senectutem suam cuius maximus
fructus est securior sui tutela et uite usus animosior attentius si scias alicui tuorum esse dulce utile
optabile. Habet in se preterea non mediocre ista res gaudium et mercedem. Quid enim iocundius quam uxori
tam carum esse ut propter hoc tibi carior fias? Potest itaque Paulina mea non tantum timorem suum mihi imputare
sed etiam meum. Queris ergo quomodo mihi consilium profectionis cesserit? Ut primum grauitatem urbis excessi et illum
odorem culinarum fumantium que mote quicquid uaporis obruerit cum puluere effundunt protinus muta-
tam ualitudinem sensi. Quantum deinde adiectum putas uiribus postquam uineas attigi. In pastum emissus
cibum meum inuasi. Repetiui ergo iam me non permansit marcor ille corporis dubii et male
cogitantis. Incipio toto animo studere non multum ad hoc locus confert nisi se sibi prestat animus qui
secretum in occupationibus mediis si uolet habebit. At qui ille qui regiones eligit et ocium cap-
tat ubique quo distringatur inueniet. Nam Socratem querenti cuidam quod nil sibi peregrinationes potu-
issent respondisse ferunt non inmerito hoc tibi euenit tecum enim peregrinabaris. O quam bene cum quibusdam age-
retur si aberrarent. Nunc primum se ipsos sollicitant corrumpunt territant. Quid prodest mare traicere
et urbes mutare? si uis ista quibus urgeris effugere non alibi sis oportet sed alius. Puta te uenisse
Athenas puta Rodon elige arbitrio tuo ciuitatem quid ad rem pertinet quos illa mores habeat tu-
os afferes. Diuicias iudicabis bonum torquebit te paupertas et quod est miserrimum falsa. Quamuis
enim multum possideas tamen quia aliquis plus habet tanto tibi uideris deficere quanto uinceris. Honores iudi-
cabis bonum male te habebit ille consul factus ille etiam refectus inuidebis quotiens aliquem in fastis
sepius legis. Tantus erit ambitionis furor ut nemo tibi post te uideatur si aliquis ante te fuerit. Ma-
ximum malum iudicabis mortem cum in ipsa nil sit mali nisi quod ante ipsam est timeri. Exterrebunt te
non tantum pericula sed suspiciones uanis semper agitabis. Quid enim prodest euasisse tot urbes Ac-

agplutas. mediosq3 fugaz tenuisse p hostes ipa uox terrorē sumīstrabit nec tutus
q̄dē h̄ebit fides ɔtēnata seml' mēte q̄ ubi ɔsuetudiēz pauoris īprudi fecat ē ad
tutelā salutis sue ṁhil' ē Non.n. uitat s3 fugit mag̃ aūt p̄icli latem⁹ adūsi gra-
uissimū iudicabis malū ꝑ his quos amabis amitte cū īt̄iz h' tā īeptū cit q̄ flē
q arboib3 amenis et domū tuā ornātib3 decidūt folia. Q̄d q̄d te delectat eq̄
uidet ut uidēs dū uiuet ut aluī alio die casq̄ excuciet Sz q̄ ad moz frondiuz
iactā facilis ē q̄ renascūt sic ytoz quos amas quousq3 oblectamēta uite putas
eē dānū q̄ repant' ē si nō renascūt s3 nō erūt idē nec tu q̄dē eis. Oēs dies omīs
hora te mutat. s3 ī alys rapina facili⁹ apparet h' latz q̄ nō exap̄to fit. Alij
auferūt' ē ipi nobis furto s̄bducūt hoz nīl cogitabis n' remedia uulneibus
appōes s3 ipse t' sies solicitudinū cās alia spando alia despando si satis alteꝝ
alt' miscēs n' sp̄auis sī desp̄acōne n' desp̄auis sī spe Q̄d.n. p̄se peregnacō p̄des
se cuiq̄ potuit Nō uoluptates suas tēpa' nō cupiditates refrena' nō iras rep̄s-
sit nō idomites amoris ī petus fregit nulla demq3 mala aīo eduxit nō iudiciuz
dedit nō discussit ērorē. s3 ut puez ignorātez adhuc tp̄s rez aliq̄ nouitate deti-
nuit Ceteꝝ īconstānciaz mētis q̄ maxīe egra ē lacessit mobiliorē leuiorē q3 reddit
ipa tractacō Itaq3 q̄ petierāt cupidissīe loca cupidi⁹ desiūt et auiū mō trāsuo-
lāt cici⁹ q̄ q̄ uenerāt abeūt peregnacō noticiā dabit gēciū nouas t' mōciū formas
ondet īuisitata spacia cāpoꝝ ē irriguas p̄ēnib3 aq̄s ualles ꝑ alicui⁹ flumīs s̄b obs-
uacōne nāz siue ut nilus estiuo incremēto tumet siue ut tig̃s ēripit' ex oculis et
actus p occulta cursu ītegre sue magītudī reddit siue ut meandꝰ p̄taꝝ poetaꝝ oīuz ex-
ercitacō ē ludus īplicatus crebris anfractib3 et sepe ī uiciniū alueo suo admotus anq̄ s' iflu-
at flectit' Ceteꝝ neq3 meliorē faciat neq3 saniorē. Inē studia ūsadū ē ē īt auctorēs
sapiē ut q̄sita discas nōdū īuēta q̄ras sic eximēdꝰ aīus ex miserrima s̄uitute ī liberta-
tez asserit' Q̄dm q̄dē nescieris q̄d fugiēdū q̄d petēdū q̄d necessariū q̄d sup̄uacuū q̄d iustū
q̄d honestū sit nō erit h' peregnari s3 errāt Nullā t' opez feret ist' discursꝰ peregnaris.n. cū
affectib3 tuis ē mala te tua secūt' ut q̄dē seq̄rēt' lōgi⁹ abessēt nē ferres ista nō duces Ita
q3 illa3 te p̄mūt ē parib3 īcomodis urūt. Medicina egro nō regio q̄rēda ē p̄fregit aliq̄s
crus ꝑ extorsit articulz nō uehiculz nauēq3 ɔscēdit s3 aduocat medicꝰ q̄ fracta p̄s iūgat'
ut laxata ī locū reponat' Q̄d ergo aīuz tot locis fractū et extortū credis locoꝝ muta-
cōne posse sanari Maiꝰ ē istud malū q̄ ut gestacōe curet' peregnacō nō facit medicū
nō oratorē. Nulla ars loco discit' Q̄d ergo sapiā rez oīuz maxīa ī itinē colligit' Nullū
ē in crede it' q̄d se ex cupiditates ex iras ex metus sistat Al' si q̄d eēt agmīe fco
gēs illuc h̄uāna p̄geret tā diu ista urebebūt mala macerabūt q3 p̄ terras ē maria uagiz
q̄ndiu maloꝝ gestaueris cās fugā t' nō p̄desse miraris. tecū sūt q̄ fugis te igr̄ emēda
onā t' decthe ē emēda desidēia īt' saltē mōs ɔtine oēz excāis crade neq̄ciā Si uis pe-
regnacōnes h̄re iocūdas comitē tuū sana h̄erebit t' auaricia q̄ndiu auarꝰ sordi q3
h̄ebit tiūōr q̄ndiu ɔuersabis Nūq̄ seuiciā ī tortoris ɔtubernio pones īcēdēt libidiēs tuas
adulteꝝ sodalicia Si uelis uiciis exui lōge a uicioꝝ exēplis recedēdū ē Auarꝰ corruptoꝝ
seuus fraudulētus multū nocitū s3 p̄pe se fuissēt īt te s3 ad meliores trāsi cū Catonib3
uiue cū lelio cū Tubone Q̄s si quiuē ē grās uiuat cū Socrate cū zenone uisare
Alt' te docebit mori si necesse erit Alt' ꝑ q̄ necesse erit Viue cū crisypo cū possidonio h̄it'

tradēt dīnoȝ hūanoȝ qȝ noticiā sī uidebūt īope ēē nec tm̄ scire loq̄ z īollectaões
audieciū ība iactare . sȝ aīūz īdurare z adūsq minas erigē . Vnq ē. n. hui9 uite
fluctuātib z ꝯbid9 portꝯ tuttiā ꝯtēnere . stare fident adportū tela fortuē aduīsō
pectoē exape nō latitātez nec tēguisantez magn̄imes nos nā pduxit q̄ z ut qbi=
daȝ aīalib; ferū dedit qbidā subdolū qbidā pauidū ita nobis glo͛siū et excelsū sp̄z
q̄rētez nō ubi tutissiē sȝ ubi honestissiē uiuat sīllimū mūdo quē q̄tū mo͛rlibus
passib; licet seq̄t͛ emulat͛ qȝ p̄fert se laudari z aspici . Edit otīs oīūz ē sup̄ oīa ē
ꝯtiqȝ nlli rei sb͛mittat . nl illi uidāt͛ g̃ue nl qd uiꝝ īcuruet . Tribiles uisu forme
letū qȝ laboꝝ qȝ ꝯbime qdē si qs recris oclis īcueri illa possit z tenebs̄ prūpe nl=
tū p noctē hitat clorus dies ītrit aduisū . Tribiles uisu forē letūqȝ laborqȝ . Egregie vir=
gili9 nr̄ nō re dyxit tribiles ēē sȝ uisu . i . uideī nō ēē . Qd ī ꝯ ī ytis ē tā formidabi=
le q̄ fama wlgat . Qd ē obsecro te lucilli cur tīeat laborē uir mortē hō . Totiēs
occurrūt m̄ isti q̄ nō putāt sī posse qdq̄d facē nō p̄nt q̄ aiūt hos loq̄ maiora q̄ que
hūana nā sbstineat . At q̄to de illis ego meli9 existiō ego q̄ hi p̄nt facē sed noluūt
Deniqȝ quē nūq̄ ista destituē cētantez cui faciliora nō apparuē in actuz nō q̄ diffi=
cilia st̄ nō audem9 sed q̄ nō aude9 difficilia st̄ . Si tn̄ ex̄m desidātis accipite Socratē
ꝑpessitū senē ꝑ oīa aspa iactatū īuictū tn̄ z paup̄te q̄ g̃uiorē illi dōestica oīa facie=
bāt z laboēs quos militaēs q̄ ꝑtulit qbȝ ille domuit eꝯ̄cato siue uxorē ei9 moribus
ferā lig̃ua petulāte siue libos īdocilēs z mīri q̄ patri siliores sī uo ībello fuit q̄ ītrā
mōe q̄ ī libtate bell' ac tirānis seuiore . uigīti z septē ānis pug̃tū ē . Post fīita arā
xxx tirānis noxe dedita ē Ciuitas exqbus pleruȝ imīa ērāt nouissiā dānaō sbg̃=
uissīs hoīb; ipleta obiecta ē z religionū uiolatō z iuuētis corruptela q̄ ī mittere
ideos ipreo ī re p . dc̄s ē . Po9 hi carcē z uenenū usqȝ eo aīūz socratis nō mouē ut ne ul=
tū qdē mouerit . Illaz mirabilē laudē z sig̃larē usqȝ ad ex̄mū nc̄ hilariorē q̄sq̄ nec
trisciorē socrez uidit eq̄l' fuit ītāta ieq̄litate fortuē . Vis alteꝝ ex̄m accipe hūc . M . Cato=
nez recētiorē cū q̄o z īfestius fortuā egit et ꝑtinacius cū cū oīb; locis obstitissȝ nouissie z ī
mortē ondit tn̄ uirꝝ fortē posse īuita fortuā uiuē et īuita mori . Tota ille etas q̄ ī ar=
mis ē exacta cliuil; q̄ ītacta ꝯcupiēte iā ciule bellū z hec hi dicas nō minus q̄ socratez
ī seruitute uixisse n̄ forte Gn . pōpeiū z Cesarē et Crassū putas libtatis socios fuisse
Nemo mutatū Catonē totiēs mutata re p . uidit eūdē se ī oī statu p̄stitit ī ptura
ī re p . ī accusacōe ꝑuīcia ī cōtiōe ī exatu ī morte . Deniqȝ ī illa rei pu͛ce trepidacōne
cū illic Cesar eēt x . legioīb; pugnassīs summissq . z totis extreꝝ gēciū p̄sidys hic Gn .
pōpei9 satis vn9 aduersq oīa cū alij ad Cesarē īclinarēt alij ad pōpeiū solq cato fecat
q̄as rei . p . p̄tes sī aīo ꝯplecti noluis illi9 magn̄tudiēz ꝑtrib uideris illic plebē z oē
erectū adres nouas ulḡus . hic optiātes et eq̄stre ordinē qdq̄d eāt ī ciuitate scī z electi
duos ī medio relictos rē . p . z Catonē Mirabeis ī ꝯ cū aīaduteis actdē p̄amūqȝ z se=
rum arribobs achilez utrūqȝ . n . īꝑbat utrūqȝ exarmat hāc fert de utroqȝ sniāȝ aut se
sī cesar uīcāt moituꝝ sī pōpei9 exulatūz . Qd hēbit qd timēt q̄ ipē z uicto z uictoī cō=
stituerāt q̄ ꝯstituta ēē ab hostib; iratissīs potrant . Periyt itaqȝ ex decreto suo uidēs pos=
se ꝯtēni hoīes laborē pati ꝑ medias affrice sollitudiēs pedes duxit eꝯ̄citꝯ uidēs posse
tollācā sitȝ ī collib; arētib; sn ullis īpedimētis uicti eꝯ̄citꝯ reliq̄as ītrēs īopiā thō=
rus loricatꝯ tulit et quotiēs aque fuerāt occasio nouissi9 bibit . vides honorē z nota

posse ↄtēni eodē quo repulsꝰ ē die icomicō pila lusit vides posse nō timē
pōnciā supiorē ꝛ pōpeiū et Cesarē quoꝝ neū alteꝝ offendē uolebat n̄ ut
alteꝝ demeret sil' puocat vides tm̄ mortē posse ↄtēni ꝙ exiliū et exiliū sibi
indixit et mortē ꝛ itiꝫ bellū. Possꝰ itaqꝫ adūsa ista tm̄ tp̄e ai libeat mō
sbicē iugo collū. Inprimꝰ aūt respiciēde voluptates eneruant ꝛ effeminant
et mltū petūt mltū aūt afortuā petēdū ē de m̄ spāte opes auctoramta sūt
suiencium Argēti Auru et argētū et qd qd aliud felices domos onat reliquāt
Non pt ḡtis ↄstare lib'tas hāc si magno extimas oīa puo extiāda sūt. Vale.
Quatuor esse q̄ hoīeꝫ ipmae hoīs instigāt et quō singloꝝ uitet icomodiꝫ
Obe obsuāda ē sit ut tucior et ꝙ magis pro secū ꝰ ē nil mīq̄ face Epla 104
Quias dicā tu tm̄ sic audias Censeo ista pcepta quō sit ē pcapeꝫ q̄ rōe bonā
ualitudinē tueais sin metu eorꝰ. Considā q̄ sint q̄ hoīeꝫ ipmae istigēt mue
meo speꝫ iuidā Odiū metū. Cōtēptū exoībꝫ istis adeo leuissiꝰ ē ↄtēptꝰ ut mlti
i illo remediū eā delituerit Quē qs ↄtēnit calcat sin dubio ꝫ trāsit Neō hoī ↄtēo
ptinacit' Neō diligēt' noq ē macie iacēs ptit' Cuꝫ stāte pugtur Speꝫ iꝑboꝫ vita
bis si nil hūeris qd' cupiditatē alienā ꝛ iꝑbā irritet sꝫ nil isigne possederis
Cōcupiscūt' n. ꝛ sꝫ pauꝫ nota sūt Si raro iuidiā effugies si te nō igesseris ocul' si bona
tua nō iactaueris si scieris isinu gaudē Odiū aūt ex offēsa h' uitabis neīeꝫ lacessēdo
ḡtuite aquo te sensꝰ oīs tuebit' ffiut h' mltū piculosū qdā hodiū hūerūt n' inicū
Illud ne timeas pstab't ē ꝛ fortune mediocritas ꝛ igenij leuitas Cū te eē hoīeꝫ sciat
quē offendē sin piclō possit Recōciliaō tua facil' sit ꝛ ita timei aūt tā domi mo
lestū ē ꝙ foris tā asimus ꝙ alibis Nulli nō ad nocēdū satis uiriū ē Adice nc ꝙ
q̄ timēt' timet Neō potuit terribilis eē secure Cōtēpto sup ē cuiꝰ mōꝫ isua ptate
hīt q̄ illū s' adiūxit q̄ ↄtēnit' ꝙ uoluit nō ꝙ debuit cuiꝰ icomodū et artes
bone discutiūt ꝛ amicitie eoꝝ q̄ apd' aliquē potēteꝫ potētes sūt q̄bꝫ applicai expe
diet nō iplicai n' pluis remediū ꝙ piclꝫ astet Nil tm̄ eq̄ pdīt ꝙ qesce ꝛ mini
mū cū aliis loq plurimū secū Est qdā dulcedo smonis q̄ irrepit ꝛ eblandit'
et nō alit' ꝙ ebrietas a' amor secreta pducit. Neō qd audierit tacebit Neō q̄tū au
dierit loqt'. Qui rē nō tacuit nō tacebit auctorē. hīt vnꝰ q̄sꝫ aliquē cui tm̄ cre
dat q̄tū ipi creditū ē ut garrulitatē suā custodiat et ↄtētꝰ sit vnꝰ auribꝫ pplꝫ
faciet sic qd' mō secretū erat rumor ē. Securitatis magna porcō ē nil inīq̄ facere
Cōfusā uitā ꝛ ptbatā ipotētes agūt tm̄ metuūt q̄tū nocēt n' ullo tēpe uacāt
trepidāt n. cū fecerit herēt. Cōsciā aliud agē nō patit' ac sbinde rndē ad se cogit
dāt penas q̄sq̄s expectat q̄sq̄s aūt meruit expectat Tutū aliquā reos i mala ↄsciēcia
pstat nulla secura. Putat n' se ꝛ si nō depr̄hendit' posse depr̄hendi et it' somꝰ mo
uet ꝛ quot' aliuꝰ sceleꝫ loqt' de suo cogitat. Nō satis tutū Nocēs hūit aliq̄ndo
latēdi fortunā nūq̄ fiduciā Vale Ex affectibꝰ cum sint corpora capciose
disputat quā disputacōeꝫ euestigio damnat Epistola 106
Tardius rescribo ad eplās tuas nō ꝙ districtꝰ occupacōibꝫ sim hāc excusacōeꝫ
caue audias uacō ꝛ oēs uacāt q̄ uolūt Neīeꝫ res sequūt' ipi illas amplectūt'
et argumētū esse felicitatis occupacōeꝫ putāt Quid ḡo fuit q̄re nō ptinꝰ rescribē' ei
de quo q̄rebas resoluebat i ↄtextū opis mei scis n. me moralē phiāi uelle ↄplecti et

oēs adeas, q̄onec explicare. Itaq̄ dubitaui utrum differre te an donec isti rei suus
ueniret locus iu⁹ t' eē ordinē dīez Uidīamus iussū ē et tā diu longe nō detinē
Itaq̄ ex hoc ex illa sine rēu coheñciū excipaz et si q̄ erūt huiusmodi nō q̄rēta t' ultro
mittam Que sit tū itrogas q̄ sciē magis iuuat q̄ ꝓdesse Sz hc deq̄uo q̄ris bonum
an corpis sit bonū ꝓdest facit n · qd facit corps ē bonū agitat aīūz z quodāmodo
format z atinet Que g° ꝓpia bona corpis q̄ corpis bona st' corpa aūt st et q̄ al st naz
et hoc corps ē bonū hois nēē ē corps sit cū ip̄e sit corpalis Hienēoz n z q̄ alūt illd
et q̄ ualitudiēz ei⁹ ul' custodiūt ul' restituūt corpa st' ergo z bonū ei⁹ corps ē Nō
puto te dubitatū an affectus corpa sint ut aliud de ipō q̄ nō q̄ris īfulciaz tanq̄ ita
amor tristicia si q̄s an uultū nobis mutet ā frōtez astringāt an faciē diffūdat ā ru-
borez euocēt an fugiētes sanguinez Quid g° tā manifestas notas corpis īdis ī crimine
n corpe si affectus corpa st et morbi aīoz et auaricia z crudelitas īduiata uicia et
īstatū īemdabilez adducta g° et malicia z spēs oīs ei⁹ malignitas īuidia supbia g° et
bona Pmū q̄ cōtra istis st' Deīn q̄ eadē t' īdicia pstabūt An nō uides q̄tū oculis det
uigorē forti^{do} q̄tā itētōnez prudēcia q̄tā modestiā et q̄etē reuerēcia q̄tā serenitatem
leticia q̄tū rigorē seueritas q̄tā remissionē ueritas Corpa g° st q̄ colorē habitūq̄ corps mutāt
q̄ illis regnū suū gerūt. oēs aūt q̄s retuli uirtutes bōe st · z q̄cq̄d ex illis ē · Numq̄d ē du
biū ā q° qd tāgi pt ē corps tāgē · n et tāgi n corps nlla res pt ut ait lucreci⁹ Oīa āt
q̄ dixi nō mutarēt corps n tāgērēt g° corpa st' z nc cui tāta uis ut ipellat z cogat et
retineat z iubeat corps ē qd g° nō tīoz retinet nō audacia ipellit nō forti^{do} īmittit
et īpetū dat nō moderacō refrenat ac reuocat · nō gaudiū extollit nō tristicia ab
ducit Deniq̄ q̄cq̄d faci⁹ aut malicie aut uirtutis gerei⁹ īpio qd īpat corpi corps sit Quo
niz corpi affert corps bonū corpis corpalis bonū hois z corpis bonū ē · Itaq̄ corpal
est qm̄ uoluisti morē gessi t' nc ip̄e dicā m qd dicturū eē te uideo latrūcul' ludim⁹
īsupuacuis sbtilitas terit Nō faciūt bonos ista s; doctos. Apcioz res ē sapē immo simpli
cior Paucis ē ad bonā mētez uti lrīs s; nos ut cetera īsupuacuū diffūdim⁹ ita phiaz
ipsaz q̄admodū rez oīuz sic lrāz q̄z itēpancia laboram⁹ nō uite s; scole discim⁹ · Uale ·

Lib' xx Que paciēda st' āmbulāti ꝓ itinus uite uiaz et q̄ pmeditacio
leuissiā facit z gruiā · z q̄lit' uarietas mōrlitatū z fatū eq̄nimit' ferenda ē · E^{la} · 101

Tua illa prudēcia tua ubi ī dispiciēdis rebus utilitas ubi magnitudo iā pu-
silla res te tāgit sīu occupacōnes tuas occasiōez fuge putaue si aīos dea
fient hīeāt · n · sane nomē qd illis nr epicur⁹ īposuit et uocēt q° turpi⁹
nō sit oībus reb⁹ tuis desiit illi z q̄ opam tuā aiebat et te aliis imolestū eē credebat
nl hoz īsolitū nl īexpectatū ē Offendi rebus istis tā ridiculū ē q̄ q̄ri q̄ spargaris
ī publico aut īq̄neris ī luto Eadē uite cōdicō ē q̄ balnei turbe itineris q̄dam it mittūt q̄dam
īcadet Nō ē delicata res uiuē longam uiam īgressus es · z labaris oz z incures z cadas
z lassēris z exclames o mors id emenciaris alio loco comitez relinques alio efferes alio
timebis pei⁹mōi offensas emetiēdū ē confragosū hc iter · Non uult mori aīm ō oīa sciat
se uenisse ubi tonat fulmē sciat se uenisse ubi luctus z ulitores posuere cubilia cure
pallētesq̄ habitāt morbi tristisq̄ senectus ī hc cōtubnio uita degēda ē · Effugē ista nō
potes cōtēnere potes Cōtēnes aūt si sepe cogitaueris z futura psumpsis Nēō nō forcius
ad id cui se ꝓposuerat accessit et durius q̄ si pmeditata erāt obstitit At ō imparatus ē

leuissimā experiuit. Qd agēdū ē ne qd nobis īopinatū sit ra oīa nouitate grauiora sūt. hec cogitacō assidua pstabit ut nulli sis malo tiro. Amici me reliquerūt alius
oplauerūt aliū acusauerūt aliū pdiderūt aliū occiderūt aliū calcauerūt alii
ueneno aliū criminacōe petiere. Quidquid dixis multis accidit. Deinceps q multa et ua
ria sūt ī nos diriguntur. quedā ī nos fixa sūt, quedā uibrant et cū maxime ueniūt quedā in
alios puētura nos stringūt. Nil miremur eorum adque nati sumus q id nulli querenda quia
paria sūt oībus ita dico paria sūt. Nam ī qd effugit aliquis pati potuit. Equm aūt ius ē
nō quo oēs usi sūt sed qd oībus latū ē. Imperetur equitas aīo et sine querela mortalitatis tri
buta pēdamus. hyemis frigora adducit algendū ē. Estas calorē refert estuandū
ē. Intēpies celi ualitudinē tētat egrotandū ē et fera nobis aliquo loco occurret et hō
pnicōsior feris oībus. Aliud aqua aliud ignis eripiet hanc rerum condicōnē mutare nō
possumus id possumus magnū sumere aīum et ut bono dignū quo fortiter fortuita pa
tiamur et nē consenciamus. Illā aūt et hic qd uides regnū mutacōnibus tēperat. Nubillo sere
no succeduūt turbantur maria quieuerūt flant īuicem uenti noctē dies sequitur pars celi co
surgit pars mergitur. Contrariis rerum eternitas constat. Adhanc legē aīus optandus ē hanc
sequitur huic pareat et quecumque sūt debuisse fieri putet nec uelit obiurgare naturam. Opti
mū ē pati qd emendare nō possis et deū quo auctore cuncta proueniūt sine murmura
cōne comitari. Malus miles ē q imperatorē sequitur gemens. Quare impigri atque alacres
excipiamus imperia. Nec deseramus hunc operis cursū cui quidquid patimur intextū ē et sic
alloquamur iouem cuius gubernaculo moles ista dirigitur. Quemadmodū cleantes nr̄ uisitis
distissimis alloquitur quos ī nrm̄ sermonē mutare pmittitur. Ciceronis disertissimi uiri exemplo
si placuerit boni consules si displicuerit sciens ille me sequitur. Ducimus exēplum duc me
summe parens celsi q dominator poli quocumque placuit nulla parendi mora ē. Adsum impig
sic nolle comitabor gemens malo quam paciar sciens qd licuit bono. Ducunt uolentem fata
nolentē trahunt. Sic uiuamus sic loquamur paratos nos īueniat atque impigros fatū hic ē magnus
aīus q se ei tradidit. At cōtra ille pusillus et degener q obluctatur et de ordine mundi male
existimat et emendare mauult deos quam se. Uale. De modanda cupiditate discendi
et quanti profectus sit sapientem sepius audire et quam maiore impetu iuuenes adphiam
quam senes accedimus Ubi notat eos q phiam docent disputare nō uiuere. Epistula 108

Id dequo queris ex hiis ē q scire tm̄ eo ut scias pertinet sed michi loquimini pron
quod tras nec uis expectare libros quos cum maxime ordine contineres totam mo
ralem phiam partem statim expediam. Illud tm̄ prius scribam quemadmodum ista cupiditas discendi
q flagrare te uideo digenda sit ne ipsa ipediat nec passim carpenda sūt nec auide in
uadenda uniuersa per partes pueniemus ad totum. Aptari onus uiribus debet nec plus occupari
quam cui sufficere possimus. Nō quantū uis sed quantū capis hauriendū ē bonū tm̄ habe aīum ca
pies quantū uoles quo plus recipit aīus hic se magis laxat. hic nobis precipere. Athalum memini
cum scolā eius obsiderem et primus uenirem et nouissimus exirem ambulantem quoque illum ad aliquas
disputacōes euocarem nō tm̄ paratū discentibus sed obuiū. Idem magistri et docenti et discenti debet
esse propositum ut ille prodesse uelit hic proficere. Qui ad phum uenit quottidie secum aliquid boni ferat
aut sanior domū redeat aut sanabilior. Erit aūt phie uis est ut nō studentes sed conuersantes
iuuet. Qui ī solem uenit licet nō ideo uenit colorabitur. q ī unguentaria tabrna resederūt
et paulo diucius commorati sūt odorē secum loci ferunt et q ad phum uenerūt traxerit

q̄d nāc ē q̄ pdesset ī negligētib; attēde ad dictū negligētib; nō repugnātib;
Qd g° nō nouī9 quosdā q̄ m̄ltis apud ph̄m ānis resideunt et ne colorē q̄dē
duxūt Qdm̄ nouerī pseuerantissiōs ac assiduos quos q̄dē ego nō disciplos ph̄oꝝ
s; īq̄linos uoco Qdā ueniūt ut audiāt nō ut discāt sicut ītheatꝝ uoluptatis
cā addelectādas aures orōe ul' uoce ul' fabul' ducim̄ Magnā hāc auditoꝝ partez
uidebis cui ph̄i scola diuersoꝝ ocii sit nō id agūt ut aliq̄ illic uicia deponāt ut ali
quā legez uite accipiāt q̄ mores suos cōrigāt s; ut oblectamēto auriū pfruāt͛
Aliq̄ tñ et cū pugillarib; ueniūt nō ut res excipiāt s; ut u͛ba q̄ tā sñ pfectu aliō
dicāt q̄ sñ suo audiūt Qdā admagnificas uoces cōcitāt͛ et trāseūt īaffectū dicē
ciū alacres uultu ⁊ aīo n͛ alit͛ cōcitāt͛ q̄ solēt phrigii tibicīno sono semiuiri ⁊ ex
īpio fugiētes rapit illos instigat q; rerū pulcritudo nō u͛boꝝ inaniū sonitus si q̄d
acrit͛ q̄ mortē dictū ē si q̄d q̄ fortunā cōtumacit͛ iuuat ptin9 q̄ audiūt facere
afficiūt͛ illis ⁊ st' q̄les iubēt͛ si illa aīo forma pmaneat si nō ipetū isignē ptin9 ppl's
hōesti disuasor excipiat pauci illā q̄ cōceperant mētez domū pferre potuerūt Facile
ē auditorē cōcitare adcupiditatē recti Oib; n· nā fūdamēta dedit semē q; u͛tutū
Oēs adoīa ista nati sum9 Cū irritator accessit tūc illa aīa bō͞ ueluti soluta excitāt͛
nō uides q̄admoꝫ theatra cōsonēt quot aliq̄ dicta st' q̄ publice agnoscim9 et cōsēsu
ue͞ra ēē testam͛ Desūt īopie m̄lta auaricie oīa In nullū auarꝰ bonꝰ ē īse pessi9
Adhos u͛sꝰ ille sordidissi9 plaudit ⁊ uicijs suis fi' cōuiciū gaudet q̄to mag hc iu
dicas ēuenire cū aph̄o ista dicūt cū salutarib; p̄ceptis u͛sꝰ isterūt͛ efficaci9 illa eadē
dimissuri ī aīos īpitoꝝ Naz ut dicebat cleātes q̄admoꝫ sp̄us n͛r clariorē sonū red
dit cū illū tuba plongi canalis angustias tractū patētiore nouissīe exitū effudit
eadē negligēci9 audiūt͛ min9 q; pcutiūt q̄diu soluta orē dūr ubi accessē nume
ri et egregiū sensū astrinxē c͛ti pedes eadē s' illa sn̄ia uelut lacerto excussa re
torq̄tur· De cōtēptu pecunie m̄lta dūr et lōgissīs orōib; hoc p̄cipit͛ ut hoīes īaīo
nō īprio mo putēt ēē diuicias cū esse locupletes q̄ paup'' sue apta ē ⁊ puo se
diuitē facit mag aūt feriūt͛ aīm cū carmīa ei9 moi dicā st' Is minimo eget mor͛ta
lis q̄ minimū cupit q̄d uult ht̄ q̄ uelle q̄ satis ē p̄t p̄t Cuz h̄ atq; hui9 moī audim9
adcōfessione ueritatis adducim͛ Illi n· q̄b; nil satis ē admirāt͛ acclamāt odiū pecu
nie īducūt· hūc illoꝝ affectū uideris urgere hūc p̄me hūc honora relictis āb
iguitatib; et silogismis et cauillacōib; et ceteris acuminis irrita ludicris dic īaua
riciā dic īluxuriā / cū pfecisse te uideris et aīos audiēciū afficies īsta uehem̄
cius ueri sit̄e nō ē q̄tū pficiat tal' orō remedio intēta ⁊ tota ībonū audiēciū
u͛sa Facile n· re uera cōciliāt͛ īgenia adhonesti rectiq; morē ⁊ adhc docibilius
leuit͛q; corruptis īicit manū ueritas si aduocatū ydoneū nacta ē Ego certe cū
athalū audirē īuicia īhonores ī mala uite porātez sepe miseritū sū gnis huāni
et illū sblime altioreq; q̄ huāne fastigio c͛dedi ipe regē se ēē dicebat s; plus q̄ regere
m̄ uidebat͛ cui liceēt censurā agē regnāciū cū uero Cuz uo cōmēdare paupertatez
cepat et ondēt q̄ q̄dq̄d usuz excedēt pondꝰ ēēt supuaciū et graue ferenti Sepe exire
ēscola paupi libuit ceperat uoluptates n͛ras īducē laudare castū corpꝰ sobriā
mēsā puraz m̄tez nō tm̄ abillicitis uoluptatibus s; ī supuacuis libebat cāusicbe
gulā ac uētrez· Inde m̄ q̄dā pmāsere mi luculli mago n· ī oīa īcepta ueniā

Idem ad ciuitatis uitam reductus ex hiis ceptis pauca seruaui. Inde ostrea bolle
tos q in omnem uitam renunciatum est hiis n. non est sed oblectamenta sunt ad edendum saturos co
gentia quod gratissimum est adauib et se ultra capiunt facilibus facile descessura facile
reddita. Inde in omnem uitam ungentis abstinemus quoniam optimus odor in corpore est non lusu dicitur uino
stomachus carens. Inde in omnem uitam balneum fugimus decoquere corpus atque exinanire sudoribus
inutile simul delicatum que credidimus cetera proiecta redierunt ita tamen ut quorum abstinentiam interrupi
modum seruem. Et quidem abstinentie proximorem nescio an difficiliorem quam abscinduntur quedam fa
cilius animo quam temperantur. Quoniam cepi tibi exponere quanto maiori impetu ad philosophiam iuuenis acces
serim quam senex pergam. Non pudebit fateri quem in amorem pitagoras iniecit at sotion dicebat
quare ille animalibus abstinuisset quare postea sextius dissimilis utrique causa erat sed utrique magnifica. Hic
homini satis alimentorum citra sanguinem esse credebat et crudelitatis consuetudinem fieri ubi
in uoluptatem esset adducta laceratio. Adiciebat contrahendam esse materiam luxurie colligebat
bone ualitudini contraria esse alimenta uaria et nostris aliena corporibus. At pitagoras omnium
inter omnia cognationem esse dicebat et animorum commercium in alias atque alias formas transeuntium. Nulla si
illi credas anima interit nec cessat quidem nisi tempore exiguo dum in aliud corpus transfunditur. Videbimus
per quas temporum uices et quando pererratis pluribus domiciliis in hominem reuertatur. Interim sceleris
hominibus ac parricidii metum fecit cum possint in parentis animam inscii incurrere et ferro morsuue uio
lare si in quo cognatus aliquis spiritus hospitaretur. Hec cum exposuisset sotion et impleuisset ar
gumentis suis nec credis inquid animas in alia corpora atque alia describi et migrationem esse quod dicimus
mortem non credis in hiis pecudibus ferisque aquis mersis illum quondam hominis animum morari non credis nichil perire in hoc mundo sed mutare regionem nec tantum celestia per certos circuitus
uerti sed animalia quoque per uices ire et animos per orbem agi. Magni ista crediderunt uiri
itaque iudicium tuum sustine ceterum omnia tibi in integro serua. Si uera sunt ista abstinuisse animalibus innocen
tia est si falsa frugalitas est. Quod istic crudelitatis damnum est alimenta tibi leonum et uulturum
eripio. His ego instinctus abstinere animalibus cepi et anno peracto non tantum erat mihi facilis con
suetudo sed dulcis agitationem mihi animum esse credebam nec tibi hodie affirmauerim an fuerit. Queris
quomodo desierim. In tiberii cesaris principatum iuuentus mea inciderat alienigenarum sacra mo
uebantur sed inter argumenta superstitiones ponebatur quorundam animalium abstinentia. Patre itaque
me rogante qui non calumniam timebat sed philosophiam oderat ad pristinam consuetudinem non redii
difficulter mihi ut inciperem melius cenare persuasit. Laudare solebat attalus culcitam que re
sisteret corpori tali utor etiam senex in qua uestigium apparere non possit. Hec retuli ut probarem tibi
quam uehementes haberent tirunculi impetus primos ad optima quoque si quis exhortaretur eos si quis
impelleret. Sed aliquid preceptorum uitio peccatur qui nos docent disputare non uiuere aliquid discen
tium qui propositum afferunt ad preceptores suos non animum excolendi sed ingenium. Itaque que philosophia
fuit facta filologia est. Multum autem ad rem pertinet quo proposito ad quam rem accedas. Qui
grammaticus futurus uirgilium scrutatur non hoc animo legit illud. Egregium fugit inreparabile tempus
uigilandum est nisi properamus relinquemur agit nos agitque uelox dies inscii rapimur. Omnia
in futurum disponimus et inter precipitia lenti sumus sed ut obseruet quotiens uirgilius de celeritate
temporum dicit hoc uerbo illum utitur fugit. Optima quaque dies miseris mortalibus eui prima fugit
subeunt morbi tristisque senectus et labor et dure rapit inclementia mortis. Ille qui
ad philosophiam spectat hec eadem quo debet adducit. Numquam uirgilius inquit dies dicit ire sed fugere
quod currendi genus concitatissimum est et optimos quosque primos rapit. Quid ergo cessamus
nos ipsi concitare ut uelocitatem rapidissime rei possimus equare. Meliora preteruolant

Contra abstinentiam carnium

Iste sextius abstinebat a carnibus propter frugalitatem obseruandam et propter crudelitatem uitandam et propter luxuriam edomandam et sanitatem conseruandam. Sed pitagoras alia ratione abstinebat a carnibus

Dulcis id est delectabilis dulcior est. Hic dicit pignum esse grauem huius delectationem operari aut non habui incitus opacis in tempore fuit difficilis.

detiora succedūt. Quadmodū exampħora p̄mū qd' est sinceissimū effluit g̃uissi
mū qd'q3 turbidū q3 subsidit sic ĩetate nr̄a qd' ē optimū ĩp̄mo ē id exhauriri in
alios potꝰ patim̃ ut nobis fecē reseruemꝰ. Inhereat istud aīo et tanq̃ missū oracło
placeat Optima q̃q3 dies miseris mortalib3 eui p̄ᵃ fugit q̃i optā q3 uiuenes possuꝰ
discē possiꝰ facilē aīm3/ z adhuc tractabilē admeliora quertē q3 hᶜ tp̄us ydoneū
ē laborib3 ydoneū agitādis pstudia ĩgenijs ē et exercādis p opa corpib3 qd' super
ē segnius et lāguidius ꝑpꝰ a fine Jtaq3 toto hᶜ agaꝰ aīo z omissis adq̄ diuitimus
ĩreȝ unā laboreꝰ ne hāc tp̄is ꝑtinacissimi celitatē quā retinē nō possuꝰ relicti
deinū ĩtelligaꝰ. p̄mꝰ q̄sq3 tanq̃ optiꝰ dies placeat et redigat̃ in nr̄ȝ. qd' fugit
occupādū ē. h̄ nō cogita rᶜ q̄ g̃matici oculꝰ circum istd' legit id optimū quiq3 p̄mū
eē dieȝ/ q3 subeūt morbi q3 senectꝰ p̄mit z adhuc adolescenciaȝ cogitātib3 sup̄
caput ē ß ait Vgiꝰᵐ sup una ponē morbos z senectutē nō me ħalle ĩmeito/ sene
ctꝰ .n. ĩsanabil' morbꝰ ē p̄tea iq̄t hᶜ senectus nomē iposuit t̄steȝ illā uocat sub
eūt morbi t̄stis q3 senectꝰ Nō ē qd' mireis exeadē mā̄ suis quisq3 studijs apta colli
gē Ineodē p̄to bos h̄baȝ q̄rit Canis leporē Ciconia lacertȝ Cū ciceronis librū de
p̄tp̄nd it hic filologꝰ a'q's hic g̃maticꝰ hic phiȝe deditꝰ aliꝰ alio curā suā mittit
phūs admirat̃ ꝗ̄ ꝯtra eā dicta tā mlta potuisse cū adhāc eadē lectōeȝ filologꝰ ac
cessit hᶜ sb̄notat duos romanos reges eē quoȝ alt' prē nō hēt alt' mrē. Nā desiu
nne dubitat̃ Antipr̄ illꝰ nume nepos dr̄ p̄tea nōt eū quē nos dictatorē dicimꝰ
et ĩhystorijs ita noīari legiꝰ apd' āntiquos mgr̄ȝ ppli uocauert̄ hodie q3 id extat
ĩ anguralib3 libris et testiōniū ē q3 q̄ abillo noīat̃ mgr̄ eq̄tū ē. Eq3 nōt romuluȝ
ꝑisse sol' defectōe ꝓuocatōe adꝑptꝫ ē crregib3 fuisse id ita ipōtificalib3 libꝰs ᶜa q̄
putāt z fenestrellaȝ eosdeȝ libros cū g̃maticꝰ explicuit p̄mū uba ꝯꝑssa abiē dic
a Cicōne .i. re ipā ĩcomētariū refert nec minꝰ sese Vnē se ipse deīn trāsit adea q̄ cō
suetudo secali mutat̃ tanq̃ ait Cicero. qm sumꝰ ab ipā calce eiꝰ ĩtpellatoe reuo
cati/ hāc quā nūc lectio creta uocaꝰ calceȝ āntiq̄ dicebāt Deīn manes collig̃t ūsa
et ĩp̄ mos illos d'affrano sc̄ptos cui nec ciuis nec hostis q̄ uolt ꝓsuo crede reddere
ope p̄ciū ecco si ait ĩteligē apd' āntiquos nō tm̄ auxiliū significabile si opa ait
neies potuisse ĩsapiōeȝ neq3 ciuē neq3 hostē reddē ope p̄ciū efficiē d'inde putat qd'
ĩuenit cōn uisū sit vgilio dicē quē sup igēs porta tonat celi Enniꝰ hᶜ ait homeō
se surripuisse ennio vgiliū eē .n. apd' cicōneȝ ĩhis ipis de re. p. hᶜ epig̃ma ē nō fas eē
placaw celestiū ascēdē cuiq̃ ē. Anchi soli celi maxiā porta patet Sȝ ne et ipē diuȝ
aliud ago ĩfilologū a' g̃maticū delabar illud admoneo audiciōeȝ phrorȝ lectōeȝ q3
adꝑpositū btē uite ĩtēdi Nō ut vba p̄sca a' ficta captes z trāslacōes ĩpbas figuras q3
dedi s̄ ut ꝓfutā p̄cepta z magnificas uoces z aīosas q̄ mox ĩreȝ trāsferāt̃ sic ista
distaꝰ ut q̄ fuert̄ uba sit opa Nullos aūt ĩhēu d'oīb3 mortalib3 iudico q̄ q̄ phiāȝ ue
lut aliqd' artificiū uenale dediceīt q̄ alit' uiuūt q̄ uiuēdū eē papuit exēplo
.n. se ipōs ĩutilis disciplie ꝯtuīsert Nulli nō qd' uicō q3 ĩsecāt̃ obnoxij Nō magis
m̄ p̄t q̄sq̃ talis ꝓdesse p̄ceptor q̄ gubnator ĩtēpeᵗᵉ nauseabūdꝰ tenenduȝ
rapiēte fluctu gubnaculū luctādū cū ipō mai ecripiēda sᵗ uēto uela q̄
dicit me p̄t adiuuare rector nauigij attonitꝰ z uomitās Dī Vos maiore
putas uitā tēpestate iactari q̄ ullaȝ rateȝ. Nō loq̄ndū s̄ gubernandum

Omnīa q̄ dicit quē intuebam audiētez iactāt ꝯena alieā ſt· dixit illa plato· dixit
zenon· dixit crisippus et possidonius et ingēs agm̄ nō tot ac taliū quō ꝓbare possit
sua esse mōstbo faciāt q̄ dixit· Quī q̄ uolueras adꝑfic ias dixi nt desiderio tuo
satisfaciaz ⁊ ī altāz ītegrū qd exegeras trāsferaz ne adrez spinosaz ⁊ auibȝ erectis
curiosis qȝ audiēdaz lassꝰ accedaz· Vale· Multis argumentis ostendit
sapientem sapienti prodesse Epistola 109

An sapiēs sapiēti ꝓsit scire desidēas dicis plenū oī bono eē sapiētez ⁊ sūma
adeptū· Quō ꝓdesse aliqs possit sūmuz tenēti bonū q̄rit̄ ꝓst ītˀ se boni exercent
n· uirtutes et sapiām īsuo statu ꝯtinēt desidant utqȝ aliquē cū quo ꝯferat cū quo q̄rat
peritos luctādi usꝰ exercet musicū q̄ paria didicit monet opꝰ ē ⁊ sapiēti agitacōe uirtu
tū· Ita q̄admōz ipē se monet sic monet̄ abalio sapiēte· Qd sapiēs sapiēti ꝓderit
īpetū illi dabit occasiōes actonū honestaz cōmonstbit pt hī aliqs suas cogitacōes expri
met docebit q̄ īuenerit· Sēp n· ⁊ a sapiēte restabˀ qd īueniat ⁊ quo aīus eiꝰ excurrat· Malus
malo nocz faciat qȝ peiorē ita meta ītādo tristitie assētādo uoluptatibus laudādo et
tū maxime laborāt mali ubi plurimū uicia miscuerē ⁊ munū collata nequicia ē· Ergo
ꝯtrario bonꝰ bono ꝓdīt quō īqs gaudiū illi affert fiduciā ꝯfirmabit ex conspectu mutue
trāqllitatis crescit utriusqȝ leticia· Pretera quedā illi rez sciat· nō n· oīa sapiens scit
⁊ si sciret breuiores uias rez aliqs excogitare posset ⁊ his indicare ꝑ quas facilius totū corpꝰ
circūfertur ꝓdit sapiēti sapiēs nō n· tm̄ suis uiribȝ ſȝ ipsius quē adiuuat pt ille q̄dē ꝓ ⁊ reli
cto explicare ꝑtes suas utit̄ ꝑpria uelocitate ſȝ nichilominus adiuuat ⁊ currētez hortat̄· Nō n· tm̄ pro
desse sapiēs sapiēti ſȝ et ipē hoc stultis dat· hec illi maz ꝑpaz ⁊ ille nil agit uno mō dicas ſȝ
nō eē ī melle dulcedinē· Nā ipē ille q̄ eē debeat ita aptata lingua palatoqȝ ē adhuc
mōi gustū ubi ille talis sapor eū nō capiat ſȝ offendet̄ Sūt n· quidaz quibȝ morbi
uicio mel amaz uideat̄· Oz utrūqȝ valere ut ⁊ ille ꝓdesse possit ⁊ hic ꝓfuto materia ydo
nea sit· Ensūmū īqt ꝑductū calorē calefieri supuacuū ē ⁊ ī sūmū ꝓductū bonū
supuacuū ē qd ꝓsit· Nūqd instructus oībȝ rebȝ agricola abalio instrui q̄rit̄· Nūqd armatus
miles q̄ntū ī aciē exituro satis ē uti āplius desidat· g° nec sapiēs satis n· uite instru
ctus satis armatus ē addis ⁊ ideo q̄ ī sūmo ē caloē ei nō opꝰ ē adiecto caloē ut sūmū teneat
ſȝ ipē se īqt calor ꝯtinet· Primū multū īterest īter ista q̄ ꝯpas· Calor n· unꝰ ē ꝓdesse uariū
uz ē deīn calor nō adiuuat̄ adiectōe caloris ut caleat sapiēs nō pt ī habitu mentis sue
stare n̄i amicos aliqs similes sui admisit cū quibȝ uirtutes suas cōicet· Adijce nūc quod oībȝ īter uir
tutibȝ amicicia ē itaqȝ ꝓdest q̄ uirtutes aliciꝰ pte sui amat amandas qȝ ī uicē pstat silia
delectāt utiqȝ ubi honesta sūt ⁊ ꝓbare ac ꝓbari sciūt· ē nūc sapiētis aīuz perite mouē nō alius
pt q̄ sapiēs quō g° adrocez mouēdā rōne opꝰ ē sic moueat̄ rō ꝑfecta opꝰ ē rōe ꝑfectā ꝓdes
se nob dicit̄ et q̄ media nobis largiāt̄ pecuniaz grām īcolumitatē alia īusū uite cara
ꝗ necīa· Ex his dicet̄ ē stultus ꝓdesse sapiēti ꝓdesse aūt ē aīuz sīm nāz mouē uirtute
sua ⁊ eiꝰ q̄ mouebit̄ hoc nō sīn ipsius qȝ q̄ ꝓdit bono fiet· Necesse ē n· alienā uirtutē exer
cēdo exerceat ⁊ suā· Sȝ ut remoueas ista q̄ aut sūma bona sūt aut sūmoz efficiencia nichilominus
ꝓdesse īter se sapiētes possūt īuenire n· sapiētez sapiēti ꝑ se res ē expetenda qȝ nā bonuz
oē cuiꝰ ē bonū ē si sit q̄sqȝ diligat̄ bono quēadmōz sibi· Necesse ē ex hac argumēti cā ī altez
traiciaz· Querit̄ an deliberaturus sit sapiēs an īꝯsilium aliquē aduocaturus qd facere illi
necesse ē cū adhuc ciuilia et domestica uenit̄ et ut ita dicā mortalia· Ex his illi sic

op9 ē alieō ɔsilio quō medico quō gubnatori quō aduocato ⁊ litis ordinatori
pdit g° sapiēs aliquē sapiēti suadebit eū· ſi illis q° mag ac diuinis ut dixim9
coīt honesta tractādo ⁊ aīos cogitacōes qꝫ miscēdo, ī utilis erit ꝓtea ⁊ ꝑm nāȝ est
aīos ꝯplecti ⁊ aīoꝝ auctū ut suo ꝑe lectaī· Naȝ n ħ secā9 ne ūta q̄d e nob ꝑma-
nebit ā ꝯcedo sensū ualet ūta aut suadet ꝑnā bn collocaē ꝯstitutꝰ ꝯsule deli-
bāre ⁊ ītendē aīūs ꝯfacili9 ītēdit explicabit qꝫ q̄ aliquē s' assūpsit ꝗuit itaqꝫ aut
ꝑsum uiꝝ a' ꝑficere; uicinusq ꝑfecto· ꝑdit aut ille ꝑfēus ſi ꝯsiliū cōi prudencia
inuenerit sicut hoīes pla ī alieno negocio uidē q̄ ī suo hᶜ illis euenit q° amor
sbexcecat qbꝫ; despectū utilitatis tiōr ī ꝑiculo excutit ı ncipiet sepe secuior ⁊ ex
metū posita ſi mitelos9 q̄dā ſt q̄ ē sapiētes ī alio q̄ in se diligēa9 uidēt ꝑt illd
dulcissimū ē honestissimū idē uelle atqꝫ idē nolle sapiēs sapiēti ꝑstabit egregiū
op9 pari iugo ducet· ꝑsolui q exegeras q̄ꝗ ī ordine rez erat q̄d moral' ꝑhie uolu-
bus ꝯplectam Cogita q̄d soleo t' frequēt dicē ı̄stas nos nil aliud q̄ actum ex̄e docēt
n illo reūtor q̄d ista me res iuuat fortiorē; facias, iustiorē; tēpatiorē, inidū ex-
erci uacat adhuc medico ī opa ē q̄d me posites stacꝫ ī utilē magnā ꝑ inusisti ex-
ꝯge inde ducebas ītrepidū fore· ſi ēta me gladij circuierit ī si mucro tāget iugu-
liꝫ ducebas securꝫ eē ſi ēta me flagrāt ī cendia ī si turbido tēto totaꝫ nauē meaꝫ
rapet maū hāc in ꝑtatuꝫ uoluptate ut glās ꝯtenas p.. docebis īplicita
soluē Ambigua distīguē obscura ꝑspicē nō doce q̄d nāē ē Vale· Lib xxi9
Non optādos deos īfestos eē ul' ſi mal' ēt q̄uō prestātia sepr9 ꝑhia noticia

Ex nomētaneo meo te boī ⁊ mali nāȝ ⁊ sapiciau hēr hīū et q tiepe ē ociaꝫ ī aliqua et poleta repone bēaꝫ uitaꝫ ē pla xxo 110·
saluto ⁊ iubeo hēe bonā mētē; hoc ē ꝑpicios deos oēs q̄ hēt placatos
⁊ fauētes q̄sq̄s s' ꝑpiciat' Sepone ī pmia q̄ qbꝫdā placuit vniauiqꝫ nr̄ꝫ
pedagogū dari deū nō q̄dē ordinariū· ſi hūt ī feriores note ex hoꝝ nūo q° ouidi9
ait deplebe deos Ita tū hᶜ sepanas uolo ut memineris maiorēs nr̄os q̄ crediderūt
stoicos fuisse singlis n et geniū ⁊ iunonē dederūt ꝑgea uidebi9 ītm diis uacet ut
puatoꝝ negocia curēt Interī illd sito siue assignati sum9 siue neglecti ⁊ fortune
dati nulli te posse īprecari ꝗtq̄ grui9 q̄ si ī pcatus sibi ut se hēat iratū ſi nō est
ipe aucꝫ quē pena dignū putauis optes ut īfestos deos hēat hēat ī q° ⁊ si uide-
tur eoꝝ fauorē pducti adhibe diligēciā tuā et ītuē q̄d sit res nr̄e nō q̄d nocēt ⁊ sacis
pla mala ꝯtigē nobis q̄ accidē· quot n q̄d felicitatis ē cā ⁊ initiū fuit q̄d cala-
mitas uocabat' quot mag ꝯgtulacōē ⁊ accepta res s' gdū ꝯstruxit ī pcepe ⁊ ali-
quē iaꝫ eminētē; alleuat' ī taq̄ ibi adhuc staēt unde tuta cadūt ſi ipꝫ illd cadē
nō hēt ī se mali ꝗtq̄ si extū spectes ulr quē neīe; nā deicat ꝑe ē rez oīū tim9
ꝑe ē iqꝫ illd vn felix erit ⁊ illd vn īfelix emittit nos utꝗ extēdi9 ⁊ lōga ꝑe ac
metu facis9 ſi si sapis oīa huāna ꝯdicōē metiē simul ⁊ q̄d gaudes ⁊ q̄ times ꝯtrahe
diu Est aut tāti nil gaudē n q̄d diu timeas Eꝫ q̄ istd malū astringo nō ē q ꝗtq̄ diu
timēdū puter uana st ista q nos mouēt q̄ nos attonitos hūt nēo nr̄ꝫ q̄d uerū
eēt excussit ſi metū alt alii tradit nēo ausus ē adid q° ꝑturbabat' ꝯcedē accedē et
nāꝫ ac bonū tiōis sui nosse Itaqꝫ res flā et inanis hūt et adhuc fidē q̄r nō
coarguunt' tāti pute9 oculos ītendē iā appēt q̄ bēua q̄ ī certa q̄ tuta timeāt'
talis ē aīoꝝ nr̄oꝝ ꝯfusiō q̄lis lucrecio uisa ē Nā uelutī pueri trepidāt atqꝫ

oia͂ ceci ĩ tenebꝛis metuũt ita nos ĩ luce timeam⁹ ſꝫ ſctm luceꝛe nõ timem⁹ ĩ luce
oia͂ nobis facim⁹ tenebꝛas nil uidem⁹ nec noceat nᶜ q͂d expediat tota uita ĩcurſitam⁹
nᶜ ob hᶜ reſiſtim⁹ aut circũſpecti⁹ pedẽ ponim⁹ vides aũt q͂ ſit furioſa res ĩ tenebꝛis ĩpetꝰ. At
me h͂cule id agim⁹ ut lõgi⁹ reuocãdi ſim⁹ ⁊ cũ ignorem⁹ quo feram̃ ueloat̃ tñ illo q͂
ĩtendi⁹ ꝑſeuam⁹ Sꝫ luceſce ſe uelim⁹ pt imo aũt mõ pt ſi q͂s hãc humanoꝝ diuinoꝝ
q͂ꝫ noticiã ſcĩa accepit ſi illa ſe nõ ꝑfudit ſꝫ ĩfecit ſi eadẽ q͂uis ſciat retractauit ⁊ ad
ſe ſepe retulit ſi q͂ſiuit q͂ ſint bona q͂ mala q͂bꝫ hᶜ falſo ſit nomẽ aſcriptũ ſi q͂ſiuit de
honeſtis ⁊ turpibꝫ de ꝓuidẽcia ⁊ nᶜ ĩ͂ h͂ humani ĩgenij ſagacitas ſiſtit̃ ꝓſpice ⁊ ultᵃ mũdũ
libet quo ferat̃ vñ ſurrexit ĩ quẽ exitũ tãta reꝝ uelocitas ꝓꝑet Ab hac diuina ꝯtẽpla
cõne abductũ aĩũ ĩ ſordida ⁊ humilia ꝑtrax⁹ ut auaricie ſuiret ut relicto mũdo t͂miniſq͂ꝫ
eius ⁊ dn͂is cũcta circũeũtibꝫ t͂ras rimaret̃ et q͂ret q͂d ex illa mali effoderet nõ ꝯtent⁹
oblatis. Q͂cq͂d nobis bono futũꝫ erat de⁹ ⁊ parẽs nr̃ ĩ ꝓxĩo poſuit nõ expectauit ĩq͂ſitõẽ
nr̃ã ⁊ ultro dedit nocituᵃ altiſſĩe ꝓſſit nil n͂ı̃ de nob̃ q͂ri poſſum⁹ ea q͂bꝫ perirem⁹ nolẽte reꝝ
nãᵃ et abſcõdẽte ꝓtulim⁹ addixim⁹ aĩũ uoluptati cui ĩdulgẽ initiũ oĩũ maloꝝ ẽ ĩ͂ tra
didim⁹ ambiciõibꝫ ⁊ fame ceteris eq͂ uanis et inanibꝫ Q͂d g͂ nũc te hortoꝛ ut facias nichil
noui nᶜ n͂ nouis mal̃ remedia q͂rũt̃ ſꝫ hᶜ pmũ ut tecũ ipẽ diſpicias q͂d ſit neccĩũ
q͂d ſupuacuũ. nccĩa t̃ ubiq͂ꝫ occurrẽt ſupuacua ⁊ ſp ĩ toto aĩo q͂rẽda ſt̃ Nõ ẽ aũt q͂ te nĩis
laudes ſi ꝯtẽpſeris aureos lectos et gemmeã ſuppellectilẽ Que ẽ n͂ u͂tꝫ ſupuacua ꝯtẽ
nere tũc te admirare cũ ꝯtẽpſeris nccĩa nõ magnã rẽ facis q͂ uiuẽ ſiñ regio apparatu
potes q͂ nõ deſideras milliarios apros nᶜ liguas ꝑenn copie reꝝ ⁊ alia portẽta luxu
rie iã tõ aĩalia faſtidiẽtis et c͂ta mẽbra ex ſinglis elligẽtis Tũc te admirabor ſi nõ
ꝯtẽpſeris ĩ ſordidũ panẽ ſi t̃ ꝑſuaſeris h͂bã ubi nccẽ ẽ nõ pecore tm ſꝫ hoĩ naſci ſi ſcie
ris cacumĩa arboꝛ explemtũ eẽ uẽtris ĩ que ſi p͂cioſa cogeri⁹ tãq͂ recepta ſuatẽ ſiñ faſti
dio ĩplẽdꝰ ẽ Q͂d n͂ ad rẽ ꝑtinet q͂d accipiat ꝑditur⁹ q͂cq͂d acceperit delectãt te diſpoita
q͂ t͂ra mariq͂ꝫ capiũt̃ alia g͂ g͂cioſa ſi recẽcia ꝑferũt̃ ad mẽſaꝫ alia ſi diu acta ⁊ coacta
pinguſcẽ fluũt ac uix ſaginã ꝯtinet ſuã delectat te nitor hoꝝ arte q͂ſitꝰ At me h͂
cule iſta ſollicite ſcrutata uarieq͂ꝫ ꝯdita cũ ſubierãt uentrẽ una atꝫ eadẽ cupiditas
occupat̃ vis ciboꝝ uoluptatẽ ꝯtẽnẽ exitũ ſpecta Attalũ memĩ cũ mag͂ admiracõne
oĩũ h͂ dicẽ diu ĩq͂t m͂ ĩpoſuere diuicie ſtupebã ubi al͂ıq͂d ex illis alio atꝫ alio loco fulſe
rã exiſtimabã ſilia eẽ q͂ laterẽt his q͂ oñderẽt̃ ſꝫ ĩ q͂dã apparatu vidi totas opes urbis
celatas auro ⁊ argẽto ⁊ his q͂ p͂ciũ auri ⁊ argẽti uicẽ exq͂ſitos colores ⁊ ueſtes ult̃ nõ
tñ nr̃m ſꝫ fines hoſtiũ aduectas hĩc puerоꝝ ꝑſpicuos cultu atꝫ formã g͂ges hĩc femĩaꝝ
et alia q͂ res ſuas recognoſcẽs ſũmi ĩpij fortuna ꝓtulãt Q͂d hᶜ ẽ ĩq͂ aliud q͂ irritãe cupi
ditates hoĩũ ꝑſe ĩcitatas Q͂d ſ͂ uult iſta pecunie põpa ad diſcẽdũ auariciã ꝯue
nim⁹ At me h͂cule min⁹ cupiditatꝭ iſtinc effero q͂ attuleraꝫ ꝯtẽpſi diuicias nõ q͂ ſupua
cue ſꝫ q͂ puſille ſt̃ uidiſtiñ me q͂ ĩ͂ paucas horas illᶜ ordo q͂uis lentꝰ diſpoſitꝰ eſt
q͂ꝫ trãſierit hᶜ uitã nr̃ãꝫ totã occupauit Q͂d totũ diẽ occupare nõ potuit Acceſſit
illd q͂ꝫ tã ſupuacue m͂ uiſe ſt̃ h͂ntibꝫ q͂ fuerẽt ſpectãtibꝫ q͂ꝫ. hᶜ itaq͂ꝫ m͂ ipẽ dico quotiẽs
al͂ıq͂d tãle ꝑſtrīxit oculos meos quotiẽs occurrit dom⁹ ſplẽdida cohors c͂lta ſuoꝝ lectica formo
ſis ĩpoſita calonibꝫ q͂d miraris. q͂d ſtupes. põpa ẽ oñdũt̃ iſte res nõ poſſidẽt̃ ⁊ dũ placẽt
trãſeũt Ad ueras poti⁹ te ꝯ͂ute diuicias diſce paruo eẽ ꝯtẽtꝰ ⁊ illã uocẽ magn⁹ atꝫ aĩo
ſꝰ exclama hẽam⁹ aquã hẽam⁹ polẽtaꝫ Ioui ipĩ ꝯtrouſiã de felicitᵗᵉ faciam⁹ faciam⁹ oro te

ꝛ ſi iſta defuerīt. Turpe ē btā; uitā; ī auro ꝛ āgēto reponē eā tpe ē ī aqā ꝛ polēta
qd g° facias ſi iſta nō fuerīt. Queris qd ſit remediū īopie ꝑ famē famē finit. alioqn
qd īteſt magna an exigua q̄ ſuiē te cogūt. Qd refert qntulū ſit qd t̄ poſſit negaē for
tuā. hec ipā aqā ꝛ polēta ī alienū arbitriū cadit liber ē aūt nō ī quē paꝝ lʒ fortune
ſʒ ī quē nl. Ita ē nl deſidēs oʒ ſi uis iouē ꝓuocare nl deſiderantē; h̄ nob' attalꝰ dixͭ. Nā
dixͭ oīb; q̄ ſi uoles freqͭ̄t cogitaē id agis ut ſis felix nō ut uidearis ꝛ ut t̄ uidearis non
aliis. Vale. De uera phie magnitudine quam sophismata et cauillaciones

Quid uocent̄ latiē ſophiſmata q̄ſiſti preſtare non possunt. Epla. iii.
a me. multi tēptauerīt illi nomē īponē. nllū heſit. vʒ q̄ res ipā nō recipiebat̄
a nob' nc̄ ī uſu erat. noī qʒ repugnatū ē. aptiſſimū tn̄ vr̄ m̄ qͦ cicō uſꝰ ē cauillacōes
uocat. qb; qſqʒ ſe tradidit qſtiūculas qdē uafras nectit. Ceterū ad uitā nl ꝓfic̄ neqʒ for
tior fit neqʒ tēpacōr neq elacior. At ille q̄ phiā; ī remediū ſuū exercuit ingēs fit aīo plenꝰ
fiducie īexuꝑabil' ꝛ maior adeūti. qd magis euen̄ mōtib; quoꝝ ꝓcitas minꝰ appa̅et lōge
ītuētib;. Cū acceſſis tūc manifeſtū fit q̄ ī arduo ſūma ſint. Tal' ē mi lucilli uerꝰ et
reb; nō artificiis phs īcedito ſtat mirabilis celſꝰ magnitudinis uere. Nō exurgit ī plātas
nc̄ ſumis ābulat digitis eoꝝ moē q̄ mēdacio ſtaturā adiuuāt lōgiores qʒ q̄ ſūt uideri
uolūt. Cōtētꝰ ē magnitudiē ſua. qd ni cōtētꝰ ſit eo uſqʒ ccreuiſſe qͦ manꝰ fortuā nō porri
gat. Ergo ꝛ ſuꝑ humana ē par ſ' ī oī ſtatu reꝝ ſiue ſcdo curſu uita ꝓcedit ſiue fluctuat̄ et
ꝑ adūſa ac difficilia. hāc cōſtātiā cauillacōes iſte de qb; paulo an̄ loqbar ꝑſtaē nō poſſūt
ludit iſtis aīus nō ꝓficit et phiā a faſtigio deduc̄ ī planū. nc̄ te ꝓhibuerī aliqn̄ iſta agē
ſʒ tūc cū uoles nl agē. h' tn̄ hn̄t ī ſe peſſimū dulcedinē qndā ſui faciūt ꝛ aīū ſpē ſbtili
tatis īductū tenēt moꝛāt̄ cū tāta reꝝ moles uocet cū uix tota uita ſufficiat ut h' vnū di
ſcas uitā cōtēnē. qd regē. ſcdo opꝰ ē. nā neō illā bn̄ rexit n̄ q̄ cōtēpſiſſet. Vale.

Ostenso exemplo uitiis ostendit ī uetrāti ingenii prauitatem e fore emē
Cupio me hercle aīū tuū formari ut deſidās dabilem. Epistola. 112.
et īſtitui ſʒ ualde durꝰ capit̄. imo poci qd ē moleſtiꝰ ualde mollis capit̄ ꝛ cō
ſuetudie mala ac diutina fractꝰ. Volo t' exemꝑo artificō qm̄ referē nō q̄lʒ uitiūs uitis
patit̄ ſi uetꝰ et ꝗroſa ē ſi īfirma ꝗcil' qʒ q̄ nō recipiet ſurculū q̄ nō alet nc̄ applicabit
ſ' nc̄ q̄lītatē eiꝰ nrāʒ qʒ trāſibit. Itaqʒ ſoleꝰ ſuꝑ trāʒ ꝑcidē ut ſi nō ſdeat tēptari poſſit ſcdā
fortuā et itꝰ repetitā īfra trāʒ inſerat̄. hʒ de quo ſcribis ꝛ mādas nō hʒt uires īdulſit
uiciis ſimul et emarcuit ꝛ īduruit nō pt̄ recipe roēʒ nō pt̄ nutrē. At cupit ipſe noli
credē nō dico illū menti' t' putat ſe cupē ſtomacū illi fecit luxuria cito cū ea redib̄t in
gratiā. ſi dicit ſe offendi uita ſua nō negauiʒ qs n̄ nō offendit̄ hoīes uitā ſuāʒ am
ant ſimul ꝛ oderūt. Tūc itaqʒ de illo ferāꝰ ſnīāʒ cū nob' fidē fecit īuiſā iā ſ' ēē luxu
riam nt̄ illis male cōuenit. Vale. Dyaletice disputat perulta icōuemēcia ii
tutis nō eſſe aliā moralem de fortitudiē: et iusticia dottinā subinferens

De ſidās t' ſcbi a me qd ſentiaʒ de iſta qōē iactata Epistola. 113.
apud nrōs. an iuſticia prudēcia cetēreqʒ uirtutes aīalia ſit. h' ſubtilit' efficiꝰ
lucilli cariſſiē ut exercere īgeniū īt' irrita iudārī et diſputacōnib; in ꝑfuturis
ociū terere faciāʒ qd deſidās et qd nrīs uideat̄ exponā. ſʒ me ī alia ſnīā ꝑfiteoꝛ
puto qdā ēē q̄ deceāt ꝑ hetaſiāt paliatū qʒ. Que ſit g° q̄ antiquos mouerit dicā. Aīūʒ
cōſtat aīal' ēē cū ipe efficiat ut ſimꝰ aīalia ꝛ cū ab illo aīalia nomē h' traxerunt

Virtus aūt nil aliud ē q̄ aīus quodām̄o se h̄ns. g° aīal ē. Deīn̄ virtus aliqd agit. nil aūt
sin̄ īpetu pt̄ agi. Si īpetū h̄t q̄ nulli ē nisi aīali g° aīal ē. si aīal ē īq̄t virtus h̄t ipa virtu
tes q̄d ni h̄eat se ip̄az quo sap̄ns oīa p̄ virtutē gerit. sic virtus p̄se g° īq̄t ⁊ oēs artes aīa
lia ⁊ oīa q̄ cogitam̄ q̄q3 mēte cōplectim̄. seq̄t̄ ut multa aīaliū milia h̄itēt īhis angustijs
pectoris ⁊ singli multa sim̄ aīalia. q̄ multa h̄eam̄ aīalia. Queris q̄d aduersū istud r̄n
deat. Vnaq̄q3 ex istis res aīal erit multa aīalia nō erūt q̄r dicā si m̄ accomodaueris
sb̄tilitatē ⁊ īteacionē tuā. singla aīalia singlās dēnt h̄re sb̄as. ista oīa vnū aīm̄
h̄nt. Itaq3 singla eē poss̄t multa eē nō poss̄t. g° ⁊ aīal sum ⁊ hō nō tn̄ nos duos esse
dices q̄r sepati eē dēnt. ita dico alt̄ ab alio dz eē deductus ut duo sint. Q̄d q̄d ī vnū
multiplex ē, sb̄ vnā cadit nāz. itaq3 vnū ē. et aīus meus aīal ē ⁊ ego aīal sum. duo
tn̄ nō sum⁹ q̄r aīus mei ps ē. tūc aliqd p̄se numerabit̄ cū p̄se stabit. ubi nō alterius
mēbr̄ erit nō poterit uideri aliud q̄r dicā q̄r q̄d aliud ē suū oz eē ⁊ p̄p̄iū ⁊ totū ⁊ ī se ab
solutū. g° ī aliā me sm̄az p̄fessus sū. Nō .n. tm̄ virtutes aīalia erūt si h̄ recipit̄ s̄ op
posita q̄z illis uicia ⁊ affectus tāq̄ ira timor luctus suspicio ult̄ res ista p̄cedet. sine oēs
cogitacōēs alia erūt q̄d nullo° recipiēdū ē nō .n. q̄d q̄d ab hoīe fit hō ē. Iusticia q̄d ē
inq̄t aīus quodām̄o se h̄ns. Itaq3 si aīus aīal ē ⁊ iusticia. minime. hec .n. h̄itus aīi
ē et q̄dā uis. Idē aīus ī uarias figūs q̄uitit̄. et nō totiēs aīal aliud ē quot̄ aliud facit
nec illud q̄d fit ab aīo aīal ē. Si iusticia aīal ē fortitudo sic cetē virtutes. Nōtz desīt
eē aīalia sb̄ inde ā rursq3 īcipiunt ā sēp s̄t desinē virtutes nō p̄nt. g° multa aīalia ī
ī nūabilia ih̄ aīo ūsat̄. Nō s̄t inq̄t multa q̄ ex uno religata s̄t ⁊ p̄tes vnius ac mēbra
s̄t. Talē g° faciē aī nob̄ p̄ponim⁹ q̄lis ē idre multa h̄ntis capita q̄z vnūq̄q3 p̄se
pugt̄ p̄se nocet. Atq̄ nullū exillis capitib9 aīal ē ⁊ aīal caput. Cetez ipa vnū aīal ē.
Nēo mīmia leonē al' eē dixit. q̄ draconē h̄ ptes ei9 erāt. partes aūt nō s̄t aīalia.
Q̄d ē quo colligas iusticiā aīal eē. aīt inq̄t aliqd ⁊ p̄dest īpetū h̄t al' ē. uez ē si suū
īpetū h̄t. s̄ aīi. Q̄d aīal donec moriat̄. i. q̄d cēp hō donec moriat̄ hō est. equus equus
canis canis. trāsire ī aliud nō pt̄ iusticia. i. aīus quodām̄o se h̄ns. q̄d aī9 ic q̄ mō in
iusticia erāt tenet̄ īpore aīali ī aliud al' ei trāsire nō licz. ī eo illi ī quo p̄9 eē cepit p̄seuan
dū ē. p̄terea vn9 aīus duoz aīaliū eē nō pt̄ multo min9 plurīz. s̄ iusticia fortitudo tem
p̄ancia. ceterīz virtutes aīalia s̄t quō vnū aīm̄ h̄ebūt singlos h̄eant oz q̄ nō sūt
aīalia nō pt̄ vnū corp9 plurīū aīaliz eē. h̄ et ipi fatēt̄ iusticie q̄ ē corp9 aī9 . q̄d
fortitudo q̄ ē. i. aīus. Atq̄ vnū corp9 duoz aīaliz eē nō pt̄ s̄ idē aī9 inq̄t iusticie
h̄itu3 induit ⁊ fortitudis ⁊ tēpancie h̄ fi' poss3 si quo t̄pe iusticia eēt fortitudo
nō eēt tēpancia nō eēt. Nūc uo oēs virtutes simul s̄t ita quō singla erūt aīalia
cū vn9 aīus sit q̄ plus q̄ vnū aīal nō pt̄ facē. Deniq3 nullū al' p̄s ē alti9 aīalis
Iusticia aūt p̄s ē aīi nō ergo ē al'. Videor m̄ ī re cōfessa p̄dē opaz, mag̃ .n. īdignā
dū de isto q̄ disputādū ē. Nullū al' alti9 p̄s ē. trāspice corpa nulli nō et color p̄p̄9 est
et figūa sua et mag̃tudo. Int̄ cetā p̄pt̄ que mirabile diuini artificis īgeniū est.
hoc q̄z existimo q̄r ī tāta corpia rez nūq̄ ī idē īcidit ⁊ iaz q̄ silia uidēt̄ cū cōtulis diu
sa s̄t. tot fecit gn̄a folioz nullū nō suagp̄e̊ signatū tot aīalia nulli9 mag̃do cū alio cōuēt
utiq3 aliqd īt est. Exegit a se ut q̄ alia erāt et dissilia eēnt ⁊ īparia. virtutes ut dicitis
oēs pares s̄t. g° nō s̄t alia. Nullū nō al' p̄se aliqd agit. virtus aūt p̄se nil agit s̄ cū hoīe.
Oīa aīalia q̄ r̄onalia s̄t ut hoīes et dij q̄ ir̄ōnalia ut pecora. Virtutes aūt r̄ōnales sunt

sit q̄ nec hoīes s̄t

Qt q̃ nec hoĩes sᵗ nec dy gº nᶜ aĩalia Q̃ẽ rõnale al' nil' agit n p̃mū spẽm
alicu9 rei mutatū ẽẽ· deī ĩpetū cepit deī assēsio ↄfinatᵗ hūc ĩpetū q̃d sit
assensio dicaꝫ oꝫ me ãbulare tūc demū ãbulo cū h' dixi m̃ et approbaui hanc
oppiõnẽ meã oꝫ me sedẽ tc̃ demū sedeo h' assensio ĩ utute nõ ẽ· Puta n· prudẽciaꝫ
ẽẽ quõ assenciet oꝫ me ãbulare n̄ã nõ papit prudẽcia cũ ei cui9 ẽ pspiat nõ v'
n̄ã nᶜ ambulare p̃t nᶜ sedẽ gº assensionẽ nõ h̃t Q̃ã assensiõeꝫ nõ h̃t rõnale
aĩal nõ ẽ Vto si al' nõ ẽ rõnale ẽ Rõnale aūt nõ ẽ gº nᶜ aĩal ẽ Si utqꝫ aĩal est
vtq aūt bonū ẽ· ↄẽ bonū aĩal ẽ hᶜ m̃i faciūt p̃teꝫ fiuãe bonū ẽ et sinaꝫ ĩ scãtu ploẽt
dr̃e bonū ẽ et iuste discẽnẽ bonū ẽ gº z p̃teꝫ fiuãe al' ẽ et prudẽt dr̃e al' ẽ Eo usqꝫ
res exigitᶻ ut risū tenẽ nõ possio prudẽt tacẽ bonū ẽ ita et tacẽ z cenaẽ al' est
Ergo me hauꝫ titilare nõ desinaꝫ z ludos m̃ expstis meporis facẽ Iusticia z fortitu
do si aĩalia sᵗ ↄte terra sᵗ Q̃ẽ al' terrestre alget exsirit sitit gº iusticia alget forti
tudo esurit demẽcia sitit Q̃d porro nõ ĩtrogabo illos q̃ figurā hẽant ista aĩalia
an hoĩs an eq̃ an fere· si rotūdā illis an q̃lez dedit eis deus formaꝫ Q̃uerā ã aua
ricia z luxuria et demẽcia eque rotūde sīt sᵗ n· et ipse aĩalia· si has q̃ꝫ rotūda
uerīt Et iã nᶜ ĩtrogabo an prudẽs ãbulaco sit nᶜ ne ẽẽ ↄfiteãtᶻ nãẽ ẽ· Deinde
dicãt ãbulacõꝫ ẽẽ al' eãdẽ rotūdū nᶜ putes aūt p̃m ex m̃ris nõ expscipto loq̃ sime
sine ĩt' cleantẽ et discipl̃z ei9 Crispū nõ ↄuenit Q̃d sit ãbulacõ cleãtes aut spūꝫ
ẽẽ apñapali usqꝫ ĩpedes p̃missū Crisippo ipꝫ p̃ncipale q̃d ẽ gº nõ ipi9 Crisippi exº
s' q̃ss se uideret et ista tot alia quot mūdus nõ p̃t cape ↄ'ndãt· Nõ sᵗ inq̃t ĩtutes
m̃lta aĩalia et tñ aĩa sᵗ· nõ q̃admõꝫ al'q̃s et poeta ẽ et orator et tñ un9 sit ĩ
tutes ista alia sᵗ et tñ m̃lta nõ sᵗ· Idẽ ẽ aĩus et aĩ9 et iusti z prudẽs et fortis ad
singlãs ĩtutes q̃'admõ se h̃ns sblata ẽ q̃ꝫ queᵗ nobis Naꝫ et ego ĩt' fateor aĩuꝫ
ẽẽ al' p̃pea iusuros q̃ deus re sinaꝫ feraꝫ actiones ei9 aĩalia ẽẽ nego Alioquin
et oĩa ũba aĩa erãt et oẽs ũsq· Naꝫ si s̃mo prudẽs bonū ẽ bonū aūt oẽ al' ẽ
ũsq gº al' ẽ Itaqꝫ vãrma ĩter q̃ꝫ carno al' ẽ Q̃d nõ p̃nt rotūdū dr̃e cũ sex pedes
hẽat Textorū ĩq̃s totū me hauꝫ ista q̃d maxiẽ agitᶻ distilio risū cũ m̃ ppono
soloecissimū al' ẽẽ z barbarismū et sillogismū et aptãs illis facies tãq̃ pictor
assigno· Hec disputati9 ↄtētis suplicavis frõte rugosã nõ possū hᶜ loco dr̃e nll'
cauãm o t'stes ĩeptias ridicule sᵗ q̃ n ita poci9 a'q̃d utile nobis ac salutãe tract9
et q̃ra9 quõ ad ĩtutes uenĩe possi9 q̃ nos ad illas uia adducat· Doce me nõ ã
fortitudo al' sit s̃ nllū al' felix ẽẽ sñ fortitudiẽ· n q̃ fortuita ↄualuit· z oẽs casus
anq̃ exciperet p̃meditãdo pdomuit Q̃d ẽ fortitudo muñmẽtuꝫ huãne felicitatis
ĩexpugñbile q̃d q̃ ĩ circũsedit s' scacı9 ĩ hac uite obsidiõẽ pduãt vtitᶻ n· suis vibꝫ
suis telis hoc loco ẽ possidony m̃i sinaꝫ refẽre uolo Nõ ẽ q̃ ũq̃ fortuiẽ armis
putes te tutū tuis pug̃ q̃ ↄt' fortuiãs nõ arãtq Itaqꝫ q̃ hostes ĩstrui q̃ ipsam
ĩermes sim9 Alexand' q̃dẽ psas z hircanos z ĩdos z q̃dq̃d gẽciuz usqꝫ ĩoceanū
extẽdᵗ orẽs uastabat fugabẽt q̃ꝫ si ipse m̃o occiso alĩo m̃o amisso iacebẽt ĩ tenebs
aliãs scels cãus desidiū sicũ merẽs uictor tot regū atꝫ pplõꝫ rec tristie q̃ꝫ sicũ
bẽs id n· egĩt ut oĩa p̃us hẽret ĩ potestate q̃ affectq O q̃ magis hoĩes erroib'
tenẽtᶻ q̃ iure dñandi trãs maria cupiũt p̃mitte feliciussiõs q̃ꝫ se iudicãt si m̃ltas
p̃m̃lite p̃uĩcias obtinẽt z nouos ueteribꝫ adiũgũt· ignari q̃d sit illis ĩgẽs ppar

Cruo quib⁹ regnū īparare ꝯ maximū īpiū ē. Doce me ꝙ sacⁱ sit iusticia aliena bo-
nū spectāt nil ex se petens n̄ usū suū nil sit illi cū ābitiōe famaq̄ ꝯ placeat sibi an
oīa ꝯ sibi ꝑsuadeat ꝯ me īhac iustū ēē ꝯtus oīa paru ē adhuc illud ꝑsuadeat ꝯ me īhac
pl'rimā uirtutē ultro ī īpendē iuuet te cogitatio ꝑuaus tormētis ꝙ lōgissime adusa
sit nō ē cp spectes ꝙ sit iuste rei ꝑmiū maius ꝙ iustū ēē ꝯllud adhuc tibi affige quod
paulo añ dicebā nil ad rē ꝑtinē ꝙ multi equitate tuā nouerit Qui uirtutē suā publi
cari uult nō uirtuti laborat / s; glē nō uis ēē iustus sine glīa At me h'cule sepe iustꝯ ēē
videbis cū īfamia z tc si sapis mala opīo bene parta delectat. Vale. De multipli
ci uarietate uitiose orōnis et ꝙ ꝑ qualitate animi dicentis ei⁹ īformatur
Quare q̄busdā tēporib; oracō ubi ꝙ luxuriaq; succinatꝯ clamat. Epla .i.i.e.
ꝑuenerit corrupti gnīs orō q̄uis et quō īq̄dā uicia īclinatō īgeniorꝯ facta ut aliqñ
inflata explicacō se īgerat aliqñ īfracta et ī morē cātici ducta q̄re alias sensus auda-
ces et fide egressi placuerit alias abrupte sine z suspicio se īq̄bi plꝯ intelligendū eēt ꝙ
audiendū q̄re aliq̄ etas fuit q̄ traslacōnis iure uterẽ īuerecunde h'c qd audire vulgo soles qd
apud grecos īprouerbiū cessit tal' fuit oib; orō q̄l' uita Quadmodū vni⁹cuiusq; actio dicenti simil'
est / sic gen⁹ dicendi aliqñ imitat' publicos mores sic ciuitatis disciplia laborat z se īdelicias
dedit Argumentū ē luxurie publice orōis lasciuia si modo nō ī vno uel altero fuit s; approba
ta ē z recepta nō pt alius ēē īgenio aliꝯ aīo color Si ille sanꝯ ē si cōpositus si grauis tēpans
īgenium ꝙ siccū ac sobriū ē illo uicato h'c ꝙ afflatur. nō uides si aīꝯ elanguet trahi mēbra
et pigre moueri pedes si ille effeminatus ē ī ipso incessu appare molitiē / si ille acer ē z ferox
concitatꝯ gradū si furit uel qd furori simile ē irascitur turbatū ēē corporis motū n'c ire sed ferri
q̄nto h'c mag' accidē īgenio putas qd totū aīo ꝑmixtū ē ab illo fingit' illi paret īde le
gē petit Quō mecenas uixerit notiꝯ ē ꝙ narrari nc debeat quō ābulauerit ꝙ delica
tus fuerit ꝙ cupierit uideri ꝙ uicia sua latere noluerit Quid ergo nō orō eiꝯ eq; soluta ē ꝙ ipse
discinctꝯ nō tā insignita illiꝯ ūba st ꝙ cultꝯ ꝙ comitatꝯ ꝙ domꝯ ꝙ uxor Magni ingenij
vir fuerat si illud egisset uia rectiore si nō uitasset intelligi / si nō ī orōe deflueret uidebis
itaq; eloq̄ciā ebrij h'ois īuolutā z errātē z licencie plenā Mecenas de cultu suo qd
turpius amne silusq; ripa comantib;. uide ut alueū lintrib; arent / usq; uado remittat
ortos qd si qs femine cirno expate z labris collubat' incipit q; suspirās. ut uice lassa
sanant' ne mō tirām īremedia facto zimant' epul' lagonaq; tenat domos. et spe mor
te exigunt z geniū festo uix suo testē / tenuis ut ceret fila et crepace molā focū mater
aut uxor īuestiunt nō statī cū h'legis h'c tibi occurret hūc ēē q̄ solutis tunicas ī urbe semꝑ īces-
sit / Nā z cū absētis partib; cesaris fungēt' signū ad ustitis petebat' hūc ēē q̄ ī tribunali
ī rostris īoī publico cetu / sic apparuit ut pallio uellet' caput exclusis utriq; aurib;
nō alit' ꝙ īiuino dites fugitiui solēt. hūc ēē cui tū maxie ciuilib; bellis strepētib;
et sollicita urbe z armata comitatꝯ h' fuit īpublico spadones duo mag' tū vi ꝙ ipse. hūc
ēē q̄ uxorē milies duxit cū unā h'uit h' ūbā tā īprobe structa tā neglligēt' abiecta
tā ꝯ ꝯsuetudinē oīm; posita ondūt mores q; nō minꝯ nouos et ꝑuos et siglares
fuisse maxiā lauꝯ illi tribuit' māsuetudinis pepcit gladio sanguinē abstinuit n'c ulla
alia re qd posset ꝙ licencia ondit hanc ipsaq; laudē suā corrūpit istis orōis portētuosis
sue delicijs appet n. molle fuisse nō mitē h'c iste ābages cōpomis h'c ūba transuersa h'ec
sensus miri mag' q̄dē sepe : s; eneruati q̄dē sepe s; eneruati dū exeūt cuiꝯ mam tū faceret

motū illi felicitate nimia caput qd̓ uiciū hoīs īt̓dū tp̄is solet ubi luxuriā late
felicitas fudit lux̓ p̄mū corpoꝝ ēē diligēcior īcipit deīn suppellectili laborat̓ deīn
ipsas domos īpēdit̓ cuřa ut ī laxitatē ruris excurr̄et ut paietes aduectis trāsmaia m̄a
rmoib; fulgeāt ut tecta uariēt̓ auro ut lacunaib; pauimētoꝝ r̄ndeat nitor deīn
ad cenas lauticia trāsfert̓ ⁊ illic cōmēdacō ex nouitate et soluti ordīs cōmutacōē cap
tat̓ ut ea q̄ꝗ; īcludē solent cenā p̄ma ponāt̓ ut q̄ aduenientib; dabāt̓ exeūtibus
dent̓ Cū assueuit aīꝰ fastidiē q̄ ex more sʼ ⁊ illi p̄ sordidis soluta sʼ etiā ī orōe; qd̓ no
uū est quīt et quō āntiq̄ ūba atꝗ; exoleta reuocat ac p̄fert mō fingit ⁊ ignoāt deflectit
mō id qd̓ nup̄ īcrebruit p̄ clitu h̄et̓ audax trāslacō ac frequēs sʼ q̄ sensū p̄cidāt ⁊ sꝑ
graciā spent si sn̄īa p̄pēderit et audienti suspicōē̄ fecāt· sʼ q̄ illo detineāt ⁊ porri
gāt· sʼ q̄ nō usqꝫ adiuciū accedāt nēe n· hic facē c̄q̄ grāde tētanti si q̄ ipꝫ uicanꝫ
amēt̄ ꝯtacti ubicūqꝫ uideris orōnē; corruptā placē· ibi q̄ꝫ mores arecto descisse
nō eit dubiū quō quiuiuor luxuia quō uestiū egit ātatis indicia sʼ sic orō̄nis
licēcia sʼ mō frequēs ē ōndit āios q̄ꝫ a q̄b; ūba exeūt pcidisse cūriciū q̄dī nō dēs co
rupta ꝗrapi nō tm̄ actorona sordidiore· sꝫ abhac turba q̄ꝫ cultōre togis n· mīsse
ipa nō iudicatis distāt hoc mag mirari potes q̄ nō tm̄ uicosa sꝫ uicia laudāt̓ Ilaꝫ
illd̓ sp̄ fecit ī ē ī illiū sū uenia placuit īgeniū cia mi ꝯpaūꝫ ius mag noīs uiꝫ dicaꝫ
q̄d illi erās sua ignorauit q̄d ī ē p̄hēs dissimlauit mltos t dabo q̄b; uicia nō nocu
erūt quosdā q̄b; p̄fuerūt dabo īq̄ maxīe fame et ītʼ admirāda p̄positos f q̄s si q̄s
corrigit legit ledet sic n· uicia ūtutib; īmista sʼ ut illas secū t̄tratura sit· Adijce
ni q̄ orō ītāꝫ regulā nō h̄t· Cōsuetudo eꝫ auitatis q̄ nūq̄ ī eodē diu stetit ūsat Multi ex
alieno sedo petūt ūba duodecī tabulas loquūt̓ Grachus ibet Crassus et curio mis
culti ⁊ retētes sʼ· Adappiū usqꝫ adcoruncanū redeūt q̄dā q̄ dū mīt ī trita et ī usitatum
nolūt ī sordes īcidūt utrꝫ diuiso gn̄e corruptū ē tā me h̓ cule q̄ nollet sʼ splēdidis uti ac
sonātib; et poeticis nēcia atꝗ; ī usu posita uitāē tā h̓ūc dicā peccāē q̄ illū· Alt̓ sē iusto
p̄lus neglegit hic et uitua hic alias q̄ꝫ uelit Adcopositōē trāseās q̄ gn̄a t dabo ī hac
q̄b; peccet̓ Q̄dā p̄fractā ⁊ asp̄aꝫ p̄bāt disturbāt de īdustia si q̄d placidiꝰ effluxit nolūt
sn̄ salebra ēē iuncturā uirilē putāt ⁊ forte q̄ aurē īequalitate p̄cuciat Q̄uorūdā nō ē ꝯposicō
modulacōē adō blādit̓ Q̄d d̄ de illa loq̄r ī q̄ ūba differūt̓ et diu expectata uix adclausu
las redeūt q̄ꝫ ī illa ꝗ̄ excitu lēta q̄lis Ciceronis ē deuexa ⁊ mollit̓ detinēs n̄ alit̓ q̄ solet ad mo
rē; suū pedēꝫ r̄ndēs Nō tm̄ ī gn̄e sn̄īaꝫ uiciū ē si a puciles sʼ et pusille c̄ ip̄be ⁊ plꝰ
ausē q̄ pudore saluo h̓ sʼ si flede sʼ ⁊ inanis dl̄cēs sʼ ī uacuū exeūt ⁊ sn̄ effectu nisi ap̄lꝰ
q̄ sonāt h̓ uicia unꝰ a q̄ꝫ īduat sbquo t̄c eloquēcia ceti imitāt̓ ⁊ alt̓ alii t̄dit Sic Salu
stio uegēti āputate sn̄īe ⁊ ūba ant̄ expectatū cadēcia ⁊ obscura b̄ruitas fuere p̄ cultu; la
rūcius uir̄ rare frugalitatis q̄ hystorias belli punica sc̄psit fuit salustianus ⁊ ī illd̓ gen̄
nitēs ē apd̓ salustiū exatē argēto fecit· i· pecuniā pat̓· h̓ aruncius amāē cepit posuit illd̓
oīb; paginis dicit q̄dā loco fugā nr̄is fecē alio loco hiero rex siracusanoꝫ bellū fecit
⁊ alio loco q̄ audita panormitanos dedē romanis fecē Gustū t dāē uolui tota liber ꝯtexitur
his q̄ apd̓ salustiū rāē fuerūt apd̓ h̓ūc crebra sʼ ⁊ pene ꝯtinua n̄ sn̄ cā ille n· ī hec īcidebat
at h̓ illa q̄rebat· Vides aūt q̄d sequāt̓ ubi alicui uiciū p̄ exēplo ē dix̄ salustiꝰ aq̄s hyemāti
b; Aruncius ī p̄mo libro belli punica ait repēte hyemāt tēpestas et alio loco cū
dicē uellet frigidū anūꝫ ait tota hyemāt aīꝰ anꝰ Et alio loco īn seragīta onerarios

nauec pt̄ mlite ⁊ nātos nāz hyemātes aq̄lone misit Non desit oib; loas hoc
vm īsulaē ꝯuodā loco dr̄ Salusti⁹ it̄ aerna cīlia eā bom famas petit· dañas
nō tēpat quominꝰ ꝑmo stati libᵒ ponēt īgētas eē famas deregulo hᶜ gᵒ ⁊ huiꝰ mō
ancia q̄ alicui īpssit imitacō nō st̄ indicia luxurie nᶜ ani corrupti ꝑᵖa eē·n·dent
queq̄ nata q̄b; tu q̄stiās alicuiꝰ affectꝰ iracūdi hoīs iracūda ocō ē comoti nimis
īcitata d̄licati tenā ⁊ fluxa q̄ᵈ uidēs istos seq̄ q̄ d uellut barbā q̄ ītuellūt q̄ labra
ꝑssiꝰ tōdēt ⁊ aradiūt suata ⁊ sūmissa ceta parte q̄ lacās coloie īpbi simūt q̄
pluaētez togas q̄ noluīt face q̄cq̄ ad oculos hoīuz trāsire licat tētāt ioo et īsi adiuīt uo
lūt ut repħndi dū cōspici Tal' ē oro Mecenatis oīuz q; alioꝝ q̄ nō casu ērāt ſſ scientes uo
lētes q; hᶜ amagno aī malo orit̄ quō īuino nō an̄ ligua titubat q̄ mēs cessit oni
et īclinata ul' ꝑdita ē ita ita ꝑeo q̄d aliud q̄ ebetas Nulli molestia ē n aīs labat io ie
cadet abillo sensꝰ abeᵒ ūba pferūt abillo ħitꝰ uluꝰ īcessꝰ iᵒ sano ac ualēte oīs q̄ robusta
vilis ē si iᶜ ꝑsubuit et ceta ruinā seqūt Rege īcolum mēs oīb; vna ē· aīsso rupere
fidez Ree mr̄ ē aīꝰ hᶜ īcolum ceta manēt īoffcō parēt obtēpant ciī iᶜ paululū uacil
lauit simi' dubitāt aī uēo cessit uoluptā tertꝰ q̄ eiꝰ actꝰ q; marcēt ⁊ oīs exlāgdo studo
q; conatꝰ ē Cū m̄ ħ sīlitudīe usꝰ sū ꝑseuiabo aīus m̄r mō rex ē mō tirānꝰ Rex cū hōesta
ītuet̄ salutē comissi s' opis curāt ⁊ illi nl' īpat turpe ut sordidū Ub̄ uo īpotēs cupidꝰ
delicatꝰ ē trāsit ī nomē detestabile ac dirū ⁊ fit tirānꝰ/tuc illū excipiūt affcūs īpoti
tēs ⁊ īstāt q̄ mō q̄dē gaudet ut solet ꝑ lō largicōe nocitā frustra plenꝰ et q̄ nō pt
haurire ꝯtrectat Cū ilo mag ac mag uires morb; excedit ⁊ ī medullas iuuosq; de
scēdē delicie ꝯspectū coꝝ q̄b; senna aiudi̇te reddidit ī utilez letꝰ ꝑsuis libidib; hēt de
nariꝝ spectaculū siue ministrōꝝ libidinū testisq; q̄ꝝ sibi usū agēndo abstulit nᶜ illi
ta ḡtū ē habūdāe coridis q̄ acbū q; nō illū appatū ꝑgulā uētrē q; trāsimitit· q;
nō cū oī exoletoꝝ femināꝝ q; tba quolūtāt̄ meret q; q; mag̃ ꝑs sue felicitatis exclusa
corpis angustis cessat Nūq̄d ñ mi lucilli inhᶜ furor ē q; neō nrm̄ mōrlē se cogitat
q; neō ībecillū ē iᵒ q; neō nrm̄ vnū eē se cogitat· Aspice d'mas nrās e q̄usātis it̄ tot ce
cos ignes nrōs vnū uides putas uētrē cu tāto tumltu ꝯpat̄ cib; Aspice uetāia nra
⁊ pleā mltoꝝ secloꝝ uidemꝰ horrea· unū uidi uetrē cui tot ꝯsulū regionū q; vma
cludūt̄ Aspice q̄ locās utat̄ tra quot rilla colonoꝝ arēt fodiat· unū uidi putas uētrē
cui et īsicilia ⁊ iaffica sit̄ Sani eriꝰ ⁊ modica ꝯcupisca ꝯsi unꝰ q̄sq; se nūet meaat̄
siml' corpꝰ sciat q̄ nᶜ mltū cape nᶜ diu possit nl' cā eq̄ t̄ ꝑficit ad tēpanciā oīuz rez
q̄ frequēs cogitacō breuis eui et huiꝰ īcti Qdq̄d facies respice admortē· bale· *Qz*
sapientez nō decet soliata ꝯtinuitas de pulcītudīe ani et q; oīuz lrit

Nimis anxiū eē te eminēciū nō solida ſ; bracteata felicitas est. i i 4.
Nita vā et ꝯposicōz mi lucilli nolo tēcō maiora q̄ tuēs q̄ q̄d scbas nō ipadmō;
et hᶜ ipz nō ut scbas ſ; ut sciaas ut iᵈ q̄ sensis mag̃ applices t̄ et uelut signes Cuiꝰ
cūq; orōez uidis soliatā ⁊ politā scito aīuz q̄ nō minꝰ eē pusill' occupatū Magnꝰ
iᶜ remissiꝰ loq̄t̄ et securꝰ q̄cūq; dicat plꝰ hēt fiducie q̄ cuē Nosti cū plīes iuuenes
barba et coma nitidos decapsulatos Nil' abillis spacus forte nl' solidū Oro cultꝰ
aī ē si circūsiosa ē ⁊ fucata et manufacta ondit q̄ illū nō eē sinceꝝ et hēre aliqd
fracti nō ē ornamētū uirile ꝯcinnitas· si aīuz nobis boni uiri liceret īspice Oq̄ pl'
crā facies q̄ sacras q̄ ex magsico placido q; fulgētez uidēmꝰ· hic iustica illinc

fortitudine hic temperancia prudencia q3 iusticiis p̄t' has frugalitas et continencia ~~consu~~ // et tolerancia z liberalitas
~~tas~~ magnitudo opulentissimā q̄tū dx boni decoris illi q̄tū pondis grauitatisq3 adderent // comitasq3 z qd' credat
q̄ta eēt cū gra auctoritas neō illaz amabilez q̄ nō simul uenerabilez diceret si q̄s uidit // i hoie raz humanitas
hāc faciez altiōrez fulgentiōrez q3 quā ōm et tyriana solet nōne uelut nimis occ̄su // bonū splendorē illi sium
obstupescetus resistat ut fas sit uidisse tacitis precet cū ēuocante ipsa uoltu benignitate pducti // affluent ut prudencia cū
adeat ac supplicat et diu contemplatu multū certatē sup q̄ infinitā solutoz ut nos aspira // elegencia et constās
clatā occul' mite q̄ddaz si multiplo) uiuido igne flagrantib; demū illā ingulx nu uocē
uereb at attonita emittat O q̄ te meōrez uirgo nāq3 haud t' uolta humānus nec uox ho
minez sonat Sit felix nrā q3 leues quoīq3 laborez dedit leuab' q3 si tale eaz uoluim⁹
Colit' aūt nō tauroz opimis corpib; trucidatis nec auro argentoq3 suspenso nec in thesauro
stipe infusa si pia et recta uolū^te Neō michi nō amoē ei⁹ ardēt si nob' illā uidere
contigēt nūc n' multa obsigillāt z acē nrāz d' splēdore nimio repercuciūt a' obscuē retinēt
si si quadrnoz uisꝰ odōz quibdā mdicamitas actu solet z repugnāt sit et nos si aa
em ani' libare īpedimētis uolui⁹ potim⁹ pspicē uirtutez et obrutā corpe ī paup^te
opposita ī humil^te et infamia obiectib; Cūc⁹ īqz plēctudinē iꝰ q̄uis sordido obiecta
Kurscheā maliciaz z eximiosi ani ūetnū pspicie⁹ q̄uis multa cīta diciaz radiāciū splēdor
īpediat et īnuētē hic honoz illic magr potestatū magi lux ūbet ut īntelligē nobis
liceb' q̄ contēpnenda inuēim similliimi pueris q̄bz oē iudiciū ipsos ē parētib; cīppe nec nimi⁹
sibi psunt paruo ere ēpta monilia q̄d q̄o īt nos z illos īt' ē ut ariston ait ii q nos
cīta tabl'as z statuas insanim⁹ cēt⁹ īepta illos repta īnitoē calculi leues ut q̄d' q̄d' tritos
uaietatis d'lectāt Nos igēciū marle colūnaz siue eregyp cys harēms siue grassoē
solitudib; aduecte portatū a'quē ul' capacē spli cenacoz fecūt chyrram paretes tenui
marmore īductos sta⁹ q̄l' sit qd' abscōditū oculis nris īportm⁹ z auro recta pfudi⁹ q̄d ali
ud q̄ mēdacō gaudem⁹ sci⁹ eiz subtillo auro feda lig̃ latitaē nec tm̄ paietib; a' lacunarib;
ornamētū tenue ptēdit' Oūz istoz q̄s īrcadē altos uides bracteata felicitas ē Inspice
ut sciēs sbista tenui mēbrana dignitatis q̄tū mali lateat hec ipsa res q̄ tot ingratis tot
iudices detinet q̄ et ingratis z iudices facit pecunia ex q̄o ī honorē eē cep uero rez honor
cecidit chycatores z uenalēs īnuice facti q̄rim⁹ nō q̄le sit q̄daz s q̄tu admirecede pix psum⁹ ad
māz īpy z honesta q̄dm spes īest seq̄m īgruū trāsitui si pl⁹ scelata pmittēt admira
cōez nobis paretes auri argēti q3 fecerūt et tenciis infusa cupiditas alt⁹ sedet creuit
q3 nobicū demū toti spl'is īalia discors ihc quet' h' suscipiūt ti sinis optāt h' dyis uelut
rex humanaz maxīma ai q̄ta uidi uolūt ascecrāt demaz eo moēs reducti st' ut paup
tas maledicto pbro q3 sit contēpta diuicis īuisa paupib; accedē demū cīta poetice q̄ affectib;
nris facie sbdāt q̄b; dicie uelut unū⁹ uite decoz ornamētū q3 laudātē Nil' illis meli⁹ nec
uidet' daē di ī mōrtales passe nec tyre Regia sol'es erat sbl'ib; alta colūnis cl'a micāte
auro īcuisdē cūz aspicie aure⁹ axis eāt temo aureus aurea sūme īuata rote radioz
argēte⁹ ordo deīcq3 qd' optimū uidi uolūt seculū aureū appellāt Nec apd' grecos
t̃gicos deest q̄ lucro mocēacq3 salutez oppios bonā mutet si me uocat pessimū simul'
ut diues uocer' An diues sit oēs q̄rū⁹ Neō q̄ bonis nō q̄re z unde qd' hēas tm̄ q̄rūt Vbiq3 tanti
q̄sq3 q̄tū habuit sicut Cruciale tē nob' tpe sit q̄ues nil q̄ diues opto uiuē q̄ paup mōi bn
moit' q̄sq̄s moit' dū lucz facit pecunia īgēs humanī gn̄is bonū cui nō uoluptas matris q̄
blāde pt par eē plis nō sac' mitis parēs tāq3 dulce a si qd' uenit ī uoltu monet Cū hy

nouissimi uersus in tragedia euripidis pronunciati essent totus populus ad eiciendum et carmen et actorem
consurrexit uno impetu donec euripides in medium ipse prosiluit petens ut spectarent uide
rentque quem admirator auri exitum faceret dabat in illa fabula penas bellorofontes quas
in sua quisque dat. Nulla enim auaricia sine pena est quamuis satis sit ipsa penarum. O quantum lacrimarum
quantum laboris exigit quam misera desideratis quam misere partis est. Adice cottidianas solli
citudines que pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormento pecunia possidetur quam queritur
quantum dampnis ingemiscunt que et magna incidunt et maiora uidentur. Denique ut nichil ipsis for
tuna detrahat quicquid non acquiritur dampnum est. At felicem illum homines et diuitem uocant et consequi optant
quantum ille possidet fateor. Quid ergo tu ullos esse condicionis peioris existimas quam qui habent et mi
seriam et inuidiam. Utinam qui diuitias optaturi essent cum diuitibus deliberarent. Utinam honores peti
turi cum ambiciosis et summum adeptis dignitatis statum profecto uota mutassent cum interim illi noua
susciperent cum priora dampnauerint. Nemo enim est cui felicitas sua etiam si cursu uenit satisfaciat
queruntur et consiliis et de processibus suis maluntque semper que reliquerunt. Itaque hoc tibi philosophia prestabit quo
equidem nichil maius existimo numquam te penitebit tui. Ad hanc tam solidam felicitatem quam tempestas
nulla concuciat non perducunt te apta uerba contexta et oratio fluens leniter eant ut uolent. Dum animo
composicio sua constet. Dum sit magnus et opinionum securus et ob ipsa que aliis displicent sibi
placens qui profectum suum uita estimet et tantum scire se iudicet quantum non cupit quantum non timet
Vale. Vocans esse nullos quam modicos habere contra peripateticos tractat

Utrum satius sit modicos habere affectus an nullos sepe quesitum est. Alii Epistola 116
illos expellunt peripatetici temperant. Ego non uideo quomodo salubris esse aut utilis possit
ulla mediocritas morbi. Noli timere nichil eorum que tibi non uis negari eripio. Facilem me indul
gentemque prebeo rebus ad quas tendis et quas aut necessarias uite aut utiles aut iocundas putas detraham
uicium. Nam cum tibi cupere interdixero uelle permittam ut eadem illa intrepidus facias ut certiore consilio ut
uoluptates ipsas magis senciās quid ni ad te magis peruenture sint si illis imperabis quam si seruies. Sed
naturale est inquit ut desiderio amici torquear da ius lacrimis tam iuste cadentibus. Naturale est opinionibus hominum
tangi et aduersis contristari quare non permittas mihi hunc tam honestum male opinionis metum. Nullum est
uicium sine patrocinio nulli non inicium uerecundum et exorabile sed ab hoc lacius funditur. Non obtinebis
ut desinat si incipere permiseris. Imbecillus est primo omnis affectus deinde ipse se concitat et uires dum procedit parat
excluditur facilius quam expellitur. Quis negat omnes affectus a quodam quasi naturali fluere principio. Curam
nobis nostri natura mandauit sed huic nimium cum indulseris uicium est. Voluptatem natura necessariis rebus ad
miscuit non ut illam peteremus sed ea sine quibus non possumus uiuere graciora nobis faceret illius accessio
si suo ueniat iure. Luxuria est. Ergo intrantibus resistamus quia facilius ut dixi non recipiuntur quam exe
unt. Aliquatenus inquis dolere aliquatenus timere permitte. Sed illud aliquatenus longe producitur nec ubi uis acci
pit finem. Sapienti non sollicite custodire se tutum est et lacrimas suas et uoluptates ubi uolet
sistet. Nobis quia non est regredi facile optimum est omnino non progredi. Eleganter mihi uidetur Panacius
respondisse adolescentulo cuidam querenti an sapiens amaturus esset. De sapiente inquit uidebimus mihi et
tibi qui adhuc a sapiente longe sumus non est committendum ut incidamus in rem commotam impotentem alteri emanci
patam uilem sibi. Siue enim nos respicit humanitate eius irritamur siue contempsit superbia accendimur.
Eque facilitas amoris quam difficultas nocet. Facilitate capimur cum difficultate certamus. Conscii
nobis imbecillitatis nostre quiescamus nec uino infirmum animum committamus nec forme nec adulacioni nec ullis
rebus blande trahentibus. Quod Panacius de amore querenti respondit hoc ego de omnibus dico quantum possumus nos a
lubrico recedamus in sicco quoque parum fortiter stamus. Occurres hoc loco mihi illa publica contra stoicos uox e

nimis magna promittens nimis dura praecipitis; nos homunciones sumus, omnia nobis negare non possumus. Dolebimus sed parum, concupiscemus sed temperate, irascemur sed placabimur. Scis quare non possumus ista? quia nos posse non credimus. Immo mehercule aliud est in re: vitia nostra quia amamus defendimus, et malumus excusare illa quam excutere. Satis natura homini dedit roboris si illo utamur, si vires nostras colligamus ac totas pro nobis, certe non contra nos concitemus. Nolle in causa est, non posse praetenditur. Vale. Argumentatur contra philosophos stoicos sapere bonum esse dicentes. Huiusmodi disputationis velut perniciosae docet [illegible] [illegible] tam inutilia non talia argumenta tractanda. III.

Multum mihi negotii concinnabis et dum nescis in magnam me litem ac molestiam impinges, qui mihi tales quaestiunculas ponis in quibus ego nec dissentire a nostris salva gratia nec consentire salva conscientia possum. Quaeris an verum sit quod stoicis placet, sapientiam bonum esse, sapere bonum non esse. Primum exponam quid stoicis videatur, deinde tunc dicere sententiam audebo. Placet nostris quod bonum est esse corpus, quia quod bonum est facit; quidquid facit corpus est. Sapientiam bonum esse dicunt; sequitur ut necesse sit illam corporalem quoque dicere. At sapere non putant eiusdem condicionis esse; incorporale est et accidens alteri, id est sapientiae; itaque nec facit quicquam nec prodest. Quid ergo? inquit, quare non dicimus bonum esse sapere? Dicimus, referentes ad id ex quo pendet, id est ad ipsam sapientiam. Adversus hos quid ab illis respondeatur audi, antequam ego incipio secedere et in alia parte considere. Isto modo, inquiunt, nec beate vivere bonum est. Velint nolint, respondendum est beatam vitam bonum esse, et beate vivere bonum non esse. Etiam nunc nostris illud opponitur: vultis sapere; ergo expetenda res est sapere; si expetenda res est, bona est. Coguntur nostri verba torquere et unam syllabam expetendo interponere, quam sermo noster inseri non sinit. Ego illam, si pateris, adiungam. Expetendum est, inquiunt, quod bonum est; expetibile quod nobis contingit cum bonum consecuti sumus; non petitur tamquam bonum, sed petito bono accedit. Ego non idem sentio, et nostros iudico in hoc descendere quia iam primo vinculo tenentur et mutare illis formulam non licet. Multum dare solemus praesumptioni omnium hominum, et apud nos argumentum veritatis est aliquid omnibus videri. Tamquam deos esse inter alia sic colligimus, quod omnibus insita de diis opinio est. Nec ulla gens usquam est adeo extra leges moresque proiecta ut non aliquos deos credat. Cum de animarum aeternitate disserimus, non leve momentum apud nos habet consensus hominum aut timentium inferos aut colentium. Utor hac publica persuasione: neminem invenies qui non putet et sapientiam bonum et sapere. Non faciam quod victi solent, ut provocem ad populum; nostris incipiamus armis confligere. Quod accidit alicui, utrum extra id cui accidit est, an in eo cui accidit? Nihil enim accidere sine tactu potest; quod tangit corpus est. Si extra est, postea quam acciderat recessit; motum habet; quod motum habet corpus est. Speras me dicturum non esse aliud cursum, aliud currere, nec aliud calorem, aliud calere, nec aliud lucem, aliud lucere. Concedo ista alia esse, sed non in sortem alterius, sed valitudo indifferens est, si forma indifferens est, et formosum esse indifferens est; si iustitia bonum est, et iustum esse bonum est; si turpitudo malum est, et turpem esse malum est; tam mehercule quam si lippitudo malum est. Hoc ut scias, neutrum esse sine altero potest: qui sapit sapiens est, qui sapiens est sapit. Adeo non potest dubitari an quale illud sit tale hoc sit, ut quibusdam utrumque videatur atque idem. Sed illud libenter quaesierim: cum omnia aut bona sint aut mala aut indifferentia, sapere in quo numero sit? Bonum negant esse; malum utique non est; sequitur ut medium sit. Id autem medium atque indifferens vocamus quod tam malo contingere quam bono potest, tamquam pecunia, forma, nobilitas. Hoc ut sapiat contingere quam bono potest, tamquam pecunia, forma, nobilitas. Hoc ut sapiat contingere nisi bono non potest; ergo indifferens non est. Atqui ne malum quidem est quod contingere malo non potest; ergo bonum est. Quod nisi bonus non habet bonum est; sapere non nisi bonus habet; ergo bonum est. Accidens est inquit sapientiae. Hoc ergo quod vocas sapere, an faciat sapientiam an patiatur? Sive facit illud sive patitur, utroque modo corpus est; nam et quod fit et quod facit corpus est; si corpus est, bonum est. Unum enim deerat illi quominus bonum esset, quod incorporale erat. Peripateticis placet nihil interesse inter sapientiam et sapere, cum in utrolibet eorum et alterum sit. Numquid enim quemquam existimas sapere nisi qui sapientiam habet? numquid quemquam qui sapit non putas habere sapientiam? Dialectici veteres ista distinguunt; ab illis

diuisio usq ad stoicos uenit qlis sit h dicā aliud ē ag aliud agrū hre qd in ai hre agrū ad hoīez nō ad agrū ptineat Sic aliud ē sapiā aliud sape · puto ocedas duo esse h id qd hēt z eū q hēt hēt sapiā hīt q sapit Sapiā ē mēs pfcta ul ad sūmū optimū eā pducta Ars .n. uite ē Sape qd ē nō possū dīc mēs pfcta · s hd qtigit i pfectā mētā hnti · ita alterz ē mēs bona alterū q · hre mētez bonā Sūt igit nāe corpoz · tāq h hō est h cīs hab dem secūt motū aīoz enūciatiui corpus hīc hnt ppū qddā z acorpibz sedu ctū · tāq uidō catonez ambulātez h sensz ondit aīs cdidit Corpo ē qd uideo cui et oculos itendi z aīm dico dein Cato ābulat nō corpus inqt ē qd nc loquor s enūcia tiū qddā decorpe qd alij affatū uocāt alij enūciatū dīj edictū sic cū dicīz sapiām corpale qddā itelligīs cū dicīs sapit decorpe loqmr plurimū aūt iterest utrz illd di cas anideo putes in pmā ita duo eē nōdū qd m uideat pruao qd phibet q nimis aliud qdez s in ceptos bonū dicebas paulo an aliud ēē agrū aliud hre agrū qd ni īalia .n. nā ē q hīt ialia qd hēt ita ira ē h hō ē At ihc deq agit eiusdē nāe sūt utrāq et q habet sapiāz et ipā q hēt · pterea illic aliud ē qd hēt aīs q hīt h icodē ē z q hēt et q hīt jure possidet aq sapiā nā ē ab aīenāi sūt et alij tradi h nō descēdit adnos Nō ē itaq q pes int se distīcta Cepez dīc posse ita duo eē et tn utrāq bona z sapiā z sape duo sūt et utrāq bonū eē ocedis quō nil obstet quominus et sapiā bonū sit et hrio sapiāz sit nil obstat quominus et sapiā bonū sit z hre sapiāz .i. sape Ego ihc uolo sapiēs eē ut sapiā qd g° ē nō ē id bonū sin q° nc illd bonū ē · uos ēē dicatis sapiāz si sine usu det accipiēdā nō eē qd ē usd sapiē · sape h ē ita p osissimū q° de illo supuacua sit Si tormīta mala sūt z torqri malū ē adō qdē ut ita nō sit mala si qd seqt detrio ēcupia hita pfectē mētis ē sape usa pfctē mētis quō pt usa eīs bonū nō eē q sin usu bonū est jnterrogate an sapiā sit expectēda fatis ointerroga an usa sapiē expectēdus sit fatis ne gas illaz te recepturū si uti ea phibeais Qd expetedū ē bonū ē sape sapie usa est quē eloqntie loq quō oculoz uide g° sape sapiē usa ē usa aūt sapiē expectēda est sape g° expectēdū ē si expectēdū ē bonū ē Olīz me ipē dāno q illos imitor dū accuso z uba apte rei ipēdo Cui .n. dubiū pt eē qin si estus malū ē estuaē malū sit si algor malū ē malū sit algē si uita bonū ē z uiuē bonū sit · Oīa ita q sapiāz sūt nō i ipā sapiā sūt At i ipā nob comorādū ē z iā si qd euagai libet āplos hīt ita spacio sos q secessus · De nā doz quas desideri elemītis De his tā uariis stellaz decitsibz an ad illaz motus nrā moueāt an corpibz oiūz aīsq ide ipetus ueniat an hui° mōi q fortuita dicū ita lege ostcta sint nil q ihc mūdo repētinū aut expro ordīs uoluetur Ista iā afirmacōe meoz recessiūt s leuāt aīūz z ad ipāz qs tractant rez magītudinē atollūt h uo deqbz paulo an dicebā mmuūt z deprimūt nc ut putas exacuūt s tenuāt obsecro nos tā ncriāz alīaz maioribz melioribz q debitā iure nescio q falsa ctē iualit inuo Qd in pfuturz ē scie · q aliud sit sapiā aliud sape · qd in pfuturz ē scie illd bonū eē Teme me gitz subito hui° uoti aleā in sape otigat t sapiā paēs eī° pcai° id age ut in viaz m dstres q adita puctaz dic qd uitāe dētz · qd appetē qbz aūt labētez studijs firme quadmoz q me extrāsūs fert agitqz peul ame repellā quō par eē possz tot ma lis quō istas calamitates remoueā q adme irrupūt quō illas adqs e° irrupi doce quō ferā erūnas sin gemitu meo · felicitatē sin alieō quō ultimū z neciū ute tm nō expe ctē s ipe me tū q° usū eit pfugiāz · Nil in uidet turpius q optaē mortē Nāz si uis

viuē q̄d optas mori si uiuē nō uis q̄d deos rogas q̄d t' nascenti dederūt nā ut qui̇̄z
moralis ē īuito positū ē ut tū uoles ītua manu ē aliq̄ t' nrē ē alt̄z licet Ture
pissimū hiis diebȝ p̄ncipiū disitce me h'cule vi legi itaq̄z iāt q̄ p̄mū moriat̄ homo
demēs optas rē tuā ytaq̄z q̄ p̄mū moriat̄ fortasse īt' has uicos senex fitȝ es aliq̄
qui q̄d ī mora ē neō te tȝ et uade q̄ iussū ē elige q̄lz uē ptez q̄ t' p̄bē exitū iubeas
h' nēpe st̄ elemēta q̄bȝ h' mūdꝰ admīstratur aqua tra sp̄ū Oīa tā cā uiuēdi st̄ q̄
mē mortis ita q̄ p̄mū moriat̄ q̄ p̄mū istud uis quē illi diē ponis Cuiꝰ q̄ optas
fiei pt ymbecille mītis ita st̄ uā / z hac detestacōē mīa decaptātis nō volt mori q̄
optat deos roga z salutē si mori placuit / h' mortis ē fructꝰ optāe desinē h' mi
lucilli tecteꝰ hiis formeꝰ autȝ h' ē sapiā hoc ē sape nō disputatāuiꝰ inanibȝ
subtilitatē uariāȝ agitare Tot qōnes forma t' iposuit nō dū iās soluisti iam
cauillaciōs q̄ stultū ē cū signū pugne acceperis uētilaē Rcōne ita lucuie arā decio
rys opꝰ ē dic q̄ rōe nulla formido p̄tbet q̄ rōne h' secretarȝ cupiditatū pōdꝰ effūdā
q̄ rōe agat̄ aliq̄ sapiā bonū ē sape nō ē bonū sic fit negemꝰ sape ut h' totū
studiū derideat taq̄ operatū supuacuis Qz si facio ī illd̄ q̄ra ā bonū sit sapiā Q̄d
n dubiū ē oro te ā n' messēȝ futūȝ adolesceāaȝ pueiciā vibȝ q̄ ullo rubōē ītelligat
ygit̄ ītiȝ nil uetā sanitas p̄dest nō mag̃ q̄ c̄tencē luctātētȝ pꝰ multos secuturā
Sēsꝰ ocā zesiat Q̄s nescit h' ip̄o nō eē bonū id q̄d futurū ē q̄ futurū ē nā q̄d bonū ē
utiq̄z p̄dest n pn̄ia p̄desse nō pn̄t si nō p̄dest bonū nō ē si p̄dest iā ē sapiens futūs
sit h' bonū cit tū fuerō ītiȝ nō est sꝰ aliq̄d eē dz deīn aliē eē quis oro te q̄d adhuc nil
ē iā bonū ē Quō autē t' mag̃ uis p̄bari nō eē aliq̄d q̄ si dixeis futurū ē nō dū ueisse
appet q̄d uēt uez secutū ē scio nc hyemē eē estas secutā ē scio estatē nō eē maximū
argumētū hēo nōdū p̄ntis eē futūȝ sapiā speō sȝ ītiȝ nō sapio si illd̄ bonū h'rem
iā h' carerē malo futūȝ ē ut sapiāȝ ex h' licꝫ nō dū sape me ītelligas nō possēȝ
et simul eē z īh' bono et ī iō malo ita duo nō coeūt n' apta eūt una bonū z malū
trāscerāꝰ solētissiās nugas z adiōq̄ aliquā opē st̄ latā p̄perēꝰ Neō q̄ obstetricē parturiē
ū filie sollicitꝰ accersit edictū z ludorū ordinē plegit Neō q̄ admicedū sue cūt ta
bulā latrūculariꝰ p̄spciat ut sciat quis obligatꝰ exeat calculꝰ At me h'cule oīa
t' vndiq̄ nūciāt z īcendiū domꝰ z piculū liborū z obsidiū patē z bonorū direptōē
adiq̄e istas naufragia motꝰ q̄ trarū z q̄dq̄d aliud timei pt īt' ista districtꝰ rebus
nil aliud q̄ autē obstātibȝ uoca Q̄d īt' sapiāȝ z sape ītsit inq̄uis nodos nectis ac
soluꝰ tāta mole inpēdente capiti tuo Nō tā benignū ac libāle t̄pus nā dedit
nobis ut aliq̄d ex illo uacet pdē et uide q̄ multa et diligētissiōs p̄eāt aliud ualitudo
sua cuiq̄z abstulit aliud suorū aliud nrā aliud publica occupaueāt uitā nobis
cū dīdit sōnus Et h' t̄pe tā angusto z rapido z nos auferēte q̄d iuuat maiorē
p̄tē mittē īuanū Adice nc q̄d assuescat aīus se delectare potꝰ q̄ sanaē z phi
losophiā oblectamētū facē cū remediū sit Int' sapiāȝ z sapere q̄d īt'sit nescio
scio mea nō nō ītesse sciā ista an nesciā dic m aū q̄d int' sapiāȝ et sape int'sit di
dicō sapiāȝ Cur g° potꝰ int' uocabula me sapiē detines q̄ īt' opa fac me fortiorē
fac securiorē fac fortuē patē fac supiorē possū autē supior eē si dixeō omē q̄d
disco Vale Lib' xxnꝰ Remittēs de mūdanorū sollicitudīē et sapiēntis securitate
quod sit bonū et que honesti ac boni differēcia monstrat Ep̄lā 118

Exigis a me frequẽciores eplas rones ↄferam⁹ saluēdo nō ens Conueniat q̇dez
ut tua pora cēnt ut scbēs e° et scbēm s; nō ero difficil' bn̄ cōi t' sio / itaq;
ī ancessitz dabo nec faciaz qd' cicō uir disertiss⁹ facē me nō iubet · ut i si rē
nullaz hēbit / qd' ī buccā uenit scbat · nūq̄ pt de eē qd scbaz ut oiā ī a q̄ acōms
īplēt eplaz trāseaz q̄s candidatꝰ laboret · q̄s aliemꝰ q̄s suis vib; pugnet q̄s
ↄsulat fiducia cesais · q̄s pompeij · q̄s apte petat q̄ durꝰ sit fenator cecili) aq̄°
nūmus cāris nme ꝑpinq̄ nūm⁹ mouī nō possit sua sactiꝰ ē mala q̄ albeā ītāē
s; extraitē z uidē q̄ multꝰ rex cāditatꝰ sit et nō suffragai hoc ē m lucilli eg̃gui
h° senatꝰ ac liberꝰ nl petē z tō fortūē comicia trāsiē q̄ putas eē iocūdū ī tribubus
vocatis cū cādidati ī templis suis pendeat z ali⁹ nūmos ꝑnūnet ali⁹ ꝑseque
strez agat ali⁹ eoꝝ manꝰ osculꝰ ↄtat q̄bus desig̃tꝰ ↄtingendā manū negatᵒ
ē oēs attonā uocē p̄conis expectāt stare ocīos et expectare illas nūdināḋ nec emētez
q̄cq̄ nec uēdētez q̄ꝰ h maiori gaudio fenult q̄ nō p̄toria / q̄ ↄsularia comicia fecal
ruo ītuet s; mag ī a q̄b; aliȷ honoēs annuisaros petūt aliȷ ꝑpetuas p̄toros aliȷ bel
loruz euentꝰ ꝑspos tumphosq; aliȷ diuitias aliȷ īridnia aliȷ libōs aliȷ salutē suaz
suoꝝ q̄ cōti aū res ē sciū nl petē nulli supplicaē · z dīe nl m tecū fortuā nō facō mei
t' copiaz / scio apd' te catones repelli / uacinos fi / nl rogo / h° ē p̄uati facē fortunā
l; g° hoc m uiceꝫ scbere z hāc ītegrā, sēꝑ egēre ma; Circūspiēti; tot millia hoīuz
mācta q̄ ut q̄dq̄ pestifi ↄsequnt̄ ꝑ mala mtēt m malū · petitaq; mox fugiēda aut
fastidiēda Cui n· assecuto satis fuit qd' obtinēdi nimiū uidebat᷑. Nō ē ut homīes
extimāt auid felicitas et pusilla itaq; neiez saciat · tu ī ta cedis excelsa q̄ lōge
ab illis iaces Ei uo q̄ ad alia puenit hūilia st' mīcior n adhuc q̄uit ascendē istō
qd tu sūmū putas g̃dꝰ ē Oēs aūt male hēt ignorācia ueī / tāq̄ ad bona ferūtur
decepti rūorib; / deīn mala eē q̄ infamia q̄ mīora q̄ sp̄auerīt adepti ac multa pas
si uident / maioraq; p̄s mīatur ex itinallo fallencia · z uolgo bona ꝑ magꝰ st' h°
ne uobis q̄ eueniat ↄfram⁹ q̄d sit bonū uaia sunt īt'p̄tacō eiꝰ q̄⁹ illd' exp̄ssit ali⁹
q̄dā · ita finiūt bonū ē qd' īuitat aīos · qd' ad se ēhit uocat huic stati oppoit᷑ qd' si
ī uitat q̄dē s; īpmaē sas q̄ multa mala blanda sit ueꝝ z uisile īt' se differunt
Itaq; qd' bonū ē uō iūgit᷑ nō ē n· bonū n ueꝝ ē q̄t qd' īuitat ad sē / z aliē sāē visillē
facit / ē surripit sollicitat z acīpit Q̄dā ita finierīt bonū ē qd' adpetitōez sui mouet
Et huic id' oppoit᷑ multa n· aū ipetū mouēt q̄ petāt᷑ petēcū malo Chelīꝰ n illi aūt
q̄ ita finierūt Bonū ē qd' ad se ipetū aī fm̄ naꝫ mouet z tādem petēdū ē cu cepit
eē expectēdū Naz et honestū n· ē h° n· ꝑfcte ē petendū Jotā aūt me admonet
ut mq̄d īt'sit mt' boni honestū q̄ dicā q̄dq̄d mt' se mixtū hnt et īsepabile n° pt· bo,
nū eē n cui q̄dq̄d honesti īest et honestū utrāq; bonū ē q̄d g° mt' duo īt'est honestū ē
ꝑfctm bonū q° bēā uita ↄplectit᷑ cuiꝰ ↄtctu alia q̄s bona st' qd' dico tale ē Sīt q̄daz
n° bō n° mala tāq̄ milicia legacō iurisdictō · h cū honesto mistā st' / bō eē īci,
piūt et exdubio ī bonū trāseūt bonū socie te hoēsta fit / hoēstū ꝑ se bonū ē / boni ex
honesto fluit hoēstū ex se ē qd' boni ē malū eē potuit / qd' hoēstū ē n bonū eē nō
potuit · hac q̄dē finitōez reddiderūt bonū ē qd' fm̄ naꝫ ē z bonū ē · Multa q̄dez
naē ↄsenciūt s; tā pusilla st' ut nō ↄueniat ill' boni nomē · leuia n· st' ↄtēnēda
nulla n· mīnimū ↄtēpnēdū ē naē ↄ̄dū exiguū ē · bonū n ē cū bonū eē cepit nō exiguū

autem aliquid cognoscitur bonum, si perfecte secundum naturam est; si bonum non est, quo ergo illud bonum est cum hoc non
sit? Quomodo ad illam perfectionem pervenit? cum utique propositum illud esse sit secundum naturam esse, ipsa sui magnitudine.
Nec hoc novum est, quedam crescendo mutari. Infans fuit, factus est pubes; alia eius proprietas fit; ille
irrationalis, hic rationalis. Quedam incremento non tantum in maius, sed in aliud exeunt. Non fit, inquit, aliud
quod maius fit. Utrum lagenam an dolium impleas vino, nihil refert. Pones diversa exempla? in istis vero eadem
In utroque proprietas vini est. Exiguum mellis pondus et magno sapore non differt.
qualitas est quamvis augeatur; manet. Quedam amplificata in suo genere in sua proprietate perdurant.
Quedam post multa incrementa ultima demum vertit adiectio et novam illis aliamque quam in qua fuerunt
condicionem imprimit. Unus lapis facit fornicem, ille qui latera inclinata cuneavit et interventu suo vinxit.
Summa adiectio quare plurimum facit vel exigua? quia non auget sed implet. Quedam processu priorem
exeunt formam et in novam transeunt. Ubi animus aliquid diu protulit et in magnitudinem eius sequendo
lassatus est, infinitum cepit vocari. Quod longe aliud factum est quam fuit, cum magnum videretur
sed finitum. Eodem modo aliquid difficulter secari cogitavimus; novissime crescente ad difficultatem inse-
cabile inventum est. Sic ab eo quod vix et egre movebatur processimus ad immobile. Eadem ratione
aliquid secundum naturam fuit; hoc in aliam proprietatem magnitudo sua transtulit et bonum facit. Vale.

De parsimonia victus et tormento infelicis luxurie et numquam parum est quod satis est

Quotiens aliquid inveni, non expecto donec dicam in commune; ipse mihi dico. Epistola 119
Quid sit quod invenerim queris? Sinum laxa, merum lucrum est. Docebo quomodo fieri dives celerrime
possis. Quod valde cupis audire, nec immerito: ad maximas te divitias compendiaria ducam
via. Opus erit tamen tibi creditore: ut negotiari possis, es alienum facias oportet, sed nolo per intercessorem
mutueris, nolo te proxenete nomen tuum iactent. Paratum tibi creditorem dabo, Catonianum illud:
a te mutuum sumes. Quantulumcumque est, id satis erit, si quidquid deerit id a nobis petierimus. Nichil enim,
mi Lucili, interest utrum non desideres an habeas. Summa rei in utroque eadem est: non torqueberis.
Nec illud precipio ut aliquid nature neges — contumax est, non potest vinci, suum poscit — sed ut quidquid
naturam excedit scias non necessarium sed precarium esse. Esurio: edendum est. Utrum hic panis sit plebeius
an siligineus nichil pertinet. Illa ventrem non delectari vult sed impleri. Sitio: utrum hec aqua sit quam
ex lacu proximo excepero an ea quam multa nive clusero ut rigore refrigeretur alieno, ad naturam nichil
pertinet. Illa hoc unum iubet: sitim extinguere. Utrum sit aureum poculum an cristallinum an murreum
an tiburtinus calix an manus concava, nichil refert. Finem omnium rerum specta et superva-
cua dimittes. Fames me appellat: ad proxima queque porrigatur manus; ipsa mihi commen-
dabit quodcumque comprehendero. Nichil contemnit esuriens. Quid sit ergo quod me delectaverit queris? Videtur
mihi egregie dictum: Sapiens divitiarum naturalium est quesitor acerrimus. Inani me, inquis, lance munias.
Quid est istud? mane. Ego paraveram fiscos; circumspiciebam in quod me mare negotiaturus im-
mitterem, quod publicum agitarem, quas arcesserem merces. Decipere est istud, docere paupertatem cum divitias
promiseris. Ita tu pauperem iudicas cui nichil deest? Suo, inquis, et patientie sue beneficio,
non fortune. Ideo ergo illum non iudicas divitem quia divitie eius desinere non possunt. Utrum habere mavis
multum an satis? Qui multum habet plus cupit, quod est argumentum nondum illum satis habere; qui satis
habet consecutus est quod numquam diviti contigit, finem. An has ideo non putas esse divitias quia propter
illas nemo proscriptus est? quia propter illas nemini venenum filius, nulla impegit uxor? quia in bello
tute sunt, quia in pace otiose? quia nec habere illas periculosum est nec operosum disponere? An parum habet qui
tantum non alget, non esurit, non sitit? Plus Iupiter non habet. Numquam parum est quod satis est, et numquam multum
non est quod satis non est. Post Darium et Indos pauper est Alexander Macedo. Querit quod suum fa-
ciat, scrutatur maria ignota, in oceanum classes novas mittit et ipsa, ut ita dicam

mũdi clausꝰ ꝓrũpit Qđ nec satis ē hꝫ nõ ē ĩmĩetaꝫ ē q̃ ꝯcupisceꝫ q̃dq̃ pꝰ oĩa
tãta ē cecitas mẽtiũ ⁊ tãta m̃oꝝ suoꝝ vnicuiqꝫ cũ ꝓcessit obliuio ĩlle mo ĩgo
bilis anguli nõ sine ꝯtrouersia dominꝰ de tãto sic trãx ꝓsiũ redditꝰ orbẽ tꝰ ē
Illeꝫ pecuniã diteꝫ fecit ꝯmo q̃ nulli nõ maiorẽ sui cupiditatẽ ĩcussit Quis q̃ sic
hꝰ rei cũ plꝰ capit hꝫẽ posse q̃ plꝰ hꝫt adsũmas q̃ uoleo ĩn extᵃs quoꝫ nõia
nõ Creso licinio ꝯꝫ mĩcat ĩmediũ liceat ꝓtᵃnus ꝯficiat censũ ⁊ q̃dq̃ spat simul
ꝯputet Iste m̃ credas paupẽ ē · si t̃ pt ee adiq q̃se At hꝰ q̃se ad id qđ exigit nã
ꝯposuit nõ tñ ē ex sensu paupꝰtas sꝫ cx̃ metũ Sed ut scias q̃ difficile sit res
sicas ad nãlẽ moꝫ ꝯtractãe hꝰ ipse quẽ q̃ nãꝫ dicꝰ quẽ tu uocas paupeꝫ hꝫt q̃dq̃ et
supuacuũ At excecat ꝓlim ⁊ ĩse ꝯuitũt opes si nũata multi ꝯcaliq̃ domꝰ ꝯfecit
si multũ auri tecto q̃ eꝰ ĩnũdat si familia ꝗ corpibꝫ electa ꝗ spectabilis cultus est
oĩꝫ istoꝝ felicitas ĩpuciũ spectat Ille quẽ et nos ꝓlo ⁊ fortũe subduxꝰ btꝰ ĩtroꝝ
siꝫ ē nõ ꝗ adioꝰ ꝑtinet apđ q̃s ꝓlo diciaꝫ nomẽ ĩuasit occupata paupꝰtas sic
diuicias hñt quõ hꝫẽ dicꝰ febrẽ cũ ꝗ nõ hꝫeat Econtº dic soleꝰ febris illũ tenet eodẽ
dicẽdũ ē diuicie illũ tenẽt Nil ꝗº ualuisse te mali q̃ hꝰ q̃ nẽo monet satis ē
ut oĩa nãlibꝫ desidꝰis metiaris q̃bꝫ ꝗ gratis satisfiat ꝗ ꝓuo tñ ꝯmiscẽ uicia desidiũ
noli Queris q̃lꝫ mẽsa Qualis argẽto ꝗ pucibꝫ mistus et leuibꝫ ꝯstãt cibꝫ Nil :
ꝑt cibũ nã desidit Nõ cũ t̃ fauces urit satis aurea ꝗuis pocla Nõ esuriẽs fa
stidis oĩa ꝑt pauoẽꝫ robũqꝫ Ambiciosa nõ ē fames ꝯtẽta desinẽ ē qº desinat
nõ nimis curat ĩfelicis luxurie ĩtᵃ tormẽta sunt q̃rit quadmoꝫ post saciũtꝫ q̃ꝫ esu
riat quadmoꝫ nõ ĩpleat uẽtrẽ sꝫ farciat q̃admoꝫ sitim ꝓmᵃ potᵒẽ sedatã reuocꝫ
Egregie itaqꝫ oraꝰ negat ad sitĩ ꝑtinẽ · ad te iudicio q̃ cuncta puer ꝗ ꝓluadũ
t̃ poculũ porrigat nõ sitis ita vnt̃ reliq̃ nobis nã ꝑstitit ꝓprium hꝰ qđ nẽtiᵃ fadi
fastidiũ excussit Recipiũt supuacua delectũ hꝰ pcꝫ doctis illꝰ pcꝫ laudatũ oc
culos meos ledit qꝫ actũ ē ab iᵒ ĩnde ꝯditore q̃ nobꝫ inuẽdi ĩura desipsit ut sal
ui esseᵐ nõ delicati adsalutẽ oĩa parata sunt · ⁊ ꝯrupt̃u delicãꝫ oĩa misẽ ac sollicite
ꝯparant · Vtaũ hꝰ bꝫfficãs nẽ it̃ magꝫ nũando et cogitꝰ nº noĩe meliꝰ ĩᵃ metus
se de nobꝫ ꝗ q̃ q̃dq̃ de nẽtiᵃ desidatꝫ sic fastidio sumit Vale · Quõ ad nos ꝑti
neat ꝓma boni honesti qꝫ noticia vbi mutat eos q̃ assidue mutant statũ suũ
Epla tua ꝑ pleꝰ q̃stiũculas uagata ē · sꝫ ĩ vna ꝯsistit et hãc expediꝰ Epla 120
desidat quõ ad nos boni hoẽsti qꝫ noticia ꝑuenit · hꝰ duo apđ alios diũsa sunt apđ
nos tñ diuisa qđ sit hꝰ dicãꝫ / bonũ putãt q̃dq̃ eẽ qđ utile ē · Itaqꝫ hꝰ et de diuicijs
et equo et vino ⁊ calceo nomẽ ĩponũt tãta sit apđ apđ illos boni utilitas ⁊ ad õ usqꝫ
ĩsordida descendũt hoẽstũ putẽt cui rõ recti officij ꝯstat tãq̃ pie curatã patris se
nectuteꝫ aduitã amici paupꝰtaꝫ forte expeditioẽꝫ prudẽteꝫ modẽratãꝫ qꝫ fincꝫ Ista duo
q̃deꝫ faciãꝰ sed ex vno nil ē bonũ nisi qđ honestũ ē qđ hoẽstũ ē utiqꝫ bonũ ē · supua
cuũ iudico adijcẽ qđ it̃ ĩtᵃ discrimis sit cũ sepe dixiꝫ hoc vnũ dicãꝫ nil nobꝫ uidẽ quo
q̃s ē male uti pt vidꝫ aut diuicijs nobiꝰ vibꝫ qꝫ q̃ multi male utãt Nũc ꝗº ad id re
uitor de quo desideras dici quõ ad nos ꝓma boi honesti qꝫ noticia ꝑuenit hꝰ nos natã
docẽ nõ potuit seiã nobꝫ sinẽ dedit sciãꝫ nõ dedit Credã aũt nos ĩnoticiaꝫ ĩcidisse
qđ ē ĩcredibile ĩuuetis alicꝰ sꝑeꝫ casu occurisse nobꝫ uidetꝰ obsuacõ collegisse reꝫ sepe
factaꝫ ĩtra se collacõ panologiã nrũ ĩtellectꝰ ⁊ hoẽstũ ⁊ bonũ iudicat · Hoc vm cũ latĩ

gmatici ciuitate donauerit ego dānādū nō puto ī ciuitatē suā redigēdū utar g° illo
nō tm̄ tāq̄ recepto s; tāq̄ usitato · q̄d sit h̄ anologia dicā / Nouim⁹ corporis sanitatē · ex hac
cogitauim⁹ aliq̄ et aī Nouim⁹ uires corporis ex his collegim⁹ eē ꝛ aī robur aliq̄ benig̃
fc̄a aliq̄ hūana aliq̄ fortia nos obstupefecerāt h̄ cepim⁹ tāq̄ pfc̄a mirari Suberāt illis
multa uicia q̄ spēs cōspicui cuiusdā facti fulgorq; celabat · hec dissimulauim⁹ nā iubet
augere laudanda · Nemo nō gl'iā ult^a uerū tulit · Ex his g° spēm īgētis boni trax⁹ ffabricius
pirri regis aurū repulit maius q; regno iudicauit regias opes posse cōtēnere · Idē medico
pirri pmittēte uenenū se regi daturū monuit pirrū caueret īsidias · Eiusdē aī fuit
auro nō uinci ueneno nō uincere · Admirati sum⁹ īgētē uirū quē nō regis nō ꝯ regē pro-
missa flexissent boni exēpli tenacē qđ difficillimū ē ī bello inocētē q aliqd eē crederet ꝛ ī ho-
stes nephas q ī sūma paupertate q̄ sibi decus fecerat nō aliter refugit diuicias q̄ uenenū
viue īqt meo bn̄ficio pirre ꝛ gaude q adhuc dolebas fabriciū nō posse corrūpi
Oracius cocles solus īpleuit pontis āgustias Adimiq; a tergo sibi reditū dūmodo hosti
iter auferretur iussit ꝛ diu restitit pmētibus donec reuulsa īgēti ruina tigna sonuerūt · postq̄ re-
spexit extra piculū eē patriā piclo suo sensit ueniat si q̄s uult īqt sic euntē seq̄ dedit
q; se ī p̄ceps et nō minus sollicit⁹ ī illo rapido alueo fluminis ut armat⁹ q̄ ut saluus
exiret retento armorū uictriciū decore tā tut⁹ redigit q̄ si ponte uenisset h̄ et hui⁹modi
fc̄a ymaginē nobis ondē uirtutis · Adyciā qđ mirū fortasse uideatur mala īt̄dū spēm
honesti obtulere ꝛ optimū ex ꝯtrario enituit s̄t enī ut scis uicia uirtutibus ꝯfinia ꝛ pditis q̄q; ac tur-
pibus recti silitudo ē sic mētitur prodig⁹ liberalē cū plimū īt̄sit utrū q̄s dare sciat an
seruare nesciat · Multi inq̄ s̄t luculli q nō donāt s; pici̅t · nō uoco ego liberalē pe-
cunie sue iratū · imitatur negligēcia facilitatē temitas fortitudinē · h̄ nos silitudo coegit
attendere et distiguere spē q̄dē uicina re aūt plurimū īt̄ se dissidencia · Dū obseruam⁹ eos quos
īsignes egregiū opus fecerat cepim⁹ ānotare q̄s rē aliq̄ gn̄oso aīo fecisset ꝛ magno īpe-
tu s; semel · uidim⁹ hūc ī bello fortē ī foro timidū aīose paupertatē ferentē humilit̄ īfamiā · lau-
dauim⁹ factū ꝯtēpsim⁹ uirū · Aliū uidim⁹ aduersus amicos benignū aduersus inimicos tēperatum
publica et priuata scē ac religiose administrātē nō deesse ꝛ ī his q̄ tolleranda erāt paci-
ēciā et ī his q̄ agēda prudēciā uidim⁹ ubi tribuēdū eēt plena manu dātē / ubi
laborādū ptinacē et obnoxiū ꝛ lassitudinē corporis aīo subleuātē · Preterea idē erat sēper
et ī oī actu par sibi iā nō ꝯsilio bon⁹ s; more eo pductus ut nō tm̄ recte facere posset s; nisi
recte facere nō posset · Intelleximus ī illo pfc̄am eē uirtutē · hāc ī partes diuisim⁹ · oꝫ cupiditates
refrenare metus ꝯprimi facienda puidi reddēda distribui · Cōphēdim⁹ tēperanciā fortitu-
dinē prudēciā iusticiā et suū cuiq; dedim⁹ officiū · Ex quo g° uirtutē intelleximus · ondit illā
nobis ordo ei⁹ et decor ꝛ ꝯstācia et oīm īt̄ se actionū ꝯcordia ꝛ magnitudo sup oīa ef-
ferens sese · hinc intellecta ē illa bt̄a uita scd̄o defluens cursu arbitrii sui tota · Quō g°
hoc ip̄m nobis apparuit dicā · nūq̄ uir ille pfc̄us adept⁹q; uirtutē fortune maledixit nūq̄ ac-
cidencia tristis excepit · ciuē se uniuersi ac militē credens labores uelut ympatos subyt
quicquid īciderat nō tāq̄ malū aspnatus ē ꝛ ī se casu delatū s; q̄si delegatū sibi · hoc q̄lecūq;
ē īqt meū ē asperū ē durū ē ī hoc ip̄o nouum⁹ operā · necio itaq; magn⁹ apparuit q nūq̄ mal'
īgemuit nūq̄ de fato suo q̄stus ē · fecit multis intellectū sui et nō aliter q̄ ī tenebris lumē
effulsit aduertitq; ī se oīm aīos cū eēt placidus et lenis humanis diuinisq; rebus pariter
equus habebat pfc̄m aīm ꝛ ad sūmā sui adductus sup q̄ nil ē nisi mēs dei ex q̄ ps ꝛ ī hoc

pecto mortale defluxit quod numquam magis diuinum est quam ubi mortalitatem suam cogitat et scit
in hoc natum hominem ut uita defungeretur nec domum esse hoc corpus sed hospicium et quidem bre
ue hospicium quod relinquendum est ubi te grauem hospitem uideas maximum mihi in illa alle ar-
gumentum est animi ab altiore sede uenientis si hec in quibus uersatur humilia iudicat et angusta si exire
non metuit scit enim quo exiturus sit qui unde uenerit meminit non uidemus quam multa nos incommoda
exagitant quam male nobis conueniat hoc corpus nunc de capite nunc de uentre nunc de pede ac fau
cibus querimur alias neruos nos alias pedes uexant nunc deiectio nunc distillatio aliquando super est sanguis
aliquando deest hinc atque illinc temptamur et expellimur hoc euenire solet in alienis habitantibus at nos
corpus tam putre sortiti nichilominus aeterna proponimus et in quantum potest aetas humana protendi tan
tum spe occupamus nulla contenti pecunia nulla potentia quid hac re fieri inprudentius quid stultius potest
nichil satis est morituris immo morientibus cottidie enim propius ab ultimo stamus et illa nobis cadendum est
hora nos omnes impellit. vide in quanta caecitate mens nostra sit hoc quod futurum dico cum maxime fit et pars
eius magna iam facta est nam quod uiximus tempus eo loco est quo erat antequam uiximus Erramus autem qui ulti
mum diem timemus cum tantundem in mortem singuli conferant non enim gradus lassitudinem facit in quo deficimus
sed ille profitetur ad mortem dies extremus peruenit accedit omnes carpit nos illa non corripit ideo
magnus animus conscius sibi melioris nature dat quidem operam ut in hac statione qua positus est honeste
se ac industrie gerat. Ceterum nichil horum que circa sunt suum iudicat sed ut commodatis utitur
peregrinus et properans. Cum aliquem huius modi constantiae uidemus quidni subiret nos species non usitatae indo
lis. utique si ut dixi magnitudinem ueram esse ostendebat equalitas uera constat tenor permanet falsa non
durant Quidam alternis uatinium alternis Catones sunt et modo parum illis seuerus est curius parum pauper
fabricius parum frugi et contentus uilibus Tubero modo licinius diuitiis apicium cenis mecenatem deliciis prouo
cat maximum indicium est male mentis fluctuatio et inter simulationem uirtutum amorem que uitiorum assi
dua iactatio Habebat sepe ducentos sepe decem seruos modo reges tetrarchas omnia magna loquens
modo sit mihi mensa tripes et concha salis puri toga que defendere frigus quamuis crassa queat deciens centena
dedisses huic parco paucis contento quinque diebus nil erat in loculis Homines isti tales sunt quales hic describere
Oratius flaccus numquam eundem ne similem quidem sibi adeo in diuersum aberrat Multos dixi parum est ut
omnes sunt neminem non cottidie et consilium mutat et uotum modo uxorem uult habere modo amicam modo regnare uult
modo id agit ne quis sit officiosior seruo modo dilatat se usque ad inuidiam modo subsidit et contrahitur infra humilitatem
uere iacentium nunc pecuniam spargit nunc rapit sic maxime coarguitur animus inprudens alius prodit atque
alios et quo turpius nichil iudico impar sibi est Magnam rem puta unum hominem agere preter sapientem
autem neminem unum agit Ceteri multiformes sumus modo frugi tibi uidebimur et graues modo prodigi et uani
Mutamus subinde personam et contrariam ei sumimus quam exuimus hoc ergo a te exige ut qualem institueris pre
stare te talem usque ad exitum serues effice ut possis laudari si minus laudari ut agnosci
de aliquo quem heri uidisti merito dici potest hic quis est tanta mutatio est. Vale. Quod omnibus
animalibus sit constitutionis sue sensus et quod omnibus constitutionibus sinus est sensus et quid sit
Litigabis ego uideo cum tibi hodiernam questiunculam in qua constitutio Epistola 121
satis diu heremus exposuero iterum enim exclamabis hoc quid ad mores sed exclamabis tibi
primum alios opponam cum quibus litiges possidonium et archidemum hii iudicium accipient deinde
dicam non quicquid morale est bonos mores facit aliud ad hominem alendum pertinet aliud exercendum aliud
uestiendum aliud ad docendum aliud ad delectandum omnia tamen ad hominem pertinent et si non omnia meliorem eum fa
ciunt mores alii aliter attingunt quedam illos corrigunt et ordinant quedam naturam eorum et originem scrutantur
cum quero hominem natura produxerit quare prefecerit animalibus ceteris longe me iudicas mores reliquisse falsum est

quō facies q̄ hōīi n̄ qd hōī sit optimū inuenies si naturā eius inspexeris tūc demū intelliges qd fa-
ciend t' qd uitand sit cū didiceris qd nē tue debeas Ego inqs nolo discē quō min⁹ cupiā mi
n⁹ timeā supstitionē m̄ excute · doce leue eē uanū qȝ h' qd felicitas dr̄ unā ill' sillabā facilliͤ
accedē desidio tuo satisfaciā et uirtutes exortabo uicia cūūbabor · lȝ aliqs nimiū īmodatūqȝ
ī hac pte me iudicet nō desistā psequi nequiciā ⁊ affectꝫ effrācissimos inhibē ⁊ uoluptates
itāas ī dolorē cōpescē et uotis obstrepe Q͞d ni cū maxīa maloꝝ optauim⁹ et ex gratula-
tiōe natū sit qdqd alloqm̄ Int̄ꝫ p̄mitte m̄ ea q̄ paulo an̄ remociora uidēt' excutē Que-
ream⁹ an esset oībꝫ alibꝫ cōstitucōis sue ip̄s sensꝰ aūt eē ex eo maxīe appet q̄ mēbra
apte et expedite mouēt nō aliť q̄ ī hᵉ exudita · Nulli nō paiū suaꝝ agilitas ē artifex
instrūa ti sua trāctat ex facili rector nau⁹ scit gubnaculū flectē pictor colores qs ad reddē-
dā similitudinē multos uariosqȝ an̄ se posuit celebime denotat et int' cerā opꝰ qȝ facile
uultu ac manu cōmeat sic aīali nomē usū sui mobilē mirari solem⁹ saltāt p̄itos qȝ
ī oēm signifīcōē reꝝ affectuū parata illoꝝ ē man⁹ ⁊ ūboꝝ facilitate gestꝰ assequit' qd illi ars
p̄stat hijs nā̄ neō mollit' egre actꝰ suos neō ī usu suo hesit adh edita p̄tin⁹ faciūt
cū hac sciā p̄deūt īstituta nascūt' Ido inqt ptes suas aīalia apte mouebūt ⁊ si ali'
mouit dolorē sensaūt ita ut uos dicitis cogūt' metꝰ qȝ illa ī rectū nō uolūtas mouet
qd ē fl͞z tarda .n. sūt q̄ necitate īpellūt' Agilitas sponte motꝰ ē Adeo aūt nō adigit illa
adh' doloris tīor ut ī nāalē motū ē lꝫ dolorē p̄hibēte nitāt' sic īfās q̄ stare meditatur
et ferre se assuescat simīl ut tēptaē uires suas cepit cadit ⁊ cū fletu tociēs resurgit do-
nec se p dolorē ad id qd nā̄ poscat exercuit aīalia q̄daȝ t'gi durioris inūsa tādiu se tor-
q̄nt ac pedes exerūt et obliquāt donec ad locū reponāt' Nullū tormētū testudo su-
pina sentit īqeta ē tn̄ desidio nāl' statꝰ nᵉ an̄ desit mti quatē se q̄ ī pedes cōstitit Ergo
oībꝫ cōstitucōībꝫ suis sensꝰ ē ⁊ iñ mēbroꝝ tā expedita tractacō nec ullū maiꝰ indiciū
hēm⁹ cū hac illa aduiuēd ueniē noticia q̄ q̄ nullū aīal ad usū sui rude ē Cōstitu-
cō inqt ē ut uos dicitis p̄ncipale aīi quodāmō se hn̄s erga corpꝰ · hᵉ tā pplexū
ē ⁊ subtile ⁊ uob' q̄ uix enarabile quō īfans itelligit Oīa alia dyalectica nasci oꝫ
ut istā finicōē magne parti hoīuꝫ togatoꝝ obscurā itelligāt ūeꝝ ēat qd opponis si ego
ab alibꝫ cōstitucōis finicōē itelligi dicēꝫ nō ipā cōstitucōē facili⁹ nā̄ itellit' q̄ enāt' ytaqȝ
īfans ille qd sit cōstitucō nō nouit ⁊ cōstitucōē suā nouit et qd sit al' nescit aīal eē se sentit
p̄terea ipāꝫ cōstitucōē suā crasse itelligit et sumatī et obscurē Nos q̄ aīū hēe nos scim⁹ qd
sit aīus ubi sit q̄lis sit ā' unde nescim⁹ q̄lis ad nos p̄uenit aīi mi sensꝰ q̄uis nāꝫ ei⁹
ignorem⁹ ac sedē tal' ad oīa alia cōstitucōis sue sensꝰ ē Necesse ē n. id senciāt p qd alia
q̄ senciūt nece eiꝰ sensū hēant cui pareāt a q̄ regūt' Neō nō ex nob' itelligit eē aliqd
qd īpetꝰ suos moueat qd sit illd ignorat et qd natū s' eē scit qd sit ā' unde sit nescit
sic īfantibꝫ q̄ alibꝫ qȝ p̄ncipal' partis sue sensꝰ ē nō satis dilucidꝰ nec expssꝰ dicitis inqd
oē al' p̄mū cōstitucōi sue cōciliari hoīs aūt cōstitucōē rōnalē eē ⁊ iō cōciliari hoīēꝫ s' non
tāq̄ ali ꝫ tāq̄ rōali Ea n. pte s' cara ē hō q̄ hō ē quō g° īfās cōciliari cōstitucōī rōali pt cū
rōnal' nō dū sit unicuiqȝ etati sua cōstitucō ē alia īfāti alia puero alia seni Oēs cōstitucōi
cōciliāt' ī q̄ sūt īfans sn̄ dētibꝫ ē huic cōstitucōi sue cōciliat' renati sūt dētes huic cōstitucōi
cōciliat' Naꝫ ⁊ illa h'ba q̄ ī segetē frugēꝫ qȝ uētura ē aliaꝫ cōstitucōēꝫ hꝫ tenera ⁊ uix eminēs sulco
aliaꝫ cū cōualuit molli qd culmo ꝫ qd ferat on⁹ suū cōstitit aliaꝫ cū flauescat ⁊ ad aream spectat
⁊ spica ei⁹ induruit ī q̄ cōstitucōēꝫ uenit eā tuet' ī eāꝫ cōponit' alia ē .n. etas īfātis pueri

adolescētis puerī / Ego tñ idē sū q̄ et īfans fui z puer et adolescēs · sic q̄uis alia z alia ↄstitō cuiq3 sit ↄciliacō ↄstitūcōnis sue eadē ē · Non eīz puer mī ał iuuenē ał senē sz me nā cōmēdē gº īfans n · ↄstitucōi sue ↄciliat̄ / q̄ tc̄ īfāti ē nc̄ q̄ futā iuuem ē Neq3 n · si ał̄qd illi maiꝰ in qđ trāseat restat nō h̄c q̄q3 in qº nascit̄ s̄m nāz ē · p̄mū s̄ ip̄z ↄciliat̄ aīal · dēt eīz ał̄qd eē / ad qđ alia referāt̄ · volup̄tē peto · cui / m̄ · gº mei curaz ago · si omīa ꝑpt̄ mei curaz facio / añ oīa ē mei cura · h̄ aīalib3 īest cūctis n̄c inserit̄ nec nascit̄ p̄duat fetus suos nō abijcit z q3 tutela c̄tissīa ex p̄xio ē s̄ q̄sq3 cōmissꝰ ē · Itaq3 ut ī p̄oribus ep̄lis dixi tenera q̄q3 aīalia et materno utō uł q̄º quoº effusa qđ s̄ īfestū sit ꝑtinꝰ norūt z mortifa deuitāt vmbra q̄q3 trāsuolātiū reformidāt obnoxia auib3 rapto uiuētib3 Nullū aīal ad uitā ꝓdit sīn metu mortis q̄madmoꝫ īq̄t editū aīal īcellectū h̄re uł salutaris uł mortifere rei pt̄ · p̄t p̄mū q̄rit̄ an īcelligat nō q̄madmoꝫ īcelligat · esse aūt ill' īcellectū ex eo ap̄ꝫ q̄ nił āpliꝰ si īcellexint faciēt qđ ē q̄ pauonē q̄ anserē q̄ gallīa nō refugiat at tāto minorē et ne notū s̄ q̄ accipitrē q̄ pulli felē tīeant canē nō tīeant Ap̄ꝫ illis eē sciāz nocitī nō ex ꝑimēto collectā Naz antq̄ possent ex̄piri cauēt deīn ne h̄c casū existīes fi' nec metuūt alia q̄ dēnt / nec ūq̄ obliuiscūt̄ huiꝰ tutele z diligēcie eq̄l' ē illis a p̄micioso fuga · p̄terea nō fiūt timidiora uiuēdo ex quo qđ ap̄ꝫ nō usu iͣ ad hoc p̄uenire sz n̄ali amore salutis sue Et tardū ē z uariū qđ' usꝰ docꝫ q̄dq̄d nā tdit et eq̄le ē oīb3 et statī · Si tñ exigis dicaz quō oē aīł p̄niciosa īcelligē conat̄ / sētit se carne ↄstare Itaq3 sentit qđ sit quo secari · quo uri qº obtri possit · Que s̄t alia armata ad nocēdū hoꝝ spēz t̄hit inimicā z hostilez īt̄se ista cōiūcta s̄t simł' n · ↄciliat̄ salutis sue q̄dq3 et q̄ iuuāt iͣ petit / lesuā formidat n̄ales ad ut̄ aspernacōes s̄t sīnulla cogitacōe / q̄ h̄c dic̄ sī ↄsilio sit q̄dq̄d nā p̄cepit nō uides q̄ ta subtilitas sit apib3 adfigenda domicilia · q̄ diui laboris obeūdiq3 ↄcordia nō uides q̄ nulli mortaliū imitabilis sit iͣ aranei textā q̄ti opis sit fila disponere ała ī rectū missa firmamēti loco alia ī orbez currētia ex dēso rara q̄ minora alia in quoꝝ p̄niciē iͣ tēdūt̄ uelut retib3 īplicata teneāt̄ nascit̄ ars iͣta nō discit̄ Itaq3 nullū ē ał' alto doctiꝰ uidebis araneaꝝ pares telas par īfauis forā̄ nascēntur p̄mū h̄c īstz iͣ nā ↄtulit ad p̄manēdū ↄciliacōez z caritatē sui nō potāt salua eē n̄ uellet n̄c nō h̄c ꝑse fuit eat h̄ sī h̄c nulla res ꝑfuisset s̄ ī iͣ dep̄hēdes utilitē siu negligēcia q̄dē tardis q̄ z brutis q̄uis et cetā torpeat ad uiuēdū solercia ē uidebis q̄ ałys īutilia s̄t s̄ ip̄a nō deesse Vale · De hys officia lucis noctis peruertūt et q̄ nāz sequētib3 omīa facilia et expedita s̄t ·

Detrimētū iaz dies sensit resiluit alīq̄ntuluz ita tñ ut libale Ep̄la · 122 · adhuc spaciū sit si q̄s cū ipo ut ita dicaz diez surgat officiosior q3 meli orq3 si q̄s illū expectat z lucē p̄maz excipit turpis q̄ alto sole semisōnꝰ iacet cuiꝰ uigilia īmedio die īcipit z adhuc multis añ lucanū ē / Sunt q̄ officia lucis noctisq3 p̄uerterūt n̄c añ deducūt oculos hestā grues q̄ appetē nox cep̄ q̄lis illoꝝ ↄdicō dr̄ q̄s nā ut ait V̄giꝰ pedib3 nr̄is subditos ↄ̄rario posuit nos q̄ n̄ p̄mꝰ eqꝰ oriēs afflat̄ anel' iͣe sera rubēs accēdit lumīa uesꝑ / tał' hoꝝ ↄ̄ria oīb3 nō regio s̄ uita ē · Sūt q̄dā ī eadē urbe antipedes q̄ ut · M · Cato ait nec orietē unq̄ solē uiderūt n̄c occidētē hos tu existīas scīe q̄madmoꝫ uiuēdū sit q̄ nesciūt q̄n z h̄ mortez timēt ī q̄ se uiui ↄdiderūt tā infausti hoīes q̄ nocturne aues s̄t · Lz ī uino v̄guētoꝝ

tenebꝰ suas exigant sꝫ epul' et ĩ mlta q̇dē p̄da dissctio totū p̄use uigilie tp̄s educāt
nõ cõuiuãt sꝫ iusta sꝰ faciūt mortuis c̃te int̃ diu parētāt. At me h̃cule nllꝰ agē
ti dies longꝰ ē extendāꝰ uitā huiꝰmoī ⁊ officiū et argumētū actꝰ ē circūscribatur
nox et aliq̃d ex illa ĩ diē trāsferat̃ aues q̄ cõuiuijs cõpant̃ ut ĩ mote facile pīguescant
obscuro cõtinēt̃ ita sine ulla exercitatiōe iacētibꝫ tumor pig̃ corpꝰ ĩuadit ⁊ supbā umbrā
iners sagina sucrescit at istoꝝ corpa q̄ se tenebꝰ dicauerīt feda uisūt̃ q̄ppe suspectior
ill' q̄ morbo pallētibꝫ color ē languidi et euanidi albēt ⁊ ĩ uiuis caro morticīa ē h̃ tn̄
minimū ĩ ill' maloꝝ dixꝫ q̄to plꝰ tenebꝝ ĩ aīo ē ille ĩ se stupet ille caligat ĩuidet cecis
q̄s unq̄ oculos tenebꝝ cā hūit ĩ̄rroga quō h' aīs p̄uitas fiat adūsandi diē et totā
uitā ĩ nocte trāsfēnda Oīa uicia c̃ nāȝ pugnāt. Oīa debitū ordinē desunt h' est
luxurie p̄positū gaudē puis nec tm̄ discedē a recto sꝫ q̄ lōgissīe abire deīn ĩ ec̃uo st
nõ uident̃ t̃ c̃ nāȝ uiuē ieiuni bibūt q̄ uinū recipiūt inanibꝫ uenis ⁊ ad cibū ebij
trāseūt atq; freqn̄s h' adolescētiū uiciū ē q̄ uires excolūt ĩ ipo pene balnei limine
int̃ nudos bibūt imo potēt ⁊ sudorē quē mouerūt pocōibꝫ crebꝰ ac f'uentibꝫ
subīn distīguāt pꝰ prādiū a' cenā bibē vulgare ē hoc p̄res familie rustici
faciūt et uere uoluptatis ignari Merū illd' delectat nõ q̄d' ĩnatat cibo q̄d' libē
penetr̃t ad n'uos illa ebietas iuuat q̄ ĩ uacuū uenit Nõ uidēt̃ t̃ c̃ nāȝ uiuē qui
cõmutāt cū feminis uestē. nõ uiuūt c̃ nāȝ q̄ spectāt ut pueicia splēdeat tp̄e alieno
q̄d fi' crudeliꝰ ul' miseriꝰ pt̄. nūq̄ uir erit ut diu uiꝝ pati possit et cū illū cōtume-
lie sexꝰ eripuisse debuerat nõ etas q̄dē eripiet Nõ uiuūt c̃ nāȝ q̄ hyeme cōcup-
scūt rosā fomētaq; aq̃ꝝ calētiū et caloꝝ apta mutatiōe brumaliū florē uernū exp-
mūt Nõ viuūt c̃ nāȝ q̄ pomaria ĩ summis turibus serunt quoꝝ silue ĩ tectis domuum
ac fastigijs nutāt inde ortis radicibꝫ q̊ ĩpbe cacumīe egissēnt Nõ uiuūt c̃ nāȝ q̄
fūdamēta t'maꝝ ĩ mari iaciūt et delicate n̄re ipi s' uidēt̃ n' calētia stagna fluctu
ac tēpestate feriant̃ cū instituerīt oīa c̃ cōsuetudinē uelle nouissīe ĩ totū ab illa disci-
scūt lucet sōni tp̄s ē q̄es ē nūc exerceām̃ nūc gestēꝰ nūc prandeāꝰ iā lux p̄piꝰ accessit tp̄s
ē cene nõ o; id facē q̄d' p̄pl's Res sordida ē trita ac uulgati uia uiuē dies publicus
reliquat̃ p̄piꝰ nob' ac peculiare mane fiat isti uo m̄ loco defūctoꝝ st̄ q̄tulū .n. a fu-
funere abst̄ ⁊ q̄dē acerbo ⁊ q̄ ad faces ⁊ cereos uiuūt hāc uitā agē eodē tp̄e multos
meminimꝰ īt' quos ⁊ atiliū butū p̄toriū cui pꝰ patrimoniū ingēs cōsūptū tiberius
paupertatē cōfitētē sero īq̄t expctꝰ es recitabat mōtanꝰ iuliꝰ carmē tollabilis poete et
amicicia tiberij notꝰ ⁊ frigore ortꝰ ⁊ occasꝰ libētissīe inserebat. Itaq; cū idignaret̃ q̄dā
illū toto die recitasse et negaret accedēdū ad recitatiōes eiꝰ Natta pinariꝰ ait
nūq̄ liberal' possū agē paratꝰ sū illū audiē ab ortu ad occasū Cū hos u'sꝰ recitasset
ĩcipit ardētes phebꝰ p̄ducē flāmas spgē rubicunda dies iā tristis hirūdo argutis redit
ura cibos īmittē nidis incipit ⁊ molli partitꝰ ore ministrat uarꝰ s' uicinij comes
cenaꝝ bonaꝝ assectator q̄s ĩpbitate ligue merebat̃ exclamauit. Incipit buta dormire
deīn cū subīn recitasset iā sua pastores stabul' armēta locarūt iaȝ dare sopitis nox pig̃
silēcia t'ris īdē uarꝰ inq̄t q̄d dicit iā nox ē ibo ⁊ butā salutabo. nil erat noctius
ac eiꝰ uita ĩ cōtrariū circūacta q̄ ut dixi multi eodē tp̄e egūt cā aūt ē ita uiuēdi q̄busdā
dā nõ q̄ aliq̄d existīet noctē ipā hr̄e iocūdiꝰ sꝫ q̄ nil iuuat obuiū ⁊ grauis male
cōsciē lux ē ⁊ oīa cōcupiscētes a' cōtēnētes p'ut magno a' p'uo ēpta st̄ fastidiū est

lumē ɔ̄tēptū p̄tea luxuriosi uitā suā eē ī sermonibꝫ dū uiuūt uolūt nā si tacēt se
putāt p̄dē opā itaq; aliquot faciūt q̄d excitat famā. Multi bona comedūt mla
cārās hn̄t. ut it̄ istos nomē īueniās opꝫ ē nō tm̄ luxuriosā rē s; notū ē facere
uitā occupata ciuitate fabulas ne(quā) uulgaris nō īueniunt pedonē albino
uanū narrātē audieām erat aūt fabulator elegantissimꝰ hītasse se se supra
domū sparsij. Erat exhac ēa lucifugar(um). audio īqt circa tercias horas noctis q̄d s̄
ille sonꝰ rotarū uellet gestari dr̄ circa lucē discaruitᶻ pueri uocantᶻ cellariū cū numulis
ante Quero q̄d dr̄ mulsū et alica poposcisse a balneo exisse excedebat inqͥt aurꝰ cē
nā minime ualde eū frugaliter uiuebat ɔ̄sumebat ī noctē. Itaq; cū dicatibꝫ q̄bꝫ.
dā illū auarū ꝛ sordidū uos īqͥt illū ꝛ lichinobiū dicetis nō d(ebe)as admirari si tā
īuenis uitiorū ɔ̄petates uaria sūt ī nūabiles hn̄t facies ɔ̄p(re)hendi eorū gn̄a nō p̄nt
simplex recti cura ē multiplex p(ra)ui ꝛ q̄ntū uis nouas declinacōēs capit idē moribus
eueniūt nā sequētiū faciles sūt soluta sūt exiguas differās hn̄t hīs distorta plurimū
et oībꝫ it̄ se desident cā tū p(re)cipua in uadē hui⁹ morbi uite cōis fastidiū quo
cultu se ceteris distinguūt qui elegācia cenarū mundicijs uehiculorū si uolūt separare
ī ipsorū dispositōēs nolūt soluta spectarē q̄bꝫ peccādi p̄miū īfamia ē hac petūt oēs
isti q̄ ita dicāt retro uiuūt ideo lucilli tenēda nob̄ uia ē q̄m nā p̄scripsit nec ab illa
declinādū illā sequētibꝫ oīa facilia et expedita sūt q̄ illā nitētibꝫ nō alia uita
ē quā q̄ aquā remigātibꝫ. vale. De abstinencia et tēperancia eius et adu
lacōne uitāda et duobꝫ rerū gn̄ibꝫ q̄ nos a' ī uitāt aut fugant Epl̄a 123.
Itinere ɔ̄fectus īcommodo magis q̄ lōgo ī albanū meū multa nocte p̄ueni nil
hēo parati ī me itaq; ī lecto lassitudinē h(unc) pono hāc coq̄ hāc pistoris moram
bono ɔ̄silio ꝺhecū n. de h(a)c q̄uo loq̄r q̄m nil sit g(ra)ue q̄d leuit' excipias q̄d idignādo
nil ī ipse īdignādo astruas. nō hēt panē me⁹ pistor s; hēt uillicꝰ s; hēt coloni s; p̄et
colūnus malū panē īq̄s expecta. bonꝰ fiet ī illū teneū t' a siligineū faciet red
det id nō ē an̄ ēsuriē edēs q̄ illa īp(er)at expectabo g⁹ n' an̄ edā q̄ ut bonū panē hēre cē
po. a' malū fastidiē desīeō nāūā ē p(ar)uo assuescē multe difficultates locorū multe tēp(or)ū
ī locupletibꝫ ꝛ īstructis aduobꝫ optātē ꝓhibēt ꝛ occurrent Id q̄d uolt hēre nēo p̄t
id p̄t nolle q̄d nō hēt. Rebꝫ oblatis ɔ̄tentus uti mag⁹ p(ar)s libertatis ē b̄n moratꝰ uent̄
et ɔ̄tumelie paciēs extrāri nō p̄t Extimare uoluptatē capiā exeo q̄ lassitudo mea sibi
ipsa assuescit nō unctōnes nō balneū nō ullū aliud remedium q̄ tēpus q̄ro nō quod
labor ɔ̄xit q̄ extollit' h̄ a'l'iq; cena adiali iocūdior erit aliq̄n̄ n. experimētū aīi assūp
si sibito. hoc n. ē simplicius ꝛ uerꝰ nā ūbi p(re)parauit et dixit s' paciētiā nō eq̄ apparet q̄ntū
hēt uere firmitatis. Illa sūt certissīa argumēta q̄ ex tp̄e dedit si nō tm̄ eq⁹ modesta s;
placidꝰ aspexit si nō excandiut nō litigat' si q̄d dari deberet ipse sibi nō desiderando sup
pleuit ꝛ cogitat' aliq̄d ɔ̄suetudinē sua s' nil deesse Ex multa q̄ sup(er)uacua essent nō in
tellexi⁹ ī decē cepūt utebamur illis nō q̄ debeba⁹ s; q̄ hēba⁹ Ex multa ān̄ pa
bam⁹ q̄ alij pauerūt q̄ apd' plurosq; sūt it' cās maxī maloꝫ ē q̄ uiui⁹ adexēplā nō rōne
ɔ̄ponim̄ s; ɔ̄suetudinē abducim̄ Ex si pauci facerēt nolem⁹ imitari cū plures facere
ceput q̄si honestiꝰ sit q̄a frequēci⁹ sequim̄ ꝛ recti apd' nos locū tenet error ubi publicus
factꝰ ē Ideo oīa sit peregrināt' ut illos uita rotarū p̄cedat eq̄tatꝰ ut agmē cursorū āntecedat
Turpe ē nullos eē q̄ occurrētes uia deiciant' a' q̄ h(ab)ēs tā hoīes uetāe mag⁹ plus ondat

Oēs tā mlos hn̄t. q̄ c̄stalliā et murrina ꝛ cellata magnoꝝ artificū manu portēt
Turpe ē uidē ea te hr̄e sarcinas totas q̄ toto quati p̄nt oīuz pedagogi abolita facie
uehūt ne sol ne frig⁹ teneꝝ cutez ledat Turpe ē neiez eē ī comitatu pueroꝝ cui⁹ sana
facies medicamentū desidet oīuz hoꝝ s̄mo uitād⁹ ē hi sͭ q̄ uicia īdet ꝛ alio aliūd
trāsferūt pessimū hoꝝ gen⁹ hoīuz uidebat̄ q̄ ūba gestaret sͭ q̄dā q̄ uicia gestant
hoꝝ s̄mo mltū nocet. nā ē si nō statī ꝑfic̄ semīa ī aīo relīq̄t seq̄t̄ ꝗ nos ē cū ab alijs
discessi⁹ resurrectuꝝ pōea malū q̄admo; q̄ audierīt siphoniaz ferūt secū modula
cōez ꝛ ꝗ addulcedīez tātī cātilēꝗ cogitatōes īpedit nͨ asina patit̄ mtedi sͭ adulatoꝝ et
ꝑua laudāciū s̄mo diuci⁹ hr̄t ꝗ̄ audit̄ nec facile ē aīo dulcē sonū excutē ꝑseq̄t̄ et
durat ꝛ ītuallo recurrit. iō cludēde sͭ aures malis uocib ꝛ q̄dez p̄mis. nā cū ini-
tiū fecerīt admisse ꝗ sͭ plus audet. īde ad h̄ puenīt̄ ūba ūta ꝛ p̄hīa ꝛ iusticia uitoꝝ
manū crepitꝰ sͭ una felicitas bone uite facē ē libē suu patrīmonio hoc ē uiuē
hoc ē se mōrlez meminisse fluūt dies ꝛ irreꝑabil' uita decurrit dubitas q̄ iuuat sa-
pe ꝛ etati nō sp̄ uoluptates decepte īnuis dū pt dū possit ingerē frugalitatē ꝛ ut
mortez recrere et q̄dq̄d illi ablatā ē iā ꝰ mitre īlō aiātā hēs nō pueꝝ q̄ aīte in
uidiā, moneat cottidie sob'a ꝑdis sic cenas tū ep̄lm hēdez pat' aprobatꝰ ē nō est
illud uiuē s̄ alieē uite īteēsse q̄tā demētia ē t̄dī suo parcitate ꝯ'negaē oīa ut t̄
ex aīo tm̄āl mag̃ faciat heditas plo.n. gaudebit tua morte quo plo accepit. Is-
tos t̄stes et supcilios9 cēne uite cēsōes sue hostes publicos pedagogos asse ne
fecis ne dubitaue9 bonā uitā ꝗ oppiōez bonā malle hee uoces nō alr̄ fugīede
sͭ q̄ ꝛe q̄s ulixes n̄ alligatꝰ ꝑtͥuchi noluit icꝰ p̄nt abducūt a patā a parētibꝰ ab ai-
tis et ī uītutib ꝛ ītpez uitā mibaz ꝰ t̄p̄it illudit q̄to sācti⁹ ē rectū seq̄ litez ꝛ eo se
ꝑducē ut ea demū sit t̄ iocūda q̄ ꝛ hoēsta. qd' asseq̄ potis si scias duo gn̄a reꝝ q̄
nos a' īuitēt q̄ fugāt ꝯ̄n uitēt ut diuie uoluptates forā ambicō cōtā blanda
ꝛ cāudēcia fugāt mors labor dolor ignominia uict⁹ astrictor. Dēmus itaq exerci-
ne h' timeas. nͨ ista cupias. Cōnt̄uū pugnes et ab inuitatōib recedas adusus pōn-
tiaz cōitem⁹ nō uides q̄ duis⁹ sit asc̄ēdenciū h̄itꝰ et descēdēciū q̄ ꝑnū eūt resupi-
nāt corpa q̄ in arduū ītēdūt īlaz si descendas pondꝰ secū īpore ꝑtez dare sͭ de-
scendas. retro adducē cū uicō luualli ꝯsentiē ē īuoluptates descēdit̄ q̄dez asperas
ꝛ duras sbeūd ē hͨ īpellas et corpa illis resiene⁹ hͨ nͨ me existiās dīe eos tm̄
ꝑnicōsos eē aurib nr̄is q̄ uoluptatē laudāt q̄ doloēs metꝰ ꝑse formidabiles res
īcuciūt illos q̄ noceē nob' exisͭiō q̄ nos sub sp̄ē stoice secte hortāt̄ aducia hec n. iactāt
solū sapiētez ꝛ doctū eē amatorez. solꝰ apte ad hāc artez cāz ꝯbibēdi ꝛ ꝯuiuēdi sa-
piēs ē ꝑitissi⁹ Queras adq̄ usq; etatez iuuenes amādi sͭ h̄ ꝯ̄tre ꝯsuetudī da
ta sͭ īlos ad ista potis aues diugas. Neō ē casu bonꝰ discēda ūtꝰ ē uoluptas hu-
lis res humilis res et pusilla res ē et ī nllo hn̄da p̄cio cōis cū mutis alib ad
nīma et ꝯtēptissiā aduolāt Gloria uanū ꝛ uolatile q̄ddā ē aura ꝗ mobilis
Paupertas nlli malū ē n̄ repugnāti Mors malū nō ē Cād q̄rās sola ēequū est
gn̄is huāni supsticō error insanꝰ ē amādos timet quos colit uiolat Cād eī
īteēst utrū deos neges an īfames. hec discēda uꝰ ediscēda sͭ. Tlō dēs excusacōes uicē
p̄hīe sugge nllaz sp̄ez salutis eg' hr̄t q̄ ad t̄paciā medias hortat̄. bale. Q bonū
nō sensu s̄ intellectu ꝯp̄hēditur et ꝗ bonū ī nllo ē n̄ in quo racio est

Possū mlta t̄ ueteꝝ p̄cepta refe͛ ni refugis / te tuis q̄ piget Epistola lxx
cognoscē cūas nō refugis aūt nec te ulla sbtilitas abigit nō ē eligētie
tue tm̄ magna sectari c sicut i͛ pbo q͛ oīa ad aliquē pfectū redigis / z tūc tm̄ offenderis
ubi sūma subtilitate nil agit͛ qd nec nc̄ qd ē fi laborabo Querit͛ utrū sensu cōphēdat͛
an intellectu bonū huic adiunctū ē i mutis alib; z infantib; nō eē quicūq; uoluptatē
in sūmo ponūt sensibile iudicāt bonū Nos ēt intelligibile qd illd aio dam͛ Sce de bono
sensus iudicaret nullā uoluptatē reiceremus nulla n. nō inuitat nulla nō delectat z econūs nullū
dolorē uolētes sbirem⁹ Nullus n. nō offendit sensū pterea nō ēgēt digni reph̄nsiōe Qui; m
nimiū uoluptas placet quibus; sūmus ē doloris timor. Atq͛ ip̄bam⁹ gule ac libidini addictos / et
cōtēmnus illos qui nil hausuri sunt doloris metu qd aut peccāt / si sensib; i. iudicib; boni ac
mali parēt his n. cōmisistis appetitiōēs z fuge arbitriū sz uidelicet rō huius rei p̄posita ē illi quad
modū de uita quadmodū de uirtute quadmodū de honesto / sic et de honesto malo q; cōstitu
nit; apd istos uilissime parti dat͛ de meliore sentētia ut de bono pnūciet sensus obtusa res et
hebes z in hoīe q; maliys alib; tardior. Qui si qs uellet nō oculis sz tactu minuta discnē
sbtilior adhuc nulla acies q; oculoꝝ et intentior discernet bonū maliūq; cognoscē uides i ōptia igitur
rāaa ueritatis ūset͛ et q; huius sublimia ac diuina pcecit apd quē de sūmo bono ma
lo q; iudicat tactus quadmodū iacet oīs scia atq; ars quid qd dēt hec manifestū sēsiūq; cōphēsiū
ex quo oriat͛ et crescat sic bā uita initiū et fundamētū a manifestis ducat et eo qd
sub sensū cadat Nēpe uos a manifestis bētē uite initiū sūi capē dicitis dicim⁹ beata
eē q̄ sm̄ nāz sint Qd aūt sm̄ nāz sit palā et pcinus appet sicut qd sit integrū
qd sm̄ nāz ē qd cōtigit pcinus nato nō dico bonū sz initiū boni tu sūmū bonū uo
luptatē infātie donas / ut inde incipiat nascēs quo cōsūatus hō puenit Cacumi loco
radices ponis si qs diceret illū in matris utero latētē / sexus qq̄ incerti tenerū z iperfectū
et informē iā in aliquo bono eē apte uidet͛ errare Atq͛ quantulū interest inter eū qui cū max
uitā accipit et illū qui mr̄ nōꝝ uiscerū latens viscus ē et nō magis infans / adhuc boni
capax ē q; arbor qd aīl mutū al' Quare aūt bonū in arbore aut in mutis ē / qr nec
rō ob hoc in infante q; est : nā et huic deēt tūc ad bonū puemat cū ad rōēm puenit Est
aliqd irrōnale al' ē aliqd nudū rōnale ē rōnale sz ipfectū in nullo horū bonū rō id secū
affert Qd igitur inter ista q̄ retuli distat in eo qd irrōnale ē nūq̄ erit bonū in eo qd nūduz
rōnale ē tūc eē bonū nō pt sz inpfectum iā pt bonū sz nō ē ita dico lucallu bonū nō in quo
lz corpe nō in qualz etate inuēt͛ z tm̄ abest infancia quātū a pmo ultimū quātū ab initio
pfectum igitur nō in tenero mo calescente corpusculo ē. qd in nō sit nō magis q; in semine
lz si dicas aliqd arboris ac sati bonū nōuim⁹ hoc nō ē in prima frōte q̄ emissa cū materie
solū rūpit. Est aliqd bonū tritici hoc nudū ē in herba latente nec dū folliculos exierit spi
ca mollis sz cū frumentū estas et debita maturitas coxit quadmodū oīs nā bonū suū
ni cōsumata nō pfert ita hoīs bonū nō ē in hoīe ni cū in eo rō pfecta ē Qd a hoc bonū
dicā liberē aīus erectus alia subiciēs / ō se nulli hoc bonū adeo nō recapit infancia ut puē
ricia nō sperat adolescēcia ip̄be sperat bn̄ agit͛ cū senectute si ad illd lōgo studio intē
toq; puenit si hoc et bonū intelligibile ē Dixisti inquit aliqd bonū eē arboris aliqd
herbe pt igitur aliqd eē et infantis. Verū bonū nec in arborib; nec in mutis aīalib; ē hoc qd
illis bonū ē p̄dicatiōē bonū dr Qd inquis hoc qd sm̄ nāz cuiusq; ē bonū qd eadē in mu
tū al' nullomō pt felicioris meliorisq; nāe ē ni ubi rōni locus ē bonū nō ē Quatuor hī nāe

st arboris aial' hois dei hec duo que ronalia st eadē naz hnt ia diuisa st q
alterz imortale alterz mortle ē ergo his gº vni9 bonū na pficit dū s altiq cura
hois Ceta tā isua na pfcta st nō uē pfcta a qb abest rō · hc n demū pfcz est
q fm vniusaz naz pfctm ē vniusa aut na ronal' ē Ceta post isuo gne pfcta eē
inquo nō pt bta uita eē nec id pt quo bta uita efficit bta aut uita hois efficiat
i muto ali nō ē bta uita efficit i muto ali bonū nō ē Ibutū al' sensu qpndit
pntia pteritoz remniscit cū id incidit quo sensus admonet tāqz quos remniscit me
me cū ad inicū eis admotū ē in stabulo qdē n a illi uia ē qui sepe calcate me
moria ē Tāqz uero tpus i · futuz ad muta nō ptinet Cuiō gº pt eoz uidi pfcta
na qbi usq pfcti tpis nō ē · Tpus n tibi ptibi qstat ptito pnti et futuro Alibi tm
qd breuissimū ē it' circsus datū pns ptita rara meoria ē nc vnqz reuocat n
pntī occursu Nō pt gº pfcte nē bonū i mpfcta eē na V si na ht hc hnt et sata
nec illd nego ad ea q uident fm naz magnos magnos eē mutis alibi ipetus et
qcitatos st inordinatos ac turbidos Nuqz aut inordinatū ē bonū q turbidū Qd ergo
inqs muta alia ptbata et indisposite mouentur dicaz ia ptbate et indisposite mouere
si na illoz ordinez capet nc mouent fm naz suaz · ptbatū eū idē ē q eē aliqn et
nō ptbatū pt solicitū ē q pt eē secuz Nulli uiciū ē cui uirtus pt eē Mutis alibi tal'
ex na sua motus ē Sed ne te diu teneaz erit aliqn bonū i muto ali erit aliqn uirtus
erit aliqn pfcm st nc bonū absolute nc uirtus nc pfctm Hoc n ronalibi solū qtigit qbz
datū est scire qre qtenq qdmoz ita bonū i nullo ē n i qo rō Quo nc ptineat
ista disputacō qris et qd aio pfutura sit · dico ut excercet illū r acuit r utiqz aliqd actuz
occupacōe honesta tenet pdest aut iquo moratur ad pua pperantes st illū dico nllo
pdesse pnt magsqz sit t' bonū tuū qndo si te amutis alibi seipato si cū do pono Qd
maqz uires corpis alis et eciā pecudibi ista maiores sēsusqz na concessit Qd exco
lis formā cū oia forcis amutas alibi decore vicis qd capillū igēti diligēcia tolis · cū
illū ul' effudis more pthor ul gmanoz mo ingis ul' ut sarthe solet scythis iquoz equo
despissior iactabit iuba · horrebit i leonū ducor formosior cū ad uelocitatē paraūs par
lepusculo nō eris Vis tu relictis inqbi uīci te nāe ē dū i aliena inteis ad bonū
reuti tuū · qd hc ē aīus i · emēdatus ac puruq emulator dei sup huana se extolles
nt ex se sui ponēs ronalis aīalis Qd gº mte bonū ē pfctā rō hāc tu ad sūmū fine
euoca maxiū pē plimū qdē Tūc btū eē te iudica cū exire t' gaudiū oe nascet cū
uisis q hoies ecipiūt uel optāt custodiūt nil iueniz nō dico q mal' sq qd uelis hre
uem t' fortuiqz dabo q te metiaris q pfectū eē iaz sencias Tūc hebis tuū bonuz
non itelliges infelicissimos eē feales Vale · Deo gras

Explicit Eple Senece Cordubensis ad lucilium q sūt · nūo vigintiqr
· i · e · d · i · e ·

[illegible]

Willelmus

[illegible] a sacrosancta [illegible]

[illegible] Pateat [illegible]

[illegible] Pro cuiusquidem [illegible]

IV

